

การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมตามแนวความคิดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม
เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะสำหรับทหารกองประจำการกองทัพไทย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2559

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DEVELOPMENT OF A TRAINING MODEL BASED ON ADULT LEARNING AND SERVICE
LEARNING CONCEPTS TO ENHANCE THE PUBLIC CONSCIOUSNESS OF
IN-SERVICE MILITARY CONSCRIPTS OF ROYAL THAI ARMED FORCES

Major Supawadee Meepien

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Non-Formal Education

Department of Lifelong Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2016

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมตามแนวความคิดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะสำหรับทหารกองประจำการกองทัพไทย
โดย	พันตรีหญิงศุภวดี มีเพียร
สาขาวิชา	การศึกษานอกระบบโรงเรียน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร. อาชัญญา รัตนอุบล
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	นาวาอากาศเอกหญิง ดร.จุฬารัตน์ เพชรวิเศษ

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริเดช สุชีวะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระฉัตร สุปัญญา)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. อาชัญญา รัตนอุบล)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(นาวาอากาศเอกหญิง ดร.จุฬารัตน์ เพชรวิเศษ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์)

ศุภวดี มีเพียร : การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมตามแนวคิดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะสำหรับทหารกองประจำการกองทัพไทย (DEVELOPMENT OF A TRAINING MODEL BASED ON ADULT LEARNING AND SERVICE LEARNING CONCEPTS TO ENHANCE THE PUBLIC CONSCIOUSNESS OF IN-SERVICE MILITARY CONSCRIPTS OF ROYAL THAI ARMED FORCES) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ. ดร. อาชัญญา รัตนอุบล, อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม: น.อ.หญิง ดร.จุฬารัตน์ เพชรวิเศษ, 334 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ 2) พัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ และ 3) นำเสนอนโยบายเชิงปฏิบัติในการใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ กลุ่มตัวอย่างในการดำเนินการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะคือ ทหารกองประจำการ หน่วยกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 จำนวน 30 นาย โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการนี้คือ แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบสอบถามเพื่อวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการโดยวัดผลทั้งก่อนและหลังการดำเนินการฝึกอบรม แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

การฝึกทหารกองประจำการในปัจจุบันยังไม่มีการฝึกด้านจิตสำนึกสาธารณะที่ชัดเจน แต่จะใช้การปลูกฝังเรื่องอุดมการณ์ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นแนวทางการฝึกด้านจิตสำนึกสาธารณะแทนกอรกับทหารกองประจำการทั่วประเทศมีจิตสำนึกสาธารณะในระดับการนึกถึงประโยชน์ส่วนตน คิดเป็นร้อยละ 38.3

การดำเนินการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ประกอบไปด้วย 8 ขั้นตอน ได้แก่ การสร้างความคุ้นเคย การยึดโยงการมีส่วนร่วม การสร้างความร่วมมือกับชุมชน การสร้างเป้าหมายการเรียนรู้ การเตรียมความพร้อม การปฏิบัติเพื่อสังคม การสะท้อนคิด และการประเมินผล โดยภายหลังการฝึกอบรมตามแนวทางที่พัฒนาขึ้น ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะในระดับการนึกถึงประโยชน์ส่วนรวมสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 56.6 ซึ่งมีระดับจิตสำนึกสาธารณะเพิ่มขึ้นจากก่อนฝึกอบรม ร้อยละ 26.6 ทหารกองประจำการมีระดับจิตสำนึกสาธารณะหลังการฝึกอบรมแตกต่างจากก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการมี 5 องค์ประกอบ คือ 1) ความเชื่อ 2) แนวคิด ประกอบด้วย การศึกษานอกระบบโรงเรียน การเรียนรู้ผู้ใหญ่ และการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม 3) บริบทของรูปแบบ ได้แก่ บริบทเชิงสังคมและวัฒนธรรม บริบทเชิงบรรยากาศ บริบทเชิงทรัพยากร 4) ผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมาย ผู้จัดการฝึกอบรม พี่เลี้ยง ชุมชน และหน่วยสนับสนุน และ 5) กระบวนการฝึกอบรม ประกอบด้วย การหาความจำเป็น การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม การกำหนดโครงการฝึกอบรม การดำเนินการฝึกอบรม และการประเมินผล

นโยบายเชิงปฏิบัติระดับยุทธศาสตร์ ได้แก่ การมีขีดความสามารถในการช่วยเหลือประชาชนในทุกด้าน การเสริมสร้างความรู้เพื่อให้สามารถเป็นผู้นำชุมชนได้ การมีจิตอาสาและจิตสาธารณะ การมีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน ระดับยุทธการ ได้แก่ การพัฒนาขีดความสามารถทหารกองประจำการ การทำความเข้าใจเรื่องความเป็นผู้นำชุมชน การสนับสนุนให้ทหารกองประจำการอาสาและปฏิบัติงานช่วยเหลือชุมชน และพัฒนาคู่มือฝึกทหารใหม่ ระดับยุทธวิธี ได้แก่ การพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการช่วยเหลือชุมชน การปลูกฝังการปฏิบัติงานที่ไม่หวังผลตอบแทน การเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ และการผนึกกำลังทุกภาคส่วน ในระดับบุคคล ได้แก่ การมีความพร้อมอยู่เสมอ การตระหนักรู้ปัญหาชุมชน การมีส่วนร่วมกับชุมชน และการฝึกฝนทักษะที่จำเป็นในการช่วยเหลือชุมชน

ภาควิชา การศึกษาตลอดชีวิต

ลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา การศึกษานอกระบบโรงเรียน

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

ปีการศึกษา 2559

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาร่วม

5484489927 : MAJOR NON-FORMAL EDUCATION

KEYWORDS: ADULT LEARNING / SERVICE LEARNING / TRAINING MODEL / PUBLIC CONCIOSNESS / IN_SERVICE MILITARY OFFICER SUPAWADEE MEEPIEN: DEVELOPMENT OF A TRAINING MODEL BASED ON ADULT LEARNING AND SERVICE LEARNING CONCEPTS TO ENHANCE THE PUBLIC CONSCIOUSNESS OF IN-SERVICE MILITARY CONSCRIPTS OF ROYAL THAI ARMED FORCES. ADVISOR: ASSOC. PROF. ARCHANYA RATANA-UBOL, Ph.D., CO-ADVISOR: GP.CAPT. DR.CHULARAT PETCHARAWISES, 334 pp.

This dissertation/thesis aimed to (1) examine state and level of public consciousness of in-service military officers; (2) develop the training model to enhance public consciousness of in-service military conscripts; and (3) propose a practical policy to enhance public consciousness of in-service military conscripts. Participants in the study were 30 military conscripts of 2nd Infantry Battalion 4th Infantry Regiment. Participant observation technique, Questionnaire were applied to evaluate public consciousness of in-service military conscripts before and after the training, Interview and Focus group.

Research findings were as follows;

(1) Existing Military Conscript Training Curriculum contained no apparent issue regarding public consciousness; alternatively military officers were inculcated in the patriotism, preservation of Buddhism and Monarchy Loyalty in order to develop public consciousness. Statistic showed that in-service military conscript countrywide had public consciousness at moral reasoning level (38.3%).

(2) Public consciousness training consisted of 7 steps; familiarization, community partnership establishment, set up learning objectives, preparation, social responsibility practice, reflective thinking, and evaluation. After the training, in-service military conscripts have increased public consciousness to the highest social responsibility level (56.6%), which indicated the significant difference, compared with the level of public consciousness before the training (26.6%). When compared with pre-training, in-service military conscripts ave significantly increased the public consciousness at post-training period ($P < 0.05$). Training model to enhance public consciousness of in-service military conscripts consist of 5 elements as follows: (1) Trust (2) Concepts including non-formal education, adult learning and service learning (3) Context of model including social and curtual context, atmospheric context and resourceful context (4) Relevant person including learner, trainer, caretaker, community and supporter and (5) Training procedure including needs, training course, training project, training action and evaluation.

(3) Practical policy suggested for Royal Thai Armed Forces are divided into four levels. First, at Strategy level, in-service military conscripts should have capacity to provide assistance for community and to be a community leader, as well as have the volunteer spirit, the public consciousness, and the intuitiveness in community problem solving. Second, at Operation level, RTAF should encourage in-service military conscripts in volunteering and providing assistances for community, as well as develop in-service military officer capacity, improve military inductee manual, and understanding Community Leader principle. Third, at Tactics level, RTAF should assemble all sectors, develop public consciousness, as well as other essential skills for public help, and inculcate voluntary perspective (practice without expecting anything in return).Lastly, at Individual level, RTAF should establish in-service military officer an awareness in public issue, enhance the community participation, develop the essential skills for social assistance, and preparedness.

Department: Lifelong Education
Field of Study: Non-Formal Education
Academic Year: 2016

Student's Signature

Advisor's Signature

Co-Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมตามแนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่และการเรียนรู้ โดยการรับใช้สังคม เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะสำหรับทหารกองประจำการกองทัพไทยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความกรุณาเป็นอย่างดีจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ รองศาสตราจารย์ ดร. อาชัญญา รัตนอุบล และนาวาอากาศเอกหญิง ดร.จุฬารัตน์ เพชรวิเศษ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ซึ่งทั้งสองท่านครูผู้ให้ความรู้ ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆแก่ผู้วิจัยเสมอมา จนสามารถทำงานวิจัยดุขุณิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรฉัตร สุปัญโญ ที่ให้เกียรติเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล และ ดร.สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ ที่ให้เกียรติเป็นกรรมการ ทั้งนี้ยังช่วยกลั่นกรอง และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และทำให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์

ขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพ ให้ข้อเสนอแนะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในแต่ละระยะของการดำเนินการวิจัย ซึ่งทำให้เครื่องมือวิจัยมีความถูกต้อง สมบูรณ์ นำไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอขอบพระคุณทหารกองประจำการ สังกัดกรมทหารราบที่ 4 กองพันทหารราบที่ 2 ที่เข้าร่วมการฝึกอบรมด้วยกายและใจทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พันโท กฤษณ์ กิตยาธิวัฒน์ ผู้บังคับกองพันที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 ที่ให้การสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ในสาขาการศึกษาของระบบโรงเรียน ภาคศึกษาศึกษาตลอดชีวิตทุกท่านที่ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ และให้การสนับสนุน ทำให้ผู้วิจัยมีประสบการณ์อันทรงคุณค่าที่ได้ไปเรียนรู้ในต่างประเทศ ในโปรแกรม Conducting Studies and Research as a Part of The Doctorate in Education “Andragogy Program” ณ Lindenwood University เมืองเซนส์ซาลร์ รัฐมิสซูรี ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา และการนำเสนอผลงานวิจัยในการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ ERPA International Congress on Education 2015 ระหว่างวันที่ 4-7 มิถุนายน 2557 ณ กรุงเอเธนส์ ประเทศกรีซ

ขอขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ น้องสาว น้องชาย และสามี ผู้ที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

สุดท้ายนี้ประโยชน์ใดใดที่เกิดจากดุขุณิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบแต่ทุกท่าน

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญแผนภาพ.....	ฏ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามวิจัย.....	13
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	14
ขอบเขตของการวิจัย.....	14
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	14
บทที่ 2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
1. แนวคิดทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non-formal Education).....	19
1.1 ความเป็นมาของการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	19
1.1 ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	20
1.2 จุดมุ่งหมายและเป้าหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	21
1.3 ประเภทของการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	23
1.4 ลักษณะของการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	25
1.5 หลักของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	26
2. แนวคิดการเรียนรู้.....	27
2.1 การเรียนรู้ผู้ใหญ่ (Adult Learning).....	27

2.2 การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service Learning)	40
3. แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย	47
3.1 ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์	47
3.2 คุณลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ในอนาคต.....	48
4. แนวคิดเกี่ยวกับทหารกองประจำการ	52
4.1ความเป็นมาของทหารกองประจำการ(ทหารเกณฑ์).....	52
4.2 การฝึกทหารกองประจำการ	55
5. แนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะ.....	59
5.1 ความหมายของจิตสำนึกและจิตสำนึกสาธารณะ	60
5.2 องค์ประกอบของจิตสำนึก	63
5.3 ลักษณะบุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะ.....	64
5.4 การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม.....	66
6. แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรม.....	70
6.1 ความหมายและความสำคัญของการฝึกอบรม	70
6.2 ประเภทของการฝึกอบรม.....	71
6.3 หลักการและกระบวนการฝึกอบรม	72
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	75
7.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ผู้ใหญ่.....	75
7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม.....	76
7.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทหารกองประจำการ.....	77
7.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกสาธารณะ	78
กรอบแนวคิดในการวิจัย	82
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	88

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการฝึกทหารกองประจำการและระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ	89
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ สำหรับทหารกองประจำการ	96
ขั้นตอนที่ 3 การนำเสนอนโยบายเชิงปฏิบัติในการใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ.....	127
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	131
ตอนที่ 1 ผลการศึกษา วิเคราะห์สภาพและระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ	133
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	235
สรุปผลวิจัย	237
อภิปรายผลการวิจัย	241
ข้อเสนอแนะ	255
รายการอ้างอิง.....	258
ภาคผนวก	268
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	269
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์สภาพการฝึกอบรม รายชื่อผู้เข้ารับการอบรมและครูประจำกลุ่ม และรายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ในส่วนร่างนโยบายเชิงปฏิบัติในการใช้รูปแบบการฝึกอบรม	272
ภาคผนวก ค แผนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ....	275
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 1	285
ภาคผนวก จ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 2	294
ภาคผนวก ฉ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 3	315
ภาคผนวก ช ภาพกิจกรรมที่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ข้อ 1	324

ญ

หน้า

ภาคผนวก ซ ภาพกิจกรรมที่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ข้อ 2.....	326
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	334

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบสมมติฐานระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ของ Knowles (1980).....	30
ตารางที่ 2 เงื่อนไขการเรียนรู้และหลักการจัดการเรียนการสอนของผู้ใหญ่	35
ตารางที่ 3 แนวคิดคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ แนวคิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่21 และแนวคิดทหารกองประจำการ สามารถสังเคราะห์การพัฒนาทหารกอง ประจำการ	57
ตารางที่ 4 องค์ประกอบและตัวชี้วัดพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีจิตสาธารณะ	64
ตารางที่ 5 ระดับจิตสำนึกสาธารณะแยกตามแนวโน้มเชิงพฤติกรรม	69
ตารางที่ 6 กระบวนการการฝึกอบรมจากการผสมผสานแนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่และการเรียนรู้ด้วย การรับใช้สังคม	84
ตารางที่ 7 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทัพบกของกองทัพไทย	93
ตารางที่ 8 การฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ.....	111
ตารางที่ 9 ข้อมูลแสดงพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	140
ตารางที่ 10 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการแยกตามรายชื่อ คำถาม	141
ตารางที่ 11 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการโดยรวม	150
ตารางที่ 12 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการแยกตามเขตพื้นที่	150
ตารางที่ 13 ตารางรายงานผลการฝึกอบรมขั้นตอนที่ 2-7 ของกลุ่มดับโก้.....	155
ตารางที่ 14 ตารางรายงานผลการฝึกอบรมขั้นตอนที่ 2-7 ของกลุ่มจ๊กกาปู	163
ตารางที่ 15 ตารางรายงานผลการฝึกอบรมขั้นตอนที่ 2-7 ของกลุ่มป่าดำ	171
ตารางที่ 16 ข้อมูลแสดงพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามก่อนฝึกอบรม	186
ตารางที่ 17 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการก่อนฝึกอบรมแยกตามรายชื่อ คำถาม	187

ตารางที่ 18 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการก่อนฝึกอบรม โดยรวม.....	197
ตารางที่ 19 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการหลังฝึกอบรมแยกตามรายข้อ คำถาม.....	198
ตารางที่ 20 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการหลังฝึกอบรม โดยรวม.....	207
ตารางที่ 21 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการโดยรวม ก่อนและหลังฝึกอบรม.....	208
ตารางที่ 22 การเปรียบเทียบระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการก่อนและหลัง ฝึกอบรม.....	208
ตารางที่ 23 แสดงความสัมพันธ์ของผลจากตอนที่ 1 และ 2 มาสู่นโยบายเชิงปฏิบัติ.....	227

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดเรื่อง การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึก สาธณะสำหรับทหารกองประจำการ.....	87
แผนภาพที่ 2 รูปแบบการฝึกอบรมโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่และแนวคิดการเรียนรู้โดยการ รับใช้สังคม เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธณะของทหารกองประจำการ	226
แผนภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่ของการวิจัย.....	254

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากกระแสวัฒนธรรมต่างชาติที่ผ่านเข้ามาทางเทคโนโลยีและสื่อมวลชนรูปแบบต่างๆ ทำให้ค่านิยมของไทยเปลี่ยนไปยึดติดกับกระแสวัตถุนิยม และบริโภคนิยม มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมด้านต่างๆ ตามมา (จินตนา สุจิตานนท์, 2554) สังคมไทยจึงเกิดภาวะวิกฤต ประชาชนให้ความสำคัญต่อความเจริญทางด้านวัตถุมากกว่าความสำคัญด้านจิตใจ และทักษะความสามารถที่มีในตัวบุคคล (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2551) มนุษย์ในปัจจุบันจึงอยู่แบบตัวใครตัวมัน ไม่สนใจบุคคลรอบข้าง และสิ่งแวดล้อมรอบตัว หรือที่เรียกว่า ขาดจิตสำนึกทางสังคม ซึ่งหมายถึง พฤติกรรมที่มนุษย์เริ่มเห็นแก่ประโยชน์ของตนเองมากกว่าส่วนรวม เกิดการเอาใจเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ขาดระเบียบวินัย ขาดศีลธรรม จนทำให้คุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยลดน้อยถอยลง (เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ, 2551) พฤติกรรมการขาดจิตสำนึกดังกล่าวทำให้เกิดความปัญหาในประเทศ เริ่มจากครอบครัวมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันน้อยลง เกิดการแก่งแย่ง เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก เห็นแก่ตัวชิงดีชิงเด่น นำสมบัติขององค์กรมาเป็นสมบัติของตนเอง องค์กรไม่เจริญก้าวหน้า ชุมชนเกิดความอ่อนแอ เกิดอาชญากรรมในชุมชน ชุมชนขาดที่พึ่ง ขาดศูนย์รวมจิตใจ ยากต่อการแก้ไข จนนำไปสู่การเกิดวิกฤตการณ์ภายในประเทศบ่อยครั้งและไม่สามารถหาหนทางแก้ไขได้ ส่งผลให้ไม่มีการขับเคลื่อนประเทศชาติ สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบทั้งต่อตนเอง ครอบครัว องค์กร ชุมชน และประเทศชาติ

“ จิตสำนึกสาธารณะ ” (Public Consciousness) หมายถึงการตระหนักรู้และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน หรือคำนึงถึงผู้อื่นที่สัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) รวมถึงเป็นความรู้สึกของบุคคลต่อปัญหาที่จะเกิดขึ้นในสังคม กระบวนการรับรู้ทำให้สามารถวิเคราะห์ว่าเหตุการณ์นั้นเป็นปัญหา แม้เหตุการณ์นั้นจะไม่มีผลกระทบต่อตนเอง แต่มีผลกระทบต่อส่วนรวมก็เกิดความรู้สึกที่ต้องการจะแก้ไขปัญหา นั้น โดยเชื่อมั่นความสามารถของตนเองและการมีส่วนร่วมของกลุ่ม จะสามารถแก้ไขปัญหาด้วยการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง (อนุชาติ พวงสำลี, 2543) จิตสำนึกสาธารณะ ยังเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากจิตสำนึกของแต่ละบุคคล ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน โดยอาศัยประสบการณ์และความพยายามให้เกิดผลประโยชน์แก่ส่วนรวม (Osian, 2000) นอกจากนี้ จิตสำนึกสาธารณะ ยังมีความสัมพันธ์กับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนด้วย เนื่องจากจิตสำนึกเป็นความรู้สึกภายในตัวบุคคลในการรู้ถูกรู้ผิด รู้ว่าสิ่งใดควรกระทำหรือสิ่งใดไม่ควรกระทำ ซึ่งสอดคล้องกับ Kohlberg (1964) ที่กล่าวว่า การพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นการพัฒนาโครงสร้าง

ทางความคิดความเข้าใจ โดยไม่ได้ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นการใช้เหตุผลที่ลึกซึ้งตามลำดับของวุฒิภาวะทางปัญญา

จิตสำนึกสาธารณะเป็นหนึ่งในคุณลักษณะที่สำคัญของคนไทยซึ่งในสังคมปัจจุบันเรียกร้องให้มีการพัฒนากันอย่างจริงจัง เนื่องจากเป็นคุณลักษณะที่สามารถขับเคลื่อนความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างสมบูรณ์ ในสมัยก่อนเด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์นั้น มักจะได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกผ่านกระบวนการทางครอบครัวและสังคมที่สามารถเป็นแบบอย่างและคำจูงสังคมได้ หรือเราอาจได้ยินครูอาจารย์สอนเพียรพยายามสอนเสมอว่า ทุกคนต้องมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม นึกถึงส่วนรวม จึงจะอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ใจความสำคัญว่า “คุณธรรมของคน ประการแรก คือความซื่อสัตย์ ประการที่สอง คือการรู้จักข่มใจฝึกใจตนเอง ให้ประพฤติอยู่ในความสัตย์ความดีนั้น ประการที่สาม คือ การอดทน อดกลั้น และอดออม ประการที่สี่ คือ การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม คุณธรรมสี่ประการนี้ ถ้าแต่ละคนพยายามปลูกฝังและบำรุงให้เจริญงอกงาม จะช่วยให้ประเทศชาติบังเกิดความสุข ความร่มเย็น และมีโอกาสที่จะปรับปรุงพัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไป” (พระบรมราโชวาทในพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า, 2535)

จิตสำนึกสาธารณะมีความสำคัญทั้งในระดับสังคมและระดับประเทศ เนื่องจากจิตสำนึกสาธารณะเปรียบเสมือนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้สึกลึกซึ้งที่เกิดจากความคิดอย่างมีเหตุผล เป็นความรู้สึกนึกคิดถึงการเป็นเจ้าของในสิ่งที่เป็นสาธารณะร่วมกัน เป็นการตระหนักรู้การใช้สิทธิและหน้าที่ของตนเองโดยไม่กระทบ เบียดเบียนผู้อื่น รวมถึงรู้จักบำรุงรักษาสิ่งที่เป็นสาธารณะ ประโยชน์ร่วมกัน ตลอดจนช่วยเหลือดูแลผู้ด้อยโอกาสตามสมควร โดยไม่ทำให้ตนเองเดือดร้อนและไม่ขัดต่อกฎหมายบ้านเมืองอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ดังนั้น จิตสำนึกสาธารณะจึงมีความสำคัญทั้งต่อสังคมและต่อประเทศชาติโดยรวม

ปัญหาที่เกิดจากการขาดจิตสำนึกสาธารณะแสดงออกทางพฤติกรรมได้หลายลักษณะ แต่พฤติกรรมที่เป็นปัญหามากที่สุด คือพฤติกรรมที่นึกถึงประโยชน์ส่วนตนและสร้างความเดือดร้อนเสียหายต่อสังคมส่วนรวม ได้แก่ เหตุการณ์มหาอุทกภัย พ.ศ.2554 ที่กลุ่มคนขับเรือรับจ้างในจังหวัดนครสวรรค์ต้องการนำเรือเข้ามาตระเวนรับจ้างในเขตที่น้ำท่วมจนเชื่อนกันน้ำพัง เนื่องจากพยายามดันเรือผ่านคันดินที่ก่อเป็นเขื่อนกันน้ำ บริเวณเขตเทศบาลนครสวรรค์ มวลน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าทะลักสู่ย่านเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดนครสวรรค์ รวมถึงโรงพยาบาลที่อยู่ในจังหวัดที่ต้องเร่งนำส่งผู้ป่วยหนักที่ต้องใช้เครื่องช่วยหายใจ 50 รายไปยังโรงพยาบาลในจังหวัดอื่นๆ นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่พบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน เช่น การจับจองเป็นเจ้าของพื้นที่บริเวณถนนสาธารณะหน้า

บ้านของตนเอง การจับจองพื้นที่ทางเท้าเพื่อวางขายสินค้า โดยไม่คำนึงถึงผู้ใช้ทางเท้าซึ่งเป็นทางเดินสาธารณะ การเข้าห้องน้ำสาธารณะแล้วทิ้งกระดาษหรือวัสดุต่างๆลงในโถชักโครก การขึ้นไปเหยียบบนโถชักโครก เหล่านี้ล้วนแต่สร้างความเสียหาย ความสกปรก ความขำรูดทรุดโทรมให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน และไม่สามารถใช้ห้องน้ำสาธารณะได้ พฤติกรรมการใช้รถใช้ถนนสาธารณะ การขับรดสวนเลนการจราจรเช่นเดียวกัน พฤติกรรมเหล่านี้เป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่น และสร้างความเดือดร้อนให้กับสังคมโดยรวม (دنุชา ปนคำ, 2555)

ตัวบ่งชี้ที่เป็นเงาสสะท้อนของการขาดจิตสำนึกสาธารณะในสังคมไทยที่เห็นเด่นชัดและรับรู้กันเป็นสากล คือปัญหาการคอร์รัปชันของประเทศ ซึ่งลุกลามไปยังทั่วทุกระบบของระบบราชการและการเมืองไทย จากผลการศึกษาของ ศูนย์วิจัยความสุขชุมชน มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (2554) เรื่องความต้องการของประชาชนต่อรัฐบาลชุดใหม่ในการสร้างชาติโปร่งใส สร้างไทยซื้อตรง จากประชาชนใน 17 จังหวัด พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ของสังคมไทยยอมรับรัฐบาลที่ทุจริตได้ ถ้าทำให้ประชาชนอยู่ดีกินดีมากยิ่งขึ้น ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า สังคมไทยขณะนี้ไม่ว่าจะเป็นประชาชนกลุ่มใด อาชีพใดต่างเพิกเฉยและละเลยต่อความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่สนใจความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อสังคมโดยรวม ดังนั้นจะเห็นว่า จิตสำนึกสาธารณะของคนไทยในชาติลดน้อยถอยลง การที่จะพยายามริเริ่มปลูกจิตสำนึกสาธารณะของคนไทยหรือกระตุ้นความรู้สึก ความคิดรับผิดชอบต่อสังคมขึ้นมา นั้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน เนื่องจากความเชื่อที่ว่า ถ้าคนมีคุณภาพแล้ว ทุกสิ่งโดยรวมจะดีขึ้น เพราะทรัพยากรมนุษย์ เป็นปัจจัยแห่งพลังอำนาจที่สำคัญที่สุดของชาติ ประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศชาติให้เกิดความเจริญในทุกๆ ด้าน (วิลาวรรณ รัตพิศาล, 2554)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการมองเห็นว่ามนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญและมีศักยภาพสูงสุด เป็นการให้ความรู้และประสบการณ์ด้านวิชาการ รวมทั้งฝึกอบรมความรู้ที่ทันสมัยพร้อมกับการปลูกฝังจริยธรรมและคุณธรรมควบคู่กันไป โดยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะเชื่อมั่นว่าบุคคลทุกคนมีศักยภาพของตนเองที่จะสามารถเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และแรงจูงใจ ซึ่งดำเนินการโดยยึดหลักสมรรถนะ (Competency Based) รวมทั้งมีการประเมินผลเป็นระยะๆ ด้วย การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานของแต่ละบุคคลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรนั้น จะจะต้องพัฒนาบุคลากรทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ (Knowledge) คือ เรียนรู้ทำความเข้าใจสิ่งที่ได้รับ เพื่อสามารถประยุกต์ใช้ได้ ด้านทักษะความชำนาญ (Skill) คือ มีโอกาสนำความรู้ไปปฏิบัติ ฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ และด้านทัศนคติ (Attitude) คือ มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ในการปรับเปลี่ยนทัศนคติให้ไปสู่สิ่งที่ดีกว่า (Pace et al, 1991: ออนไลน์)

การศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้มนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - พ.ศ.2564) มุ่งพัฒนาทักษะที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยเพื่อวางรากฐานให้เป็นคนมีคุณภาพในอนาคต การพัฒนาทักษะสอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 การหล่อหลอมให้คนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม คนไทยทุกช่วงวัยเป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม(แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12, พ.ศ.2560 - พ.ศ.2564)

การศึกษาในปัจจุบันเป็นการศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบว่าเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม โดยในมาตรา 24 ได้มุ่งเน้นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ว่าควรจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสาน สาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นอกจากนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11(พ.ศ.2555-2559) ยังมุ่งพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัย สอดแทรกการพัฒนาคนด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างวัฒนธรรมการเกื้อกูล พัฒนาทักษะให้คนมีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ต่อยอดสู่การสร้างนวัตกรรมที่เกิดจากการฝึกฝนเป็นความคิดสร้างสรรค์ ปลูกฝังการพร้อมรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น และจิตใจที่มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย สร้างจิตสำนึกให้คนไทยมีความรับผิดชอบต่อสังคม เคารพกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน สร้างค่านิยมการผลิตบริโภคที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า สังคมไทยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและการสร้างจิตสำนึกสาธารณะเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคมกับประชาชน ทุกกลุ่มอาชีพและทุกวัย ทหารเป็นประชาชนกลุ่มหนึ่งที่ต้องปลูกจิตสำนึกเพื่อนำไปสู่การพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ เนื่องจากทหารมีภาระหน้าที่อันใหญ่หลวงในการรักษาความมั่นคงของชาติ และช่วยเหลือบรรเทาความทุกข์ยากของประชาชน เห็นได้จากพันธกิจของทหารที่ว่า 1) ปกป้อง

เทิดทูน พิทักษ์รักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ และส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) อำนวยความสะดวกปฏิบัติร่วมของทุกเหล่าทัพ และเสริมสร้างขีดความสามารถในการป้องกันประเทศจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ 3) สนับสนุนรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาสำคัญของชาติ การพัฒนาประเทศ และช่วยเหลือประชาชน 4) ค้ำครองและพิทักษ์รักษาผลประโยชน์แห่งชาติ 5) เสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มประเทศอาเซียน มิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ 6) สนับสนุนการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศยึดหลักมนุษยธรรม และสันติวิธี และ 7) ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพภายใต้กรอบสหประชาชาติ เพื่อธำรงเกียรติและศักดิ์ศรีในประชาคมโลก (แผนปฏิบัติราชการกองบัญชาการกองทัพไทย พ.ศ.2560) นอกจากนี้ใน พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551 ได้ระบุบทบาทและความรับผิดชอบนโยบายด้านความมั่นคงในทุกระดับ ดังนี้ 1) พิทักษ์รักษาเอกราชและความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรจากภัยคุกคามทั้งภายนอกและภายในราชอาณาจักรปราบปรามการกบฏและการจลาจลโดยจัดให้มีและใช้กำลังทหารตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือตามที่มีกฎหมายกำหนด 2) พิทักษ์รักษาปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ตลอดจนสนับสนุนภารกิจของสถาบันพระมหากษัตริย์ 3) ปกป้องพิทักษ์รักษาผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขพัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคงตลอดจนสนับสนุนภารกิจอื่นของรัฐในการพัฒนาประเทศการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติและการช่วยเหลือประชาชน 4) ศึกษาวิจัยพัฒนาและดำเนินการด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและพลังงานทหาร ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีป้องกันประเทศและด้านกิจการอวกาศเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทั้งนี้เพื่อสนับสนุนภารกิจของกระทรวงกลาโหมและความมั่นคงของประเทศ และ 5) ปฏิบัติการอื่นที่เป็นการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงครามเพื่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือปฏิบัติการอื่นใดทั้งนี้ตามที่มีกฎหมายกำหนดหรือตามมติคณะรัฐมนตรี (พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551)

จากพันธกิจและบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของทหารตามกฎหมายดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จะเห็นว่าทหารจึงมีบทบาทสำคัญในด้านด้านความมั่นคงของประเทศ ซึ่งความมั่นคงของประเทศไม่ใช่แต่เพียงการป้องกันประเทศเท่านั้น แต่หมายรวมถึงความมั่นคงของคนในชาติด้วย ซึ่งหมายถึงคนในสังคมมีความเมตตาต่อกัน ช่วยเหลือผืนนี้กำลังกัน มีจิตใจรับผิดชอบต่อบ้านเมืองร่วมกัน เมื่อเกิดปัญหาหรือเผชิญกับภัยพิบัติใดๆ ย่อมมีพลังป้องกัน แก้ไขให้วิกฤตสถานการณ์ผ่านพ้นไปได้ และทหารกองประจำการจัดเป็นกำลังพลที่สำคัญของกองทัพ ซึ่งจำเป็นต้องมีภาระหน้าที่เฝ้า เช่นทหารของชาติและต้องช่วยสร้างความมั่นคงของประเทศ การพัฒนาความมั่นคงของคนในชาติควรเริ่มจากตัวทหารกองประจำการก่อน เนื่องจากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาเมื่อใดที่ประเทศมีศึก

สงคราม ทหารกองประจำการจะทำหน้าที่เป็นทัพหน้าในการปฏิบัติการรบ หรือแม้ปัจจุบันเมื่อยามประเทศเผชิญกับวิกฤติการณ์ต่างๆ ทหารกองประจำการเหล่านี้ก็ยังคงเป็นกำลังหลักในการช่วยเหลือประชาชน และเคลื่อนย้ายประชาชนมายังพื้นที่ปลอดภัย ฉะนั้นเมื่อทหารกองประจำการเหล่านี้ปลดประจำการไปแล้ว แต่ยังคงมีความต้องการที่จะสร้างจิตใจรับผิดชอบต่อบ้านเมืองร่วมกัน นอกจากนี้ทหารกองประจำการจะเป็นกำลังหนุนที่กระจายอยู่ทั่วทั้งประเทศในยามที่ประเทศชาติต้องการความช่วยเหลือ ดังนั้น ทหารกองประจำการจึงมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาขีดสมรรถนะเพื่อให้สามารถปฏิบัติการกิจทั้งในด้านการรักษาความมั่นคงและป้องกันประเทศในภาวะสงคราม ตลอดจนการช่วยเหลือประชาชนในช่วงเวลาที่ประเทศชาติเกิดปัญหาและภัยพิบัติต่างๆ ได้ อีกทั้งเมื่อทหารกองประจำการพ้นวาระในการปฏิบัติการกิจในการป้องกันประเทศและภารกิจในการช่วยหรือประชาชนหรือสังคมแล้ว ก็ยังสามารถนำความรู้ความสามารถ ระเบียบ วินัย และ จิตสำนึกสาธารณะที่ได้รับการพัฒนาระหว่างปฏิบัติหน้าที่ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม และประเทศชาติได้

นอกจากนี้การเสริมสร้างให้ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะ ยังเป็น 1 ใน 12 ค่านิยมหลักของรัฐบาลที่ได้มีการประกาศค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการเพื่อต้องการปลูกฝังคุณลักษณะที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับคนในชาติ เนื่องจากเห็นว่าการจะสร้างสรรค์ประเทศไทยให้เข้มแข็ง คนไทยเราต้องเข้มแข็งก่อน โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1) มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสถาบันหลักของชาติในปัจจุบัน ทุกชาติจะสามารถพัฒนาได้หากเสาหลักหรือสถาบันของชาติเข้มแข็งด้วยความรักอย่างถูกวิธีของคนในชาติ 2) ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม 3) กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ 4) ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษา เล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม เนื่องจากประเทศชาติจะพัฒนาได้ คนในชาติต้องมีคุณภาพ มีทักษะ ความสามารถ สร้างค่านิยมใฝ่เรียนรู้อื่น 5) รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม 6) มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เพื่อแม่และแบ่งปัน 7) เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย 8) มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่ 9) มีสติ รู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 10) รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 11) มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมพ่ายแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ และ 12) คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและต่อชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง (ชนาพร เคลือบคล้าย, 2557 : ออนไลน์)

ดังนั้นจะเห็นว่าทหารกองประจำการเมื่อกลับเข้ามาสู่สังคมแล้ว นอกจากจะเป็นประชาชนในชาติแล้ว ทหารกองประจำการยังเป็นผู้ที่มีหน้าที่อย่างชัดเจนในการปฏิบัติการช่วยเหลือประชาชน สังคมอยู่อย่างสม่ำเสมอ หากทหารกองประจำการสามารถปฏิบัติตนให้มีลักษณะจิตสำนึกทางสังคมอย่างเป็นวิสัยแล้ว สามารถเป็นแบบอย่างและถ่ายทอดความประพฤตินั้นให้กับคนในสังคมต่อไปได้

หากแต่ยังพบว่าในบางครั้งทหารกองประจำการ หรือทหารเกณฑ์ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่สังกัดหน่วยงานราชการ เป็นผู้กระทำผิดเสียเอง ได้แก่ กรณีพลทหาร สังกัดหน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก เป็นผู้ต้องหาตามหมายจับศาลจังหวัดมีนบุรี ในความผิดข้อหาร่วมกันพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน โดยได้ก่อเหตุใช้อาวุธมีดฟันคู่อริจนได้รับบาดเจ็บที่ศีรษะจนถึงแก่ความตาย (วรทัศน์ กองทรัพย์โต, 2555) กรณีทหารเกณฑ์ประจำอยู่ในค่ายภาณุรังสี จังหวัดราชบุรี ได้ลักลอบนำยาบ้ากับยาไอซ์มาจำหน่ายให้กับกลุ่มวัยรุ่นบริเวณบ้านพักอาศัยของตนเอง เพื่อใช้เป็นรายได้เสริม (ศาสนะ ศิริลาภ, 2556) กรณีทหารเกณฑ์ สังกัดศูนย์ฝึกทหารใหม่ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ จังหวัดชลบุรี มียาเสพติดประเภทที่ 1 ไว้ครอบครองเพื่อจำหน่ายให้กับพลทหารในศูนย์ฝึกทหารใหม่ ได้ของกลางเป็นยาบ้า 19 เม็ดซุกซ่อนภายในห้องน้ำโรงกรองน้ำบริเวณศูนย์ฝึกทหารใหม่ ในขณะที่เดียวกันก็สามารถจับกุมพลทหารอีกนายที่กำลังเสพยาบ้าภายในห้องน้ำอีกด้วย (ศาสนะ ศิริลาภ, 2556) จะเห็นว่าจากกรณีตัวอย่างที่กล่าวมา สะท้อนให้เห็นว่าทหารเกณฑ์ขาดจิตสำนึกสาธารณะ เนื่องจากทหารกองประจำการไม่สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด สิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ ทำให้ทหารกองประจำการไม่ตระหนักรู้ในเรื่องปัญหาสังคม จึงแสดงพฤติกรรมและการกระทำเพียงเพื่อประโยชน์ส่วนตนโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเลยแม้แต่น้อย ดังนั้นหากก่อนการปลดประจำการทหารกองประจำการจึงควรได้รับการพัฒนาขีดความสามารถทั้ง ด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะในการประกอบอาชีพ ตลอดจนจิตสำนึกสาธารณะ โดยทำประโยชน์เพื่อสังคม หรือนึกถึงส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้จะเป็นผลดีต่อทหารกองประจำการที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในการรับใช้ชาติแล้ว ยังส่งผลต่อทหารกองประจำการเองหลังจากปลดประจำการแล้ว ให้เป็นประชาชนที่มีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขที่สุด โดยไม่สร้างปัญหาและเป็นภาระของสังคม และคำถึงประโยชน์ส่วนรวมและประเทศชาติเป็นสิ่งสำคัญ

จากการศึกษารูปแบบการฝึกทหารกองประจำการ พบว่า ชายไทยเมื่อมีอายุครบ 18 ปี บริบูรณ์ต้องขึ้นชื่อเป็นทหารกองเกิน เมื่อถูกตรวจคัดเลือกและผ่านกระบวนการให้เข้ามาเป็นทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) ก็จะต้องเรียนรู้ชีวิตการเป็นทหาร เนื่องจากต้องการให้ทหารกองประจำการใหม่ปรับสภาพร่างกายและจิตใจจากการดำเนินชีวิตแบบพลเรือนมาเป็นการดำเนินชีวิตแบบทหาร โดยมีวัตถุประสงค์หลักได้แก่ 1) เพื่อให้ทราบถึงคุณลักษณะและท่าทางของทหารที่จะนำไปปรับปรุงตนเองให้มีความคุ้นเคยกับชีวิตทหาร กับให้เรียนรู้ถึงวิธีการปฏิบัติตนเพื่อการอยู่และการปฏิบัติงานร่วมกันภายในวงการทหาร 2) เพื่อให้ทราบถึงแบบธรรมเนียมของทหารที่จำเป็นจะต้องนำไปใช้ประพฤติปฏิบัติตนตลอดเวลาที่รับราชการอยู่ในกองประจำการและในขณะที่เป็นทหารกองหนุน 3) เพื่อปลูกฝังจิตใจให้มีคุณธรรมที่ดีงามและมีอุดมการณ์แห่งความรัก ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข 4) เพื่อ

ปลูกฝังให้มีกริยามารยาทที่ดีงาม เป็นผู้มีวินัย เป็นผู้ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ การเมือง การทหาร และสังคมและให้เป็นพลเมืองดีของประเทศ เพื่อให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาจากประชาชน ตลอดจนทำให้เป็นผู้นำของท้องถิ่นได้ เมื่อปลดออกจากกองประจำการไปแล้ว และ 5) เพื่อเสริมสร้างให้มีความสมบูรณ์แข็งแรงทางร่างกาย จนสามารถอดทนต่อการปฏิบัติงานได้อย่างตราครุฑและทรหดอดทน และปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ สำหรับทหารได้ทุกกรณี ทั้งนี้ระยะเวลาในการเป็นทหารกองประจำการแบ่งได้ดังนี้ ในปี 1 ห้วง 3 เดือนแรก จะต้องเรียนความรู้พื้นฐานของการเป็นทหาร ได้แก่ วิชาทหารทั่วไป ให้มีความรู้ในเรื่องการติดต่อสื่อสาร การอ่านแผนที่และการใช้เข็มทิศ การปฐมพยาบาลและสุขอนามัย การข่าวเบื้องต้น การระเบิดทำลายทุระเบิดและการระเบิด และการป้องกันนิวเคลียร์ ชีวะและเคมี เป็นบุคคล วิชาการใช้อาวุธ เพื่อให้มีความรู้ในเรื่องอาวุธประจำกาย ลูกกระเบิดขว้าง และการใช้ดาบปลายปืนวิชายุทธวิธี เพื่อให้มีความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการรบเป็นบุคคลและเป็นหน่วยขนาดหมู่ การพรางและการซ่อนพราง การฝึกตลอดได้กระสุนวิธี วิชาการอบรมทั่วไป เพื่อให้มีความรู้เรื่องคุณลักษณะของทหาร แบบธรรมเนียมทหาร คุณธรรมทหาร มารยาทและวินัย ทหาร หน้าที่พลเมืองดี ความรักและการป้องกันประเทศชาติ ต่อมาในเดือนที่ 4-6 จะต้องเรียนรู้งานเฉพาะหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ ที่ตัวเองจะต้องไปปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้องตามความต้องการของหน่วย หลังจากครบการฝึก 6 เดือนแรก ทหารกองประจำการแต่ละนายจะแยกย้ายกันไปปฏิบัติงานในหน่วยงานที่ตัวเองสังกัดอยู่ จนกระทั่งในปีที่ 2 ก่อนที่ทหารกองประจำการจะได้รับการปลดประจำการหรือได้กลับไปภูมิลำเนาของตัวเอง ทหารกองประจำการจะมีสิทธิเลือกในการศึกษาสายสามัญ โดยเรียนหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียน หรืออาจจะเลือกฝึกวิชาชีพควบคู่ไปด้วยก็ได้ ทั้งนี้เป็นไปตามความสมัครใจ ความถนัด หรือตามความรู้พื้นฐานของแต่ละบุคคล โดยการศึกษาสายสามัญและการฝึกวิชาชีพนี้ได้รับความอนุเคราะห์จากกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงแรงงานในการจัดหาครูและวิทยากรเข้ามาฝึกอบรมวิชาชีพต่าง ซึ่งการฝึกจะเป็นการพัฒนาด้านความรู้และวิชาชีพ โดยให้ทหารกองประจำการได้รับการศึกษาจนจบภาคบังคับ และให้มีฝึกวิชาชีพสาขาต่างๆ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการบริการเพื่อนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ หรือพัฒนาการประกอบอาชีพเดิมให้ดีขึ้น พร้อมทั้งเสริมความรู้ในด้านต่างๆ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติป่าเตย หน้าที่พลเมืองดีและผู้นำท้องถิ่น สุขวิทยาอนามัย โภชนาการวางแผนครอบครัว ภัยและการป้องกันยาเสพติด การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ศิลปะและโบราณวัตถุของชาติ กฎหมายชาวบ้าน การตลาด และการสหกรณ์ อีกทั้งยังมีการพัฒนาอาชีพควบคู่ไปด้วย เช่น ช่างเชื่อมโลหะ ช่างเดินสายติดตั้งอุปกรณ์ไฟฟ้า ช่างซ่อมบริการรถจักรยานยนต์ ช่างซ่อมเครื่องยนต์ต้นกำลังขนาดเล็ก ช่างปั้นโอ่งซิเมนต์และทำอิฐบล็อก ช่างบุโลหะ ทอง เงิน นาค เป็นต้น (ปรีชา แคล้วปลอดทุกข์, 2535)

จากการศึกษาตามที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า ทหารกองประจำการที่ผ่านมาถูกพัฒนาและเน้นการเพิ่มเติมความรู้ความสามารถในเรื่องวิชาทหารมากกว่าการมุ่งเน้นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ทหารกองประจำการไม่ได้ถูกมุ่งเน้นในการพัฒนาทักษะชีวิต ซึ่ง เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546) ได้กล่าวถึง ทักษะชีวิตว่า การเป็นผู้ที่เรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต การมีรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และมีจิตสำนึกเพื่อผู้อื่นและส่วนรวม ซึ่ง ทักษะชีวิตนี้เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยด้านลักษณะชีวิตว่า คนไทยควรมีจิตสำนึกเพื่อผู้อื่นและส่วนรวม ซึ่งแสดงออกให้เห็นว่าไม่ยึดประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง ชอบมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความยินดีและเต็มใจ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง ซึ่ง สุวิทย์ เมษินทรีย์ (2559) กล่าวว่า เสาหลักในการพัฒนาประเทศไปสู่ประเทศไทย 4.0 ประกอบไปด้วย 3 เสาหลัก คือ เสาหลักด้านการศึกษา เสาหลักด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และเสาหลักด้านวัฒนธรรม โดยเสาหลักด้านวัฒนธรรมนี้ จะเปลี่ยนคนไทยให้เป็นคนไทย 4.0 คือ คนไทยที่มีความรู้ ทักษะ ความสามารถสูง คนไทยที่มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม คนไทยที่เป็น Digital Thai และคนไทยสากล (Global-Thai) ทั้งนี้กองทัพบ่งชี้ถึงความจำเป็นและมีแนวคิดเพิ่มเติมในการพัฒนา กองทัพบกว่า การฝึกศึกษาต้องทำทั้งภารกิจการรบและภารกิจที่ไม่ใช่การรบ กล่าวคือ การศึกษาต้องสอนให้รู้จักคิดถึงขั้นที่จะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้กับสถานการณ์จริง นอกจากนี้ยังต้องปลูกฝังอุดมการณ์กองทัพ จิตสำนึก ความรักหมู่คณะ คุณธรรมและจริยธรรม ให้ฝังรากลึกอยู่ในจิตใจของนักเรียนด้วย มิใช่สอนแต่วิชาความรู้อย่างเดียว (ศูนย์พัฒนาหลักนิยมและยุทธศาสตร์ กรมยุทธศึกษาทหารบก, 2556)

นอกจากนี้ จากการศึกษาขั้นต้นเกี่ยวกับการฝึกอบรมของทหารกองประจำการในด้านจิตสำนึกสาธารณะ โดยการสัมภาษณ์ ธนวิทย์ ธีรชาติธำรงค์ (สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2558) ผู้บังคับกองพันระวังป้องกัน สำนักงานกองบัญชาการ กองบัญชาการกองทัพไทย ซึ่งในขณะนั้นทำหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชาหน่วยฝึกทหารกองประจำการ สังกัดกองบัญชาการกองทัพไทย พบว่า ที่ผ่านมามีในอดีต การฝึกอบรมทหารกองประจำการในเรื่องจิตสำนึกสาธารณะยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนแน่นอน การให้ความรู้ด้านจิตสำนึกสาธารณะจะขึ้นอยู่กับวิทยากร หรือผู้ฝึกอบรมเท่านั้น จึงทำให้ทหารกองประจำการยังขาดความตระหนักรู้ในสภาพแท้จริง การปฏิบัติงานจะเป็นไปตามคำสั่งการตามสายการบังคับบัญชา จึงขาดการเรียนรู้ร่วมกัน ไม่ก่อให้เกิดการมีจิตสำนึกสาธารณะอย่างแท้จริง ดังนั้น จะเห็นว่า การฝึกอบรมทหารกองประจำการของกองบัญชาการกองทัพไทยนั้น ยังไม่มีรูปแบบการฝึกอบรมด้านจิตสำนึกสาธารณะที่ชัดเจน จึงต้องพัฒนารูปแบบและองค์ประกอบของการฝึกอบรมให้มีความชัดเจนและสามารถพัฒนาให้เกิดจิตสำนึกทางสังคมของทหารกองประจำการได้

การฝึกอบรม เป็นกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่ถูกนำมาใช้สำหรับการพัฒนาความรู้ ทักษะ ความชำนาญ ความสามารถ และทัศนคติในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการศึกษาต่อเนื่อง ทั้งนี้การฝึกอบรมมีหน้าที่สำคัญ คือ การสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม (Mitchell, 2005) จึงได้ทำการศึกษาแนวคิดการศึกษานอกระบบ โดยเฉพาะการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของ Knowles (1980) เนื่องจากเห็นว่าทหารกองประจำการเป็นกลุ่มทหารที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ ซึ่งวัยผู้ใหญ่ หมายถึงผู้ที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ สังคม และสติปัญญาตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมตามวัยที่เหมาะสมของตน (อาชัญญา รัตนอุบล, 2542) ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จึงให้ความสำคัญกับการกระตุ้นให้เกิดประสบการณ์ที่นำไปสู่การพัฒนาวุฒิภาวะ โดยการได้รับความรู้ใหม่ ความเข้าใจ ทักษะ ทัศนคติ ความสนใจ และคุณค่า ไม่ว่าจะโดยลำพังหรือโดยมีผู้อื่น โดยมีชุดของกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษา และมีกรมผสมผสานระหว่างกระบวนการกับกิจกรรมสู่การปฏิบัติของบุคคล ซึ่งให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และการรับรู้ของผู้ใหญ่ในการทำงานไปสู่เป้าหมายร่วมกัน (Knowles, 1980) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า วัยผู้ใหญ่เน้นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมหรือผ่านประสบการณ์มากกว่าการเรียนรู้ผ่านทฤษฎี ปฏิบัติ เมื่อบุคคลได้ลงมือกระทำ ได้เกิดประสบการณ์โดยตรง จะได้รู้จักคิด สามารถสะท้อนความคิด และไตร่ตรองอย่างรอบคอบ จะนำไปสู่การเรียนรู้ อย่างมีเป้าหมายของแต่ละบุคคล (อาชัญญา รัตนอุบล, 2551) และทำการศึกษานแนวคิดการเรียนรู้ โดยการรับใช้สังคม (Service learning) ของ Belisle and Sullivan (2007) เนื่องจากเห็นว่าเป็นแนวคิดที่สามารถทำให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะได้ จิตสำนึกสาธารณะนั้นเป็นความรู้สึกนึกถึงภายในบุคคลที่เกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้ และเมื่อบุคคลนั้นๆ เกิดจิตสำนึกในด้านดีขึ้นมาแล้ว ก็จะประพฤติปฏิบัติตนเพื่อประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวเสมอ (สมพงษ์ สิงหะพล, 2542) รูปแบบการสร้างจิตสำนึกสาธารณะควรเริ่มจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ เพราะจะทำให้การปรับเปลี่ยนความรู้ของผู้ใหญ่มีคุณค่าและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เมื่อผู้เรียนได้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมแล้ว ผู้เรียนก็ควรนำการเรียนรู้ที่นำมาทบทวน พินิจ พิจารณา ใคร่ครวญกับตัวเองโดยรอบคอบอย่างใช้สติว่า กิจกรรมที่ผ่านมาเป็นอย่างไร มีประสบการณ์ด้านบวกและด้านลบอะไรบ้าง การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นใหม่นั้นมีประโยชน์กับผู้เรียนหรือไม่ จะถ้าในอนาคตเผชิญกับสถานการณ์เช่นนี้ ผู้เรียนจะประยุกต์ใช้การเรียนรู้ได้อย่างไร

ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้จึงเป็นการนำแนวคิดการศึกษานอกระบบที่เกี่ยวข้องกับการจัดรูปแบบประสบการณ์เรียนรู้ผู้ใหญ่ของ Knowles และการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม (Service Learning) มาผสมผสานกัน โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบของ Knowles (1980) ดังนี้ 1) เตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสำหรับหลักสูตรการเรียนรู้ผู้ใหญ่ โดยเริ่มต้นจาก การ

แลกเปลี่ยนวัตถุประสงค์การเรียนรู้ แลกเปลี่ยนเป้าหมายการเรียนรู้ เวลาและสถานที่ในการพบกัน แลกเปลี่ยนศักยภาพในการเรียนรู้ และธรรมชาติการมีส่วนร่วมของออกแบบการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่พัฒนาความคาดหวังที่เป็นไปได้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม และคิดเกี่ยวกับความต้องการพิเศษ คำถาม หัวข้อ และปัญหาที่ผู้ใหญ่ต้องการจะจัดการด้วย 2) สร้างบรรยากาศความเป็นกันเองเป็นการแสดงการยอมรับในเอกลักษณ์ของผู้เรียนผู้ใหญ่ในแต่ละบุคคล โดยทหารกองประจำการจะแสดงความยินดีที่ได้รู้จักและยอมรับในความแตกต่างของเพื่อนทหารด้วยกัน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และความรู้สึกนี้จะพัฒนาต่อไปเป็นความรู้สึกเคารพซึ่งกันและกัน เป็นความรู้สึกไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการกล้าแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน 3) จัดโครงสร้างทางกายภาพ ห้องเรียนมีบรรยากาศที่ไม่เป็นทางการ ขนาดของโต๊ะและเก้าอี้เหมาะกับผู้ใหญ่ นั่งสบาย ให้บรรยากาศเป็นลักษณะล้อมวงคุยกัน เพื่อเอื้อต่อการสื่อสารแบบสองทางและมุ่งกระตุ้นให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ทหารกองประจำการสะสมติดตัวมา 4) ผู้สอนอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการของตนเองตามความเชื่อเบื้องต้นของ ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy) โดยทหารกองประจำการระบุความต้องการของตนเอง ซึ่งจะมีความมุ่งมั่นให้เกิดความผูกพันต่อเป้าหมายที่ตนเองเป็นผู้กำหนด 5) ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์ที่เป็นจริงได้ในทางการศึกษาในการเขียนความต้องการให้ผู้เรียนในรูปของวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่เหมาะสม โดยหากทหารกองประจำการไม่สามารถเขียนวัตถุประสงค์การศึกษาของตนเองได้ ผู้สอนต้องช่วยแนะนำและให้ความสะดวก 6) การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกวิธีการเรียนรู้ เลือกกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนชอบและมั่นใจที่จะกระทำหากติดขัดโดยผู้สอนต้องแนะนำทางเลือก ช่วยบอกข้อดีข้อจำกัดของแต่ละวิธีการเรียนรู้ แต่ต้องมอบการตัดสินใจให้อยู่ในความรับผิดชอบของทหารกองประจำการแต่ละคน เพื่อให้การเรียนรู้สอดคล้องกับการรับรู้ของตนเองและเปิดโอกาสให้ได้ใช้ประสบการณ์เดิมมาใช้ในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ 7) การดำเนินการเรียนรู้ โดยทหารกองประจำการจะดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ 8) ประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นระยะ โดยร่วมมือกับผู้ร่วมกิจกรรม โดยทหารกองประจำการต้องกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ไว้ก่อน และใช้วิธีที่ได้ตกลงไว้ใช้ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้ร่วมกิจกรรม

ส่วนการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับจิตสำนึกสาธารณะ และมีประสิทธิผลมากที่สุดเพราะมีการลงมือปฏิบัติและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ที่มีจุดมุ่งหมาย (จรีทัฬงษ์, 2552) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ Vygotsky (1978) ที่เห็นว่ามนุษย์ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมตั้งแต่แรกเกิด ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคมหรือวัฒนธรรมที่แต่ละสังคมกำหนดขึ้นซึ่งจะมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของแต่ละบุคคล ทั้งนี้การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม คือรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่ผู้เรียนผูกมัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับความต้องการของ

มนุษย์และชุมชนไว้รวมโครงสร้างรูปแบบการสะท้อนคิด เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการ โดยองค์ประกอบที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Belisle and Sullivan, 2007) มีดังนี้ 1) การยึดโยงให้มีส่วนร่วม (Engaged Participation) การยึดโยงผู้เรียนตั้งแต่เริ่มแรก ผู้เรียนเป็นผู้ที่จัดให้บริการ 2) ความร่วมมือ (Collaboration) สร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชน 3) การรวมเข้าด้วยกัน (Integration) สร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 4) การเตรียมความพร้อม (Preparation) จัดให้มีการฝึกอบรมและการกำหนดเป้าหมาย 5) การปฏิบัติ (Action) 6) การสะท้อนคิด (Reflection) ส่วนใหญ่ของการเรียนรู้ในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเกิดขึ้นผ่านการสะท้อนคิดในขณะที่กำลังดำเนินการตามโครงการหรือภายหลังจากที่ดำเนินการตามโครงการ 7) การประเมินผล (Evaluation) ดังงานวิจัยของจูลี ทัฟวงษ์ (2552) ที่ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมในการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของศึกษามีผลการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ความกระตือรือร้นและการทำงานร่วมกัน นักศึกษามีเจตคติอยู่ในเกณฑ์สูง พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาอยู่ในเกณฑ์ดีมาก และผลสัมฤทธิ์ของชุมชนที่ได้รับบริการอยู่ในเกณฑ์ดีมากเช่นกัน นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของพันธ์ทิพย์ เหล่าหาโคตร (2551) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม เพื่อเสริมสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมมีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐนันท์ วิริยะวิทย์ ที่ศึกษาเรื่องการใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขานิติศาสตร์ที่เรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ผลของการใช้การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม นักศึกษาได้รับความรู้ตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 จากงานวิจัยตามข้างต้น จะเห็นว่า การนำการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมมาประยุกต์ใช้กับกลุ่มตัวอย่างไม่ว่าจะเป็นกลุ่มนักเรียน กลุ่มนักเรียนอาชีววะ หรือกลุ่มนักศึกษาสามารถทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นทั้งความรู้ คุณธรรมจริยธรรม พฤติกรรมการปฏิบัติ รวมถึงการตระหนักรู้และรับผิดชอบต่อสังคม

จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า ยังไม่มีงานวิจัยใดที่มุ่งเน้นการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ กอปรกับจิตสำนึกสาธารณะนั้นเป็นที่ยู่ภายในตัวบุคคลจึงควรจัดรูปแบบ

กระบวนการพัฒนาที่ชัดเจนเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะนี้ ผู้วิจัยจึงประสงค์ที่จะพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมโดยใช้ การเรียนรู้ผู้ใหญ่ และการเรียนรู้แบบรับใช้ มาเป็นกระบวนการผลักดันที่จะทำให้ทหารกองประจำการเกิดจิตสำนึกสาธารณะต่อครอบครัว สังคม และชาติ เนื่องจากเห็นว่าเมื่อทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) ถือว่าเป็นทหารแนวหน้า หรือเป็นกำลังพลชุดแรกที่จะเข้าไปช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ทุกสถานการณ์ ทหารกลุ่มนี้จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเต็มรูปแบบในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านจิตใจ จิตสำนึก โดยให้คำนึงถึงผู้อื่นก่อนเสมอ ซึ่งการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะไม่เพียงแต่สอดคล้องกับคุณลักษณะความเป็นทหารอาชีพที่กองทัพไทยต้องการ แต่จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับประเทศชาติ สามารถนำพาชุมชน สังคม และชาติให้พร้อมเผชิญและพ้นวิกฤติที่กำลังเผชิญอยู่ได้

ดังนั้น หากกองทัพไทยสามารถพัฒนาทหารกองประจำการให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะโดยให้ความรู้ ทักษะในด้านอุดมการณ์ จิตสำนึก คุณธรรม จริยธรรมที่จำเป็นและมีคุณค่า ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการดำรงชีวิตและพัฒนาสังคมให้ฝังลึกอยู่ในตัวบุคคลได้ เมื่อทหารกองประจำการปลดประจำการ กลับไปทำงานและอยู่อาศัยที่ภูมิลำเนาเดิม ทหารกองประจำการเหล่านี้จะมีจิตสำนึกในการช่วยเหลือผู้อื่น ครอบครัว และสังคม เปรียบเสมือนเป็นกำลังหลักที่จะกระจายอยู่ทั่วประเทศ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ให้กับประเทศชาติอย่างมหาศาล

คำถามวิจัย

1. สภาพการฝึกทหารกองประจำการคืออะไร และทหารกองประจำการมีระดับจิตสำนึกสาธารณะเป็นอย่างไร
2. รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการควรมีลักษณะอย่างไร ควรมีองค์ประกอบ ขั้นตอน และกระบวนการของรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะอย่างไร และมีปัจจัยส่งเสริม ปัจจัยอุปสรรค และปัจจัยเงื่อนไขของรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการอะไรบ้าง
3. รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะมีความเป็นไปได้หรือไม่ ควรมีข้อเสนอแนะอย่างไรเพื่อให้รูปแบบการฝึกอบรมบรรลุเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการฝึกทหารกองประจำการและระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ
3. เพื่อนำเสนอนโยบายเชิงปฏิบัติในการใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่และการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมมาผสมผสานเป็นกระบวนการฝึกอบรม

ขอบเขตด้านประชากร

ทหารกองประจำการที่เสียเวลาประจำการไม่เกิน 6 เดือนที่ปฏิบัติงานในหน่วยทหารจำแนกตามแต่ละทัพบกของกองทัพไทย ได้แก่ ทัพบกที่ 1 ทัพบกที่ 2 ทัพบกที่ 3 ทัพบกที่ 4 และส่วนกลาง จำนวนรวม 99,373 คน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรม หมายถึง การสร้างแบบจำลองการฝึกอบรมที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ และปรับเปลี่ยนทัศนคติในด้านจิตสำนึกสาธารณะเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานและดำเนินชีวิตจริงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รูปแบบการฝึกอบรมประกอบด้วย ความเชื่อ แนวคิด บริบทของรูปแบบ ผู้ที่มีเกี่ยวข้อง และกระบวนการการเรียนรู้ โดยใช้การเรียนรู้ผู้ใหญ่และการเรียนรู้โดยรับใช้สังคมมาผสมผสานในส่วนกระบวนการการเรียนรู้

การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ หมายถึง แนวคิดการส่งเสริมการเรียนรู้ของ Knowles ที่นำมาใช้ในการทำให้ทหารกองประจำการกระทำกิจกรรม เพื่อได้รับความรู้ ช่วยเพิ่มพูนทักษะ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติ ซึ่งประกอบ 8 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมความพร้อม การสร้างบรรยากาศ การจัดโครงสร้างทางกายภาพให้เหมาะสม การวิเคราะห์ความต้องการ การกำหนดวัตถุประสงค์ การเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ การดำเนินการเรียนรู้ และการประเมินความก้าวหน้า ตามลำดับ

การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม หมายถึง แนวคิดการส่งเสริมการเรียนรู้ที่จัดให้ทหารกองประจำการเข้าไปมีประสบการณ์ในการช่วยเหลือสังคม โดยมีการสำรวจความต้องการของชุมชน การ

เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม และสามารถนำประสบการณ์ที่ได้มาคิดทบทวนอย่างมีเหตุมีผล ทำให้เกิดความคิดรวบยอด นำไปสู่การประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆได้ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ การยึดโยงให้เกิดการมีส่วนร่วม การสร้างความร่วมมือ การสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การเตรียมความพร้อม การปฏิบัติ การสะท้อนคิด และการประเมินผล

การเสริมสร้าง หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำหรือวิธีการที่ช่วยกระตุ้นให้ทหารกองประจำการเกิดจิตสำนึกสาธารณะ

จิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง การที่ทหารกองประจำการมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความถูกผิดโดยเกิดจากความคิดอย่างมีเหตุผล มีตระหนักรู้และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน รวมถึงมีความรู้สึกและรับรู้ต่อปัญหาที่จะเกิดขึ้นในสังคม ทำให้สามารถวิเคราะห์หาเหตุการณ์นั้นเป็นปัญหา แม้เหตุการณ์นั้นจะไม่มีผลกระทบต่อตนเอง แต่มีผลกระทบต่อส่วนรวมก็เกิดความรู้สึกที่ต้องการจะแก้ไขปัญหานั้น โดยเชื่อมั่นความสามารถของตนเองและการมีส่วนร่วมของกลุ่ม จะสามารถแก้ไขปัญหาด้วยการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย 3 ระดับ ดังนี้

การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว หมายถึง ความรู้และความรู้สึกที่นึกถึงแต่ตนเองเป็นหลัก จนแสดงพฤติกรรมตามใจตนเอง โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องของสังคมของทหารกองประจำการ

การคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม หมายถึง ความรู้และความรู้สึกที่อยากเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม จนแสดงพฤติกรรมตามที่กลุ่มเห็นชอบ และปฏิบัติตามกฎของกลุ่มนั้นๆ เพื่อรักษาสัมพันธภาพที่ดีของกลุ่มไว้ของทหารกองประจำการ

การคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม หมายถึง ความรู้และความรู้สึกที่เข้าใจบุคคลอื่น สังคม และสาธารณะ ตจนแสดงพฤติกรรมที่เป็นลักษณะของผู้ที่เจริญแล้ว โดยคำนึงถึงความถูกต้อง ความยุติธรรม และประโยชน์ของคนหมู่มาก โดยปราศจากการควบคุมจากบุคคลอื่น เนื่องจากเคารพในความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคลของทหารกองประจำการ

ทหารกองประจำการกองทัพไทย หมายถึง ชายไทยที่สมัครใจหรือได้รับการคัดเลือกเป็นทหารในสังกัดกองทัพไทยที่ต้องได้รับการฝึกอบรมตามแบบธรรมเนียมทหาร และปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานทหารเป็นระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี

ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม หมายถึง ทหารกองประจำการที่มีเวลาราชการก่อนปลดประจำการไม่เกิน 6 เดือนและเข้าร่วมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ

กองทัพไทย หมายถึง ส่วนราชการขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม ประกอบด้วย สำนักงาน ปลัดกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ มีหน้าที่ควบคุม อำนาจการ เตรียมกำลังในการป้องกันประเทศทั้งทางบก ทางทะเล และน่านฟ้าไทย รวมทั้งการปฏิบัติการทางทหารในด้านความมั่นคงของชาติ และการบรรเทาสาธารณภัย ในการช่วยเหลือประชาชน

นโยบายเชิงปฏิบัติการ หมายถึง แนวทางการปฏิบัติที่เป็นกรอบในการดำเนินงานสู่การบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้เพื่อเน้นให้เกิดการกระทำอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการฝึกทหารกองประจำการและระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการกองทัพไทย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการกองทัพไทย และเป็นข้อมูลที่หน่วยงานตระหนักเพื่อพัฒนากำลังพลทหารต่อไป

2. รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะสำหรับทหารกองประจำการกองทัพไทยที่เหมาะสมในการนำมาใช้เพื่อพัฒนากำลังพลทางทหารได้ ได้ข้อมูลด้านปัจจัยส่งเสริมปัจจัยอุปสรรค และปัจจัยเงื่อนไขจากการใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ ที่สามารถนำมาใช้ปรับปรุงให้เหมาะสมในการพัฒนากำลังพลทหารได้

3. นโยบายเชิงปฏิบัติการเพื่อเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการนำรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการไปใช้ และเป็นประโยชน์สำหรับกำลังพลทหารกองประจำการสังกัดกระทรวงกลาโหม และเพื่อให้สามารถนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้ในบริบทที่เหมาะสมกับองค์กรอื่นๆ ได้

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ สำหรับทหารกองประจำการกองทัพไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งได้เรียบเรียงและนำเสนอไว้ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non-Formal Education)
 - 1.1 ความหมายและความเป็นมาของการศึกษานอกระบบโรงเรียน
 - 1.2 จุดมุ่งหมายและเป้าหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน
 - 1.3 ประเภทของการศึกษานอกระบบโรงเรียน
 - 1.4 ลักษณะของการศึกษานอกระบบโรงเรียน
 - 1.5 หลักของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน
2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้
 - 2.1 การเรียนรู้ผู้ใหญ่ (Adult Learning)
 - 2.2 การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม (Service Learning)
3. แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย
 - 3.1 ความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์
 - 3.2 คุณลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ในอนาคต
4. แนวคิดเกี่ยวกับทหารกองประจำการ
 - 4.1 ความเป็นมาของทหารกองประจำการ
 - 4.2 การฝึกทหารกองประจำการ
5. แนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะ
 - 5.1 ความหมายของจิตสำนึกและจิตสำนึกสาธารณะ
 - 5.2 องค์ประกอบของจิตสำนึก
 - 5.3 ลักษณะของบุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะ

- 5.4 รูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ
- 5.5 การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
- 6. แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรม
 - 6.1 ความหมายของการฝึกอบรม
 - 6.2 ประเภทการฝึกอบรม
 - 6.3 หลักการและกระบวนการฝึกอบรม
- 7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ผู้ใหญ่
 - 7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
 - 7.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทหารกองประจำการ
 - 7.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกสาธารณะ

1. แนวคิดทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non-formal Education)

1.1 ความเป็นมาของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

การศึกษานอกระบบโรงเรียนของไทยในสมัยก่อน เป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นจากวัดและครอบครัว ซึ่งเป็นการศึกษาที่ไม่มีหลักสูตรการเรียนการสอนที่แน่นอน จนกระทั่งปี พ.ศ.2483 รัฐบาลได้ตั้งกองการศึกษาผู้ใหญ่ขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือได้รับการศึกษา จนอ่านออกเขียนได้ และเข้าใจหน้าที่พลเมือง ต่อมาในปี พ.ศ.2490 กระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุงและขยายประเภทของงานการศึกษาผู้ใหญ่เพิ่มขึ้น 4 ประเด็น ได้แก่ การจัดการศึกษาผู้ใหญ่ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยจัดเป็นหลักสูตรระดับละ 1 ปี แล้วให้สอบเทียบความรู้ การจัดอาชีวศึกษาผู้ใหญ่ หลักสูตร 3 เดือน และ 6 เดือน ในลักษณะโรงเรียนประจำที่และหน่วยงานอาชีวศึกษาผู้ใหญ่เคลื่อนที่ จัดการจัดตั้งห้องสมุดประชาชน เพื่อปลูกฝังให้ประชาชนรักการอ่าน ใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ เพื่อขจัดความโง่เขลาทั้งปวง และจัดหน่วยการศึกษาประชาชนประจำจังหวัด เพื่อทำหน้าที่เสนอข่าว ประกาศบทความกฎหมาย ฉายภาพยนตร์ให้ประชาชน และประชาสัมพันธ์งานของรัฐแก่ประชาชน (อุดม เขยกิจวงศ์ ,2523)

ปี พ.ศ. 2515 ได้มีการใช้คำว่า การศึกษานอกโรงเรียนแทนคำว่า การศึกษาผู้ใหญ่และขยายขอบเขตของการจัดการศึกษาให้ครอบคลุมผู้อยู่นอกโรงเรียน ทั้งเด็กวัยก่อนเรียนและผู้ใหญ่ที่พ้นวัยเรียนไปแล้ว และในปี พ.ศ.2522 ได้ยกฐานะของการจัดการศึกษานอกโรงเรียนมาเป็นกรมการศึกษานอกโรงเรียน(อุดม เขยกิจวงศ์, 2523) ในปี พ.ศ.2546 กรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนปรับเปลี่ยนเป็นสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ อันเป็นผลสืบเนื่องจากการปฏิรูปการศึกษา จากนั้นในปี พ.ศ.2551 พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 ได้ประกาศและมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 4 มีนาคม พ.ศ.2551 จึงได้มีการปรับเปลี่ยนสำนักงานบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน เป็น สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หรือ สำนักงาน กศน. ซึ่งอยู่ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จนถึงปัจจุบัน โดยมีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมาย “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2559)

1.1 ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

Knowles(1984) ให้ความหมายของ การศึกษานอกระบบโรงเรียน ว่าเป็นการที่ผู้ใหญ่ได้เรียนรู้หลังจากพ้นจากการศึกษาภาคปกติไปแล้ว โดยเป็นกิจกรรมที่จัดสำหรับผู้ใหญ่ของสถาบันต่างๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ

รัตนา พุ่มไพศาล(2530) ได้ให้ความหมายของ การศึกษานอกระบบโรงเรียน ไว้ว่าเป็นการศึกษาสำหรับผู้ที่มีโอกาสที่จะศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนปกติ เป็นการศึกษาที่จัดให้ประชาชนได้ศึกษาเล่าเรียนสิ่งต่างๆ ตามที่เขาต้องการเรียน

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2533) ให้ความหมายของ การศึกษานอกระบบโรงเรียน ว่าเป็นกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นได้ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน โดยมีรูปแบบที่ไม่แน่นอนจัดขึ้นตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้เรียน ยึดหลักปรัชญาที่ว่า “การศึกษาคือชีวิต ชีวิตคือการศึกษา” มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนให้รู้จักความคิดตัดสินใจ รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเองมีอิสรภาพจากสิ่งแวดล้อมมากที่สุด โดยมีวิธีการเป็นส่วนประกอบที่ทำให้คนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงเป็นกิจกรรมการศึกษาที่จัดเพื่อคนทุกคนในสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542) ให้ความหมายการศึกษานอกระบบโรงเรียนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ว่า เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา รวมทั้งการวัดและประเมินผลซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา ทั้งนี้เนื้อหาและหลักสูตร จะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคล

อาชญญา รัตน์อุบล (2542) ให้ความหมายของ การศึกษานอกระบบโรงเรียน ว่าเป็นการศึกษาและการประมวลประสบการณ์ความรู้ใดๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นโดยบุคคลหน่วยงานและสถาบันต่างๆ ในสังคม โดยจัดขึ้นนอกเหนือจากการศึกษาในระบบโรงเรียนภาคปกติ เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะและทัศนคติที่พึงประสงค์ของบุคคลต่างๆ ในสังคม และยึดหลักการที่ว่า กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นๆ จะสนองต่อความต้องการ ความสนใจ และสามารถประยุกต์ใช้แก้ปัญหาให้แก่บุคคลนั้นด้วย

สุมาลี สังข์ศรี (2542) ได้ให้ความหมายการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า เป็นการจัดกิจกรรมนอกระบบโรงเรียนโรงเรียนปกติ โดยมีวัตถุประสงค์ในการเรียนที่ชัดเจน มีกระบวนการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับสภาพความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย รวมทั้งมีความยืดหยุ่นในเรื่องหลักสูตร เวลาเรียน สถานที่เรียน และวิธีเรียนโดยไม่มีข้อจำกัด เพื่อให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นประชากรนอกโรงเรียนได้แก่ ประชากรก่อนวัยเรียน ประชากรที่อยู่ในวัยเรียน

แต่พลาดโอกาสเข้าศึกษาในระดับต่างๆ ตลอดจนประชากรที่อยู่พ้นวัยเรียนในระบบโรงเรียนไปแล้ว จนถึงผู้สูงอายุการจัดกิจกรรม การศึกษา

อุดม เขยกีวงค์ (2544) ให้ความหมายของ การศึกษานอกระบบโรงเรียน ว่าเป็น การศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดรูปแบบ จุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับ สภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

อุ๋นตา นพคุณ(2546) ให้ความหมายของ การศึกษานอกระบบโรงเรียน ว่ากิจกรรม หรือโครงการใดๆ ที่สถาบันต่างๆ ในสังคมจัดขึ้น โดยมีเจตนาและวัตถุประสงค์ที่จะให้การเรียนรู้แก่ ประชาชนที่สามารถกำหนดเป้าหมายได้ ซึ่งสอดคล้องกับเจตนาหรือวัตถุประสงค์ของผู้รับการศึกษา ทั้งนี้กิจกรรมดังกล่าวจัดให้แก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย และทุกระดับการศึกษา เพื่อให้บุคคลมีความรู้ ทักษะและทัศนคติค่านิยมที่ดี

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2551) ได้ให้ความหมายของ การศึกษานอกว่า หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัด และระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้น และมีวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษาหรือเพื่อจัดระดับ ผลการเรียนรู้

โดยสรุป การศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นใน เรื่องเวลา และหลักสูตรการเรียน โดยที่ผู้เรียนสามารถเลือกกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการ ของตนเองได้ ทั้งนี้ผู้เรียนจะได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และประสบการณ์การ เรียนรู้ได้ตลอดทุกช่วงวัย

1.2 จุดมุ่งหมายและเป้าหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

โกวิท วรพิพัฒน์ (2544) ได้กล่าวเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ไว้คือ เพื่อให้ประชาชนมีปัจจัยที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยา รักษาโรค และเพื่อให้ประชาชนมีความมั่นใจว่าตนมีความรู้และทันต่อเหตุการณ์

สุมาลี สังข์ศรี (25451) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า เป็นการศึกษาให้กับบุคคล ทุกเพศ ทุกวัย ทุกสภาพความเป็นอยู่ ทุกฐานะอย่างทั่วถึงและเสมอภาค โดยปราศจากข้อจำกัดในเรื่องต่างๆที่จะเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา โดยมุ่งให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต มีทักษะในการประกอบอาชีพ ทนข่าวสารและเหตุการณ์ มี

คุณธรรมและจริยธรรม รู้หน้าที่พลเมือง สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

อาชีวญา รัตนอุบล (2550) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ดังนี้

1) เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรให้เป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศชาติ เพื่อเป็นพื้นฐานของการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองต่อไป ซึ่งการศึกษานอกระบบโรงเรียนต้องการให้ประชาชนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ในเรื่องต่อไปนี้เป็นคือ การเพิ่มพูนความรู้เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ไม่ใช่อ่านออกเขียนได้ แต่ครอบคลุมไปถึงความรู้ความเข้าใจในเรื่องอื่นๆด้วย รวมถึงเกิดทัศนคติที่ดีในสังคม โดยการศึกษาอกระบบโรงเรียนจึงจำเป็นต้องสร้างและปลูกฝังทัศนคติที่ดี เหมาะสม และถูกต้องให้แก่ประชาชนตั้งแต่เกิดจนถึงวัยชรา นอกจากนี้ยังสร้างทักษะหรือความชัดเจนในชีวิต

2) เพื่อพัฒนาด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในชุมชน การศึกษานอกระบบโรงเรียนมุ่งหวังให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมหรือพัฒนาทางด้านวิถีชีวิตขึ้น รวมถึงมุ่งให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจปัญหาของตนเองและสภาพแวดล้อมที่ตนเองอาศัยอยู่ เพื่อปรับปรุงแก้ไขสภาพแวดล้อมนั้นให้ดียิ่งขึ้น ตลอดจนประชาชนสามารถวิเคราะห์ปัญหาและตระหนักรู้การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

3) เพื่อส่งเสริมความเป็นธรรมในการศึกษา คือจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์แก่บุคคลทุกเพศ ทุกวัย และทุกชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้รับการศึกษาอันจะนำไปสู่ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองและสังคมของตนต่อไปได้

4) เพื่อส่งเสริมศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงามของประเทศชาติ โดยสนับสนุนให้บุคคลเกิดการรับรู้เกี่ยวกับบรรณคดี ประวัติศาสตร์ และศิลปะประจำท้องถิ่น อันจะส่งเสริมให้เกิดการรักษาและถ่ายทอดวัฒนธรรมของประเทศชาติสืบไป นอกจากนี้ยังช่วยให้เป็นผู้รู้จักรักและช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และดำรงตนเป็นผู้ที่มีความสุขตามอัตภาพของตน

5) เพื่อส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในหมู่ประชาชน โดยพัฒนาความสามารถทางด้านรู้จักการรับผิดชอบงานร่วมกัน รู้จักแบ่งงานกันทำ รู้จักปรับตัว และเคารพความคิดเห็นและสิทธิหน้าที่ของผู้อื่นอีกด้วย

6) เพื่อพัฒนาจิตใจ โดยสนับสนุนให้บุคคลพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีทัศนคติ มีค่านิยมที่เหมาะสม มีความเชื่อและเข้าใจเรื่องความดีและความเลว ตลอดจนสามารถตัดสินใจและเข้าใจสถานการณ์ในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ได้อย่างถูกต้อง

สรุป จุดมุ่งหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีไว้เพื่อการพัฒนาบุคคลแบบองค์รวม ครอบคลุมองค์ประกอบที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิต โดยมีเป้าหมายครอบคลุมทุกด้าน ทั้งด้านพื้นที่การศึกษา ด้านตัวบุคคล ด้านอายุ และด้านความสำเร็จที่ต้องการให้ประชาชนปรับตัวให้ทันต่อเหตุการณ์ เพิ่มทักษะในการทำงาน รวมถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ

1.3 ประเภทของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

Coombs and Ahmed (1974) ได้กล่าวเกี่ยวกับประเภทของการศึกษาเพื่อพัฒนาชนบทในหนังสือ *Attacking rural poverty: How Noninformal education can help* โดยแบ่งการศึกษานอกระบบโรงเรียนออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1) การศึกษาขั้นพื้นฐาน (General or basic education) เป็นการศึกษาที่มุ่งให้คนอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น และมีความเข้าใจเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์เบื้องต้น และสิ่งแวดล้อมของตนเอง

2) การศึกษาเพื่อปรับปรุงชีวิตครอบครัว (Family improvement education) เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ความรู้ ทักษะ และเจตคติ เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตของครอบครัว เช่น การดูแลบ้านเรือน การเลี้ยงดูเด็ก การปรับปรุงซ่อมแซมบ้าน การวางแผนครอบครัว เป็นต้น

3) การศึกษาเพื่อปรับปรุงชุมชน (Community improvement education) เป็นการศึกษาที่มุ่งปรับปรุงชุมชน สร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันของท้องถิ่นและชาติ โดยให้ความรู้เกี่ยวกับการปกครองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ การจัดตั้งสหกรณ์ การจัดทำโครงการของชุมชน เป็นต้น

4) การศึกษาเพื่อการอาชีพ (Occupational education) เป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาความรู้ ทักษะที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ เพื่อประโยชน์ในการสร้างรายได้ให้กับประชาชน

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2559) ได้แบ่งประเภทการศึกษานอกระบบ ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยดำเนินการให้ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนค่าจัดซื้อตำราเรียน ค่าจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และค่าเล่าเรียนอย่างทั่วถึงและเพียงพอเพื่อเพิ่มโอกาสในการรับการศึกษาที่มีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย นอกจากนี้จัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับกลุ่มเป้าหมายผู้ด้อย พลาด และขาดโอกาสทางการศึกษา ทั้งระบบการให้บริการ ระบบการเรียนการสอน ระบบการวัดและการประเมินผลการเรียน ผ่านการเรียนรู้ด้วยตนเอง การพบกลุ่ม การเรียนแบบชั้นเรียน และการจัดการศึกษาทางไกล รวมทั้งจัดให้มีการ

ประเมินผลเพื่อเทียบระดับการศึกษา และเทียบโอนความรู้ และประสบการณ์ชีวิตที่มีความโปร่งใส ยุติธรรม ตรวจสอบได้ มีมาตรฐานตามที่กำหนด และสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ กอปรกับส่งเสริมให้ผู้เรียนต้องเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างความสามัคคี บำเพ็ญสาธารณประโยชน์อย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี และยุวกาชาด กิจกรรมจิตอาสา การจัดตั้งชมรม/ชุมนุม และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์อื่นๆนอกหลักสูตรมาใช้เพิ่มชั่วโมงกิจกรรมให้ผู้เรียนจบตามหลักสูตรได้ ตลอดจนจัดตั้งศูนย์และแนะแนวและประสานการศึกษาพิเศษอำเภอ/เขต ให้ครบทุกอำเภอทั่วประเทศ

2) การศึกษาต่อเนื่อง โดยจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำประเภทช่างพื้นฐาน/ช่างชนบท และอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนและศักยภาพของแต่ละพื้นที่ อีกทั้งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตให้กับทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยจัดกิจกรรมการศึกษาในรูปแบบต่างๆ อาทิ ค่ายพัฒนาทักษะชีวิต การจัดตั้งชมรม/ชุมนุม การส่งเสริมความสามารถพิเศษต่างๆที่มุ่งเน้นให้ทุกกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการชีวิตของตนเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งสามารถใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน รวมถึงการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน โดยใช้หลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการในรูปแบบของการฝึกอบรม การเรียนทางไกล การประชุม สัมมนา การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมจิตอาสา การสร้างชุมชนนักปฏิบัติ และรูปแบบอื่นๆ ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและบริบทของชุมชนแต่ละพื้นที่ โดยเน้นการดำเนินการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างจิตสำนึกความเป็นประชาธิปไตย ความเป็นพลเมืองดี การบำเพ็ญประโยชน์ การอนุรักษ์พลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกและวินัยในชุมชน เช่น การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในชุมชน การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ศูนย์การเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบล

โดยสรุปจะเห็นว่า การศึกษานอกระบบมีกิจกรรมและประเภทการศึกษาที่มุ่งเน้นให้เกิดความครอบคลุมหลากหลายประเด็น ได้แก่ การศึกษาขั้นพื้นฐาน การเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิต การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน การเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกและวินัยชุมชนอาชีพ ตลอดจนการศึกษาต่อเนื่อง ซึ่งกิจกรรมและประเภทการศึกษานี้จะส่งเสริมการพัฒนาบุคคลให้สามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างต่อเนื่องและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

1.4 ลักษณะของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

อาชัญญา รัตนอุบล (2544) ได้อธิบายถึง “ลักษณะของการศึกษานอกระบบโรงเรียน “ ซึ่งประกอบด้วยลักษณะต่างๆ ดังนี้

1) ประชากรเป้าหมาย: จัดให้แก่ผู้ที่อยู่นอกโรงเรียนโดยไม่คำนึงถึงอายุของผู้เรียน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นวัยที่มีประกอบอาชีพอยู่แล้ว รวมทั้งผู้เรียนที่พลาดโอกาสจากการศึกษาภาคปกติอีกด้วย ทั้งนี้กิจกรรมที่จัดโดยทั่วไปแล้วจะไม่มีกำหนดพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน

2) โครงสร้างและการบริหารงาน: มีโครงสร้างที่ยืดหยุ่น ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่จัดขึ้นของแต่ละหน่วยงาน ส่วนใหญ่จะดำเนินการภายใต้หน่วยงานของรัฐบาล หน่วยงานธุรกิจ องค์กรสมาคม และมูลนิธิต่างๆ ที่ให้ความสำคัญต่องานการศึกษานอกระบบโรงเรียน

3) ปรัชญาการศึกษา: มีปรัชญาการจัดการศึกษาที่ยึดหลักการเรียนรู้เพื่อชีวิตจริง ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการเรียนรู้จากการทำงาน เป็นการศึกษาที่เน้นให้คนรู้จัก รู้จักตัดสินใจและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน

4) วัตถุประสงค์: เป็นวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงได้ ภายใต้ระยะเวลาที่กำหนดไว้แน่นอน โดยมุ่งหวังให้เห็นผลของการเปลี่ยนแปลงโดยทันทีและมีความสมบูรณ์ในตนเองสนองความต้องการเรียนรู้ที่เป็นปัจจุบันหรือในอนาคตอันใกล้ของบุคคลและสังคม

5) หลักสูตรและเนื้อหาวิชา หลักสูตรมีลักษณะที่เป็นเนื้อหาตรงกับความต้องการของส่วนบุคคล มักเป็นหลักสูตรระยะสั้น เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้เหมาะสมด้วยเหตุนี้ทำให้ส่วนใหญ่แล้วผู้เรียนจะร่วมกับผู้สอนกำหนดหลักสูตรตามที่ตนสนใจและเนื้อหาวิชาเน้นการลงมือปฏิบัติ

6) การเรียนการสอนและวิธีการ: เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและสนับสนุนแหล่งวิทยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ด้วยเหตุนี้คุณสมบัติของผู้สอนจึงไม่จำกัดคุณวุฒิ หากอาศัยบุคลากรที่มีความชำนาญด้านต่างๆ มาเป็นผู้สอนในลักษณะของวิทยากรผู้ให้ความเฉพาะเรื่อง

7) กิจกรรมการเรียนการสอน : จะจัดในสภาพแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตประจำวันของผู้เรียนและเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะยืดหยุ่นและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับวิธีการเรียนการสอนและวิธีการจัดกลุ่มผู้เรียนก็จะจัดให้สนับสนุนบรรยากาศที่จะสามารถเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ได้ดี เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และไม่เน้นแบบแผนที่เคร่งครัดมากเกินไป

8) การลงทุนและค่าใช้จ่าย: เป็นการลงทุนที่ประหยัดเนื่องจากใช้ทรัพยากรและบุคลากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน ด้วยเหตุนี้จึงไม่มีการกำหนดค่าใช้จ่ายในการเรียนการสอนไว้อย่างแน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นๆ

9) ระยะเวลา: เวลาของการเรียนการสอนจะมีความยืดหยุ่นเป็นไปตามลักษณะของเรื่องที่จะศึกษาและลักษณะของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้น ซึ่งสามารถเรียนได้ช่วงใดช่วงหนึ่งก็ตามความสะดวกและความเหมาะสมของผู้เรียน โดยไม่กำหนดเวลาไว้แน่นอน สามารถเรียนได้ตลอดชีวิต สำหรับระยะเวลาที่ใช้เรียนจะเป็นระยะเวลาช่วงสั้น โดยขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการศึกษาระบบนอกระบบโรงเรียน

10) สถานที่: ไม่มีสถานที่หรือเป็นสถาบันอย่างเป็นทางการแน่นอนตายตัว ทั้งนี้สามารถใช้สถานที่ที่เหมาะสมกับสภาพชุมชนตามความสะดวกและโอกาสของผู้สอนและผู้เรียน เช่น ใต้ร่มไม้ บ้าน ศาลาวัด เป็นต้น

11) ผลที่ได้รับ: ผู้เรียนอาจจะได้รับใบประกาศ วุฒิบัตร หรือประกาศนียบัตร แต่สิ่งเหล่านี้ไม่ใช่สิ่งจำเป็นหรือเป็นสิ่งสำคัญเท่ากับการได้รับและนำความรู้ไปใช้ประโยชน์เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันของตนเองต่อไป

สรุปได้ว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีลักษณะยืดหยุ่น ไม่จำกัดอายุ ความรู้ของผู้เรียน และสถานที่ในการเรียนรู้ ลักษณะการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้สอดคล้องและเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน และสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีลักษณะการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นผลลัพธ์ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ปฏิบัติจริงและประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ในอนาคตได้

1.5 หลักของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

สุมาลี สังข์ศรี(2545) กล่าวว่า “การศึกษานอกระบบ” เป็นการศึกษาที่นำปรัชญาหลายปรัชญามาประยุกต์ผสมผสาน ซึ่งปรัชญาต่างๆ ที่นำมาเป็นหลักได้แก่ การศึกษาตลอดชีวิต พัฒนาการนิยม มนุษย์นิยม คิดเป็นและปรัชญาทางพระพุทธศาสนา โดยหลักการจัดการศึกษานอกระบบยึดหลักการ ดังต่อไปนี้

- 1) ความครอบคลุมทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย
- 2) ความเท่าเทียมและเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา
- 3) การเปิดโอกาส สร้างโอกาสและขยายโอกาสทางการศึกษา

- 4) สนองความต้องการของบุคคลในสังคม
- 5) การจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้กลุ่มเป้าหมายมีสิทธิเลือก
- 6) มีความยืดหยุ่นและเข้าถึงได้ง่าย ลดกฎระเบียบ ขั้นตอนและการเปิดโอกาสสำหรับทุกกลุ่มเป้าหมาย
- 7) จัดบริการให้ใกล้ชิด เข้าถึงตัวผู้เรียน เช่น การใช้สื่อประเภทต่างๆ แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน
- 8) จัดกิจกรรมให้ผสมกลมกลืนกับวิถีชีวิตไม่ให้แปลกแยกไปจากการดำเนินชีวิต
- 9) จัดกิจกรรมให้มีความต่อเนื่อง
- 10) สร้างแรงจูงใจ สร้างนิสัยใฝ่เรียน ใฝ่รู้ให้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย
- 11) ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ เอกชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 12) ให้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ โดยเริ่มที่ชุมชนและชุมชนเป็นหลักในการดำเนินการ
- 13) เน้นการเรียนรู้ตามสภาพปัญหา
- 14) เปลี่ยนภาพของการศึกษาจากห้องเรียน การท่องจำ การบอกความรู้มาเป็นภาพของการร่วมเรียนรู้จากการดำเนินชีวิตและสภาพปัญหาจริง

อาจสรุปได้ว่า หลักของการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการจัดการเรียนรู้ตามสภาพปัญหา สนองความต้องการของบุคคล โดยให้ครอบคลุมและมีความยืดหยุ่นกับทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้กิจกรรมที่มีความต่อเนื่อง และผสมกลมกลืนกับวิถีชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างแรงจูงใจหรือกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้

2. แนวคิดการเรียนรู้

2.1 การเรียนรู้ผู้ใหญ่ (Adult Learning)

2.1.1 ความหมายของผู้ใหญ่

Knowles (1980) เสนอว่า การจะพิจารณาว่าผู้ใดบุคคลใดเป็นผู้ใหญ่แล้วนั้น ให้พิจารณาออกเป็น 2 ประการ คือ พิจารณาจากการประพฤติปฏิบัติตัวตามบทบาททางสังคมที่ถูกกำหนดโดยวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงความเป็นผู้ใหญ่ เช่น การเป็นคนทำงาน พ่อแม่ พลเมือง และพิจารณาจาก การรับรู้ในระดับปัจเจก หมายถึงต้องเป็นผู้ที่สามารถรับผิดชอบชีวิตของตนเองได้ หรือ

การรับรู้ว่าเป็นผู้ใหญ่ ทั้งนี้ Knowles แนะนำให้พิจารณาความเป็นผู้ใหญ่ด้วยคุณลักษณะ 2 ประการข้างต้นมากกว่าที่จะพิจารณาโดยใช้ช่วงอายุเป็นเกณฑ์

อาชัญญา รัตนอุบล (2551) กล่าวว่า ผู้ใหญ่ คือผู้ที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ สังคม และสติปัญญาตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อนองและสังคมตามวัยที่เหมาะสมของตน

โดยสรุป ผู้ใหญ่ หมายถึงบุคคลที่สามารถรับผิดชอบตัวเอง และสามารถปฏิบัติตนเป็นผู้ใหญ่ตามบทบาทของสังคมได้ตามวัยที่เหมาะสม

2.1.2 ความหมายของการเรียนรู้ผู้ใหญ่

Knowles (1980) กล่าวถึงความหมายของการศึกษาผู้ใหญ่ว่า ประกอบด้วย ความหมาย 3 ความหมาย คือ

ความหมายแรก หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ที่ให้ความสำคัญกับการกระตุ้นให้เกิดประสบการณ์ที่นำไปสู่การพัฒนาผู้ที่มีวุฒิภาวะ โดยการได้รับความรู้ใหม่ ความเข้าใจ ทักษะ ทศนคติ ความสนใจ และคุณค่า เป็นกระบวนการที่จัดโดยผู้ใหญ่เพื่อการพัฒนาตนเอง ไม่ว่าจะโดยลำพังหรือโดยมีผู้อื่น เป็นกระบวนการที่ใช้โดยสถาบันต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคคลมาช่วย จึงเป็นกระบวนการทางการศึกษาที่เข้าร่วมกันกับกระบวนการผลิต กระบวนการทางการเมือง และกระบวนการให้บริการ

ความหมายที่สอง หมายถึง ชุดของกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยสถาบันต่างๆเพื่อให้วัตถุประสงค์ทางการศึกษาบรรลุความสำเร็จ โดยอาจจัดเป็นชั้นเรียน เป็นกลุ่ม เป็นโปรแกรม หรือการประชุมก็ได้

ความหมายที่สาม เป็นการผสมผสานระหว่างกระบวนการและกิจกรรมสู่การปฏิบัติของบุคคลภายใต้แนวคิดเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวหรือปฏิบัติการทางสังคม โดยการเรียนรู้ผู้ใหญ่ เป็นการรวมกันระหว่างระบบทางสังคมทั้งระดับปัจเจก สถาบัน และพันธมิตร ซึ่งให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และการรับรู้ของผู้ใหญ่ในการทำงานไปสู่เป้าหมายร่วมกัน ในการปรับปรุงวิธีการและเครื่องมือในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ การขยายโอกาสในการเรียนรู้และเกิดการพัฒนาไปสู่วัฒนธรรมในสังคมต่อไป

โดยสรุป การศึกษาผู้ใหญ่ มีด้วยกัน 3 ความหมายคือ กระบวนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ที่ให้ความสำคัญกับการกระตุ้นให้เกิดประสบการณ์ที่นำไปสู่การพัฒนาผู้ที่มีวุฒิภาวะ ชุดของกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้วัตถุประสงค์ทางการศึกษาบรรลุความสำเร็จ และการผสมผสานระหว่างกระบวนการและกิจกรรมสู่การปฏิบัติของบุคคล

2.1.3 ความเป็นมาของแนวทางการศึกษาของผู้ใหญ่

Knowles (1980) กล่าวถึงลักษณะของเด็กก่อนว่า Pedagogy มาจากคำในภาษากรีก หมายถึง ตัวอักษร ศาสตร์และศิลป์สำหรับการสอนเด็ก ศาสตร์การสอน Pedagogy มีมาแต่โบราณและเริ่มชัดเจนในระหว่างศตวรรษที่ 7 ถึง 12 เกิดการก่อตั้งโรงเรียนสอนศาสนาขึ้นในทวีปยุโรป จนกลายเป็นโรงเรียนสอนการปกครองในศตวรรษที่ 12 โดยพบว่าวิธีการเรียนการสอนเด็กส่วนใหญ่เป็นการสอนแบบสั่งการ จะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้น้อย ต่อมาในปี ค.ศ. 1920 เริ่มมีผู้ใหญ่เข้ามาศึกษาในระบบการศึกษาของเด็กทำให้เกิดปัญหาหลายประการ เนื่องจากวิธีการเรียนการสอนที่ใช้กับเด็กหลายวิธีกลายเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ เช่น การจดคำบรรยาย การทำแบบฝึกหัด การทดสอบ การท่องจำ รวมถึงการสั่งการบ้านเป็นจำนวนมากทำให้เกิดภาระหนักต่อผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ซึ่งมีหน้าที่การทำงานที่ต้องทำ ส่งผลให้ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ซึ่งคาดหวังต่อการเรียนอีกแบบหนึ่งต้องออกกลางคันไปในที่สุด

การศึกษาผู้ใหญ่เริ่มเห็นได้ในช่วงระหว่างปี 1929 ถึง 1948 ซึ่งเริ่มมีผลงานบทความเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่ตีพิมพ์เผยแพร่ในประเทศสหรัฐอเมริกา จากนั้นเริ่มมีหนังสือตำราที่นำเสนอบทวิเคราะห์วิจัยและหลักการเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาตามอัธยาศัยออกมา จนกระทั่งช่วงทศวรรษ 1960 เป็นต้นมา เริ่มมีการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ต่อมาในราวปลายทศวรรษ 1960 นักการศึกษาผู้ใหญ่ของยุโรปที่ได้ศึกษาวิจัยและสร้างทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่ได้พยายามหาชื่อที่เหมาะสมให้กับทฤษฎีดังกล่าว ซึ่งถูกกล่าวถึงควบคู่มา กับ Pedagogy มาโดยตลอดจึงให้ชื่อทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่ว่า “Andragogy” เมื่อปี 1968 มีนักการศึกษาผู้ใหญ่ชาวยูโกสลาเวียได้เขียนตำราวิชาการชื่อ Adult Leadership ขึ้น ซึ่งนับจากนั้นมาก็เริ่มมีการผลิตตำราวิชาการเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่แพร่หลายไปทั่วโลกและเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่อง

เดิมที Knowles ได้ให้นิยามของ Andragogy ไว้ว่าเป็น ศาสตร์และศิลป์ซึ่งช่วยในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ซึ่งแตกต่างจาก Pedagogy ซึ่งเป็นศาสตร์และศิลป์สำหรับการสอนเด็ก ซึ่งศาสตร์ทั้งสองประเภทนี้มี ความคล้ายและความต่างกันตามตารางเปรียบเทียบต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบสมมติฐานระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ของ Knowles (1980)

การเปรียบเทียบสมมติฐานระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่		
ประเด็นพิจารณา	เด็ก (Pedagogy)	ผู้ใหญ่ (Andragogy)
มโนทัศน์ของผู้เรียน (Concept of the learner)	บทบาทของผู้เรียนที่เป็นเด็กเป็นการเรียนแบบพึ่งพา โดยครูถูกคาดหวังให้รับผิดชอบและตัดสินใจและกำหนดสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องเรียน ขั้นตอน เทคนิค วิธีการต่างๆ ในการเรียน	เป็นกระบวนการของผู้มีวุฒิภาวะ ซึ่งเปลี่ยนแปลงจากการเรียนแบบพึ่งพาไปสู่การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมากขึ้น ต้องคำนึงถึงความแตกต่างในด้านต่างๆ ของแต่ละคน โดยครูมีหน้าที่สำคัญในการสนับสนุนให้การอบรม ตามหลักจิตวิทยาแล้วผู้ใหญ่โดยทั่วไปมักต้องการการกำกับตนเอง เพียง แต่ในบางสถานการณ์ก็ยังคงต้องการการพึ่งพาอยู่บ้าง
ประสบการณ์ของผู้เรียน (Experience)	เด็กมีประสบการณ์ที่มีคุณค่าไม่มากนัก จึงจำเป็นต้องอาศัยความรู้จากครูผู้สอน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประสบการณ์ที่ได้จากการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยผู้สอนจะเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ให้แก่ผู้เรียน	ยังมีอายุและวุฒิภาวะเพิ่มขึ้น ผู้ใหญ่ก็จะมีประสบการณ์อย่างกว้างขวาง เปรียบเสมือนแหล่งทรัพยากรอันทรงคุณค่าของการเรียนรู้ ซึ่งประสบการณ์เหล่านั้นก็จะเป็นพื้นฐานสำหรับการเปิดกว้างในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ
ความพร้อมในการเรียน (Readiness to learn)	เด็กเรียนเนื้อหาภายใต้เงื่อนไขทางสังคมและความต้องการของผู้ปกครอง หรือมีความพร้อมในการเรียนตามเกณฑ์ของสังคม (โดยเฉพาะโรงเรียน) ซึ่งจัดให้เด็กต้องเรียนโดยมีการเตรียมพร้อมรับมือต่อความกดดันต่างๆ ที่อาจเกิดกับเด็ก เช่น ความกลัวต่อความผิดพลาดต่างๆ มาตีพอสมควร เด็กที่เรียนจะอยู่ในวัยใกล้เคียงกันมีความพร้อมต่อการเรียนเหมือนกัน โดยองค์การการศึกษาได้จัดสร้างหลักสูตรไว้สำหรับผู้เรียนโดยให้	ความพร้อมต่อการเรียนของผู้ใหญ่นั้นเกิดจากประสบการณ์และความต้องการในการเรียนรู้เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาชีวิตจริงทั้งในเรื่องการพัฒนางานและพัฒนาชีวิตซึ่งตัวผู้เรียนมีความพอใจและสามารถจัดการได้ การเรียนรู้จึงเป็นไปในลักษณะสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้อย่างทันทีทันใด ทั้งนี้การศึกษาผู้ใหญ่จะต้องสร้างเงื่อนไข เตรียมเครื่องมือ และกระบวนการที่เหมาะสมที่จะช่วยพัฒนาการเรียนของผู้ใหญ่ได้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบสมมติฐานระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ของ Knowles (1980) (ต่อ)

การเปรียบเทียบสมมติฐานระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่		
ประเด็นพิจารณา	เด็ก (Pedagogy)	ผู้ใหญ่ (Andragogy)
	มีการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนทุกคนไปตามลำดับขั้นเหมือนๆ กัน	
เป้าหมายการเรียนรู้ (Orientation to learning)	ผู้เรียนที่เป็นเด็กมองเป้าหมายของการศึกษาว่าเป็นกระบวนการของการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งเข้าใจว่าเนื้อหานั้นมีประโยชน์สำหรับต่อวิชาชีพในอนาคตข้างหน้า โดยหลักสูตรต่างๆ นั้นถูกกำหนดมาแล้วโดยองค์การการศึกษา ออกมาเป็นรายวิชาต่างๆ เป้าหมายการเรียนรู้จะยึดหลัก “วัตถุประสงค์เป็นศูนย์กลาง”	ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่จะมองเป้าหมายของการศึกษาว่าเป็นกระบวนการของการพัฒนาการเพิ่มขีดความสามารถเพื่อที่จะเติมเต็มศักยภาพของชีวิต ซึ่งผู้ใหญ่ต้องการจะประยุกต์ใช้ความรู้เข้ากับชีวิตประจำวันให้ได้มากที่สุดและมีประสิทธิภาพที่สุด จากเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์การการศึกษาผู้ใหญ่จะต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้โดยคำนึงถึง “การลงมือทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเป็นศูนย์กลาง”

จากตารางที่ 1 ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่เป็นสมมติฐานที่มาจากประเด็นพิจารณาที่สำคัญอย่างน้อย 4 ประเด็น ได้แก่ มโนทัศน์ของผู้เรียน ประสบการณ์ของผู้เรียน ความพร้อมในการเรียน และเป้าหมายการเรียนรู้ ซึ่งทั้งหมดมีความต่างไปจากทฤษฎีการศึกษาของเด็กแบบดั้งเดิม

2.1.4 ลักษณะของผู้ใหญ่

Rogers (1969) ได้เสนอลักษณะผู้ใหญ่ สรุปได้ดังนี้

1) ผู้ใหญ่โดยคำจำกัดความ (By Definition) วัยผู้ใหญ่เป็นช่วงที่บุคคลมีความต้องการพัฒนาตนเอง เพื่อเพิ่มศักยภาพและความก้าวหน้าของตนให้เท่าเทียมกับคนอื่นในสังคม และเข้าสู่ความเป็นตัวของตัวเอง มีอิสรภาพและเสรีภาพมากขึ้น

2) ผู้ใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในกระบวนการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง (Continuing Process of Growth) หมายถึงมีการพัฒนาการอย่างต่อเนื่องทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และ อารมณ์

3) ผู้ใหญ่นำประสบการณ์และค่านิยมติดตัวมาด้วย (Package of Experience and Values)

4) ผู้ใหญ่ที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความตั้งใจหลายประการ (Set Intentions) กล่าวคือ อาจมีความต้องการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ต้องการความรู้ ต้องการวุฒิบัตร หรืออาจต้องการเลื่อนขั้นการทำงาน เป็นต้น

5) ผู้ใหญ่มีความคาดหวังที่แน่นอน (Certain Expectation) ผู้ใหญ่มีความคาดหวังที่แน่นอนเฉพาะตัวบุคคล ส่งผลต่อทัศนคติการทำงานเป็นกลุ่มของแต่ละบุคคล

6) ผู้ใหญ่มีความสนใจหลายประการที่ต้องทำไปพร้อมๆ กัน (Competing Interests) ดังนั้นการเข้าร่วมกิจกรรมใดๆ อาจเป็นไปได้ไม่เต็มเวลา

7) ผู้ใหญ่มีรูปแบบการเรียนรู้เป็นของตนเอง (Patterns of Learning) ผู้ใหญ่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองให้เหมาะสม รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพได้

Knowles (1980) ได้กล่าวถึงลักษณะที่ผู้ใหญ่แตกต่างจากเด็กไว้ 4 ประการ คือ

1) อัตมโนทัศน์ (Self-Concept) ผู้ใหญ่มองว่าตนเองไม่ใช่ผู้ที่ต้องพึ่งพาคนอื่นทุกด้าน แต่ผู้ใหญ่ต้องเป็นผู้ใช้เหตุผล และสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และนำตนเองได้ ดังนั้นผู้ใหญ่จึงต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนเองด้วยความยกย่องนับถือ ต้องการความเป็นตัวของตัวเอง และมีอิสระในตนเอง

2) ประสบการณ์ (Experience) เนื่องจากผู้ใหญ่มีประสบการณ์มากมายที่สะสมมาตั้งแต่เด็ก จึงเห็นคุณค่าของประสบการณ์และสามารถมองตนเองจากประสบการณ์นั้นๆ ด้วย

3) ความพร้อมในการเรียน (Readiness to learn) ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีที่สุดหากได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนสนใจ มีความจำเป็นต้องรู้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของความพร้อมในการเรียน

4) การเห็นคุณค่าของเวลา (Time Perspective) ผู้ใหญ่เรียนรู้เพื่อนำความรู้ไปใช้ในทันที จึงเห็นคุณค่าของเวลาในการเรียนมากกว่าเด็ก

Brookfield (1986) กล่าวถึง ลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ว่ามีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1) ผู้ใหญ่จะมีความต้องการและโน้มน้าวที่จะชี้แนะตนเอง โดยอาจขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่ตัวเองประสบอยู่

2) ประสบการณ์ของผู้ใหญ่จะเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่า เนื่องจากผู้ใหญ่จะเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อใช้ประสบการณ์เป็นเทคนิคการเรียนรู้

3) ผู้ใหญ่จะตระหนักถึงสิ่งที่จำเป็นต่อการเรียนรู้

4) ผู้ใหญ่ต้องการเรียนรู้ในสิ่งที่นำไปใช้เพิ่มทักษะในการแก้ไขปัญหาที่ประสบอยู่

สรุปได้ว่า ผู้ใหญ่เป็นช่วงวัยที่ต้องการพัฒนาตนเองและตระหนักถึงสิ่งที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ โดยมีประสบการณ์เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่า มีความต้องการและรูปแบบการเรียนรู้ที่เป็นของตนเอง และมีความคาดหวังในการเรียนรู้ที่แน่นอน

2.1.5 สมมติฐานและแนวทางการจัดการศึกษาของผู้ใหญ่

Knowles (1995) ได้ทำการสำรวจสมมติฐานและอธิบายเกี่ยวกับความหมายของการปฏิบัติการทางการศึกษาผู้ใหญ่ไว้ ดังนี้

1) การรับรู้มโนทัศน์ต่อตนเอง (Learner's self-Concepts) ธรรมชาติของเด็กนั้นต้องการการพึ่งพาอย่างสมบูรณ์จากผู้ใหญ่ โดยเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่มีวุฒิภาวะและความต้องการอย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น มโนทัศน์ต่างๆ ก็จะเปลี่ยนไปจากการพึ่งพาผู้อื่นมาเป็นการเรียนรู้แบบนำตนเองมากขึ้น และมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้นั้น กล่าวคือ ผู้ใหญ่มักมีเงื่อนไขอันลึกซึ้งจากประสบการณ์เดิมของตนเองที่สั่งสมมาจากการเรียนในวัยเด็ก การออกแบบโปรแกรมการเรียนจึงจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงการนำเอาประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาช่วยนำทางให้ผู้เรียนเกิดการคิดเกี่ยวกับบทบาทของตนเองและค้นหาทักษะใหม่ๆ ในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

แนวทางการรับรู้มโนทัศน์ของผู้เรียน ได้แก่ การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ ที่เอื้อให้เกิดการสร้างมโนทัศน์ที่ดีต้องเป็นการจัดสภาพแวดล้อมที่ง่าย ๆ สบาย อบอุ่น เป็นบรรยากาศที่ไม่ต้องเป็นทางการ การวินิจฉัยความต้องการ ซึ่งเกิดจากการวิเคราะห์และจุดใจตนเองของผู้เรียน กระบวนการวางแผนการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้เทคนิควิธีการในการเชื่อมโยงการเรียนรู้เข้ากับประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน และการประเมินการเรียนรู้ พยายามอย่าให้ผู้เรียนรู้สึกว่าถูกตัดสินเหมือนเด็ก เน้น

ที่การประเมินตนเองอย่างยืดหยุ่น โดยผู้สอนช่วยให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักฐานการประเมินและเกณฑ์การประเมินผล อันจะนำไปสู่พัฒนาการความก้าวหน้า

2) บทบาทประสบการณ์ของผู้เรียน (The Role of Experience) ผู้ใหญ่แต่ละคนนั้นมาจากภูมิหลังประสบการณ์ที่สั่งสมมาแต่วัยเด็กที่แตกต่างกัน ซึ่งเมื่อเติบโตขึ้นมีวุฒิภาวะขึ้นระยะเวลาที่ผ่านมาในชีวิตยิ่งเป็นการเพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรที่มีคุณค่าอย่างยิ่งทั้งต่อตนเองและผู้อื่น การเรียนรู้ที่เหมาะสมจึงควรเป็นแนวที่ใช้ประโยชน์และต่อยอดจากประสบการณ์เดิมเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ แนวทางการจัดประสบการณ์ของผู้เรียน ได้แก่ เน้นการเรียนรู้จากการทดลองและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เน้นการลงมือปฏิบัติและการนำไปใช้ และเรียนรู้ที่จะเรียนจากประสบการณ์

3) ความพร้อมในการเรียน (Readiness to Learning) ความพร้อมในการเรียนของผู้ใหญ่นั้นเกิดจากความต้องการเรียนรู้เพื่อนำมาใช้พัฒนาการทำงานและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิต ความพร้อมในการเรียนรู้จะเป็นผลจากภารกิจพัฒนาการ (developmental tasks) ถ้าสอดคล้องกับความต้องการ ตรงกับปัญหาและสถานการณ์จริงของผู้เรียน ผู้เรียนย่อมมีความพร้อมในการเรียนรู้สูง เกิดเป็น “ช่วงเวลาที่เหมาะสมที่จะสอน (teachable moment)” ผู้เรียนย่อมเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเปลี่ยนแปลง เช่น การแต่งงาน การมีลูก การไม่มีงานทำ การหย่าร้าง การจากไปของเพื่อนสนิทหรือญาติ หรือการย้ายที่อยู่ สามารถกระตุ้นให้เกิดความพร้อมในการเรียนรู้

4) เป้าหมายการเรียนรู้ (Orientation to Learning) เป้าหมายการเรียนรู้ของเด็กจะมองการใช้ประโยชน์ของการเรียนรู้ในระยะยาวต่อวิชาชีพในอนาคต ในขณะที่ผู้ใหญ่ที่เป็นผู้ใหญ่จะมองเป้าหมายของการศึกษาว่าเป็นกระบวนการของการพัฒนาการเพิ่มขีดความสามารถเพื่อที่จะเติมเต็มศักยภาพของชีวิต ซึ่งผู้ใหญ่ต้องการจะประยุกต์ใช้ความรู้เข้ากับชีวิตประจำวันให้ได้มากที่สุดและมีประสิทธิภาพที่สุด

5) ความจำเป็นที่ต้องรู้ (The need to know) ผู้ใหญ่มีความจำเป็นที่จะรู้ถึงเหตุผลที่สามารถทำให้ผู้ใหญ่เข้าใจได้ว่าทำไมผู้ใหญ่ควรจะเรียนบางสิ่งบางอย่างโดยเฉพาะเจาะจงทำไมผู้ใหญ่จำเป็นต้องเรียนรู้สิ่งที่ครูต้องสอนพวกเขา

6) แรงกระตุ้น (Motivation) ถึงแม้ว่ารูปแบบการเรียนรู้ผู้ใหญ่จะยอมรับว่าผู้ใหญ่จะตอบสนองกับแรงกระตุ้นภายนอก เช่น โอกาสในการเลื่อนตำแหน่ง การเปลี่ยนงาน การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี แต่สิ่งกระตุ้นที่มีอำนาจสูงกว่าตัวกระตุ้นภายนอก คือ แรงกระตุ้นภายใน เช่น การยอมรับนับถือตนเอง การได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ความเชื่อมั่นในตัวเองสูงขึ้น

โดยสรุป สมมุติฐานการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ประกอบไปด้วย การรับรู้โน้ตค้นของตัวเองที่เป็นแบบเรียนรู้ด้วยการนำตัวเอง ประสบการณ์ของผู้เรียนที่เกิดจากสิ่งสมประสบการณ์ที่มีคุณค่า ความพร้อมในการเรียนรู้ที่รู้ว่าช่วงเวลาไหนที่เหมาะสมในการเรียนรู้ เป้าหมายในการเรียนรู้โดยมองประโยชน์ในระยะยาวที่จะได้ในอนาคต ความจำเป็นที่ต้องรู้โดยผู้ใหญ่จะรู้เหตุผลในการเรียนรู้ และแรงกระตุ้นที่เป็นส่วนสำคัญในการเพิ่มความเชื่อมั่นและคุณภาพที่ดีขึ้นให้กับตัวเอง

2.1.6 ความเชื่อในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

Knowles (1980) กล่าวว่า ความเชื่อและสมมุติฐานที่เกิดขึ้นภายหลังการจัดการศึกษาผู้ใหญ่มี 3 ประการ คือ

1) ผู้ใหญ่สามารถเรียนรู้ได้ Thorndike กล่าวว่า ผู้ใหญ่สามารถเรียนรู้ได้ ที่สำคัญผู้ใหญ่มีความสนใจและความสามารถที่แตกต่างจากเด็ก กล่าวคือ ผู้ใหญ่จะเรียนรู้เมื่อตระหนักว่าการเรียนรู้สามารถตอบสนองความต้องการ (needs) และความสนใจของตนเอง ผู้ใหญ่จะเรียนรู้เมื่อการเรียนรู้นั้นเกิดประโยชน์ต่อชีวิตจริง แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่ดีที่สุดของผู้ใหญ่คือประสบการณ์ของผู้ใหญ่เอง ผู้ใหญ่มีความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะชี้นำตนเอง (self-directing) และความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual differences) ของผู้ใหญ่เพิ่มมากขึ้นตามอายุ

2) การเรียนรู้เป็นกระบวนการภายใน การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล กล่าวคือ เป็นกระบวนการสั่งสมความรู้ความจริง ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมของปัจเจกบุคคลผ่านทางปัญญาและบันทึกไว้ในจิตใจ เป็นเรื่องเกี่ยวกับจิตวิทยา ซึ่งบุคคลภายนอกเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ กระบวนการการเรียนรู้ต่างๆ จะเกิดขึ้นด้วยความรับผิดชอบจากตัวผู้เรียนเองโดยสิ้นเชิง ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนวิธีที่ดีที่สุดคือการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยมีแรงจูงใจในการเรียนรู้จากตนเอง

3) มีเงื่อนไขที่มากกว่าในการเรียนรู้และหลักการของการสอนทั่วไป กระบวนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่มีเงื่อนไขที่นอกเหนือไปจากหลักการจัดการเรียนการสอนโดยทั่วไป ดังเสนอในตารางที่ 2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 เงื่อนไขการเรียนรู้และหลักการจัดการเรียนการสอนของผู้ใหญ่

เงื่อนไขการเรียนรู้	หลักการจัดการเรียนการสอน
ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าเป็นต้องเรียน	1) ผู้สอนต้องเปิดเผยต่อผู้เรียนถึงแนวทางใหม่ๆ ในการเติมเต็มความรู้ของผู้เรียนเอง 2) ผู้สอนช่วยผู้เรียนในการทำเป้าหมายในการเรียนให้กระจ่างชัดและช่วยในการปรับปรุงพฤติกรรม

ตารางที่ 2 เงื่อนไขการเรียนรู้และหลักการจัดการเรียนการสอนของผู้ใหญ่ (ต่อ)

เงื่อนไขการเรียนรู้	หลักการจัดการเรียนการสอน
	3) ผู้สอนช่วยผู้เรียนวินิจฉัยช่องว่างระหว่างเป้าหมายกับระดับความสามารถของผู้เรียนในปัจจุบันเพื่อหาวิธีการไปสู่เป้าหมายนั้น 4) ผู้สอนช่วยผู้เรียนกำหนดปัญหาในชีวิตจากประสบการณ์ของผู้เรียน
สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สบาย ให้เกียรติ และยอมรับในความแตกต่างซึ่งกันและกัน	1) ผู้สอนจัดเตรียมสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้มีความสะดวกสบายมากที่สุดและเอื้อต่อการทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน 2) ผู้สอนและผู้เรียนยอมรับคุณค่า เคารพ และให้เกียรติซึ่งกันและกัน 3) ผู้สอนและผู้เรียน, ผู้เรียนด้วยตัวเอง สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เชื่อมมั่น ช่วยเหลือและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน 4) ผู้สอนแสดงความรู้สึกที่จะเอื้อให้ผู้เรียนเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่า ทั้งต่อตนเองและผู้เรียนคนอื่นๆ นำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีน้ำใจ
ทำให้ผู้เรียนทราบถึงเป้าหมายในการเรียนรู้และวิธีการไปให้ถึงเป้าหมาย	1) ผู้สอนเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้เข้ากับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ความต้องการของผู้เรียน ของครู ขององค์กร และของสังคม
ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้และสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน	1) ผู้สอนแบ่งปันประสบการณ์ ความคิด อันจะนำไปสู่การออกแบบและวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน พร้อมทั้งให้ผู้เรียนได้มีส่วนในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ และตัดสินใจร่วมกันในกลุ่ม
เน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม	1) ผู้สอนช่วยผู้เรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ เช่น การทำงานกลุ่ม การเรียนเป็นทีม การทำรายงานกรณีศึกษา เป็นต้น
เน้นกระบวนการการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ของผู้เรียน	1) ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนใช้ประโยชน์จากประสบการณ์มาเป็นแหล่งการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ต่างๆ เช่น การอภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น 2) ผู้สอนปรับการใช้สื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้ตามลำดับขั้นของประสบการณ์ของผู้เรียน 3) ผู้สอนช่วยผู้เรียนรู้จักการประยุกต์ใช้สิ่งที่เรียนรู้ใหม่เทียบโยงกับประสบการณ์เดิม อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีความหมายและเกิดการบูรณาการยิ่งขึ้น
ให้ผู้เรียนรู้สึกถึงความก้าวหน้าในการเรียนอันจะนำไปสู่เป้าหมายการเรียนรู้	1) ผู้สอนมีส่วนในการพัฒนาเกณฑ์และวิธีการสำหรับการประเมินความก้าวหน้าผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ที่ยืดหยุ่น 2) ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาและประยุกต์กระบวนการโดยการประเมินตนเองตามเกณฑ์ที่ตนกำหนดไว้

2.1.7 กระบวนการเรียนรู้ผู้ใหญ่ (Process of Andragogical Model of Learning)

Knowles (1995) ได้พัฒนาส่วนประกอบของกระบวนการเรียนรู้ผู้ใหญ่ 8 ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยเป็นแนวทางการเรียนรู้ผู้ใหญ่ โดยแต่ละปัจจัยจะเป็นไปตามข้อคำถามที่ช่วยตัดสินใจเกี่ยวกับขั้นตอน วิธีการ และเทคนิคที่จะนำมาช่วยผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้แบบเชิงรุก และเกิดความคาดหวังในการมีส่วนร่วม สรุปได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสำหรับหลักสูตรการเรียนรู้ผู้ใหญ่ (Prepare the learners for the andragogical program/course) การเริ่มต้นที่รู้จักกันดีที่สุดกับผู้มีส่วนร่วมคือ การแลกเปลี่ยนวัตถุประสงค์การเรียนรู้ แลกเปลี่ยนเป้าหมายการเรียนรู้ เวลาและสถานที่ในการพบกัน แลกเปลี่ยนศักยภาพในการเรียนรู้ และธรรมชาติการมีส่วนร่วมของออกแบบการเรียนรู้ ดังนั้นผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่จะพัฒนาความคาดหวังที่เป็นไปได้เกี่ยวกับผู้ใหญ่จะมีส่วนร่วมอย่างไร และคิดเกี่ยวกับความต้องการพิเศษ คำถาม หัวข้อ และปัญหาที่ผู้ใหญ่ต้องการจะจัดการด้วย คำถามแรกในการถามผู้ใหญ่ในการสร้างออกแบบกระบวนการ คือ อะไรคือวิธีการที่ควรจะใช้เพื่อช่วยเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนผู้ใหญ่มีส่วนร่วมเชิงรุกในหลักสูตรและตรงกับความคาดหวัง

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างบรรยากาศ (Setting the climate) ที่นำไปสู่การเรียนรู้ของผู้ใหญ่คือสิ่งที่ต้องทำก่อนเพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ การสร้างบรรยากาศมีสองลักษณะที่สำคัญ คือ บรรยากาศทางกายภาพ และบรรยากาศทางจิตใจ

บรรยากาศทางกายภาพ (Physical climate) ลักษณะของการจัดห้องเรียน การจัดห้องเรียนแบบห้องเรียนปกติ เป็นการนำไปสู่ความคิดที่สร้างสรรค์ของสมองผู้เรียนน้อยที่สุด เนื่องจากเป็นการแสดงให้ผู้เรียนรู้ว่า จะเรียนโดยการนั่งและฟังผู้สอนเท่านั้น แต่หากต้องการให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพควรจัดสถานที่ก่อนที่ผู้เรียนจะมาถึงห้องเรียน โดยจัดเก้าอี้ให้เป็นวงกลมเดี่ยวขนาดใหญ่ หรือจะเป็นวงกลมเล็กๆหลายๆวงก็ได้ การจัดห้องเรียนลักษณะนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเต็มไปด้วยความร่าเริงและสมองสดใส

บรรยากาศทางจิตใจ (Psychological climate) เป็นสิ่งสำคัญเท่าๆกับบรรยากาศทางกายภาพ ซึ่งบางทีอาจจะสำคัญมากกว่าบรรยากาศทางกายภาพด้วย ลักษณะการสร้างบรรยากาศทางจิตใจที่จะกล่าวต่อไปนี้จะเป็นการนำไปสู่การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ กล่าวคือ

บรรยากาศของการเคารพซึ่งกันและกัน (A climate of mutual respect) ผู้ใหญ่จะเปิดรับการเรียนรู้เมื่อผู้ใหญ่รู้สึกได้รับความเคารพ ถ้าพวกเขาารู้สึกว่าพวกเขาถูกเพิกเฉย ไม่ให้เกียรติ หรือประสบการณ์ของพวกเขาไม่มีคุณค่า พวกเขาจะหมดความต้องการที่จะเรียนรู้

บรรยากาศของการให้ความร่วมมือ (A climate of collaboration) เนื่องจากการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่ผ่านมาเป็นการเรียนรู้แบบการแข่งขันที่จะต้องทำคะแนนให้ได้สูงๆ หรือทำให้ครูชื่นชม แต่เพื่อนร่วมห้องมักเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มั่งคั่งที่สุด ดังนั้นกิจกรรมที่ควรจัดขึ้นคือให้ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตั้งแต่เริ่มเรียนในครั้งแรก

บรรยากาศของการเชื่อใจซึ่งกันและกัน (A climate of mutual trust) คนส่วนใหญ่เรียนรู้จากคนที่สามารถเชื่อใจได้มากกว่าคนที่ไม่สามารถเชื่อใจได้ ผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนรู้จะต้องบอกเล่าเรื่องตัวเองมากกว่าเรื่องที่เป็นลักษณะทางการ เพื่อให้คนที่เราจะทำงานด้วยไว้วางใจ และได้รับความเชื่อใจจากพวกเขากลับมาเช่นกัน

บรรยากาศของการสนับสนุน (A climate of supportive) คนส่วนใหญ่เรียนรู้ว่าความรู้สึกที่ได้รับจากการสนับสนุนดีกว่าความรู้สึกที่ได้รับว่าข่มขู่ ผู้สอนพยายามถ่ายทอดความต้องการว่าจะสนับสนุนโดยการแสดงการยอมรับ รับฟังปัญหา ความกังวลของพวกเขา นั่นคือการแสดงบทบาทของผู้ช่วยเหลือ

บรรยากาศของการเปิดเผยและการเชื่อถือได้ (A climate of openness and authenticity) เมื่อคนส่วนใหญ่รู้สึกสบายใจที่จะบอกว่าพวกเขารู้สึกอย่างไร คิดอย่างไร พวกเขาก็จะเต็มใจที่จะทดสอบความคิดใหม่และเสี่ยงทำพฤติกรรมใหม่มากกว่าเวลาที่พวกเขารู้สึกต่อต้าน ถ้าผู้สอนสามารถแสดงพฤติกรรมว่าเปิดเผยและสามารถเชื่อถือได้ ก็จะทำให้ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ต้องการทำเช่นกัน

บรรยากาศของความสุขและความสนุกสนาน การเรียนรู้ควรจะเป็นหนึ่งประสบการณ์ที่น่าพอใจ ปลื้มใจที่สุดในชีวิตและหลังจากนั้นจะเติมเต็มศักยภาพ การเรียนรู้ควรจะต้องตื่นเต้นที่จะได้ค้นพบสิ่งใหม่ๆ ด้วย ความน่าเบื่อเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้ในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เลย

บรรยากาศของความเห็นอกเห็นใจ การเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับมนุษย์มาก ควรให้มีความห่วงใยกัน ยอมรับซึ่งกันและกัน เคารพซึ่งกันและกัน

คำถามที่ควรใช้สำหรับสร้างบรรยากาศ คือ วิธีการอะไรที่ควรจะใช้เพื่อให้กลุ่มผู้เรียนนำบรรยากาศการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 ผู้เรียนร่วมกันวางแผนการเรียนรู้ (Involving learners in mutual planning) กระบวนการการเรียนรู้ผู้ใหญ่เน้นให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนรู้ที่วางแผนไว้กับผู้อำนวยความสะดวก กฎพื้นฐานของธรรมชาติมนุษย์ในการทำงาน คือ มนุษย์มีแนวโน้มที่จะ

ตัดสินใจอะไรในอัตราส่วนที่พวกเขาเข้าไปมีส่วนร่วมในการกระทำ คำถามในการพัฒนากระบวนการ
ในขั้นตอนนี้ คือ วิธีการอะไรที่จะให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง
(Diagnosing their own learning needs) ตามความเชื่อเบื้องต้นของ Andragogy ที่ผู้ใหญ่จะนำ
ตนเอง โดยผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนภายในกลุ่มเล็กๆ ว่าอะไรคือสิ่งที่ผู้เรียนต้องการและสนใจที่
ได้มาซึ่งความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะ และคุณค่าที่จะได้ในเนื้อหาของหลักสูตร แต่ละกลุ่มก็
สามารถสรุปผลที่ได้จากการพูดคุยกันในกลุ่ม วิธีการนี้เมื่อผู้เรียนติดขัดผู้สอนจะช่วยแนะนำวิธีการ
ซึ่งการวิเคราะห์ความต้องการของตนเองนี้ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความมุ่งมั่นผูกพันต่อเป้าหมายที่ตนเอง
เป็นผู้กำหนด โดยมีผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก คำถามในขั้นตอนนี้คือ วิธีการอะไรจะช่วยให้
ผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการของตนเองได้

ขั้นตอนที่ 5 ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์ที่เป็นจริงได้ (Translating
the learning needs into objectives) โดยเขียนให้อยู่ในรูปวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่เหมาะสม
การที่ผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการเรียนรู้ ผู้เรียนจะสามารถแปลงเป็นวัตถุประสงค์ทางการศึกษาได้
และเมื่อผู้เรียนเป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาก็จะมุ่งมั่น ผูกพัน และยอมรับกับสิ่งที่ตนเอง
เป็นผู้กำหนด คำถามในขั้นตอนนี้ คือ วิธีการอะไรที่จะช่วยให้ผู้เรียนแปลความจากความต้องการ
เรียนรู้ไปสู่วัตถุประสงค์การเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 6 การออกแบบรูปแบบประสบการณ์เรียนรู้ (Designing a pattern
of learning experiences) ผู้สอนและผู้เรียนมีภารกิจร่วมกันในการออกแบบวางแผนเพื่อให้ประสบ
ความสำเร็จในการเรียนรู้ ผู้เรียนเลือกวิธีการเรียนรู้ตามกิจกรรมที่ผู้เรียนชอบและมั่นใจที่จะกระทำ
พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ใช้ประสบการณ์ตัวเองด้วย ทั้งนี้หากติดขัดผู้สอนต้องช่วยบอกข้อดี ข้อจำกัด
ของแต่ละวิธีการเรียนรู้ แต่ผู้เรียนเป็นผู้ตัดสินใจเลือกการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการรับรู้ของตนเอง
เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกกิจกรรมการเรียนรู้และใช้ประสบการณ์เดิมอย่างเต็มที่ คำถามที่ใช้
คือ วิธีการอะไรที่ควรใช้เพื่อให้ผู้เรียนและผู้สอนมีส่วนร่วมในการออกแบบรูปแบบประสบการณ์การ
เรียนรู้

ขั้นตอนที่ 7 การช่วยเหลือผู้เรียนผู้ใหญ่ในการจัดการและปฏิบัติตามแผนการ
เรียนรู้ (Helping adult learners manage and carry out their learning plans) โดยเกิดการ
เรียนรู้จากกันและกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน โดยผู้สอนจะสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจยิ่งขึ้น
สัญญาการเรียนรู้ (Learning Contract) เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีโครงสร้าง
และนำไปสู่การเรียนรู้ที่ผู้เรียนกำหนดขึ้น คำถามในขั้นตอนนี้ คือ วิธีการอะไรที่สามารถใช้เพื่อทำให้

ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่น ยึดโยง และมีส่วนร่วมกับผู้สอนในการจัดการและดำเนินการปฏิบัติตามแผนการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 8 การประเมินค่าตามขอบเขตที่ผู้เรียนได้รับตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (Evaluation the extent to which the learners have achieved their objectives) ประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นระยะ ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญ เนื่องจากผู้เรียนจะได้รู้ว่าตนได้กระทำไกลถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือยัง ค้นหาว่าอะไรที่เกิดขึ้นจากภายในตัวผู้เรียนอย่างแท้จริง และมีความแตกต่างอย่างไรที่ผู้เรียนบรรลุความสำเร็จในชีวิต คำถามขั้นตอนนี้ คือ วิธีการอะไรที่สามารถทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการประเมินค่าความสำเร็จของวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียนและความต้องการในหลักสูตรต่อไป

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ผู้ใหญ่ ต้องมีการเตรียมการวางแผนการเรียนรู้ผู้ใหญ่อย่างรอบคอบ เนื่องจากผู้ใหญ่มีกระบวนการเรียนรู้ที่แตกต่างกับเด็ก เพราะผู้ใหญ่รู้ว่าตนเองอยากจะเรียนสิ่งใด ผู้ใหญ่ก็จะกำหนดความต้องการการเรียนรู้ของตนเอง ผู้ใหญ่จะเรียนรู้เมื่อตนเองมีความพร้อมในการเรียนรู้หรือต้องการพัฒนาตัวเองหรือสามารถนำการเรียนรู้ใหม่ที่ตนเองได้รับมาปรับใช้กับชีวิตประจำวันได้ทันที ทั้งนี้ต้องมีแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอกเป็นตัวกระตุ้นด้วย นอกจากนี้กระบวนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ยังต้องเตรียมความพร้อมเพื่อให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ จัดบรรยากาศในการเรียนรู้เพื่อให้ผู้ใหญ่รู้สึกสบายใจ ใส่ใจในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอน นอกจากนี้ยังมีการวางแผนการเรียนรู้ การวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การดำเนินการเรียนรู้ และการประเมินผลยังเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ตัดสินใจในการดำเนินกระบวนการเรียนรู้ โดยมีผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

2.2 การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service Learning)

การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเกี่ยวข้องกับวิธีการเรียนรู้รูปแบบใหม่ การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมนี้ถูกพัฒนาขึ้นมาจากทางอเมริกาเหนือที่ที่มีการให้ความหมายตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1966-1967 การเรียนรู้ถูกนำมาใช้ในการอธิบายโครงการของ Oak Ridge Associated Universities ในรัฐเทนเนสซีตะวันออก จนกระทั่งปี ค.ศ. 1980 ได้มีการปฏิรูปการศึกษาในอเมริกาเหนือ โดยมีเพียงผู้ให้การสนับสนุนกลุ่มเล็กๆ เท่านั้น อย่างไรก็ตามการให้การสนับสนุนผู้เรียนเด็กในการเรียนรู้เชิงรุกโดยการปฏิรูปไปพร้อมกับเพิ่มความสนใจในกิจกรรมอาสาสมัครเป็นการกระตุ้นให้เกิดการ

บริการสาธารณะอย่างแท้จริง ในช่วงปลายปี ค.ศ.1980 ผู้สอนและสถาบันการศึกษาได้เริ่มตระหนักถึงศักยภาพของการปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน (Stanton, Giles and Cruz, 1999)

ผู้เริ่มปฏิบัติกลุ่มแรกๆของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเป็นกลุ่มเล็กๆที่อยู่ในการศึกษา ระดับสูง พวกเขาสนใจในการศึกษาผ่านประสบการณ์และการเรียนรู้ที่กระตุ้นดีขึ้นโดยการเชื่อมโยงประสบการณ์เรียนรู้ของผู้เรียนกับการสะท้อนคิดและหลักสูตร พวกเขา รู้สึกว่าการศึกษาสมบูรณ์มากขึ้น ไม่ใช่เพียงการเข้าถึงปัญหาทางสังคมไปพร้อมกับการแก้ไขปัญหาเท่านั้น แต่พวกเขายังรู้สึกถึงการบริการสังคมที่ไม่ต้องแข่งขันตามเวลาหรือผลกำลังของผู้เรียน แต่เป็นการทำงานด้วยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Duley and Wagner, 1999)

ทั้งนี้ยังมีหลายรูปแบบและผู้เขียนหลายคน ที่ทำงานและมีกิจกรรมที่ช่วยเหลือกลุ่มผู้สนับสนุนกลุ่มแรกๆ ความต้องการบางอย่างในทฤษฎีของการทำงานของพวกเขาและการเชื่อมโยงกรอบความคิดที่ชัดเจนขึ้น นักคิดหลายคนที่มีชื่อเสียงและถูกกล่าวถึง เช่น John Dewey, Paulo Friere, David Kolb, Margaret Mead, และ William F. Whyte และยังมีผู้นำทางการเมืองที่ยังถูกกล่าวถึง เช่น Grandi, Ivan Illich, the Kennedys and Martin Luther King

Stanton หนึ่งในผู้สนับสนุนก็บอกว่า เขามีความรู้สึกแรงกล้าว่าสถานที่ที่เขาต้องการไป ในจุดเริ่มต้น และศึกษาทฤษฎีเพื่อทำให้เกิดขึ้นจริงได้ นักบุกเบิกอีกคนก็กล่าวว่า เขาอ่านของ John Dewey และนักปฏิบัตินิยมท่านอื่นๆ ที่พูดถึงการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ จะทำให้แน่ใจว่าการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมมาถูกต้องแล้ว ดังนั้นทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมและวัตถุประสงค์ที่ต้องการจึงย้อนกลับมาที่ผลงานของ John Dewey

หลักปรัชญาสองข้อที่เป็นเครื่องมือในการสร้างรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ได้แก่ หลักปรัชญาแรก คือหลักการความก้าวหน้า(Progressivism) สามารถประยุกต์ใช้ได้หลายสาขาวิชาซึ่งรวมถึงการศึกษาและการเมือง ซึ่งการศึกษาที่ก้าวหน้านั้น เรียกอีกอย่างว่า การศึกษาผ่านประสบการณ์ ที่เน้นประสบการณ์ที่ได้จากกระบวนการศึกษา และสามารถส่งเสริมผู้เรียนให้เรียนรู้ด้วยการลงมือทำ ซึ่ง John Dewey สังเกตเห็นว่าแนวโน้มของการเรียนและการคงอยู่ของการเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นเมื่อผู้เรียนมีวงจรแห่งการเรียนรู้และการสะท้อนคิด ส่วนหลักปรัชญาที่สอง คือ หลักปฏิบัตินิยม (Pragmatism) เป็นการรวมตัวกันของความคิดด้วยการลงมือกระทำ โดยนำข้อมูลที่ต้องการให้ผู้เรียน มาทำเป็นเนื้อหาในสถานการณ์หนึ่งๆ ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้และให้ผู้เรียนได้รับโอกาสที่เพียงพอในการทดลองปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้ความรู้ใหม่นี้เป็นรูปธรรม และเป็นสถานการณ์ในชีวิตจริง นักปฏิบัตินิยมเชื่อว่า การเข้าถึงในรูปแบบนี้เป็นการเพิ่มคุณค่ามหาศาลกับการศึกษาของผู้เรียน การใช้หลักปรัชญาทั้งสองข้อทำให้การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมกลายเป็น

การลงมือทดลองปฏิบัติไปพร้อมกับการเรียนรู้ หรือการเรียนรู้ขณะที่ลงมือปฏิบัติ (Wikipedia, 2014 : ออนไลน์)

2.2.1 ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

Jacoby (1996) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม คือ รูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่ผู้เรียนผูกมัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์และชุมชนไว้รวมโครงสร้างรูปแบบการสะท้อนคิด เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการ

Erickson and Anderson (1997) กล่าวถึง การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมว่าเป็นวิธีการเชื่อมโยงการเรียนรู้ทางวิชาการและการรับใช้สังคมเข้าด้วยกัน การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเกิดมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ แต่ผู้เรียนจะสังเคราะห์ความรู้ใหม่จากการฝึกปฏิบัติในชีวิตของผู้เรียน ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม และสะท้อนคิดจากการสังเกตสรุปเป็นความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรมและนำไปทดลองใช้

Howard (1998) กล่าวถึง การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมว่าเป็นการบูรณาการการเรียนรู้กับการรับใช้สังคม ทั้งนี้ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์จากการรับใช้สังคมที่ตรงกับจุดมุ่งหมาย โดยผู้เรียนสามารถสังเกตได้จากประสบการณ์ในสังคมเปรียบเทียบกับบรรยายหรือการอ่านหนังสือในห้องสมุด ประสบการณ์การรับใช้สังคมสามารถให้รายละเอียดและเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ได้

Weigert (1998) การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม หมายถึง การเรียนการสอนที่ผู้เรียนทำกิจกรรมให้กับสังคมจากความต้องการหรือปัญหาของชุมชนอย่างมีความหมายมีการเตรียมการอย่างเป็นระบบและบูรณาการ โดยการได้ตรงจากการกระทำ ทั้งนี้งานต้องได้รับการประเมินทั้งด้านวิชาการและด้านการรับใช้สังคม

Coverdell (2002) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม หมายถึง วิธีการสอนที่รวมการช่วยเหลือสังคมและให้ความรู้ทางวิชาการไว้ด้วยกันอย่างมีความหมาย ทั้งนี้มีการสะท้อนคิดในการวิเคราะห์ที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และความรับผิดชอบตามหลักความเป็นพลเมือง

ทศนา แคมณี (2548) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเป็นการดำเนินการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ในการรับใช้สังคม โดยผู้เรียนต้องเข้าไปสำรวจความต้องการของชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะเรียน นอกจากนั้นจะเข้าไปวางแผนการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ โดยการลงมือปฏิบัติการรับใช้สังคมตามแผนและนำ

ประสบการณ์ทั้งหลายที่ได้รับมาพิจารณา ไตร่ตรองจนกระทั่งเกิดความคิดรวบยอด ตลอดจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆได้

นันทิยา ตันศรีเจริญ (2546) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำความรู้จักและวิเคราะห์ความต้องการชุมชนที่ผู้เรียนสามารถช่วยเหลือได้ โดยนำความรู้มาประยุกต์ใช้และดำเนินการช่วยเหลือชุมชนด้วยตนเอง ทั้งนี้หัวใจสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม คือ การที่ผู้เรียนและชุมชนต่างได้รับประโยชน์จากกิจกรรมนั้นๆ

สรุป การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม หมายถึง การเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนเข้าไปมีประสบการณ์ในการช่วยเหลือสังคม โดยมีการสำรวจความต้องการของชุมชน การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม และสามารถนำประสบการณ์ที่ได้มาคิดทบทวนอย่างมีเหตุมีผล ทำให้เกิดความคิดรวบยอด นำไปสู่การประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้

2.2.2 รูปแบบของการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม

Robert Sigmon (1994) ให้คำจำกัดความของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ประกอบด้วย 4 ลักษณะ ดังนี้

1) Service-LEARNING : เป้าหมายการเรียนรู้เป็นเป้าหมายหลัก ผลลัพธ์ในการบริการสังคมเป็นเป้าหมายรอง

2) SERVICE-Learning : ผลลัพธ์ของการบริการสังคมเป็นเป้าหมายหลัก เป้าหมายการเรียนรู้เป็นเป้าหมายรอง

3) service learning : เป้าหมายของการบริการสังคมและการเรียนรู้แยกจากกันอย่างสมบูรณ์

4) SERVICE-LEARNING : เป้าหมายการบริการสังคม และเป้าหมายการเรียนรู้มีความสำคัญใกล้เคียงกัน ซึ่งแต่ละอันช่วยเสริมสร้างผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม

โดยสรุป รูปแบบการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม ประกอบด้วยเป้าหมายหลัก 2 ส่วน คือ การเรียนรู้ และการรับใช้สังคม รูปแบบการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมนี้มีทั้งสิ้น 4 ลักษณะซึ่งขึ้นอยู่กับว่าจะนำเป้าหมายใดเป็นเป้าหมายหลักของการใช้รูปแบบ

2.2.3 แนวคิดเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

Mittlefehldt (1997) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม มีความหมายเช่นเดียวกับการเรียนรู้โดยการกระทำ ผู้เรียนจะเรียนรู้โดยการกระทำที่สังคมต้องการ ซึ่งเป็นการ

เชื่อมโยงระหว่างห้องเรียนและชุมชน นักเรียนจะมีความรู้สึกที่ลึกซึ้งต่อการเอาใจใส่สิ่งต่างๆ ผู้เรียนจะเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จากการทำกิจกรรมโดยมีหลักการ ดังนี้

- 1) ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน
- 2) ร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน
- 3) บูรณาการกับหลักสูตรทางสังคม
- 4) จัดเวลาให้ผู้เรียนได้คิด เขียน และสนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่ได้พบระหว่างดำเนินกิจกรรมรับใช้สังคม
- 5) จัดให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้ทักษะทางวิชาการและความรู้ในสถานการณ์จริงในชุมชนของเขาเอง
- 6) ผู้เรียนมีโอกาสเรียนนอกเหนือสิ่งที่เรียนในห้องเรียน
- 7) ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความรู้สึกในการเอาใจใส่ผู้อื่น

Weigert (1998) ได้สรุปองค์ประกอบของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่สำคัญไว้ดังต่อไปนี้

- 1) ผู้เรียนเป็นผู้จัดการรับใช้สังคมอย่างมีความหมาย คือกิจกรรมรับใช้สังคมที่ทำงานต้องสอดคล้องกับความต้องการของสังคม กิจกรรมต้องมีคุณค่าต่อผู้เรียนและชุมชน
- 2) การรับใช้สังคมต้องเป็นความต้องการที่จำเป็นของชุมชนที่แท้จริง ไม่ใช่สิ่งที่ผู้เรียนต้องการสร้างขึ้นเอง
- 3) การรับใช้สังคมต้องเป็นความต้องการจากสมาชิกในชุมชน โดยชุมชนเป็นผู้แสดงความต้องการให้เกิดกิจกรรมการรับใช้สังคมในรูปแบบที่ชุมชนต้องการ โดยคำนึงถึงความสามารถและเจตคติของผู้เรียน
- 4) กิจกรรมรับใช้สังคมมาจากจุดประสงค์ของรายวิชาของผู้เรียน ทั้งนี้ผู้สอนต้องตั้งวัตถุประสงค์ของรายวิชาและบูรณาการกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ โดยการตั้งจุดมุ่งหมายของรายวิชาต้องสำรวจสภาพชุมชนก่อน เพื่อนำมาออกแบบหลักสูตรรายวิชาให้สอดคล้องกับชุมชน
- 5) กิจกรรมการรับใช้สังคมต้องให้โอกาสผู้เรียนได้สะท้อนความคิดจากกิจกรรมการรับใช้สังคม ว่าได้ผลตามจุดประสงค์ของรายวิชาหรือไม่อย่างไร

6) การประเมินผลการรับใช้สังคมต้องวัดและประเมินอย่างเหมาะสมกับจุดประสงค์รายวิชา การวัดผลของผู้เรียนต้องวัดจากผลการทำกิจกรรมรับใช้สังคม ซึ่งประเมินผลนี้ผู้สอนกับชุมชนจะร่วมมือกัน

ทศนา แคมณี (2545) กล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ดังนี้

- 1) ผู้เรียนกำหนดขอบเขตของการศึกษาชุมชน เพื่อเรียนรู้ในเรื่องที่กำหนด
- 2) ผู้เรียนศึกษาความต้องการของชุมชนและเลือกกิจกรรมการรับใช้สังคม
- 3) ผู้เรียนวางแผนการรับใช้สังคมตามกิจกรรมที่เลือก
- 4) ผู้เรียนจดบันทึกเกี่ยวกับการปฏิบัติการรับใช้สังคม
- 5) ผู้เรียนวิเคราะห์สิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นในขณะทำกิจกรรมการรับใช้สังคม รวมถึงพัฒนาและสร้างข้อสรุปเป็นความคิดรวบยอด
- 6) ผู้เรียนนำเสนอความคิดรวบยอดที่ได้จากการทดลอง
- 7) ผู้สอนติดตามผลการนำความรู้ไปส่งเสริมให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนผลการนำไปใช้ พร้อมทั้งอภิปรายหาข้อสรุป ความรู้ หรือปรับเปลี่ยนความคิดตามความเหมาะสม

โดยสรุป องค์ประกอบของการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม ประกอบไปด้วย ความต้องการของผู้เรียน ความต้องการของชุมชน และการปฏิบัติการรับใช้สังคม ซึ่งองค์ประกอบทั้งหมดนี้ต้องสอดคล้อง สัมพันธ์ และเชื่อมโยงกันตลอดอย่างต่อเนื่อง

2.2.4 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

Delve, Mintz and Stewart (1990) ได้นำเสนอรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเพื่อพัฒนาจริยธรรม ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การสำรวจประสบการณ์ (Exploration) หมายถึงการที่ผู้เรียนมีโอกาสครั้งแรกที่จะประสบเหตุการณ์ต่างๆ ด้วยความรู้สึกตื่นเต้น และผู้เรียนพยายามมองหาโอกาสที่จะให้ความช่วยเหลือหรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาของชุมชน
- 2) การแจกแจง (Clarification) หมายถึง ผู้เรียนเริ่มศึกษาโอกาสว่าจะทำอะไรได้บ้างในกิจกรรมรับใช้สังคม ภายหลังจากที่ผู้เรียนมีประสบการณ์พร้อมกับกลุ่มผู้เรียน
- 3) การตระหนัก (Realization) หมายถึง ผู้เรียนเริ่มตระหนักว่าประสบการณ์การรับใช้สังคมมีความหมายอย่างไรสำหรับตนเอง และมุ่งความสนใจหาที่ประสบอย่างชัดเจน

4) การกระตุ้น (Activation) หมายถึงการที่ผู้เรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการอภิปรายปัญหาที่ซับซ้อนขึ้นในสังคมเพราะมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกับชุมชน

5) การซึมซับ (Internalization) หมายถึงผู้เรียนสามารถบูรณาการประสบการณ์การรับใช้สังคมของตนเข้าไปในชีวิต และทำให้วิถีชีวิตและการตัดสินใจในชีวิตเปลี่ยนไปตามคุณค่าที่ได้รับมาจากประสบการณ์นั้นๆ

Belisle และ Sullivan (2007) ได้นำเสนอเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม โดยจะมีกลุ่มที่เข้ามามีส่วนร่วมด้วย 3 กลุ่ม ได้แก่ โรงเรียนหรือองค์กรที่ทำงานด้านการศึกษา ผู้เรียน และหน่วยงานที่รับบริการ ทั้งนี้มีส่วนประกอบที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม มีดังนี้

1) การยึดโยงให้มีส่วนร่วม (Engaged Participation) การยึดโยงผู้เรียนตั้งแต่เริ่มแรก ผู้เรียนเป็นผู้ที่จัดให้บริการ หมายถึงผู้เรียนควรจะมีกระบวนการตัดสินใจว่าจะให้บริการอะไร การยึดโยงนี้ไม่เพียงแต่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกมีพลังอำนาจและเป็นเจ้าของโครงการ แต่ผู้เรียนยังจัดให้เกิดโอกาสการเรียนรู้ นอกจากนี้ผู้เรียนยังสามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งการเรียนรู้ได้อีก

2) ความร่วมมือ (Collaboration) สร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชน การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานของชุมชนตั้งแต่เริ่มแรกจะช่วยทำให้ปฏิสัมพันธ์ประสบความสำเร็จมากขึ้น ความเป็นจริงหน่วยงานจะได้รับบริการในสิ่งที่พวกเขาต้องการ พวกเขาจะต้องมีการประชุมกับผู้เรียนก่อน หน่วยงานชุมชนสามารถที่จะช่วยเหลือในการเข้าถึงความจำเป็นที่แตกต่างของโครงการว่าต้องการพิจารณาอะไร นี่เป็นสิ่งสำคัญมากของพันธมิตรเพราะการให้บริการควรจะสนใจความต้องการที่แท้จริงของชุมชน เสียงของชุมชนผ่านความร่วมมือจึงเป็นแนวทางที่ดีที่สุดเพื่อให้แน่ใจว่าอะไรคือปัญหาที่รับรู้และเป็นปัญหาแท้จริงของชุมชน ดังนั้นสามารถเริ่มโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์ด้วยศูนย์อาสาสมัคร ซึ่งจะช่วยให้รู้การทำงานของชุมชนให้เชิงลึกด้วย

3) การรวมเข้าด้วยกัน (Integration) สร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ก่อนที่จะทำโครงการให้บริการ จะต้องตัดสินใจว่าผู้เรียนต้องการจะเรียนอะไรโดยการเชื่อมโยงกับโครงการนั้น

4) การเตรียมความพร้อม (Preparation) จัดให้มีการฝึกอบรมและการกำหนดเป้าหมาย ผู้เรียนจะต้องการการฝึกอบรมและการกำหนดเป้าหมาย และหน่วยงานที่ให้บริการบางทีก็ต้องการการฝึกอบรมและการกำหนดเป้าหมายเช่นเดียวกัน ผู้เรียนต้องรู้และเตรียมความพร้อมได้แก่ บทบาทของผู้เรียนคืออะไร ความคาดหวังของหน่วยงานที่ให้บริการคืออะไรถ้าผู้เรียนเข้าไปดำเนินการ ผู้เรียนต้องรับผิดชอบอะไรบ้าง เป็นต้น

5) การปฏิบัติ (Action) หลังจากที่ยึดโยงผู้เรียน มีความร่วมมือกับหน่วยงานที่ได้รับบริการ สร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และเตรียมความพร้อมแล้ว ก็ถึงเวลาใช้เครื่องมืออุปกรณ์ตามโครงการที่วางแผนไว้

6) การสะท้อนกลับ (Reflection) ส่วนใหญ่ของการเรียนรู้ในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเกิดขึ้นผ่านการสะท้อนกลับในขณะที่กำลังดำเนินการตามโครงการหรือภายหลังจากที่ดำเนินการตามโครงการ การสะท้อนกลับสามารถมีได้หลากหลายรูปแบบในหลากหลายเวลา อย่างไรก็ตาม หลังจากที่โครงการเสร็จสิ้น มักจะมีความสำคัญบางอย่างที่เฉพาะเจาะจงเชื่อมโยงให้เกิดการสะท้อนกลับ เพราะว่าขณะที่กำลังดำเนินการในโครงการจะเข้าถึงการเรียนรู้อย่างแท้จริงหลายอย่างในขณะนั้น

7) การประเมินผล (Evaluation) ขณะนี้จะมีผลของโครงการการให้บริการย้อนกลับมาที่พันธมิตรในองค์กรที่จัดให้บริการ และทุกส่วนที่มีส่วนร่วมในโครงการนี้ เราจึงจำเป็นต้องประเมินการทำงานของทุกภาคส่วนว่าเป็นอย่างไร การเรียนรู้และการบริการที่พบเจอเป็นอย่างไร อะไรคือผลลัพธ์หรือผลกระทบเมื่อได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่ตรงตามเป้าหมายของชุมชน ได้ลงมือกระทำตามทุกอย่างที่วางแผนไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้ช่วยให้โครงการที่จะเกิดขึ้นในครั้งหน้าดีขึ้นกว่าเดิม และพันธมิตรทั้งสองกลุ่มก็ต้องการทำให้ดีขึ้นกว่าประสบการณ์ที่ได้รับมาเช่นกัน

โดยสรุป การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม (Service Learning) เป็นการเชื่อมโยงผู้เรียนกับกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องการจะปฏิบัติเพื่อสังคม โดยเน้นการมีส่วนร่วม และการให้ความร่วมมือกับสังคม ซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องวิเคราะห์ความต้องการที่ผู้เรียนอยากให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับสังคมนั้นๆ เมื่อดำเนินการปฏิบัติตามขั้นตอนการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม จะทำให้ผู้เรียนเกิดการสะท้อนคิดอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นในระหว่างดำเนินกิจกรรมหรือหลังจากดำเนินกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างชัดเจนมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการประเมินผลในภาพรวมของกิจกรรม การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมนี จะช่วยให้ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่เรียนรู้โดยการกระทำผ่านการบริการสังคม จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจแนวทางการปฏิบัติและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทที่เหมาะสมกับตัวผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่เองได้มากยิ่งขึ้น

3. แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย

3.1 ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

กลุ่มการส่งเสริมการเรียนการสอนและการประเมินผล สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ว่า เป็นลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับ

ผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก

การพัฒนาและการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินการเลื่อนชั้นเรียนและการจบการศึกษาในระดับต่างๆ โดยยึดคุณลักษณะพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดไว้ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ

3.2 คุณลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ในอนาคต

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546) นำเสนอคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ให้สอดคล้องกับอนาคตของประเทศไทย โดยกำหนดกรอบพิจารณาไว้ 5 มิติ ได้แก่

มิติที่ 1 ด้านร่างกาย กล่าวคือ คนไทยต้องมีพัฒนาการด้านร่างกายและสติปัญญา เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์การพัฒนาในแต่ละช่วงวัย มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่เจ็บป่วยง่าย โดยเกิดจากการสร้างสภาวะที่ดี ที่เชื่อมโยงกันอย่างองค์รวม ทั้งตนเอง ครอบครัว ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และอื่นๆ เพื่อให้สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองและใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข เหตุที่คนไทยควรมีลักษณะดังกล่าวเพราะเป็นการเตรียมรับมือกับปัญหาสุขภาพของประชากรที่มีแนวโน้มสูงสุด และรับมือกับการแข่งขันอย่างรุนแรงระดับนานาชาติ

มิติที่ 2 ด้านจิตใจ กล่าวคือ คนไทยควรเป็นผู้ที่รู้จักและเข้าใจตัวเองเป็นอย่างดี หมายถึงรู้จักอารมณ์ตนเอง (Knowing one's emotion) ในแต่ละขณะ โดยสามารถจัดการกับสภาวะของอารมณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม สามารถเห็นคุณค่าในตนเอง ให้คุณค่าที่เกิดขึ้นภายในจิตใจมากกว่าวัตถุภายนอก เป็นผู้ที่รู้จักและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้เป็นอย่างดี โดยสามารถปรับอารมณ์ตนเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของบุคคลต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม สร้างพลังร่วมเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่รู้จักและเข้าใจสถานการณ์ สภาพแวดล้อมภายนอกต่างๆ ได้เป็นอย่างดี โดยสามารถเชิงมือและควบคุมสถานการณ์ต่างๆ ได้ และไม่เกิดความขัดข้องใจในสภาวะที่เปลี่ยนแปลง เหตุที่คนไทยควรมีลักษณะดังกล่าวเพราะในปัจจุบันมีการแข่งขันมากมายทั้งในระดับประเทศและระดับโลก กอปรกับยังมีกระแสวัตถุนิยม (Materialism) ที่นำมาใช้

เป็นตัวกำหนดคุณค่าความเป็นคนที่ทำให้เกิดการมองคนที่เปลือยนอกมากกว่าคุณค่าความดีความ
นอกจากนี้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วยังทำให้คนไทยประสบสภาวะการตึงเครียด ซึมเศร้า
อัตราการหย่าร้าง และอัตราการฆ่าตัวตายมากขึ้น ดังนั้นการเตรียมความพร้อมเพื่อสร้างให้คนไทยมี
สุขภาพจิตที่ดีและเข้มแข็งจึงเป็นสิ่งสำคัญ

มิติที่ 3 ด้านความรู้ กล่าวคือ คนไทยควรรู้อย่างลึกซึ้งถึงแก่นสาระวิชา หมายถึงมี
ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเบื้องหลัง หลักการ และองค์ความรู้ที่เรียนรู้อย่าง สามารถก้าวทัน
ตามพัฒนาการและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตในปัจจุบันได้ รวมทั้ง
ควรรู้รอบเชิงสหวิทยาการ หมายถึงการมีความรู้และความเข้าใจในองค์ความรู้อื่นๆ นอกเหนือสาขาที่
ตนเองเชี่ยวชาญ รวมถึงการมีความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงในชุมชนต่างๆ ด้วย
ตลอดจนรู้ไกลไปถึงอนาคตด้วย ซึ่งเป็นการมีความรู้และความสามารถในการคาดการณ์เกี่ยวกับสิ่งที่
จะเกิดขึ้นในอนาคต และสามารถวิเคราะห์แนวโน้มและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นได้ เนื่องจากสังคมใน
ปัจจุบันก้าวสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย การทำงานนอกจากต้องมีพื้นฐานด้าน
ความรู้แล้ว ต้องมีความรู้ด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศที่สูงขึ้น และสภาพปัญหามักจะมีความ
ซับซ้อนมากยิ่งขึ้นด้วย

มิติที่ 4 ด้านทักษะความสามารถ แยกได้ 8 ทักษะ ดังนี้

1) ทักษะด้านการคิด หมายถึงมีความสามารถในการคิดเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง และสามารถ
ควบคุมให้คิดจนบรรลุเป้าหมายได้ เนื่องจากความเจริญด้านข้อมูลข่าวสาร ทำให้คนไทยควรคิดเพื่อ
นำความรู้จากต่างประเทศมาปรับใช้ให้เหมาะสมในบริบทของสังคมไทย กอปรกับความซับซ้อนของ
ปัญหาสังคม ส่งผลให้สังคมต้องการคนคิดเป็นเพื่อช่วยบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้น โดยต้องรู้จักคิดและมี
สติในการตัดสินใจมากขึ้น เพื่อให้รู้ว่าสิ่งใดเหมาะสมหรือสิ่งใดไม่เหมาะสมด้วย

2) ทักษะด้านการสื่อสาร หมายถึงรวมถึงทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน
และทักษะการเขียน โดยทักษะการฟังนั้นต้องสามารถจับประเด็นได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน
รวมถึงมีมารยาทในการฟังด้วย ทักษะการพูดนั้นต้องมีการพูดลักษณะสั้น กระชับ ชัดเจน ตรง
ประเด็น ครบถ้วน น่าสนใจ สุขภาพ และเหมาะสมกับกาลเทศะ ทักษะการอ่านนั้นต้องสามารถเลือก
อ่านข้อมูลที่มีจำนวนมากได้อย่างชาญฉลาด และทักษะการเขียนนั้นต้องเขียนได้ถูกต้องตาม
หลักเกณฑ์ มีสำนวนภาษา และขั้นตอนการนำเสนอได้อย่างชัดเจน

3) ทักษะทางภาษาต่างประเทศทั้งภาษาอังกฤษ และภาษาอื่นๆ ที่จำเป็นทั้งการพูด การ
ฟัง การอ่าน และการเขียนได้อย่างคล่องแคล่ว ถูกต้อง และเหมาะสม

4) ทักษะทางเทคโนโลยี กล่าวคือ มีความเข้าใจและสามารถใช้เครื่องมือและอุปกรณ์สารสนเทศที่จำเป็นในชีวิตได้

5) ทักษะทางสังคม หมายถึงความสามารถที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมหรือการเข้าสังคม เพื่อให้บุคคลเกิดการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข ได้แก่ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เข้ากับผู้อื่นง่าย มีการปรับเปลี่ยนตนเองด้านความคิด ทักษะคติ และพฤติกรรมต่างๆ ได้เหมาะสมกับบริบททางสังคม ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยสามารถทำงานเป็นกลุ่มได้ดี สามารถบรรลุเป้าหมายได้

6) ทักษะการอาชีพ หมายถึง มีความสามารถและความชำนาญในการประกอบอาชีพหลักที่ตนเองถนัดหรือสนใจ รวมถึงมีทัศนคติที่ดีต่องาน และสามารถสร้างอาชีพให้กับตนเองได้

7) ทักษะทางสุนทรียะ หมายถึง การเข้าใจและมีความสามารถที่จะแสดงออกทางดนตรี การกีฬา หรือศิลปะอย่างสร้างสรรค์ และสามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดในสุนทรียภาพนั้นได้

8) ทักษะการจัดการ หมายถึง สามารถวางแผน จัดองค์กร จัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ควรจัดการความรู้ได้ คือ สามารถค้นคว้าความรู้ รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ และบูรณาการได้ กอปรกับควรมีทักษะการบริหารเวลา เพื่อใช้เวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีประสิทธิภาพ สำเร็จได้ตามเป้าหมายที่วางไว้

มิติที่ 5 ด้านลักษณะชีวิต หมายถึง สิ่งที่สะท้อนในความเป็นมนุษย์ด้านต่างๆ ตั้งแต่สิ่งที่อยู่ภายใน และสิ่งที่แสดงออกภายนอก โดยคนไทยควรมีลักษณะชีวิต ดังนี้

1) ขยัน อดทน และทุ่มเทงานหนัก เพื่อให้สามารถทำงานที่รับผิดชอบให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้

2) ความมีระเบียบวินัย เพื่อที่จะสามารถควบคุมตนเองให้เดินตามระเบียบที่ตั้งไว้ได้

3) มีความซื่อสัตย์ โดยยึดมั่นในหลักการความถูกต้องตามคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงงาม

4) มีวิสัยทัศน์ เป็นคนมองการณ์ไกล และกำหนดเป้าหมายในอนาคต เพื่อจะไปถึงเป้าหมายที่ต้องการด้วยความเชื่อมั่น

5) การทำสิ่งต่างๆ อย่างดีเลิศ คือจะมีความพากเพียร กระตือรือร้น ทำให้ดีที่สุดตลอดเวลา

6) รักการเรียนรู้ คือมีใจปรารถนาจะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ เพื่อคงให้ตนเองสามารถรักษาความสำเร็จและแข่งขันอยู่ได้

7) มีจิตสำนึกประชาธิปไตย โดยการปลูกฝังให้ยอมรับในสิทธิ เสรีภาพ และโอกาสในการดำรงชีวิตอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

8) เห็นคุณค่าในเอกลักษณ์ความเป็นไทย คือภูมิใจในความเป็นไทย และตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย เพื่อไม่ได้อวดวัฒนธรรม สิ่งที่ดีของไทยถูกกลืนหายไปหรือเกิดการขัดแย้งทางวัฒนธรรม

9) มีจิตสำนึกเพื่อผู้อื่นและส่วนรวม คือ การแสดงออกที่ไม่ยึดประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง และชอบมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น ด้วยความยินดีและเต็มใจ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง

10) การประหยัด และอดออม เป็นการเห็นคุณค่าของการประหยัด เรียนรู้ที่จะพึงพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ ไม่ก่อนั้นบริโภคสำหรับสิ่งที่ไม่มีความจำเป็นในชีวิต

สุวิทย์ เมษินทรีย์ (2557) นำเสนอประเทศไทย 4.0 ที่ต้องเปลี่ยนจากการเจริญเติบโตแบบรากแขนง เป็นการเจริญเติบโตแบบรากแก้ว ที่ประกอบไปด้วย 3 เสาหลักที่สำคัญ คือเสาหลักด้านการศึกษา เสาหลักด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และเสาหลักด้านวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อรองรับพลวัตในศตวรรษที่ 21 คนไทยจะต้องเปลี่ยนเป็นคนไทย 4.0 โดยมีลักษณะ ดังนี้

1) เปลี่ยนจากคนไทยที่มีความรู้ ทักษะ ความสามารถจำกัด เป็น คนไทยที่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถสูง

2) คนไทยที่เห็นแก่ตัว เป็น คนไทยที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีจิตสำนึกสาธารณะ

3) คนไทยที่เป็น Analog Thai เป็น คนไทยที่เป็น Digital Thai เพื่อสอดคล้องกับยุคดิจิทัล

4) คนไทยที่เป็น Thai-Thai เป็น คนไทยที่เป็น Global Thai คือคนไทยที่มีศักดิ์ศรีในเวทีสากล

โดยสอดคล้องกับค่านิยมในศตวรรษที่ 21 ที่มีอยู่ 2 ค่านิยม คือ

1) ค่านิยมปัจเจกนิทัศน์ (Self Expression Value) คือ ค่านิยมที่แสดงความเป็นตัวของตัวเอง กล่าวที่จะแสดงออกซึ่งความเป็นตัวเอง

2) ค่านิยมจิตสาธารณะ (Communal Value) คือ ค่านิยมที่รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม อยากร่วมช่วยเหลือสังคมให้ดีขึ้น

คนไทย 4.0 จะเกิดขึ้นได้ ต้องมีการเรียนรู้ 4 เรื่องที่สำคัญ ได้แก่

- 1) การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างแรงคลใจ ให้มีชีวิตอยู่อย่างมีความหมาย
- 2) การเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการรังสรรค์สิ่งใหม่
- 3) การเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะ ยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

การเรียนรู้เพื่อมุ่งสร้างการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์

4. แนวคิดเกี่ยวกับทหารกองประจำการ

4.1ความเป็นมาของทหารกองประจำการ(ทหารเกณฑ์)

ประวัติศาสตร์เกณฑ์ทหารในยุคต่างๆ ของไทย การที่ประเทศชาติของเรายังคงรักษาเอกราชไว้ได้นั้น คงเนื่องจากบรรพบุรุษของเราได้เสียสละความลำบาก เลือดเนื้อ และชีวิตเข้าแลกไว้ ทหารจึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยรักษาและปกป้องผลประโยชน์ของชาติ รวมทั้งสถาบันพระมหากษัตริย์ ไว้จนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้สถาบันทหารกำเนิดขึ้นมาในเวลาเดียวกันกับสถาบันชาติ โดยสามารถแบ่งได้ ดังนี้

ยุคกรุงสุโขทัย มีการกำหนดให้ประชากรทุกคนต้องเป็นทหาร ซึ่งเป็นระบบการเรียนเกณฑ์มีชื่อว่าด้วยความสมัครใจ ชายฉกรรจ์ที่เป็นพลเมืองต้องเป็นทหารทุกคน ในเวลาที่บ้านเมืองที่ไม่ศึกสงครามก็บังคับบัญชาอย่างพลเรือน แต่หากเวลาสงครามก็จะบังคับบัญชาอย่างทหาร

ยุคกรุงศรีอยุธยา เนื่องจากยุคนั้นมีสงครามบ่อยครั้งทั้งภายในและภายนอก ต่างฝ่ายจึงต้องมีการสะสมกำลังหรือไพร่สมไว้ทำการรบ จึงมีการจัดกองทัพตามแบบตำราพิชัยสงคราม และมีการควบคุมกำลังพลเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังจัดตั้ง”กรมพระสุรัสวดี” ขึ้น เพื่อเกณฑ์พลเมืองตั้งแต่อายุ 18ปี ถึง 60 ปี เข้าเป็นทหาร โดยกำหนดว่า ชายไทยทุกคนมีหน้าที่ต้องรับราชการทหารตลอดเวลา และในเวลาปกติจะต้องเข้าประจำการปีละ 6 เดือน

ยุคกรุงธนบุรี ในยุคนั้นนอกจากจะมีปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำแล้ว ยังมีปัญหาด้านการควบคุมกำลังพลโดยเฉพาะไพร่หลวงและไพร่สม ซึ่งถือเป็นพื้นฐานในการได้มาซึ่งทหาร จึงมีการออกกฎเกณฑ์เพิ่มขึ้น โดยให้สักข้อมือไพร่ เพื่อมิให้หนีหรือให้สามารถติดตามตัวกลับมาได้ง่าย

ยุคกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงใช้กรุงศรีอยุธยาเป็นรูปแบบของการสร้างราชอาณาจักรใหม่ โดยจำลองระบบการปกครอง ระบบศักดินา ระบบไพร่ แต่ลดระยะเวลาการถูกเกณฑ์ทหารจากปีละ 6 เดือน เป็นปีละ 3 เดือน ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการพัฒนาข้อบังคับลักษณะการเกณฑ์ทหารจนถึงปัจจุบัน ดังนี้

- 1) ข้อบังคับลักษณะการเกณฑ์ทหาร ร.ศ.122
- 2) พระราชบัญญัติลักษณะการเกณฑ์ทหาร ร.ศ.124
- 3) พระราชบัญญัติลักษณะการเกณฑ์ทหาร พ.ศ.2460
- 4) พระราชบัญญัติลักษณะการเกณฑ์ทหาร พ.ศ.2475
- 5) พระราชบัญญัติลักษณะการเกณฑ์ทหาร พ.ศ.2479
- 6) พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497-ปัจจุบัน

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497 มีความสำคัญดังนี้พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร เสียใหม่ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497”

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

วิธีนับอายุ ถ้าเกิดพุทธศักราชใดให้ถือว่ามิอายุครบหนึ่งปีบริบูรณ์เมื่อสิ้นพุทธศักราชที่เกิดนั้น ส่วนการนับอายุต่อไปให้นับแต่เฉพาะปีที่สิ้นพุทธศักราชแล้ว ถ้าไม่ปรากฏปีเกิดให้นายอำเภอท้องที่เป็นผู้กำหนด ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“ทหารกองประจำการ” หมายความว่า ผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนกองประจำการ และได้เข้ารับราชการในกองประจำการจนกว่าจะได้ปลด

มาตรา 6 การเรียกและการตรวจเลือกคนเข้าเป็นตำรวจกองประจำการตลอดถึงการยกเว้นและการปลดตำรวจซึ่งอยู่ในกองประจำการ ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกันกับการเรียกและการตรวจเลือกคนเข้าเป็นทหารกองประจำการ การยกเว้น และการปลดทหาร

การเรียกคนเข้ากองประจำการเป็นตำรวจ ให้กระทรวงมหาดไทยทำได้โดยตกลงกับกระทรวงกลาโหม

หมวด 1 บททั่วไป

มาตรา 7 ชายที่มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมายมีหน้าที่รับราชการทหารด้วยตนเองทุกคน

มาตรา 8 การรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการ ให้กระทำด้วยวิธีเรียกมาตรวจเลือก หรือจะรับเข้าเป็นทหารกองประจำการโดยวิธีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงก็ได้ ถ้ามีความจำเป็น การรับบุคคลเข้าเป็นทหารกองประจำการจะไม่กระทำในบางท้องที่ก็ได้

มาตรา 9 ทหารกองเกินซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์และยังไม่ถึงสามสิบปีบริบูรณ์ เป็นผู้ที่อยู่ในระหว่างที่จะต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการ และเมื่อต้องเข้ากองประจำการ จะต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการมีกำหนดสองปี ส่วนผู้ซึ่งมีคุณสมบัติพิเศษหรือเมื่อมีกรณีพิเศษ จะให้รับราชการทหารกองประจำการน้อยกว่าสองปีตามที่กำหนดในกฎกระทรวงก็ได้ แต่สำหรับผู้ซึ่งมีคุณสมบัติพิเศษนั้น จะอ้างสิทธิดังกล่าวได้ต่อเมื่อได้แสดงหลักฐานต่อคณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือก หรือต่อหน่วยทหารที่ตนร้องขอเข้ารับราชการในวันร้องขอ

บุคคลซึ่งสำเร็จการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหารและมีลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จะให้รับราชการทหารกองประจำการน้อยกว่าสองปี หรือให้ขึ้นทะเบียนกองประจำการแล้วปลดเป็นทหารกองหนุนประเภทที่ 1 โดยไม่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่จะอ้างสิทธิดังกล่าวได้ต่อเมื่อได้แสดงหลักฐานต่อคณะกรรมการตรวจเลือกในวันตรวจเลือก หรือต่อหน่วยทหารที่ตนร้องขอเข้ารับราชการในวันร้องขอ หรือต่อหน่วยที่ขึ้นทะเบียนกองประจำการ แล้วแต่กรณี ส่วนที่จะให้อยู่ในกองหนุนชั้นใดและเป็นเวลาเท่าใดนั้น ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับการปลดทหารกองเกินที่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการตามวรรคสอง

ทหารประจำการนั้น ถ้ายังมีได้ขึ้นทะเบียนกองประจำการ ก็ต้องขึ้นทะเบียนกองประจำการ และรับราชการในกองประจำการจนครบกำหนดตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่กระทรวงกลาโหมจะสั่งปลดเป็นทหารประเภทอื่น

หมวด 2 การยกเว้น

มาตรา 13 บุคคลดังต่อไปนี้ ยกเว้นไม่ต้องเข้ารับราชการทหารกองประจำการคือ พระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ หรือที่เป็นเปรียญ และนักบวชในพระพุทธศาสนาแห่งนิกายจีนหรือญวนที่มีสมณศักดิ์ คนพิการทุพพลภาพ ซึ่งไม่สามารถเป็นทหารได้ บุคคลซึ่งไม่มีคุณสมบัติที่จะเป็นทหารได้ เฉพาะบางท้องที่ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 14 บุคคลดังต่อไปนี้ เมื่อลงบัญชีทหารกองเกินแล้วไม่เรียกมาตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการในยามปกติ คือ

พระภิกษุ สามเณร และนักบวชในพระพุทธศาสนาแห่งนิกายจีนหรือญวน ซึ่งเป็นนักรรรมตามที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง

นักบวชศาสนาอื่นซึ่งมีหน้าที่ประจำในกิจของศาสนาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และผู้ว่าราชการจังหวัดออกใบสำคัญให้ไว้

บุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร

นักเรียนโรงเรียนเตรียมทหารของกระทรวงกลาโหม

ครูซึ่งประจำทำการสอนหนังสือหรือวิชาการต่าง ๆ ที่อยู่ในความควบคุมของกระทรวง ทบวง กรม หรือราชการส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และผู้ว่าราชการจังหวัดออกใบสำคัญให้ไว้

นักศึกษาของศูนย์กลางอบรมการศึกษาผู้ใหญ่ของกระทรวงศึกษาธิการ

นักศึกษาของศูนย์ฝึกการบินพลเรือนของกระทรวงคมนาคม

บุคคลซึ่งได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ

บุคคลซึ่งได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกครั้งเดียวตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือเคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหลายครั้งรวมกันตั้งแต่สิบปีขึ้นไปหรือเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกัน

4.2 การฝึกทหารกองประจำการ

ปรีชา แคล้วปลอดทุกข์ (2535) เมื่อบุคคลได้เข้ามาเป็นทหารกองประจำการแล้ว ในปีแรกบุคคลจำเป็นต้องได้รับการฝึกทหารเบื้องต้น ซึ่งเป็นการฝึกบุคคลท่ามือเปล่า ฝึกท่าอาวุธ การออกคำสั่ง การรับคำสั่ง และแบบธรรมเนียมทหาร จากนั้นก็จะแยกย้ายไปปฏิบัติงานในหน่วยที่ทหารกองประจำการนั้นๆ สังกัดอยู่ ได้แก่ กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ กองบัญชาการกองทัพไทย และสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม จนกระทั่งในปีที่สอง ทหารกองประจำการจะมีสิทธิเลือกในการศึกษาสายสามัญ โดยเรียนหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียนโรงเรียน หรืออาจจะเลือกฝึกวิชาชีพควบคู่ไปด้วยก็ได้ ทั้งนี้เป็นไปตามความสมัครใจ ความถนัด หรือตามความรู้

พื้นฐานของแต่ละบุคคล โดยการศึกษาสายสามัญและการฝึกวิชาชีพนี้ได้รับความอนุเคราะห์จากกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงแรงงานในการจัดหาครูและวิทยากรเข้ามาฝึกอบรมวิชาชีพต่างๆ

หลักสูตรการฝึกทหารใหม่ พ.ศ. 2528 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน สำหรับการฝึกอบรมพลทหารใหม่ที่เพิ่งเข้ารับราชการทหารตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 โดยมีความมุ่งหมายที่จะให้พลทหารใหม่เป็นรายบุคคลในทุกเหล่าของกองทัพบก ได้รับการฝึกศึกษาในวิชาการทหารเบื้องต้น เพื่อปรับสภาพจิตใจและทางร่างกายจากการดำเนินชีวิตแบบพลเรือนมาเป็นการดำเนินชีวิตแบบทหารในกรณีต่อไปนี้

1) เพื่อให้ทราบถึงคุณลักษณะและท่าทางของทหารที่จะนำไปปรับปรุงตนเองให้มีความคุ้นเคยกับชีวิตทหาร กับให้เรียนรู้ถึงวิธีการปฏิบัติตนเพื่อการอยู่และการปฏิบัติงานร่วมกันภายในวงทหาร

2) เพื่อให้ทราบถึงแบบธรรมเนียมของทหารที่จำเป็นจะต้องนำไปใช้ประพฤติปฏิบัติตนตลอดเวลาที่รับราชการอยู่ในกองประจำการและในขณะที่เป็นทหารกองหนุน

3) เพื่อปลูกฝังจิตใจให้มีคุณธรรมที่ดั่งงามและมีอุดมการณ์แห่งความรัก ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

4) เพื่อปลูกฝังให้มีกริยามารยาทที่ดั่งงาม เป็นผู้มีวินัยและขยันขันแข็งสูงส่ง เป็นผู้ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ การเมือง การทหาร และสังคมและให้เป็นพลเมืองดีของประเทศ เพื่อให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาจากประชาชน ตลอดจนทำให้เป็นผู้นำของท้องถิ่นได้ เมื่อปลดออกจากกองประจำการไปแล้ว

5) เพื่อเสริมสร้างให้มีความสมบูรณ์แข็งแรงทางร่างกาย จนสามารถอดทนต่อการปฏิบัติงานได้อย่างตรากตรำและทรหดอดทน และปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ สำหรับทหารได้ทุกกรณี

กอปรกับเพื่อฝึกฝนให้มีความรู้ในวิชาการทหารเบื้องต้น ที่จำเป็นต้องทราบในวิชาการต่างๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1) วิชาทหารทั่วไป ให้มีความรู้ในเรื่องการติดต่อสื่อสาร การอ่านแผนที่และการใช้เข็มทิศ, การปฐมพยาบาลและสุขอนามัย, การข่าวเบื้องต้น, การระเบิดทำลายทุ่นระเบิดและการระเบิด และการป้องกันนิวเคลียร์ ชีวะและเคมี เป็นบุคคล

2) วิชาการใช้อาวุธ ให้มีความรู้ในเรื่องอาวุธประจำกาย ลูกกระเบิดขว้างและการใช้ดาบปลายปืน

3) วิชายุทธวิธี ให้มีความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการรบเป็นบุคคลและเป็นหน่วยขนาดหมู่ การพรางและการซ่อนพราง การฝึกตลอดได้กระสุนวิธี เป็นต้น

4) วิชาการอบรมทั่วไป ให้ความรู้เรื่องคุณลักษณะของทหาร แบบธรรมเนียมทหาร คุณธรรมทหาร มารยาทละวินัยทหาร หน้าที่พลเมืองดี ความรักและการป้องกันประเทศชาติ

นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาด้านความรู้และวิชาชีพ โดยให้ทหารกองประจำการได้รับการศึกษาจนจบภาคบังคับ และให้มีฝึกวิชาชีพสาขาต่างๆ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการบริการ เพื่อนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ หรือพัฒนาการประกอบอาชีพเดิมให้ดีขึ้น พร้อมทั้งเสริมความรู้ในด้านต่างๆ ได้แก่ อุตุมากรณ์ประชาธิปไตย หน้าที่พลเมืองดีและผู้นำท้องถิ่น สุขวิทยาอนามัย โภชนาการ วางแผนครอบครัว ภัยและการป้องกันยาเสพติด การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ศิลปะและโบราณวัตถุของชาติ กฎหมายชาวบ้าน การตลาด และการสหกรณ์ อีกทั้งยังมีการพัฒนาอาชีพควบคู่ไปด้วย เช่น ช่างเชื่อมโลหะ ช่างเดินสายติดตั้งอุปกรณ์ไฟฟ้า ช่างซ่อมบริการ รถจักรยานยนต์ ช่างซ่อมเครื่องยนต์ต้นกำลังขนาดเล็ก ช่างปั้นโอ่งซีเมนต์และทำอิฐบล็อก ช่างบุบโลหะ ทอง เงิน นาค เป็นต้น

จากแนวคิดคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ แนวคิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และแนวคิดทหารกองประจำการ สามารถสังเคราะห์การพัฒนาทหารกองประจำการได้ 4 มิติ ดังตาราง 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 แนวคิดคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ แนวคิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และแนวคิดทหารกองประจำการ สามารถสังเคราะห์การพัฒนาทหารกองประจำการ

การพัฒนาทหารกองประจำการ	คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์	ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21	ความรู้และลักษณะทหารกองประจำการ
ทักษะด้านร่างกายและจิตใจ	มิติด้านร่างกาย ได้แก่ พัฒนาด้านร่างกายและสติปัญญาอย่างสมบูรณ์ มิติด้านจิตใจ ได้แก่ การเข้าใจตัวเอง และผู้อื่น เห็นคุณค่าของตนเอง และจัดการอารมณ์ตัวเองได้		ฝึกวิชาทหารเบื้องต้น ได้แก่ คุณลักษณะท่าทางของทหาร แบบธรรมเนียมทหาร ปลุกฝังจิตใจและมารยาทให้ตั้งงาม รวมทั้งเสริมสร้างความแข็งแรงของร่างกาย
ทักษะด้านความรู้	มิติด้านความรู้ ได้แก่ มีความรู้ในแก่นวิชาจนสามารถนำมาพัฒนาและประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตได้ ก้าวทันสังคมแห่งการเรียนรู้	วิชาแกนและแนวคิดในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ภาษาอังกฤษ เนื้อหาที่สำคัญต่อการทำงานและชุมชน จิตสำนึกต่อโลก	ให้ความรู้เรื่องการติดต่อสื่อสาร การข่าว การใช้อาวุธ

ตารางที่ 3 แนวคิดคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ แนวคิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และแนวคิดทหารกองประจำการ สามารถสังเคราะห์การพัฒนาทหารกองประจำการ (ต่อ)

การพัฒนา ทหารกอง ประจำการ	คุณลักษณะของคนไทย ที่พึงประสงค์	ทักษะที่จำเป็น ในศตวรรษที่ 21	ความรู้และลักษณะ ทหารกองประจำการ
ทักษะ ความสามารถ	1.มิตด้านความสามารถ ได้แก่ คิดเป็น, การสื่อสาร ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนตี, เข้าใจและ สามารถใช้เทคโนโลยีได้, เข้า สังคมและผู้อื่นได้ง่าย ทำงานเป็นกลุ่มได้ดี, มีความ ชำนาญในสิ่งที่ตนเองถนัด, สามารถถ่ายทอดความรู้สึก นึกคิด และสามารถวางแผน จัดการทรัพยากรและเวลาได้ อย่างมีประสิทธิภาพ	ทักษะนวัตกรรม ได้แก่ การ คิดเชิงวิพากษ์และแก้ไข ปัญหาได้ ทักษะสารสนเทศ ได้แก่ มี ความรู้เรื่องเทคโนโลยีและการ สื่อสาร	
ทักษะชีวิต	มิตลักษณะชีวิต ได้แก่ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ มองการณ์ไกล กระตือรือร้น รักการเรียนรู้ มีจิตสำนึกประชาธิปไตย ภูมิใจในเอกลักษณ์ไทย มี จิตสำนึกเพื่อผู้อื่นและ ส่วนรวม และอดออม	ทักษะการเรียนรู้ ได้แก่ เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอด ชีวิต ทักษะชีวิตและการทำงาน ได้แก่ ความเป็นผู้นำ รับผิดชอบต่อตนเอง และ สังคม มีจิตสำนึกสาธารณะ	อบรมหน้าที่พลเมืองที่ดี ความรักและการป้องกัน ชาติ

จากแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยกับทหารกองประจำการข้างต้น
พอจะสรุปได้ดังนี้ การฝึกทหารใหม่ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันควรที่จะเพิ่มเติมมีการฝึกให้ทหารมีการผสมผสาน
ระหว่างความรู้และลักษณะของทหารกับคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ เพื่อพัฒนาทหารกอง
ประจำการให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับบริบท
สังคมไทย ตลอดจนสามารถรับมือ และสามารถเผชิญกับสถานการณ์ในอนาคตต่างๆได้ ดังนั้นทหาร
กองประจำการควรจะมีการพัฒนาทักษะ 4 ด้าน ได้แก่

ด้านทักษะร่างกายและจิตใจ ทหารกองประจำการนอกจากจะมีลักษณะทหารที่ดีและร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงแล้ว ยังต้องสามารถปรับอารมณ์ตนเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และความต้องการของบุคคลต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม รวมถึงสามารถควบคุมสถานการณ์ต่างๆ ได้โดยปราศจากความคับข้องใจในสภาวะที่เปลี่ยนแปลง

ด้านทักษะความรู้ ทหารกองประจำการควรมีความรู้อย่างลึกซึ้งถึงเนื้อหาสาระ โดยมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ความเข้าใจนั้นมาประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตได้ นอกจากนี้ ยังควร มีความรอบรู้ และมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ด้านทักษะความสามารถ ทหารกองประจำการควรมีความชำนาญในสิ่งที่ตัวเองสนใจ และถนัด คิดเป็น และสามารถถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึกนึกคิดได้ โดยมีทักษะสื่อสารที่ดี เข้ากับสังคมและผู้อื่นได้ง่าย ตลอดจนสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และบูรณาการความรู้ เวลาการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ด้านทักษะชีวิต ทหารกองประจำการควรเป็นพลเมืองที่ดีสอดคล้องกับบริบทไทย โดยมุ่งเน้นในเรื่องการมีจิตสำนึกเพื่อผู้อื่นและส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว มีความซื่อสัตย์ มีจิตสำนึกประชาธิปไตย และมีความภูมิใจในเอกลักษณ์ไทย

5. แนวคิดเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะ

การศึกษาเกี่ยวกับจิตสำนึก มีการศึกษากันมาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยมีการศึกษาทั้งในเชิงปรัชญา จิตวิทยา และสังคมศาสตร์ ทางด้านจิตวิทยามีการกล่าวถึงจิตสำนึกในช่วงศตวรรษที่ 19 ซึ่ง Freud (1938) นักทฤษฎีจิตวิเคราะห์ได้กล่าวถึงจิตสำนึกและหน้าที่ของจิตในการก่อให้เกิดพฤติกรรมทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว ในด้านสังคมศาสตร์เริ่มมีการกล่าวถึงในช่วงศตวรรษ ที่ 17 ใช้ในกลุ่มทฤษฎีแนวของ Maxist และ Fugon กล่าวถึงจิตสำนึกสาธารณะด้านการเมือง ซึ่งกล่าวว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมทั้งหมดคือ การเมือง โดยเริ่มมีการกล่าวถึงในซีกโลกตะวันตก (ชัยวัฒน์ ธีระพันธ์, 2542)

ในประเทศไทยเริ่มมีการกล่าวถึงจิตสำนึกทางสังคมหรือจิตสำนึกสาธารณะช่วงหลังพุทธศักราช 2500 (ธีรยุทธ บุญมี, 2536) คือช่วงเริ่มมีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม หรือ จิตสำนึกสาธารณะ เป็นเรื่องใหม่ที่ปรากฏในสังคมไทย (สื่อพลัง, 2542) เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดประชาสังคม แต่ถ้าวิจารณาประเทศไทยในอดีต เริ่มจากการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองอย่างฉับพลัน ประชาชนไม่รู้สิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในการช่วยเหลือพัฒนาประเทศ ส่งผลให้ประเทศไทยต้องปกครองด้วยชนชั้นผู้นำ เมื่อเกิดวิกฤตต่างๆ ประชาชนจึงคิดว่าเป็นหน้าที่ของผู้นำในการแก้ไขปัญหา

เมื่อเป็นเช่นนั้นจึงมีผู้แก้ปัญหาของประเทศเพียงกลุ่มเล็กๆ เท่านั้น จิตสำนึกสาธารณะจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่จะทำให้พลเมืองสำนึกในสิทธิและหน้าที่ โดยร่วมคิดและเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

จิตสำนึกสาธารณะ (Public Consciousness) คือการรู้ การตื่นตัว ความรู้สึกนึกคิด คุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลและความปรารถนาต่างๆ ที่คำนึงถึงผู้อื่นร่วมกันเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งให้กับชุมชน และสร้างเสริมความสำคัญกับเรื่องจริยธรรม บางครั้งปัจเจกต้องเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เป็นความรู้สึกที่คนในสังคมตระหนักว่าเรื่องส่วนรวมเป็นเรื่องของตนเอง

5.1 ความหมายของจิตสำนึกและจิตสำนึกสาธารณะ

การศึกษาจิตสำนึกเริ่มต้นเมื่อศตวรรษที่ 19 ศาสตร์แห่งจิตสำนึกมุ่งเน้นไปที่ความตระหนัก (awareness) โดยใช้การวิเคราะห์และการพิจารณาความคิดตน (introspection) ซึ่งในปัจจุบันนักจิตวิทยายอมรับว่า จิตสำนึกเป็นโครงสร้างทางความคิดที่ลึกซึ้ง เป็นการนำเสนอจากภายในที่เกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์และสิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งมีเพียงมนุษย์เท่านั้นจึงจะมีจิตสำนึก

Sigmund Freud (1856-1939) กล่าวถึง จิตสำนึก (Conscious Mind) ว่าเป็นสถานะที่บุคคลรับรู้ตามประสาทสัมผัสทั้งห้า ที่บุคคลจะมีกรู้ตัวตลอดเวลาที่กำลังทำอะไรอยู่ คิดอะไรอยู่ โดยที่ควบคุมการกระทำส่วนใหญ่อยู่ในระดับรู้ตัว (Awareness) และเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมา โดยมีเจตนาและมีจุดมุ่งหมาย จิตสำนึกเป็นส่วนที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมสอดคล้องกับหลักความเป็นจริงในสถานการณ์ต่างๆ โดยอาศัยหลักแห่งเหตุผล และศีลธรรมที่ตนเองเชื่อถือเพื่อเป็นแนวทางในการแสดงพฤติกรรม

Freire (1973) ได้กล่าวถึง จิตสำนึกว่า จิตสำนึกไม่ได้มีความหมายแต่ในเชิงจิตวิทยาเท่านั้น แต่ยังมีความหมายเชิงปรัชญาที่ลึกซึ้งกว่า เป็นความรู้สึกที่เป็นสัจธรรม เป็นภาวะที่แท้จริงของชีวิตมนุษย์และสิ่งที่เป็นโลกมนุษย์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2524) ให้ความหมายของจิตสำนึก หมายถึง ภาวะที่จิตตื่นและรู้ตัว สามารถตอบสนองต่อสิ่งที่กระตุ้นประสาทสัมผัสทั้งห้า คือ รูป เสียง กลิ่น รส และสิ่งที่สัมผัสได้ด้วยกาย และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2544) ได้ให้ความหมายของจิตสำนึกในทางสังคมวิทยา หมายถึง การรู้ว่าตัวเองมีอยู่ หรือมีคนอื่นอยู่ด้วยและตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มนั้น

นิภา สุขพิทักษ์ (2538) ได้รวบรวมและสรุปความหมายของจิตสำนึกว่าความหมายของจิตสำนึกทางจิตวิทยาคือ หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอธิบายภาวะทางจิตใจของมนุษย์ที่มี

องค์ประกอบด้านความรู้ (cognitive) ความรู้สึกทางจิตใจ (affective) และพฤติกรรม (behavior) ส่วนจิตสำนึกในความหมายเชิงสังคมศาสตร์จะอธิบายถึงสภาวะทางจิตใจที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดเห็น เจตคติ และพฤติกรรมที่มีต่อสภาพแวดล้อมต่างๆ

สมพงษ์ สิงหะพล (2542) กล่าวว่า จิตสำนึกเป็นเรื่องของจิตใจ เป็นความรู้สึกนึกคิด ภายบุคคลที่เกิดขึ้นด้วยการเรียนรู้ และเมื่อจิตสำนึกเกิดขึ้นแล้วก็ยากที่จะหยุดหรือทำให้จิตสำนึกหมดหายไป คนที่มีจิตสำนึกที่ดีจะประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม และใช้จิตสำนึกของตนเพื่อประโยชน์ต่อสิ่งต่างๆ จิตสำนึกที่ควรจะต้องสร้างขึ้นในตัวเด็กและเยาวชนควรมีอยู่ 3 ด้านหลักๆ คือ

1) จิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง (Self-Consciousness) เป็นจิตสำนึกเพื่อการพัฒนาตนเอง เพื่อให้ตนเองเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น ความขยันหมั่นเพียร ความมานะอดทน ความรับผิดชอบ ความสนใจใฝ่รู้และสร้างสรรค์ ความมีจิตสำนึกในจรรยาบรรณ คุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น

2) จิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น (Other Oriented Consciousness) เป็นจิตสำนึกของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่มหนึ่ง สังคมหนึ่ง เช่น ความรัก ความเห็นอกเห็นใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นต้น

3) จิตสำนึกเกี่ยวกับสังคมหรือจิตสำนึกสาธารณะ (Social or Public Consciousness) เป็นจิตสำนึกที่ตระหนักถึงความสำคัญในการร่วมกันหรือคำนึงถึงผู้อื่นที่อยู่ร่วมสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกัน

ไตรรงค์ เฉียงหงส์ (2544) ได้สรุปความหมายของจิตสำนึกทั้งทางจิตวิทยาและทางสังคมว่า จิตสำนึกคือ ลักษณะของจิตใจที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ ความคิด และความรู้สึกของคนเราต่อสิ่งเร้าที่เกิดขึ้น และมีแนวโน้มเอียงด้านจิตใจที่ตระหนักหรือมีความสนใจ ตั้งใจที่จะเลือกปฏิบัติต่อสิ่งเร้าเหล่านั้นอย่างไร

จิตสำนึกสาธารณะ หรือ จิตสำนึกทางสังคม มีบุคคลคำใช้เรียกแตกต่างกัน เช่น เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์(2543) เรียกว่า จิตสาธารณะ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2543) เรียกว่า สำนึกทางสังคม (Social Consciousness) หรือจิตสำนึกสาธารณะ (Public Consciousness)

Mead (1930) กล่าวว่า จิตสำนึกสาธารณะ เป็นการจัดการประสบการณ์ของบุคคลที่แยกออกมาอย่างเป็นระบบ โดยคุณลักษณะของจิตใจไม่ได้เกิดขึ้นทันที แต่จะเกิดขึ้นผ่านการสื่อสารเพื่อส่งผลต่อตนเองและสังคมตามลำดับ

Kraft (1992) กล่าวว่า จิตสำนึกทางสังคม คือ ความสามารถของบุคคลในการรับรู้ถึงความอยู่ดีศรีธรรม ให้มีความสำคัญกับความต้งการที่หลากหลายของบุคคลอื่น และมีการกระทำเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคม

Bratton (1994) ได้กล่าวถึงจิตสำนึกประชาสังคมว่าหมายถึง ความตื่นตัวของสังคม และการยอมรับในสาธารณะชน โดยเห็นความสำคัญและเคารพในคุณค่าของความคิดริเริ่มของปัจเจกบุคคลที่จะทำงานเพื่อสังคมส่วนรวม เน้นการมีส่วนร่วมโดยสมัครใจเพื่อสร้างสรรค์สังคม โดยไม่อยู่ใต้อำนาจการเมือง

Oslan, Blekher, and Chesnolaca (2000) กล่าวถึง จิตสำนึกทางสังคมว่า คือสิ่งที่เกิดขึ้นจากจิตสำนึกของแต่ละบุคคล ก่อให้เกิดความร่วมมือแรงร่วมใจในการทำงาน โดยอาศัยประสบการณ์และความพยายามให้เกิดผลประโยชน์แก่ส่วนรวม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2532) ได้ให้ความหมายของ ความสำนึกทางสังคม หรือความสำนึกสาธารณะ (Public Consciousness) คือการรู้และคำนึงถึงสิ่งที่เป็นส่วนรวมร่วมกัน รวมทั้งคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกับตน

สยามรัฐ เรืองนาม (2542) กล่าวว่า ความสำนึกเชิงสังคม หมายถึงการตื่นตัว ความรู้สึกนึกคิด และความปรารถนาต่างๆ ของบุคคลในสังคมที่ต้องการเข้าไป แก้ววิกฤตการณ์หรือสภาพปัญหาของสังคม และก่อให้เกิดพฤติกรรมความร่วมมือกันเป็นกลุ่มหรือองค์กร ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ หรือภาคสังคมในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกัน ก่อให้เกิดจิตสำนึกร่วมกัน เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งให้กับชุมชน สร้างและพัฒนาจริยธรรม รวมทั้งต้องเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) ได้ให้ความหมายของคำว่า จิตสาธารณะ ว่าเป็นความคิดที่ไม่เห็นแก่ตัว ความปรารถนาที่จะช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้แก่ผู้อื่นและสังคม โดยมีความพยายามฉวยโอกาสที่จะช่วยเหลืออย่างจริงจังและมองโลกในแง่ดีบนพื้นฐานของความเป็นจริง

จูรี วิจิตรวาทการ (2543) กล่าวว่า จิตสำนึกสาธารณะคือการมองเห็นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ ไม่ใช่เฉพาะตัวเราครอบครัวเราองค์กรเรา จิตสำนึกสาธารณะมักจะโยงถึงเรื่องผลประโยชน์ของสาธารณะ การตรวจสอบสาธารณะ ความรับผิดชอบสาธารณะ

พระไพศาล วิสาโล (2544) ได้กล่าวว่าประชาสังคม และพุทธศาสนาสามารถเป็นส่วนเสริมของกันและกันได้ เมื่อประชาสังคมมีขีดจำกัดบางส่วน ในขณะที่ประชาสังคมมีพื้นที่ที่น่าเรียนรู้ โดยนำหลักศาสนาเข้าไปมีบทบาทในสังคมมากขึ้น โดยจิตสำนึกสาธารณะ (Civic Mind) หมายถึงความใส่ใจ และพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ หมายถึงการเคารพหวงแหนในสมบัติ “ส่วนรวม” ในจิตสำนึกดังกล่าว ไม่ใช่เพียงแต่ครอบครัว ญาติมิตรคนรอบข้าง หรือชุมชนละแวกบ้าน

ตนเท่านั้น หากครอบคลุมไปถึงคนอื่น ๆ แม้จะไม่รู้จัก ไม่เคยเห็น แต่ก็รู้้อยู่ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เช่นกัน

หฤทัย อาจปรุ(2544) กล่าวว่า จิตสำนึกสาธารณะ หมายถึงความตระหนักของบุคคล ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ความรู้สึกปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคม และต้องการเข้าไปแก้ วิกฤตการณ์ โดยรับรู้สึกผิดควบคู่ไปกับหน้าที่และความรับผิดชอบสำนึกถึงพลังของตนว่าสามารถร่วม แก้ปัญหาได้ และลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ โดยการเรียนรู้และแก้ไข ร่วมกันกับคนในสังคม

สุพจน์ ทรายแก้ว (2546) กล่าวว่า ความสำนึกทางสังคมหรือความสำนึกสาธารณะ หมายถึงคุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลเกี่ยวกับการมองเห็นคุณค่าหรือการให้คุณค่าแก่การมี ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

โดยสรุปจิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลที่เห็นคุณค่าของ การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม และมีความรู้สึกที่จะช่วยเหลือผู้อื่น และสังคมด้วยความเต็มใจ โดยจะนึกถึงผลประโยชน์สาธารณะเป็นที่ตั้ง

5.2 องค์ประกอบของจิตสำนึก

ศักดิ์ สุนทรเสณี (2531) กล่าวว่า จิตสำนึก เป็นมิติด้านหนึ่งของเจตคติ หรืออาจ กล่าวได้ว่า จิตสำนึกเป็นส่วนหนึ่งของการรับรู้ทางจิตใจซึ่งเกิดขึ้นก่อนการเกิดพฤติกรรมโดยมี 3 องค์ประกอบ คือการรู้ ความรู้สึกทางจิตใจ และพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของเจตคติ ที่มีอยู่ 3 ประการคือ

1) องค์ประกอบทางด้านความรู้ (Cognitive Component) เป็นเรื่องของการเรียนรู้ ของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง กล่าวคือ ถ้าเรารู้สิ่งหนึ่งในทางที่ดี เราก็จะมีเจตคติต่อสิ่งนั้นในทางที่ดี และถ้าเรารู้สิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางไม่ดี เราก็จะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้นด้วย ถ้าเราไม่รู้จักสิ่งใด เจตคติจะไม่เกิด

2) องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก(Affective Component or Feeling Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งถูกกระตุ้นขึ้นจากการรับรู้ นั้น และความรู้สึกนี้ทำให้เกิดเจตคติในทางใดทางหนึ่ง คือชอบหรือไม่ชอบ รู้สึกดีหรือรู้สึกไม่ดี และหากความรู้สึกนั้นเกิดขึ้น แล้วก็จะเปลี่ยนได้ยาก

3) องค์ประกอบทางด้านแนวโน้มเชิงพฤติกรรมหรือการกระทำ (Action Tendency Component of Behavioral Component) เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งนั้นๆ ในทางใด

ทางหนึ่ง คือ ถ้าเกิดความรู้สึกในด้านบวกดีก็พร้อมที่จะสนับสนุน ส่งเสริม หรือช่วยเหลือ แต่หากเกิดความรู้สึกในด้านลบก็จะทำลาย ชัดขวาง หรือต่อสู้

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ (2547) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของจิตสาธารณะว่า จะต้องพิจารณาจากความรู้ความเข้าใจหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 องค์ประกอบและตัวชี้วัดพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีจิตสาธารณะ

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด
การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อส่วนรวม	การดูแลรักษา ลักษณะของการใช้
การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแล	2.1 การทำตามหน้าที่ที่ถูกกำหนด 2.2 การรับอาสาที่จะทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อส่วนรวม 2.3 การทำกิจที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นกิจที่หนึ่ง
การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม	ไม่นำของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง แบ่งปันหรือเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม

โดยสรุป องค์ประกอบของจิตสำนึกสามารถพิจารณาจากความรู้ ความรู้สึก และการกระทำได้ แต่ในองค์ประกอบด้านการกระทำเป็นองค์ประกอบที่ค่อนข้างจะเห็นได้ชัดเจนที่สุด เนื่องจากเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นหรือมีแนวโน้มที่จะเกิดพฤติกรรมขึ้น นอกจากนั้นองค์ประกอบด้านการกระทำจะเป็นองค์ประกอบที่บ่งบอกได้ชัดเจนว่า บุคคลมีจิตสำนึกทางสังคมมากน้อยเพียงใด

5.3 ลักษณะบุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะ

David Riseman (1983) กล่าวถึง บุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะไว้ 3 แบบ ได้แก่

- 1) จิตสำนึกแบบประเพณีนำ หมายถึง จิตสำนึกที่ยึดความเป็นเครือญาติ ขนบธรรมเนียมประเพณีมาเป็นเครื่องนำทางในการปฏิบัติ
- 2) จิตสำนึกแบบหลักการนำ หมายถึง จิตสำนึกที่ยึดถือหลักปฏิบัติงานให้บรรลุจุดหมายปลายทาง
- 3) จิตสำนึกแบบผู้อื่นนำ หมายถึง จิตสำนึกแบบพึ่งพา คือบุคคลปฏิบัติตามกลุ่ม เพราะหวังว่าตนเองจะได้รับการยอมรับจากกลุ่ม

อนุชาติ พวงสำลี และวีรบุรณ วิสารทสกุล (2540) ได้กล่าวถึงการมีจิตสำนึกสาธารณะว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญและมีความหมายอย่างยิ่งในสังคม ทำให้เกิดประชาสังคม ซึ่งหมายถึงเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง เป็นชุมชนแห่งสำนึก (Consciousness Community) ที่สมาชิกของชุมชนต่างเป็นส่วนหนึ่งของระบบโดยรวมที่มีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1) มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน คนในชุมชนต้องมองอนาคตร่วมกัน เรียนรู้และทำความเข้าใจร่วมกันโดยอาศัยการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ให้เห็นถึงสถานการณ์ แนวโน้มความเปลี่ยนแปลงพร้อมควบคู่ไปกับการปฏิบัติ

2) ประชาชนสำนึกถึงพลังของตนเองว่าจะสามารถร่วมแก้ไขเปลี่ยนแปลงสังคมได้ ซึ่งการที่บุคคลจะสำนึกถึงพลังของตน ต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสังคม (Civic Education)

3) การรวมกลุ่มของบุคคลในสังคมมีความหลากหลายจึงจำเป็นต้องสร้างขึ้นบนฐานแห่งความรัก ความเมตตา ความเอื้ออาทรและสามัคคี ความแตกต่างระหว่างบุคคลย่อมเกิดขึ้นโดยมีเงื่อนไขแห่งความรักสมานฉันท์จะเป็นส่วนเชื่อมโยงให้เกิดความร่วมมืออย่างมีพลัง

4) การเรียนรู้ที่มีการปฏิบัติร่วมกัน (Interactive Learning Through Action) สำนึกสาธารณะนั้นเป็นนามธรรมไม่สามารถบังคับให้เกิดได้ นั้นต้องสร้างเงื่อนไขหรือกิจกรรมร่วมกันที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนการพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่อง

5) การสร้างเครือข่ายและการติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ เนื่องจากการสื่อสารและเครือข่ายเป็นส่วนที่ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดจิตสำนึกทางสังคม

ยุทธนา วรณปิติกุล (2542) กล่าวถึงบุคคลที่มีจิตสำนึกทางสังคมว่าต้องมีคุณลักษณะ 4 ประการ ได้แก่

1) การทุ่มเทและอุทิศตน โดยทั่วไปแล้วสิทธิพลเมืองจะต้องสอดคล้องกับความรับผิดชอบต่อสังคม บุคคลไม่เพียงแต่ปฏิบัติตามสิทธิเท่านั้น แต่ต้องปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือให้บริการแก่บุคคลอื่นเพื่อพัฒนาสังคมด้วย

2) เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากกระแสปัจเจกชนนิยม ส่งผลให้คนในสังคมมีลักษณะปิดกั้นตนเอง ไม่ไว้วางใจผู้อื่น เลือกคบเฉพาะกลุ่มที่มีความเหมือนกัน เกิดข้อขัดแย้ง ซึ่งการยุติข้อขัดแย้งโดยการฟังเสียงข้างมาก ไม่นำไปสู่ประโยชน์ของส่วนรวม ดังนั้นผู้มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมต้องเป็นพลเมืองในฐานะที่เป็นเอกลักษณ์ทางการเมืองสมัยใหม่ โดยต้องเคารพและ

ยอมรับความแตกต่างที่หลากหลายและหาวิธีอยู่ร่วมกับความขัดแย้งโดยการแสวงหาทางออกร่วมกัน การจำแนกประเด็นปัญหา การใช้เหตุผลในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

3) การตัดสินใจต้องมีการพูดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันให้มากที่สุดเพื่อหาข้อยุติ(Dialogue and Debates) สร้างการเข้าร่วมรับรู้ ตัดสินใจและพินิจกำลัง (Political Dialogue) เพื่อให้เกิดการยอมรับจากทุกฝ่าย

4) คำนี้ถึงผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม คนในสังคมต้องคิดถึงการเมืองในฐานะกิจการเพื่อส่วนรวมและเพื่อคุณธรรมมากขึ้น

การวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้สถานการณ์ดีขึ้นจึงต้องลงมือกระทำ โดยเริ่มจากครอบครัวในการวางพื้นฐานให้การอบรมด้านจริยธรรมของพลเมือง และให้สถาบันการศึกษาเป็นสถานที่ฝึกทักษะและให้ความรู้เพื่อสร้างค่านิยมที่เหมาะสม นอกจากนั้นยังมีเครือข่ายสังคมที่เกิดขึ้น ระหว่างเพื่อนบ้านที่ทำงานสโมสร สมาคมต่างๆ เชื่อมโยงบุคคลที่สนใจเรื่องของตนเข้าเป็นกลุ่มที่ใส่ใจผู้อื่น ช่วยดำรงรักษาประชาคม สังคม และกฎจริยธรรม เพื่อร่วมสร้างให้สังคมเข้มแข็ง

โดยสรุป ลักษณะของบุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะ จะเป็นบุคคลนึกถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน โดยมีความต้องการทุ่มเทและอุทิศตนให้กับส่วนรวม เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล และสำนึกถึงพลังตนเองที่จะสามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงสังคมได้ ทั้งนี้ตัวเราและสังคมต้องมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีการเรียนรู้ที่มีการปฏิบัติร่วมกัน และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอดเวลา

5.4 การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

Kohlberg (1964) ได้ศึกษาวิจัยพัฒนาการทางจริยธรรมตามแนวทฤษฎีของPiget แต่ได้ปรับปรุงวิธีวิจัย การวิเคราะห์ผลรวมและได้วิจัยอย่างกว้างขวางในประเทศอื่นที่มีวัฒนธรรมต่างไป วิธีการวิจัย จะสร้างสถานการณ์สมมติปัญหาทางจริยธรรมที่ผู้ตอบยากที่จะตัดสินใจได้ว่าถูกหรือผิด ควรทำหรือไม่ควรทำ เพราะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง การตอบจะขึ้นกับวัยของผู้ตอบ เกี่ยวกับค่านิยม ความสำนึกในหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม ความยุติธรรมหรือหลักการที่ตนยึดถือ

Kohlberg กล่าวถึง จริยธรรมว่า เป็นความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับความถูกต้อง และเกิดขึ้นจากขบวนการทางความคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งต้องอาศัยวุฒิภาวะทางปัญญา โดยเชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นผลจากการพัฒนาการของโครงสร้างทางความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรม การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ แต่

เป็นการใช้เหตุผลที่ลึกซึ้งยากแก่การเข้าใจยิ่งขึ้นตามลำดับของวุฒิภาวะทางปัญญา ทั้งนี้ Kohlberg ได้แบ่งการพัฒนาการทางจริยธรรมทั้งหมด 6 ชั้น ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนมีจริยธรรมหรือระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Pre - Conventional Level) ระดับนี้เด็กจะรับกฎเกณฑ์และข้อกำหนดของพฤติกรรมที่ดีหรือไม่ดีจากผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น บิดามารดา ครูหรือเด็กโต และมักจะคิดถึงผลตามที่จะนำรางวัลหรือการลงโทษ โดยพฤติกรรมดี คือ พฤติกรรมที่กระทำแล้วได้รางวัล ส่วนพฤติกรรมไม่ดี คือ พฤติกรรมที่กระทำแล้วได้รับโทษ โดยแบ่งพัฒนาการทางจริยธรรม ระดับนี้เป็น 2 ชั้น คือ

ขั้นที่ 1 การถูกลงโทษและการเชื่อฟัง (Punishment and Obedience Orientation) เด็กจะยอมทำตามคำสั่งผู้มีอำนาจเหนือตนโดยไม่มีเงื่อนไขเพื่อไม่ให้ตนถูกลงโทษ ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อหลบหลีกการถูกลงโทษ เพราะกลัวความเจ็บปวด ยอมทำตามผู้ใหญ่เพราะมีอำนาจทางกายเหนือตน โดยถ้าเด็กถูกทำโทษก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำผิด และจะพยายามหลีกเลี่ยงไม่ทำสิ่งนั้นอีก พฤติกรรมใดที่มีผลตามด้วยรางวัลหรือคำชม เด็กก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำถูก และจะทำซ้ำอีกเพื่อหวังรางวัล

ขั้นที่ 2 กฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ของตน (Instrumental Relativist Orientation) ใช้หลักการแสวงหารางวัลและการแลกเปลี่ยน บุคคลจะเลือกทำตามความพอใจตนเอง โดยให้ความสำคัญของการได้รับรางวัลตอบแทน ทั้งรางวัลที่เป็นวัตถุหรือการตอบแทนทางกาย วาจา และใจ โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องของสังคม

ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม (Conventional Level) พัฒนาการจริยธรรมระดับนี้ ผู้กระทำถือว่าการประพฤติตนตามความคาดหวังของผู้ปกครอง กลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกหรือของชาติ เป็นสิ่งที่ควรจะทำเพราะกลัวว่าตนจะไม่เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ผู้แสดงพฤติกรรมจะไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเอง เนื่องจากถือว่าความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดีเป็นสิ่งสำคัญ ทุกคนมีหน้าที่จะรักษามาตรฐานทางจริยธรรม จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมโดยคำนึงถึงจิตใจของผู้อื่น แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรม ระดับนี้เป็น 2 ชั้น คือ

ขั้นที่ 3 ความคาดหวังและการยอมรับในสังคม สำหรับเด็กดี (Interpersonal Concordance of “Good boy , nice girl” Orientation) บุคคลจะใช้หลักทำตามที่คุณอื่นเห็นชอบ ใช้เหตุผลและเลือกทำในสิ่งที่กลุ่มเพื่อนยอมรับ เพื่อเป็นที่ชื่นชมและยอมรับของเพื่อน ไม่เป็นตัวของตัวเอง เพราะต้องการรักษาสัมพันธภาพที่ดี

ขั้นที่ 4 กฎและระเบียบ (“Law-and-order” Orientation) จะใช้หลักทำตามหน้าที่ของสังคม โดยปฏิบัติตามระเบียบของสังคมอย่างเคร่งครัด เรียนรู้การเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม

ปฏิบัติตามหน้าที่ของสังคมเพื่อดำรงไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ในสังคม โดยบุคคลรับรู้ถึงบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมนั้น จึงมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่สังคมกำหนดให้ หรือคาดหวังไว้ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและความเป็นระเบียบของสังคม

ระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมตามหลักการด้วยวิจารณญาณ หรือระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม (Post - Conventional Level) พัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้ ผู้กระทำหรือผู้แสดงพฤติกรรมได้พยายามที่จะตีความหมายของหลักการและมาตรฐานทางจริยธรรมด้วยวิจารณญาณ ก่อนที่จะยึดถือเป็นหลักของความประพฤติที่จะปฏิบัติตาม ปราศจากอิทธิพลของผู้มีอำนาจหรือกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก กฎเกณฑ์ - กฎหมาย ควรจะตั้งบนหลักความยุติธรรม และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกของสังคมที่ตนเป็นสมาชิก บุคคลตัดสินใจขัดแย้งของตนเองโดยใช้ความคิดไตร่ตรองอาศัยค่านิยมที่ตนเชื่อและยึดถือเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจ แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรม ระดับนี้เป็น 2 ชั้น คือ

ขั้นที่ 5 สัญญาสังคมหรือหลักการทำตามคำมั่นสัญญา (Social Contract Orientation) บุคคลจะมีเหตุผลในการเลือกกระทำโดยคำนึงถึงประโยชน์ของคนหมู่มาก ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น สามารถควบคุมตนเองได้ เคารพการตัดสินใจที่จะกระทำด้วยตนเอง ไม่ถูกควบคุมจากบุคคลอื่น มีพฤติกรรมที่ถูกต้องตามค่านิยมของตนและมาตรฐานของสังคม ถือว่ากฎเกณฑ์ต่างๆเปลี่ยนแปลงได้ โดยพิจารณาประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก ไม่ทำตัวให้ขัดต่อสิ่งพึงมีของผู้อื่น ขั้นนี้เน้นถึงความสำคัญของมาตรฐานทางจริยธรรมที่ทุกคนหรือคนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกสมควรที่จะปฏิบัติตาม

ขั้นที่ 6 หลักการคุณธรรมสากล (Universal Ethical Principle Orientation) เป็นขั้นที่เลือกตัดสินใจที่จะกระทำโดยยอมรับความคิดที่เป็นสากลของผู้เจริญแล้ว ในขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อทำตามหลักการคุณธรรมสากล โดยคำนึงความถูกต้องยุติธรรมยอมรับในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ มีอุดมคติและคุณธรรมประจำใจ มีความยึดหยุ่นและยึดหลักจริยธรรมของตนอย่างมีสติ เคารพในความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคล ละอายและเกรงกลัวต่อบาป พบในวัยผู้ใหญ่ที่มีความเจริญทางสติปัญญา

จากแนวคิดจิตสำนึกสาธารณะ จะเห็นว่า จิตสำนึกสาธารณะเป็นสิ่งที่บุคคลพึงมี เนื่องจากจิตสำนึกสาธารณะจะเป็นแรงขับเคลื่อนหลักที่จะทำให้คนเป็นคนดี ไม่เห็นแก่ตัว มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และนึกถึงผลประโยชน์ของผู้อื่นและส่วนรวมมากกว่าตนเอง ซึ่งจะส่งผลในทางบวกกับประเทศชาติ ไม่ว่าจะเป็นบุคคล สังคม สิ่งแวดล้อม หรือทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเหมาะสมกับทหารกองประจำการ เนื่องจากทหารกองประจำการเป็นบุคคลกลุ่มแรกในการเข้าช่วยเหลือประชา

คนในทุกๆสถานการณ์ นอกจากจะมีความเสียสละแล้ว ยังต้องมีจิตใจและพฤติกรรมที่ปรารถนาและพร้อมจะช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเต็มใจเสมอ ไม่ว่าจะกระทำตามหน้าที่หรือไม่ก็ตาม ซึ่งจิตสำนึกสาธารณะจะช่วยสร้างสังคมที่เข้มแข็ง และนำพาประเทศชาติให้อยู่รอดปลอดภัยได้ ทั้งนี้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมจะเข้ามาช่วยในเรื่องการรับรู้และเข้าใจกระบวนการคิดของบุคคล ที่ผ่านการพัฒนาทางจริยธรรมมาแล้ว ซึ่งการพัฒนาทางจริยธรรมนี้จะนำไปตามขั้นของการพัฒนาและสอดคล้องตามวัย ซึ่งระดับการพัฒนาทางจริยธรรมนี้จะช่วยทำให้ทราบถึงระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมจากน้อยไปหามาก ซึ่งสามารถแบ่งเป็นระดับจิตสำนึกสาธารณะได้ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ระดับจิตสำนึกสาธารณะแยกตามแนวโน้มเชิงพฤติกรรม

การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Kohlberg, 1964)	ระดับจิตสำนึกสาธารณะ
<p>ระดับก่อนมีจริยธรรมตามกฎหมายสังคม</p> <p>1) การถูกลงโทษและการเชื่อฟัง: บุคคลแสดงพฤติกรรมเนื่องจากต้องเชื่อฟังหรือกลัวการถูกลงโทษ</p> <p>2) กฎเกณฑ์เพื่อประโยชน์ของตน: บุคคลเลือกทำตามความพอใจของตนเอง โดยคิดถึงรางวัลหรือข้อแลกเปลี่ยน ไม่ได้คำนึงถึงความถูกต้องของสังคม</p>	<p>การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน: บุคคลที่มีความรู้และมีความรู้สึกที่นึกถึงแต่ตนเองเป็นหลัก จนแสดงพฤติกรรมที่ตามใจตนเอง โดยไม่ได้คำนึงถึงความถูกต้องของสังคม</p>
<p>ระดับจริยธรรมตามกฎหมายสังคม</p> <p>1) ความคาดหวังและการยอมรับในสังคม: บุคคลจะทำตามที่กลุ่มเห็นชอบ เพื่อรักษาสัมพันธ์ภาพและเป็นที่ยอมรับของเพื่อน</p> <p>2) กฎและระเบียบ: บุคคลจะปฏิบัติตามกฎของสังคมนั้นๆ</p>	<p>การคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม: บุคคลที่มีความรู้และมีความรู้สึกที่อยากเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม จนแสดงพฤติกรรมตามที่กลุ่มเห็นชอบ และปฏิบัติตามกฎของกลุ่มนั้นๆ เพื่อรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีของกลุ่มไว้</p>
<p>ระดับจริยธรรมตามหลักการด้วยวิจารณญาณ</p> <p>1) สัญญาสังคม: บุคคลจะเลือกกระทำโดยคำนึงถึงคนหมู่มาก มีมาตรฐานทางจริยธรรมและไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น</p>	<p>การนึกถึงประโยชน์ของส่วนรวม: บุคคลที่มีความรู้และความรู้สึกที่เข้าใจบุคคลอื่น สังคม และสาธารณะ จนแสดงพฤติกรรมที่เป็นลักษณะของผู้ที่เจริญแล้ว โดยคำนึงถึงความถูกต้อง ความยุติธรรม และประโยชน์ของคนหมู่มาก โดยปราศจากการควบคุม</p>

ตารางที่ 5 ระดับจิตสำนึกสาธารณะแยกตามแนวโน้มเชิงพฤติกรรม (ต่อ)

การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Kohlberg, 1964)	ระดับจิตสำนึกสาธารณะ
2) หลักการคุณธรรมสากล: บุคคลเลือกแสดงพฤติกรรมตามหลักคุณธรรมสากล ละอายและเกรงกลัวต่อบาป มีความเจริญทางสติปัญญา	จากบุคคลผู้อื่น เนื่องจากเคารพในความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคล

6. แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรม

6.1 ความหมายและความสำคัญของการฝึกอบรม

Kingsbusy (1957) กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นความพยายามขององค์กรที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของพนักงานในด้านทัศนคติ ทักษะการทำงาน พัฒนาความรู้ ตลอดจนการขจัดปัญหาต่างๆ ในการทำงานให้หมดไปอีกด้วย

Flippo (1961) กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งในการพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ความชำนาญ และทักษะในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

Beach (1975) ให้ความหมายของการฝึกอบรม ว่าหมายถึงกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้และมีความชำนาญ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามวัตถุประสงค์ และเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลไปในทางที่ต้องการ

น้อย ศิริโชติ (2524) กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่จัดขึ้นเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และทักษะให้แก่ผู้เข้ารับการอบรมโดยจะมีระยะเวลาตามความเหมาะสม

สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน (2532) กล่าวว่า การฝึกอบรม หมายถึง การถ่ายทอดความรู้เพื่อเพิ่มพูนทักษะ ความชำนาญ และทัศนคติในทางที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มขีดความสามารถในการจัดรูปขององค์กร

กรีช อัมโภชน (2545) กล่าวว่า การฝึกอบรม เป็นกระบวนการที่จะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีความชำนาญ และมีทัศนคติในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

โสภณ ภูเกล้าล้วน (2552) การฝึกอบรมเป็นกลยุทธ์ที่ดีที่สุดในการพัฒนาบุคคลากรให้มีประโยชน์ต่อองค์กรมากที่สุด และประหยัดที่สุด

โดยสรุป การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการพัฒนาบุคลากรในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความชำนาญ และทัศนคติ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการทำงานสูงขึ้น และเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่องค์กรต้องการ

6.2 ประเภทของการฝึกอบรม

จกกลนี้ ชูติมาเทวินทร์ (2542) ได้แบ่งประเภทของการฝึกอบรมเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) การฝึกอบรมก่อนประจำการ เป็นการฝึกอบรมให้กับผู้เข้างานใหม่ ซึ่งโดยทั่วไปผู้อบรมมักจะอยู่ในช่วงทดลองงาน วัตถุประสงค์จะเน้นภารกิจทั่วไปขององค์กร โดยงานมีการฝึกอบรมทั้งในและนอกห้อง

2) การฝึกอบรมระหว่างประจำการ เป็นการฝึกอบรมช่วงที่ปฏิบัติงานแล้ว โดยจะมีการจัดอบรมเป็นระยะๆ ทั้งในเรื่องทั่วไป และการอบรมเฉพาะทางให้กับบุคลากรทุกระดับ

3) การฝึกอบรมในโครงการ เป็นการอบรมที่จัดให้เฉพาะบุคลากรที่จะปฏิบัติงานในโครงการ จะมีทั้งการอบรมด้านเทคนิคและด้านการจัดการ โดยมีระยะเวลาตามความจำเป็นของโครงการนั้นๆ

4) การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง เนื่องจากบุคคลต้องการมีความรู้เท่าทันโลก จึงเกิดความคิดที่จะพัฒนาตนเอง ซึ่งการอบรมจะมีทั้งเต็มเวลาและใช้เวลาบางส่วน โดยหน่วยงานต้นสังกัดจะอนุมัติหรือสนับสนุนด้านการเงิน ทั้งนี้มีหลักสูตรทั้งระยะสั้นและระยะยาว

สุภาพร พิศาลบุตร และยงยุทธ เกษสาคร (2545) ได้จำแนกประเภทของการฝึกอบรมแบ่งได้ ดังนี้

1) การฝึกอบรมโดยมีวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์ แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับงาน เหมาะกับองค์กรที่มีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้หรือมีปรับเปลี่ยนลักษณะงาน กับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาประสบการณ์ เพื่อเพิ่มพูนทักษะในการปฏิบัติหน้าที่

2) การฝึกอบรมโดยมีระยะเวลาเป็นเกณฑ์ แบ่งได้ 2 ประเภท คือ การฝึกอบรมก่อนเข้าทำงาน เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความสามารถในงานที่ต้องรับผิดชอบก่อนเริ่มปฏิบัติงาน และการฝึกอบรมเมื่อได้เข้าทำงานแล้ว เพื่อฝึกอบรมผู้ที่ปฏิบัติงานให้เกิดการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และเจตคติให้เป็นไปตามที่องค์กรต้องการ

โดยสรุป ประเภทของการฝึกอบรม แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ การฝึกอบรมตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย และการฝึกอบรมตามระยะเวลา ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับเป้าประสงค์ของหน่วยที่ต้องการฝึกอบรม

6.3 หลักการและกระบวนการฝึกอบรม

Patrick (1992) ได้เสนอว่าการฝึกอบรมมีขอบเขตที่ชัดเจนอยู่ 2 ประการคือ การฝึกอบรมจะสมบูรณ์ได้เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับระบบอื่นๆ กับการฝึกอบรมจะพัฒนาขึ้นให้เป็นระบบเฉพาะตนได้ โดยการวิเคราะห์ออกเป็นระบบย่อยและทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ทั้งนี้การฝึกอบรมควรประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญ 10 ขั้นตอน ได้แก่

1) กำหนดสิ่งที่ต้องการเปลี่ยนแปลง (Identify changing needs) โดยสรุปความต้องการขององค์กรจากปัญหาการปฏิบัติงาน ระดับการปฏิบัติงาน หรือการปรับคณะทำงานใหม่ ความต้องการที่กำหนดขึ้นนี้ต้องมีความจำเป็นและชัดเจน เพื่อเป็นวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

2) การคัดเลือกผู้รับการฝึกอบรม (Select Trainees)

3) การพัฒนาเกณฑ์วัดผล (Develop Criterion Measures) การประเมินทักษะการปฏิบัติของผู้เข้ารับการอบรม จะนำวัตถุประสงค์และเป้าหมายการฝึกอบรมมาเป็นข้อกำหนดความเหมาะสมของเกณฑ์การตรวจสอบ

4) กำหนดวัตถุประสงค์การฝึกอบรม (Define Training Objective) กำหนดจากความคาดหวังในการถ่ายทอดความรู้ และทักษะต่างๆ โดยการวิเคราะห์หน้าที่และความต้องการที่จะนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน

5) เนื้อหาการฝึกอบรม (Derive Training Content) พิจารณาจากเนื้อหาสาระและวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมที่ต้องการถ่ายทอดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

6) ออกแบบวิธีการและเครื่องมือการฝึกอบรม (Design Methods and Training Material) พยายามออกแบบการฝึกอบรมให้ครอบคลุมถึงเนื้อหาสาระในทุกด้านเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยรวมด้านโครงสร้าง ลำดับขั้น และการใช้เครื่องมือการฝึกอบรม

7) โปรแกรมการฝึกอบรม (Training Programmed) เป็นการกำหนดลำดับขั้นตอนของการฝึกอบรม โดยการรวบรวมวิธีการ เครื่องมือ และกิจกรรมการฝึกอบรม มาใช้ควบคู่ไปกับหลักจิตวิทยาการฝึกอบรมและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

8) การแบ่งระดับ (Graduates) พิจารณาจากการประเมินผลเพื่อแบ่งทักษะของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

9) ผู้รับการฝึกอบรม (Trainees) เริ่มจากการทดสอบเพื่อประเมินความสามารถที่จะนำไปใช้กับภาระงานใหม่ ในทางจิตวิทยาจะมีปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างความรู้ ทักษะในการดำรงชีวิตของบุคคลตามความต้องการตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

10) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) การพัฒนาระบบการฝึกอบรมจะต้องสามารถปรับปรุงและเพิ่มเติมบางสิ่งได้ โดยการนำเกณฑ์การวัดผลมากำหนดระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งหากผลสัมฤทธิ์ไม่เป็นไปตามที่ต้องการ ก็สามารถนำผลไปปรับปรุงในวัตถุประสงค์เนื้อหา วิธีการ เครื่องมือและการคัดเลือกบุคคลเข้าในการฝึกอบรม

Vella (1994) ได้เสนอหลักการพื้นฐานในการจัดการฝึกอบรมเพื่อให้ผู้ใหญ่เรียนรู้มีทั้งสิ้น 12 ประการ ได้แก่

1) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Needs Assessment)

2) สร้างบรรยากาศแห่งความปลอดภัย (Safety) ได้แก่ ความไว้วางใจในสมรรถภาพของโปรแกรมและผู้ฝึกอบรม ความเชื่อมั่นในความเป็นไปได้ของจุดประสงค์การเรียนรู้ การยินยอมให้ผู้เข้าอบรมแสดงความคิดเห็น ความเชื่อมั่นในผลลัพธ์ของกิจกรรมการเรียนรู้ และความเชื่อมั่นในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม

3) สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ฝึกอบรมกับผู้เรียนทางการเรียนรู้

4) พิจารณาเนื้อหาการเรียนรู้อย่างรอบคอบทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ รวมทั้งมีการเสริมแรงที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดการกระทำซ้ำ

5) สร้างการปฏิบัติการและมีผลสะท้อนกลับ (Praxis) ซึ่งรวมกันเกิดเป็นการเรียนรู้ด้วยการกระทำ โดยมีกระบวนการ คือ การกระทำ การสะท้อนกลับ การตัดสินใจ การเปลี่ยนแปลง และการปฏิบัติสิ่งใหม่

6) การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การยอมรับผู้เรียนและให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก

7) ยึดมั่นให้เกิดการเรียนรู้ทางด้านความรู้

8) สร้างการเรียนรู้อย่างฉับพลัน

9) สร้างบทบาทที่ชัดเจน และบทบาทการพัฒนาในด้านการสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

10) การเรียนรู้ร่วมกันด้วยการทำงานเป็นกลุ่ม (Teamwork) เพื่อให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

11) มีความผูกพันระหว่างสิ่งที่ได้เรียนกับผู้เรียน

12) ประเมินผลและตรวจสอบได้ เพื่อสร้างความชัดเจนว่าสิ่งที่จัดก่อให้เกิดการเรียนรู้และทักษะ

สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน (2532) ได้ให้อธิบายขั้นตอนของกระบวนการการฝึกอบรมไว้ มีดังนี้

1) การหาความจำเป็นในการฝึกอบรม หมายถึง การค้นหาปัญหาหรือความต้องการพัฒนาองค์กรในเรื่องที่จะสามารถแก้ไขได้ด้วยการฝึกอบรม โดยรวมไปถึงบุคคลใดที่มีความจำเป็นต้องเข้าร่วมการฝึกอบรม ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงเป้าหมายขององค์กรเป็นสำคัญ วิธีในการวิเคราะห์หาความจำเป็นมีหลากหลายวิธี เช่น แบบสอบถาม การสังเกตการณ์ การทดสอบ การประชุม เป็นต้น

2) การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม คือการนำเอาความจำเป็นที่หามาได้แล้ว มาออกแบบหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย ลักษณะ วัตถุประสงค์ หัวข้อ เนื้อหา วิธีการ การประเมินผล การคัดเลือกผู้สอน และระยะเวลาการฝึกอบรม

3) การกำหนดโครงการฝึกอบรม คือการวางแผนฝึกอบรมอย่างเป็นขั้นตอน โดยระบุรายละเอียดที่เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมทั้งรายละเอียดด้านการบริหารและธุรการต่างๆ ของการฝึกอบรม

4) การดำเนินการฝึกอบรม ต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ทั้งนี้การดำเนินการฝึกอบรมต้องอาศัยผู้รับผิดชอบจัดการฝึกอบรมซึ่งเข้าใจหลักการบริหารงานฝึกอบรม ซึ่งสามารถวางแผนและดำเนินงานธุรการทั้งหมดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) การประเมินผลและการติดตามผลการฝึกอบรม โดยทำการสรุปประเมินผลการฝึกอบรมและจัดทำรายงานเสนอให้ผู้บังคับบัญชาได้ทราบถึงผลการฝึกอบรม และต้องนำผลการประเมินโครงการมาประกอบการพิจารณาในการจัดฝึกอบรมในครั้งต่อไป

โดยสรุปการฝึกอบรมเป็นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลตั้งแต่ก่อนเข้าประจำการ ระหว่างประจำการ ในโครงการ และเพื่อพัฒนาตนเอง การฝึกอบรมนี้จะตอบสนองความต้องการและช่วยพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน โดยทั่วไปการฝึกอบรมจะเหมาะสมกับผู้เรียนวัยทำงานหรือผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ เนื่องจากผู้เรียนสามารถนำการฝึกอบรมไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานหรือการดำเนินชีวิตได้อย่างทันที่

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ผู้ใหญ่

Brookfield (1986) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ผู้ใหญ่พบว่า ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อกระบวนการเรียนรู้มีปัจจัย ดังนี้ 1) ความสนใจ ต้องเป็นไปตามความต้องการของผู้ใหญ่ เพราะผู้ใหญ่ไม่ชอบความอึดอัดและการบังคับ 2) ความไว้วางใจ คือ ยอมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม เปิดเผยตนเอง ให้ถามคำถาม 3) ความร่วมมือ โดยให้ตั้งแต่การออกแบบการเรียนรู้ เลือกรวิชา และการประเมินการเรียนรู้ 4) การปฏิบัติ เนื่องจากเกิดการทดลองอย่างต่อเนื่องและได้สะท้อนกลับสิ่งที่เรียนรู้ เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ และ 5) การคิดอย่างมีจิตวิญญาณ ผู้ใหญ่ต้องการคิดด้วยตนเอง วิเคราะห์วิพากษ์จากค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรม

Jackson (1989) ศึกษาเรื่องผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ตามการรับรู้ของนักศึกษา พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมได้ฝึกความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการอยู่ร่วมกัน และทักษะการแก้ปัญหา

Yan Fung Mok (1990) ได้ศึกษาลักษณะหน้าที่ที่มีผลต่อประสิทธิผลการเรียนรู้จากประสบการณ์ พบว่า ลักษณะหน้าที่ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้จากประสบการณ์มี 10 ประการ คือ แรงจูงใจ ความรู้สึก การรับรู้คุณค่า ประสบการณ์เก่า การทบทวน การสร้างความหมายจากการเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์ ความมุ่งมั่นปรับปรุง การเรียนรู้อย่างอิสระ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และทักษะการเรียนรู้

อังศินันท์ อินทรกำแหง (2545) ได้ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ภูมิหลังส่วนบุคคล และสภาพแวดล้อมในองค์กรที่มีต่อการปฏิบัติงานของผู้ให้บริการทางการแพทย์ โดยพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ การปฏิบัติงานของผู้ให้บริการทางการแพทย์ และเปรียบเทียบเส้นทางอิทธิพลระหว่างตัวแปรแฝง ในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่ 1 แพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกรวิชาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่ 2 พยาบาลวิชาชีพ และกลุ่มตัวอย่างที่ 3 เจ้าหน้าที่สนับสนุนงานการรักษาพยาบาล พบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้ให้บริการทางการแพทย์มี 5 ปัจจัยคือ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้ในระดับสถาบัน ภูมิหลังส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อมในองค์กร 2) รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมติฐาน มีความสอดคล้องกับข้อมูลความคิดเห็น 3) ปัจจัยการเรียนรู้ด้วยตนเองมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกสูงสุด ต่อการปฏิบัติงานของทั้งสามกลุ่มตัวอย่าง 4) ผลการเปรียบเทียบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ กับข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่มของทั้งสามกลุ่ม มีความคิดเห็นส่วนใหญ่สอดคล้องกับ รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแต่ละกลุ่มตัวอย่าง

โดยสรุป จากงานวิจัยข้างต้น พบว่า ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อผู้ใหญ่มีความสนใจในการเรียนรู้ มีความไว้วางใจในระหว่างผู้เรียน ได้มีส่วนร่วมตั้งแต่การออกแบบการเรียน เลือกวิชา และการประเมินการเรียนรู้ สามารถใช้การคิดอย่างมีจิตวิญญาณด้วยตัวเอง และมีการปฏิบัติทดลองอย่างต่อเนื่องและได้สะท้อนกลับสิ่งที่เรียนรู้ เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ โดยการปฏิบัติทดลองนั้น จะทำให้ผู้ใหญ่เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ที่มีคุณค่า เป็นการสร้างความหมายจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์

7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

Billing (2006) ศึกษาเรื่องการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเป็นการสอนที่มีประสิทธิภาพ พบว่า การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมสามารถสร้างศักยภาพในการสอนและการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะและความผูกพันในการทำงานร่วมกับผู้อื่น นอกจากนี้ยังสามารถปรับคะแนนทดสอบให้สูงขึ้น เนื่องจากผู้เรียนสนใจและมีทักษะในการแก้ไขปัญหา

นฤมล มณีงาม (2547) ศึกษาเรื่องการพัฒนาโปรแกรมสร้างจิตสำนึกด้วยการประหยัดพลังงานตามหลักการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจิตสำนึกเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานในระดับการมีปฏิริยาโต้ตอบอย่างใช้วิจารณญาณ นอกจากนี้ยังพบว่าหลังเข้าร่วมโปรแกรม นักเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้และพฤติกรรมเกี่ยวกับวิธีการประหยัดพลังงานสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญ

พันทิพย์ เหล่าหาโคตร (2551) ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนที่ได้เรียนรู้โดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมมีความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนที่จะได้เรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

จุรี ทัพวงษ์ (2552) ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมในการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการประยุกต์ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม พบว่า รูปแบบการประยุกต์ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมในการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นปฐมนิเทศ ขั้นเตรียมโครงการ กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ขั้นกิจกรรมกลุ่มบริการสังคมตามแผนโครงการ ขั้นการไตร่ตรองกิจกรรมบริการสังคม และขั้นการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ผลการประยุกต์ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามีผลการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 การทำงานร่วมกันของนักเรียนมีเจตคติสูงและมีความกระตือรือร้นสูงกว่ากลุ่มที่มีพื้นฐานที่ต่างกัน พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาซึ่งประกอบไปด้วยความ

รับผิดชอบ ความมีวินัยในตนเอง ความผูกพันกับองค์กรสังคม ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความรู้และทักษะวิชาการอยู่ในเกณฑ์ดีมาก รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ของชุมชนที่ได้รับบริการก็อยู่ในเกณฑ์ดีมากเช่นกัน

ณัฐนันท์ วิริยะวิทย์ (2554) ศึกษาเรื่องการใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม พบว่า นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 และเมื่อเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมแล้ว นักศึกษามีความรู้ ทักษะ ทักษะคิดที่ดีและมีการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี

โดยสรุป การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม จะช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความตระหนักรู้ ทักษะคิด และมีพฤติกรรมในเชิงอนุรักษ์โดยคำนึงถึงผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าผู้เรียนจะอยู่ในช่วงวัยใดก็ตาม

7.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทหารกองประจำการ

ปรีชา แคล้วปลอดทุกข์ (2536) ได้ศึกษาการปรับปรุงทหารกองประจำการให้เพิ่มบทบาทในการพัฒนาประเทศ พบว่า การฝึกทักษะด้านการทหารดีอยู่แล้ว แต่สมควรเพิ่มการฝึกทักษะในด้านการพัฒนาบุคคล ด้านคุณธรรมอุดมการณ์ และด้านการฝึกวิชาชีพต่างๆ ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยเสนอให้ผู้บังคับหน่วยระดับกองพันขึ้นไปเป็นผู้กำกับดูแลให้มีความชัดเจนมากขึ้น อีกทั้งควรให้หน่วยงานราชการพลเรือนที่หน้าที่โดยตรงในการสนับสนุนการฝึกอบรมวิชาชีพ

กิตติศักดิ์ รัฐประเสริฐ (2542) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) เพื่อพัฒนาประเทศ พบว่าบุคคลที่เข้ามาเป็นทหารกองประจำการส่วนมากจบการศึกษา ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และมีอาชีพรับจ้าง ซึ่งต้องการความรู้สายสามัญ และด้านอาชีพ แต่หลักสูตรดังกล่าวยังไม่ทันสมัย อุปกรณ์และเครื่องมือในการเรียนการสอนยังมีน้อย จึงทำให้ทหารกองประจำการส่วนใหญ่ไม่สนใจและไม่ต้องการรับความรู้

ไตรศักดิ์ อินทรธรรมา (2547) ได้ศึกษาแนวคิดในการแก้ปัญหาและพัฒนากองทัพพบกด้วยระบบทหารอาสาสมัคร (กองประจำการ) ที่มีคุณวุฒิการศึกษา พบว่ารูปแบบการเกณฑ์ทหารของกองทัพพบกที่เหมาะสมควรรับจากผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า เนื่องจากสามารถปฏิบัติงานทดแทนนายทหารชั้นประทวนได้ใกล้เคียงกัน ซึ่งจะช่วยประหยัดงบประมาณของกองทัพพบกมากยิ่งขึ้น

โดยสรุป การฝึกทหารกองประจำการในปัจจุบันมีการฝึกวิชาทหารอยู่ในระดับที่ดีแล้ว แต่ควรมีการพัฒนาความรู้ คุณวุฒิ และการฝึกวิชาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของทหารกองประจำการ นอกจากนี้ยังควรพัฒนาคุณธรรมที่เป็นคุณลักษณะที่ดีของทหารกองประจำการอีกด้วย

7.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกสาธารณะ

Kraft (1992) ศึกษาการอบรมด้านการมีจิตสำนึกทางสังคมโดยการศึกษาทางคริสตศาสนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการอบรมด้านจิตสังคมของประชาชนอเมริกาเหนือที่นับถือนิกายโปรเตสแตนต์ พบว่า ศาสนามีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะทางจิตสังคม นอกจากนี้ยังพบว่า สิ่งที่มีผลต่อจิตสำนึกทางสังคมคือ การอบรมเกี่ยวกับภาวะผู้นำ การพัฒนาชุมชนที่เน้นกระบวนการคิด การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และการมุ่งมั่นในการกระทำ

ชาย โพธิสิตา (2541) ศึกษาเรื่องจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ กรณีศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพจาก 3 อาชีพ คือ กลุ่มทำงานราชการและรัฐวิสาหกิจ กลุ่มทำงานค้าขาย และกลุ่มนักศึกษา ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจเกี่ยวกับสาธารณะสมบัติแบ่งเป็น 2 ระดับ ระดับหนึ่งเป็นจิตสำนึกแบบที่บุคคลไม่ทำให้เกิดความเสียหายหรือไม่ทำลายสาธารณสมบัติที่ตนใช้ อีกระดับหนึ่งเป็นจิตสำนึกที่ลงมือกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติไม่ว่าบุคคลนั้นจะใช้หรือไม่ใช้ก็ตาม เช่นการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติที่ชำรุดเสียหาย ในด้านภาพสะท้อนจิตสำนึกสาธารณะสมบัติ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า คนส่วนใหญ่ใช้สาธารณสมบัติด้วยความรับผิดชอบต่อน้อยหรือแทบไม่มีความรับผิดชอบต่อเลย ด้านมาตรการเสริมสร้างจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า สถาบันครอบครัวมีความสำคัญมากที่สุด การรณรงค์ทางสื่อต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง โดยมีมาตรการทางกฎหมายที่เข้มงวด

วิรัตน์ คำศรีจันทร์ (2544) ทำการศึกษาจิตสำนึกพลเมืองหรือจิตสาธารณะในบริบทประชาสังคมไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเงื่อนไขการก่อเกิดและปัจจัยเกื้อหนุนหรือเป็นอุปสรรคต่อการมีจิตสำนึกพลเมืองหรือจิตสาธารณะในบริบทประชาสังคมไทย เป็นการวิจัยเชิงพัฒนาการและสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องใน 2 ชุมชน คือ ชุมรมชีวกะหมื่น ประชาคมสุขภาพองค์กรรวมพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สำหรับชุมชนเมือง และชุมชนบ้านหนองขาว อำเภอดำม่วง จังหวัดกาญจนบุรี สำหรับชุมชนชนบท และได้ทำการวิจัยเชิงสำรวจกับกลุ่มตัวอย่างทั่วประเทศที่เลือกสรรว่าเป็นผู้มีจิตสำนึกพลเมือง และ/หรืออยู่ในกระบวนการพัฒนาสังคมในแนวทางประชาสังคมอย่างต่อเนื่อง จำนวน 127 คน ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของการมีจิตสำนึกพลเมืองหรือจิตสาธารณะ มีหลายมิติ ได้แก่ การมีวินัยในตน ทั้งในเรื่องส่วนตัวและส่วนรวม เคารพกติกาที่ร่วมกัน

สร้างปฏิบัติสัทธิและหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยจิตอาสา ให้ความสำคัญต่อผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ใส่ใจกิจกรรมสาธารณะ การมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือเพื่อประโยชน์สุขของชุมชน ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง การมีความกล้าหาญทางจริยธรรม ปกป้องความถูกต้อง เพื่อความดี ความยุติธรรมและสันติภาพของสังคม การมีความผูกพันยึดมั่นในอุดมการณ์ประชาธิปไตย ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเท่าเทียม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ เงื่อนไขการก่อเกิดจิตสำนึกพลเมือง คือ การมีชีวิตของชุมชนที่ทำให้สมาชิกสัมพันธ์กันในฐานะที่เท่าเทียม การปฏิบัติสำนึกพลเมืองอยู่ในวิถีชีวิต ความเป็นชุมชนที่สมาชิกเชื่อมโยงกันในฐานะพลเมือง มีความเท่าเทียมและเดสมอภาคในเชิงการเมือง ความเป็นเอกภาพและสมานสามัคคี เชื่อถือและไว้วางใจกัน ผูกมัดตนเองกับหมู่คณะ การมีส่วนร่วมทางการเมือง

อัจฉรา โฉมแฉล้ม (2544) ศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต่อการรวมกลุ่มกิจกรรมเพื่อสังคม เพื่อศึกษาลักษณะกิจกรรมเพื่อสังคม ปัจจัยผลักดันให้เกิดจิตสาธารณะเพื่อสังคม พบว่า ลักษณะกิจกรรมเพื่อสังคมที่ทำมากที่สุดในปัจจุบันคือ การพัฒนาพฤติกรรม โดยมีปัจจัยที่เข้าร่วมคือ ต้องการส่งเสริมประสบการณ์ ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์เพื่อกระตุ้นแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคมมากขึ้น นอกจากนี้ควรหาแนวทางอื่นให้เห็นความสำคัญของกิจกรรมเพื่อสังคมมากขึ้น

ประไพพิศ โอบารวัฒน์ (2548) ศึกษาเรื่อง กระบวนการเกิดจิตสำนึกสาธารณะของชุมชนบางลำพู เพื่อศึกษาเงื่อนไขและกระบวนการเกิดจิตสำนึกสาธารณะของชุมชนบางลำพู ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการเกิดจิตสำนึกสาธารณะเกิดจากกลุ่มกิจกรรม 3 กลุ่ม คือ มูลนิธิศุภนิมิต ประชาสังคมบางลำพู และเยาวชนเกษตรบางลำพู โดยประชาคมบางลำพูมีบทบาทในการสร้างกิจกรรมทางสังคมบนพื้นที่สวนสันติชัยปราการ จึงทำให้เกิดการรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมทางสังคม ซึ่งกิจกรรมนี้ทำให้เกิดอัตลักษณ์ชุมชน และอัตลักษณ์ชุมชนนำพามาซึ่งจิตสาธารณะ เนื่องจากกิจกรรมทางสังคมก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน จึงทำให้เกิดการดำรงอยู่ของชุมชนบางลำพู

บุญทัน ภูบาล (2549) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เกิดจากการใช้วิถีทัศนหุ่นละครเชิดเป็นตัวแบบจิตสาธารณะ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการใช้วิถีทัศนหุ่นละครเชิดเป็นต้นแบบมีการเปลี่ยนแปลงของระดับจิตสาธารณะเฉลี่ยโดยรวมสูงขึ้น

วิศัลย์ โฆษิตานนท์ (2550) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของประชาชนในชุมชนเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพลักษณะของการมีจิตสำนึกสาธารณะ ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ และสร้างรูปแบบการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ

พบว่า สภาพที่เป็นลักษณะของจิตสำนึกสาธารณะมี 3 ลักษณะ ได้แก่ การไม่กระทำสิ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาแก่ส่วนรวม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน และการมีน้ำใจต่อกัน ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะมี 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ ความต้องการส่วนบุคคล ความสามารถในการใช้วิจารณญาณ ความรับผิดชอบ และทัศนคติ และปัจจัยภายนอก ได้แก่ การมีส่วนร่วมกันของคนในสังคม การขัดเกลาทางสังคม การเรียนรู้และการรับรู้ข้อมูลต่างๆ วัฒนธรรม ประเพณี เป็นต้น ในส่วนของรูปแบบพบว่า มีแนวทางที่สำคัญ 8 ประการ คือ สร้างข้อตกลงร่วมกัน สร้างกระบวนการเรียนรู้ สร้างผู้นำ การรวมกลุ่มของประชาชน การรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน การบริหารจัดการชุมชน กิจกรรมชุมชน และความร่วมมือทางผลประโยชน์กับชุมชนภายนอก

คมสัน สุขมาก (2553) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเพื่อสร้างมโนทัศน์เชิงจิตสำนึกสาธารณะของอาสาสมัครตำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมเพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์จิตสำนึกสาธารณะของอาสาสมัครตำรวจ เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์เชิงจิตสำนึกสาธารณะของอาสาสมัครตำรวจ และเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อสนับสนุนของการนำโปรแกรมเพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์เชิงจิตสำนึกสาธารณะของอาสาสมัครตำรวจไปใช้ พบว่า กระบวนการที่ใช้เสริมสร้างมโนทัศน์จิตสำนึกสาธารณะมีดังนี้ การสนทนา การฝึกสมาธิ การทำความกระจ่างนิยม การเรียนรู้ผ่านละคร การอ่านชีวประวัติบุคคลสำคัญ และการทำงานช่วยเหลือสังคม ซึ่งได้ผลการทดลองการใช้โปรแกรม พบว่า ระดับมโนทัศน์เชิงจิตสำนึกสาธารณะก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองหลังเข้าร่วมโปรแกรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มทดลองมีระดับมโนทัศน์เชิงจิตสำนึกสาธารณะสูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งนี้ปัจจัยที่มีผลเชิงสนับสนุนในการนำโปรแกรมไปใช้ ได้แก่ คุณลักษณะที่เหมาะสมของผู้เรียน ผู้สอนมีประสบการณ์ตรง เนื้อหาสาระมีความหลากหลายและนำไปใช้ได้จริง กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และระยะเวลาที่เหมาะสม

ดนุชา ปนคำ (2555) ศึกษาเรื่อง การวิจัยหลักสูตรการเสริมสร้างจิตสาธารณะตามทฤษฎีการศึกษาเพื่อสังคมที่ดีกว่าสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรตามทฤษฎีการศึกษาเพื่อสังคมที่ดีกว่าเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนประถมศึกษา และเพื่อประเมินคุณภาพของหลักสูตร ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญ และมีความสามารถในการปรับปรุงสาธารณประโยชน์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 โดยนักเรียนมีจิตสาธารณะตามองค์ประกอบต่อไปนี้ ด้านการรู้ความสำคัญของจิตสาธารณะ ด้านการตระหนักรู้ความต้องการสาธารณประโยชน์ของชุมชน ด้านการตระหนักรู้

สาระเนื้อหาที่จำเป็นในการสร้างสรรค์สาธารณะประโยชน์ ด้านการสร้างสรรค์สาธารณประโยชน์ และด้านการติดตามผลการสร้างสรรค์สาธารณประโยชน์

โดยสรุป จิตสำนึกทางสังคมเป็นการพัฒนาคนในชุมชนที่เน้นกระบวนการคิด การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และมีความมุ่งมั่นในการกระทำ โดยบุคคลที่มีจิตสำนึกทางสังคมจะมีลักษณะ ดังนี้ การมีวินัยในตน ทั้งในเรื่องส่วนตัวและส่วนรวม เคารพกติกาที่ร่วมกันสร้างปฏิบัติสิทธิ และหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยจิตอาสา การมีน้ำใจต่อกัน ไม่ทำสิ่งที่เกิดปัญหาต่อส่วนรวม ทั้งนี้เมื่อบุคคลเกิดจิตสำนึกทางสังคมแล้วก็จะให้ความสำคัญต่อผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ใส่ใจกิจกรรมสาธารณะ ให้ความร่วมมือเพื่อประโยชน์สุขของชุมชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเบื้องต้น พบว่า การเรียนรู้ผู้ใหญ่ และการเรียนรู้โดยการใช้สังคม เป็นแนวคิดการเรียนรู้ที่สำคัญที่จะส่งผลให้จิตสำนึกสาธารณะได้ ผู้วิจัยสรุปสาระสำคัญของขั้นตอนการเรียนรู้ผู้ใหญ่และการเรียนรู้โดยการใช้สังคมได้ ดังนี้

การเรียนรู้ผู้ใหญ่ (Knowles, 1995) ประกอบไปด้วย 8 ขั้นตอน ได้แก่

1) การเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนคือ การแลกเปลี่ยนวัตถุประสงค์การเรียนรู้ แลกเปลี่ยนเป้าหมายการเรียนรู้ เวลาและสถานที่ในการพบกัน และแลกเปลี่ยนศักยภาพในการเรียนรู้

2) การสร้างบรรยากาศ เกิดจาก 2 บรรยากาศคือ บรรยากาศทางกายภาพซึ่งเป็นการจัดห้องเรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนเต็มไปด้วยความสุขและความร่าเริง และบรรยากาศทางจิตใจที่นำไปสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน ประกอบไปด้วย การเคารพซึ่งกันและกัน การให้ความร่วมมือ การเชื่อใจซึ่งกันและกัน การสนับสนุน การเปิดเผยและการเชื่อถือได้ ความสุขและความสนุกสนาน และความเห็นอกเห็นใจกัน

3) การวางแผนการเรียนรู้ คือ กระบวนการการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนรู้ที่วางแผนไว้กับผู้อำนวยความสะดวก

4) การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง คือผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการและสนใจที่ได้มาซึ่งความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะ และคุณค่าที่จะได้ในเนื้อหาของหลักสูตร แต่ละกลุ่มก็สามารถสรุปผลที่ได้จากการพูดคุยกันในกลุ่ม

5) กำหนดวัตถุประสงค์ที่เป็นจริงได้ คือ การที่ผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการเรียนรู้ แล้วสามารถแปลงเป็นวัตถุประสงค์ทางการศึกษาได้

6) การออกแบบรูปแบบประสบการณ์เรียนรู้ คือผู้เรียนเลือกวิธีการเรียนรู้ตามกิจกรรมที่ผู้เรียนชอบและมั่นใจที่จะกระทำ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ใช้ประสบการณ์ตัวเองด้วย ทั้งนี้หากติดขัดผู้สอนต้องช่วยบอกข้อดี ข้อจำกัดของแต่ละวิธีการเรียนรู้ แต่ผู้เรียนเป็นผู้ตัดสินใจเลือกการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการรับรู้ของตนเอง

7) ปฏิบัติตามแผนการเรียนรู้ คือการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน โดยผู้สอนจะสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจยิ่งขึ้น

8) การประเมินค่าตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ คือประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นระยะ ค้นหาว่าอะไรที่เกิดขึ้นจากภายในตัวผู้เรียนอย่างแท้จริง

การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Belisle and Sullivan, 2007) ประกอบไปด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่

1) การยึดโยงให้มีส่วนร่วม (Engaged Participation) การยึดโยงผู้เรียนตั้งแต่เริ่มแรก ผู้เรียนเป็นผู้ที่จัดให้บริการ

2) ความร่วมมือ (Collaboration) สร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชน การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานของชุมชนตั้งแต่เริ่มแรกจะช่วยทำให้ปฏิสัมพันธ์ประสบความสำเร็จมากขึ้น

3) การรวมเข้าด้วยกัน (Integration) สร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ก่อนที่จะทำโครงการให้บริการ จะต้องตัดสินใจว่าผู้เรียนต้องการจะเรียนอะไรโดยการเชื่อมโยงกับโครงการนั้น

4) การเตรียมความพร้อม (Preparation) ผู้เรียนต้องรู้และเตรียมความพร้อม ได้แก่ บทบาทของผู้เรียนคืออะไร ความคาดหวังของหน่วยงานที่ได้รับบริการคืออะไรถ้าผู้เรียนเข้าไปดำเนินการ ผู้เรียนต้องรับผิดชอบอะไรบ้าง เป็นต้น

5) การปฏิบัติ (Action) หลังจากที่ยึดโยงผู้เรียน มีความร่วมมือกับหน่วยงานที่ได้รับบริการ สร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และเตรียมความพร้อมแล้ว ก็ถึงเวลาใช้เครื่องมืออุปกรณ์ตามโครงการที่วางแผนไว้

6) การสะท้อนกลับ (Reflection) ส่วนใหญ่ของการเรียนรู้ในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเกิดขึ้นผ่านการสะท้อนกลับในขณะที่กำลังดำเนินการตามโครงการหรือภายหลังจากที่ดำเนินการตามโครงการ

7) การประเมินผล (Evaluation) การประเมินผลนี้ช่วยให้โครงการที่จะเกิดขึ้นในครั้งหน้าดีขึ้นกว่าเดิม

ผู้วิจัยใช้ขั้นตอนการเรียนรู้ผู้ใหญ่ (Adult Learning) ของ Knowles และขั้นตอนการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม (Service Learning) ของ Belisle and Sullivan มาผสมผสานเพื่อพัฒนาเป็น กระบวนการฝึกอบรม ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 กระบวนการการฝึกอบรมจากการผสมผสานแนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่และการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

การเรียนรู้ผู้ใหญ่	การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม	กระบวนการฝึกอบรม
การเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน: แลกเปลี่ยนศักยภาพในการเรียนรู้		การเตรียมความพร้อม: สร้างบรรยากาศ ทำให้คุ้นเคยกัน เกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ด้วยกัน และยอมรับความแตกต่างระหว่างกัน
การสร้างบรรยากาศ: สร้างบรรยากาศทางกายภาพและจิตใจ		
	การยึดโยงการมีส่วนร่วม: การยึดโยงผู้เรียนให้เป็นผู้จัดให้บริการ	การยึดโยงการมีส่วนร่วม: ผู้เรียนจัดบริการให้ชุมชน จึงต้องยึดโยงผู้เรียนโดยการให้ผู้เรียนเลือกชุมชนที่สนใจและต้องการจัดให้บริการ
	ความร่วมมือ: สร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชนตั้งแต่เริ่มแรก เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ความสำเร็จ	การให้ความร่วมมือกับชุมชน: ผู้เรียนเข้าถึงและรับรู้ปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริง
การวางแผนการเรียนรู้: เน้นให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนรู้ที่วางแผนไว้กับผู้อำนวยความสะดวก	การรวมเข้าด้วยกัน: การสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยต้องเชื่อมโยงความต้องการของผู้เรียนกับโครงการที่จะให้บริการชุมชน	การสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้: ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของตัวเองโดยสอดคล้องกับการให้บริการชุมชนและความต้องการของชุมชน พร้อมทั้งกำหนดวิธีและขั้นตอนที่จะเข้าไปให้บริการชุมชน
การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง: ผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการและความสนใจ		
กำหนดวัตถุประสงค์ที่เป็นจริงได้: ผู้เรียนแปลงความต้องการการเรียนรู้เป็นวัตถุประสงค์การเรียนรู้		
การออกแบบประสบการณ์เรียนรู้: ผู้เรียนเลือกวิธีการเรียนรู้ที่ชอบและมั่นใจที่จะลงมือกระทำ		

ตารางที่ 6 กระบวนการการฝึกอบรมจากการผสมผสานแนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่และการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (ต่อ)

การเรียนรู้ผู้ใหญ่	การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม	กระบวนการฝึกอบรม
	<p>การเตรียมความพร้อม: ผู้เรียนกำหนดบทบาทผู้เรียน ความคาดหวังของหน่วยที่ได้รับบริการ และกำหนดความรับผิดชอบของผู้เรียน</p>	<p>เตรียมความพร้อมก่อนให้บริการชุมชน: กำหนดบทบาทของผู้เรียน และเตรียมความพร้อมในทุกด้านก่อนลงพื้นที่ให้บริการชุมชน</p>
<p>ปฏิบัติตามแผนการเรียนรู้: การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน</p>	<p>การปฏิบัติ: ให้บริการชุมชนตามโครงการที่วางแผนไว้</p>	<p>การให้บริการชุมชน: ผู้เรียนดำเนินการเรียนรู้โดยการให้บริการชุมชน หากติดขัดอะไรผู้เรียนสามารถปรึกษากับผู้อำนวยการ ความสะดวกได้ตลอดเวลา</p>
	<p>การสะท้อนกลับ: สะท้อนกลับในขณะที่ดำเนินการตามโครงการหรือภายหลังจากการดำเนินโครงการ</p>	<p>การสะท้อนคิด: ผู้เรียนทบทวนไตร่ตรองกิจกรรมทุกขั้นตอน พร้อมสรุปการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงที่ได้รับหลังจากให้บริการชุมชน</p>
<p>การประเมินค่า: การประเมินความก้าวหน้าของตัวผู้เรียนเป็นระยะ</p>	<p>การประเมินผล: การประเมินผลจะช่วยให้โครงการในอนาคตที่ขึ้นกว่าเดิม</p>	<p>การประเมินผล: ผู้เรียนพิจารณาการเรียนรู้ที่ได้รับจากการให้บริการ และเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียนพร้อมกับพิจารณาว่า การเรียนรู้นี้มีประโยชน์ มีคุณค่ากับผู้เรียนหรือไม่ หากมีผู้เรียนก็นำสิ่งที่เรียนรู้จากการให้บริการชุมชนไปใช้ในโครงการอนาคตต่อไป</p>

ผู้วิจัยเห็นว่า กระบวนการฝึกอบรมที่ได้จากการผสมผสานแนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่และการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม จะทำให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะที่แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้ดังนี้

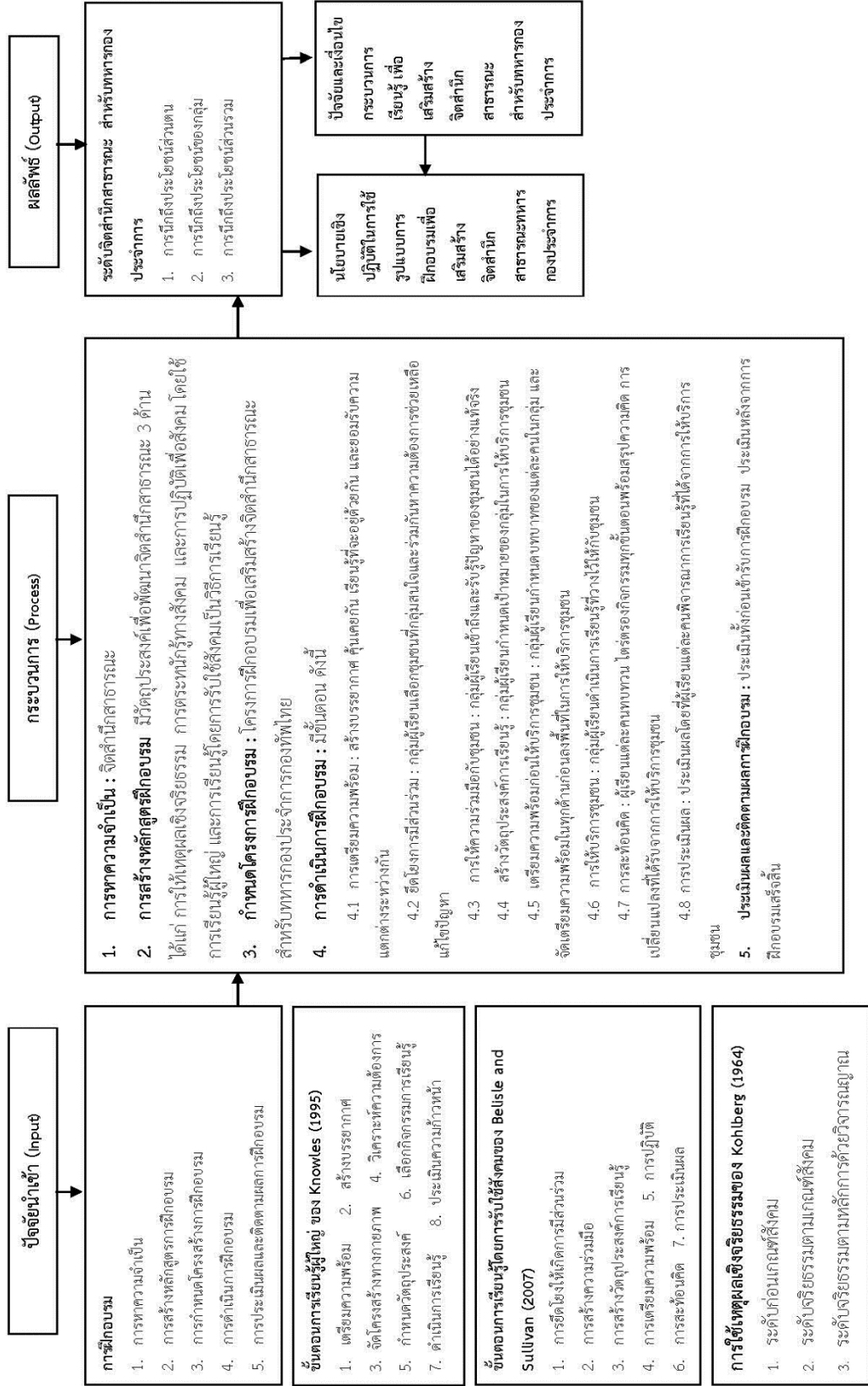
ระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน หมายถึง ผู้เรียนที่มีความรู้และมีความรู้สึกที่นึกถึงแต่ตนเองเป็นหลัก จนแสดงพฤติกรรมตามใจตนเอง โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องของสังคม

ระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม หมายถึง ผู้เรียนที่มีความรู้และมีความรู้สึกที่อยากเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม จนแสดงพฤติกรรมตามที่กลุ่มเห็นชอบ และปฏิบัติตามกฎของกลุ่มนั้นๆ เพื่อรักษาสัมพันธภาพที่ดีของกลุ่มไว้

ระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม หมายถึง ผู้เรียนที่มีความรู้และความรู้สึกที่เข้าใจบุคคลอื่น สังคม และสาธารณะ ตจนแสดงพฤติกรรมที่เป็นลักษณะของผู้ที่เจริญแล้ว โดยคำนึงถึงความถูกต้อง ความยุติธรรม และประโยชน์ของคนหมู่มาก โดยปราศจากการควบคุมจากบุคคลอื่น เนื่องจากเคารพในความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคล

ผู้วิจัยได้กรอบแนวคิดของการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะสำหรับทหารกองประจำการ ดังแสดงในแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 : กรอบแนวคิดเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ สำหรับบริหารกองประจำการ

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ สำหรับทหารกองประจำการ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ 3) เพื่อนำเสนอนโยบายเชิงปฏิบัติในการใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ โดยผู้วิจัยได้วางแผนที่จะเลือกใช้แบบทดสอบก่อนและทดสอบหลัง (One Group Pretest-Posttest Design) คือก่อนทดลองจะทำการทดสอบเพื่อวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ และทำการทดสอบหลังจากดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการฝึกอบรมที่พัฒนาแล้ว ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการฝึกอบรมทหารกองประจำการและระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ เป็นขั้นตอนในการหาข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ โดยใช้การผสมผสานระหว่างแนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่ และแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เป็นขั้นตอนการดำเนินการฝึกอบรม ซึ่งมีทั้งสิ้น 8 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อม
- ขั้นที่ 2 การยึดโยงการมีส่วนร่วม
- ขั้นที่ 3 การให้ความร่วมมือกับชุมชน
- ขั้นที่ 4 การสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้
- ขั้นที่ 5 การเตรียมความพร้อมก่อนให้บริการชุมชน
- ขั้นที่ 6 การให้บริการชุมชน
- ขั้นที่ 7 การสะท้อนคิด
- ขั้นที่ 8 การประเมินผล

ขั้นตอนที่ 3 การนำเสนอนโยบายเชิงปฏิบัติในการใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ เมื่อนำรูปแบบการฝึกอบรมไปทดลองใช้ และวิเคราะห์ร่วมกับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยสนับสนุน ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข ซึ่งขั้นตอนนี้จะเป็น

ประโยชน์ในการนำข้อเสนอแนะไปใช้ในอนาคต ผู้วิจัยดำเนินการในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการฝึกทหารกองประจำการและระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหา และระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำไปกำหนดเนื้อหาสาระ และวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มทหารกองประจำการ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยขั้นตอนนี้ ดังนี้

1.1 ศึกษาสภาพการฝึกทหารกองประจำการและปัญหาการฝึกอบรมของทหารกองประจำการ

1.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บังคับบัญชากองพันระวังป้องกัน สำนักงานผู้บัญชาการกองบัญชาการกองทัพไทย สังกัดกองบัญชาการกองทัพไทย และผู้ฝึกทหารกองประจำการ สังกัดกองทัพบก รวมทั้งสิ้น 31 นาย

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่สนใจและสะดวกที่จะให้สัมภาษณ์ จำนวนรวม 7 นาย โดยทำการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้บัญชาการกองพันระวังป้องกันฯ 1 นาย และครูฝึกทหารกองประจำการ 6 นาย

1.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ สภาพและปัญหาการฝึกอบรมทหารกองประจำการ เพื่อให้ได้ข้อมูลองค์ความรู้ที่สอดคล้องและสามารถนำไปใช้สร้างแบบสัมภาษณ์ที่ศึกษาสภาพและปัญหาสำหรับทหารกองประจำการ

เครื่องมือชุดที่ 1 : สร้างแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In Depth Interview) โดยมีประเด็นในการถาม 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อนามสกุล อายุ ระดับการศึกษา ที่อยู่ตามภูมิลำเนา และตำแหน่งงานปัจจุบัน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านการฝึกทหารกองประจำการ ประกอบไปด้วย บทบาทของทหารกองประจำการในกองทัพไทย หลักสูตร วิธีการ และแนวคิดในการฝึกทหารกองประจำการ ความคิดเห็นต่อหลักสูตรการฝึกทหารกองประจำการในปัจจุบัน คุณลักษณะที่จำเป็นในการ

ปฏิบัติงานของทหารกองประจำการ ความสามารถหรือทักษะที่ต้องการให้เกิดขึ้นหลังจากการฝึกทหารกองประจำการ สิ่งที่ทหารกองประจำการได้รับการพัฒนาเมื่อฝึกทหารกองประจำการเสร็จ และข้อดีของการฝึกทหารกองประจำการ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ ประกอบด้วย ทหารกองประจำการในการปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวม ผลในด้านจิตสำนึกสาธารณะที่ได้จากการฝึกทหารกองประจำการ ทหารกองประจำการสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการดูแลรักษาสาธารณสุขสมบัติและสิ่งแวดล้อมชุมชนเมื่อจบการฝึกทหารกองประจำการ ทหารกองประจำการสามารถนำความรู้จากการฝึกทหารกองประจำการไปช่วยเหลือส่วนรวม และการเป็นทหารกองประจำการเป็นการปฏิบัติงานเพื่อสังคม

1.1.3 ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) เมื่อผู้วิจัยสร้างเครื่องมือครอบคลุมเนื้อหาดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตามภาคผนวก ก ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ความถูกต้องของภาษา และความเหมาะสมของข้อคำถาม โดยถือเกณฑ์ความเห็นสอดคล้อง โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence:IOC) โดยมีเกณฑ์ ว่าค่า IOC ที่คำนวณเท่ากับ 0.69 ซึ่งมากกว่า 0.5 ถือว่าข้อคำถามนั้นมีความเหมาะสม

ผู้วิจัยไปรับเครื่องมือดังกล่าวจากผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านด้วยตนเอง เพื่อจะได้เข้าใจรายละเอียดในแต่ละประเด็นคำถาม โดยสรุปผลข้อเสนอแนะและคำแนะนำที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่านมานำเรียนปรึกษาและขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นผู้วิจัยพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมข้อความให้มีความเหมาะสมทางภาษา ความชัดเจนของเนื้อหาตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกับคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยปรับแก้ ดังนี้

ในส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยตัดอายุ ระดับการศึกษา ที่อยู่ตามภูมิลำเนาออก เนื่องจากไม่ได้เกี่ยวข้องกับการศึกษาสภาพและระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ และเพิ่มวันเดือนปีที่สัมภาษณ์แทน

ในส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ ผู้วิจัยปรับคำถามจาก ทหารกองประจำการปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวม เป็น ความเต็มใจของทหารกองประจำการในการปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวม

1.1.4 ขั้นตอนและวิธีการรวบรวมข้อมูล

1) ศึกษาข้อมูลหลักสูตรการฝึกทหารกองประจำการจากเอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2) นำความรู้ ข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษา สภาพและปัญหาของการฝึกอบรมทหารกองประจำการ โดยแบบสัมภาษณ์นี้จะนำมาใช้กับ ผู้บังคับบัญชาหน่วยฝึกทหารกองประจำการ และครูฝึกทหารกองประจำการ

3) นำแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาแล้วส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านพิจารณาเพื่อ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content-Validity) โดยติดต่อประสานเบื้องต้นและมีหนังสือ นำ เรียนจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4) แก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมกับให้อาจารย์ที่ ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาอีกครั้ง เพื่อนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

5) ประสานขอเข้าไปเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ โดยได้สัมภาษณ์รองเสนาธิการ สำนักกองบัญชาการ กองบัญชาการกองทัพไทย ในวันที่ 14 ธันวาคม 2558 สัมภาษณ์ครูฝึก ทหารกองประจำการ หน่วยกองพันทหารราบที่ 3 มณฑลทหารบกที่ 11 และครูฝึกทหารกอง ประจำการ กองพันทหารราบที่ 3 กรมทหารราบที่ 1 รักษาพระองค์ ในวันที่ 21 ธันวาคม 2558

6) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ได้มาถอดเทป พร้อมทั้งแยกเป็นประเด็นตามข้อ คำถาม เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ต่อไป

1.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหาในด้านข้อมูลภูมิหลัง และด้านการปฏิบัติงานของทหารกองประจำการ

1.2 ศึกษาระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการศึกษาระดับจิตสำนึกสาธารณะ สำหรับทหารกอง ประจำการ คือ ทหารกองประจำการที่ผ่านการฝึกอบรมและมีเวลาราชการเหลือก่อนปลดประจำการ ไม่เกิน 6 เดือน จากทุกภาคทั่วประเทศ จำนวน 99,373 คน ประกอบไปด้วย

- เขตพื้นที่ที่ภาค 1 จำนวนรวม 46,232 นาย
- เขตพื้นที่ที่ภาค 2 จำนวนรวม 19,240 นาย

- เขตพื้นที่ที่พภาค 3 จำนวนรวม 17,230 นาย
- เขตพื้นที่ที่พภาค 4 จำนวนรวม 14,997 นาย
- เขตพื้นที่ส่วนกลาง จำนวนรวม 1,674 นาย

กลุ่มตัวอย่าง คือทหารกองประจำการกองทัพไทย โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น
ภูมิ (Stratified Sampling) จำนวนรวม 389 นาย โดยผู้วิจัยคำนวณกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Taro
Yamane โดยใช้ค่าคลาดเคลื่อน 0.05 ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ n แทนขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทนขนาดของประชากร

e แทนความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง

จากนั้นนำกลุ่มตัวอย่างมาเทียบสัดส่วนในการเก็บข้อมูล โดยคำนวณแบบ
บัญญัติไตรยางค์ เช่น

ถ้ามีทหารกองประจำการ รวม 99,373 นาย แบ่งเป็นพภาคที่ 1 รวม
46,232 นาย

ถ้าต้องการกลุ่มตัวอย่าง รวม 389 นาย

จะต้องมีกลุ่มตัวอย่างส่วนเสนาธิการร่วม รวม $\frac{389 \times 46,232}{99,373} = 180.97$ นาย

ดังแสดงกลุ่มตัวอย่าง ในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามทัพภาคของกองทัพไทย

ภาค	ทหารกองประจำการ	จำนวน (ตัวอย่าง)
ทัพภาคที่ 1	46,232	181
ทัพภาคที่ 2	19,240	75
ทัพภาคที่ 3	17,230	67
ทัพภาคที่ 4	14,997	59
ส่วนกลาง	1,674	7
รวม	99,373	389

หมายเหตุ : ข้อมูลจากกรมสถิติ หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน ปีงบประมาณพ.ศ.2558

ซึ่งผู้วิจัยได้แยกกลุ่มตัวอย่างตามหน่วยในแต่ละทัพภาค ดังนี้

- เขตพื้นที่ทัพภาค 1 ได้แก่ กรมทหารราบที่ 21 รักษาพระองค์ และ มณฑลทหารบกที่ 11 จำนวนรวม 181 นาย
- เขตพื้นที่ทัพภาค 2 ได้แก่ กรมทหารราบที่ 3 ค่ายกฤษณ์สีวะรา จำนวนรวม 75 นาย
- เขตพื้นที่ทัพภาค 3 ได้แก่ กองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 ค่ายจิระประวัติ และ กองพันสื่อสารที่ 4 ค่ายสมเด็จพระนเรศวร จำนวนรวม 67 นาย
- เขตพื้นที่ทัพภาค 4 ได้แก่ กรมทหารราบที่ 152 ค่ายสิรินธร และ กรมทหารราบที่ 5 กองพันที่ 1 จำนวนรวม 59 นาย
- เขตพื้นที่ส่วนกลาง ได้แก่ กองพันระวังป้องกัน สำนักกองบัญชาการกองบัญชาการกองทัพไทย จำนวนรวม 7 นาย

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ชุดที่ 2 : สร้างแบบสอบถาม เพื่อใช้วัดระดับจิตสำนึกสาธารณะสำหรับทหารกองประจำการ สังกัดกองบัญชาการกองทัพไทย โดยมีประเด็นในการถาม 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ชื่อนามสกุล อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่เข้ามาเป็นทหารเกณฑ์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ ประกอบด้วย การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน การคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม และการปฏิบัติเพื่อสังคมของทหารกองประจำการ ซึ่งในส่วนที่ 3 นี้ ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Multiple Choice) ชนิด 3 ตัวเลือก โดยตัวเลือกแต่ละตัวมีค่าน้ำหนักคะแนนไม่เท่ากัน โดยให้ค่าคะแนนและความหมายดังนี้

3 หมายความว่า ผู้ตอบมีจิตสำนึกสาธารณะให้กับสังคม

2 หมายความว่า ผู้ตอบมีจิตสำนึกสาธารณะให้กับกลุ่ม

1 หมายความว่า ผู้ตอบมีจิตสำนึกสาธารณะให้กับตัวเอง

การพิจารณาแปลผลตามเกณฑ์คะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 36 – 45 หมายความว่า ผู้ตอบมีจิตสำนึกสาธารณะในระดับ การคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 25 – 35 หมายความว่า ผู้ตอบมีจิตสำนึกสาธารณะในระดับ การคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 15 – 24 หมายความว่า ผู้ตอบมีจิตสำนึกสาธารณะในระดับการนึกถึงประโยชน์ส่วนตัว

1.2.3 ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) เมื่อผู้วิจัยสร้างเครื่องมือครอบคลุมเนื้อหาดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน รายชื่อตามภาคผนวก ก ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ความถูกต้องของภาษา และความเหมาะสมของข้อคำถาม โดยถือเกณฑ์ความเห็นสอดคล้อง โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence:IOC) โดยมีเกณฑ์ว่าถ้าค่า IOC ที่คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถือว่าข้อคำถามนั้นมีความเหมาะสม ซึ่งในแบบสอบถามนี้มีค่า ค่า IOC ที่คำนวณได้เท่ากับ 0.8 ถือว่าข้อคำถามนั้นมีความเหมาะสม

ผู้วิจัยนำมาพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมข้อความให้มีความเหมาะสมทางภาษา ความชัดเจนของเนื้อหาตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกับคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา โดยปรับแก้ไข ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยปรับแก้จาก ระยะเวลาที่เข้ามาเป็นทหารเกณฑ์ เป็น ระยะเวลาที่เข้ามาเป็นทหารกองประจำการ เพื่อจะได้ไม่เกิดความสับสนและใช้คำเดียวกันทั้งหมด

ส่วนที่ 2 ยกเลิกคำถาม ในขณะที่ท่านวิ่งออกกำลังกายที่สวนสาธารณะ แล้วมีเสียงเพลงชาติดังขึ้น ท่านจะอย่างไร เป็น ในขณะที่ท่านวิ่งออกกำลังกายที่สวนสาธารณะแล้วเห็นคนเป็นลม ท่านจะอย่างไร

พร้อมทั้งตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับทหารกองประจำการ โดยกำหนดระยะเวลาเก็บรวบรวมภายหลัง 1 สัปดาห์ต่อมา แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความเที่ยง โดยนำแบบประเมินจิตสำนึกสาธารณะ มาวิเคราะห์ค่าความเที่ยงโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha Coeficiency : α) โดยมีเกณฑ์การยอมรับอยู่ที่ 0.7 ขึ้นไป ทั้งนี้ ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นที่ได้จากแบบสอบถามนี้คือ 0.797 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามใช้ได้

1.2.4 ขั้นตอนและวิธีการในการรวบรวมข้อมูล

- 1) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะ และเกณฑ์การวัดผลจากเอกสารบทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) นำความรู้ ข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแบบสอบถามเพื่อวัดระดับทหารกองประจำการ โดยแบบสอบถามนี้จะสอบถามทหารกองประจำการทั่วประเทศ
- 3) นำเรียนอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาขึ้น แก้ไขให้เหมาะสมจนกว่าอาจารย์ที่ปรึกษาจะเห็นว่าเหมาะสมที่จะนำไปใช้
- 4) นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเห็นชอบแล้ว ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านพิจารณาเพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content-Validity) โดยติดต่อประสานเบื้องต้นและมีหนังสือแนะนำเรียนจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5) นำแบบสอบถามไปตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับทหารกองประจำการ หน่วยกองพลทหารม้าที่ 2 รักษาพระองค์ จำนวน 30 นาย เมื่อ 4 ตุลาคม 2558

6) แก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมกับให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาอีกครั้ง เพื่อนำแบบสอบถามไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

7) ประสานผู้บังคับหน่วย หรือผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่ในหน่วย ประกอบด้วย กรมทหารราบที่ 21 รักษาพระองค์, มณฑลทหารบกที่ 11, กรมทหารราบที่ 3 ค่ายกฤษณ์สีวะรา, กองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 ค่ายจिरประวัติ, กองพันสื่อสารที่ 4 ค่ายสมเด็จพระนเรศวร, กรมทหารราบที่ 152 ค่ายสิรินธร, กรมทหารราบที่ 5 กองพันที่ 1 และกองพันระวังป้องกัน สำนักผู้บัญชาการ กองบัญชาการกองทัพไทย เพื่อขอส่งแบบสอบถามในการเก็บข้อมูล

8) ส่งแบบสอบถามทั้งหมดไปยังหน่วยที่ประสานไว้ทางไปรษณีย์ รวมจำนวน 398 ชุด เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2558

9) ได้รับแบบสอบถามคืนมาทางไปรษณีย์รวมจำนวน 398 ชุด ในห้วงวันที่ 18-22 มกราคม 2559

10) ใช้สถิติวิเคราะห์ค่าคะแนนของแบบสอบถามที่ได้ และประมวลผล และวิเคราะห์ค่าที่ได้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ต่อไป

1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ สำหรับทหารกองประจำการ

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 และ แนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่ (Knowles, 1995) การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Belisle and Sullivan, 2007) และแนวคิดจิตสำนึกสาธารณะ มาพัฒนาเป็นรูปแบบการฝึกอบรม โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยขั้นตอนนี้ ดังนี้

2.1 การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

2.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การที่จะเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมการฝึกอบรมเพื่อพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการนั้น ผู้วิจัยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เมื่อพิจารณาระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการทั่วประเทศแล้วพบว่า ทหารกองประจำการที่สังกัดกองทัพภาคที่ 1 มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนมากที่สุด ซึ่งเป็นประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม ผู้วิจัยจึงได้ประสานไปยังหน่วยในพื้นที่กองทัพภาคที่ 1 แต่เนื่องจากทางหน่วยติดภารกิจจึงไม่สามารถให้การสนับสนุนได้ ผู้วิจัยจึงประสานไปถึงหน่วยที่อยู่ในพื้นที่กองทัพภาคที่ 3 แทน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนรองลงมา ซึ่งหน่วยในพื้นที่กองทัพภาคที่ 3 สามารถให้การสนับสนุนได้

ประชากรสำหรับการเข้าร่วมการฝึกอบรมเพื่อพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ คือ ทหารกองประจำการที่ผ่านการฝึกอบรมและมีเวลาราชการเหลือก่อนปลดประจำการไม่เกิน 6 เดือน จากหน่วยกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 รวมทั้งสิ้น 121 นาย

กลุ่มตัวอย่าง คือ ทหารกองประจำการที่ผ่านการฝึกอบรมและมีเวลาราชการเหลือก่อนปลดประจำการไม่เกิน 6 เดือน จากหน่วยกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 โดยทำการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่มีเงื่อนไขว่าทหารกองประจำการสมัครเข้าร่วมการฝึกอบรมด้วยความสมัครใจและสามารถเข้าร่วมการฝึกอบรมได้ตลอดระยะเวลาการฝึกอบรม 120 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 30 นาย รายชื่อตามภาคผนวก ข

2.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ศึกษาแนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่ การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม แนวคิดจิตสำนึกสาธารณะ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลที่ได้จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มาพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

เครื่องมือชุดที่ 3 : แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม จดบันทึกปรากฏการณ์และพฤติกรรมของผู้เรียน เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย โดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยมีประเด็นการสังเกต คือ การเกิดจิตสำนึกสาธารณะของผู้เข้ารับการฝึกอบรม กระบวนการเรียนรู้ของทหารกองประจำการ ลักษณะการฝึกอบรม และการมีปฏิสัมพันธ์ของชุมชน

เครื่องมือชุดที่ 4 : แบบสอบถามเพื่อวัดจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ สร้างแบบประเมินเพื่อใช้วัดระดับจิตสำนึกสาธารณะสำหรับทหารกองประจำการ สังกัดกองบัญชาการกองทัพไทย โดยมีประเด็นในการถาม 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ชื่อนามสกุล อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่เข้ามาเป็นทหารกองประจำการ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ ประกอบด้วย การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน การคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม และการคำนึงถึงประโยชน์ของสังคมของทหารกองประจำการ ซึ่งในส่วนที่ 3 นี้ ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Multiple Choice) ชนิด 3 ตัวเลือก โดยตัวเลือกแต่ละตัวมีค่าน้ำหนักคะแนนไม่เท่ากัน โดยให้ค่าคะแนนและความหมายดังนี้

3 หมายความว่า ผู้ตอบมีจิตสำนึกสาธารณะให้กับสังคม

2 หมายความว่า ผู้ตอบมีจิตสำนึกสาธารณะให้กับกลุ่ม

1 หมายความว่า ผู้ตอบมีจิตสำนึกสาธารณะให้กับตัวเอง

การพิจารณาแปลผลตามเกณฑ์คะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 36 – 45 หมายความว่า ผู้ตอบมีจิตสำนึกสาธารณะในระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 25 – 35 หมายความว่า ผู้ตอบมีจิตสำนึกสาธารณะในระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 15 – 24 หมายความว่า ผู้ตอบมีจิตสำนึกสาธารณะในระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน

เครื่องมือชุดที่ 5 : รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการที่พัฒนาแล้วมี 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การหาความจำเป็น การเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ และความจำเป็นที่ได้เพิ่มเติมจากการศึกษาสภาพและระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการทั่วประเทศตามวัตถุประสงค์ที่ 1

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

- วัตถุประสงค์การเรียนรู้ คือ เพื่อพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับทหารกองประจำการทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน การคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม และการคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม

- เนื้อหาการเรียนรู้ การช่วยเหลือกลุ่ม ชุมชน และสังคม

- วิธีการเรียนรู้ ใช้การผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ผู้ใหญ่และมีการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม โดยเป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้อำนวยความสะดวก

- ระยะเวลาฝึกอบรม 120 ชั่วโมง

- การประเมินผล แบบสอบถามเพื่อวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดโครงการฝึกอบรม โครงการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ สำหรับทหารกองประจำการกองทัพไทย

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการฝึกอบรม

ขั้นที่ 1 เตรียมความพร้อมและสร้างความคุ้นเคยร่วมกันให้กลุ่มผู้รับการฝึกอบรม โดยเริ่มต้นจากผู้วิจัยแนะนำตัวเอง และให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมแนะนำตนเองเป็นรายบุคคล จากนั้นกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมเลือกบรรยากาศที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเริ่มดำเนินกิจกรรมเพื่อเรียนรู้และเข้าใจตนเองและผู้อื่น รวมถึงยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความรับผิดชอบร่วมกัน และสามารถทำงานเป็นทีมได้ ดังนี้

บทบาทของผู้วิจัย

1) ผู้วิจัยแนะนำตัวเองและบอกถึงการดำเนินกิจกรรมการสร้าง ความคุ้นเคย ซึ่งจะใช้เกมเพื่อช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเรียนรู้และรู้จักกันมากขึ้น

2) ผู้วิจัยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเลือกบรรยากาศในการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะการนั่ง การใช้หรือไม่ใช้โต๊ะเรียน การเปิดเพลงและเลือกเพลงเพื่อสร้างบรรยากาศ การพักรับประทานอาหารว่าง รวมถึงเวลาเข้าร่วมและเลิกกิจกรรม

3) ผู้วิจัยเตรียมกิจกรรม 7 กิจกรรมที่เป็นเกม คือ เกมแนะนำชื่อ เกมบิงโก เกมทายนิสสัย เกมผึ่งการง เกมทหารรวมแถว เกมแม่น้ำพิช และเกมเปิด ที่ช่วยสร้างความคุ้นเคยกันและรู้จักมากยิ่งขึ้น ช่วยสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร เพื่อเรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน รวมถึงเรียนรู้ที่จะทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) ผู้วิจัยเรียนรู้ร่วมกันกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยผ่านกิจกรรม ทั้ง 7 กิจกรรมที่เตรียมไว้

5) ผู้วิจัยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสรุปบทเรียนที่ได้รับ โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทบทวน ไตร่ตรองว่า อะไรคือกิจกรรมที่ประทับใจมากที่สุด และเพราะเหตุใดถึงประทับใจในกิจกรรมนั้น

บทบาทของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1) กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมเลือกบรรยากาศในการเรียนรู้ที่กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องการ

2) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมกันทำกิจกรรม 7 กิจกรรมทั้งกิจกรรมเดี่ยว และกิจกรรมกลุ่ม เพื่อเรียนรู้นิสัยใจคอ ความคิดของเพื่อนแต่ละคน พร้อมทั้งยอมรับและเข้าใจในความแตกต่างของแต่ละบุคคลด้วย

3) ผู้เรียนสรุปบทเรียนที่ได้รับในกิจกรรมที่ 1

ขั้นที่ 2 การยึดโยงการมีส่วนร่วม โดยให้ทหารกองประจำการเลือกชุมชนที่กลุ่มของตนสนใจและต้องการมีส่วนร่วมในการเข้าไปช่วยเหลือแก้ไขปัญหาชุมชนนั้นๆ ดังนี้

บทบาทผู้วิจัย

1) ผู้วิจัยถามผู้เข้ารับการฝึกอบรมถึงกิจกรรมการสร้าง ความคุ้นเคยเมื่อวานว่าได้อะไรบ้าง และบอกถึงการดำเนินกิจกรรมในขั้นตอนที่ 2 ซึ่งเรียกว่า การยึดโยงการมีส่วนร่วม โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเลือกชุมชนที่กลุ่มสนใจ

2) ผู้วิจัยให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมเลือกบรรยากาศในการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะการนั่ง การใช้หรือไม่ใช้โต๊ะเรียน การเปิดเพลงและเลือกเพลงเพื่อสร้างบรรยากาศ การพักรับประทานอาหารว่าง รวมถึงเวลาเข้าร่วมและเลิกกิจกรรม

3) จากที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รู้จัก เรียนรู้กันมากขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมในขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่มๆละ 10คน

4) ผู้วิจัยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละกลุ่มค้นหา พิจารณา และเลือกชุมชนที่ทหารกองประจำการสนใจและต้องการให้บริการชุมชนมา 1 ชุมชน โดยให้เลือกเป็นพื้นที่เขตจังหวัดนครสวรรค์ หรืออุทัยธานี

5) ผู้วิจัยให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมหาสภาพและปัญหาของชุมชนที่กลุ่มเลือก และร่วมกันวิเคราะห์ว่าจะเข้าไปเก็บข้อมูลสภาพและปัญหาที่แท้จริงของชุมชนได้อย่างไร เมื่อไหร่ และต้องใช้เครื่องมืออะไรบ้าง พร้อมทั้งติดต่อประสานงานกับชุมชนเพื่อเข้าไปศึกษาพื้นที่จริง

6) ผู้วิจัยให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มนำเสนอผลให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่เหลือทราบและเรียนรู้ร่วมกัน

บทบาทของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแบ่งกลุ่มตามความพึงพอใจที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน โดยให้แต่ละกลุ่มมีสมาชิก 10 คน

2) กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละกลุ่มช่วยกันค้นหา พิจารณา และเลือกชุมชนที่กลุ่มสนใจและต้องการให้บริการจากพื้นที่เขตจังหวัดนครสวรรค์และอุทัยธานี รวมทั้งศึกษาสภาพและปัญหาของชุมชนนั้นๆ วิเคราะห์สภาพปัญหาของชุมชนเบื้องต้น โดยบอกวิธีการเข้าไปเก็บข้อมูลสภาพและปัญหาที่แท้จริงของชุมชน วันและเวลาที่เข้าไปในชุมชน เครื่องมือที่จะนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล พร้อมทั้งติดต่อประสานงานกับหัวหน้าชุมชนเพื่อเข้าไปสำรวจปัญหาและความต้องการของชุมชนที่อยากให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องการสร้างกิจกรรมรับใช้สังคม

3) นำเสนอชุมชนที่กลุ่มเลือก วิธีการศึกษาสภาพและปัญหาของชุมชนนั้น รวมถึงเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลชุมชน พร้อมทั้งนำเสนอสิ่งที่กลุ่มได้เรียนรู้ในกิจกรรมขั้นตอนที่ 2 เพื่อให้กลุ่มที่เหลือเกิดการเรียนรู้ร่วมกันด้วย

ขั้นที่ 3 การสร้างความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานในชุมชน โดยให้ทหารกองประจำการเข้าถึงชุมชนและรับรู้ปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริง รวมถึงการประสานงานและสร้างสัมพันธภาพกับชุมชนที่ตนเองต้องการที่จะเข้าไปให้บริการ ดังนี้

บทบาทผู้วิจัย

- 1) ผู้วิจัยถามถึงกิจกรรมการยึดโยงการมีส่วนร่วมว่าแต่ละกลุ่มเลือกพื้นที่ไหน และวันนี้เราจะไปเรียนรู้ปัญหาที่แท้จริงร่วมกันในการไปลงพื้นที่
- 2) ผู้วิจัยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแบ่งกลุ่มตามเดิม และให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละคนแยกย้ายไปลงชุมชนที่ตนเลือกไว้ ตามวันและเวลาที่แต่ละกลุ่มได้ประสานกับชุมชน
- 3) ผู้วิจัยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้าไปพูดคุย เก็บข้อมูลสภาพและปัญหาที่แท้จริงของชุมชน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้เครื่องมือที่แต่ละกลุ่มจัดทำขึ้นในการรวบรวมข้อมูลดังกล่าว
- 4) ผู้วิจัยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละกลุ่มสรุปข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ปัญหาที่แท้จริง ปัญหาข้อขัดข้อง และการแก้ไขเบื้องต้นที่แต่ละกลุ่มได้ดำเนินการไปแล้ว พร้อมทั้งนำเสนอผลสรุปที่ได้นี้ให้แก่ทหารกองประจำการกลุ่มอื่น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันด้วย

บทบาทของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

- 1) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแบ่งกลุ่มตามเดิม แยกย้ายไปลงชุมชนที่ตนเองเลือกตามวันและเวลาที่ประสานไว้กับชุมชน พร้อมนำเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลพื้นที่ที่เตรียมไว้ไปด้วย
- 2) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสำรวจพื้นที่ที่ต้องการให้บริการ และทำความเข้าใจความคุ้นเคยกับคนในชุมชนและหน่วยงานของชุมชน รวมทั้งเรียนรู้สภาพและปัญหาที่แท้จริงจากคนในชุมชนในทุกๆด้าน ทั้งนี้กลุ่มผู้เรียนจะต้องเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์สภาพปัญหาที่แท้จริงของชุมชน เพื่อกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริงปัญหาในการลงพื้นที่ให้บริการชุมชนต่อไป
- 3) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำเสนอสภาพและปัญหาที่แท้จริง รวมถึงปัญหาข้อขัดข้อง และการแก้ไขเบื้องต้นของกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมกลุ่มที่เหลือทราบ เพื่อจะได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นที่ 4 การสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ จะต้องตัดสินใจว่าทหารกองประจำการต้องการจะเรียนอะไรโดยการเชื่อมโยงกับโครงการนั้น ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะทราบความต้องการของกลุ่มผู้เรียนแล้วว่า จะทำโครงการอะไรให้บริการชุมชนถึงจะสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนหรือไม่ โดยให้กลุ่มผู้เรียนกำหนดโครงการที่จะให้บริการกับชุมชนที่กลุ่มเลือก

กำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ตลอดจนกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของกลุ่ม ทั้งนี้จะต้องเชื่อมโยงและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนที่กลุ่มเลือก ดังนี้

บทบาทผู้วิจัย

- 1) ผู้วิจัยถามถึงการไปลงพื้นที่เพื่อทราบปัญหาของชุมชนเมื่อวาน และบอกถึงกิจกรรมที่จะทำต่อในวันนี้ว่าเป็นการสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ให้เชื่อมโยงกับความต้องการของคนในชุมชน
- 2) ผู้วิจัยให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมเลือกบรรยากาศในการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะการนั่ง การใช้หรือไม่ใช้โต๊ะเรียน การเปิดเพลงและเลือกเพลงเพื่อสร้างบรรยากาศ การพักรับประทานอาหารว่าง รวมถึงเวลาเข้าร่วมและเลิกกิจกรรม
- 3) ผู้วิจัยให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมคิดโครงการที่จะให้บริการชุมชน กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของกลุ่ม รวมถึงกำหนดเนื้อหา กิจกรรม หรือกระบวนการของกลุ่มที่จะเข้าไปจัดบริการให้กับชุมชน และให้ข้อเสนอแนะหากวัตถุประสงค์และเป้าหมายการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมยังไม่ชัดเจน
- 4) ผู้วิจัยให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่งตัวแทนนำเสนอโครงการที่กลุ่มคิดและเชื่อมโยงกับความต้องการของชุมชนมานำเสนอให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่เหลือ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

บทบาทของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

- 1) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแบ่งกลุ่มตามเดิม ทบทวนกิจกรรมที่กลุ่มได้กระทำผ่านมา พูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มตนเอง
- 2) ผู้เรียนคิดโครงการที่จะให้บริการชุมชนโดยเชื่อมโยงกับความต้องการของชุมชนด้วย รวมทั้งกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของกลุ่ม เป้าหมายการเรียนรู้ที่กลุ่มจะได้รับ กอปรกับรายละเอียด เนื้อหา กิจกรรม หรือกระบวนการของกลุ่มที่วางแผนไว้เบื้องต้น
- 3) ตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอโครงการที่จะให้บริการชุมชน รวมทั้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และเป้าหมายการเรียนรู้ของกลุ่มให้กับกลุ่มที่เหลือทราบ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นที่ 5 การเตรียมความพร้อมก่อนให้บริการชุมชน โดยให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมจัดเตรียมความพร้อมในเรื่องบทบาทของทหารกองประจำการแต่ละคนที่จะเข้าไป

ช่วยเหลือชุมชน พร้อมทั้งจัดเตรียมเนื้อหา กิจกรรม และอุปกรณ์ที่จะใช้ในการให้บริการชุมชนซึ่งควรจะสอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของชุมชน ดังนี้

บทบาทของผู้วิจัย

1) ผู้วิจัยถามถึงโครงการที่จะแต่กลุ่มคิดและต้องการลงไปให้บริการชุมชน และบอกผู้เข้ารับการฝึกอบรมถึงกิจกรรมวันนี้ คือ การเตรียมความพร้อมก่อนให้บริการชุมชน

2) ผู้วิจัยให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมเลือกบรรยากาศในการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะการนั่ง การใช้หรือไม่ใช้โต๊ะเรียน การเปิดเพลงและเลือกเพลงเพื่อสร้างบรรยากาศ การพักรับประทานอาหารว่าง รวมถึงเวลาเข้าร่วมและเลิกกิจกรรม

3) ผู้วิจัยให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละกลุ่ม พิจารณา กำหนดบทบาทของแต่ละคนในกลุ่มผู้เรียน และจัดเตรียมอุปกรณ์ ความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจที่จะเข้าไปให้บริการชุมชน ซึ่งจะต้องเชื่อมโยงกับความต้องการของชุมชน

4) ผู้วิจัยให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำเสนอแผนการเตรียมความพร้อมของกลุ่มตนเองให้กับกลุ่มที่เหลือทราบและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

บทบาทของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแบ่งกลุ่มตามเดิม ทบทวนกิจกรรมที่ผ่านมา และนำวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้และเป้าหมายของการเรียนรู้จากในขั้นที่ 4 มากำหนดบทบาทของแต่ละคนในกลุ่มในการเข้าไปให้บริการชุมชน โดยให้สอดคล้องและตอบสนองกับความต้องการของชุมชนที่กลุ่มเลือก

2) กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมกำหนดบทบาทของแต่ละบุคคลและแยกแยะบทบาทหน้าที่ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละคน ทบทวนกิจกรรมทั้งหมดว่าตรงตามความคาดหวังของผู้รับบริการหรือไม่กำหนดวัน เวลา สถานที่ในการให้บริการชุมชน พร้อมทั้งติดต่อชุมชนเพื่อกำหนดวัน เวลาดังกล่าว รวมทั้งพิจารณาการเตรียมความพร้อมในเรื่องส่วนตัว และอุปกรณ์ที่จะต้องนำไปใช้ในการให้บริการชุมชนด้วย

3) กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่งตัวแทนของกลุ่มออกมานำเสนอการเตรียมความพร้อมของกลุ่มก่อนให้บริการชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มที่เหลือ

ขั้นที่ 6 การให้บริการชุมชน ดำเนินการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ตามโครงการที่วางแผนไว้ เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้รับความรู้จาก

ปฏิบัติ ผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตการณ์และคอยอำนวยความสะดวกให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะเข้าดำเนินการให้บริการชุมชนตามแผนที่วางไว้ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเรียนรู้จากการกระทำและการเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานแนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่และการเกิดเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม ทั้งนี้หากติดขัดโดยผู้วิจัยต้องแนะทางเลือก ช่วยบอกข้อดีข้อจำกัดของแต่ละวิธีการเรียนรู้ แต่ต้องมอบการตัดสินใจให้อยู่ในความรับผิดชอบของทหารกองประจำการแต่ละกลุ่ม เพื่อให้การเรียนรู้สอดคล้องกับการรับรู้ของตนเองและเปิดโอกาสให้ได้ใช้ประสบการณ์เดิมมาใช้ในการเรียนรู้ อย่างเต็มที่ ดังนี้

บทบาทของผู้วิจัย

1) ผู้วิจัยสอบถามแต่ละกลุ่มได้เตรียมทุกอย่างตามที่กำหนดไว้ในแผนเตรียมความพร้อมที่ทำเมื่อวานหรือไม่ และวันนี้แต่ละกลุ่มจะได้แยกย้ายไปให้บริการชุมชนตามแผนที่วางไว้

2) ผู้วิจัยให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมเลือกรายอากาศในการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะการนั่ง การใช้หรือไม่ใช้โต๊ะเรียน การเปิดเพลงและเลือกเพลงเพื่อสร้างบรรยากาศ การพักรับประทานอาหารว่าง รวมถึงเวลาเข้าร่วมและเลิกกิจกรรม

3) ผู้วิจัยให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมดำเนินกิจกรรมการให้บริการชุมชนตามแผนที่กลุ่มวางไว้ ทั้งนี้ผู้วิจัยให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรม ให้บริการชุมชน รวมถึงสังเกตพฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการทำกิจกรรมให้บริการชุมชน

4) ผู้วิจัยให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละคนพูดคุยกันและสรุปกิจกรรมที่ทำในแต่ละวันว่าเป็นไปตามแผนหรือไม่ มีกิจกรรมใดที่ทำเกินแผนหรือทำน้อยกว่าแผนที่วางไว้ เพราะเหตุใด

บทบาทของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1) กลุ่มผู้เรียนแบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามเดิม ทบทวนกิจกรรมที่ผ่านมา และเตรียมพร้อมที่จะเริ่มดำเนินการให้บริการชุมชนตามแผนที่แต่ละกลุ่มวางไว้

2) กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมดำเนินกิจกรรมตามแผนที่กลุ่มวางไว้ โดยเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มและชุมชนที่ตนเลือก

3) กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมเรียนรู้ร่วมกัน โดยสรุปกิจกรรมที่แต่ละกลุ่มกระทำในแต่ละวันว่าเป็นไปตามแผนหรือไม่ มีกิจกรรมใดที่ทำเกินแผนหรือทำน้อยกว่าแผนที่วางไว้ เพราะเหตุใด

ขั้นที่ 7 การสะท้อนคิด ส่วนใหญ่การสะท้อนคิดจะเกิดในขณะที่กำลังดำเนินการตามโครงการหรือภายหลังจากที่ดำเนินการตามโครงการ การสะท้อนคิดสามารถมีได้หลากหลายรูปแบบในหลากหลายเวลา นอกจากนี้การสังเกตพฤติกรรมทั้งภายนอกและภายในของตนเองและผู้อื่นว่ามีการดำเนินการและเกิดการเรียนรู้อย่างไร จะมีส่วนช่วยวิเคราะห์และไตร่ตรองสะท้อนคิดเช่นกัน โดยขั้นตอนนี้ให้กลุ่มผู้เรียนตระหนักรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ผ่านการพิจารณาอย่างละเอียดทุกขั้นตอนตั้งแต่เริ่มการฝึกอบรมจนกระทั่งดำเนินการให้บริการชุมชนเสร็จสิ้นแล้ว

บทบาทผู้วิจัย

1) ผู้วิจัยถามผู้เข้ารับการฝึกอบรมว่าจากการทำกิจกรรมให้บริการชุมชนแต่ละกลุ่มรู้สึกอย่างไรบ้าง และวันนี้แต่ละกลุ่มจะทำกิจกรรมการสะท้อนคิด ซึ่งเป็นการทบทวนการปฏิบัติทั้งหมดอย่างลึกซึ้งตั้งแต่วันแรกจนถึงวันนี้

2) ผู้วิจัยให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมเลือกบรรยากาศในการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะการนั่ง การใช้หรือไม่ใช้โต๊ะเรียน การเปิดเพลงและเลือกเพลงเพื่อสร้างบรรยากาศ การพักรับประทานอาหารว่าง รวมถึงเวลาเข้าร่วมและเลิกกิจกรรม

3) ผู้วิจัยให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมทบทวน ไตร่ตรองการดำเนินกิจกรรมทุกขั้นตอนตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมความพร้อม และการสร้างความคุ้นเคยจนถึงการดำเนินการให้บริการชุมชน ตลอดจนเสนอแนะเพิ่มเติมบางเหตุการณ์ที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนี้ไม่ควรในระหว่างทำกิจกรรม

4) ผู้วิจัยให้ข้อเสนอแนะและช่วยให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมสรุปความคิดรวบยอดที่ได้จากการดำเนินการทั้งหมด พร้อมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่เกิดจากการให้บริการชุมชนว่าเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร

5) ผู้วิจัยให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำเสนอการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในภาพของกลุ่ม เพื่อให้แต่ละกลุ่มเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

6) ผู้วิจัยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละคนสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับพร้อมเชื่อมโยงกับประสบการณ์ในอดีตของแต่ละคนว่าเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร

บทบาทของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

- 1) กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมแบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามเดิม ทบทวนกิจกรรมที่ผ่านมา
- 2) กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมช่วยกันคิด พิจารณา ทบทวน ไตร่ตรองการดำเนินกิจกรรมทุกขั้นตอนตั้งแต่เริ่มกระบวนการจนถึงการดำเนินการให้บริการชุมชน และพิจารณาว่าการเปลี่ยนแปลงที่กลุ่มได้รับมีหรือไม่ อย่างไร
- 3) แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนเพื่อนำเสนอการผลสรุปของกลุ่ม ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมกลุ่มที่เหลือทราบ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
- 4) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละคนสรุปการเรียนรู้ที่ตนเองได้รับ โดยเชื่อมโยงประสบการณ์ที่เกิดขึ้นให้สอดคล้องกับปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร

ขั้นที่ 8 การประเมินผล โดยให้ทหารกองประจำการพิจารณาตระหนักถึงการเรียนรู้ของตนเองผ่านการให้บริการชุมชน และประเมินความคิด ความต้องการของตัวเองในอนาคตในการให้บริการชุมชนต่อไป

บทบาทของผู้วิจัย

- 1) ผู้วิจัยบอกผลของเสียงตอบรับของประชาชนในพื้นที่ของแต่ละกลุ่ม และบอกถึงกิจกรรมในวันนี้ที่เรียกว่า การประเมินผล ซึ่งเป็นกิจกรรมสุดท้ายของการฝึกอบรม
- 2) ผู้วิจัยให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมเลือกบรรยากาศในการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะการนั่ง การใช้หรือไม่ใช้โต๊ะเรียน การเปิดเพลงและเลือกเพลงเพื่อสร้างบรรยากาศ การพักรับประทานอาหารว่าง รวมถึงเวลาเข้าร่วมและเลิกกิจกรรม
- 3) ผู้วิจัยให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมทบทวน ไตร่ตรอง พิจารณาความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เข้ารับการฝึกอบรมและกลุ่มผู้เรียนว่าเป็นอย่างไร และพิจารณาตนเองเมื่อจะต้องกลับไปในชุมชนที่ตนเองอยู่จะให้บริการชุมชนตัวเองหรือไม่ อย่างไร รวมถึงบอกความประทับใจที่เกิดขึ้นในระหว่างการฝึกอบรมด้วย
- 4) ผู้วิจัยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำใบงานเกี่ยวกับการปฏิบัติในอนาคตเพื่อช่วยเหลือชุมชนของตนเอง

บทบาทของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1) กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมแบ่งกลุ่มผู้เรียนตามเดิม ทบทวนกิจกรรมที่ผ่านมา

2) กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมทบทวน ไตร่ตรอง พิจารณาความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนและกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมว่าเป็นอย่างไร และพิจารณาตนเองเมื่อจะต้องกลับไปในชุมชนที่ตนเองอยู่จะให้บริการชุมชนตัวเองหรือไม่ อย่างไร รวมถึงบอกความประทับใจที่เกิดขึ้นในระหว่างการฝึกอบรมด้วย

3) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่งใบงานเกี่ยวกับการปฏิบัติในอนาคตเพื่อช่วยเหลือชุมชนของตนเอง

ทั้งนี้การดำเนินการอบรมสำหรับกลุ่มทดลองจะประกอบไปด้วย

- 1) เนื้อหาหน่วยการเรียนรู้ คือ จิตสำนึกสาธารณะ
- 2) ผู้วิจัย จะเป็นผู้อำนวยการความสะอาดในการเรียนรู้ โดยมีครูฝึกทหารกองประจำการ ช่วยดูแลความเรียบร้อย จำนวน 3 ท่าน แยกตามกลุ่มผู้เรียนกลุ่มละ 10 คน
- 3) จัดตารางกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เวลาต่อเนื่องรวม 15 วัน ตั้งแต่เวลา 0800-1700 โดยจะแบ่งผู้เรียนออกเป็น 3 กลุ่มๆ ละ 10 คน โดยมีแผนการเรียนรู้ ตามภาคผนวก ค

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลและการติดตามผลการฝึกอบรม ประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ ผู้วิจัยจะประเมินความก้าวหน้าของทหารกองประจำการ ทั้งนี้ผู้วิจัยประเมินความก้าวหน้าของผู้เข้ารับการฝึกอบรมโดยพัฒนาเครื่องมือ ประกอบด้วยแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบประเมินจิตสำนึกสาธารณะ

2.1.3 ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) เมื่อผู้วิจัยสร้างเครื่องมือครอบคลุมเนื้อหาดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน รายชื่อตามภาคผนวก ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ความถูกต้องของภาษา และความเหมาะสมของข้อความ โดยถือเกณฑ์ความเห็นสอดคล้อง โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence:IOC) โดยมีเกณฑ์ ว่าค่า IOC ที่คำนวณเท่ากับ 0.8 ซึ่งมากกว่า 0.5 ถือว่าข้อความนั้นมีความเหมาะสม

ผู้วิจัยนำมาพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมข้อความให้มีความเหมาะสมทางภาษา ความชัดเจนของเนื้อหาตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกับคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา โดยเพิ่มเติมข้อคำถามแบบตรวจสอบ (check list) จำนวน 30 ข้อ โดยแบ่งตามระดับจิตสำนึกสาธารณะทั้ง 3 ด้านละ 10 ข้อ ได้แก่ ด้านการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน ด้านการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม และด้านการคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม

แบบสอบถามเพื่อระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ ซึ่งเป็นแบบสอบถามเดียวกันกับแบบสอบถามเพื่อวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการในวัตถุประสงค์ที่ 1 ที่ได้ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว

รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) สำหรับ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษานอกระบบ และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการฝึกทหาร จำนวน 5 ท่าน รายชื่อตามภาคผนวก ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ความถูกต้องของภาษา และความเหมาะสมของข้อคำถาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตัดสินโดยอิสระแต่ละท่าน แล้วผู้วิจัยไปขอข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence:IOC) โดยมีเกณฑ์ว่าค่าดัชนี ความสอดคล้องที่คำนวณเท่ากับ 1 ซึ่งมากกว่า 0.5 จึงถือว่ามีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้

2.1.4 ขั้นตอนและวิธีการรวบรวมข้อมูล

1) นำข้อมูลสภาพ ปัญหาการฝึกอบรมทหารกองประจำการ และระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการทั่วประเทศที่ได้จากผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มาวิเคราะห์เพื่อจัดทำร่างรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ

2) จากข้อมูลสภาพ ปัญหาการฝึกอบรมทหารกองประจำการ และระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการทั่วประเทศที่ได้จากผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 จะเห็นว่า ต้องนำการเรียนรู้ผู้ใหญ่และการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมมาใช้ในการดำเนินการ โดยเน้นหลักที่ขั้นตอนการให้บริการชุมชน

3) นำเรียนอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณารูปแบบการฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น แก้ไขให้เหมาะสมจนกว่าอาจารย์ที่ปรึกษาจะเห็นว่าเหมาะสมที่จะนำไปใช้

4) นำรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะที่อาจารย์ที่ปรึกษาเห็นชอบแล้ว ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านพิจารณาเพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content

Validity) โดยติดต่อประสานเบื้องต้นและมีหนังสือนำเรียนจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5) แก้ไขรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมกับให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาอีกครั้ง เพื่อนำรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

6) ประสานผู้บังคับ กองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 ค่ายจิระประวัติ พื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อไปจัดการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ สำหรับทหารกองประจำการจำนวน 30 นาย โดยที่ทหารกองประจำการกลุ่มนี้จะต้องอยู่ตลอดทั้งการฝึกอบรม ระยะเวลาประมาณ 15 วัน

7) หน่วยกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 โดยมี พันโท กฤษณ์ กิตยาธิวัฒน์ ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 ประสานตอบรับว่า สะดวกให้เข้าไปเก็บข้อมูลและฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะสำหรับทหารกองประจำการ ห้วง 22 กรกฎาคม 2559 – 5 สิงหาคม 2559 ทั้งนี้ได้จัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องเสียง และยานพาหนะไว้สนับสนุน หากมีการร้องขอ

8) ผู้วิจัยเตรียมข้อมูล เอกสาร เครื่องเขียน อุปกรณ์สำนักงาน คอมพิวเตอร์ และเครื่องปริ้นซ์ เพื่อไปทำการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ณ กองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 ค่ายจิระประวัติ พื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ ในวันเวลาดังกล่าว

9) ผู้วิจัยขอได้ดำเนินการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ ระหว่าง 22 กรกฎาคม 2559 – 5 สิงหาคม 2559 ณ กองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 ค่ายจิระประวัติ พื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ ตามตารางการฝึกอบรม ดังตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 8 การฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

วันและเวลา	การดำเนินการ
<p>วันที่ 1 : 22 กรกฎาคม 2559 เวลา 08.00 – 17.00 น.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้วิจัยได้เข้าพบกับ พันโท กฤษณ์ กิตยาธิวัฒน์ ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 และส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อแนะนำตัว พูดคุยเกี่ยวกับรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะที่จะจัดขึ้น ซึ่งจะใช้พื้นที่ในเขตกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 และชุมชนนอกหน่วยที่กลุ่มทหารกองประจำการจะเป็นผู้เลือก ซึ่งในขณะนี้ยังไม่ทราบว่าเป็นพื้นที่จังหวัดใด หากทราบแล้ว จำเป็นต้องขอรับการสนับสนุนยานพาหนะเพื่อให้บริการชุมชนในพื้นที่ดังกล่าว และประสานขอครูฝึกทหารกองประจำการ จำนวน 3 คน ให้การดูแล สังเกตการณ์แต่ละกลุ่มของทหารกองประจำการ - ผู้วิจัยเดินทางไปยังห้องสอนอบรม กองร้อยที่ 2 เพื่อเตรียมเอกสาร อุปกรณ์สำหรับเริ่มการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะสำหรับทหารกองประจำการ - ผู้วิจัยได้แนะนำตัว และพูดคุยกับกลุ่มครูฝึกทหารกองประจำการเบื้องต้น ถึงรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะที่จะจัดขึ้น แล้วจะให้ครูฝึกทหารกองประจำการทั้ง 3 นายช่วยสังเกตการณ์แบบใกล้ชิด โดยจะมีแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมให้เป็นประจำทุกวันด้วย - ผู้วิจัยได้แนะนำตัวเองกับทหารกองประจำการทั้งหมด 30 นาย โดยไม่บอกว่า ผู้วิจัยนี้เป็นข้าราชการทหาร เนื่องจากผู้วิจัยต้องการให้ทหารกองประจำการทุกคนปฏิบัติตามสบาย และให้ทหารกองประจำการเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ตนต้องการ ไม่ใช่ต้องปฏิบัติเพราะชั้นยศ หรือสายการบังคับบัญชา - ผู้วิจัยได้เริ่มขั้นตอนแรกของการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ คือ การเตรียมความพร้อมและสร้างความคุ้นเคย โดยผู้เรียนเลือกว่าอยากจะจัดโต๊ะ หรือนั่งเก้าอี้

ตารางที่ 8 การฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ (ต่อ)

วันและเวลา	การดำเนินการ
	<p>อย่างไร เพื่อจะเกิดความสบายและเหมาะสมกับผู้เรียนที่จะเรียนรู้มากที่สุด ทั้งนี้ผู้เรียนทั้งหมดของนั่งกับพื้นอาคาร เอาโต๊ะและเก้าอี้ไว้โดยรอบ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนเริ่มเล่น “เกมแนะนำชื่อ” โดยผู้เรียนแต่ละคนแนะนำตัวเองโดยพูดชื่อและท่าทางประจำตัว ไม่ใช่แต่ที่ผู้วิจัยไม่คุ้นเคยกับผู้เรียนอย่างเดียว แต่ผู้เรียนทั้งหมดอาจจะยังไม่คุ้นเคยกันด้วย เนื่องจากผู้เรียนทั้งหมดอยู่ในกองพันที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 ก็จริง แต่ละคนก็มาจากคนละกองร้อย บางคนไม่รู้จักกัน จึงต้องทำความรู้จักและเรียนรู้กัน ทั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้เริ่มต้นแสดงเป็นตัวอย่างเป็นตัวอย่างให้ผู้เรียนดูก่อน จากนั้นผู้เรียนแต่ละคนก็ทำตามความสมัครใจจนครบ 30 นาย - ผู้เรียนดำเนิน “เกมบิงโก” เพื่อช่วยสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรมากขึ้น โดยผู้วิจัยแจกแผ่นบิงโกที่ผู้วิจัยได้ทำขึ้นให้ผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งแต่ละช่องของแผ่นบิงโกนั้นจะมีลักษณะภายในและลักษณะภายนอกที่ต่างกันอยู่ในคนละช่อง ผู้วิจัยจะจับสลากขานลักษณะต่าง ๆ นั้น ผู้เรียนคนใดที่มีลักษณะตามที่ผู้วิจัยขานให้กากบาทที่ช่องนั้น หากผู้เรียนคนใดกากบาทได้ตามเส้นแนวตั้งทุกช่อง หรือได้ตามเส้นแนวนอนทุกช่อง หรือตามเส้นทแยงมุมทุกช่อง ให้ผู้เรียนคนนั้นตะโกนออกมาว่า บิงโก เป็นอันสิ้นสุด จากนั้นผู้วิจัยก็เชิญผู้เรียนที่ชนะขึ้นมาบอกว่าตัวเองนั้นมีลักษณะตามช่องอะไรบ้าง แล้วให้เพื่อนพิจารณาว่าถูกต้องหรือไม่ - ผู้เรียนดำเนิน “เกมทายนิสัย” เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักนิสัยกันมากขึ้น และยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยผู้วิจัยให้ผู้เรียนแต่ละคนเลือกสัตว์ที่ตนเองชอบที่สุดจากสัตว์ 9 ชนิดต่อไปนี้ได้แก่ ปลา ลิง เสือ ผา สุนัข นกยูง แมว ช้าง ม้า และ

วันและเวลา	การดำเนินการ
	<p>สิงโต แล้วให้จับกลุ่มผู้เรียนที่ชอบสัตว์เหมือนกัน แล้วแลกเปลี่ยนลักษณะนิสัยของตนเองให้เพื่อนรู้ว่าเหมือนกับเราหรือไม่ และรอฟังคำทำนายจากผู้วิจัย และแสดงความคิดเห็นว่าคำทำนายนั้นถูกต้องหรือไม่ จากนั้นผู้วิจัยก็ให้ผู้เรียนเลือกอีกครั้งหนึ่ง คราวนี้เป็นการเลือกสัตว์ที่ผู้เรียนไม่ชอบที่สุด จากสัตว์ 9 ชนิดเดิม แล้วให้จับกลุ่มผู้เรียนที่ไม่ชอบสัตว์ชนิดเดียวกัน แล้วแลกเปลี่ยนว่าทำไมเราถึงไม่ชอบสัตว์ชนิดนี้ให้เพื่อนรู้ว่าเพื่อนมีลักษณะเหมือนกับเราหรือไม่ และรอฟังคำทำนายจากผู้วิจัย และแสดงความคิดเห็นว่าคำทำนายนั้นถูกต้องหรือไม่</p> <p>- ผู้เรียนดำเนิน “ทหารรวมแถว” เพื่อช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ และการทำงานเป็นทีม โดยผู้วิจัยแบ่งผู้เรียนออกเป็น 6 แถวๆ ละ 5 คนตามแนวลิค จากนั้นผู้เรียนหัวแถวยืนตรง แต่ให้ผู้เรียนแต่ละแถวของตนจับไหล่คนหน้า เมื่อผู้วิจัยจะขานคำบอกให้ผู้เรียนกระโดดตามคำบอกทั้งแถวอย่างพร้อมเพรียงกัน เช่น หน้า 2 หลัง 2 คือให้แถวผู้เรียนกระโดดไปข้างหน้า 2 ครั้ง และกระโดดไปด้านหลัง 2 ครั้ง จากนั้นผู้วิจัยก็จะเริ่มขานคำบอกที่ยากขึ้นไปเรื่อยๆ ผู้เรียนแถวใดที่ทำให้พร้อมเพรียงที่สุด แถวนั้นก็จะเป็นผู้ชนะ</p> <p>- ผู้เรียนดำเนิน “เกมฝั่งหรั่ง” เพื่อช่วยฝึกความคิด การมีไหวพริบ และการทำงานเป็นทีม ผู้วิจัยขอให้ผู้เรียน 10 คนพากางเกงให้ขาสั้นขึ้นมา 1ข้าง โดยผู้เรียน 10 คนนี้จะทำหน้าที่เป็นรั้ง แล้วผู้เรียนที่เหลือ 20 คนจะเป็นฝั่ง โดยผู้วิจัยจะขานคำบอกว่า ฝั่ง 3 รั้ง 2 แปลว่า ให้คนที่เป็นรั้ง 2 คนจับมือกัน แล้วให้คนที่เป็นฝั่ง 3 คน เข้าไปอยู่ในรั้งที่จับไว้แล้ว พอจับกลุ่มเรียบร้อยแล้วก็นั่งลง ผู้เรียนคนใดที่เสร็จทีหลัง หรือไม่สามารรถจับกลุ่มได้ ก็ต้องออกจากเกมส์</p>

วันและเวลา	การดำเนินการ
	<p>- จากการดำเนินกิจกรรมมาแล้วทั้งหมด ผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่าควรเพิ่มเกมส์ที่ใช้ทักษะทางความคิด ทักษะการแก้ไขปัญหาขึ้นเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ มีมุมมองใหม่ในการแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์สมมติที่ผู้วิจัยให้ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์กับผู้เรียนในขั้นตอนต่อไป ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินเกมส์เพิ่มขึ้นมาอีก 2 เกมส์ นอกเหนือจากแผนการฝึกอบรมที่ผู้วิจัยเตรียมไว้</p> <p>- ผู้เรียนดำเนิน “เกมแม่น้ำพิษ” เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิดแก้ไขปัญหาและการทำงานเป็นทีม โดยผู้วิจัยได้เตรียมกระดาษลังขนาด 30 x 45 เซนติเมตร จำนวน 2 แผ่นเพื่อทำเป็นแพ และเตรียมขวดแม่น้ำที่มีความกว้างระหว่าง 2 ฝั่งเป็น 3 เมตรเอาไว้ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 3 คน แล้วให้ผู้เรียนในกลุ่มช่วยกันวางแผนในการข้ามแม่น้ำพิษนี้ โดยมีกติกา คือ ผู้เรียนทั้ง 3 คนในกลุ่มต้องอยู่ในกระดาษลังที่เตรียมไว้ให้เท่านั้น ห้ามมีส่วนในส่วนหนึ่งออกมาเหยียบหรือเกินเลยในส่วนที่สมมติว่าเป็นแม่น้ำ, สมาชิกคนใดที่มีอวัยวะของร่างกายเกินเลยออกมา ถือว่าอวัยวะส่วนนั้นจะพิการและใช้การไม่ได้อีก, กระดาษลังสองแผ่นต้องมี ส่วนใดส่วนหนึ่งติดกันไว้ตลอด ห้ามแยกจากกัน และไม่กำหนดเวลา</p> <p>- ผู้เรียนดำเนิน “เกมเปิด” เพื่อให้ผู้เรียนสามัคคี คิดแก้ปัญหาและทำงานเป็นทีม โดยผู้วิจัยเตรียมกระดาษลังขนาด 21 x 30 เซนติเมตร จำนวน 30 แผ่น และให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มๆละ 10คน จำนวน 3 กลุ่ม โดยผู้เรียน 1 คน มีกระดาษลัง 1 ชั้น จากนั้นให้กลุ่มผู้เรียนยืนเป็นวงกลมบนกระดาษลังของตน ทั้งนี้กลุ่มผู้เรียนต้องเว้นระยะห่างระยะกันภายในกลุ่ม 2 ช่วงแขน จากนั้นให้ผู้เรียนทุกคนช่วยกันร้องเพลงเปิดซึ่งมีเนื้อเพลงว่า “ก๊ากๆเปิดอ้าปากในคลอง ตาก็จ้องแลมอง เพราะในคลองมี หอย ปู ปลา” ร้องวนไปเรื่อยๆ พร้อมกับเดินก้าววนตามเข็มนาฬิกา</p>

วันและเวลา	การดำเนินการ
	<p>นาฬิกาบนกระดานดำในกลุ่มตัวเองเท่านั้น จากนั้นผู้วิจัยที่ทำหน้าที่เป็นเปิด จะเดินแทรกเข้าไปเพื่อแย่งกระดานดำ กลุ่มผู้เรียนจะต้องช่วยกันไม่ให้เปิดแย่งกระดานดำได้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนแต่ละคนทบทวน ไตร่ตรอง และสรุปความคิด โดยให้ผู้เรียนแต่ละคนเขียนความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรมในวันนี้ และอะไรคือสิ่งที่ผู้เรียนแต่ละคนได้เรียนรู้อะไรผ่านกิจกรรม - ผู้วิจัยแจ้งให้ผู้เรียนทราบว่า ตั้งแต่วันพรุ่งนี้เป็นต้นไปผู้วิจัยจะให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มกันเอง กลุ่มละ 10 คน จากกิจกรรมวันนี้ที่เราปฏิบัติน่าจะพอทำให้ผู้เรียนรู้จักกันได้มากขึ้น ดังนั้นจะให้ผู้เรียนเลือกกลุ่มกันเองเพื่อทำให้งานที่ได้รับมอบหมายต่อไปสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายของกลุ่ม พร้อมทั้งให้ผู้เรียนแจ้งรายชื่อคนในกลุ่มให้ผู้วิจัยทราบในวันพรุ่งนี้ - ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณสำหรับความร่วมมือในกิจกรรมวันนี้ พร้อมทั้งนัดดำเนินการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะต่อในวันพรุ่งนี้ เวลา 08.00 น. และให้ผู้เรียนแต่งกายตามสบาย
<p>วันที่ 2 : 23 กรกฎาคม 2559 เวลา 08.00 – 17.00 น.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้วิจัยถามผู้เรียนว่า เมื่อวานนี้เราทำกิจกรรมอะไรกัน แล้วจากกิจกรรมเมื่อวานที่ผู้วิจัยได้ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มๆละ 10 คน จำนวน 3 กลุ่ม ผู้เรียนได้จัดกลุ่มมาหรือยัง ทั้งนี้ผู้วิจัยขอรายชื่อกลุ่มแต่ละกลุ่ม - ผู้เรียนแต่ละคนแบ่งกลุ่มตามกลุ่มที่ผู้เรียนจัดขึ้น แล้วเลือกนั่งตามที่กลุ่มสะดวก และสามารถฟังเพลงได้ตามใจที่ผู้เรียนต้องการ - กลุ่มผู้เรียนค้นหาและเลือกชุมชนที่กลุ่มผู้เรียนสนใจมากที่สุด 1 ชุมชน โดยให้เป็นชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดอุทัยธานีและจังหวัดนครสวรรค์ซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้เคียงกับ

วันและเวลา	การดำเนินการ
	<p>หน่วยกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 ทั้งนี้กลุ่มผู้เรียนสามารถหาข้อมูลชุมชนจากการสอบถามครูฝึกทหารกองประจำการที่ปฏิบัติงานมานานและเคยปฏิบัติงานในพื้นที่ชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดอุทัยธานีและจังหวัดนครสวรรค์ และสามารถค้นหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตได้ด้วย นอกจากนี้ยังสามารถหาข้อมูลจากผู้เรียนด้วยกัน เนื่องจากผู้เรียนบางคนก็อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดอุทัยธานีและจังหวัดนครสวรรค์</p> <ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มผู้เรียนพิจารณาว่า เมื่อกลุ่มผู้เรียนเลือกชุมชนที่กลุ่มสนใจแล้ว กลุ่มจะมีวิธีอย่างไรในการลงไปเฝ้าชมชุมชนนั้นเพื่อหาศึกษา สภาพข้อมูลชุมชน และปัญหาชุมชนอย่างแท้จริง - กลุ่มผู้เรียนบอกวิธีที่จะเข้าถึงชุมชน รวมถึงพิจารณาว่า จะต้องมีเครื่องมืออะไรในการเข้าไปเก็บข้อมูลหรือไม่ พร้อมทั้งกำหนดวัน เวลาที่ต้องการเข้าพื้นที่ในชุมชนที่ต้องการ และการเตรียมตัวในการเข้าพื้นที่ - กลุ่มผู้เรียนแต่ละกลุ่ม ส่งตัวแทนกลุ่มเพื่อมานำเสนอผลที่ได้ของแต่ละกลุ่ม ในเรื่องของชุมชนที่ผู้เรียนเลือก เหตุผลที่กลุ่มผู้เรียนเลือกชุมชนนั้น วิธีการที่ผู้เรียนจะเข้าถึงชุมชน เครื่องมือที่กลุ่มผู้เรียนจะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ผู้อื่นกลุ่มอื่นๆเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ - ผู้เรียนทบทวนสิ่งที่เรียนรู้วันนี้ และให้ผู้เรียนแต่ละคนทำตอบคำถามตามใบงานที่ 1 ว่าทำอย่างไร เราถึงจะมีส่วนร่วมชมชุมชน เพื่อเป็นการสรุปบทเรียนที่ผู้เรียนแต่ละคนได้รับในวันนี้ - จากการนำเสนอของกลุ่มผู้เรียนทำให้ผู้วิจัยทราบว่า กลุ่มผู้เรียนติดต่อประสานงานที่จะเข้าไปในพื้นที่ชุมชนที่กลุ่มผู้เรียนเลือกในวันรุ่งขึ้น ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณสำหรับความร่วมมือในกิจกรรมวันนี้พร้อมทั้งประสานขอรับการสนับสนุนยานพาหนะ

วันและเวลา	การดำเนินการ
	<p>เพื่อนำผู้เรียน จำนวนรวม 30 คนเดินทางไปยังชุมชนที่กลุ่มผู้เรียนเลือก ทั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดให้ออกจากหน่วยกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 เวลา 07.30 น. และให้ผู้เรียนแต่ละชุดฝึกเพื่อความเป็นระเบียบอันเดียวกัน</p>
<p>วันที่ 3 : 24 กรกฎาคม 2559 เวลา 09.00 – 18.00 น.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้วิจัยเดินทางมาพบกับกลุ่มผู้เรียนที่อาคารอเนกประสงค์ องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่เขียว อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี เมื่อผู้วิจัยมาถึงก็ได้พบกับผู้ใหญ่บ้าน 3 หมู่บ้านที่ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนัดพูดคุยไว้ ได้แก่ ผู้ใหญ่สุวัฒน์ เขม้นเขตรการ ผู้ใหญ่บ้านหนองเข้, ผู้ใหญ่ทวีป ผาดไทยสงค์ ผู้ใหญ่บ้านหนองโพธิ์ และผู้ใหญ่อำนาจ หมื่นเขตกิจ ผู้ใหญ่บ้านทุ่งสงบ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แนะนำตัวกับผู้ใหญ่บ้านทั้ง 3 ท่าน และพูดคุยเรื่องทั่วไปของหมู่บ้านทั้ง 3 หมู่บ้าน - เมื่อกลุ่มผู้เรียนมาถึง ผู้วิจัยให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มตามเดิม จากนั้นผู้วิจัยก็ถามกลุ่มผู้เรียนว่า กิจกรรมที่กลุ่มผู้เรียนได้ทำเมื่อวานคืออะไร แล้ววันนี้กลุ่มผู้เรียนจะต้องมาทำกิจกรรมอะไร พร้อมตรวจสอบกลุ่มผู้เรียนได้เตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือที่จะต้องใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวันนี้ครบถ้วนหรือไม่ - ผู้เรียนแต่ละกลุ่มพูดคุย ซักถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชน ปัญหาที่แต่ละชุมชนประสบอยู่ในปัจจุบัน โดยให้ผู้เรียนใช้เครื่องมือ ข้อคำถามที่แต่ละกลุ่มเตรียมมาเอง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเกตการณ์แต่ละกลุ่มอย่างใกล้ชิด จนกระทั่งผู้เรียนแต่ละกลุ่มสัมภาษณ์เป็นที่เรียบร้อย - กลุ่มผู้เรียนแต่ละกลุ่ม แยกกันลงชุมชนที่ตัวเองเลือกพร้อมกับผู้ใหญ่บ้าน เพื่อไปสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกับชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้นๆ ดังนั้นกลุ่มผู้เรียนก็จะถูกแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มจำแนกตามหมู่บ้าน 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่บ้านหนองเข้, หมู่บ้านหนองโพธิ์ และหมู่บ้านทุ่งสงบ

วันและเวลา	การดำเนินการ
	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้วิจัยติดตามกลุ่มผู้เรียนไปในชุมชนอย่างใกล้ชิด สิ่งที่ผู้วิจัยเห็นคือ กลุ่มผู้เรียนแบ่งหน้าที่กันและกระจายกันไปพูดคุยกับชาวบ้าน บางกลุ่มก็ได้รับการต้อนรับและความร่วมมือกับชาวบ้านเป็นอย่างดี แต่บางกลุ่มก็เข้าไปในทางตรงข้าม - เมื่อกลุ่มผู้เรียนได้เก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยให้กลุ่มผู้เรียนเดินทางกลับไปยังหน่วยกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 ทั้งนี้ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณสำหรับความร่วมมือในกิจกรรมวันนี้ พร้อมทั้งนัดดำเนินการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะต่อในวันพรุ่งนี้ เวลา 08.00 น. และให้ผู้เรียนแต่งกายตามสบาย
<p>วันที่ 4 : 25 กรกฎาคม 2559 เวลา 08.00 – 17.00 น.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้วิจัยถามผู้เรียนว่า เมื่อวานกลุ่มผู้เรียนได้ทำกิจกรรมอะไรบ้าง กลุ่มผู้เรียนทำกิจกรรมสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ มีขั้นตอนอะไรที่ติดขัดหรือไม่ แล้วกลุ่มผู้เรียนแก้ไขอย่างไร - ผู้เรียนแต่ละคนแบ่งกลุ่มตามกลุ่มที่ผู้เรียนจัดขึ้น แล้วเลือกนั่งตามที่กลุ่มสะดวก และสามารถฟังเพลงได้ตามใจที่ผู้เรียนต้องการ - ผู้เรียนแต่ละกลุ่ม ทบทวนกิจกรรมที่ทำเมื่อวาน แล้วพิจารณาอย่างละเอียดว่า เมื่อวานกลุ่มผู้เรียนได้ทำกิจกรรมอะไรบ้าง กลุ่มผู้เรียนทำกิจกรรมสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ มีขั้นตอนอะไรที่ติดขัดหรือไม่ แล้วกลุ่มผู้เรียนแก้ไขอย่างไร โดยให้สรุปออกมาเป็นสิ่งที่กลุ่มผู้เรียนตั้งใจจะทำการปฏิบัติของกลุ่มผู้เรียนเป็นอย่างไร กลุ่มผู้เรียนได้ทำตามปฏิบัติหรือไม่ เพราะอะไร แล้วหากมีสิ่งที่ยังติดขัด กลุ่มผู้เรียนแก้ไขอย่างไร

วันและเวลา	การดำเนินการ
	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนขึ้นมานำเสนอผลสรุปสิ่งที่กลุ่มผู้เรียนตั้งใจจะทำ การปฏิบัติของกลุ่มผู้เรียน สิ่งทีกลุ่มผู้เรียนติดขัด และการแก้ไขของกลุ่มผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน - ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับจากการที่ลงพื้นที่และพูดคุยเรื่องสภาพและปัญหาของชุมชนกับชาวบ้านของแต่ละชุมชนตามใบงานที่ 2 - ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณสำหรับความร่วมมือในกิจกรรมวันนี้ พร้อมทั้งนัดดำเนินการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะต่อในวันพรุ่งนี้ เวลา 08.00 น. และให้ผู้เรียนแต่งกายตามสบาย
<p>วันที่ 5 : 26 กรกฎาคม 2559 เวลา 08.00 – 17.00 น.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้วิจัยถามผู้เรียนว่า เมื่อวานกลุ่มผู้เรียนได้ทำกิจกรรมอะไรบ้าง ซึ่งจากสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่ผ่านมา ผู้เขียนจะต้องนำมาสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ - ผู้เรียนแต่ละคนแบ่งกลุ่มตามกลุ่มที่ผู้เรียนจัดขึ้น แล้วเลือกนั่งตามที่กลุ่มสะดวก และสามารถฟังเพลงได้ตามใจที่ผู้เรียนต้องการ - ผู้เรียนแต่ละกลุ่มทบทวนข้อมูลที่เข้าไปสำรวจพื้นที่จริงที่ผ่านมา แล้วพิจารณาว่ากลุ่มผู้เรียนอยากที่จะทำโครงการอะไรเพื่อจะให้บริการชุมชนที่เราเลือก และการบริการที่กลุ่มผู้เรียนจะจัดให้มันต้องสอดคล้องกับเป้าหมายที่ชุมชนต้องการ - ผู้เรียนแต่ละกลุ่มคิดโครงการในการให้บริการชุมชนของแต่ละกลุ่ม รวมถึงกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เป้าหมายการเรียนรู้ของกลุ่ม แผนงานและขั้นตอนที่กลุ่มผู้เรียนจะเข้าไปให้บริการชุมชน ระยะเวลาของโครงการ และประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ

วันและเวลา	การดำเนินการ
	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมานำเสนอโครงการที่กลุ่มตนเองต้องการให้บริการชุมชน เพื่อให้กลุ่มผู้เรียนที่เหลือได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน - ผู้วิจัยให้ผู้เรียนแต่ละคนสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับของกิจกรรมในวันนี้ตามใบงานที่ 3/1 และ 3/2 เมื่อผู้เรียนแต่ละคนเขียนการเรียนรู้ที่แต่ละคนได้รับเสร็จเรียบร้อยแล้วครบทุกคน ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณสำหรับความร่วมมือในกิจกรรมวันนี้ พร้อมทั้งนัดดำเนินการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะต่อในวันพรุ่งนี้ เวลา 08.00 น. และให้ผู้เรียนแต่งกายตามสบาย
<p>วันที่ 6 : 27 กรกฎาคม 2559 เวลา 08.00 – 17.00 น.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้วิจัยถามผู้เรียนว่า เมื่อวานแต่ละกลุ่มผู้เรียนต้องการทำโครงการอะไรบ้าง แล้วแต่ละโครงการนั้นต้องใช้ระยะเวลากี่วัน - ผู้เรียนแต่ละคนแบ่งกลุ่มตามกลุ่มที่ผู้เรียนจัดขึ้น แล้วเลือกนั่งตามที่กลุ่มสะดวก และสามารถฟังเพลงได้ตามใจที่ผู้เรียนต้องการ - ผู้วิจัยชี้แจงกับผู้เรียนแต่ละกลุ่มว่า เท่าที่พิจารณาโครงการของทุกกลุ่มเห็นว่า ทุกกลุ่มได้กำหนดระยะเวลาในการให้บริการชุมชนรวม 6 วัน คือตั้งแต่วันที่ 28 กรกฎาคม 2559 – 2 สิงหาคม 2559 - ผู้เรียนแต่ละกลุ่มพิจารณาโครงการที่จะเข้าไปให้บริการชุมชนของแต่ละกลุ่ม ว่ากลุ่มผู้เรียนต้องเตรียมความพร้อมอะไรบ้างก่อนที่จะลงพื้นที่ให้บริการชุมชนตามโครงการที่วางแผนไว้ - ผู้เรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมานำเสนอผลสรุปการเตรียมความพร้อมในอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในโครงการ การประสานยืนยันว่าจะเข้าไปในพื้นที่ในห้วงวันและเวลาใด การกำหนดบทบาทของแต่ละบุคคลในแต่ละงานในโครงการที่ที่จะให้บริการชุมชน รวมถึงการเตรียมความพร้อมของแต่ละบุคคลในการที่

วันและเวลา	การดำเนินการ
	<p>ต้องไปอยู่ตามสภาพภูมิประเทศ ณ หมู่บ้านหนองเข้ จังหวัดจันทบุรี เพื่อให้นักเรียนที่เหลือนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้วิจัยในผู้เรียนแต่ละกลุ่มสรุปการเรียนรู้ที่ได้ในกิจกรรมวันนี้ตามใบงานที่ 4 ทั้งนี้ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณสำหรับความร่วมมือในกิจกรรมวันนี้ พร้อมทั้งประสานขอรับการสนับสนุนยานพาหนะเพื่อนำผู้เรียน จำนวนรวม 30 คนเดินทางไปยังชุมชนที่กลุ่มผู้เรียนเลือก ทั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดให้ออกจากหน่วยกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 เวลา 07.30 น. และให้ผู้เรียนแต่ละชุดฝึกเพื่อความเป็นระเบียบอันเดียวกัน
<p>วันที่ 7 : 28 กรกฎาคม 2559 เวลา 09.00 – 17.00 น.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้วิจัยถามผู้เรียนว่า วันนี้ทุกคนเตรียมความพร้อมตามที่ทำกิจกรรมกันมาเมื่อวานเรียบร้อยแล้วหรือไม่ - ผู้วิจัยชี้แจงกับผู้เรียนแต่ละกลุ่มว่า ในระยะเวลา 6 วันในการให้บริการชุมชนของแต่ละกลุ่ม ผู้วิจัยให้กลุ่มผู้เรียนดำเนินโครงการตามแผนที่กลุ่มผู้เรียนวางไว้ โดยผู้วิจัยจะคอยสังเกตการณ์อยู่ห่างๆ ทั้งนี้ผู้วิจัยขอให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มทบทวนและเขียนการเรียนรู้ที่ได้ในทุกวันตามใบงานที่ 5 เพื่อปรับแก้และต่อยอดกิจกรรมในวันต่อไป
<p>วันที่ 8-11 : 29 กรกฎาคม – 1 สิงหาคม 2559 เวลา 09.00 – 17.00 น.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนแต่ละกลุ่มดำเนินการตามโครงการที่วางแผนไว้ - ผู้วิจัยติดตามผลการให้บริการชุมชนของกลุ่มผู้เรียนแต่ละกลุ่ม และใกล้ข้อเสนอแนะเมื่อมีการร้องขอ
<p>วันที่ 12 : 2 สิงหาคม 2559 เวลา 09.00 – 17.00 น.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนแต่ละกลุ่มดำเนินการตามโครงการที่วางแผนไว้ - ผู้วิจัยติดตามผลการให้บริการชุมชนของกลุ่มผู้เรียนแต่ละกลุ่ม และใกล้ข้อเสนอแนะเมื่อมีการร้องขอ - ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณสำหรับความร่วมมือในกิจกรรมที่ให้บริการชุมชนในแต่ละหมู่บ้าน รวม 6 วัน ผู้วิจัยให้ผู้เรียนทุก

วันและเวลา	การดำเนินการ
	<p>คนเดินทางกลับโดยยานพาหนะที่ได้รับการสนับสนุนจากกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 และนัดดำเนินการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะต่อในวันพรุ่งนี้ เวลา 08.00 น. และให้ผู้เรียนแต่งกายตามสบาย</p>
<p>วันที่ 13 : 3 สิงหาคม 2559 เวลา 08.00 – 17.00 น.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้วิจัยถามผู้เรียนว่า โครงการแต่ละกลุ่มเป็นอย่างไรบ้าง ประสบความสำเร็จตามคาดหวังหรือไม่ มีกลุ่มใดได้ให้บริการชุมชนนอกเหนือจากแผนที่วางไว้หรือไม่ - ผู้เรียนแต่ละคนแบ่งกลุ่มตามกลุ่มที่ผู้เรียนจัดขึ้น แล้วเลือกนั่งตามที่กลุ่มสะดวก และสามารถฟังเพลงได้ตามใจที่ผู้เรียนต้องการ - ผู้เรียนแต่ละกลุ่มทบทวน ไตร่ตรองถึงกิจกรรมทุกขั้นตอน ตั้งแต่วันที่แรกจนกระทั่งให้บริการบริการชุมชน พร้อมทั้งทบทวนเหตุการณ์ สิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นในกิจกรรมแต่ละขั้นตอน รวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและการแก้ไขให้เหตุการณ์ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี โดยให้สมาชิกภายในกลุ่มพูดคุยกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน - ผู้เรียนแต่ละคนสรุปการเรียนรู้ด้วยการสะท้อนคิดผ่านคำถามที่ผู้วิจัยที่ตั้งไว้ตามใบงานที่ 6/1 และ 6/2 ได้แก่ ในอดีตผู้เรียนมีประสบการณ์ที่เคยทำงานเพื่อสังคมหรือไม่ อย่างไร ประสบการณ์ใหม่ที่ท่านได้รับหลังจากให้บริการชุมชนที่ผ่านมาคืออะไร ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรจากการให้บริการชุมชนที่ผ่านมา อะไรคือคุณสมบัติภายในตัวคุณที่ทำให้การช่วยเหลือชุมชนประสบความสำเร็จ ผู้เรียนมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือชุมชนหรือไม่ เหตุการณ์ใดที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสุขนั้น ผู้เรียนคิดว่าคำว่า “จิตสำนึกสาธารณะ” หมายความว่าอะไร แล้วคิดว่าตัวเองมีหรือไม่ เพราะอะไร และผู้เรียนคิดว่าตัวเองมี “จิตสำนึกสาธารณะ” หรือไม่ เพราะอะไร

วันและเวลา	การดำเนินการ
	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณสำหรับความร่วมมือในกิจกรรมวันนี้ และนัดดำเนินการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะต่อในวันพรุ่งนี้ เวลา 08.00 น. และให้ผู้เรียนแต่งกายตามสบาย
<p>วันที่ 14 : 4 สิงหาคม 2559 เวลา 08.00 – 17.00 น.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้วิจัยทบทวนกิจกรรมที่ทำมากับผู้เรียนทุกชั้นตอน พร้อมทั้งบอกคำชื่นชมที่ผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้านฝากมาบอกกับผู้เรียนทุกกลุ่ม - ผู้เรียนเลือกนั่งตามที่กลุ่มสะดวก และสามารถฟังเพลงได้ตามใจที่ผู้เรียนต้องการ - ผู้เรียนแต่ละคนสรุปการเรียนรู้ผ่านคำถามที่ผู้วิจัยที่ตั้งไว้ตามใบงานที่ 6/3 และ 6//4 ได้แก่ ชั้นตอนใดของกิจกรรมที่ต้องการแก้ไข ชั้นตอนของกิจกรรมใดที่ประทับใจที่สุด การเปลี่ยนแปลงหลังฝึกอบรมคืออะไร และการให้บริการชุมชนทำให้เราเปลี่ยนแปลงหรือไม่ - ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณสำหรับความร่วมมือในกิจกรรมวันนี้ และนัดดำเนินการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะต่อในวันพรุ่งนี้ เวลา 08.00 น. และให้ผู้เรียนแต่งกายตามสบาย
<p>วันที่ 15 : 5 สิงหาคม 2559 เวลา 08.00 – 17.00 น.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้วิจัยทบทวนกิจกรรมที่ทำมากับผู้เรียนทุกชั้นตอน พร้อมทั้งให้ผู้เรียนเลือกนั่งตามที่กลุ่มสะดวก และสามารถฟังเพลงได้ตามใจที่ผู้เรียนต้องการ - ผู้เรียนแต่ละคนเขียนตอบตามคำถามต่อไปนี้ ผู้เรียนประทับใจกิจกรรมชั้นตอนใดมากที่สุด มีชั้นตอนใดของกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องการแก้ไขหรือไม่ หลังจากฝึกอบรมเสร็จแล้ว ผู้เรียนคิดว่าตัวผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง และการลงไปดำเนินกิจกรรมในชั้นตอนการให้บริการชุมชนทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร

วันและเวลา	การดำเนินการ
	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนแต่ละคนสรุปการเรียนรู้ตามใบงานที่ 7 โดยเป็นคำถามลักษณะสถานการณ์สมมติว่า หลังจากที่ผู้เรียนปลดประจำการ แล้วกลับไปที่ชุมชนของตัวเอง พบว่า ที่ชุมชนมีกลิ่นเหม็นเน่า เนื่องจากมีขยะหมักหมมเป็นจำนวนมาก คุณช่วยเหลือชุมชนหรือไม่ ถ้าจะช่วยเหลือ จะช่วยเหลืออย่างไร โดยให้ผู้เรียนแต่ละคนตอบคำถามให้ตรงกับความคิดของผู้เรียนมากที่สุด - ผู้เรียนแต่ละคนทำแบบสอบถามเพื่อวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ - ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณสำหรับความร่วมมือในกิจกรรมตลอด 15 วันที่ผ่านมา

2.1.5 การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง พร้อมวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1.5.1 แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม จะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกอบรม จิตสำนึกสาธารณะ และการเกิดเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

2.1.5.2 แบบประเมินจิตสำนึกสาธารณะ จะใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าร้อยละก่อนการทดลองและหลังการทดลอง รวมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละส่วนโดยใช้ค่าร้อยละทางสถิติ

2.1.5.3 รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลทุกขั้นตอนของการฝึกอบรมเพื่อศึกษาการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นระหว่างการฝึกอบรมของผู้เรียนในด้านจิตสำนึกสาธารณะ

2.2 การศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะไปใช้

2.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะไปใช้ ได้จากการทำการสนทนากลุ่มกับกลุ่มทหารกองประจำการ และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับครูฝึกทหารกองประจำการ จึงจะมีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการสัมภาษณ์ คือ ครูฝึกทหารกองประจำการ หน่วยกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 จำนวน 3 นาย รายชื่อตามภาคผนวก ข

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการสนทนากลุ่ม คือ ทหารกองประจำการ หน่วยกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 จำนวน 30 นาย รายชื่อตามภาคผนวก ข

2.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่ม มีรายละเอียด ดังนี้

เครื่องมือชุดที่ 5: แบบสัมภาษณ์สำหรับครูฝึกทหารกองประจำการ แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วย ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง ที่อยู่ติดต่อได้ โทรศัพท์ วันเดือนปีที่สัมภาษณ์ และเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์

ข้อมูลประเด็นในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย สิ่งที่สำคัญที่สุดและขั้นตอนที่สำคัญที่สุดต่อการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ ความเหมาะสมของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้โดยการใช้สังคมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ ความเหมาะสมของระยะเวลาและสถานที่ในการเข้าร่วมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการฝึกอบรมเพื่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ เงื่อนไข ปัญหา และอุปสรรคที่ส่งผลต่อการฝึกอบรมเพื่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ และข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่ส่งผลต่อการฝึกอบรมเพื่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

เครื่องมือชุดที่ 6 : แบบสนทนาสำหรับกลุ่มทหารกองประจำการ (Focus Group) โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วย รายชื่อผู้ร่วมสนทนา สถานที่จัดการสนทนากลุ่ม จำนวนผู้ร่วมสนทนากลุ่ม วันเดือนปีที่สนทนากลุ่ม และระยะเวลาที่สนทนากลุ่ม

ข้อมูลประเด็นในการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหา วัตถุประสงค์ กิจกรรม และการประเมินผลเกี่ยวกับการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการฝึกอบรมเพื่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการฝึกอบรมเพื่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่ส่งผลต่อการฝึกอบรมเพื่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

2.2.3 การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือทั้ง 3 ชิ้น โดยนำแบบสอบถามไปตรวจสอบ ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) เมื่อผู้วิจัยสร้างเครื่องมือครอบคลุมเนื้อหา ดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ วิทยานามตามภาคผนวก ก ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการศึกษานอกระบบ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาทหาร จำนวน 5 ท่าน รายชื่อตามภาคผนวก ก ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ความถูกต้องของภาษา และความเหมาะสมของข้อความ โดยถือเกณฑ์ความเห็นสอดคล้อง โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence:IOC) โดยมีเกณฑ์ ว่าค่า IOC ที่คำนวณได้คือ 1 ซึ่งมากกว่า 0.5 ถือว่าข้อความนั้นมีความเหมาะสม ผู้วิจัยนำมาพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมข้อความให้มีความเหมาะสมทาง ภาษา ความชัดเจนของเนื้อหาตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกับคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2.4 ขั้นตอนและวิธีการรวบรวมข้อมูล

1) นำข้อมูลที่ได้จากวัตถุประสงค์ที่ 2 มาพิจารณาจัดทำแบบสัมภาษณ์สำหรับครูฝึกทหารกองประจำการ และแบบสนทนากลุ่มสำหรับทหารกองประจำการ

2) นำแบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่มที่พัฒนาแล้วส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยประสานเบื้องต้นและมีหนังสือ นำเรียนจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3) นำเรียนอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้ง เพื่อใช้เก็บข้อมูลต่อไป

4) เข้าไปเก็บข้อมูลโดยเข้าไปทำแบบสนทนากลุ่มกับกลุ่มทหารกองประจำการ ในวันที่ 7 กันยายน 2559 และสัมภาษณ์ครูฝึกทหารกองประจำการ ในวันที่ 7 และ 9 กันยายน 2559 ที่หน่วยกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4

5) นำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์ และแยกเป็นประเด็น เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการนำเสนอนโยบายเชิงปฏิบัติการในการนำรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกไปใช้ต่อไป

2.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหาในด้านปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะไปใช้

ขั้นตอนที่ 3 การนำเสนอนโยบายเชิงปฏิบัติในการใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำผลข้อมูลจากขั้นตอนที่ 2 มาวิเคราะห์แล้วจึงนำเสนอเป็นนโยบายเชิงปฏิบัติการในการใช้รูปแบบการฝึกอบรม เนื่องจากของการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมและการวิเคราะห์ปัจจัย เงื่อนไขจะช่วยให้ผู้วิจัยเห็นองค์ประกอบทั้งภายในและภายนอกที่มีส่วนทำให้รูปแบบการฝึกอบรมมีประสิทธิภาพและสามารถนำเสนอได้ชัดเจน ในทางกลับกันก็จะช่วยให้ผู้วิจัยเห็นปัญหา ข้อขัดข้องที่สมควรพัฒนาปรับปรุงในการนำรูปแบบการฝึกอบรมไปใช้ในอนาคตได้ ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

3.1 การนำเสนอนโยบายเชิงปฏิบัติในการใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารระดับสูงที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายของกองทัพไทย จำนวนรวม 20 ท่าน

จากการผลของวัตถุประสงค์ที่ 1 ทำให้ทราบว่า ในปัจจุบันกองทัพบกเป็นหน่วยรับและคัดเลือกทหารกองประจำการ และการฝึกทหารกองประจำการจะใช้ตำราของกรมยุทธศึกษาทหารบก ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ผู้บริหารระดับสูงที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายของกองทัพบกเหมาะสมที่สุดในการพิจารณาร่างนโยบายเชิงปฏิบัติในการใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก พลเอก เทพพงศ์ ทิพยจันทร์ ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก ที่ให้ข้อเสนอแนะว่า เจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบกและผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์จะมีความเหมาะสมมากสำหรับการพิจารณาร่างนโยบายเชิงปฏิบัติในการใช้รูปแบบ

การฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ เนื่องจาก เจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก เป็นผู้กำหนดนโยบายการฝึกทหารกองประจำการโดยตรง ส่วนผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์ เป็นผู้บังคับบัญชาหน่วยที่มีทหารกองประจำการมาตั้งแต่สมัยที่ท่านเป็นผู้บังคับหมวด จึงมีความรู้ ความเข้าใจทหารกองประจำการเป็นอย่างมาก

กลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้ากรมยุทธศึกษาทหารบก และ ผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์ จำนวนรวม 2 ท่าน รายชื่อตามภาคผนวก ข

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือชุดที่ 7 : แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหารระดับสูงที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายของกองทัพไทย โดยกำหนดแนวทางของร่างนโยบายเชิงปฏิบัติการในการนำรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะเหมาะสมหรือไม่ ร่างนโยบายเชิงปฏิบัติการในการนำรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะมีความเป็นเป็นได้หรือไม่ อย่างไร และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการนำรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะไปใช้อย่างไรบ้าง โดยแบ่งเป็น 4 ระดับ ดังนี้

ระดับยุทธศาสตร์ ทหารกองประจำการมีขีดความสามารถในการช่วยเหลือประชาชนในทุกๆสถานการณ์, ทหารกองประจำการพัฒนาและเสริมสร้างความรู้ให้กับทหารกองประจำการเพื่อสามารถเป็นผู้นำชุมชนที่ดีได้ในอนาคต, ทหารกองประจำการมีจิตอาสาและจิตสำนึกสาธารณะ และทหารกองประจำการมีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน

ระดับยุทธการ กองทัพต้องพัฒนาขีดความสามารถของทหารกองประจำการ โดยให้ความสำคัญในการกระตุ้นและแสดงความคิดเห็นของทหารกองประจำการ พร้อมทั้งพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการนำไปช่วยเหลือชุมชนได้ในอนาคต, กองทัพให้ความสนใจกับหน่วยปฏิบัติ ในเรื่องการเป็นผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นเป้าหมายสุดท้ายของกองทัพในการฝึกทหารกองประจำการ เพื่อเป็นกำลังเสริมของกองทัพที่กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ต่างๆทั่วประเทศ, กองทัพสนับสนุนให้ทหารกองประจำการอาสาและลงมือปฏิบัติในการพัฒนาและช่วยเหลือชุมชนในด้านต่างๆ เช่น ด้านการเกษตร ด้านการซ่อมเครื่องยนต์ ด้านการบรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น และกองทัพให้กรมยุทธศึกษาทหารบก กรมยุทธศึกษาทหารเรือ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศพัฒนาคู่มือฝึกทหารใหม่ โดยเน้นกระบวนการคิดร่วมกับการลงมือปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือชุมชน

ระดับยุทธวิธี หน่วยปฏิบัติส่งเสริมการพัฒนาทักษะในด้านที่มีความจำเป็นในการใช้พัฒนาชุมชนให้กับทหารกองประจำการ เพื่อให้กำลังพลสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคตได้

ต่อไป, ส่งเสริมและปลูกฝังการปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทน ควบคู่ไปกับปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ และปลูกฝังคนไทย 4.0, หน่วยปฏิบัติดำเนินการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้กับทหารกองประจำการ โดยให้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะที่พัฒนาขึ้นเป็นประจำทุกปี, และหน่วยปฏิบัติผนึกกำลังกับทุกภาคส่วนของสังคม โดยเน้นให้เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างทหารกองประจำการและชุมชน เพื่อบรรเทาปัญหาและพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น

ระดับบุคคล ทหารกองประจำการมีความพร้อมทั้งกายและใจอยู่เสมอในการอาสาช่วยเหลือชุมชน หรือบรรเทาสาธารณภัย, ทหารกองประจำการตระหนักรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ชุมชน จากการเข้าถึงชุมชนในพื้นที่ของหน่วยที่ตัวเองปฏิบัติงานอยู่, ทหารกองประจำการให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมกับชุมชนและหน่วยปฏิบัติในการช่วยเหลือชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง, และทหารกองประจำการฝึกฝนทักษะทางความคิด ที่พร้อมแสดงความคิดเห็นในการช่วยเหลือชาวบ้าน และฝึกฝนทักษะอื่นๆที่จะสามารถนำไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยเต็มศักยภาพของตน

3.1.3 การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพ โดยนำแบบสอบถามไปพิจารณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้วิจัยนำมาพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมข้อความให้มีความเหมาะสมทางภาษา ความชัดเจนของเนื้อหาตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.1.4 ขั้นตอนและวิธีการรวบรวมข้อมูล

1) นำข้อมูลที่ได้จากวัตถุประสงค์ข้อ 1 และ 2 และการวิเคราะห์ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบไปใช้ มาพิจารณาจัดทำร่างนโยบายเชิงปฏิบัติการในการนำรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะไปใช้

2) นำแบบร่างนโยบายเชิงปฏิบัติการในการนำรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาเพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

3) เข้าไปเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แนวทางและความเป็นไปได้ของร่างนโยบายเชิงปฏิบัติการในการนำรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ในวันที่ 11 พฤศจิกายน 2559

4) นำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์มาใช้เป็นข้อมูลในการนำเสนอร่างนโยบายเชิงปฏิบัติการในการนำรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะไปใช้ต่อไป

3.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์เนื้อหาตามนโยบายเชิงปฏิบัติการในการใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่และแนวคิดการเรียนรู้โดยการใช้สังคม เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการกองทัพไทย ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยในบทนี้เป็น 3 ตอนตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษา วิเคราะห์สภาพและระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

ที่นำไปสู่การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ ได้มาจากการเก็บข้อมูล 2 ส่วน ดังนี้

1.1 การสัมภาษณ์สำหรับผู้บังคับบัญชาและครูฝึกทหารกองประจำการ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาทหารกองประจำการ และระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ โดยศึกษาข้อมูล 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการฝึกทหารกองประจำการ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

1.2 การสอบถามระดับจิตสำนึกสาธารณะสำหรับทหารกองประจำการ เพื่อวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ มีข้อมูล 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

ตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

เป็นการนำข้อมูลจากตอนที่ 1 มาช่วยในการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ โดยแบ่งการศึกษาเป็น 6 ส่วน ดังนี้

2.1 รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ โดยนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมาแล้วไปใช้จริง ศึกษา วิเคราะห์ และปรับปรุงรูปแบบการฝึกอบรมให้เหมาะสมกับทหารกองประจำการ

2.2 แบบสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยการสังเกตพฤติกรรมของทหารกองประจำการ เป็นประจำทุกวันในห้วงการฝึกอบรบเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ

2.3 การวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการก่อนและหลังเข้าฝึกอบรบ มีข้อมูล 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

2.4 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกสำหรับครูฝึกทหารกองประจำการ เพื่อศึกษาปัจจัย เงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการฝึกอบรบเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ โดยศึกษาข้อมูล 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย สิ่งที่สำคัญที่สุดต่อการฝึกอบรบ ขั้นตอนใดที่สำคัญที่สุดในการฝึกอบรบ องค์กรความรู้ที่ถ่ายทอดเพื่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะเหมาะสมหรือไม่ กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมช่วยเสริมสร้างให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะหรือไม่ ระยะเวลา สถานที่ และสิ่งแวดล้อมในการเข้าร่วมการฝึกอบรบเหมาะสมหรือไม่ ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ และข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรบ

2.5 การสนทนากลุ่มสำหรับทหารกองประจำการ เพื่อศึกษาปัจจัย เงื่อนไขที่ส่งผลต่อการฝึกอบรบเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ โดยศึกษาข้อมูล 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

ส่วนที่ 2 ประเด็นการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรบ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการฝึกอบรบ ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการฝึกอบรบ และข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรบ

2.6 การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรบเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ เพื่อนำเสนอรูปแบบการฝึกอบรบตามแนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่และแนวคิดการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการกองทัพไทยที่พัฒนาแล้ว

ตอนที่ 3 นโยบายเชิงปฏิบัติการในการใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

เพื่อนำข้อมูลจากตอนที่ 2 มานำเสนอนโยบายเชิงปฏิบัติการ ซึ่งได้มาจากการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ ดังนี้

การสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหาร เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำเสนอนโยบายเชิงปฏิบัติการในการใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ โดยศึกษาข้อมูล ได้แก่ แนวทางของร่างนโยบายเชิงปฏิบัติการในการนำรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะเหมาะสมหรือไม่ ร่างนโยบายเชิงปฏิบัติการในการนำรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะมีความเป็นเป็นได้หรือไม่ อย่างไร และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการนำรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะไปใช้อย่างไรบ้าง รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษา วิเคราะห์สภาพและระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

โดยแบ่งเป็นการศึกษา 2 ส่วน ดังนี้

1.1 การสัมภาษณ์สำหรับผู้บังคับบัญชาและครูฝึกทหารกองประจำการ เพื่อศึกษาสภาพการฝึกอบรม และระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ โดยสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชา และครูฝึกทหารกองประจำการ รวมทั้งสิ้น 7 นาย ปรากฏรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์รองเสนาธิการ สำนักกองบัญชาการ กองบัญชาการกองทัพไทย จำนวน 1 นาย ครูฝึกทหารกองประจำการ หน่วยกองพันทหารราบที่ 3 กรมทหารราบที่ 1 รักษาพระองค์ จำนวน 2 นาย และครูฝึกทหารกองประจำการ หน่วยกองพันทหารราบที่ 2 มณฑลทหารบกที่ 11 จำนวน 4 นาย

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการฝึกทหารกองประจำการ

ผู้วิจัยขอสรุปประเด็นตามข้อคำถามที่ได้สัมภาษณ์รองเสนาธิการ สำนักกองบัญชาการ กองบัญชาการกองทัพไทย และครูฝึกทหารกองประจำการ ดังนี้

1) บทบาทของทหารกองประจำการในกองทัพไทย : ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า ทหารกองประจำการมีบทบาทสำคัญ ซึ่งถือเป็นเพียงหลักที่จะปฏิบัติงานให้แก่กองทัพไทยในการช่วยเหลือประชาชน และทุกภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 กล่าวว่า

“บทบาทที่เขาต้องทำคือเป็นหน้าเพนตาให้กับกองทัพ โดยการเพิ่มขีดความสามารถให้กับกองทัพ เตรียมกำลังไว้ในยามศึกสงคราม ถือว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญของเขา เรื่องต่อไปก็จะเป็นในเรื่องของการช่วยเหลือประชาชน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน สังคม” (สัมภาษณ์ 14 ธันวาคม 2558) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 กล่าวว่า “ทหารกองประจำการมีบทบาทที่สำคัญมากในการช่วยเหลืองาน ในการทำงานต่างๆของประเทศที่ได้รับมอบหมายภารกิจหลักมาจากหน่วยเหนือ ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือประชาชน หรือว่าการปกป้องอธิปไตยของประเทศ” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558) นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 กล่าวว่า “ทหารกองประจำการ ผมว่า คนเป็นหลัก เป็นเฟืองใหญ่ในกองทัพปกเลย ถ้าไม่มีเขางานของกองทัพจะไม่ค่อยเดิน” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558)

2) วิธีการ แนวคิดของหลักสูตรการฝึกทหารกองประจำการกองทัพไทย : ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า หลักสูตรการฝึกทหารกองประจำการกองทัพไทยเป็นหลักสูตรมาตรฐานและเป็นหลักสูตรที่ใช้กันมายาวนานแล้ว ทุกเหล่าทัพก็จะใช้ตำราการฝึกตามแบบฝึกของกรมยุทธศึกษาทหารบก ซึ่งจะมีการปรับปรุงตำราให้ทันสมัยอยู่เสมอในทุกๆปี โดยจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับการฝึกบุคคลท่ามือเปล่า ท่าอาวุธ ฝึกทางยุทธวิธีด้วย โดยมีระยะเวลาการฝึกประมาณ 10-12 สัปดาห์ ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 กล่าวว่า “ในเรื่องของหลักสูตรค่อนข้างที่จะเป็นมาตรฐานครับ เพราะเรากองทัพไทย และสามเหล่าใช้มาตรฐานเดียวกันในการฝึก โดยอ้างอิงตำราจากกรมยุทธศึกษาทหารบก เป็นตำราที่ฝึกเหมือนกันทั่วประเทศ ในเรื่องของการฝึกท่าเบื้องต้น หรืออะไรต่างๆ แล้วก็ป็นนโยบายของรัฐบาลของผู้บังคับบัญชาที่เราเสริมสร้างนอกเหนือจากการฝึกที่เป็นมาตรฐานแล้ว เรายังเสริมสร้างเรื่องการปลูกฝัง อุดมการณ์ การรักชาติ ประเทศชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เราก็แฝงและมุ่งเน้นตรงนี้ไปด้วย อย่างที่บอกนะครับว่านโยบายไม่ให้นำเขามาฝึกอย่างเดียว ก็จะสอดแทรกในเรื่องสิ่งต่างๆที่กล่าวไป ของเขาในอนาคตเมื่อเขาปลดประจำการไปแล้ว เขาจะต้องไปเป็นผู้นำชุมชน” (สัมภาษณ์ 14 ธันวาคม 2558) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 กล่าวว่า “หลักสูตรในการฝึกทหารกองประจำการ มีหลักสูตรที่กำหนดไว้ตามกรมยุทธศึกษาทหารบกคือ ต้องฝึก 10 สัปดาห์ หลักสูตรก็มีการฝึกบุคคลท่ามือเปล่า ท่าอาวุธ แล้วก็ฝึกการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ติดต่อสื่อสาร และก็ฝึกทางยุทธวิธี ยุทธวิธีตอนหมู่ แล้วก็ยุทธวิธีครับ” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558) นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ยังกล่าวเพิ่มเติมว่า “ใช้หลักสูตรของ ยศ.ทบ. ครับ ยศ.ทบ. จะทำรูปแบบการฝึกมาปีต่อปีครับ สมมติว่ารูปแบบการฝึกทหารใหม่ประจำปี 2559 พอปีนี้ฝึกเสร็จปีหน้าก็จะออกมาใหม่อีกครับ มีเปลี่ยนแปลงขึ้นมาบางประการนิดนึงครับ อย่างเช่น ของหมวดเสนารักษ์ อย่างงูก็ต้องชันเขนาะ แต่เดี๋ยวนี้อันชันเขนาะแล้วครับ” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558)

3) ความคิดเห็นกับหลักสูตรการฝึกอบรมทหารกองประจำการในปัจจุบัน : ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า หลักสูตรการฝึกอบรมทหารกองประจำการกองทัพไทย

เหมาะสมแล้วในหลักการเบื้องต้นที่ต้องการให้ทหารกองประจำการรับรู้ ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 กล่าวว่า “เหมาะสม จากตามที่เราเรียนไปแล้วว่าอย่างน้อยเขาต้องฝึกเบื้องต้นก่อนอะไรที่เป็นแบบอย่างเดียวกันตามขนบธรรมเนียมทหาร คือเหมาะสมนะครับ เรื่องที่เราเสริมก็อย่างที่บอกนะครับว่า อุดมการณ์ ความรักชาติ ความสามัคคี นี่คือเรื่องที่เราเสริม” (สัมภาษณ์ 14 ธันวาคม 2558) และผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6 กล่าวว่า “มันก็ถือว่าเป็นมาตรฐานที่มีมาอยู่แล้วครับ แล้วก็ถือว่าเป็นเรื่องที่ทำเป็นประจำสำหรับตัวเขาเองครับ ไม่ควรปรับเปลี่ยนครับ เพราะสิ่งที่เขาทำมาถือเป็นระบบเป็นรูปแบบที่ดี มีมาตรฐานมาแต่ก่อนแล้วครับ” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558) มีเพียงผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7 ที่เห็นว่า เนื้อหาบางอย่างก็เหมาะสม บางอย่างก็ไม่ค่อยได้ใช้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะงานของแต่ละหน่วยต้องปฏิบัติ ดังที่กล่าวว่า “เหมาะสมแล้วครับในบางประเภท แต่บางประเภทอาจจะไม่ค่อยได้ใช้บ้าง แต่คือให้ทหารรู้ รู้ว่าใช้ในยามศึก ยามสงคราม เช่น ทำอาวุธบางส่วน ทำทางต่างๆ เช่นเข้าเวร บางอย่าง แล้วก็วิชาทหารบางส่วนที่ไม่มีในเวลานี้ เช่นให้ทหารไปรบ พวกนี้ครับ คือให้ทหารรู้แต่ไม่จำเป็นต้องเจาะลึกลงไป เหมือนทำทหารโดยตรง ทำเคาเรพ อันนี้เราต้องเจาะลึกลงไป เพราะต้องใช้ทุกวัน แต่ทำอื่น เช่น ทำข่วงลูกระเบิด หรือทำเกี่ยวกับการใช้พวกสารเคมี แก๊สน้ำตา ก็เพียงรู้ว่าแต่ ละอันคืออะไร” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558)

4) คุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานทหารกองประจำการ : ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า คุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานทหารกองประจำการ คือ วินัย และจิตใจ เป็นสิ่งจำเป็นเพราะหากคนเรามีวินัยที่ดี มีจิตใจที่พร้อมแล้ว ก็จะสามารถปฏิบัติงานทุกอย่างได้อย่างสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ดังที่ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 กล่าวว่า “อย่างแรกต้องจิตใจก่อนครับ จิตใจต้องมาอันดับหนึ่ง แล้วก็วินัยครับ” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558) และผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 กล่าวว่า “ความอดทนทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ความมีวินัย ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558) นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 กล่าวเพิ่มเติมว่า “วินัยครับ เราเน้นเรื่องวินัยเป็นหลัก ถ้าไปทำงานข้างนอก หรือที่ไหน ถ้ามีวินัย งานก็จะออกมาดี” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558)

5) ทักษะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับทหารกองประจำการหลังจากฝึกอบรม : ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า ทักษะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับทหารกองประจำการหลังจากฝึกอบรม คือ การมีวินัยและการเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม ดังที่ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 กล่าวว่า “อยากให้มีความอดทน ความรักชาติ มีความเสียสละ มีความอดทน บางคนอยู่บ้านไม่เคยทำอะไรที่หนักๆเลย พอมาอยู่ที่นี่ก็ต้องทำอะไรที่หนักๆแล้วสามารถทนได้” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558) และ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 กล่าวว่า “ที่ติดตัวเขาไป คือการมีระเบียบวินัย การอยู่กับคนหมู่มาก การเสียสละประโยชน์ส่วนตน ประโยชน์ส่วนรวม” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558) นอกจากนี้ ผู้ให้

สัมภาษณ์คนที่ 2 ยังกล่าวเพิ่มเติมว่า “หัวใจหลักคือวินัยครับ เพราะถ้าวินัยไม่ดี อย่างอื่นก็ไม่ต้องทำอะไร วินัยก็เช่นการทำ ความเคารพ การพูดการจา” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558)

6) การพัฒนาที่ทหารกองประจำการได้รับหลังจากการฝึกอบรมทหารกองประจำการ : ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า ทหารกองประจำการได้รับการพัฒนาด้านวินัยและความรับผิดชอบหลังจากการฝึกอบรมทหารกองประจำการ ดังที่ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 กล่าวว่า “การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัด คือการเปลี่ยนแปลงจากพลเรือนมาเป็นทหาร คือเปลี่ยนแปลงแทบทุกอย่างคือ การตื่น การกิน การนอน การใช้ชีวิตความเป็นอยู่ และการปฏิบัติหน้าที่ เช่น พลเรือนเราจะตื่นยังไงก็ได้ แต่เป็นทหารตี 5 ครึ่งต้องตื่นแล้ว แล้วก็ปฏิบัติภารกิจที่แต่ละหน่วยวางไว้ และการปฏิบัติภารกิจก็ต้องปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา เป็นพลเรือนเราจะทำยังไงก็ได้” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558) และผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7 กล่าวว่า “เริ่มจากนิสัยของเขา บางคนมาก็ยังเป็นเด็ก ลูกติดแม่ บางคนก็เป็นวัยรุ่นเกเร แต่มาทางเรา เราจะปรับให้ทุกคนมีพื้นฐานเหมือนกันหมด มีทุกอย่างเหมือนกัน สิทธิทุกอย่างเท่าเทียมกันหมด ก็อาจจะได้จากตรงนี้ครับ คือว่า มีระเบียบวินัย เราปลูก 6 โมงตื่นนอนตอนเช้า ทานข้าว คอยดูแลตลอดเวลา ฝึกวินัยให้เขามีความรับผิดชอบมากขึ้น อยู่ที่ตัวเขาว่าตัวเขาจะรับหรือไม่ ก็ใส่พวกระเบียบวินัยต่างๆ การเคารพอะไรต่างๆไป” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558) นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 กล่าวว่า “ความรับผิดชอบจะเห็นได้ชัดเลย ก่อนที่เขาเข้ามาเราไม่รู้ว่ามีผลหลังเขาเป็นยังไง แต่พอเขาฝึกเสร็จแล้ว เขารู้จักหน้าที่ของเขา ว่าเขามีงานอะไรมั่ง เขาต้องทำงานอะไรมั่งในแต่ละวัน ในแต่ละห้วงเดือน” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558)

7) ข้อดีของการฝึกทหารกองประจำการ : ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า ข้อดีของการฝึกทหารกองประจำการ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ ด้านพื้นฐานที่แตกต่างกัน การเรียนรู้ก็จะไม่เท่ากันด้วย ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 กล่าวว่า “ก็มีส่วนในเรื่องของการที่เขามาจากพื้นฐานที่ไม่เหมือนกัน ฝึกยาก บางคนเรียนรู้ได้เร็ว การรับรู้ของแต่ละคนแตกต่างกัน” (สัมภาษณ์ 14 ธันวาคม 2558) และ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 กล่าวว่า “มีน้อยมาก ส่วนมากคือคุณวุฒิไม่เหมือนกัน ไอคิวต่างกัน แต่พอเข้ามาในระบบก็ฝึกได้ครับ” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558) ข้อดีอีกส่วนคือ ข้อจำกัดด้านการฝึก สถานที่ฝึก งบประมาณ ดังที่ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 กล่าวว่า “งบประมาณเราค่อนข้างจำกัด เรื่องของอุปกรณ์ในการฝึก มันก็อาจจะดูเก่า ทрудโทรม ตำราต่างๆนะครับ รวมถึงสวัสดิการต่างๆ การกินอยู่หลับนอนของเขาด้วย เรื่องนี้ก็เป็นเรื่องสำคัญ อันนี้คือข้อดีของเรา ของกองทัพเรา คือจริงๆมันก็ดีในระดับนึง คือใช้คำว่าอยู่ได้ อยู่ที่ว่าไปเทียบกับอะไร ถ้าไปเทียบกับประเทศที่เจริญแล้ว มันก็ไม่เหมือนกันเลย ของเขาเนี่ยทุกอย่างดีหมดเรียกว่าประชาชนเขามีความภาคภูมิใจที่ได้เรียกมาเกณฑ์ทหาร เขาได้อะไรที่เยอะมาก ของเราเนี่ยก็ตามที่เรามี ตามวัฒนธรรมขององค์กร ตามประเทศที่เราพึ่งมี ผมก็คิดว่าเป็นข้อดีในเรื่องของงบประมาณ

ที่น้อยไปในการดูแลพวกเขา ทุกวันนี้ก็พยายามทำให้พวกเขาได้มากขึ้น ก็เป็นเรื่องเครื่องช่วยฝึก อุปกรณ์การฝึก ตำรา สื่อที่จะทำให้เขาเข้าใจง่ายขึ้น” (สัมภาษณ์ 14 ธันวาคม 2558) และ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 กล่าวว่า “จุดอ่อนช่วงนี้มันมีมาตรการป้องกัน คือทหารเจ็บป่วยแบบนี้ ทำให้ฝึกไม่ได้เต็มที่ แล้วก็สภาวะอากาศเปลี่ยนแปลงบ่อย และก็อากาศร้อน ฝึกหนักก็ไม่ได้ จะทำให้ทหารการปรับให้เขาอดทนแข็งแรงมันน้อยลง เวลาฝึกก็น้อยลง” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558) นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7 กล่าวว่า “สถานที่ของเรายังไม่พอ คือฝึกที่นี่เป็นพื้นที่ส่วนใหญ่คือหน่วยข้างๆเป็นสนามหญ้า การฝึกในสนามหญ้ามันจะชุ่มชื้นดีกว่า แต่พื้นปูนเนี่ย น้ำโดนหน่อยก็ไอขึ้น คือมันจะสงสารเด็ก เด็กบางคนไม่เคย อากาศด้วย แล้วก็สภาพพื้นที่ด้วย” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558) นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ยังกล่าวเพิ่มเติมว่า “เราต้องพยายามป้องกันไม่ให้ทหารเป็นฮีสโตรกมากกว่าครับ จะมีมาตรฐานป้องกัน เพราะเรากลัวการสูญเสีย เราไม่อยากจะสูญเสียครับ เพราะฉะนั้นจะฝึกยังไงก็ได้ ที่จะไม่ให้ทหารที่เป็นกำลังพลของเราบาดเจ็บ หรือเกิดการเสียชีวิต เราจะมีหมอมาคอยดูแลตลอด แล้วเราก็ดูอาการหลายๆอย่าง พวกลมแดด ฮีสโตรกครับ” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

ผู้วิจัยขอสรุปประเด็นตามข้อคำถามที่ได้สัมภาษณ์รองเสนาธิการ สำนักกองบัญชาการ กองบัญชาการ กองทัพอากาศ และครูฝึกทหารกองประจำการ ดังนี้

1) ความเต็มใจในการปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวมของทหารกองประจำการ : ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก เห็นว่า ทหารกองประจำการมีความเต็มใจในการปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวม ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 กล่าวว่า “เราจะสอนเขาเสมอว่า หนึ่งได้บุญสองได้แก่ประเทศชาติ ครอบครัวของเรา เราก็ไปช่วยเหลือพ่อแม่พี่น้องที่เป็นญาติของเราเหมือนกัน ทหารที่เข้ามา คุณอยู่จังหวัดสุรินทร์ ทหารก็เข้าไปช่วยเหลือครอบครัวคุณ ฉะนั้นคุณที่อยู่ กทม คุณก็มาช่วยเหลือตรงนี้ มันก็คือการช่วยเหลือกันหมด เขาจะได้อยู่ รับรู้ได้ว่าสิ่งที่เขาทำมันสะท้อนกลับไปยังครอบครัว ชุมชน อะไรของเขาเหมือนกัน อย่างน้อยคนเรา พื้นฐาน เขาต้องรักตัวเองก่อน ก็เอาสิ่งนี้ปลูกฝังเขา เราทำที่นี่ ที่นั่นก็เหมือนกัน ส่วนใหญ่เราจะเป็นการปลูกฝังจนเขารัก ฟังพอใจในสิ่งที่เขาทำ แล้วก็มันก็เกิดมาจากความดี ผมคิดว่าเลขนะ ร้อยละ 70 มีเกิน ถ้าผมให้เป็นตัวเลขความเต็มใจที่จะบำเพ็ญประโยชน์ให้กับสาธารณะ ทุกคนเต็มใจและมีความภาคภูมิใจในงานอะไรหลายๆอย่างที่คุณแล้ว อาจจะเป็นตัวชีวิตที่ไม่ชัดเจน แต่จริงๆแล้วสิ่งต่างๆเหล่านี้สังเกตได้จากสิ่งต่างๆเหล่านี้ จากความรู้สึกสัมผัสได้ แวดตา รอยยิ้ม สีหน้า อาการ บางทีสิ่งพวกนี้อาจเป็นสิ่งชีวิตที่สำคัญ เข้าไปทำให้เขามีความสุข มีความสุขที่จะทำ เขาเหนื่อย แต่เราเป็นผู้บังคับบัญชาที่จะต้องดูแลเขา มีอาหารพิเศษอะไรให้ น้ำท่วมที่ผ่านมา เขาภูมิใจอย่างที่คุณว่า ที่เขาได้เข้าไปช่วย เขาก็สนุกกับงานของเขา

สรุปว่า ร้อยละ 70 นะครับ” (สัมภาษณ์ 14 ธันวาคม 2558) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 กล่าวว่า “ส่วนมากแล้วจะเต็มใจครับ ได้ไปช่วยเหลือประชาชน ก็จะภูมิใจอย่างมากเลย ก็จะมีแค่ส่วนน้อย น้อยนิดมาก พวกประเภทไม่เคยทำอะไร” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558) นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 กล่าวว่า “ส่วนใหญ่ก็เต็มใจนะครับ งานหลักๆก็จะเป็นเรื่องงานรักษาการณ์ทั้งภายในและภายนอก เข้าเวร” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558) ส่วนที่สอง เห็นว่า เต็มใจปฏิบัติตามหน้าที่ ดังที่ สิบเอก นนทกร อินชัย ครูฝึกทหารกองประจำการ กล่าวว่า “ก่อนจะไปต้องปลุกฝังกันล่ะว่า จะออกไปทำเพื่ออะไรในทุกๆกิจกรรม ใช้เวลาไม่นานครับ เพราะช่วงที่เขาฝึก เขาได้รับการปลุกฝังมา บ้างแล้ว เราต้องปลุกจิตสำนึกให้เขาว่า ถ้าหากว่าเขาไม่ทำ มันจะเป็นยังไงเพราะเพื่อนที่มาด้วยกัน เขาก็ทำกันหมด คือเป็นการโน้มน้าวจิตใจครับ” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558) นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7 กล่าวว่า “แล้วแต่คนครับ บางคนก็เต็มใจ เสนอตัวว่าจะไป บางคนก็ไม่อยากไป มันอยู่ที่ความชอบของแต่ละบุคคลด้วยครับ อย่างเช่นไปงานวัด บางคนอยากอยู่กับทางวัดอย่าง กว่า อย่างเช่นชนของ แพคของตอนน้ำท่วม บางคนก็อยากมากกว่า มันอยู่ที่ความคิดของคนครับ” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558)

2) ผลของการฝึกทหารกองประจำการในปัจจุบันกับการมีจิตสำนึกสาธารณะของ ทหารกองประจำการ : ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า หลักสูตรการฝึกทหารกองประจำการ พยายามสอนให้ทหารกองประจำการเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และทำงานเพื่อส่วนรวม ดังที่ ผู้ให้ สัมภาษณ์คนที่ 4 กล่าวว่า “ฝึกให้รู้จักคำว่าเสียสละครับ สามัคคี ช่วยเหลือเพื่อนอย่างนี้ครับ ตัวเอง ทำงานเสร็จก่อน ก็ไปช่วยเหลือเพื่อนที่ยังไม่เสร็จอะไรประมาณนี้ แล้วก็เห็นคนอื่นทำอะไรเดือดร้อน ไป เจออะไรข้างนอก เช่น คนแก่ คนป่วย คนยากของไรหนักๆเนี่ย เห็นปั๊บ ก็ไปช่วยยก เช่นคนรถเสีย กลางทางงี้ก็ ไปช่วยอะไรประมาณนี้” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558) นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 ยังกล่าวเพิ่มเติมว่า “การรู้จักรับผิดชอบหน้าที่ของตนเองและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย จากที่ เขารู้จักหน้าที่ของตนเองแล้ว เราก็จะพูดหน้าที่ส่วนรวมให้เขาฟัง เช่น ส่วนรวมคือการช่วยเหลือ ประชาชนด้านต่างๆ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ หรืออะไร เพื่อช่วยเขาเนื่องจากเราเป็นทหาร เงินเดือนมา จากภาษีของประชาชน เขาให้เงินเราก็ต้องไปช่วยเขา” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558) อีกทั้ง ผู้ให้ สัมภาษณ์คนที่ 7 ยังกล่าวเพิ่มเติมว่า “ตั้งแต่เขามาวันแรกก็พยายามบ่อนทุกสิ่งทุกอย่างเกี่ยวกับการ ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อแก่บุคคลทั่วไป คือเราเป็นทหารแล้วนะ เราไม่ใช่พลเรือน นักเรียนเกรงทั่วไป เจอที่ ไหนก็แล้วแต่เราก็ยังอยู่ในคราบของทหาร ซึ่งทหารหลักๆคือการช่วยเหลือประชาชน คือบ่อน วิสัยทัศน์ให้เขาว่าเราต้องมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ผู้อื่น” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558)

3) การฝึกอบรมทหารกองประจำการสามารถส่งเสริมให้ทหารกองประจำการเป็น ส่วนหนึ่งในการดูแลรักษาสาธารณสุขสมบัติและสิ่งแวดล้อมชุมชน : ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่

เห็นว่า การฝึกอบรมทหารกองประจำการสามารถนำจะส่งเสริมให้ทหารกองประจำการเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือ ช่วยเหลือชุมชน ดังที่ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 กล่าวว่า “ก็บอกว่า สิ่งอะไรที่เราเคยทำตอนเป็นทหาร สิ่งดีๆเช่นช่วยเหลือคน ก็ให้นำไปใช้ที่บ้าน เกิดวันข้างหน้าจะได้เป็นผู้นำ ก็จะได้นำเอาระบบการเป็นทหารไปใช้ที่บ้าน ไปปกครองลูกบ้าน ลูกน้องไยอย่างนี้ครับ ให้เขาอยู่ในกรอบอะไรของเรา” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558)

4) เมื่อทหารกองประจำการปลดประจำการแล้วจะสามารถนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมทหารกองประจำการไปช่วยเหลือสังคมได้หรือไม่ : ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมทหารกองประจำการสามารถนำไปใช้ช่วยเหลือสังคมได้ ในการประกอบอาชีพได้ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับการนำไปใช้ของแต่ละบุคคลด้วย ดังที่ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 กล่าวว่า “ก็ได้ครับ เป็น รปภ แบบนี้ครับ สามารถไปเป็นหัวหน้า รปภ เนื่องจากความสามารถที่เราเข้าเวรกองรักษาการณ์ครับ เรื่องการ รปภ สถานที่ ตรวจบัตร ตรวจค้นอย่างนี้ครับ ก็สามารถไปทำงานได้” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7 กล่าวว่า “จากทหารเกณฑ์ ไปเป็นพลเรือนปลดไปแล้ว สิ่งต่างๆที่เราสอนก็ขึ้นอยู่กับว่าเขาจะรับหรือไม่รับครับ เช่น ระเบียบวินัย การเข้างาน การปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่คนก็จะคัดจากทหารเกณฑ์มาก่อน เพราะทหารเกณฑ์ถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับการฝึกอบรม ฝึกฝน มีความเป็นระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ อันนี้เป็นเรื่องแรก คือตรงนี้เขาสามารถไปใช้ได้เยอะเลยในงานต่างๆ เพราะมีความเชื่อใจว่า คนนี้ฝึกมาเยอะแล้ว รู้จักหน้าที่ รู้จักความรับผิดชอบ ก็จะเข้างานได้ง่ายมากขึ้น ” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 กล่าวว่า “ก็น่าจะได้เนอะครับ พอปลดไป อายุเขาถึง วุฒิภาวะเขาถึง เขาอาจจะสมัครเป็นผู้ใหญ่บ้าน อบต ก็ได้ครับ ใช้วิชาทางทหารไปปกครองชาวบ้าน” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558)

5) การเป็นทหารกองประจำการเป็นการปฏิบัติงานเพื่อสังคมหรือไม่ : ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า ทหารกองประจำการเป็นการปฏิบัติงานเพื่อสังคมแน่นอน ดังที่ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 กล่าวว่า “เป็นคับ งานเยอะมากครับ เยอะมากจริงๆ ครับเป็นการวัด โรงเรียน ชุมชน ประชาชนในพื้นที่ เช่นลอกท่อ ตัดต้นไม้ ถางป่า ทุกอย่างที่ร้องขอมาก็ไปหมดทุกอย่าง ไปหมดทั้งหน่วยงานราชการ ชุมชน วัด” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558) และ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 กล่าวว่า “คับ หน้าที่ทหารคือการช่วยเหลือประชาชน” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558) ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 7 กล่าวเพิ่มเติมว่า “ก็เท่าที่ดูก็สังคมนะครับ เช่น การbike for dad ไรต่างๆ ก็ใช้ทหารเนี่ยแหละดูแล ยืนจุดต่างๆ งานราชพิธีทั้งหลายก็ทหารครับ ทหารเดวันนี้ไม่ได้ฝึกมาสูรับอย่างเดียว แต่เพื่อช่วยเหลือประชาชนด้านต่างๆด้วย นำท่อมทหารก็คอยออกไปหาประชาชนตามจุดต่างๆ บางคนสามเดือนสี่เดือนยังไม่ได้กลับบ้านเพราะต้องคอยดูแลอะครับ” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558)

2558) นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 ยังกล่าวเพิ่มเติมว่า “เพื่อส่วนรวมครับ ชัดเจน อย่างเช่น ออกไปช่วยงานน้ำท่วม กิ่งไม้หัก แบบนี้ครับ” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558)

1.2 การสอบถามระดับจิตสำนึกสาธารณะสำหรับทหารกองประจำการ เพื่อวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ โดยการสอบถามสำหรับทหารกองประจำการทั่วประเทศไทย จำนวน 389 คน ปรากฏรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏรายละเอียด ดังนี้ตารางที่ 9 ต่อไปนี้

ตารางที่ 9 ข้อมูลแสดงพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ		
- 18 – 20 ปี	18	4.6
- 21 – 23 ปี	354	91.0
- มากกว่า 23 ปี	17	4.4
รวม	389	100
ระดับการศึกษา		
- ประถมศึกษาปีที่ 6	88	22.6
- มัธยมศึกษาตอนต้น	208	53.5
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	82	21.1
- สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	11	2.8
รวม	389	100
ระยะเวลาที่เข้ามาเป็นทหารกองประจำการ		
- ต่ำกว่า 6 เดือน	78	20.1
- 6 เดือน – 1 ปี 6 เดือน	101	26.0
- มากกว่า 1 ปี 6 เดือน	210	53.9
รวม	389	100

จากตารางแสดงข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21 -23 ปี คิดเป็นร้อยละ 91.0 รองลงมาคือทหารกองประจำการอายุระหว่าง 18-20 ปี และทหารกองประจำการที่มีอายุมากกว่า 23 ปี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 4.6 และ 4.4 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 53.5 รองลงมาคือ ทหารกองประจำการมีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งใกล้เคียงกับทหารกองประจำการที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 22.6 และ 21.1 ตามลำดับ สุดท้ายคือทหารกองประจำการที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 2.8

ระยะเวลาที่เข้ามาเป็นทหารกองประจำการ พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เป็นทหารกองประจำการมากกว่า 1 ปี 6 เดือน คิดเป็นร้อยละ 53.9 รองลงมาคือ ทหารกองประจำการที่ปฏิบัติงานมาระหว่าง 6 เดือน ถึง 1 ปี 6 เดือน คิดเป็นร้อยละ 26.0 และสุดท้ายคือทหารกองประจำการที่ปฏิบัติงานต่ำกว่า 6 เดือน คิดเป็นร้อยละ 20.1

สรุปว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-23 ปี ซึ่งส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และปฏิบัติงานในหน้าที่ทหารกองประจำการมากกว่า 1 ปี 6 เดือน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ ปรากฏรายละเอียด ดังนี้ตารางที่ 10 ต่อไปนี้

ตารางที่ 10 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการแยกตามรายข้อคำถาม

ข้อคำถาม	จำนวนคน (ร้อยละ)	ระดับจิตสำนึกสาธารณะ
ในขณะที่ท่านวิ่งออกกำลังกายที่สวนสาธารณะ แล้วเห็นคนเป็นลม ท่านจะอย่างไร		
1) วิ่งออกกำลังกายต่อไป เดี่ยวคนอื่นคงมาช่วยแทน	81 (20.8)	คำนึงประโยชน์ส่วนตน คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม
2) วิ่งต่อไปแล้วเพื่อไปตามหน่วยปฐมพยาบาลมาช่วยเหลือ	109 (28.0)	
3) ตรงเข้าไปช่วยเหลือ แล้วบอกให้ผู้ที่อยู่ข้างเคียงตามเจ้าหน้าที่มาช่วยต่อไป	199 (51.2)	
ท่านทราบข้อมูลจากการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการช่วยเหลือการทำข่าเทียมโดยใช้ห้วงดิ่งฝาลโลหะของกระป๋องที่ใช้แล้ว ท่านจะอย่างไร		
1) ช่วยประชาสัมพันธ์ และกระจายข่าวให้เพื่อนๆ รู้ด้วย	99 (25.4)	คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม คำนึงประโยชน์ส่วนตน
2) เก็บห้วงดิ่งฝาลกระป๋องทุกครั้ง และเชิญชวนให้ผู้อื่นทำ	43 (11.1)	
3) เก็บห้วงดิ่งฝาลกระป๋องทุกครั้งที่มีโอกาส	247 (63.5)	

ตารางที่ 10 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการแยกตามรายข้อคำถาม (ต่อ)

ข้อคำถาม	จำนวนคน (ร้อยละ)	ระดับจิตสำนึกสาธารณะ
<p>ในขณะที่ท่านนั่งดื่มกาแฟที่ในห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง แล้วท่านเห็นลูกค้าโต๊ะข้างๆ ลืมคอมพิวเตอร์ไว้ในร้าน ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) ปล่อยผ่านไป เดี่ยวลูกค้าคงกลับมาถามหาเอง</p> <p>2) เดินไปบอกพนักงานของร้านว่า ลูกค้าโต๊ะข้างๆ ลืมคอมพิวเตอร์ไว้ เพื่อให้ทางร้านเก็บของไว้ให้ลูกค้าคนดังกล่าวด้วย</p> <p>3) เดินไปบอกพนักงานของร้านเพื่อให้ทางร้านเก็บของไว้ จากนั้นก็เดินไปแจ้งประชาสัมพันธ์ของห้างสรรพสินค้า เพื่อประกาศให้ลูกค้าคนดังกล่าวทราบ</p>	<p>134 (34.4)</p> <p>167 (43.0)</p> <p>88 (22.6)</p>	<p>คำนึงประโยชน์ส่วนตน</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม</p>
<p>ท่านกำลังขับรถพาเพื่อนไปโรงพยาบาล เนื่องจากเพื่อนของท่านมีอาการปวดศีรษะอย่างรุนแรง แต่ปรากฏว่าเจอสัญญาณไฟแดงที่แยกหน้าโรงพยาบาล ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) มองซ้ายมองขวาถ้าไม่มีรถสวนทางก็ขับฝ่าสัญญาณไฟไป</p> <p>2) หยุดรถและรอสัญญาณไฟเขียว</p> <p>3) เปิดไฟขอทาง และขับต่อไปโดยชะลอความเร็ว</p>	<p>185 (47.6)</p> <p>79 (20.3)</p> <p>125 (32.1)</p>	<p>คำนึงประโยชน์ส่วนตน</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p>
<p>เจ้านายนัดให้ท่านไปรับเอกสารสำคัญ เมื่อท่านไปถึงที่นัดพบ ที่จอดรถบริเวณนั้นเต็มหมดเลย เหลือเฉพาะที่จอดรถสำหรับคนพิการ ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) จอดรถตรงที่จอดสำหรับคนท้องหรือคนพิการชั่วคราว เพราะจะไปรับของไม่เกิน 5 นาที</p> <p>2) โทรศัพท์ขอร้องเจ้านายให้เดินเอาเอกสารมาให้แทน</p> <p>3) โทรศัพท์บอกเจ้านายว่าขออนุญาตขานัดหนึ่ง และวนหาที่จอดรถอีกครั้ง</p>	<p>164 (42.2)</p> <p>48 (12.3)</p> <p>177 (45.5)</p>	<p>คำนึงประโยชน์ส่วนตน</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม</p>

ตารางที่ 10 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการแยกตามรายข้อคำถาม (ต่อ)

ข้อคำถาม	จำนวนคน (ร้อยละ)	ระดับจิตสำนึกสาธารณะ
<p>ขณะที่ท่านขับรถเพื่อเดินทางไปหัวหิน ระหว่างทางมีรถประสบอุบัติเหตุอยู่ข้างทาง ท่านจะอย่างไร</p> <p>1) ขับผ่านไป ถ้าเจอป้อมตำรวจคอยแจ้งตำรวจมาช่วยเหลือ</p> <p>2) โทรศัพทแจ้งทางหลวง เพื่อให้เข้ามาช่วยเหลือรถคันดังกล่าว</p> <p>3) จอดรถ และลงไปดูว่ามีอะไรที่พอจะช่วยได้หรือไม่</p>	<p>153 (39.3)</p> <p>144 (37.0)</p> <p>92 (23.7)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม</p>
<p>ท่านขับรถมาด้วยความเร็ว 60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง แล้วมีคนยื่นรอข้ามถนนอยู่ที่ทางม้าลาย ท่านจะอย่างไร</p> <p>1) ชะลอและหยุดรถ เพื่อให้คนข้ามถนน</p> <p>2) กระพริบไฟหน้ารถ เพื่อเตือนให้คนนั้นระวังที่จะข้ามถนน</p> <p>3) ชะลอความเร็วลง และขับต่อไป</p>	<p>43 (11.0)</p> <p>27 (7.0)</p> <p>319 (82.0)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงประโยชน์ส่วนตัว</p>
<p>หลังจากฝนตกหนักเป็นเวลา 6 ชั่วโมงติดต่อกัน มีน้ำขังในซอยบ้านของท่านสูงประมาณ 20 เซนติเมตร เนื่องจากมีเศษใบไม้และเศษขยะปิดกั้นรูระบายน้ำ ทำให้การสัญจรไม่สะดวก ท่านกำลังขับรถเข้าบ้านของท่าน ท่านจะอย่างไร</p> <p>1) ค่อยๆขับไปช้าๆ เพื่อไม่ให้น้ำกระเด็นโดนคนที่อยู่ข้างทาง</p> <p>2) จอดรถ และพยายามนำสิ่งกีดขวางรูระบายน้ำออก</p> <p>3) โทรแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มาแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขัง</p>	<p>285 (73.2)</p> <p>38 (9.8)</p> <p>66 (17.0)</p>	<p>คำนึงประโยชน์ส่วนตัว</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p>
<p>ในชุมชนของท่าน มีการจัดกิจกรรม “ลดขยะในแม่น้ำ” ท่านจะอย่างไร</p> <p>1) ถ้ามีเพื่อนบ้านมาชวน ก็เข้าร่วมกิจกรรม</p> <p>2) ประสานกับเจ้าภาพที่จัดกิจกรรม เพื่อเป็นเข้าร่วมชุมชนในการดำเนินการ</p> <p>3) เข้าร่วมกิจกรรม และช่วยเชิญชวนให้คนในชุมชนมาร่วมกันทำกิจกรรมต่อ</p>	<p>163 (42.0)</p> <p>171 (44.0)</p> <p>55 (14.0)</p>	<p>คำนึงประโยชน์ส่วนตัว</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม</p>

ตารางที่ 10 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการแยกตามรายข้อคำถาม (ต่อ)

ข้อคำถาม	จำนวนคน (ร้อยละ)	ระดับจิตสำนึกสาธารณะ
<p>ท่านได้รับฟังข่าวสารจากกระทรวงสาธารณสุข เกี่ยวกับการระบาดของโรคไข้เลือดออก และวิธีป้องกันโรค ซึ่งบุตรหลานของคนในชุมชนที่ท่านรู้จักป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) แนะนำวิธีการป้องกันโรคไข้เลือดออกกับคนในชุมชนทุกครั้งที่มีโอกาส</p> <p>2) ให้ความรู้คนในชุมชนพร้อมทั้งติดต่อกับสาธารณสุขอำเภอให้เข้ามาฉีดพ่นกำจัดยุงลายอย่างสม่ำเสมอ</p> <p>3) ปฏิบัติตามที่กระทรวงสาธารณสุขแจ้งให้ทราบ</p>	<p>301 (77.4)</p> <p>39 (10.0)</p> <p>49 (12.6)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม</p> <p>คำนึงประโยชน์ส่วนตัว</p>
<p>ท่านพบปะพูดคุยกับชุมชนเกษตรกรรม แล้วทราบว่าปัจจุบันชุมชนนี้เจอปัญหาขาดแคลนน้ำ ทำให้มีรายได้ไม่พอใช้ในชีวิตประจำวัน ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) หาคำความรู้เพิ่มเติมในการปลูกพืชระยะสั้น เพื่อหารายได้เสริม</p> <p>2) แนะนำคนในชุมชนให้รู้วิธีปลูกพืชระยะสั้นเพื่อหารายได้เสริม</p> <p>3) ร่วมกันกับคนในชุมชนในการปลูกพืชระยะสั้น และหาแหล่งรับซื้อเพื่อสร้างรายได้ใหม่ให้แก่ชุมชน</p>	<p>25 (6.5)</p> <p>288 (74.0)</p> <p>76 (19.5)</p>	<p>คำนึงประโยชน์ส่วนตัว</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม</p>
<p>ในขณะที่ท่านเดินเล่นกับครอบครัว ปรากฏว่าเห็นอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ชนคน ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) พาครอบครัวเลี่ยงจากจุดเกิดเหตุ จะได้ไม่เกิดภาพติดตา</p> <p>2) โทรแจ้งหน่วยกู้ภัยพร้อมเดินเลี่ยงจากจุดเกิดเหตุ</p> <p>3) เข้าไปช่วยเหลือเบื้องต้นเท่าที่ทำได้พร้อมแจ้งหน่วยกู้ภัย</p>	<p>38 (9.8)</p> <p>100 (25.7)</p> <p>251 (64.5)</p>	<p>คำนึงประโยชน์ส่วนตัว</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม</p>
<p>เมื่อท่านได้เข้าไปพบปะชุมชน และพบปัญหาที่จำเป็นจะต้องใช้งบประมาณจากภาครัฐอย่างมาก ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) รับฟังปัญหาของชาวบ้านอย่างตั้งใจ</p> <p>2) พยายามช่วยแก้ไขด้วยตัวเองเบื้องต้น พร้อมทั้งประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเต็มความสามารถ</p> <p>3) รับฟังปัญหา และพยายามหาแนวทางแก้ไขตามศักยภาพของตนเอง</p>	<p>89 (22.8)</p> <p>97 (25.0)</p> <p>203 (52.2)</p>	<p>คำนึงประโยชน์ส่วนตัว</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p>

ตารางที่ 10 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการแยกตามรายข้อความ (ต่อ)

ข้อความ	จำนวนคน (ร้อยละ)	ระดับจิตสำนึกสาธารณะ
<p>หลังเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหว พื้นที่ประสบภัยต้องการความช่วยเหลือในทุกด้าน ท่านจะอย่างไร</p> <p>1) บริจาคเงินและสิ่งของเครื่องใช้ไปช่วยเหลือผู้ประสบภัย</p> <p>2) พยายามติดตามข่าวสาร และพร้อมเข้าช่วยเหลือเมื่อมีการร้องขอ</p> <p>3) เดินทางไปช่วยเหลือในพื้นที่ทันทีอย่างสมัครใจ</p>	<p>51 (13.1)</p> <p>183 (47.0)</p> <p>155 (39.9)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม</p>
<p>ท่านฟังวิทยุและรับทราบว่ สภากาชาดไทยต้องการเลือดด่วนเพื่อใช้ในการผ่าตัด ซึ่งท่านอยู่ห่างจากสภากาชาดเพียง 500 เมตร แต่ในขณะนั้นการจราจรติดขัดมาก ท่านจะอย่างไร</p> <p>1) พยายามขับรถต่อไป เพราะใกล้ถึงสภากาชาดแล้ว</p> <p>2) พยายามเปิดไฟขอทาง เพื่อไปให้เร็วที่สุด</p> <p>3) พยายามหาที่จอดรถและรีบไปบริจาคเลือด</p>	<p>124 (31.9)</p> <p>139 (35.7)</p> <p>126 (32.4)</p>	<p>คำนึงประโยชน์ส่วนตน</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม</p>

จากตารางแสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการแยกตามรายข้อความ ซึ่งเป็นลักษณะของสถานการณ์สมมติ เพื่อวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ มีรายละเอียด ดังนี้

จากสถานการณ์สมมติข้อแรกที่ว่า ในขณะที่ท่านวิ่งออกกำลังกายที่สวนสาธารณะแล้วเห็นคนเป็นลม ท่านจะอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า จะตรงเข้าไปช่วยเหลือแล้วบอกให้ผู้ที่อยู่ข้างเคียงตามเจ้าหน้าที่มาช่วยต่อไป คิดเป็นร้อยละ 51.2 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม รองลงมาคือทหารกองประจำการเห็นว่า วิ่งต่อไปแล้วไปตามหน่วยปฐมพยาบาลมาช่วยเหลือ คิดเป็นร้อยละ 28.0 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า วิ่งออกกำลังกายต่อไป เต็มใจคนอื่นคงมาช่วยแทน คิดเป็นร้อยละ 20.8 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 2 ที่ว่า ท่านทราบข้อมูลจากการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการช่วยเหลือการทำขาเทียมโดยใช้หวงดิงฝ่าโลหะของกระป๋องที่ใช้แล้ว ท่านจะอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า เก็บหวงดิงฝ่ากระป๋องทุกครั้งที่นี่ก็ได้ คิดเป็นร้อยละ 63.5

แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า ช่วยประชาสัมพันธ์ และกระจายข่าวให้เพื่อนๆรู้ด้วย คิดเป็นร้อยละ 25.4 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า เก็บห่วงดิ่งฝากระปोंทุกครั้ง และเชิญชวนให้ผู้อื่นทำด้วย คิดเป็นร้อยละ 11.1 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 3 ที่ว่า ในขณะที่ท่านนั่งดื่มกาแฟที่ในห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง แล้วท่านเห็นลูกค้าโต๊ะข้างๆ ลืมคอมพิวเตอร์ไว้ในร้าน ท่านจะอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า เดินไปบอกพนักงานของร้านว่า ลูกค้าโต๊ะข้างๆ ลืมคอมพิวเตอร์ไว้ เพื่อให้ทางร้านเก็บของไว้ให้ลูกค้าคนดังกล่าวด้วย คิดเป็นร้อยละ 43.0 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า ปล่อยผ่านไป เตี่ยวลูกค้าคงกลับมาถามหาเอง คิดเป็นร้อยละ 34.4 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน สุดต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า เดินไปบอกพนักงานของร้านเพื่อให้ทางร้านเก็บของไว้ จากนั้นก็เดินไปแจ้งประชาสัมพันธ์ของห้างสรรพสินค้า เพื่อประกาศให้ลูกค้าคนดังกล่าวทราบ คิดเป็นร้อยละ 22.6 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 4 ที่ว่า ท่านกำลังขับรถพาเพื่อนไปโรงพยาบาล เนื่องจากเพื่อนของท่านมีอาการปวดศีรษะอย่างรุนแรง แต่ปรากฏว่าเจอสัญญาณไฟแดงที่แยกหน้าโรงพยาบาล ท่านจะอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า มองซ้ายมองขวา ถ้าไม่มีรถสวนทาง ก็ขับฝ่าสัญญาณไฟไปเลย คิดเป็นร้อยละ 47.6 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า เปิดไฟขอทาง และขับต่อไปโดยชะลอความเร็ว คิดเป็นร้อยละ 32.1 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า หยุดรถและรอสัญญาณไฟเขียว คิดเป็นร้อยละ 20.3 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 5 ที่ว่า เจ้านายนัดให้ท่านไปรับเอกสารสำคัญ เมื่อท่านไปถึงที่นัดพบ ที่จอดรถบริเวณนั้นเต็มหมดเลย เหลือเฉพาะที่จอดรถสำหรับคนพิการ ท่านจะอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า โทรศัพท์บอกเจ้านายว่าขออนุญาตขานิดหนึ่ง และวนหาที่จอดรถอีกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 45.5 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า จอดรถ

ตรงที่จอดสำหรับคนท้องหรือคนพิการชั่วคราว เพราะจะไปรับของไม่เกิน 5 นาที คิดเป็นร้อยละ 42.2 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า โทรศัพท์ขอร้องเจ้านายให้เดินเอาเอกสารมาให้แทน คิดเป็นร้อยละ 12.3 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 6 ที่ว่า ขณะที่ท่านขับรถเพื่อเดินทางไปหัวหิน ระหว่างทางมีรถประสบอุบัติเหตุอยู่ข้างทาง ท่านจะทำอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า ขับผ่านไป ถ้าเจอป้อมตำรวจค่อยแจ้งตำรวจมาช่วยเหลือ คิดเป็นร้อยละ 39.3 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า โทรศัพท์แจ้งทางหลวง เพื่อให้เข้ามาช่วยเหลือรถคันดังกล่าว คิดเป็นร้อยละ 37.0 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า จอดรถ และลงไปดูว่ามีอะไรที่พอจะช่วยให้หรือไม่ คิดเป็นร้อยละ 23.7 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 7 ที่ว่า ท่านขับรถมาด้วยความเร็ว 60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง แล้วมีคนยืนรอข้ามถนนอยู่ที่ทางม้าลาย ท่านจะทำอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า ชะลอความเร็วลง และขับต่อไป คิดเป็นร้อยละ 82.0 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า ชะลอและหยุดรถ เพื่อให้คนข้ามถนน คิดเป็นร้อยละ 11.0 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า กระจับปี่พ่นไฟหนักรถ เพื่อเตือนให้คนนั้นระวังที่จะข้ามถนน คิดเป็นร้อยละ 7.0 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 8 ที่ว่า หลังจากฝนตกหนักเป็นเวลา 6 ชั่วโมงติดต่อกัน มีน้ำขังในซอยบ้านของท่านสูงประมาณ 20 เซนติเมตร เนื่องจากมีเศษใบไม้และเศษขยะปิดกั้นรูระบายน้ำ ทำให้การสัญจรไม่สะดวก ท่านกำลังขับรถเข้าบ้านของท่าน ท่านจะทำอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า ค่อยๆขับผ่านไปช้าๆ เพื่อไม่ให้ น้ำกระเด็นโดนคนที่อยู่ข้างทาง คิดเป็นร้อยละ 73.2 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า โทรแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มาแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขัง คิดเป็นร้อยละ 17.0 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า จอดรถ และพยายามนำสิ่งกีดขวางระบายน้ำออก คิดเป็นร้อยละ 9.8 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 9 ที่ว่า ในชุมชนของท่าน มีการจัดกิจกรรม “ลดขยะในแม่น้ำ” ท่านจะทำอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า ประสานกับเจ้าภาพที่จัดกิจกรรม เพื่อเป็นเข้าร่วมชุมชนในการดำเนินการ คิดเป็นร้อยละ 44.0 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า ถ้ามีเพื่อนบ้านมาชวน ก็เข้าร่วมกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 42.0 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า เข้าร่วมกิจกรรม และช่วยเชิญชวนให้คนในชุมชนมาร่วมกันทำกิจกรรมต่อ คิดเป็นร้อยละ 14.0 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 10 ที่ว่า ท่านได้รับฟังข่าวสารจากกระทรวงสาธารณสุข เกี่ยวกับการระบาดของโรคไข้เลือดออก และวิธีป้องกันโรค ซึ่งบุตรหลานของคนในชุมชนที่ท่านรู้จักป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก ท่านจะทำอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า แนะนำวิธีการป้องกันโรคไข้เลือดออกกับคนในชุมชนทุกครั้งที่มีโอกาส คิดเป็นร้อยละ 77.4 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า ปฏิบัติตามที่กระทรวงสาธารณสุขแจ้งให้ทราบ คิดเป็นร้อยละ 12.6 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า ให้ความรู้คนในชุมชนพร้อมทั้งติดต่อกับสาธารณสุขอำเภอให้เข้ามาฉีดพ่นกำจัดยุงลายอย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 10.0 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 11 ที่ว่า ท่านพบปะพูดคุยกับชุมชนเกษตรกรรม แล้วทราบว่าปัจจุบันชุมชนนี้เจอปัญหาขาดแคลนน้ำ ทำให้มีรายได้ไม่พอใช้ในชีวิตประจำวัน ท่านจะทำอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า แนะนำคนในชุมชนให้รู้วิธีปลูกพืชระยะสั้น เพื่อหารายได้เสริม คิดเป็นร้อยละ 74.0 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า ร่วมกันกับคนในชุมชนในการปลูกพืชระยะสั้น และหาแหล่งรับซื้อเพื่อสร้างรายได้ใหม่ให้แก่ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 19.5 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า หากความรู้เพิ่มเติมในการปลูกพืชระยะสั้น เพื่อหารายได้เสริม คิดเป็นร้อยละ 6.5 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 12 ที่ว่า ในขณะที่ท่านเดินเล่นกับครอบครัว ปรากฏว่า เห็นอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ชนคน ท่านจะทำอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า เข้าไปช่วยเหลือเบื้องต้นเท่าที่ทำได้พร้อมกับแจ้งหน่วยกู้ภัย คิดเป็นร้อยละ 64.5 แปลว่า ทหารกอง

ประชากรส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า โทรแฉ่งหน่วยกู้ภัยพร้อมเดินเลียงจากจุดเกิดเหตุ คิดเป็นร้อยละ 25.7 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า พากรอบครัวเลียงจากจุดเกิดเหตุ จะได้ไม่เกิดภาพติดตา คิดเป็นร้อยละ 9.8 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 13 ที่ว่า เมื่อท่านได้เข้าไปพบปะชุมชน และพบปัญหาที่จำเป็นจะต้องใช้งบประมาณจากภาครัฐอย่างมาก ท่านจะอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า รับฟังปัญหา และพยายามหาแนวทางแก้ไขตามศักยภาพของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 52.2 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า พยายามช่วยแก้ไขด้วยตัวเองเบื้องต้น พร้อมทั้งประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเต็มความสามารถ คิดเป็นร้อยละ 25.0 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า รับฟังปัญหาของชาวบ้านอย่างตั้งใจ คิดเป็นร้อยละ 22.8 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 14 ที่ว่า หลังเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหว พื้นที่ประสบภัยต้องการความช่วยเหลือในทุกด้าน ท่านจะอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า พยายามติดตามข่าวสาร และพร้อมเข้าช่วยเหลือเมื่อมีการร้องขอ คิดเป็นร้อยละ 47.0 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า เดินทางไปช่วยเหลือในพื้นที่ทันทีอย่างสมัครใจ คิดเป็นร้อยละ 39.9 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า บริจาคเงินและสิ่งของเครื่องใช้ไปช่วยเหลือผู้ประสบภัย คิดเป็นร้อยละ 13.1 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 15 ที่ว่า ท่านฟังวิทยุและรับทราบข่าว สภากาชาดไทย ต้องการเลือดด่วนเพื่อใช้ในการผ่าตัด ซึ่งท่านอยู่ห่างจากสภากาชาดเพียง 500 เมตร แต่ในขณะนั้น การจราจรติดขัดมาก ท่านจะอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า พยายามเปิดไฟขอทาง เพื่อไปให้เร็วที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.7 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า พยายามหาที่จอดรถและรีบไปบริจาคเลือด คิดเป็นร้อยละ 32.4 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า พยายามขับรถต่อไป เพราะ

ใกล้ถึงสภากาชาดแล้ว คิดเป็นร้อยละ 31.9 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน

ตารางที่ 11 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการโดยรวม

จิตสำนึกสาธารณะ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน	23.78	149	38.3
ระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม	28.81	136	35.0
ระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม	36.02	104	26.7
รวม	29.54	389	100

จากตารางที่ 11 แสดงระดับจิตสำนึกสาธารณะของประจำการในภาพรวม พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน คิดเป็นร้อยละ 38.3 ($\bar{X} = 23.78$) ซึ่งใกล้เคียงกับทหารกองประจำการที่มีระดับจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 35.0 ($\bar{X} = 28.81$) และต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการที่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม คิดเป็นร้อยละ 26.7 ($\bar{X} = 36.02$)

ตารางที่ 12 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการแยกตามเขตพื้นที่

เขตพื้นที่	ระดับจิตสำนึกสาธารณะ		
	การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน (ร้อยละ)	การคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม (ร้อยละ)	การคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม (ร้อยละ)
กองทัพภาคที่ 1	76 (51.0)	75 (55.1)	30 (28.8)
กองทัพภาคที่ 2	14 (9.4)	50 (36.8)	11 (10.6)
กองทัพภาคที่ 3	59 (39.6)	-	8 (7.7)
กองทัพภาคที่ 4	-	4 (2.9)	55 (52.9)
ส่วนกลาง	-	7 (5.2)	-
รวม	149 (100)	136 (100)	104 (100)

จากตารางที่ 12 แสดงระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการแยกตามเขตพื้นที่ พบว่า เขตพื้นที่ที่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนสูงสุด คือ กองทัพภาคที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 51.0 รองลงมา คือ กองทัพภาคที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 39.6 และต่ำที่สุดคือ กองทัพภาคที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 9.4 เขตพื้นที่ที่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่มสูงสุด คือ กองทัพภาคที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 55.1 รองลงมา คือ กองทัพภาคที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 36.8 ส่วนกลาง คิดเป็นร้อยละ 5.2 และกองทัพภาคที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 2.9 ตามลำดับ เขตพื้นที่

ที่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของสังคมสูงสุด คือ กองทัพภาคที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 52.9 รองลงมา คือ กองทัพภาคที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 28.8 กองทัพภาคที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 10.6 และกองทัพภาคที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 7.7 ตามลำดับ

โดยสรุปจากการศึกษา วิเคราะห์สภาพการฝึกอบรม และระดับของจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการตามวัตถุประสงค์ที่ 1 สรุปผลได้ ดังนี้

การฝึกอบรมทหารกองประจำการกองทัพไทยแยกตามเหล่าทัพ จะใช้เนื้อหาและตำราการฝึกของกรมยุทธศึกษาทหารบก ซึ่งเนื้อหาและตำราดังกล่าวจะมีการปรับปรุง แก้ไขให้ทันสมัยขึ้นทุกปี โดยพิจารณาจากเนื้อหาหลักสูตรการฝึกอบรม จะเน้นไปในด้านการฝึกบุคคลท่ามือเปล่า การฝึกบุคคลท่าอาวุธ การฝึกยุทธวิธีการรบ การปฐมพยาบาลเบื้องต้น รวมทั้งมีการปลูกฝังอุดมคติการรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความสามัคคี และการเสียสละเพื่อส่วนรวม ซึ่งในการฝึกอบรมทหารกองประจำการดังกล่าว จะทำให้ทหารกองประจำการนั้นมีวินัย และความรับผิดชอบมากยิ่งขึ้น การทำงานในบทบาทของทหารกองประจำการนั้นเป็นการปฏิบัติงานเพื่อช่วยเหลือสังคมอย่างชัดเจน แต่การปฏิบัติงานของทหารกองประจำการส่วนใหญ่จำเป็นต้องปฏิบัติงานตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์จึงมีบางส่วนที่เห็นว่าทหารกองประจำการเต็มใจในการปฏิบัติหน้าที่ แต่อีกส่วนก็ยังคงไม่มั่นใจเพราะทหารกองประจำการไม่สามารถขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาได้ หรืออาจถูกโน้มน้าวให้ปฏิบัติงานก็เป็นได้

ผลของระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการทั่วประเทศพบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่ มีระดับจิตสำนึกในระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนเท่านั้น และผลของระดับจิตสำนึกสาธารณะแยกตามเขตพื้นที่ พบว่า เขตพื้นที่กองทัพภาคที่ 1 มีระดับจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนมากที่สุด รองลงมา คือ กองทัพภาคที่ 3 นั้น

จากข้อมูลสภาพการฝึกอบรม และระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการที่ได้ข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำมาพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะสำหรับทหารกองประจำการ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่และการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมมาเป็นหลัก โดยเน้นให้ทหารกองประจำการเกิดทักษะการคิดและการลงมือทำมากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยเน้นให้ทหารกองประจำการคิดทุกขั้นตอนด้วยตนเองและให้เวลาในการลงมือปฏิบัติเพื่อชุมชนมากเท่าที่ทหารกองประจำการต้องการ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่กองทัพภาคที่ 3 เนื่องจากเขตพื้นที่กองทัพภาคที่ 1 ติดภารกิจ จึงเลือกเขตพื้นที่ที่ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนเป็นลำดับที่สอง

ตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

เป็นการนำข้อมูลจากตอนที่ 1 มาช่วยในการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ โดยแบ่งการศึกษาเป็น 2 ส่วน ดังนี้

2.1 รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ
โดยนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมาแล้วไปใช้จริง ผู้วิจัยได้ดำเนินการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะสำหรับทหารกองประจำการ ณ หน่วยกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 ในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ ระหว่างวันที่ 22 กรกฎาคม 2559 – 5 สิงหาคม 2559 โดยมีทหารกองประจำการจำนวนทั้งสิ้น 30 นาย ผู้วิจัยมีผลการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ ดังนี้

วันที่ 1 : 22 กรกฎาคม 2559

ผู้เรียนได้ดำเนินการฝึกอบรมในขั้นตอนแรก คือ การเตรียมความพร้อมและสร้างความคุ้นเคยร่วมกัน โดยผู้วิจัยให้ผู้เรียนทั้งหมดทำกิจกรรมร่วมกัน โดยกิจกรรมที่จัดผู้เรียนนั้นจะเป็นเกมส์ที่ช่วยสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร ให้ผู้เรียนแต่ละคนคุ้นเคยกัน รู้จักและยอมรับความแตกต่างระหว่างกัน รวมถึงมีความรับผิดชอบร่วมกัน และสามารถทำงานเป็นทีมได้ รวมทั้งสิ้น 5 กิจกรรมเกมส์

ในระหว่างที่ผู้เรียนทำกิจกรรมข้างต้นอยู่นั้น ผู้วิจัยเห็นว่า กลุ่มผู้เรียนให้ความร่วมมือและความตั้งใจกับกิจกรรมเป็นอย่างดี ผู้วิจัยเห็นว่า น่าจะเพิ่มกิจกรรมที่เน้นทักษะทางความคิดเข้าไปด้วย เนื่องจากทักษะนี้เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินกิจกรรมในขั้นต่อไป ผู้วิจัยจึงจัดกิจกรรมที่ใช้ทักษะทางความคิดและการทำงานเป็นทีม เพิ่มจำนวน 2 กิจกรรม

จากการทำกิจกรรมในวันแรกนี้ ผู้วิจัยได้ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเขียนความรู้สึกว่า กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมรู้สึกอย่างไรกับกิจกรรมในวันนี้ กลุ่มผู้เรียนส่วนใหญ่รู้สึกว่ประทับใจ ชอบกิจกรรม กิจกรรมมีความสนุกสนาน รู้จักเพื่อนมากขึ้น กิจกรรมมีสาระและทำให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น ดังที่ ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 11 ระบุว่า “ประทับใจ ได้ใช้สติ มีความรู้เพิ่มขึ้น” (การสร้างความคุ้นเคย 22 กรกฎาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 2 ระบุว่า “ผมคิดว่าตอนแรกการอบรมน่าจะน่าเบื่อ แต่ก็ไม่น่าเบื่ออย่างที่คิด มีอารมณ์ร่วม ก็สนุกมาก ได้ทั้งสมาธิ ความสามัคคีกับเพื่อน” (การสร้างความคุ้นเคย 22 กรกฎาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 26 ระบุว่า “ได้รู้จักนิสัยเพื่อนมากขึ้น” (การสร้างความคุ้นเคย 22 กรกฎาคม 2559) และผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 4 ระบุว่า “รู้สึก

อบอุ่น มีความสุขที่ได้ร่วมกิจกรรมกับเพื่อนๆ รู้จักปรึกษา พุดคุยกัน วางแผน และช่วยเหลือกัน” (การสร้างควมคุ้นเคย 22 กรกฎาคม 2559)

ผู้วิจัยได้สอบถามกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมอีกว่า กิจกรรมที่เราทำร่วมกันในวันนี้ กลุ่มผู้เรียนได้เรียนรู้อะไร กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่เห็นว่า กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เรียนรู้เพื่อน รู้จักคิด และความสามัคคี ดังที่ ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 3 ระบุว่า “สิ่งที่ได้ การจะทำอะไรเป็นกลุ่มกันจะต้องวางแผน ปรึกษา และสามัคคีกัน” (การสร้างควมคุ้นเคย 22 กรกฎาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 12 ระบุว่า “ได้แนวคิดของทุกเกมส์” (การสร้างควมคุ้นเคย 22 กรกฎาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 18 ระบุว่า “รู้จักคิด รู้จักทำ รอยยิ้ม เสียงหัวเราะ” (การสร้างควมคุ้นเคย 22 กรกฎาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 21 ระบุว่า “บัณฑิต นักปราชญ์สอนให้รู้ประสบการณ์ใหม่ๆ” (การสร้างควมคุ้นเคย 22 กรกฎาคม 2559)

วันที่ 2 - 14 : 23 กรกฎาคม - 4 สิงหาคม 2559 ผู้เรียนดำเนินการฝึกอบรมขั้นตอนที่ 2 ถึงขั้นตอนที่ 7 ได้แก่

การยึดโยงการมีส่วนร่วม : ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม และกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมค้นหาและเลือกชุมชนที่กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมสนใจมากที่สุด 1 ชุมชน รวมถึงบอกวิธีที่จะเข้าถึงชุมชน รวมถึงพิจารณาว่าจะต้องใช้มีเครื่องมืออะไรในการเข้าไปเก็บข้อมูลหรือไม่ พร้อมทั้งกำหนดวัน เวลาที่ต้องการเข้าพื้นที่ในชุมชนที่ต้องการ และการเตรียมตัวในการเข้าพื้นที่ ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละกลุ่มได้เลือกชุมชนที่กลุ่มสนใจและต้องการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาชุมชน

การมีส่วนร่วมกับชุมชน : ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่มตามเดิม โดยผู้วิจัยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละกลุ่มพูดคุย ซักถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชน ปัญหาที่แต่ละชุมชนประสบอยู่ในปัจจุบัน โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมใช้เครื่องมือ ข้อคำถามที่แต่ละกลุ่มเตรียมมาเอง จากนั้นให้กลุ่มผู้เรียนแต่ละกลุ่ม แยกกันลงชุมชนที่ตัวเองเลือกพร้อมกับผู้ใหญ่บ้าน ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถเข้าถึงชุมชนและรับรู้ปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริง รวมถึงสร้างสัมพันธภาพกับชุมชนที่ตนเองจะเข้าไปให้บริการได้

การสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ : ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่มตามเดิม โดยผู้วิจัยให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มทบทวนข้อมูลที่เข้าไปสำรวจพื้นที่จริงที่ผ่านมา แล้วพิจารณาว่ากลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมอยากจะทำโครงการอะไรเพื่อจะให้บริการชุมชนที่เราเลือก และการบริการที่กลุ่มผู้เรียนจะจัดให้มันต้องสอดคล้องกับเป้าหมายที่ชุมชนต้องการ โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละกลุ่มคิดโครงการในการให้บริการชุมชนของแต่ละกลุ่ม รวมถึงกำหนดวัตถุประสงค์การ

เรียนรู้ เป้าหมายการเรียนรู้ของกลุ่ม แผนงานและขั้นตอนที่กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะเข้าไปให้บริการชุมชน ระยะเวลาของโครงการ และประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ ทั้งนี้เพื่อกลุ่มสามารถกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของกลุ่ม และกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของกลุ่มในการให้บริการชุมชนได้

การเตรียมความพร้อมก่อนให้บริการชุมชน : ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่มตามเดิม โดยผู้วิจัยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละกลุ่มพิจารณาโครงการที่จะเข้าไปให้บริการชุมชนของแต่ละกลุ่ม ว่ากลุ่มผู้เรียนต้องเตรียมความพร้อมอะไรบ้างก่อนที่จะลงพื้นที่ให้บริการชุมชนตามโครงการที่วางแผนไว้ ทั้งนี้เพื่อกลุ่มสามารถกำหนดบทบาทของแต่ละคนในกลุ่มพร้อมทั้งจัดเตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือที่จะใช้ให้บริการชุมชนด้วย

การให้บริการชุมชน : ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่มตามเดิม โดยผู้วิจัยกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมดำเนินโครงการตามแผนที่กลุ่มผู้เรียนวางไว้ ในระยะเวลา 6 วัน โดยผู้วิจัยจะคอยสังเกตการณ์อยู่ห่างๆ ทั้งนี้ผู้วิจัยขอให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละกลุ่มทบทวนและเขียนการเรียนรู้ที่ได้ในทุกวันตามใบงานที่ 5 เพื่อปรับแก้และต่อยอดกิจกรรมในวันต่อไป

การสะท้อนคิด : ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่มตามเดิม โดยผู้วิจัยกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละกลุ่มทบทวน ไตร่ตรองถึงกิจกรรมทุกขั้นตอนตั้งแต่วันที่แรกจนกระทั่งให้การบริการชุมชน พร้อมทั้งทบทวนเหตุการณ์ สิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นในกิจกรรมแต่ละขั้นตอน รวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและการแก้ไขให้เหตุการณ์ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี โดยให้สมาชิกภายในกลุ่มพูดคุยกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน เพื่อให้แต่ละกลุ่มสรุปการเรียนรู้รวบยอดที่ได้จากการให้บริการชุมชน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ทั้งนี้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเรียนรู้ร่วมกันแบบกลุ่ม ผู้วิจัยจึงขอรายงานผลตามแต่ละกลุ่มตามตารางที่ 13 – 15 ดังนี้

ตารางที่ 13 ตารางรายงานผลการฝึกอบรมขั้นตอนที่ 2-7 ของกลุ่มตำบลไก่อ

กลุ่มตำบลไก่อ : หมู่บ้านหนองเข้ (วันที่ 2 : 23 กรกฎาคม 2559 การยึดโยงการมีส่วนร่วม)	
การดำเนินการฝึกอบรม	การสรุปผลและสะท้อนคิด
<p>กลุ่มตำบลไก่อเลือกหมู่บ้านหนองเข้ เพราะกลุ่มผู้เรียนเห็นว่า หมู่บ้านหนองเข้เป็นชุมชนไม่ใหญ่มาก ทางกลุ่มผู้เรียนจะสามารถช่วยเหลือได้ โดยกลุ่มผู้เรียนได้ติดต่อประสานขอเข้าพื้นที่หมู่บ้านหนองเข้ เพื่อไปพบผู้ใหญ่ สุวัฒน์ เขม้นเขตการ กลุ่มผู้เรียนระบุลำดับขั้นตอน ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ลำดับในการพูดคุยกับผู้ใหญ่ (ช่วงเช้า) ได้แก่ ถามปัญหาของชุมชน และความต้องการของชุมชน ขอความคิดเห็นของผู้ใหญ่บ้าน ว่าสามารถร่วมมือจากประชาชนได้ไหม แล้วประชาชนสามารถร่วมมือกับเราได้หรือไม่ แล้วประชาชนสะดวกให้เราลงพื้นที่ช่วยเหลือ วันไหน, ที่ไหน, ที่ประชาชนต้องการ แล้วผู้ใหญ่เห็นด้วยไหม ลำดับในการลงพื้นที่พูดคุยกับประชาชน (ช่วงบ่าย) ได้แก่ การลงพื้นที่ถามประชาชน ความเป็นอยู่ ว่าในชุมชนต้องการพัฒนาอะไรบ้าง ปัญหาในชุมชนคืออะไร ส่วนมากเดือดร้อนเรื่องอะไร ต้องการให้ช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหามาของชุมชน อย่างไร และประชาชน จะให้ความร่วมมือแก้ไขปัญหามาได้หรือไม่ การเตรียมตัวลงพื้นที่ของกลุ่ม ได้แก่ การเตรียมอุปกรณ์ เครื่องเขียน สมุดจดบันทึก การลงพื้นที่ของกลุ่ม จะแบ่งแยกหน้าที่กัน ลำดับของสมาชิกในกลุ่ม ว่ามีหน้าที่อะไรกันบ้าง ให้มีคนถาม 2 คน คนคอยบันทึก 2 คน คนสำรวจพื้นที่ 4 คน และคนถ่ายภาพ 2 คน 	<p>ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้เรียนรู้อะไร กลุ่มตำบลไก่อ ระบุว่า “กลุ่มได้การวางแผนในกลุ่ม การค้นหาข้อมูลเรื่องที่จะทำ ได้แลงแนวทางการคิด และการจัดระบบวางแผนในกลุ่ม” (การยึดโยงการมีส่วนร่วม 23 กรกฎาคม 2559)</p> <p>ผู้เรียนแต่ละคนจะต้องทำอย่างไรถึงจะมีส่วนร่วมกับชุมชน ผู้เข้าร่วมอบรมคนที่ 4 ระบุว่า “รับฟังความคิดเห็นของประชาชน ทำกิจกรรมร่วมกันประชาชนช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหามาความสามารถของเรา” (ใบงานที่ 1 23 กรกฎาคม 2559) ผู้เข้าร่วมอบรมคนที่ 6 ระบุว่า “พูดคุยและทำความรู้จักกับชาวบ้าน ช่วยคนในชุมชนทำกิจกรรมร่วม และรวมกลุ่มคิดหาทางออกหรือแก้ไขเรื่องเดือดร้อนต่างๆในชุมชน” (ใบงานที่ 1 23 กรกฎาคม 2559) ผู้เข้าร่วมอบรมคนที่ 7 ระบุว่า “การเข้าใจชุมชนที่จะเข้าไป รู้จักเสียสละให้แก่ส่วนรวมไม่ว่าเหนื่อยแค่ไหนก็ต้องทนถึงจะเข้าถึงชุมชนได้” (ใบงานที่ 1 23 กรกฎาคม 2559)</p>

ตารางที่ 13 ตารางรายงานผลการฝึกอบรมขั้นตอนที่ 2-7 ของกลุ่มตำบลไก่อ (ต่อ)

กลุ่มตำบลไก่อ : หมู่บ้านหนองเข้ (วันที่ 3-4 : 24 - 25 กรกฎาคม 2559การมีส่วนร่วมกับชุมชน)	
การดำเนินการฝึกอบรม	การสรุปผลและสะท้อนคิด
<p>กลุ่มตำบลไก่อ ระบุว่า เริ่มจากการที่กลุ่มผู้เรียนได้พูดคุยกับผู้ใหญ่บ้าน ทำให้ทราบว่าทางโรงเรียนบ้านหนองเข้กำลังต้องการความช่วยเหลือ จึงอยากให้กลุ่มผู้เรียนลงพื้นที่สอบถามปัญหาเกี่ยวกับทางโรงเรียนบ้านหนองเข้และเข้าช่วยเหลือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จากนั้นทางกลุ่มจึงได้เดินทางไปพบรองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองเข้ เพื่อคุยรายละเอียด ได้ทราบว่า ทางโรงเรียนบ้านหนองเข้ถูกเลือกให้เป็นตัวแทนโรงเรียนในอำเภอสว่างอารมณ์ เพื่อเข้าประกวดโครงการยูเนสโก ซึ่งจะต้องรับการตรวจจากทางเจ้าหน้าที่ของจังหวัดอุทัยธานีในวันที่ 2 สิงหาคม 2559 ซึ่งโรงเรียนยังไม่ได้เริ่มดำเนินการอะไรเลย เพราะโรงเรียนขาดครูและเจ้าหน้าที่ จึงไม่มีกำลังเพียงพอที่จะทำโครงการนี้ได้ หลังจากที่ได้พูดคุยกับรองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองเข้ กลุ่มผู้เรียนก็ตัดสินใจไปพูดคุยกับชาวบ้านเพิ่มเติม เพื่อสอบถามว่า หากโรงเรียนบ้านหนองเข้มีกิจกรรมต้องการความร่วมมือจากชาวบ้าน ชาวบ้านจะยินดีหรือไม่ ซึ่งชาวบ้านก็ได้บอกว่า ตลอดเวลาที่โรงเรียนต้องการความช่วยเหลือ ชาวบ้านก็จะทยอยเข้ามาช่วยเหลือเมื่อเสร็จงานจากไร่แล้ว จากนั้นทางกลุ่มผู้เรียนจึงได้กลับไปพบรองผู้อำนวยการโรงเรียนอีกครั้ง และขออาสาช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาของทางโรงเรียนที่กำลังประสบอยู่ ทั้งนี้ กลุ่มตำบลไก่อ เพิ่มเติมว่า จากการวางแผนที่ได้เขียนไว้เมื่อวาน กลุ่มผู้เรียนได้มีการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เนื่องจากผู้เรียนต้องปรับเปลี่ยนหน้าที่กัน ไม่ได้เป็นตามที่วางแผนไว้ เพราะบางคนไม่สามารถทำหน้าที่ได้ จึงต้องสลับหน้าที่กัน (ความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานในชุมชน 25 กรกฎาคม 2559)</p>	<p>กลุ่มผู้เรียนได้เข้าไปลงพื้นที่และพูดคุยเรื่องสภาพและปัญหาของชุมชน กลุ่มผู้เรียนมีความรู้สึกอย่างไร พบว่ากลุ่มตำบลไก่อ ระบุว่า “รู้สึกพึงพอใจที่ลงพื้นที่บ้านหนองเข้ และได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านอย่างดี” (ใบงานที่ 2 25 กรกฎาคม 2559)</p> <p>กลุ่มผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง พบว่า กลุ่มตำบลไก่อ ระบุว่า “ได้เรียนรู้วิถีชีวิตชาวบ้านว่าในหมู่บ้านนั้นๆ เป็นอย่างไร และหมู่บ้านนั้นๆมีการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น สวนตระกร้า งานฝีมือ งานไม้” (ใบงานที่ 2 25 กรกฎาคม 2559)</p>

ตารางที่ 13 ตารางรายงานผลการฝึกอบรมขั้นตอนที่ 2-7 ของกลุ่มตำบลไก่อ (ต่อ)

กลุ่มตำบลไก่อ : หมู่บ้านหนองเข้ (วันที่ 5 : 26 กรกฎาคม 2559 การสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้)	
การดำเนินการฝึกอบรม	การสรุปผลและสะท้อนคิด
<p>กลุ่มตำบลไก่อ : โครงการสานฝันโรงเรียนบ้านหนองเข้ และชุมชน โดยมีรายละเอียด ดังนี้</p> <p>ปัญหาของโรงเรียน คือ โรงเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับโครงการยุทธศาสตร์ เนื่องจากทางโรงเรียนขาดแคลนครู คนดูแลและช่วยเหลือ เพราะสมาชิกของโรงเรียนมีไม่เพียงพอต่อการดูแลโครงการ</p> <p>วัตถุประสงค์ คือ เพื่อให้ความช่วยเหลือและร่วมมือ ทำกิจกรรมกันแล้วเสริมสร้างชุมชน และน้อมนำเศรษฐกิจพอเพียงมาดำรงชีวิต เพื่อปลูกฝังคนในชุมชน โรงเรียนตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว</p> <p>แผนการหรือขั้นตอนของกิจกรรมนั้นๆ</p> <p>วันที่ 28 กรกฎาคม 2559 ตัดหญ้าและเก็บขยะพื้นที่ที่เลือกทำโครงการ</p> <p>1000 – 1200 ตัดหญ้า และเก็บขยะเคลียร์พื้นที่ให้เรียบร้อย</p> <p>1200 – 1300 พักเที่ยง</p> <p>1300 – 1600 ซ่อมแซม ปรับปรุงเล้าไก่</p> <p>วันที่ 29 กรกฎาคม 2559 เตรียมพื้นที่ปลูกพืชผัก</p> <p>0900 – 1200 ถอนวัชพืชและเตรียมหน้าดินเพื่อปลูกพืชผัก</p> <p>1200 – 1300 พักเที่ยง</p> <p>1300 – 1600 ทำการเพาะปลูกเมล็ดพันธุ์</p> <p>วันที่ 30 กรกฎาคม 2559 เตรียมพื้นที่ปลูกพืชกางร่ม</p> <p>0900 – 1200 เตรียมหน้าดิน หยอดเมล็ดพันธุ์กลบฝัง</p> <p>1200 – 1300 พักเที่ยง</p> <p>1300 – 1600 ซ่อมแซมแอสลมสำหรับพืชกางร่ม และทำความสะอาดบ่อปลาตุ๊ก</p>	<p>กลุ่มตำบลไก่อ ระบุว่า เป้าหมายการเรียนรู้ของกลุ่ม คือ การวางแผนปลูกพืชผักสวนครัวและแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วนในพื้นที่ 200 ตารางวาเพื่อเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นการเรียนรู้ในกลุ่มกับชุมชนว่าสามารถให้ความร่วมมือ ทำกิจกรรมสานฝันของโรงเรียนหนองเข้และชุมชนได้มากน้อยเพียงใด เป็นการคาดหวังว่าในระยะเวลา 6 วัน จะทำได้สำเร็จหรือไม่ การแก้ไขเฉพาะแก่ของกลุ่มว่าจะแก้ไขได้ดีเพียงใด สมาชิกในกลุ่มสามารถทำหน้าที่รับผิดชอบได้มากน้อยเพียงใด คนในชุมชนจะต้อนรับเราอย่างไร และความสามัคคีในการทำกิจกรรมร่วมกันสามารถนำไปใช้ในชีวิตรจริง (สร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 26 กรกฎาคม 2559)</p> <p>การสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของกลุ่ม และขั้นตอนของกิจกรรมการให้บริการชุมชนทำเพื่ออะไร กลุ่มตำบลไก่อระบุว่า “เพื่อการศึกษาและนำไปใช้ในอนาคต นำความสามารถที่มีอยู่เพื่อแพร่ให้คนในชุมชนหนองเข้ได้ และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้ให้สำเร็จ” (ใบงานที่ 3/1 26 กรกฎาคม 2559)</p> <p>การสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของกลุ่ม และขั้นตอนของกิจกรรมการให้บริการชุมชน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อะไร ดัง ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 9 ระบุว่า “เรียนรู้การทำงานและการวางแผนก่อนปฏิบัติงาน เรียนรู้การเป็นผู้นำชุมชน เรียนรู้ความคิดหลากหลาย และนำมาปฏิบัติจริง เรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหา” (ใบงานที่ 3/2 26 กรกฎาคม 2559) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 5 ระบุว่า “สร้างจิตสำนึกของตัวเอง และรู้จักกับการที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น ได้รู้จักกับการทำงานหนักมาก ต้องให้ความร่วมมือกัน และทำให้เรามีจิตใจที่ดีงาม” (ใบงานที่ 3/2 26 กรกฎาคม 2559)</p>

ตารางที่ 13 ตารางรายงานผลการฝึกอบรมขั้นตอนที่ 2-7 ของกลุ่มตำบลไก่อ (ต่อ)

กลุ่มตำบลไก่อ : หมู่บ้านหนองเข้ (วันที่ 6 : 27 กรกฎาคม 2559 การเตรียมความพร้อมก่อนให้บริการชุมชน)	
การดำเนินการฝึกอบรม	การสรุปผลและสะท้อนคิด
<p>กลุ่มตำบลไก่อ มีหัวข้อการเตรียมความพร้อมก่อนให้บริการชุมชน ดังนี้</p> <p>การประสานก่อนลงพื้นที่ : ประสานผู้ใหญ่บ้าน เรื่องเวลาที่ลงพื้นที่ และให้ผู้ใหญ่บ้านให้ลงพื้นที่ช่วยบอกกับชุมชนให้มาร่วมทำกิจกรรม ประสานรองผู้อำนวยการโรงเรียน เรื่องวันเวลาที่ลงพื้นที่ และอุปกรณ์ที่จะสนับสนุนได้ในการทำกิจกรรม และขอให้รองผู้อำนวยการประสานกับผู้ปกครองนักเรียนว่าสะดวกมาร่วมทำกิจกรรมหรือไม่ การเตรียมอุปกรณ์ทำงาน ได้แก่ จอบ 5 เล่ม, ตระกร้า 2 ใบ, เครื่องตัดหญ้าเดินตาม 1 เครื่อง, เครื่องตัดหญ้าเครื่องบิน 2 เครื่อง, ไม้กวาด 2 ด้าม, คาด 2 อัน, มีด 2 เล่ม, ประแจ, น้ำมันเบนซิน 20 ลิตร, เอ็นตัดหญ้า และน้ำมันอโตลูป 1 ลิตร</p> <p>การแบ่งพื้นที่รับผิดชอบ : ตัดหญ้า/เล้าไก่ จำนวน 2 คน แปลงข้าวโพด/บ่อปลา จำนวน 2 คน กวาดหญ้า จำนวน 2 คน เก็บหญ้า จำนวน 2 คน แปลงพืชผัก จำนวน 2 คน</p> <p>การเตรียมตัวของส่วนตัว : เครื่องอาบน้ำ อุปกรณ์การบันทึก เครื่องนอน เครื่องแต่งกาย และโทรศัพท์ (การเตรียมความพร้อม 27 กรกฎาคม 2559)</p>	<p>สิ่งที่แสดงถึงการเตรียมความพร้อมก่อนลงพื้นที่ช่วยเหลือชุมชนคืออะไร พบว่า กลุ่มตำบลไก่อ ระบุว่า “สิ่งที่แสดงถึงการเตรียมความพร้อม คือ การประสานหาอุปกรณ์ การตรวจสอบสถานที่ที่จะปฏิบัติงาน การเตรียมอุปกรณ์เครื่องใช้แต่ละคนภายในกลุ่ม การบริหารเวลาให้ถูกต้อง การตรวจสอบเช็คเครื่องมือเครื่องใช้ว่าครบตามที่ต้องการ และการเคลื่อนย้ายเข้าสู่พื้นที่ ” (ใบงานที่ 4 27 กรกฎาคม 2559)</p>

ตารางที่ 13 ตารางรายงานผลการฝึกอบรมขั้นตอนที่ 2-7 ของกลุ่มตำบลไถ่ (ต่อ)

กลุ่มตำบลไถ่ : หมู่บ้านหนองเข้ (วันที่ 7-12 : 28 กรกฎาคม – 2 สิงหาคม 2559 การให้บริการชุมชน)	
การดำเนินการฝึกอบรม	การสรุปผลและสะท้อนคิด
<p>กลุ่มตำบลไถ่ : โครงการสานฝันโรงเรียนบ้านหนองเข้ ระบุว่า</p> <p>วันที่ 28 กรกฎาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมที่วางแผนทำให้ชุมชน : ตอนเช้า กลุ่มเราตัดหญ้าที่รกในพื้นที่บริเวณที่จะทำกิจกรรม ขนาดประมาณ 200 ตารางวา เก็บเศษหญ้า ขยะในพื้นที่ไปทิ้ง และตอนบ่ายก็ซ่อมแซมเสาไม้กิจกรรมผ่านไปเร็วกว่าที่กำหนดไว้ กลุ่มเราจึงถอนวัชพืชเลย เพื่อเตรียมหน้าดิน - แก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้า (ถ้ามี) : ชาวบ้านต้องการให้ไปช่วยทำปุ๋ยหมัก กลุ่มเราเลยแบ่งสมาชิกไปทำ <p>วันที่ 29 กรกฎาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมที่วางแผนทำให้ชุมชน : ตอนเช้าได้เตรียมหน้าดินให้พร้อม ปลุกข้าวโพดร่วมกัน ชาวบ้านที่มาช่วย ตกแต่งต้นไม้ใหญ่ให้ดี <p>วันที่ 30 กรกฎาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมที่วางแผนทำให้ชุมชน : เตรียมหน้าดินพืชมาร่วม หยอดเมล็ด กลบฝัง คลุมผ้าคลุมใหม่ให้สวยงาม และล้างบ่อปลาตุ๊ก - แก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้า (ถ้ามี) : บ่อปลาตุ๊กรั่ว กลุ่มเราเลยหาอุปกรณ์ในโรงเรียน ซ่อมแซม <p>วันที่ 31 กรกฎาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมที่วางแผนทำให้ชุมชน : เติมน้ำในบ่อปลาตุ๊ก และทาสีบ่อ ทำเสาเปิด โดยการแบ่งพื้นที่แห่ง บ่อน้ำให้เปิด และที่หลบฝน ตกแต่ง แล้วปล่อยลูกเปิด เวลาเหลือกลุ่มเราเลยซ่อมโองน้ำ - แก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้า (ถ้ามี) : ผ่นตกลเมื่อวาน แก้ไขโดยทำร่องน้ำที่แปลงตะไคร้ เพื่อระบายน้ำออก 	<p>วันที่ 28 กรกฎาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความรู้สึกและการเรียนรู้ : รู้สึกประทับใจ ที่ชาวบ้านหนองเข้ ประมาณ 10 คนมาร่วมทำกิจกรรมกัน และกลุ่มเราก่อนข้างพอใจกับสิ่งในวันนี้ <p>วันที่ 29 กรกฎาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความรู้สึกและการเรียนรู้ : ทำงานตามที่วางแผนไว้ รู้สึกประทับใจ <p>วันที่ 30 กรกฎาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความรู้สึกและการเรียนรู้ : สนุกที่ได้ทำกิจกรรมกับเพื่อน ประทับใจ <p>วันที่ 31 กรกฎาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความรู้สึกและการเรียนรู้ : ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ตารางที่ 13 ตารางรายงานผลการฝึกอบรมขั้นตอนที่ 2-7 ของกลุ่มตำบลไก่อ (ต่อ)

กลุ่มตำบลไก่อ : หมู่บ้านหนองเข้ (วันที่ 7-12 : 28 กรกฎาคม – 2 สิงหาคม 2559 การให้บริการชุมชน)	
การดำเนินการฝึกอบรม	การสรุปผลและสะท้อนคิด
<p>วันที่ 1 สิงหาคม 2559</p> <p>- กิจกรรมที่วางแผนทำให้ชุมชน : ทำป้ายโครงการ ช่อมและทาสีรั้ว ทาสีโถงน้ำ ทำที่เก็บบัวรดน้ำ เวลาเหลือเลยช่วยตัดหญ้าที่สนามฟุตบอลโรงเรียน</p> <p>วันที่ 2 สิงหาคม 2559</p> <p>- กิจกรรมที่วางแผนทำให้ชุมชน : ดูความเรียบร้อย พร้อมรับตรวจจากเจ้าหน้าที่ ตัดหญ้าที่เหลือบริเวณสนามฟุตบอลโรงเรียน (ใบงานที่ 5 28 กรกฎาคม 2559)</p>	<p>วันที่ 1 สิงหาคม 2559</p> <p>- ความรู้สึกและการเรียนรู้ : ประทับใจกับสิ่งที่ทำสำเร็จ</p> <p>วันที่ 2 สิงหาคม 2559</p> <p>- ความรู้สึกและการเรียนรู้ : รู้สึกดีที่ได้พัฒนาโครงการยูวเกษตรของโรงเรียนหนองเข้ ได้ทำตามเป้าหมายที่วางไว้ (ใบงานที่ 5 28 กรกฎาคม 2559)</p>
กลุ่มตำบลไก่อ : หมู่บ้านหนองเข้ (วันที่ 13 - 14 : 3 - 4 สิงหาคม 2559 การสะท้อนคิด)	
การดำเนินการฝึกอบรม	การสรุปผลและสะท้อนคิด
<p>กลุ่มตำบลไก่อ ระบุว่า การเรียนรู้ที่ได้จากการให้บริการชุมชน ได้แก่</p> <p>ความเป็นมิตร : จากการที่กลุ่มได้เข้าไปในชุมชนชาวบ้านได้ให้การต้อนรับเป็นอย่างดีและได้เข้าไปพูดคุยกับชาวบ้าน ชาวบ้านบางคนก็ตกใจว่า ทหารมาทำอะไรกัน ซึ่งกลุ่มเราได้อธิบายให้ชาวบ้านฟังว่า กลุ่มได้มาช่วยเหลือโรงเรียนทำโครงการของโรงเรียนบ้านหนองเข้ ทางชาวบ้านก็ดีใจและพวกเขาก็พร้อมที่จะมาช่วยทำกิจกรรมครั้งนี้ด้วย แต่ทางชาวบ้านก็ยังคงมีปัญหาเกี่ยวกับถนน และน้ำที่เอาไว้ใช้บริโภค จึงอยากให้กลุ่มเป็นสื่อกลาง ประสานหน่วยงานที่รับผิดชอบนั้นๆ เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน</p> <p>วิถีชีวิต : ได้รู้วิถีชีวิตของชาวบ้านว่าเป็นอยู่ไป ด้วยความเรียบง่าย เช่น ปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงไก่ เลี้ยงเป็ด เลี้ยงปลา ไว้รับประทานกันภายในครอบครัว อยู่อย่างพอกินพอใช้ ในช่วงเช้าก่อน</p>	<p>ผู้วิจัยได้ถามผู้เรียนรายบุคคลตามใบงานที่ 6/1 ว่า ประสพการณ์ใหม่ที่ท่านได้รับหลังจากทำกิจกรรมลงชุมชนที่ผ่านมามีอะไรบ้าง ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 4 ระบุว่า “ได้พูดคุยกับชาวบ้านที่เราไม่เคยรู้จัก ได้ทดสอบความสามารถของตัวเอง ได้ใช้ความคิดมากขึ้น การวางแผนที่จะทำกิจกรรมล่วงหน้า ” (ใบงานที่ 6/1 4 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 2 ระบุว่า “ได้ความสามัคคีในกลุ่ม ได้เข้าใจกันและกันของกลุ่ม มีความภูมิใจที่ได้ทำเพื่อชุมชนถึงจะเล็กน้อยแต่พวกเราในกลุ่มก็ตั้งใจทำ” (ใบงานที่ 6/1 4 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 8 ระบุว่า “ได้เรียนรู้การรับฟังปัญหาของชุมชนและเอามาหาวิธีแก้ไขและลงมือทำ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนมากที่สุด” (ใบงาน 6/1 4 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 1 ระบุว่า “ได้ความรู้ใหม่กับสิ่งที่ไม่เคยลองไม่เคยทำ ได้ลงมือทำ แลกเปลี่ยนความคิดกับหลายคน ต้องปรับปรุงแผนการทำงานตลอดเพื่อให้แผนสำเร็จตามเป้าหมาย ใช้ความ</p>

ตารางที่ 13 ตารางรายงานผลการฝึกอบรมขั้นตอนที่ 2-7 ของกลุ่มตำบลไก่อ (ต่อ)

กลุ่มตำบลไก่อ : หมู่บ้านหนองเข้ (วันที่ 13 - 14 : 3 - 4 สิงหาคม 2559 การสะท้อนคิด)	
การดำเนินการฝึกอบรม	การสรุปผลและสะท้อนคิด
<p>ให้บริการชุมชน กลุ่มเราบางคนก็ได้ไปเดิน บิณฑบาตกับพระในหมู่บ้าน เลยรู้ว่าชาวบ้าน จิตอาสา : เพราะตั้งแต่แรกที่เข้าโครงการการ ฝึกอบรมนี้ ทุกคนในกลุ่มมีความสมัครใจและอาสา เข้ามาร่วมโครงการฝึกอบรมโดยไม่ทราบมาก่อนว่า ต้องทำกิจกรรมอะไร แต่เมื่อได้ออกมาช่วยเหลือ ชุมชน กลุ่มก็รู้สึกดี กิจกรรมนอกพื้นที่ของกลุ่ม คือ ทำแปลงเกษตรเศรษฐกิจพอเพียงให้กับโรงเรียน โดยใช้อุปกรณ์ที่เตรียมไปเองและมีอยู่ในพื้นที่ ทาง กลุ่มได้ซ่อมแซมอุปกรณ์ที่ชำรุดให้ทางโรงเรียนด้วย เพื่อที่จะได้ให้ทางโรงเรียนและชุมชนได้ใช้ประโยชน์ ต่อไป และทางกลุ่มมีการพัฒนาพื้นที่โรงเรียนให้ สะอาดและดูดีขึ้นกว่าเดิมที่เป็นอยู่อีกด้วย จิตสำนึก : เชื่อว่าทุกคนในกลุ่มมีจิตสำนึกกันทุก คน ขึ้นอยู่ว่าแต่ละคนจะนำมาใช้ไหม แต่ทางกลุ่มได้ สมาชิกที่มีจิตสำนึกกันหมดทุกคน เพราะสมาชิกได้ สังเกตกันและกัน และช่วยเหลือกัน ผลัดเปลี่ยนกัน ทำกิจกรรม โดยที่สมาชิกไม่ได้บังคับหรือขอความ ช่วยเหลือเลย จนทำให้กิจกรรมประสบผลสำเร็จ เกินที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ (กลุ่มสะท้อนคิด 3 สิงหาคม 2559)</p>	<p>ร่วมมือจากชุมชนและ กลุ่มเพื่อการทำงานที่ดี” (ใบงาน ที่ 6/1 4 สิงหาคม 2559) ผู้วิจัยได้ถามผู้เรียนรายบุคคลตามใบงานที่ 6/2 ว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรจากการช่วยเหลือชุมชนที่ผ่านมา ผู้เรียนกลุ่มตำบลไก่อส่วนใหญ่ เห็นว่า ได้เรียนรู้ช่วยเหลือซึ่ง กันและกัน ดังที่ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 2 ระบุว่า “การช่วยเหลือกันโดยที่ทุกคนสมัครใจกัน และร่วมมือ ร่วมใจกันโดยไม่หวังผลตอบแทน” (ใบงานที่ 6/2 4 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 7 ระบุว่า “เรียนรู่ว่าเราสามารถแก้ไขปัญหาในสิ่งต่างๆได้และเรา ได้รับการพัฒนา” (ใบงาน6/2 4 สิงหาคม 2559) ผู้เข้า รับการฝึกอบรมคนที่ 9 ระบุว่า “การเสียสละเวลา ส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือชุมชน รู้สึกดี” (ใบงานที่ 6/2 4 สิงหาคม 2559) ผู้วิจัยได้ถามผู้เรียนรายบุคคลตามใบงานที่ 6/2 เพิ่มว่า คุณสมบัติอะไรภายในตัวผู้เรียนที่ทำให้การช่วยเหลือ ชุมชนประสบความสำเร็จ ดังที่ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคน ที่ 8 ระบุว่า “การยอมรับฟังความคิดเห็นคนอื่นและ ช่วยเหลือเพื่อน ระดมความคิด และลงมือทำ” (ใบงานที่ 6/2 4 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 4 ระบุว่า “ทำด้วยความตั้งใจจริง อาสาที่จะทำสิ่ง เหล่านั้นให้มันสำเร็จ จุดเด่นของผมคือผมทำได้ทุกอย่าง เท่าที่ความสามารถของผมมี” (ใบงานที่ 6/2 4 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 3 ระบุว่า “ตั้งใจใน การทำงาน แล้วช่วยเหลือเพื่อนในทีม” ” (ใบงานที่ 6/2 4 สิงหาคม 2559) ผู้วิจัยได้ถามผู้เรียนรายบุคคลตามใบงานที่ 6/3 ว่า ผู้เรียนมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือสังคมหรือไม่ เหตุการณ์ ไตที่ทำให้คุณเกิดความสุขนั้น ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 6 ระบุว่า “มีความสุข ที่ได้เห็นชาวบ้าน คนแก่ยิ้มหรือ หัวเราะ</p>

ตารางที่ 13 ตารางรายงานผลการฝึกอบรมขั้นตอนที่ 2-7 ของกลุ่มตำบลไถ่ (ต่อ)

กลุ่มตำบลไถ่ : หมู่บ้านหนองเข้ (วันที่ 13 - 14 : 3 - 4 สิงหาคม 2559 การสะท้อนคิด)	
การดำเนินการฝึกอบรม	การสรุปผลและสะท้อนคิด
	<p>ในวันที่ผมลงชุมชน” (ใบงาน 6/3 4 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 1 ระบุว่า “มีความสุข ภาคภูมิใจที่ได้ทำให้ทุกคนมีรอยยิ้ม” (ใบงานที่ 6/3 4 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 2 ระบุว่า “ตัวผมเองรู้สึกมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือสังคมเพราะผมคิดว่า สังคมดี สิ่งแวดล้อมทุกอย่างก็จะดีขึ้นมาโดยลำดับ เลยรู้สึกมีความสุขในการช่วยเหลือสังคม” (ใบงานที่ 6/3 4 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการฝึกอบรม คนที่ 7 ระบุว่า “มีความสุข ทำให้ชุมชนในหมู่บ้านได้รู้จักพวกเราทหารไทยทำได้ทุกอย่าง” (ใบงานที่ 6/3 4 สิงหาคม 2559)</p> <p>ผู้วิจัยได้ถามผู้เรียนรายบุคคลตามใบงานที่ 6/4 ว่า ผู้เรียนคิดว่าคำว่า “จิตสำนึกสาธารณะ” หมายความว่าอะไร แล้วผู้เรียนคิดว่าตัวเองมีจิตสำนึกสาธารณะหรือไม่ เพราะเหตุใด ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 2 ระบุว่า “จิตสำนึกสาธารณะคือการได้เข้าไปช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อน สามารถช่วยเหลือสิ่งที่เราช่วยได้ ผมมีครับ มีอยู่ครั้งหนึ่งได้ขับรถเล่นแถวบ้าน แล้วเห็นคนเข็นรถมอเตอร์ไซด์อยู่ข้างทาง เลยจอดถามว่า รถเป็นไรครับ และเขาตอบกลับมาว่า น้ำมันหมด ผมเลยอาสาไปซื้อน้ำมันมาให้ จิตสำนึกสาธารณะไม่ได้กำหนดว่าจะต้องเลือกทำในสถานที่ใดที่เดียว” (ใบงานที่ 6/4 4 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 6 ระบุว่า “จิตสำนึกสาธารณะหมายความว่า การช่วยเหลือส่วนรวมที่ออกมาจากจิตใจโดยที่ไม่มีใครมาบังคับหรือไหว้วาน ผมมีเป็นบางครั้ง เพราะนานๆครั้งจะได้ช่วยเหลือส่วนรวมเช่น การนำผักตบขึ้นจากสระน้ำวัดในหมู่บ้าน” (ใบงานที่ 6/4 4 สิงหาคม 2559)</p>

ตารางที่ 14 ตารางรายงานผลการฝึกอบรมขั้นตอนที่ 2-7 ของกลุ่มจิกกาปู

กลุ่มจิกกาปู : หมู่บ้านหนองโพธิ์ (วันที่ 2 : 23 กรกฎาคม 2559 การยึดโยงการมีส่วนร่วม)	
การดำเนินการฝึกอบรม	การสรุปผลและสะท้อนคิด
<p>กลุ่มจิกกาปูเลือกหมู่บ้านหนองโพธิ์ เพราะทางกลุ่มได้สอบถามครูฝึกทหารกองประจำการที่เคยลงไปปฏิบัติงานบริเวณใกล้เคียง ทราบว่า หมู่บ้านหนองโพธิ์เป็นหมู่บ้านเล็กๆ ไม่มีวัด ไม่มีโรงเรียน จึงมีความต้องการที่จะลงไปศึกษาความเป็นอยู่ของชาวบ้านเพื่อช่วยพัฒนา โดยกลุ่มผู้เรียนได้ติดต่อประสานขอเข้าพื้นที่หมู่บ้านหนองโพธิ์ เพื่อไปพบผู้ใหญ่ ทวีป ผาดไทยสงค์ กลุ่มผู้เรียนเขียนลำดับขั้นตอน ดังนี้</p> <p>1) การเตรียมตัวก่อนเข้าพื้นที่</p> <p>คำถามผู้ใหญ่บ้าน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงจากอดีตจนถึงปัจจุบันภายในหมู่บ้านไปในทิศทางใด อนาคตผู้ใหญ่บ้านอยากให้หมู่บ้านพัฒนาไปแนวทางไหน แนวทางการพัฒนาของผู้ใหญ่บ้านมีอะไรบ้าง ปัญหา และอุปสรรคของแนวทางการพัฒนามีอะไรบ้าง และความช่วยเหลือที่อยากให้เราช่วยเหลือมีอะไรบ้าง</p> <p>คำถามชาวบ้าน ได้แก่ แนวทางการพัฒนาหรือแผนการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้านมีความคิดเห็นอย่างไร อยากให้ผู้ใหญ่บ้านพัฒนาหมู่บ้านไปในแนวทางใด ความต้องการการช่วยเหลือ และความร่วมมือของชาวบ้านมีมากน้อยเพียงใด</p> <p>แผนการทำงาน ได้แก่ ชุดสอบถามผู้ใหญ่บ้าน ให้ตัน เป็นผู้สอบถาม, ให้ชาย เป็นผู้จัดบันทึก และให้บอล เป็นผู้บันทึกภาพ ชุดสอบถามชาวบ้าน แบ่งเป็น 3 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 มีตัน บอล เกมส์ และเต๋ ชุดที่ 2 มีจอม อาท และรุน ชุดที่ 3 มีชาย นิก และตัม</p> <p>เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ สมุดบันทึก 3 เล่ม ดินสอ 3 แท่ง และเครื่องมื่อบันทึกภาพ</p>	<p>กลุ่มจิกกาปู ระบุว่า “ได้เห็นเพื่อนๆร่วมมือกัน ได้เห็นถึงความสามัคคีของเพื่อนในกลุ่ม ได้รู้จักช่วยกันออกความคิดเห็น ได้การวางแผนการทำงาน ได้รู้การแบ่งหน้าที่กัน ได้ใช้ความคิด และได้เห็นความคิดของเพื่อนในกลุ่ม”</p> <p>(การยึดโยงการมีส่วนร่วม 23 กรกฎาคม 2559)</p> <p>ผู้เรียนแต่ละคนจะต้องทำอะไรถึงจะมีส่วนร่วมกับชุมชน ผู้เข้าร่วมอบรมคนที่ 13 ระบุว่า “ปรับตัวเข้าหาชุมชน พุดจาให้คนในชุมชนเข้าใจว่าเรามีเจตนาเข้ามาช่วยเหลือ และต้องรู้จักแบ่งปันให้คนในชุมชนด้วย” (ใบงานที่ 1 23 กรกฎาคม 2559)</p>

ตารางที่ 14 ตารางรายงานผลการฝึกอบรมขั้นตอนที่ 2-7 ของกลุ่มจิกกาปู (ต่อ)

กลุ่มจิกกาปู : หมู่บ้านหนองโพธิ์ (วันที่ 3-4 : 24-25 กรกฎาคม 2559 การมีส่วนร่วมกับชุมชน)	
การดำเนินการฝึกอบรม	การสรุปผลและสะท้อนคิด
<p>กลุ่มจิกกาปู ระบุว่า เมื่อเริ่มพูดคุยกัน กลุ่มผู้เรียนได้รับความร่วมมือจากผู้ใหญ่บ้านดีมาก สามารถรู้ถึงความต้องการและปัญหาที่ผู้นำชุมชนมองเห็นจากภายในชุมชน ผู้ใหญ่บ้านให้ความช่วยเหลือในการพากลุ่มผู้เรียนเข้าถึงชุมชน ผู้เรียนก็ได้ดำเนินการตามที่วางไว้คือ ให้กลุ่มผู้เรียนแต่ละชุดเข้าไปสอบถามชาวบ้าน แต่กลุ่มผู้เรียนค่อนข้างเขินอาย ไม่รู้จะเริ่มคุยกับชาวบ้านอย่างไร เลยเปลี่ยนตัวโดยที่ให้ผู้ที่มีความกล้าแสดงออกเข้าไปพูดคุยกับชาวบ้านแทน ครูฝึกทหารกองประจำการที่คอยสังเกตการณ์และร่วมเข้าไปพบปะชุมชนจึงได้ช่วยสอนวิธีการเข้าไปพูดคุยกับชุมชนให้กับกลุ่มผู้เรียน ทำให้กลุ่มผู้เรียนเข้าใจมากขึ้น และพอที่จะสามารถเข้าไปพูดคุยกับชาวบ้านได้มากขึ้น ทั้งนี้ ชาวบ้านหมู่บ้านหนองโพธิ์ไม่ค่อยเข้าใจคำถามที่กลุ่มผู้เรียนเตรียมไป แต่ก็ความร่วมมือของชาวบ้าน เลยพูดคุยกันกันนานมากขึ้น ทำให้เข้าใจกันมากขึ้น ทั้งนี้ กลุ่มจิกกาปู เพิ่มเติมว่า ทางกลุ่มผู้เรียนลืมนำอุปกรณ์การจดบันทึก จึงต้องแก้ไขโดยใช้การถ่ายรูปเพื่อเก็บข้อมูลแทน (ความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานในชุมชน 25 กรกฎาคม 2559)</p>	<p>กลุ่มผู้เรียนได้เข้าไปลงพื้นที่และพูดคุยเรื่องสภาพและปัญหาของชุมชน กลุ่มผู้เรียนมีความรู้สึกร้อยอย่าง พบว่า กลุ่มจิกกาปู ระบุว่า “จากการได้ลงพื้นที่หมู่บ้านหนองโพธิ์ได้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรค ความเดือดร้อน ความต้องการที่อยากให้องค์กรเข้าไปช่วยเหลือ ซึ่งเป็นปัญหาจริงที่หมู่บ้านแห่งนี้ได้รับความลำบาก” (ใบงานที่ 2 25 กรกฎาคม 2559)</p> <p>กลุ่มผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง พบว่า กลุ่มจิกกาปู ระบุว่า “สิ่งที่เรียนรู้คือ การวางแผนการทำงาน การแก้ปัญหา การให้ความช่วยเหลือ และการทำงานเป็นทีมเป็นระบบ” (ใบงานที่ 2 25 กรกฎาคม 2559)</p>

ตารางที่ 14 ตารางรายงานผลการฝึกอบรมขั้นตอนที่ 2-7 ของกลุ่มจิกกาปู (ต่อ)

กลุ่มจิกกาปู : หมู่บ้านหนองโพธิ์ (วันที่ 5 : 26 กรกฎาคม 2559 การสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้)	
การดำเนินการฝึกอบรม	การสรุปผลและสะท้อนคิด
<p>กลุ่มจิกกาปู : โครงการปลูกป่ารักษาแหล่งน้ำ มีรายละเอียดดังนี้</p> <p>ปัญหาหมู่บ้าน คือ การขาดแคลนน้ำ อุบโภาค บริโภาค และการเกษตรเป็นปัญหาหลัก</p> <p>วัตถุประสงค์ เพื่อแก้ปัญหาต้นเหตุของแหล่งน้ำให้อุดมสมบูรณ์ขึ้น เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนน้ำ อุบโภาค บริโภาค และทางการเกษตร เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับชุมชนหรือภายในหมู่บ้าน และเพื่อให้อาณาเขตชาวบ้านหรือชุมชนจะได้ประโยชน์จากการปลูกต้นไม้</p> <p>ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม</p> <p>28 กรกฎาคม 2559 10.00 – 17.00 น. จัดเตรียมหรือขนย้ายต้นกล้าไม้ 300 ต้นและปุ๋ยเข้าไปในหมู่บ้านหนองโพธิ์</p> <p>29 กรกฎาคม 2559 08.00 – 16.30 น. เตรียมและตัดไม้ที่จะใช้ทำป้ายหมู่บ้าน</p> <p>30 กรกฎาคม 2559 08.00 – 16.30 น. จัดเตรียมหลุมและปุ๋ยเทรองพื้นเพื่อเตรียมการปลูกต้นไม้บริเวณที่กำหนด</p> <p>31 กรกฎาคม 2559 08.00 – 16.30 น. ชักชวนชาวบ้านภายในหมู่บ้านร่วมกันปลูกกล้าไม้บริเวณพื้นที่กำหนด</p> <p>1 สิงหาคม 2559 08.00 – 16.30 น. ช่วยกันทำป้ายหมู่บ้านหนองโพธิ์โดยการลงสีใหม่ตัวอักษรใหม่</p> <p>2 สิงหาคม 2559 08.00 – 15.00 น. ติดตั้งป้ายหมู่บ้านหนองโพธิ์พร้อมตกแต่งให้สวยงาม</p> <p>ระยะเวลา วันที่ 28 กรกฎาคม – 2 สิงหาคม 2559</p>	<p>กลุ่มจิกกาปู ระบุว่า เป้าหมายการเรียนรู้ของกลุ่ม คือ การที่กลุ่มเข้าไปช่วยเหลือชุมชน ชุมชนให้ความร่วมมือหรือไม่ ได้เรียนรู้ขั้นตอนกระบวนการปฏิบัติงานในการช่วยเหลือชุมชนได้จริงไหม ได้รู้ ข้อดี ข้อเสีย ของกลุ่มในการเข้าไปช่วยเหลือชุมชน กลุ่มสามารถเรียนรู้และแก้ไขปัญหาได้จริงหรือไม่ ชุมชนพอใจหรือไม่ในการที่กลุ่มเข้าไปให้ความช่วยเหลือ และการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาชุมชนอย่างมั่นคงและยั่งยืน กลุ่มทำได้ดีแค่ไหน (สร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 26 กรกฎาคม 2559)</p> <p>การสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของกลุ่ม และขั้นตอนของกิจกรรมการให้บริการชุมชนทำเพื่ออะไร กลุ่มจิกกาปู ระบุว่า “อยากให้ชาวบ้านหนองโพธิ์มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ให้มีความร่วมมือในการทำงานกับพวกเราอย่างสามัคคี ให้ชาวบ้านมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง เกิดจิตสำนึกพัฒนาช่วยเหลือชุมชนที่เกิดปัญหา และเพื่อให้ชาวบ้านรู้จักการรักษาแหล่งต้นน้ำ” (ใบงานที่ 3/1 26 กรกฎาคม 2559)</p> <p>การสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของกลุ่ม และขั้นตอนของกิจกรรมการให้บริการชุมชน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อะไร</p>

ตารางที่ 14 ตารางรายงานผลการฝึกอบรมขั้นตอนที่ 2-7 ของกลุ่มจิกกาปู (ต่อ)

กลุ่มจิกกาปู : หมู่บ้านหนองโพธิ์ (วันที่ 6 : 27 กรกฎาคม 2559 การเตรียมความพร้อมก่อนให้บริการชุมชน)	
การดำเนินการฝึกอบรม	การสรุปผลและสะท้อนคิด
<p>กลุ่มจิกกาปู มีหัวข้อการเตรียมความพร้อมก่อนให้บริการชุมชน ดังนี้</p> <p>แผนปฏิบัติและความรับผิดชอบภายในกลุ่ม : ประสานงานกับผู้นำชุมชนเพื่อขอความร่วมมือของชุมชนและขอสนับสนุนอุปกรณ์ที่ต้องการ ประสานขอยืมของจากทางกองร้อย ได้แก่ มีด 2 เล่ม, จอบ 4 เล่ม, กระบะแบ่งน้ำ 2 อัน, ปุ๋ย 10 ถุง และต้นกล้าไม้ 300 ต้น ประสานขอรับการสนับสนุนจากผู้วิจัย ได้แก่ สีนํ้ามันสีขาว 1 กระป๋อง, สีนํ้าเงินรองพื้น 1 กระป๋อง, สีนํ้ามันสีแดง 1 กระป๋อง, กระจาดทรายละเอียด 1 ม้วน, ทินเนอร์ 1 ขวด, แปรง 2 นิ้ว 1 อัน และฟูกัน 1 นิ้ว 1 อัน กิจกรรมเตรียมปลูกป่า แบ่งงานเป็น ถางวัชพืชบริเวณพื้นที่พร้อมทำไม้ปักหลัก จำนวน 2 คน, ซุดหลุมเตรียมพร้อมจุดที่เตรียมไว้ จำนวน 4 คน และเทพุ๋ยลงให้หลุมที่เตรียม จำนวน 2 คน กิจกรรมทำป้ายทางเข้าหมู่บ้าน แบ่งงานเป็น ซัดป้าย จำนวน 4 คน, ทาสีรองพื้น 2 คน, เขียนป้ายอักษร จำนวน 2 คน และทาสี 2 คน กิจกรรมปลูกป่า ทหารทั้ง 10 คนปลูกป่าร่วมกับชุมชน และกิจกรรมติดตั้งป้ายหมู่บ้าน ช่วยกันติดตั้งป้าย 9 คน และบันทึกภาพ 1 คน (การเตรียมความพร้อม 27 กรกฎาคม 2559)</p>	<p>สิ่งที่แสดงถึงการเตรียมความพร้อมก่อนลงพื้นที่ช่วยเหลือชุมชนคืออะไร กลุ่มจิกกาปู ระบุว่า “การเตรียมตัว การวางแผนการทำงานโดยแบ่งการรับผิดชอบ การประสานงานกับชุมชน การเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือ การทำจิตใจให้พร้อมกับการช่วยเหลือประชาชน และการสร้างจิตสำนึกในการช่วยเหลือ” (ใบงานที่ 4 27 กรกฎาคม 2559)</p>

ตารางที่ 14 ตารางรายงานผลการฝึกอบรมขั้นตอนที่ 2-7 ของกลุ่มจิกกาปู (ต่อ)

กลุ่มจิกกาปู : หมู่บ้านหนองโพธิ์ (วันที่ 7-12 : 28 กรกฎาคม - 2 สิงหาคม 2559 การให้บริการชุมชน)	
การดำเนินการฝึกอบรม	การสรุปผลและสะท้อนคิด
<p>กลุ่มจิกกาปู : โครงการปลูกป่ารักษาแหล่งน้ำ ระบุว่า</p> <p>วันที่ 28 กรกฎาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมที่วางแผนทำให้ชุมชน : ขนย้ายกล้า ต้นไม้ และปุ๋ยเข้าหมู่บ้าน ทำงานตามแผนที่กำหนดไว้ และทำหลักปักกล้าต้นไม้ มีชาวบ้านมาช่วย 8 คน - แก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้า (ถ้ามี) : ขาดอุปกรณ์ในการทำงาน เช่น ไม้ทำหลักกล้า และเครื่องมือ เลยขอให้ชาวบ้านช่วยเหลือ <p>วันที่ 29 กรกฎาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมที่วางแผนทำให้ชุมชน : เตรียมไม้ขนาดใหญ่ และตัดไม้เพื่อทำป้ายเข้าหมู่บ้าน <p>วันที่ 30 กรกฎาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมที่วางแผนทำให้ชุมชน : ขุดหลุม เทปุ๋ยลงพื้นที่เป็นจำนวน 300 หลุม วันนี้กลุ่มคิดและทำหลักลายเพิ่ม เพื่อความเด่นชัดในการมองเห็น - แก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้า (ถ้ามี) : ขาดอุปกรณ์ กระดาษทราย สี พู่กัน แก้ไขโดยจัดซื้ออุปกรณ์จากชุมชน <p>วันที่ 31 กรกฎาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมที่วางแผนทำให้ชุมชน : ทางกลุ่มได้เริ่มทำกิจกรรมก่อนเวลาเพื่อเตรียมความพร้อมของการปลูกต้นกล้า เพื่อเตรียมต่อการปลูกเวลา 0900 ผู้นำชุมชนและชาวบ้านจำนวน 20 คนได้ร่วมกันปลูกต้นไม้ <p>วันที่ 1 สิงหาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมที่วางแผนทำให้ชุมชน : แก้ไข ลงรายละเอียดป้ายและหลักลายให้พร้อมต่อการติดตั้ง ขุดหลุมรอการติดตั้งป้ายหมู่บ้านในพื้นที่ที่ผู้ใหญ่บ้านกำหนดไว้ และได้ทำน้ำแข็งใสให้ชาวบ้านทาน เพื่อเพิ่มความสนิทใจในตัว 	<p>วันที่ 28 กรกฎาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความรู้สึกและการเรียนรู้ : สมาชิกในกลุ่มทำงานเป็นทีมและการวางแผนเพื่อผลสำเร็จของงาน <p>วันที่ 29 กรกฎาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความรู้สึกและการเรียนรู้ : การร่วมมือกันของกลุ่มและชาวบ้าน <p>วันที่ 30 กรกฎาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความรู้สึกและการเรียนรู้ : การที่จะทำอะไรล้วนแต่มีปัญหาและอุปสรรคให้แก้ไขเสมอ <p>วันที่ 31 กรกฎาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความรู้สึกและการเรียนรู้ : ความรู้สึกดีกับความร่วมมือที่ชาวบ้านให้กับกลุ่ม <p>วันที่ 1 สิงหาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความรู้สึกและการเรียนรู้ : การที่ทำอะไรก็แล้วแต่สามารถสอนความรู้และทักษะในการทำ

ตารางที่ 14 ตารางรายงานผลการฝึกอบรมขั้นตอนที่ 2-7 ของกลุ่มจิกกาปู (ต่อ)

กลุ่มจิกกาปู : หมู่บ้านหนองโพธิ์ (วันที่ 7-12 : 28 กรกฎาคม - 2 สิงหาคม 2559 การให้บริการชุมชน)	
การดำเนินการฝึกอบรม	การสรุปผลและสะท้อนคิด
<p>วันที่ 2 สิงหาคม 2559</p> <p>- กิจกรรมที่วางแผนทำให้ชุมชน : วันนี้เป็นวันสุดท้ายของการทำกิจกรรม จะทำความสะอาดและตกแต่งหลักลาย ป้าย และตัดหญ้า ตัดกิ่งไม้ บริเวณไหล่ทางเพื่อเพิ่มทัศนะในการมองเห็นป้าย และหลักลายมากขึ้น (ใบงานที่ 5 28 กรกฎาคม 2559)</p>	<p>วันที่ 2 สิงหาคม 2559</p> <p>- ความรู้สึกและการเรียนรู้ : การทำอะไรเป็นขั้นเป็นตอน ได้เห็นถึงการวางแผนงานในกลุ่มที่ทำกิจกรรมให้เห็นเป็นระบบการทำงาน (ใบงานที่ 5 28 กรกฎาคม 2559)</p>
กลุ่มจิกกาปู : หมู่บ้านหนองโพธิ์ (วันที่ 13-14 : 3-4 สิงหาคม 2559 การสะท้อนคิด)	
การดำเนินการฝึกอบรม	การสรุปผลและสะท้อนคิด
<p>กลุ่มจิกกาปู ระบุว่า การเรียนรู้ที่ได้จากการให้บริการชุมชน ได้แก่</p> <p>การมีส่วนร่วมช่วยเหลือสังคม : การเข้าไปช่วยเหลือโดยไม่จำเป็นต้องการเงินหรือทุนหรือบแต่อาจจะเป็นการให้ความรู้ในแนวทางการพัฒนาหรืออาจจะให้สิ่งที่มี เช่น การเข้าไปปลูกป่าบริเวณแหล่งน้ำ เป็นการรักษาแหล่งน้ำที่ต้นเหตุ และการทำป้ายทางเข้าหมู่บ้านหนองโพ</p> <p>การปลูกจิตสำนึกการเป็นผู้ให้และการแสดงออกถึงการช่วยเหลือทางด้านสังคม : การเห็นปัญหา หรือความเดือดร้อนทำให้เกิดความรู้สึกอยากช่วยเหลือในส่วนที่เราจะช่วยให้ เช่น กลุ่มนำกิจกรรมปลูกป่าให้กับหมู่บ้านหนองโพธิ์ก็เป็นการปลูกจิตสำนึกในการปลูกป่ารักษาแหล่งน้ำในชุมชน ไม่ใช่แค่ชาวบ้านที่ได้ แต่สมาชิกในกลุ่มก็เช่นกัน</p> <p>การเห็นปัญหาและแนวทางการแก้ไขในชุมชน : การเก็บข้อมูลช่วยให้เห็นถึงปัญหา และแนวทางการแก้ไข ที่ควรจะเป็นในการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุและยั่งยืน เช่น การทำหลักลายทางเข้าหมู่บ้าน เป็นกิจกรรมที่ไม่อยู่ในแผนที่วางไว้ แต่กลุ่มได้เห็นปัญหาที่ชาวบ้านหรือผู้นำชุมชนที่จะเข้าหมู่บ้าน ก็ชี้แจงเลยทางเข้าหรือหาทางเข้าหมู่บ้านไม่เจอ กลุ่มเลยทำ</p>	<p>ผู้วิจัยได้ถามผู้เรียนรายบุคคลตามใบงานที่ 6/1 ว่า ประสพการณ์ใหม่ที่ท่านได้รับหลังจากทำกิจกรรมลงชุมชนที่ผ่านมาคืออะไร ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 18 ระบุว่า “การเข้าใจปัญหาของชาวบ้านโดยแท้จริง ทำให้เรามีความตั้งใจมากขึ้นเพราะชาวบ้านให้ความร่วมมือกับเราเป็นอย่างดี รู้จักคิด วิเคราะห์ การวางแผนก่อนทำงาน การตั้งเป้าหมายในการทำงาน” (ใบงานที่ 6/1 4 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 13 ระบุว่า “ความสามัคคีของเพื่อนๆที่เวลาทำอะไร เราก็ช่วยเหลือกันแบ่งปันกัน ได้รู้จักการวางแผนทำงาน ได้มีความรับผิดชอบ และได้เห็นรอยยิ้มของชาวบ้านที่เราไปช่วยเหลือเป็นรอยยิ้มที่จริงใจ” (ใบงานที่ 6/1 4 สิงหาคม 2559)</p> <p>ผู้วิจัยได้ถามผู้เรียนรายบุคคลตามใบงานที่ 6/2 ว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรจากการช่วยเหลือชุมชนที่ผ่านมา ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 13 ระบุว่า “เรียนรู้ที่จะช่วยผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ได้เรียนรู้ปัญหาชาวบ้านว่าเยอะแค่ไหน ถ้าพวกเราช่วยกันทำมันจะสำเร็จ ” (ใบงานที่ 6/2 4 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 11 ระบุว่า “ได้มีส่วนร่วมและหัวใจหลักในการช่วยเหลือคือการมีจิตอาสาและการเสียสละ” (ใบงานที่ 6/2 4 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับ</p>

ตารางที่ 14 ตารางรายงานผลการฝึกอบรมขั้นตอนที่ 2-7 ของกลุ่มจิ๊กกาบู (ต่อ)

การดำเนินการฝึกอบรม	การสรุปผลและสะท้อนคิด
<p>หลักลายขึ้นเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของทางเข้าหมู่บ้านหนองโพธิ์</p> <p>ความรู้สึกรักที่เรานำให้ชุมชนและชุมชนก็มีให้เรา : ถ้าทุกคนคิดว่าชุมชนแต่ละที่เป็นชุมชนบ้านเกิดเรา ความรักและการให้ความช่วยเหลือก็จะเกิดได้มากขึ้น เช่น ชาวบ้านในหมู่บ้านเลี้ยงอาหารกลางวัน กลุ่มก็ร่วมกันทำน้ำแข็งใสเลี้ยงชาวบ้าน เพื่อสร้างความรู้สึกรักที่ดีระหว่างชุมชนกับกลุ่ม การเรียนรู้เรากับกลุ่ม</p> <p>การเห็นแนวคิดหรือข้อคิดของแต่ละคนในกลุ่ม : ทุกคนมีความคิดหรือข้อคิดแตกต่างกัน ดังนั้น แนวทางการแก้ไขปัญหาจะมีทางออกได้เยอะขึ้น</p> <p>ความรู้ประสบการณ์ : การทำงานเป็นกลุ่มหรือทีม มีทั้งข้อดีและข้อเสีย เพื่อสร้างประสบการณ์การแก้ไขปัญหาชุมชน กลุ่ม กลุ่มขาดอุปกรณ์การทำกิจกรรม กลุ่มก็ได้แก้ไขเฉพาะหน้าโดยขอความร่วมมือชุมชนหรือทำเอง</p> <p>สนุกกับการทำงานเป็นทีม : สมาชิกกลุ่มมีความรู้สึกดีต่อการช่วยเหลือชุมชน การทำงานเป็นทีมตามแผนที่วางไว้ สิ่งที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จได้ เช่น การพูดคุยกันในกลุ่มหรือการสร้างความสัมพันธ์และการช่วยเหลือ</p> <p>การเป็นผู้เสียสละ : งานสังคมจะประสบความสำเร็จไม่ได้เลย ถ้าไม่มีผู้เสียสละ เช่นการเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อส่วนรวม</p> <p>การได้เห็นรอยยิ้มของคนในชุมชน : กลุ่มให้ความช่วยเหลือได้ผลที่พึงพอใจ ผลตอบแทนของความตั้งใจช่วยเหลือคือรอยยิ้มของชาวบ้านในชุมชน (กลุ่มสะท้อนคิด 3 สิงหาคม 2559)</p>	<p>การฝึกอบรมคนที่ 20 ระบุว่า “การที่เราจะทำงานอะไร เราต้องทำด้วยจิตใจและต้องมีความมุ่งมั่นสามัคคี ไม่ย่อท้อกับคำว่าเหนื่อย” (ใบงานที่ 6/2 4 สิงหาคม 2559)</p> <p>ผู้วิจัยได้ถามผู้เรียนรายบุคคลตามใบงานที่ 6/2 เพิ่มว่า คุณสมบัติอะไรภายในตัวผู้เรียนที่ทำให้การช่วยเหลือชุมชนประสบความสำเร็จ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 15 ระบุว่า “มีจิตใจช่วยเหลือชุมชนและตั้งใจทำงาน” (ใบงานที่ 6/2 4 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 12 ระบุว่า “ช่วยเหลือกันและกันโดยไม่เกี่ยงกัน” (ใบงานที่ 6/2 4 สิงหาคม 2559)</p> <p>ผู้วิจัยได้ถามผู้เรียนรายบุคคลตามใบงานที่ 6/3 ว่า ผู้เรียนมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือสังคมหรือไม่ เหตุการณ์ใดที่ทำให้คุณเกิดความสุขนั้น ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 11 ระบุว่า “มีความสุขครับ ได้เห็นชุมชนพอใจที่ทางกลุ่มได้ทำป้ายและหลักลาย สังเกตได้จากรอยยิ้มครับ” (ใบงานที่ 6/3 4 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 16 ระบุว่า “มีความสุข ได้เห็นชาวบ้านร่วมมือกันปลูกป่าและกลุ่มร่วมมือกันพัฒนาหมู่บ้าน เป็นครั้งแรกที่ได้เห็นรอยยิ้มของชาวบ้าน” (ใบงานที่ 6/3 4 สิงหาคม 2559)</p> <p>ผู้วิจัยได้ถามผู้เรียนรายบุคคลตามใบงานที่ 6/4 ว่า ผู้เรียนคิดว่าคำว่า “จิตสำนึกสาธารณะ” หมายความว่าอะไร แล้วผู้เรียนคิดว่าตัวเองมีจิตสำนึกสาธารณะหรือไม่ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 20 ระบุว่า “จิตสำนึกสาธารณะคือ การที่เราจะทำอะไรสักอย่างเพื่อส่วนรวมโดยไม่มีใครบังคับ เราทำด้วยจิตสำนึกของเราเอง ผมมีครับ เพราะการลงชุมชนทำไปเพื่ออยากให้ชาวบ้านมีความสุข” (ใบงานที่ 6/4 4 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 12 ระบุว่า “จิตสำนึกสาธารณะคือช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่เลือกที่จะช่วยคนใดคนหนึ่ง แต่ช่วยทุกคนเท่าที่จะทำได้ และรู้จักแบ่งปันไม่เอาเปรียบกัน ผมคิดว่ามี เพราะผมช่วยคนอื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน” (ใบงานที่ 6/4 4 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการฝึกอบรม</p>

ตารางที่ 14 ตารางรายงานผลการฝึกอบรมขั้นตอนที่ 2-7 ของกลุ่มจี้กกาปู (ต่อ)

การดำเนินการฝึกอบรม	การสรุปผลและสะท้อนคิด
	<p>คนที่ 15 ระบุว่า “มีจิตสำนึกสาธารณะ คือ การที่เราทำอะไรสักอย่างด้วยตัวเอง โดยไม่มีใครมาสั่ง ทำด้วยจิตใจของเราเอง ผมคิดว่ามีครับ เมื่อวานผมเห็นเพื่อนล้างห้องน้ำสกปรกมาก ผมเลยไปช่วยทำทันที” (ใบงานที่ 6/4 4 สิงหาคม 2559)</p>

ตารางที่ 15 ตารางรายงานผลการฝึกอบรมขั้นตอนที่ 2-7 ของกลุ่มป่าด้า

กลุ่มป่าด้า : หมู่บ้านทุ่งสงบ (วันที่ 2 : 23 กรกฎาคม 2559 การยึดโยงการมีส่วนร่วม)	
การดำเนินการฝึกอบรม	การสรุปผลและสะท้อนคิด
<p>กลุ่มป่าด้าเลือกหมู่บ้านทุ่งสงบ เพราะทางกลุ่มทราบ ว่าหมู่บ้านทุ่งสงบเป็นหมู่บ้านใหญ่ มีงานจัดงานที่วัด ประจำหมู่บ้านอยู่บ่อยครั้ง จึงคิดว่าชุมชนน่าจะให้ ความร่วมมือได้ดี โดยกลุ่มผู้เรียนได้ติดต่อประธาน ขอเข้าพื้นที่หมู่บ้านทุ่งสงบ เพื่อไปพบผู้ใหญ่ อำนาจ หมั่นเขตกิจ กลุ่มผู้เรียนเขียนลำดับขั้นตอน ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ถามผู้นำชุมชน ได้แก่ ประชากรมีกี่หลังคาเรือน กี่ครอบครัว การแยกขยะรีไซเคิล และการอยู่แบบ เศรษฐกิจพอเพียง 2) ถามคนในชุมชน ได้แก่ การปลูกผักสวนครัว ชาวบ้านเคยมีปัญหาเรื่องอะไร เคยมีโครงการ ช่วยเหลือชุมชนหรือไม่ 3) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ สมุดบันทึก ข้อมูล ดินสอ ปากกา กล้องถ่ายรูป (โทรศัพท์มือถือ) 4) การเตรียมตัวก่อนเข้าพื้นที่ ได้แก่ ไปกันเป็นกลุ่ม จัด 1 คนตั้งคำถาม จดรายละเอียด และเดินดู สิ่งแวดล้อมตามบ้านเรือน และจดข้อมูล 	<p>กลุ่มป่าด้า ระบุว่า “การทำงานแบบเป็นทีม ได้วางแผน งานที่จะมีการเป็นส่วนหนึ่งในสังคมและส่วนร่วม ทำให้ รู้จักคิดก่อนทำอะไร ได้มีส่วนร่วมกันเป็นหมู่คณะ” (การยึดโยงการมีส่วนร่วม 23 กรกฎาคม 2559) ผู้เรียนแต่ละคนจะต้องทำอะไรถึงจะมีส่วนร่วมกับ ชุมชน</p>
กลุ่มป่าด้า : หมู่บ้านทุ่งสงบ (วันที่ 3-4 : 24-25 กรกฎาคม 2559 การยึดโยงการมีส่วนร่วม)	
การดำเนินการฝึกอบรม	การสรุปผลและสะท้อนคิด
<p>กลุ่มป่าด้า ระบุว่า ได้พบผู้ใหญ่บ้านทุ่งสงบที่ที่ องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่เขียว อำเภอสว่าง อารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี ได้คำแนะนำจากผู้ใหญ่ว่า ชาวบ้านขาดแคลนเรื่องน้ำและขาดพันธุ์ผักสวนครัว เกษตร เพราะในเขตนั่นส่วนใหญ่ทำนา กัน มีส่วน น้อยที่ทำแปลงพืชสวนครัว ซึ่งผักสวนครัวขาดตลาด ในพื้นที่นั้น จากนั้นผู้ใหญ่บ้านก็นำกลุ่มผู้เรียนลง พื้นที่พบสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล สัญญา เทวสิทธิ์ ได้สอบถามความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้าน ทุ่งสงบ จึงได้ทราบว่าส่วนใหญ่แล้วชาวบ้านทำนา มีพืชผักสวนครัวน้อยมาก ซึ่งเหมือนกับที่ผู้ใหญ่บ้าน</p>	<p>กลุ่มผู้เรียนได้เข้าไปลงพื้นที่และพูดคุยเรื่องสภาพและ ปัญหาของชุมชน กลุ่มผู้เรียนมีความรู้สึกรังเกียจอย่างไร กลุ่ม ป่าด้า ระบุว่า “มีความพึงพอใจที่ได้รับคำแนะนำจาก ผู้ใหญ่บ้านและ อ.บ.ต. ที่ให้ความร่วมมือกับการลงพื้นที่ ครั้งนี้” (ใบงานที่ 2 25 กรกฎาคม 2559) กลุ่มผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง พบว่า กลุ่มป่าด้า ระบุว่า “ชาวบ้านให้ความสนใจที่จะทำการเกษตรแปลงผักสวน ครัวและได้รู้ความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ว่าเป็นอยู่ อย่างไร” (ใบงานที่ 2 25 กรกฎาคม 2559)</p>

ตารางที่ 15 ตารางรายงานผลการฝึกอบรมขั้นตอนที่ 2-7 ของกลุ่มป่าด้า (ต่อ)

การดำเนินการฝึกอบรม	การสรุปผลและสะท้อนคิด
<p>กล่าว ทางสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล สัญญา เทวลีสิทธิ์ ก็แนะนำให้ไปดูพื้นที่บริเวณสระบัวหลวง ของชุมชน ซึ่งเป็นสระสาธารณะขนาดใหญ่พอสมควรว่าเหมาะสมที่จะทำเป็นแปลงผักเพื่อส่วนรวมในเขตชุมชนของหมู่บ้านทุ่งสงบหรือไม่ จากนั้นกลุ่มผู้เรียนได้แยกย้ายกันลงไปพูดคุยกับชาวบ้านในหมู่บ้านทุ่งสงบพบว่า ทุ่งสงบเป็นหมู่บ้านใหญ่ บ้านแต่ละครั้งอยู่ห่างไกลกันมาก บ้านที่อยู่บริเวณสระบัวหลวงมีประมาณ 3 – 4 หลังเท่านั้น ชาวบ้านก็ให้ข้อมูลว่า ถ้าเป็นแปลงผักสาธารณะ ชาวบ้านก็จะเข้ามาให้ความร่วมมือเต็มที่ (ความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานในชุมชน 25 กรกฎาคม 2559)</p>	
<p>กลุ่มป่าด้า : หมู่บ้านทุ่งสงบ (วันที่ 5 : 26 กรกฎาคม 2559 การสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้)</p>	
การดำเนินการฝึกอบรม	การสรุปผลและสะท้อนคิด
<p>กลุ่มป่าด้า : โครงการแปลงปลอดสารพิษ วัตถุประสงค์ เพื่อให้คนในชุมชนได้มีผักปลอดสารพิษ ได้มีผักสวนครัวรับประทานและประหยัดค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในโครงการแปลงปลอดสารพิษ ให้คนในชุมชนนั้นช่วยกันดูแล</p> <p>แผนการทำงาน ทุกคนภายในกลุ่มมีส่วนร่วมกิจกรรมโครงการ โดยมีคนในชุมชนเป็นส่วนร่วมกับกิจกรรม โดยมีทหารกลุ่มป่าด้า จำนวน 10 นายและคนในชุมชนทุ่งสงบร่วมมือกัน</p> <p>ระยะเวลาในการดำเนินการ จากการลงพื้นที่ได้เห็นขนาดพื้นที่ เป็นพื้นที่บริเวณสาธารณะ บริเวณสระน้ำในเขตพื้นที่นั้น เป็นสภาพดินเหนียวปนดินทราย ระยะเวลาการทำงาน 4 วัน เริ่มต้นตั้งแต่ 28 กรกฎาคม – 2 สิงหาคม 2559</p>	<p>กลุ่มป่าด้า ระบุว่า เป้าหมายการเรียนรู้ของกลุ่ม คือ เรียนรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของคนในชุมชนมีความเป็นอยู่แบบพอเพียง ได้เรียนรู้กับคนในชุมชนกลุ่มมากที่เราไม่เคยเห็น ได้แลกเปลี่ยนความคิดกับคนในชุมชน ได้ถามคนในชุมชนว่ามีความประทับใจไหมที่มีโครงการทำแปลงเกษตรขึ้น และได้สร้างความรัก ความสามัคคีในกลุ่มและคนในชุมชนที่ได้ทำแปลงเกษตรปลอดสารพิษร่วมกันและทำเพื่อส่วนรวม (สร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 26 กรกฎาคม 2559)</p> <p>การสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของกลุ่ม และขั้นตอนของกิจกรรมการให้บริการชุมชนทำเพื่ออะไร กลุ่มป่าด้าระบุว่า “ให้คนในชุมชนมีความสามัคคีและอยู่อย่างพอเพียง มีสภาพความเป็นอยู่แบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน” (ใบงานที่ 3/1 26 กรกฎาคม 2559)</p> <p>การสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของกลุ่ม และขั้นตอนของกิจกรรมการให้บริการชุมชน ทำให้ผู้เรียนเกิดการ</p>

ตารางที่ 15 ตารางรายงานผลการฝึกอบรมขั้นตอนที่ 2-7 ของกลุ่มป่าด้า (ต่อ)

การดำเนินการฝึกอบรม	การสรุปผลและสะท้อนคิด
<p>วันที่ 28 กรกฎาคม 2559 10.00 – 11.45 น. วัดพื้นที่ 11.45 – 13.00 น. พักกลางวัน 13.00 – 16.00 น. ตัดหญ้า ถางหญ้า และตัดกิ่งไม้</p>	<p>เรียนรู้อะไร ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 30 ระบุว่า “รู้จักวางแผนการปฏิบัติงาน การแก้ไขปัญหาชุมชน การทำงานเพื่อส่วนรวม เพื่อผู้อื่น และทำให้คนในกลุ่มรักสามัคคีกัน” (ใบงานที่ 3/2 26 กรกฎาคม 2559)</p>
<p>วันที่ 29 กรกฎาคม 2559 08.30 – 11.45 น. ตัดหญ้า ถางหญ้า เก็บรายละเอียดรอบสระน้ำ 11.45 – 13.00 น. พักกลางวัน 13.00 – 16.00 น. วัดขนาดแปลงผักพร้อมขุดดิน</p>	
<p>วันที่ 30 กรกฎาคม 2559 08.30 – 11.45 น. ปรับหน้าดิน ขุดแปลงผักขึ้นรูป 5 แปลง 11.45 – 13.00 น. พักกลางวัน 13.00 – 16.00 น. ขุดหลุมหยอดเมล็ดพันธุ์กลบด้วยฟาง</p>	
<p>วันที่ 31 กรกฎาคม 2559 08.30 – 11.45 น. ตัดไม้ไผ่ทำป้ายแปลงผัก 11.45 – 13.00 น. พักกลางวัน 13.00 – 16.00 น. ตัดไม้ไผ่ทำราวเกาะลงสระน้ำ</p>	
<p>วันที่ 1 สิงหาคม 2559 08.30 – 11.45 น. ปรับพื้นที่ทำบ้นไต่เดินลงสระ 11.45 – 13.00 น. พักกลางวัน 13.00 – 16.00 น. เก็บงานให้เรียบร้อย</p>	
<p>วันที่ 2 สิงหาคม 2559 08.30 – 11.45 น. สอนทำปุ๋ย EM ประโยชน์ของโครงการ โครงการนี้ทำตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โครงการเศรษฐกิจพอเพียง คือ แปลง</p>	

ตารางที่ 15 ตารางรายงานผลการฝึกอบรมขั้นตอนที่ 2-7 ของกลุ่มป่าด้า (ต่อ)

การดำเนินการฝึกอบรม	การสรุปผลและสะท้อนคิด
<p>ปลอดภัยเพื่อให้นักเรียนในชุมชนนั้นมีความมั่นใจที่สะอาด ถูกหลักอนามัย ได้ทำกินเองโดยไม่ต้องซื้อตามท้องตลาด และยังสามารถนำขายเพื่อเสริมรายได้ให้แก่ครอบครัว และให้นักเรียนในชุมชนช่วยกันดูแล โดยไม่เป็นของคนในคนหนึ่งในเขตชุมชน และยังให้นักเรียนได้รู้จักคำว่า พอเพียงและอยู่อย่างพอเพียงตามแนวพอลวงที่ทำมาเพื่อเป็นมูลฐานต่อคนรุ่นหลัง (สร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 26 กรกฎาคม 2559)</p>	
<p>กลุ่มป่าด้า : หมู่บ้านทุ่งสงบ (วันที่ 6 : 27 กรกฎาคม 2559 การเตรียมความพร้อมก่อนให้บริการชุมชน)</p>	
การดำเนินการฝึกอบรม	การสรุปผลและสะท้อนคิด
<p>กลุ่มป่าด้า มีหัวข้อการเตรียมความพร้อมก่อนให้บริการชุมชน ดังนี้</p> <p>โทรประสานผู้ใหญ่บ้านว่า ทางชาวบ้านพร้อมที่จะร่วมมือทำแปลงผักร่วมกันหรือไม่ ชุมชนมีเครื่องมือสนับสนุนให้กับทางเรามากน้อยแค่ไหน ส่วนทางเราจะเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์ และเครื่องนอนไป เพื่อจะไปพักอยู่ในพื้นที่ จะได้สะดวกการลงมือทำแปลงผักปลอดภัยได้อย่างต่อเนื่อง และสร้างความคุ้นเคยกับคนในชุมชน</p> <p>เครื่องมือที่ต้องใช้ ได้แก่ เครื่องตัดหญ้า จอบ มีด เสียม คาด ตะกร้าเก็บหญ้า และกระตักน้ำ</p> <p>การแบ่งงานการตัดหญ้า โดย ตัดหญ้า 2 คน, เก็บหญ้า 4 คน และคาดหญ้า 4 คน</p> <p>การแบ่งงานปลูกผัก โดย ชุดแปลง 4 คน, หยอดเมล็ดพันธุ์ 2 คน และถอนวัชพืช 2 คน</p> <p>การแบ่งงานทำทางลงสระ โดย ทำบันได จำนวน 4 คน, ปรับพื้นที่บริเวณทางลง 2 คน, ทำราวจับ 4 คน</p> <p>การแบ่งงานสอนทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ช่วยกันทำทั้ง 10 คน (การเตรียมความพร้อม 27 กรกฎาคม 2559)</p>	<p>สิ่งที่แสดงถึงการเตรียมความพร้อมก่อนลงพื้นที่ช่วยเหลือชุมชนคืออะไร กลุ่มป่าด้า ระบุว่า “สภาพชุมชน ความร่วมมือของชุมชน วัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอ ความสามัคคี และหน้าที่ของแต่ละคนในกลุ่ม” (ใบงานที่ 4 27 กรกฎาคม 2559)</p>

ตารางที่ 15 ตารางรายงานผลการฝึกอบรมขั้นตอนที่ 2-7 ของกลุ่มป่าด้า (ต่อ)

กลุ่มป่าด้า : หมู่บ้านทุ่งสงบ (วันที่ 7-12 : 28 กรกฎาคม – 2 สิงหาคม 2559 การให้บริการชุมชน)	
การดำเนินการฝึกอบรม	การสรุปผลและสะท้อนคิด
<p>กลุ่มป่าด้า : โครงการแปลงผักปลอดสารพิษ ระบุว่า วันที่ 28 กรกฎาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมที่วางแผนทำให้ชุมชน : วัดขนาดพื้นที่ ตัดต้นไม้ ตัดหญ้า ถางหญ้า เก็บขยะ ตัดกิ่งไม้ มีคนในชุมชนมาช่วย 2 คน - แก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้า (ถ้ามี) : เป็นการทำงานวันแรกของกลุ่มป่าด้า อุปกรณ์เลยไม่สะดวกเลยขอยืมชาวบ้านก่อน <p>วันที่ 29 กรกฎาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมที่วางแผนทำให้ชุมชน : ปรับแต่งพื้นที่ทำแปลงผักในหมู่บ้านทุ่งสงบ ถางหญ้าเขตรอบสระน้ำ เฝ้าขยะเพื่อดูความเรียบร้อย - แก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้า (ถ้ามี) : ช่วงบ่ายฝนตกใหญ่ ทำให้ไม่สามารถทำงานในช่วงบ่ายได้ <p>วันที่ 30 กรกฎาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมที่วางแผนทำให้ชุมชน : ปรับหน้าดิน ขึ้นรูปแปลงผักแบบยกร่อง ลงเมล็ดพันธ์ บวบ พริก ผักชี และกวาดตุง - แก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้า (ถ้ามี) : บ่อปลาตุกรั่ว กลุ่มเราเลยหาอุปกรณ์ในโรงเรียน ซ่อมแซม <p>วันที่ 31 กรกฎาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมที่วางแผนทำให้ชุมชน : ตัดไม้ไผ่มาทำป้าย และทำราวบันได ตัดหญ้าเพิ่มเพื่อเปิดทางสระให้กว้างขึ้น <p>วันที่ 1 สิงหาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมที่วางแผนทำให้ชุมชน : ปรับพื้นที่จากแปลงผักสู่สระน้ำ เพื่อทำทางเดินเป็นขั้นบันไดให้คนในชุมชนตักน้ำมารดแปลงผักได้ <p>วันที่ 2 สิงหาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมที่วางแผนทำให้ชุมชน : สอนทำปุ๋ย 	<p>วันที่ 28 กรกฎาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความรู้สึกและการเรียนรู้ : สมาชิกกลุ่มป่าด้ามีความรู้สึกดีใจที่ได้ร่วมมือกับชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชน และได้ทำอะไรให้กับส่วนรวม ได้เรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่มใหญ่ <p>วันที่ 29 กรกฎาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความรู้สึกและการเรียนรู้ : เมื่อเดินหน้าสิ่งที่อยู่ข้างหน้าก็จะเกิด ได้เห็นงานที่ตัวเองทำ มีความสนุกกับงาน และดีใจที่ได้ร่วมมือกับคนในพื้นที่ <p>วันที่ 30 กรกฎาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความรู้สึกและการเรียนรู้ : ถึงแม้จะไม่มีชาวบ้านให้ความร่วมมือ แต่กลุ่มก็ไม่ย่อท้อที่จะทำให้ประชาชน <p>วันที่ 31 กรกฎาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความรู้สึกและการเรียนรู้ : ความสามัคคี <p>วันที่ 1 สิงหาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความรู้สึกและการเรียนรู้ : ประทับใจกับสิ่งที่ทำสำเร็จ <p>วันที่ 2 สิงหาคม 2559</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความรู้สึกและการเรียนรู้ : รู้สึกดีที่ได้ทำตามเป้าหมายที่วางไว้ (ใบงานที่ 5 28 กรกฎาคม 2559)

ตารางที่ 15 ตารางรายงานผลการฝึกอบรมขั้นตอนที่ 2-7 ของกลุ่มป่าด้า (ต่อ)

กลุ่มป่าด้า : หมู่บ้านทุ่งสงบ (วันที่ 7-12 : 28 กรกฎาคม – 2 สิงหาคม 2559 การให้บริการชุมชน)	
การดำเนินการฝึกอบรม	การสรุปผลและสะท้อนคิด
<p>EM ให้กับตายาย (ใบงานที่ 5 28 กรกฎาคม 2559) กลุ่มป่าด้า ระบุว่า การเรียนรู้ที่ได้จากการให้บริการชุมชน ได้แก่</p> <p>การทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ กลุ่มป่าด้าได้เรียนรู้ความเป็นอยู่ของชุมชนบ้านทุ่งสงบ การที่เราได้ทำงานและลงพื้นที่อยู่เป็นจำนวน 6 วันนั้น ได้เห็นสิ่งต่างๆ จากคนในพื้นที่มีทั้งข้อดีและข้อเสียของชุมชน ซึ่งเป็นเพราะว่าเป็นชุมชนกลุ่มใหญ่ จึงได้ความร่วมมือได้ไม่เต็มที่ ด้วยความไม่สะดวกการสื่อสารไม่ถึง พวกเราได้เรียนรู้จากคนในพื้นที่ว่า มีความร่วมมือน้อย และแตกสามัคคีกัน จึงทำให้พวกผมมีแรงบันดาลใจที่จะทำงานเพื่อส่วนรวม โดยความหมาย เราจัดทำแปลงผักเพื่อส่วนรวม อยากให้คนในพื้นที่มีความสามัคคีและให้ความร่วมมือกับชุมชนของตัวเอง</p> <p>กลุ่มป่าด้าได้ลงพื้นที่ทำงานด้วยความสามัคคีทำเป็นหมู่คณะโดยไม่คิดอะไรจากส่วนรวม และกลุ่มป่าด้าทำโครงการนี้ขึ้นมาเพื่ออยากให้คนส่วนมากมีการทำงานเพื่อส่วนรวมโดยไม่คิดเป็นประโยชน์ส่วนตน ไม่ใช่เพราะเป็นทหาร แต่ที่เราทำนั้นอยากให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ กลุ่มเราทำงานไปด้วย เล่นไปด้วย โดยทำงานอย่างสนุกสนาน โดยอยากให้งานออกมาดี ซึ่งเพราะว่าเราทำเพื่อส่วนรวมอย่างที่ดีที่สุด สิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญของการทำงานนี้ คือ การเสียสละ เสียสละความสะดวกสบาย และมีหัวใจที่พร้อมจะทำงาน (กลุ่มสะท้อนคิด 3 สิงหาคม 2559)</p>	<p>ผู้วิจัยได้ถามผู้เรียนรายบุคคลตามใบงานที่ 6/1 ว่า ประสบการณ์ใหม่ที่ท่านได้รับหลังจากทำกิจกรรมลงชุมชนที่ผ่านมาก็คืออะไร ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 23 ระบุว่า “ได้ลงมือทำในสิ่งที่เราไม่เคยทำ เมื่อทำสำเร็จก็รู้สึกภูมิใจที่เห็นผลงานออกมาดี” (ใบงานที่ 6/1 4 สิงหาคม 2559)</p> <p>ผู้วิจัยได้ถามผู้เรียนรายบุคคลตามใบงานที่ 6/2 ว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรจากการช่วยเหลือชุมชนที่ผ่านมา ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 21 ระบุว่า “ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เช่นการทำแปลงผักที่ผมไม่เคยทำมาก่อนและเป็นครั้งแรกเลยที่ได้ทำด้วยตัวเองและเพื่อส่วนรวมโดยไม่คิดค่าตอบแทนใดๆ เป็นสิ่งที่ภาคภูมิใจ” (ใบงานที่ 6/2 4 สิงหาคม 2559)</p> <p>ผู้วิจัยได้ถามผู้เรียนรายบุคคลตามใบงานที่ 6/2 เพิ่มว่า คุณสมบัติอะไรภายในตัวผู้เรียนที่ทำให้การช่วยเหลือชุมชนประสบความสำเร็จ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 27 ระบุว่า “ความตั้งใจและความร่วมมือที่จะช่วยกันทำ จึงได้ความสำเร็จที่เราตั้งใจทำให้ชุมชน” (ใบงาน 6/2 4 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 24 ระบุว่า “มีความรับผิดชอบ ช่วยเหลือเพื่อนทุกครั้งที่ทำงานเราเสร็จ ไม่ว่าจะงานจะหนักหรือเบา ทำให้ดีที่สุดใน” (ใบงานที่ 6/2 4 สิงหาคม 2559)</p> <p>ผู้วิจัยได้ถามผู้เรียนรายบุคคลตามใบงานที่ 6/3 ว่า ผู้เรียนมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือสังคมหรือไม่ เหตุการณ์ใดที่ทำให้คุณเกิดความสุขนั้น ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 30 ระบุว่า “มีความสุขที่ได้ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมได้ทำงานกับคนที่ไม่รู้จักมาก่อน มีความสุขที่เห็นยายชอบในสิ่งที่เราทำและทำให้ชาวบ้านได้รับประโยชน์จากสิ่งที่ทำให้” (ใบงานที่ 6/3 4 สิงหาคม 2559)</p>

ตารางที่ 15 ตารางรายงานผลการฝึกอบรมขั้นตอนที่ 2-7 ของกลุ่มป่าดำ (ต่อ)

การดำเนินการฝึกอบรม	การสรุปผลและสะท้อนคิด
	<p>ผู้วิจัยได้ถามผู้เรียนรายบุคคลตามใบงานที่ 6/4 ว่า ผู้เรียนคิดว่าคำว่า “จิตสำนึกสาธารณะ” หมายความว่าอะไร แล้วผู้เรียนคิดว่าตัวเองมีจิตสำนึกสาธารณะหรือไม่ เพราะเหตุ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 30 ระบุว่า “จิตสำนึกสาธารณะหมายความว่า การนึกถึงประโยชน์ส่วนรวม ทำประโยชน์ให้ส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทน ผมมีเพราะใช้เวลาทำงานเพื่อส่วนรวมด้วยความตั้งใจให้ส่วนรวม” (ใบงานที่ 6/3 4 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 26 ระบุว่า “จิตสำนึกสาธารณะหมายความว่า เรามีแล้วต้องให้คนอื่นมีบ้างเราไม่ลำบากต้องทำให้คนอื่นไม่ลำบากด้วย ผมพอมินะทำดีโดยไม่ต้องให้ใครเห็น ช่วยคนที่ต้องการความช่วยเหลือโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน” (ใบงาน6/4 4 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคนที่ 25 ระบุว่า “จิตสำนึกสาธารณะคือ สิ่งที่เราทำอะไรเพื่อส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทน ผมคิดว่าผมมีนะ เพราะแถวบ้านผมมีงานเกี่ยวกับชุมชนบ่อย ผมก็ไปช่วยทุกครั้งที่ว่า” (ใบงานที่ 6/4 4 สิงหาคม 2559)</p>

วันที่ 15 : 5 สิงหาคม 2559

ผู้วิจัยได้ดำเนินการฝึกอบรมในขั้นที่ 8 คือ การประเมินผล โดยผู้วิจัยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละคนทบทวนกิจกรรมที่ทำมากับผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกขั้นตอน เพื่อให้แต่ละผู้เข้ารับการฝึกอบรมตระหนักรู้ถึงการเรียนรู้ของตัวเองผ่านกิจกรรมการประเมินผล และพิจารณาความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในตัวเอง กลุ่มสรุปการเรียนรู้รายยอดที่ได้จากการให้บริการชุมชน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ผู้วิจัยได้ถามผู้เข้ารับการฝึกอบรมรายบุคคลว่า ผู้เรียนประทับใจขั้นตอนใดของกิจกรรมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะมากที่สุด พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่ประทับใจขั้นตอนที่ 6 การให้บริการชุมชนมากที่สุด ดังที่ ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 7 ระบุว่า “ชอบกิจกรรมลงพื้นที่มากที่สุดเพราะได้ลงมือทำจริงๆ” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 5 ระบุว่า “กิจกรรมให้บริการชุมชนเพราะทำให้ผมมีจิตใจอ่อนโยน รู้จักการให้ มีจิตใจที่ดี

งาม” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 4 ระบุว่า “ลงพื้นที่ปฏิบัติจริงเพราะได้ลงมือทำกันจริงๆ และชอบการช่วยเหลือกันในเวลาทำงาน เวลาทำงานสนุก ไม่ต้องเครียด” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 8 ระบุว่า “ชอบกิจกรรมลงพื้นที่ปฏิบัติจริงเพราะได้ลงไปทำประโยชน์ให้กับชุมชนและโรงเรียน และยังสร้างประสบการณ์ทำงานกลุ่ม ทำให้เกิดความสามัคคีของกลุ่มและคนในชุมชน” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 11 ระบุว่า “ชอบกิจกรรมลงพื้นที่ เพราะได้ลงไปช่วยเหลือและแก้ปัญหาที่ชาวบ้านต้องการหรือปัญหาที่ชุมชนได้ผลกระทบแล้วยังได้เรียนรู้ความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือชุมชน” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 13 ระบุว่า “ชอบกิจกรรมลงชุมชน เพราะได้เห็นความสามัคคีและความตั้งใจ ไม่ว่าจะงานหนักแค่ไหน เราก็ช่วยกันทำให้สำเร็จเพื่อให้ชาวบ้านมีความสุข” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 19 ระบุว่า “ชอบกิจกรรมที่ 6 การลงชุมชนปฏิบัติตามแผนที่เราวางไว้ เพราะได้ช่วยเหลือชาวบ้าน ทำป้าย ปลูกป่า และเห็นรอยยิ้มของชาวบ้าน” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 3 ระบุว่า “ลงพื้นที่ปฏิบัติจริง เพราะว่าได้ลงพื้นที่ช่วยชาวบ้านจริง ได้ทำสิ่งที่ไม่เคยทำเป็นประสบการณ์ใหม่ในชีวิต” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559)

ผู้วิจัยได้ถามผู้เข้ารับการฝึกอบรมรายบุคคลว่า หลังจากฝึกอบรมเสร็จแล้ว มีขั้นตอนใดที่รู้สึกจะทำบกพร่อง และรู้สึกอยากกลับไปแก้ไขใหม่ พบว่า ครึ่งหนึ่งของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเห็นว่า ไม่มีขั้นตอนใดต้องกลับไปแก้ไข ส่วนผู้เข้ารับการฝึกอบรมอีกครั้งที่เหลือ อยากจะกลับไปแก้ไขขั้นตอนเตรียมความพร้อมและขั้นการให้บริการชุมชน ดังที่ ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 23 ระบุว่า “มีบกพร่องขั้นตอนการวางแผนการเตรียมอุปกรณ์เพราะสื่อสารกันไม่เข้าใจ” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 25 ระบุว่า “การเตรียมเครื่องมือในการทำงานที่เราไม่ได้เตรียมไป” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 11 ระบุว่า “มีครับ คือกิจกรรมลงพื้นที่เพราะบางอย่างที่เราทำให้ชุมชนยังไม่สมบูรณ์” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 12 ระบุว่า “มีครับ อยากกลับไปทาสีใหม่เพราะยังไม่ค่อยสวยเท่าไร และยังเก็บรายละเอียดได้ไม่ดี” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559)

ผู้วิจัยได้ถามผู้เข้ารับการฝึกอบรมรายบุคคลว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายหลังจากการฝึกอบรมคืออะไร พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีการเปลี่ยนแปลงแปลง 2 ส่วนคือ การเปลี่ยนแปลงด้านบุคลิก และการเปลี่ยนแปลงทางความคิด และเปลี่ยนแปลงด้านจิตสาธารณะ ดังที่ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 11 ระบุว่า “เมื่อก่อนจะเป็นคนไม่ค่อยกล้าแสดงออก คิดได้ แต่ไม่แสดงความคิดเห็น แต่กิจกรรมครั้งนี้ เป็นหัวหน้ากลุ่มทำให้กล้าแสดงออกมากขึ้น ส่วนที่คิดได้ก็แสดงออกอย่างเต็มที่” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 13 ระบุว่า “ตั้งแต่อบรมเรื่องนี้ก็มี

นิสัยครับที่เปลี่ยนไปจากเป็นคนไม่กล้าแสดงออกก็กล้าที่จะทำและออกความคิดเห็น” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 26 ระบุว่า “ผมเป็นคนเรียนไม่เก่ง คิดไม่ได้ แต่วันนี้ผมคิดได้ ทำไรก็กล้าคิด กล้าทำ กล้าถาม ดีครับ” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 18 ระบุว่า “เปลี่ยนแปลง 2 ด้าน ด้านความคิด อยากจะช่วยชาวบ้านพัฒนาให้ได้มากกว่าที่เราทำได้ ด้านจิตสาธารณะ ทำให้เรามีความคิดที่จะทำโดยไม่ต้องมีใครบอก อยากช่วย อยากอาสา” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 23 ระบุว่า “เปลี่ยนแปลงด้านความคิด ได้ รู้จักคิด รู้จักวางแผนก่อนลงมือทำงาน ได้รู้จักคิดทำอะไรที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 15 ระบุว่า “ได้วางแผน ได้นึกถึงการทำงานให้ส่วนรวม” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 7 ระบุว่า “เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจ และความคิดไปในทางบวกคือรู้จักการให้ ร่วมมือร่วมใจมากขึ้น เพื่อให้งานออกมาดี” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 5 ระบุว่า “ทำให้ผมรู้จักให้ รู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การมีเมตตา กรุณา ทำให้ผมเป็นคนคิดรอบคอบขึ้นมากกว่าเดิม” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 3 ระบุว่า “มีการวางแผนในการทำงานเพื่อส่วนรวมมากขึ้น มีการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดีกว่าเดิม ใจเย็นมากขึ้นในเวลาที่ทำงานเป็นกลุ่ม” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 9 ระบุว่า “เปลี่ยนแปลงด้านความคิด คิดรอบคอบ ทำงานเป็นทีม และทำเพื่อส่วนรวม” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559)

ผู้วิจัยได้ถามผู้เข้ารับการฝึกอบรมรายบุคคลว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายหลังจากลงพื้นที่ให้บริการชุมชนคืออะไร พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีการเปลี่ยนแปลงในด้านการกระทำ ที่อยากทำเพื่อผู้อื่น หรือส่วนรวมมากขึ้น ดังที่ ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 2 ระบุว่า “เหมือนปลุกจิตสำนึกในตัวให้มีเพิ่มขึ้นกว่าเดิม” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 23 ระบุว่า “6 วันที่ได้ไปอยู่กับชาวบ้าน การเปลี่ยนแปลงในตัวเรา ได้มีความรับผิดชอบมากขึ้น รู้จักหน้าที่ตัวเอง รู้จักทำอะไรให้ผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 25 ระบุว่า “ได้มีความรู้ดีขึ้น การทำประโยชน์เพื่อคนอื่นและชุมชน และความสบายใจที่ได้ทำเพื่อส่วนรวม” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 23 ระบุว่า “การเปลี่ยนแปลง การกระทำและความรู้สึก ได้ทำแปลงผักที่ไม่เคยทำมาก่อน ภูมิใจที่ได้ทำเพื่อส่วนรวม” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 11 ระบุว่า “เปลี่ยนแปลงทางความคิด ความรู้สึก มุมมองในแง่บวกที่มีต่อชาวบ้านในชุมชน เช่นการมองเห็นปัญหาและอยากที่จะเข้าไปช่วยเหลือ จากเมื่อก่อนที่จะเข้าไปช่วยเหลือชุมชน จะต้องมีการขอความช่วยเหลือ แต่ตอนนี้มีความคิดว่าอยากจะเข้าไปช่วยโดยความรู้สึกจริง” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 18 ระบุว่า “เปลี่ยนแปลงการทำงาน มีจิตสาธารณะในการทำงาน ช่วยงานให้สุดความสามารถ” (ประเมินผล 5

สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 13 ระบุว่า “ความคิดที่จะช่วยชุมชนแบบจริงจัง” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559) ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 26 ระบุว่า “ผมทำแปลงผักให้ชาวบ้าน ผมรู้สึกว่าคุณมีแนวคิดว่าจะกลับไปทำแปลงผักในที่หมู่บ้านผมบ้างครับ” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559)

ผู้วิจัยถามคำถามกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมรายบุคคลตามใบงานที่ 7 ซึ่งเป็นคำถามสถานการณ์สมมติว่า หลังจากที่ผู้เรียนปลดประจำการ แล้วกลับไปที่ชุมชนของตัวเอง พบว่า ที่ชุมชนมีกลิ่นเหม็นเน่า เนื่องจากมีขยะหมักหมมเป็นจำนวนมาก คุณช่วยเหลือชุมชนหรือไม่ ถ้าจะช่วยเหลือจะช่วยเหลืออย่างไร โดยให้ผู้เรียนแต่ละคนตอบคำถามให้ตรงกับความคิดของผู้เรียนมากที่สุด ผู้วิจัยพบว่า ผู้เรียนทั้งหมดระบุว่า จะเข้าช่วยเหลือ โดยมีวิธีให้ความช่วยเหลือแตกต่างกัน ดังนี้

ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 7 ระบุว่า “จะช่วยเหลือชุมชน ประการแรกจะช่วยเหลือ หาแหล่งที่มาของขยะหมักหมม เสร็จแล้วเราก็ไปแจ้งเจ้าหน้าที่ให้มากำจัดหรือให้เขาขุดหลุมฝังขยะนั้นๆ และนี่เป็นเพียงการกำจัดเบื้องต้น และต่อไปเราก็ไปสอนให้ความรู้เกี่ยวกับการแยกขยะรีไซเคิล และหาถังขยะมาไว้ตามชุมชน และหาที่ทิ้งให้เป็นที่ เช่น จุดขุดหลุมฝัง แยกขยะที่เผาได้ ขายได้ หรือจัดตั้งที่รับขยะที่สามารถขายเพื่อจะได้เก็บเป็นเงินกองทุนชุมชน แบบนี้อาจลดขยะลงได้บ้าง และที่สำคัญเราต้องให้ความรู้ที่ถูกต้องต่อชุมชนในการทิ้งขยะมลพิษ” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559)

ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 2 ระบุว่า “จะต้องทำเป็นระดับขั้นตอน ผมจะต้องเข้าไปบอกผู้นำหมู่บ้านก่อนเพื่อให้ผู้นำชุมชนได้ไปประสานกับลูกบ้านอีกหลายๆหลังภายในชุมชน เพื่อจะช่วยกันกำจัดขยะที่มีอยู่ในชุมชน เพราะขึ้นชื่อว่าขยะที่หมักหมมมันไม่ใช่ของคนๆเดียวแน่นอน จึงอยากให้คนในชุมชนที่ส่วนร่วมในการกำจัดขยะที่มีอยู่ในชุมชนรวมทั้งตัวผมและเขียนป้ายห้ามทิ้งขยะในบริเวณนั้นติดไว้ เพื่อให้คนในชุมชนได้ทำ การที่ให้คนในชุมชนมาช่วยกันเพราะถ้าเกิดคนในชุมชนนำขยะมาทิ้งอีกจนเกิดเป็นจำนวนและส่งกลิ่นเหม็นอีก ก็ไม่พนักคนในชุมชนเองที่ต้องมากำจัดขยะกันเอง และจะต้องเสี่ยงกับโรคและอะไรอีกหลายอย่างที่อยู่ในกองขยะ” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559)

ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 8 ระบุว่า “จะเข้าไปหาผู้นำชุมชน และชาวบ้านเพื่อณรงค์การแยกแยะประเภทของขยะให้เป็นที่เป็นทาง เช่น การคัดแยกขยะรีไซเคิลได้ และประเภทที่รีไซเคิลไม่ได้ ขยะมีพิษ ขยะเปียก และจัดการกับขยะที่ขยะธรรมชาติที่สามารถนำมาทำประโยชน์ได้ เช่น การนำเศษอาหาร ใบไม้ และขยะภายในครัวเรือน มาทำปุ๋ยหมัก เพื่อใช้ภายในชุมชน และการคัด

แยกขวดแก้ว ขวดพลาสติก เพื่อนำมารีไซเคิล แล้วคัดแยกขยะมีพิษออกเพื่อนำไปทิ้งหรือทำลายให้ถูกวิธี” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559)

ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 30 ระบุว่า “จะสอบถามคนในชุมชนว่าขยะเกิดจากอะไร แล้วเข้าไปปรึกษาผู้นำชุมชนและชาวบ้าน เพื่อหาสาเหตุว่าเกิดจากอะไรที่ทำให้มีขยะสะสมจำนวนมาก เพื่อหาแหล่งที่มาของขยะ เพื่อจัดการไม่ให้เกิดสะสม ขอความร่วมมือของคนในชุมชน ช่วยจัดการกับขยะ และแยกขยะก่อนนำมาทิ้งเพื่อไม่ให้เกิดการสะสม” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559)

ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 22 ระบุว่า “ปรึกษาผู้นำชุมชน เพื่อวางแผนกำจัดขยะเหม็นเน่า โดยขุดหลุมฝังขยะที่ไม่สามารถย่อยสลายได้ ขอความร่วมมือคนในชุมชนให้ร่วมช่วยกันออกมาพัฒนาชุมชน ช่วยกันแยกแยะขยะเปียก ขยะแห้ง ขวดแก้ว พลาสติก นำขวดแก้ว ขวดพลาสติก สามารถรีไซเคิลได้ นำถุงดำหรือถังขยะวางไว้ตามจุดที่มีขยะเยอะเพื่อทำให้ไม่เกิดกลิ่นเหม็นเน่า” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559)

ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 6 ระบุว่า “ช่วยเหลือโดยการจัดตั้งกลุ่มอาสาจากเพื่อนๆ แล้วเข้าพบกับผู้นำชุมชน ปรึกษาแนวทางกำจัดขยะว่าจะกำจัดอย่างไรแล้วนำแนวทางจากผู้นำชุมชนกลับมาวางแผนและเตรียมการ วิธีการช่วยเหลือ คือเราต้องแยกขยะ ขยะประเภทแก้ว หรือพลาสติก เราสามารถนำมารีไซเคิล ส่วนประเภทถุง หรือขยะมีพิษเราทำลายโดยการฝัง” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559)

ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 19 ระบุว่า “จะช่วยเหลือ โดยเริ่มหาสมาชิกจัดตั้งกลุ่มขึ้นมา ดูในชุมชนว่ามีกลิ่นเหม็นเน่าตรงไหน ในชุมชนมีขยะหมักหมมมากขนาดไหน และสอบถามชาวบ้านว่าขยะหมักหมมเพราะอะไร แล้วช่วยกันวางแผน ปรึกษาว่าจะจัดการขยะอย่างไร เตรียมอุปกรณ์ในการจัดการขยะในชุมชน ลงมือจัดการกับขยะในชุมชนให้หมด และหาถังขยะเอาไว้แบ่งพวกขยะต่างๆในชุมชน เพื่อไม่ให้ขยะมีกลิ่นเน่าเหม็นและขยะหมักหมมมากเกินไป” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559)

พลทหาร ธวัชชัย สุภารี ระบุว่า “ช่วย อย่างเช่น สระน้ำมีกลิ่นเน่าเหม็นเพราะมีหญ้าหรือผักที่ทำให้น้ำเน่าเหม็น ก็จะลงไปเก็บขึ้นมาและนำมาเป็นปุ๋ยหมักและจะนำปลามาปล่อยในสระน้ำ ส่วนหญ้าหรือผักนำมาใส่ถังใส่และหมักไว้คนที่ ปุ๋ยนี้จะนำไปใช้กับเกษตรได้เป็นอย่างดี ส่วนการปฏิบัติต้องแจ้งผู้ใหญ่บ้านว่าจะนำของเน่าเสียขึ้นจากสระน้ำ ต้องใช้จำนวนคนมากแล้วต้องเตรียมสิ่งของ เช่น มีด ไม้ตะขอยาว รถยนต์ ถึงจะเก็บผักหรือหญ้าได้ ในการปฏิบัตินั้นต้องมีคนในชุมชนมาช่วยอีกแรง” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559)

ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 9 ระบุว่า “ช่วยเหลือ เราจะเริ่มจากตัวเราก่อน เช่นบอกคนในครอบครัวทิ้งให้ขยะให้เป็นที่เป็นทางเสียก่อน จากนั้นเราก็เริ่มบอกคนในชุมชนมาช่วยกันกำจัดขยะที่หมักหมมนั้น บอกผู้นำหมู่บ้านว่าใน 1 อาทิตย์ ขอ 1 วัน เอที่จะมารวมตัวกันเพื่อเก็บกวาดขยะจำนวนนั้น จนกว่าขยะที่หมักหมมจะหมดไป ถ้าหมดไปแล้ว เราควรทำบ่อหรือถังขยะไว้ให้เป็นจุดเพื่อจะไม่มีขยะหมักหมมนั้นเกิดขึ้นมาได้อีกในชุมชนของเรา การวางแผนต้องมีผู้นำชุมชน ปรึกษากับผู้นำชุมชนในสิ่งที่จะทำ แล้วนำอุปกรณ์ที่ต้องใช้มาด้วย เช่น จอบ มีด ไม้กวาด ตะกร้า ” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559)

ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 4 ระบุว่า “ขั้นแรกเราจะช่วยเหลือโดยการไปแจ้งหน่วยงานที่รับผิดชอบให้เข้ามาเก็บขยะเหล่านี้ออกไป แล้วเราก็ช่วยบอกคนในหมู่บ้านให้มาช่วยกันคัดแยกขยะ เช่น ขวดแก้ว หรือขวดพลาสติก เพื่อให้ง่ายต่อการกำจัดขยะให้น้อยลง อีกอย่างขวดพวกนี้เราก็สามารถนำไปขายเป็นรายได้เสริมอีกด้วย ส่วนขยะเปียกเราก็ควรขุดหลุมฝัง เพื่อลดกลิ่นเหม็นให้กลิ่นน้อยลงได้” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559)

2.2 แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยและครูฝึกทหารกองประจำการที่ประจำแต่ละกลุ่มเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมของทหารกองประจำการเป็นประจำทุกวัน ในห้วงการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ สามารถสรุปได้ ดังนี้

ส่วนที่ 1 : ผลที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมการตรวจสอบ สรุปได้ดังนี้

พฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงจิตสำนึกสาธารณะด้านการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน พบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่ตรงต่อเวลาในการเข้ากิจกรรม เข้าใจกฎระเบียบของกลุ่ม ปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่ม เรียนรู้ตามกิจกรรมด้วยความสนุกสนาน สนใจในการเรียนรู้แต่ละกิจกรรม ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม ให้ความร่วมมือกับกิจกรรม และรักษาสาธารณประโยชน์

พฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงจิตสำนึกสาธารณะด้านการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่ต้องการรับรู้ปัญหาชุมชน เรียนรู้ปัญหาชุมชน พยายามหาทางแก้ไขปัญหาชุมชน เรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหาชุมชน พยายามเรียนรู้ชุมชน เข้าถึงปัญหาชุมชนได้อย่างแท้จริง ช่วยกันแสดงความคิดเห็นเพื่อช่วยเหลือชุมชน ให้คำแนะนำชุมชนอย่างเต็มที่ หลีกเลี่ยงการทำลายสาธารณประโยชน์ และพยายามทำให้เกิดชุมชนสีขาว

พฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงจิตสำนึกสาธารณะด้านการปฏิบัติเพื่อสังคม พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่เรียนรู้ร่วมกันกับชุมชน เต็มใจลงพื้นที่เพื่อช่วยเหลือชุมชน อาสารับผิดชอบต่อในเรื่องที่ตัวเองถนัด มีรอยยิ้มร่วมกันกับชุมชน ไม่คำนึงถึงเวลาส่วนตัวในการช่วยเหลือชุมชน

ทุ่มเทร่างกายเพื่อช่วยเหลือชุมชน ภูมิใจในสิ่งที่ตัวเองทำเพื่อชุมชน พร้อมช่วยเหลือชุมชนในอนาคต และมองเห็นแนวทางช่วยเหลือชุมชนในอนาคต

ส่วนที่ 2 : ผลที่ได้แยกตามประเด็นการสังเกตพฤติกรรม สรุปได้ดังนี้

การให้ความร่วมมือของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในการฝึกอบรม : ผู้เข้ารับการฝึกอบรมส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือกับทุกขั้นตอนทุกกิจกรรมการฝึกอบรม โดยเฉพาะกิจกรรมในชั้นความ ร่วมมือกับชุมชน และชั้นการให้บริการชุมชน เมื่อพิจารณาแยกตามแต่ละกลุ่ม พบว่า

กลุ่มดับไก่อ : สมาชิกทุกคนของกลุ่มดับไก่อให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี ในทุกๆ กิจกรรม มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันตลอดเวลา แต่แต่ละคนจะเลือกปฏิบัติงานในสิ่งที่ตัวเองถนัด ก่อน เมื่อทำงานที่ตัวเองถนัดเสร็จแล้ว ก็จะมาช่วยเหลือเพื่อนๆ โดยไม่มีการร้องขอจากเพื่อนเลย เมื่อต้องทำกิจกรรมเกี่ยวกับการระดมความคิด กลุ่มดับไก่อจะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จะพยายามช่วยกันคิดเพื่อหาแนวทางให้ดีที่สุดให้กลุ่ม

กลุ่มจิกกาปู : สมาชิกทุกคนในกลุ่มให้ความร่วมมือกันดี โดยกลุ่มนี้จะให้หัวหน้ากลุ่ม เป็นผู้ตัดสินใจเป็นหลัก โดยจะปฏิบัติงานในลักษณะแบ่งงาน แบ่งความรับผิดชอบ ซึ่งแต่ละคนก็ทำ หน้าที่ตามความรับผิดชอบของตัวเองได้ดี เมื่อต้องทำกิจกรรมเกี่ยวกับการระดมความคิด ทุกคนก็ จะช่วยกันออกความเห็น แต่จะให้การตัดสินใจหลักๆกับหัวหน้ากลุ่ม

กลุ่มป่าดำ : สมาชิกในกลุ่มให้ความร่วมมือกันดี กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ผลัดกันปฏิบัติงาน ผลัดกันพัก เมื่อจะต้องทำกิจกรรมเกี่ยวกับการระดมความคิด สมาชิกกลุ่มป่าดำส่วนใหญ่ประมาณ ร้อยละ 60 จะช่วยกันคิด สมาชิกส่วนที่เหลือก็จะเห็นตามการตัดสินใจของเพื่อนในกลุ่ม

การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกิจกรรมการฝึกอบรม : ผู้เรียนส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วม กับ ทุกๆกิจกรรม พยายามจะทำให้ดีที่สุดในทุกๆกิจกรรม เมื่อพิจารณาแยกตามแต่ละกลุ่ม พบว่า

กลุ่มดับไก่อ : สมาชิกในกลุ่มทุกคนจะสามารถมีส่วนร่วมทุกกิจกรรม พยายามคิด แสดง ความคิดเห็น ไม่ว่าจะใช้ระยะเวลาปฏิบัติงานแค่ไหนก็จะทำให้สำเร็จตามเป้าหมายให้ได้

กลุ่มจิกกาปู : สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมมากน้อยไม่เท่ากัน แต่หัวหน้ากลุ่มคือผู้ที่มีส่วน ร่วมมากที่สุด

กลุ่มป่าดำ : สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมทุกกิจกรรม โดยพยายามช่วยกันออกความคิดเห็น เพื่อให้เป้าหมายสำเร็จ

การรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะ : ผู้เรียนส่วนใหญ่เข้าใจว่าจิตสำนึกสาธารณะคืออะไร มีลักษณะแบบไหน โดยที่ผู้วิจัยไม่เคยบอกเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะเลย แต่ผู้เรียนรับรู้และเข้าใจผ่านกิจกรรมตามแผนการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาแยกเป็นกลุ่ม พบว่า

กลุ่มตบไก่อ : เริ่มรับรู้เกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะในขั้นตอนความร่วมมือกับชุมชน เนื่องจากระหว่างที่เข้าไปพูดคุยกับชาวบ้านในหมู่บ้าน พบชาวบ้านประสบปัญหาหลายประการ ได้แก่ เครื่องตัดหญ้าเสีย และ รถเครื่องเสีย สมาชิกในกลุ่มตบไก่อรีบตรงเข้าไปช่วยเหลือทันที และใช้เวลาซ่อมอยู่ประมาณ 2 ชั่วโมงจนสำเร็จ หลังจากนั้นก็มาเข้าใจจริงๆ ในขั้นตอนการให้บริการชุมชน และการสะท้อนคิด

กลุ่มจิกกาปู : เริ่มรับรู้เกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะในขั้นต้นของขั้นตอนการให้บริการชุมชน เนื่องจากชาวบ้านหนองโพธิ์ให้การต้อนรับและความร่วมมือเป็นอย่างดี กลุ่มจิกกาปูรู้สึกได้ถึงความจริงใจที่ชาวบ้านมีให้ จึงอาสาและคิดที่จะทำสิ่งอื่นนอกเหนือจากการให้บริการชุมชนที่เตรียมไว้ ได้แก่ การทำหลักลายเข้าหมู่บ้าน และทำขนมหวานน้ำแข็งใสให้ชาวบ้านในหมู่บ้านรับประทา

กลุ่มป่าดำ : รับรู้และเข้าใจจิตสำนึกสาธารณะในขั้นปลายของขั้นตอนการให้บริการชุมชน และขั้นตอนการสะท้อนคิด เนื่องจากกลุ่มภูมิใจกับผลงานที่กลุ่มได้ทำให้กับตาและยายในหมู่บ้าน โดยแสดงออกมาว่า ต้องการทำแปลงผักเพิ่มให้กับชาวบ้าน

ความสนใจและตั้งใจของผู้เรียนตลอดทั้งการฝึกอบรม : ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความตั้งใจและสนใจการเรียนรู้ดีมาก เห็นได้จากการมารอเข้ากิจกรรมในทุกๆวัน เมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มพบว่า

กลุ่มตบไก่อ : ตั้งใจที่จะเรียนรู้โดยไม่คำนึงถึงเวลาพัก หรือเวลาทานกลางวัน และบางวันของการฝึกอบรมก็มีการส่งข้อความมาถามเรื่องกิจกรรมนอกเวลาฝึกอบรม

กลุ่มจิกกาปู : ตั้งใจเรียนรู้ โดยทางกลุ่มจะใช้เวลาทบทวนและคิดแต่ละกิจกรรมค่อนข้างนาน แต่ก็ทำออกมาได้น่าประทับใจ

กลุ่มป่าดำ : พยายามเข้าใจในสิ่งที่ต้องเรียนรู้ตลอด และซักถามทุกครั้งที่ไม่เข้าใจ

การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน : ผู้เรียนส่วนใหญ่มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างดี ถึงแม้จะมาจากคนละหน่วย แต่ก็ปรับตัว เรียนรู้ซึ่งกันและกัน เมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่ม พบว่า

กลุ่มตบไก่อ : ผู้เรียนคุ้นเคยกันมาอยู่แล้ว เนื่องจากเคยปฏิบัติงานร่วมกัน พอมาทำกิจกรรมการฝึกอบรม สมาชิกในกลุ่มจะรู้จักกัน มีการหยอกล้อกันตลอด เพื่อสร้างความสนุกสนาน

กลุ่มจิกกาปู : ผู้เรียนมาจากคนละหน่วยกัน ช่วงแรกๆ ยังไม่ค่อยคุ้นเคย ก็ไม่ค่อยเล่นกันมากนักเท่าใด แต่พอหลังจากขั้นตอนความร่วมมือกับคนในชุมชน พบว่า ความสัมพันธ์ของคนในกลุ่มดีขึ้นมาก เนื่องจากสมาชิกช่วยกันแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นในวันนั้น

กลุ่มป่าดำ : ผู้เรียนมาจากคนละหน่วยกัน แต่ว่าบุคลิกของแต่ละคนในกลุ่มเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี จึงทำให้สมาชิกในกลุ่มนี้เข้ากันง่าย และมีรอยยิ้มอยู่ตลอดเวลา

การดำเนินการรับใช้สังคมของผู้เรียนที่ให้กับชุมชน : ผู้เรียนส่วนใหญ่รู้สึกดีกับการให้บริการชุมชน การช่วยเหลือชาวบ้าน เมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มแล้ว พบว่า

กลุ่มตบไก่อ : ตั้งใจให้บริการชุมชนตามแผนที่วางไว้ทุกประการ และสมาชิกในกลุ่มยังทำงานนอกเหนือแผนอีก ได้แก่ ตัดหญ้าสนามฟุตบอลโรงเรียนหนองเข้ ตัดหญ้าบริเวณโรงเรียนหนองเข้ สอนหนังสือให้เด็กในโรงเรียนหนองเข้ ช่วยถือของให้พระขณะพระเดินบิณฑบาต และซ่อมอุปกรณ์ต่างๆให้ชาวบ้านและโรงเรียน

กลุ่มจิกกาปู : ไม่ได้ให้บริการชุมชนตามแผนที่วางไว้อย่างเดียว แต่เพิ่มการทำหลักลาย และการตัดหญ้าบริเวณไหล่ทางให้กับหมู่บ้านหนองโพธิ์ด้วย

กลุ่มป่าดำ : ตั้งใจดำเนินการให้บริการชุมชน และยังช่วยซ่อมแซมอุปกรณ์ทำการเกษตรให้แก่ชุมชนด้วย

2.3 การวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการเปรียบเทียบก่อนและหลังเข้าฝึกอบรม ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลกับกลุ่มทหารกองประจำการที่ปฏิบัติงานที่หน่วยกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 30 นาย โดยมีรายละเอียดแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

- 1) การวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการก่อนฝึกอบรม
- 2) การวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการหลังฝึกอบรม
- 3) การเปรียบเทียบระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการก่อนและหลัง

ฝึกอบรม

ปรากฏผลรายละเอียด ดังนี้

- 1) การวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการก่อนฝึกอบรม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏรายละเอียด ดังนี้ตารางที่ 16

ต่อไปนี้เป็น

ตารางที่ 16 ข้อมูลแสดงพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามก่อนฝึกอบรม

ลักษณะภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ		
- 18 – 20 ปี	-	0.0
- 21 – 23 ปี	27	90.0
- มากกว่า 23 ปี	3	10.0
รวม	30	100
ระดับการศึกษา		
- ประถมศึกษาปีที่ 6	8	26.6
- มัธยมศึกษาตอนต้น	14	46.8
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	8	26.6
- สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	-	-
รวม	30	100
ระยะเวลาที่เข้ามาเป็นทหารกองประจำการ		
- ต่ำกว่า 6 เดือน	-	-
- 6 เดือน – 1 ปี 6 เดือน	-	-
- มากกว่า 1 ปี 6 เดือน	30	100
รวม	30	100

จากตารางแสดงข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21 -23 ปี คิดเป็นร้อยละ 90.0 รองลงมาคือทหารกองประจำการที่มีอายุมากกว่า 23 ปี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 10 และไม่มีทหารกองประจำการอายุระหว่าง 18-20 ปีเลย

ระดับการศึกษา พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 46.8 รองลงมาคือ ทหารกองประจำการมีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเท่ากับทหารกองประจำการที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 26.6 และไม่มีทหารกองประจำการที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายเลย

ระยะเวลาที่เข้ามาเป็นทหารกองประจำการ พบว่า ทหารกองประจำการทั้งหมดเป็นทหารกองประจำการมากกว่า 1 ปี 6 เดือน คิดเป็นร้อยละ 100.0

สรุปว่า ทหารกองประจำการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-23 ปี และมีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งทหารกองประจำการกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดปฏิบัติงานในหน้าที่ทหารกองประจำการมากกว่า 1 ปี 6 เดือน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการก่อนฝึกอบรม ปรากฏรายละเอียด ดังตารางที่ 17 ต่อไปนี้

ตารางที่ 17 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการก่อนฝึกอบรมแยกตามรายข้อความ

ข้อความ	จำนวนคน (ร้อยละ)	ระดับจิตสำนึกสาธารณะ
<p>ในขณะที่ท่านวิ่งออกกำลังกายที่สวนสาธารณะแล้วเห็นคนเป็นลม ท่านจะอย่างไร</p> <p>1) วิ่งออกกำลังกายต่อไป เดี่ยวคนอื่นคงมาช่วยแทน</p> <p>2) วิ่งต่อไปแล้วเพื่อไปตามหน่วยปฐมพยาบาลมาช่วยเหลือ</p> <p>3) ตรงเข้าไปช่วยเหลือ แล้วบอกให้ผู้ที่อยู่ข้างเคียงตามเจ้าหน้าที่มาช่วยต่อไป</p>	<p>2 (6.7)</p> <p>5 (16.7)</p> <p>23 (76.6)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์เพื่อสังคม</p>
<p>ท่านทราบข้อมูลจากการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการช่วยเหลือการทำข่าเทียมโดยใช้ห่วงดิ่งฝาโลหะของกระป๋องที่ใช้แล้ว ท่านจะอย่างไร</p> <p>1) ช่วยประชาสัมพันธ์ และกระจายข่าวให้เพื่อนๆ รู้ด้วย</p> <p>2) เก็บห่วงดิ่งฝากระป๋องทุกครั้ง และเชิญชวนให้ผู้อื่นทำด้วย</p> <p>3) เก็บห่วงดิ่งฝากระป๋องทุกครั้งที่นึกได้</p>	<p>11 (36.7)</p> <p>10 (33.3)</p> <p>9 (30.0)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์เพื่อสังคม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว</p>

ตารางที่ 17 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการก่อนฝึกอบรมแยกตามรายข้อคำถาม (ต่อ)

ข้อคำถาม	จำนวนคน (ร้อยละ)	ระดับจิตสำนึกสาธารณะ
<p>ในขณะที่ท่านนั่งดื่มกาแฟที่ในห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง แล้วท่านเห็นลูกค้าโต๊ะข้างๆ ลืมคอมพิวเตอร์ไว้ในร้าน ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) ปล่อยให้ผ่านไป เดี่ยวลูกค้าคงกลับมาถามหาเอง 9 (30.0)</p> <p>2) เดินไปบอกพนักงานของร้านว่า ลูกค้าโต๊ะข้างๆ ลืมคอมพิวเตอร์ไว้ เพื่อให้ทางร้านเก็บของไว้ให้ลูกค้าคนดังกล่าวด้วย 16 (53.3)</p> <p>3) เดินไปบอกพนักงานของร้านให้ทางร้านเก็บของไว้แล้วเดินไปแจ้งประชาสัมพันธ์ของห้างสรรพสินค้าเพื่อประกาศให้ลูกค้าคนนั้นทราบ 5 (16.7)</p>		<p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์เพื่อสังคม</p>
<p>ท่านกำลังขับรถพาเพื่อนไปโรงพยาบาล เนื่องจากเพื่อนของท่านมีอาการปวดศีรษะอย่างรุนแรง แต่ปรากฏว่าเจอสัญญาณไฟแดงที่แยกหน้าโรงพยาบาล ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) มองซ้ายมองขวา ถ้าไม่มีรถสวนทาง ก็ขับฝ่าสัญญาณไฟไป 5 (16.6)</p> <p>2) หยุดรถและรอสัญญาณไฟเขียว 7 (23.3)</p> <p>3) เปิดไฟขอทาง และขับต่อไปโดยชะลอความเร็ว 18 (60.0)</p>		<p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์เพื่อสังคม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p>
<p>เจ้านายนัดให้ท่านไปรับเอกสารสำคัญ เมื่อท่านไปถึงที่นัดพบ ที่จอดรถบริเวณนั้นเต็มหมดเลย เหลือเฉพาะที่จอดรถสำหรับคนพิการ ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) จอดรถตรงที่จอดสำหรับคนท้องหรือคนพิการชั่วคราว เพราะจะไปรับของไม่เกิน 5 นาที 8 (26.7)</p> <p>2) โทรศัพทขอร้องเจ้านายให้เดินเอาเอกสารมาให้แทน 4 (13.3)</p> <p>3) โทรศัพทบอกเจ้านายว่าขออนุญาตเข้านัดหนึ่งและวนหาที่จอดรถอีกครั้ง 18 (60.0)</p>		<p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์เพื่อสังคม</p>

ตารางที่ 17 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการก่อนฝึกอบรมแยกตามรายข้อคำถาม (ต่อ)

ข้อคำถาม	จำนวนคน (ร้อยละ)	ระดับจิตสำนึกสาธารณะ
<p>ขณะที่ท่านขับรถเพื่อเดินทางไปหัวหิน ระหว่างทางมีรถประสบอุบัติเหตุอยู่ข้างทาง ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) ขับผ่านไป ถ้าเจอป้อมตำรวจค่อยแจ้งตำรวจมาช่วยเหลือ</p> <p>2) โทรศัพท์แจ้งทางหลวง เพื่อให้เข้ามาช่วยเหลือรถคันดังกล่าว</p> <p>3) จอดรถ และลงไปดูว่ามีอะไรที่พอจะช่วยเหลือหรือไม่</p>	<p>3 (10.0)</p> <p>18 (60.0)</p> <p>9 (30.0)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์เพื่อสังคม</p>
<p>ท่านขับรถมาด้วยความเร็ว 60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง แล้วมีคนยืนรอข้ามถนนอยู่ที่ทางม้าลาย ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) ชะลอและหยุดรถ เพื่อให้คนข้ามถนน</p> <p>2) กระพริบไฟหน้ารถ เพื่อเตือนให้คนนั้นระวังที่จะข้ามถนน</p> <p>3) ชะลอความเร็วลง และขับต่อไป</p>	<p>9 (30.0)</p> <p>11 (36.7)</p> <p>10 (33.3)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์เพื่อสังคม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน</p>
<p>หลังจากฝนตกหนักเป็นเวลา 6 ชั่วโมงติดต่อกัน มีน้ำขังในซอยบ้านของท่านสูงประมาณ 20 เซนติเมตร เนื่องจากมีเศษใบไม้และเศษขยะปิดกั้นรูระบายน้ำ ทำให้การสัญจรไม่สะดวก ท่านกำลังขับรถเข้าบ้านของท่าน ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) ค่อยๆขับผ่านไปช้าๆ เพื่อไม่ให้น้ำกระเด็นโดนคนที่อยู่ข้างทาง</p> <p>2) จอดรถและพยายามนำสิ่งกีดขวางรูระบายน้ำออก</p> <p>3) โทรแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มาแก้ไขปัญหาที่ท่วมขัง</p>	<p>12 (40.0)</p> <p>5 (16.7)</p> <p>13 (43.3)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์เพื่อสังคม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p>

ตารางที่ 17 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการก่อนฝึกอบรมแยกตามรายข้อคำถาม (ต่อ)

ข้อคำถาม	จำนวนคน (ร้อยละ)	ระดับจิตสำนึกสาธารณะ
<p>ในชุมชนของท่าน มีการจัดกิจกรรม “ลดขยะในแม่น้ำ” ท่านจะอย่างไร</p> <p>1) ถ้ามีเพื่อนบ้านมาชวน ก็เข้าร่วมกิจกรรม</p> <p>2) ประสานกับเจ้าภาพที่จัดกิจกรรม เพื่อเป็นเข้าร่วมชุมชนในการดำเนินการ</p> <p>3) เข้าร่วมกิจกรรม และช่วยเชิญชวนให้คนในชุมชนมาร่วมกันทำกิจกรรมต่อ</p>	<p>17 (56.7)</p> <p>6 (20.0)</p> <p>7 (23.3)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์เพื่อสังคม</p>
<p>ท่านได้รับฟังข่าวสารจากกระทรวงสาธารณสุข เกี่ยวกับการระบาดของโรคไข้เลือดออก และวิธีป้องกันโรค ซึ่งบุตรหลานของคนในชุมชนที่ท่านรู้จักป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก ท่านจะอย่างไร</p> <p>1) แนะนำวิธีการป้องกันโรคไข้เลือดออกกับคนในชุมชนทุกครั้งที่มีโอกาส</p> <p>2) ให้ความรู้คนในชุมชนพร้อมทั้งติดต่อกับสาธารณสุขอำเภอให้เข้ามาฉีดพ่นกำจัดยุงลายอย่างสม่ำเสมอ</p> <p>3) ปฏิบัติตามกระทรวงสาธารณสุขแจ้งให้ทราบ</p>	<p>13 (43.3)</p> <p>6 (20.0)</p> <p>11 (36.7)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์เพื่อสังคม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน</p>
<p>ท่านพบปะพูดคุยกับชุมชนเกษตรกรรม แล้วทราบว่าปัจจุบันชุมชนนี้เจอปัญหาขาดแคลนน้ำ ทำให้มีรายได้ไม่พอใช้ในชีวิตรประจำวัน ท่านจะอย่างไร</p> <p>1) หาความรู้เพิ่มเติมในการปลูกพืชระยะสั้น เพื่อหารายได้เสริม</p> <p>2) แนะนำคนในชุมชนให้รู้วิธีปลูกพืชระยะสั้น เพื่อหารายได้เสริม</p> <p>3) ร่วมกันกับคนในชุมชนในการปลูกพืชระยะสั้น และหาแหล่งรับซื้อเพื่อสร้างรายได้ใหม่ให้แก่ชุมชน</p>	<p>8 (26.7)</p> <p>13 (43.3)</p> <p>9 (30.0)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์เพื่อสังคม</p>

ตารางที่ 17 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการก่อนฝึกอบรมแยกตามรายข้อคำถาม (ต่อ)

ข้อคำถาม	จำนวนคน (ร้อยละ)	ระดับจิตสำนึกสาธารณะ
<p>ในขณะที่ท่านเดินเล่นกับครอบครัว ปรากฏว่าเห็นอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ชนคน ท่านจะอย่างไร</p> <p>1) พาครอบครัวเลี่ยงจากจุดเกิดเหตุ จะได้ไม่เกิดภาพติดตา</p> <p>2) โทรแจ้งหน่วยกู้ภัยพร้อมเดินเลี่ยงจากจุดเกิดเหตุ</p> <p>3) เข้าไปช่วยเหลือเบื้องต้นเท่าที่ได้พร้อมกับแจ้งหน่วยกู้ภัย</p>	<p>5 (16.7)</p> <p>10 (33.3)</p> <p>15 (50.0)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์เพื่อสังคม</p>
<p>เมื่อท่านได้เข้าไปพบปะชุมชน และพบปัญหาที่จำเป็นจะต้องใช้งบประมาณจากภาครัฐอย่างมาก ท่านจะอย่างไร</p> <p>1) รับฟังปัญหาของชาวบ้านอย่างตั้งใจ</p> <p>2) พยายามช่วยแก้ไขด้วยตัวเองเบื้องต้น พร้อมทั้งประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเต็มความสามารถ</p> <p>3) รับฟังปัญหา และพยายามหาแนวทางแก้ไขตามศักยภาพของตนเอง</p>	<p>16 (53.4)</p> <p>7 (23.3)</p> <p>7 (23.3)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์เพื่อสังคม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p>
<p>หลังเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหว พื้นที่ประสบภัยต้องการความช่วยเหลือในทุกด้าน ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) บริจาคเงินและสิ่งของเครื่องใช้ไปช่วยเหลือผู้ประสบภัย</p> <p>2) พยายามติดตามข่าวสาร และพร้อมเข้าช่วยเหลือเมื่อมีการร้องขอ</p> <p>3) เดินทางไปช่วยเหลือในพื้นที่ทันทีอย่างสมัครใจ</p>	<p>13 (43.3)</p> <p>15 (50.0)</p> <p>2 (6.7)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์เพื่อสังคม</p>

ตารางที่ 17 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการก่อนฝึกอบรมแยกตามรายข้อคำถาม (ต่อ)

ข้อคำถาม	จำนวนคน (ร้อยละ)	ระดับจิตสำนึกสาธารณะ
ท่านฟังวิทยุและรับทราบข่าว สภากาชาดไทยต้องการเลือดด่วนเพื่อใช้ในการผ่าตัด ซึ่งท่านอยู่ห่างจากสภากาชาดเพียง 500 เมตร แต่ในขณะนั้นการจราจรติดขัดมาก ท่านจะทำอย่างไร		
1) พยายามขับรถต่อไป เพราะใกล้ถึงสภากาชาดแล้ว	5 (16.7)	คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว
2) พยายามเปิดไฟขอทาง เพื่อไปให้เร็วที่สุด	16 (53.3)	คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม
3) พยายามหาที่จอดรถและรีบไปบริจาคเลือด	9 (30.0)	คำนึงถึงประโยชน์เพื่อสังคม

จากตารางที่ 17 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการก่อนฝึกอบรมแยกตามรายข้อคำถาม ซึ่งเป็นลักษณะของสถานการณ์สมมติ เพื่อวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ มีรายละเอียด ดังนี้

จากสถานการณ์สมมติข้อแรกที่ว่า ในขณะที่ท่านวิ่งออกกำลังกายที่สวนสาธารณะ แล้วเห็นคนเป็นลม ท่านจะทำอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า จะตรงเข้าไปช่วยเหลือแล้วบอกให้ผู้ที่อยู่ข้างเคียงตามเจ้าหน้าที่มาช่วยต่อไป คิดเป็นร้อยละ 76.6 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า วิ่งต่อไปแล้วไปตามหน่วยปฐมพยาบาลมาช่วยเหลือ คิดเป็นร้อยละ 16.7 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า วิ่งออกกำลังกายต่อไป เดี๋ยวคนอื่นคงมาช่วยแทน คิดเป็นร้อยละ 6.7 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 2 ที่ว่า ท่านทราบข้อมูลจากการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการช่วยเหลือการทำขเทียมโดยใช้ห่วงดึงฝาโลหะของกระป๋องที่ใช้แล้ว ท่านจะทำอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า ช่วยประชาสัมพันธ์ และกระจายข่าวให้เพื่อนๆรู้ด้วย คิดเป็นร้อยละ 36.7 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์

ของกลุ่ม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า เก็บห่วงดิ่งฝากระป๋องทุกครั้ง และเชิญชวนให้ผู้อื่นทำด้วย คิดเป็นร้อยละ 33.3 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า เก็บห่วงดิ่งฝากระป๋องทุกครั้งที่นึกได้ คิดเป็นร้อยละ 30.0 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 3 ที่ว่า ในขณะที่ท่านนั่งดื่มกาแฟที่ในห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง แล้วท่านเห็นลูกค้าโต๊ะข้างๆ ลืมคอมพิวเตอร์ไว้ในร้าน ท่านจะอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า เดินไปบอกพนักงานของร้านว่า ลูกค้าโต๊ะข้างๆ ลืมคอมพิวเตอร์ไว้ เพื่อให้ทางร้านเก็บของไว้ให้ลูกค้าคนดังกล่าวด้วย คิดเป็นร้อยละ 53.3 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม รองลงมาคือ คือ ทหารกองประจำการเห็นว่า ปล่อยผ่านไป เตี่ยวลูกค้าคงกลับมาถามหาเอง คิดเป็นร้อยละ 30.0 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน และต่ำสุด คือ ทหารกองประจำการเห็นว่า เดินไปบอกพนักงานของร้านเพื่อให้ทางร้านเก็บของไว้ จากนั้นก็เดินไปแจ้งประชาสัมพันธ์ของห้างสรรพสินค้า เพื่อประกาศให้ลูกค้าคนดังกล่าวทราบ คิดเป็นร้อยละ 16.7 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 4 ที่ว่า ท่านกำลังขับรถพาเพื่อนไปโรงพยาบาล เนื่องจากเพื่อนของท่านมีอาการปวดศีรษะอย่างรุนแรง แต่ปรากฏว่าเจอสัญญาณไฟแดงที่แยกหน้าโรงพยาบาล ท่านจะอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า เปิดไฟขอทาง และขับต่อไปโดยชะลอความเร็ว คิดเป็นร้อยละ 60.0 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า หยุดรถและรอสัญญาณไฟเขียว คิดเป็นร้อยละ 23.3 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม ต่ำสุดคือทหารกองประจำการเห็นว่า มองซ้ายมองขวา ถ้าไม่มีรถสวนทาง ก็ขับฝ่าสัญญาณไฟไปเลย คิดเป็นร้อยละ 16.7 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 5 ที่ว่า เจ้านายนัดให้ท่านไปรับเอกสารสำคัญ เมื่อท่านไปถึงที่นัดพบ ที่จอดรถบริเวณนั้นเต็มหมดเลย เหลือเฉพาะที่จอดรถสำหรับคนพิการ ท่านจะอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า โทรศัพท์บอกเจ้านายว่าขออนุญาตขานิดหนึ่ง และวนหาที่จอดรถอีกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 60.0 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า จอดรถตรงที่จอดสำหรับคนท้องหรือคนพิการชั่วคราว เพราะจะไปรับของไม่เกิน 5 นาที คิดเป็นร้อยละ 26.7 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการ

เห็นว่า โทรศัพท์ขอร้องเจ้านายให้เดินเอาเอกสารมาให้แทน คิดเป็นร้อยละ 13.3 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 6 ที่ว่า ขณะที่ท่านขับรถเพื่อเดินทางไปหัวหิน ระหว่างทางมีรถประสบอุบัติเหตุอยู่ข้างทาง ท่านจะทำอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า โทรศัพท์แจ้งทางหลวง เพื่อให้เข้ามาช่วยเหลือรถคันดังกล่าว คิดเป็นร้อยละ 60.0 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า จอดรถ และลงไปดูว่ามีอะไรที่พอจะช่วยเหลือหรือไม่ คิดเป็นร้อยละ 30.0 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า ขับผ่านไป ถ้าเจอป้อมตำรวจค่อยแจ้งตำรวจมาช่วยเหลือ คิดเป็นร้อยละ 10.0 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 7 ที่ว่า ท่านขับรถมาด้วยความเร็ว 60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง แล้วมีคนยืนรอข้ามถนนอยู่ที่ทางม้าลาย ท่านจะทำอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า กระพริบไฟหน้ารถ เพื่อเตือนให้คนนั้นระวังที่จะข้ามถนน คิดเป็นร้อยละ 36.7 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า ชะลอความเร็วลง และขับต่อไป คิดเป็นร้อยละ 33.3 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า ชะลอและหยุดรถ เพื่อให้คนข้ามถนน คิดเป็นร้อยละ 30.0 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 8 ที่ว่า หลังจากฝนตกหนักเป็นเวลา 6 ชั่วโมงติดต่อกัน มีน้ำขังในซอยบ้านของท่านสูงประมาณ 20 เซนติเมตร เนื่องจากมีเศษใบไม้และเศษขยะปิดกั้นรูระบายน้ำ ทำให้การสัญจรไม่สะดวก ท่านกำลังขับรถเข้าบ้านของท่าน ท่านจะทำอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า โทรแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มาแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขัง คิดเป็นร้อยละ 43.3 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า ค่อยๆ ขับผ่านไปช้าๆ เพื่อไม่ให้ น้ำกระเด็นโดนคนที่อยู่ข้างทาง คิดเป็นร้อยละ 40.0 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า จอดรถ และพยายามนำสิ่งกีดขวางรูระบายน้ำออก คิดเป็นร้อยละ 16.7 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 9 ที่ว่า ในชุมชนของท่าน มีการจัดกิจกรรม “ลดขยะในแม่น้ำ” ท่านจะทำอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า ถ้ามีเพื่อนบ้านมาชวน ก็เข้าร่วมกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 56.7 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า ประสานกับเจ้าภาพที่จัดกิจกรรม เพื่อเป็นเข้าร่วมชุมชนในการดำเนินการ คิดเป็นร้อยละ 23.3 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า เข้าร่วมกิจกรรม และช่วยเชิญชวนให้คนในชุมชนมาร่วมกันทำกิจกรรมต่อ คิดเป็นร้อยละ 20.0 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 10 ที่ว่า ท่านได้รับฟังข่าวสารจากกระทรวงสาธารณสุข เกี่ยวกับการระบาดของโรคไข้เลือดออก และวิธีป้องกันโรค ซึ่งบุตรหลานของคนในชุมชนที่ท่านรู้จักป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก ท่านจะทำอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า แนะนำวิธีการป้องกันโรคไข้เลือดออกกับคนในชุมชนทุกครั้งที่มีโอกาส คิดเป็นร้อยละ 43.3 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า ปฏิบัติตามที่กระทรวงสาธารณสุขแจ้งให้ทราบ คิดเป็นร้อยละ 36.7 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า ให้ความรู้คนในชุมชนพร้อมทั้งติดต่อกับสาธารณสุขอำเภอให้เข้ามาฉีดพ่นกำจัดยุงลายอย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 20.0 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 11 ที่ว่า ท่านพบปะพูดคุยกับชุมชนเกษตรกรรม แล้วทราบว่า ปัจจุบันชุมชนนี้เจอปัญหาขาดแคลนน้ำ ทำให้มีรายได้ไม่พอใช้ในชีวิตประจำวัน ท่านจะทำอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า แนะนำคนในชุมชนให้รู้วิธีปลูกพืชระยะสั้น เพื่อหารายได้เสริม คิดเป็นร้อยละ 43.3 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า ร่วมกันกับคนในชุมชนในการปลูกพืชระยะสั้น และหาแหล่งรับซื้อเพื่อสร้างรายได้ใหม่ให้แก่ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 30.0 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า หากความรู้เพิ่มเติมในการปลูกพืชระยะสั้น เพื่อหารายได้เสริม คิดเป็นร้อยละ 26.7 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 12 ที่ว่า ในขณะที่ท่านเดินเล่นกับครอบครัว ปรากฏว่าเห็นอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ชนคน ท่านจะทำอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า เข้าไปช่วยเหลือเบื้องต้นเท่าที่ทำได้พร้อมกับแจ้งหน่วยกู้ภัย คิดเป็นร้อยละ 50.0 แปลว่า ทหารกอง

ประชากรส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม รองลงมาคือ ทหารกอง
ประชากรเห็นว่า โทรมแค้นหน่วยกู้ภัยพร้อมเดินเลี้ยวจากจุดเกิดเหตุ คิดเป็นร้อยละ 33.3 แปลว่า
ทหารกองประชากรมีจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม ต่ำสุดคือ ทหารกองประชากร
เห็นว่า พาครอบครัวเลี้ยวจากจุดเกิดเหตุ จะได้ไม่เกิดภาพติดตา คิดเป็นร้อยละ 16.7 แปลว่า ทหาร
กองประชากรมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 13 ที่ว่า เมื่อท่านได้เข้าไปพบปะชุมชน และพบปัญหาที่
จำเป็นจะต้องใช้งบประมาณจากภาครัฐอย่างมาก ท่านจะอย่างไร พบว่า ทหารกองประชากร
ส่วนใหญ่เห็นว่า รับฟังปัญหาของชาวบ้านอย่างตั้งใจ คิดเป็นร้อยละ 53.4 แปลว่า ทหารกอง
ประชากรมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน รองลงมาคือ ทหารกอง
ประชากรเห็นว่า พยายามช่วยแก้ไขด้วยตัวเองเบื้องต้น พร้อมทั้งประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่าง
เต็มความสามารถ คิดเป็นร้อยละ 23.3 แปลว่า ทหารกองประชากรมีจิตสำนึกระดับการนึกถึง
ประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งเท่ากับ ทหารกองประชากรเห็นว่า รับฟังปัญหา และพยายามหาแนว
ทางแก้ไขตามศักยภาพของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 23.3 แปลว่า ทหารกองประชากรส่วนใหญ่มี
จิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 14 ที่ว่า หลังเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหว พื้นที่ประสบภัย
ต้องการความช่วยเหลือในทุกด้าน ท่านจะอย่างไร พบว่า ทหารกองประชากรส่วนใหญ่เห็นว่า
พยายามติดตามข่าวสาร และพร้อมเข้าช่วยเหลือเมื่อมีการร้องขอ คิดเป็นร้อยละ 50.0 แปลว่า
ทหารกองประชากรส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน รองลงมาคือ
ทหารกองประชากรเห็นว่า บริจาคเงินและสิ่งของเครื่องใช้ไปช่วยเหลือผู้ประสบภัย คิดเป็นร้อยละ
43.3 แปลว่า ทหารกองประชากรมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม ต่ำสุด
คือ ทหารกองประชากรเห็นว่า เดินทางไปช่วยเหลือในพื้นที่ทันทีอย่างสมัครใจ คิดเป็นร้อยละ 6.7
แปลว่า ทหารกองประชากรมีจิตสำนึกระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 15 ที่ว่า ท่านฟังวิทยุและรับทราบข่าว สภากาชาดไทย
ต้องการเลือดด่วนเพื่อใช้ในการผ่าตัด ซึ่งท่านอยู่ห่างจากสภากาชาดเพียง 500 เมตร แต่ในขณะนั้น
การจราจรติดขัดมาก ท่านจะอย่างไร พบว่า ทหารกองประชากรส่วนใหญ่เห็นว่า พยายามเปิด
ไฟขอทาง เพื่อไปให้เร็วที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.3 แปลว่า ทหารกองประชากรส่วนใหญ่มีจิตสำนึก
สาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม รองลงมาคือ ทหารกองประชากรเห็นว่า พยายามหา
ที่จอดรถและรีบไปบริจาคเลือด คิดเป็นร้อยละ 30.0 แปลว่า ทหารกองประชากรมีจิตสำนึก
การนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม ต่ำสุดคือ ทหารกองประชากรเห็นว่า พยายามขับรถต่อไป เพราะใกล้

ถึงสภาพอากาศแล้ว คิดเป็นร้อยละ 16.7 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน

ตารางที่ 18 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการก่อนฝึกอบรมโดยรวม

จิตสำนึกสาธารณะ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน	22.0	2	6.7
ระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม	27.42	19	63.3
ระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม	36.11	9	30.0
รวม	30.70	30	100

จากตารางที่ 18 แสดงระดับจิตสำนึกสาธารณะของประจำการในภาพรวม พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 63.3 ($\bar{X} = 27.42$) รองลงมาคือ ทหารกองประจำการที่มีระดับจิตสำนึกระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม คิดเป็นร้อยละ 30.0 ($\bar{X} = 36.11$) และต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการที่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน คิดเป็นร้อยละ 6.7 ($\bar{X} = 22.0$)

2) การวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการหลังฝึกอบรม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มเดียวกันกับกลุ่มทหารกองประจำการที่วัดระดับจิตสำนึกสาธารณะก่อนฝึกอบรม

ผลข้อมูลพื้นฐานที่ได้มาก่อน พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21 - 23 ปี คิดเป็นร้อยละ 90.0 รองลงมาคือทหารกองประจำการที่มีอายุมากกว่า 23 ปี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 10 และไม่มีทหารกองประจำการอายุระหว่าง 18-20 ปีเลย

ระดับการศึกษา พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 46.8 รองลงมาคือ ทหารกองประจำการมีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเท่ากับทหารกองประจำการที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 26.6 และไม่มีทหารกองประจำการที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายเลย

ระยะเวลาที่เข้ามาเป็นทหารกองประจำการ พบว่า ทหารกองประจำการทั้งหมดเป็นทหารกองประจำการมากกว่า 1 ปี 6 เดือน คิดเป็นร้อยละ 100.0

สรุปว่า ทหารกองประจำการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-23 ปี และมีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งทหารกองประจำการกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดปฏิบัติงานในหน้าที่ทหารกองประจำการมากกว่า 1 ปี 6 เดือน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการหลังฝึกอบรม ปรากฏรายละเอียด ดังตารางที่ 19 ต่อไปนี้

ตารางที่ 19 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการหลังฝึกอบรมแยกตามรายข้อคำถาม

ข้อคำถาม	จำนวนคน (ร้อยละ)	ระดับจิตสำนึกสาธารณะ
<p>ในขณะที่ท่านวิ่งออกกำลังกายที่สวนสาธารณะ แล้วเห็นคนเป็นลม ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) วิ่งออกกำลังกายต่อไป เดี่ยวคนอื่นคงมาช่วยแทน</p> <p>2) วิ่งต่อไปแล้วเพื่อไปตามหน่วยปฐมพยาบาลมาช่วยเหลือ</p> <p>3) ตรงเข้าไปช่วยเหลือ แล้วบอกให้ผู้ที่อยู่ข้างเคียงตามเจ้าหน้าที่มาช่วยต่อไป</p>	<p>2 (6.7)</p> <p>4 (13.3)</p> <p>24 (80.0)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม</p>
<p>ท่านทราบข้อมูลจากการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการช่วยเหลือการทำข่าเทียมโดยใช้หวงดิงฝาโลหะของกระป๋องที่ใช้แล้ว ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) ช่วยประชาสัมพันธ์ และกระจายข่าวให้เพื่อนๆรู้</p> <p>2) เก็บหวงดิงฝากระป๋องทุกครั้ง และเชิญชวนให้ผู้อื่นทำด้วย</p> <p>3) เก็บหวงดิงฝากระป๋องทุกครั้งที่มีโอกาส</p>	<p>7 (23.3)</p> <p>15 (50.0)</p> <p>8 (26.7)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน</p>
<p>ในขณะที่ท่านนั่งดื่มกาแฟที่ในห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง แล้วท่านเห็นลูกค้าโต๊ะข้างๆ ลืมคอมพิวเตอร์ไว้ในร้าน ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) ปลอมผ่านไป เดี่ยวลูกค้าคงกลับมาถามหาเอง</p> <p>2) เดินไปบอกพนักงานของร้านว่า ลูกค้าโต๊ะข้างๆ ลืมคอมพิวเตอร์ไว้ เพื่อให้ทางร้านเก็บของไว้ให้ลูกค้าคนดังกล่าวด้วย</p>	<p>1 (3.3)</p> <p>18 (60.0)</p> <p>11 (36.7)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม</p>

3) เดินไปบอกพนักงานของร้านเพื่อให้ทางร้านเก็บของไว้ แล้วเดินไปแจ้งประชาสัมพันธ์ของห้างสรรพสินค้าเพื่อประกาศให้ลูกค้าคนดังกล่าวทราบ		
--	--	--

ตารางที่ 19 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการหลังฝึกอบรมแยกตามรายข้อคำถาม (ต่อ)

ข้อคำถาม	จำนวนคน (ร้อยละ)	ระดับจิตสำนึก สาธารณะ
<p>ท่านกำลังขับรถพาเพื่อนไปโรงพยาบาล เนื่องจากเพื่อนของท่านมีอาการปวดศีรษะอย่างรุนแรง แต่ปรากฏว่าเจอสัญญาณไฟแดงที่แยกหน้าโรงพยาบาล ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) มองซ้ายมองขวา ถ้าไม่มีรถสวนทาง ก็ขับฝ่าสัญญาณไฟไป</p> <p>2) หยุดรถและรอสัญญาณไฟเขียว</p> <p>3) เปิดไฟขอทาง และขับต่อไปโดยชะลอความเร็ว</p>	<p>2 (6.7)</p> <p>11 (36.7)</p> <p>17 (56.6)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p>
<p>เจ้านายนัดให้ท่านไปรับเอกสารสำคัญ เมื่อท่านไปถึงที่นัดพบ ที่จอดรถบริเวณนั้นเต็มหมดเลย เหลือเฉพาะที่จอดรถสำหรับคนพิการ ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) จอดรถตรงที่จอดสำหรับคนท้องหรือคนพิการชั่วคราว เพราะจะไปรับของไม่เกิน 5 นาที</p> <p>2) โทรศัพท์ขอร้องเจ้านายให้เดินเอาเอกสารมาให้แทน</p> <p>3) โทรศัพท์บอกเจ้านายว่าขออนุญาตขานัดหนึ่ง และวนหาที่จอดรถอีกครั้ง</p>	<p>2 (6.7)</p> <p>2 (6.7)</p> <p>26 (86.6)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม</p>
<p>ขณะที่ท่านขับรถเพื่อเดินทางไปหัวหิน ระหว่างทางมีรถประสบอุบัติเหตุอยู่ข้างทาง ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) ขับผ่านไป ถ้าเจอป้อมตำรวจค่อยแจ้งตำรวจมาช่วยเหลือ</p> <p>2) โทรศัพท์แจ้งทางหลวง เพื่อให้เข้ามาช่วยเหลือรถคันดังกล่าว</p> <p>3) จอดรถ และลงไปดูว่ามีอะไรที่พอจะช่วยเหลือหรือไม่</p>	<p>2 (6.7)</p> <p>12 (40.0)</p> <p>16 (53.3)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม</p>

ตารางที่ 19 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการหลังฝึกอบรมแยกตามรายข้อคำถาม (ต่อ)

ข้อคำถาม	จำนวนคน (ร้อยละ)	ระดับจิตสำนึกสาธารณะ
<p>ท่านขับรถด้วยความเร็ว 60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง แล้วมีคนยื่นรื้อข้ามถนนอยู่ที่ทางม้าลาย ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) ชะลอและหยุดรถ เพื่อให้คนข้ามถนน</p> <p>2) กระพริบไฟหน้ารถ เพื่อเตือนให้คนนั้นระวังที่จะข้ามถนน</p> <p>3) ชะลอความเร็วลง และขับต่อไป</p>	<p>22 (73.3)</p> <p>6 (20.0)</p> <p>2 (6.7)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว</p>
<p>หลังจากฝนตกหนักเป็นเวลา 6 ชั่วโมงติดต่อกัน มีน้ำขังในซอยบ้านของท่านสูงประมาณ 20 เซนติเมตร เนื่องจากมีเศษใบไม้และเศษขยะปิดกั้นรูระบายน้ำ ทำให้การสัญจรไม่สะดวก ท่านกำลังขับรถเข้าบ้านของท่าน ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) ค่อยๆขับผ่านไปช้าๆ เพื่อไม่ให้น้ำกระเด็นโดนคนที่อยู่ข้างทาง</p> <p>2) จอดรถ และพยายามนำสิ่งกีดขวางรูระบายน้ำออก</p> <p>3) โทรแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มาแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขัง</p>	<p>7 (23.3)</p> <p>10 (33.3)</p> <p>13 (43.4)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p>
<p>ในชุมชนของท่าน มีการจัดกิจกรรม “ลดขยะในแม่น้ำ” ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) ถ้ามีเพื่อนบ้านมาชวน ก็เข้าร่วมกิจกรรม</p> <p>2) ประสานกับเจ้าภาพที่จัดกิจกรรม เพื่อเป็นเข้าร่วมชุมชนในการดำเนินการ</p> <p>3) เข้าร่วมกิจกรรม และช่วยเชิญชวนให้คนในชุมชนมาร่วมกันทำกิจกรรมต่อ</p>	<p>6 (20.0)</p> <p>7 (23.3)</p> <p>17 (56.7)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม</p>

ตารางที่ 19 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการหลังฝึกอบรมแยกตามรายข้อคำถาม (ต่อ)

ข้อคำถาม	จำนวนคน (ร้อยละ)	ระดับจิตสำนึกสาธารณะ
<p>ท่านได้รับฟังข่าวสารจากกระทรวงสาธารณสุข เกี่ยวกับการระบาดของโรคไข้เลือดออก และวิธีป้องกันโรค ซึ่งบุตรหลานของคนในชุมชนที่ท่านรู้จักป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) แนะนำวิธีการป้องกันโรคไข้เลือดออกกับคนในชุมชน ทุกครั้งที่มีโอกาส</p> <p>2) ให้ความรู้คนในชุมชนพร้อมทั้งติดต่อกับสาธารณสุขอำเภอให้เข้ามาฉีดพ่นกำจัดยุงลายอย่างสม่ำเสมอ</p> <p>3) ปฏิบัติตามที่กระทรวงสาธารณสุขแจ้งให้ทราบ</p>	<p>9 (30.0)</p> <p>14 (46.7)</p> <p>7 (23.3)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว</p>
<p>ท่านพบปะพูดคุยกับชุมชนเกษตรกรรม แล้วทราบว่าปัจจุบันชุมชนนี้เจอปัญหาขาดแคลนน้ำ ทำให้มีรายได้ไม่พอใช้ในชีวิตประจำวัน ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) หาความรู้เพิ่มเติมในการปลูกพืชระยะสั้น เพื่อหารายได้เสริม</p> <p>2) แนะนำคนในชุมชนให้รู้วิธีปลูกพืชระยะสั้น เพื่อหารายได้เสริม</p> <p>3) ร่วมกันกับคนในชุมชนในการปลูกพืชระยะสั้น และหาแหล่งรับซื้อเพื่อสร้างรายได้ใหม่ให้แก่ชุมชน</p>	<p>6 (20.0)</p> <p>9 (30.0)</p> <p>15 (50.0)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม</p>
<p>ในขณะที่ท่านเดินเล่นกับครอบครัว ปรากฏว่าเห็นอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ชนคน ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) พาครอบครัวเลี่ยงจากจุดเกิดเหตุ ได้ไม่เกิดภาพติดตา</p> <p>2) โทรแจ้งหน่วยกู้ภัยพร้อมเลี่ยงจากจุดเกิดเหตุ</p> <p>3) เข้าไปช่วยเหลือเบื้องต้นเท่าที่ทำได้พร้อมกับแจ้งหน่วยกู้ภัย</p>	<p>2 (6.7)</p> <p>8 (26.7)</p> <p>20 (66.6)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงประโยชน์ของสังคม</p>

ตารางที่ 19 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการหลังฝึกอบรมแยกตามรายข้อคำถาม (ต่อ)

ข้อคำถาม	จำนวนคน (ร้อยละ)	ระดับจิตสำนึกสาธารณะ
<p>เมื่อท่านได้เข้าไปพบปะชุมชน และพบปัญหาที่จำเป็นจะต้องใช้งบประมาณจากภาครัฐอย่างมาก ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) รับฟังปัญหาของชาวบ้านอย่างตั้งใจ</p> <p>2) พยายามช่วยแก้ไขด้วยตัวเองเบื้องต้น พร้อมทั้งประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเต็มความสามารถ</p> <p>3) รับฟังปัญหา และพยายามหาแนวทางแก้ไขตามศักยภาพของตนเอง</p>	<p>5 (16.7)</p> <p>12 (40.0)</p> <p>13 (43.3)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p>
<p>หลังเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหว พื้นที่ประสบภัยต้องการความช่วยเหลือในทุกด้าน ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) บริจาคเงินและสิ่งของเครื่องใช้ไปช่วยเหลือผู้ประสบภัย</p> <p>2) พยายามติดตามข่าวสาร และพร้อมเข้าช่วยเหลือเมื่อมีการร้องขอ</p> <p>3) เดินทางไปช่วยเหลือในพื้นที่ทันทีอย่างสมัครใจ</p>	<p>12 (40.0)</p> <p>4 (13.3)</p> <p>14 (46.7)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม</p>
<p>ท่านฟังวิทยุและรับทราบว่ สภากาชาดไทยต้องการเลือดด่วนเพื่อใช้ในการผ่าตัด ซึ่งท่านอยู่ห่างจากสภากาชาดเพียง 500 เมตร แต่ในขณะนั้นการจราจรติดขัดมาก ท่านจะทำอย่างไร</p> <p>1) พยายามขับรถต่อไป เพราะใกล้ถึงสภากาชาดแล้ว</p> <p>2) พยายามเปิดไฟขอทาง เพื่อไปให้เร็วที่สุด</p> <p>3) พยายามหาที่จอดรถและรีบไปบริจาคเลือด</p>	<p>4 (13.3)</p> <p>6 (20.0)</p> <p>20 (66.7)</p>	<p>คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</p> <p>คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม</p>

จากตารางที่ 19 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการหลังฝึกอบรมแยกตามรายข้อคำถาม ซึ่งเป็นลักษณะของสถานการณ์สมมติ เพื่อวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ มีรายละเอียด ดังนี้

จากสถานการณ์สมมติข้อแรกที่ว่า ในขณะที่ท่านวิ่งออกกำลังกายที่สวนสาธารณะ แล้วเห็นคนเป็นลม ท่านจะทำอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า จะตรงเข้าไปช่วยเหลือแล้วบอกให้ผู้ที่อยู่ข้างเคียงตามเจ้าหน้าที่มาช่วยต่อไป คิดเป็นร้อยละ 80.0 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการปฏิบัติเพื่อสังคม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า วิ่งต่อไปแล้วไปตามหน่วยปฐมพยาบาลมาช่วยเหลือ คิดเป็นร้อยละ 13.3 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า วิ่งออกกำลังกายต่อไป เตี่ยวคนอื่นคงมาช่วยแทน คิดเป็นร้อยละ 6.7 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 2 ที่ว่า ท่านทราบข้อมูลจากการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการช่วยเหลือการทำขเทียมโดยใช้หวงดิงฝาลหะของกระป๋องที่ใช้แล้ว ท่านจะทำอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า เก็บหวงดิงฝากะป๋องทุกครั้ง และเชิญชวนให้ผู้อื่นทำด้วย คิดเป็นร้อยละ 50.0 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการปฏิบัติเพื่อสังคม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า เก็บหวงดิงฝากะป๋องทุกครั้งที่มีก็ได้ คิดเป็นร้อยละ 26.7 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า ช่วยประชาสัมพันธ์ และกระจายข่าวให้เพื่อนๆรู้ด้วย คิดเป็นร้อยละ 23.3 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 3 ที่ว่า ในขณะที่ท่านนั่งดื่มกาแฟที่ในห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง แล้วท่านเห็นลูกค้าโต๊ะข้างๆ ลืมคอมพิวเตอร์ไว้ในร้าน ท่านจะทำอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า เดินไปบอกพนักงานของร้านว่า ลูกค้าโต๊ะข้างๆ ลืมคอมพิวเตอร์ไว้ เพื่อให้ทางร้านเก็บของไว้ให้ลูกค้าคนดังกล่าวด้วย คิดเป็นร้อยละ 60.0 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม รองลงมา คือ ทหารกองประจำการเห็นว่า เดินไปบอกพนักงานของร้านเพื่อให้ทางร้านเก็บของไว้ จากนั้นก็เดินไปแจ้งประชาสัมพันธ์ของห้างสรรพสินค้า เพื่อประกาศให้ลูกค้าคนดังกล่าวทราบ คิดเป็นร้อยละ 36.7 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการปฏิบัติเพื่อสังคม และต่ำสุด คือ ทหารกองประจำการเห็นว่า ปล่อยผ่านไป เตี่ยวลูกค้าคงกลับมาถามหาเอง คิดเป็นร้อยละ 3.3 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 4 ที่ว่า ท่านกำลังขับรถพาเพื่อนไปโรงพยาบาล เนื่องจากเพื่อนของท่านมีอาการปวดศีรษะอย่างรุนแรง แต่ปรากฏว่าเจอสัญญาณไฟแดงที่แยกหน้าโรงพยาบาล ท่านจะอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า เปิดไฟช่องทาง และขับต่อไปโดยชะลอความเร็ว คิดเป็นร้อยละ 56.6 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า หยุดรถและรอสัญญาณไฟเขียว คิดเป็นร้อยละ 36.7 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม ต่ำสุดคือทหารกองประจำการเห็นว่า มองซ้ายมองขวา ถ้าไม่มีรถสวนทาง ก็ขับฝ่าสัญญาณไฟไปเลย คิดเป็นร้อยละ 6.7 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 5 ที่ว่า เจ้านายนัดให้ท่านไปรับเอกสารสำคัญ เมื่อท่านไปถึงที่นัดพบ ที่จอดรถบริเวณนั้นเต็มหมดเลย เหลือเฉพาะที่จอดรถสำหรับคนพิการ ท่านจะอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า โทรศัพท์บอกเจ้านายว่าขออนุญาตขานิดหนึ่ง และวนหาที่จอดรถอีกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 86.6 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า โทรศัพท์ขอร้องเจ้านายให้เดินเอาเอกสารมาให้แทน คิดเป็นร้อยละ 6.7 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม ซึ่งเท่ากับ ทหารกองประจำการเห็นว่า จอดรถตรงที่จอดสำหรับคนพิการหรือคนพิการชั่วคราว เพราะจะไปรับของไม่เกิน 5 นาที คิดเป็นร้อยละ 6.7 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 6 ที่ว่า ขณะที่ท่านขับรถเพื่อเดินทางไปหัวหิน ระหว่างทางมีรถประสบอุบัติเหตุอยู่ข้างทาง ท่านจะอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า จอดรถ และลงไปดูว่ามีอะไรที่พอจะช่วยได้หรือไม่ คิดเป็นร้อยละ 53.3 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า โทรศัพท์แจ้งทางหลวง เพื่อให้เข้ามาช่วยเหลือรถคันดังกล่าว คิดเป็นร้อยละ 40.0 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า ขับผ่านไป ถ้าเจอป้อมตำรวจค่อยแจ้งตำรวจมาช่วยเหลือ คิดเป็นร้อยละ 6.7 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 7 ที่ว่า ท่านขับรถมาด้วยความเร็ว 60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง แล้วมีคนยืนรอข้ามถนนอยู่ที่ทางม้าลาย ท่านจะอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า ชะลอและหยุดรถ เพื่อให้คนข้ามถนน คิดเป็นร้อยละ 73.3 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า กระทบไฟ

หน้ารถ เพื่อเตือนให้คนนั้นระวังที่จะข้ามถนน คิดเป็นร้อยละ 20.0 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า ชะลอความเร็วลง และขับต่อไป คิดเป็นร้อยละ 6.7 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 8 ที่ว่า หลังจากฝนตกหนักเป็นเวลา 6 ชั่วโมงติดต่อกัน มีน้ำขังในซอยบ้านของท่านสูงประมาณ 20 เซนติเมตร เนื่องจากมีเศษใบไม้และเศษขยะปิดกั้นรูระบายน้ำ ทำให้การสัญจรไม่สะดวก ท่านกำลังขับรถเข้าบ้านของท่าน ท่านจะอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า โทรแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มาแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขัง คิดเป็นร้อยละ 43.4 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า จอดรถ และพยายามนำสิ่งกีดขวางรูระบายน้ำออก คิดเป็นร้อยละ 33.3 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่าค่อยๆขับผ่านไปช้าๆ เพื่อไม่ให้น้ำกระเด็นโดนคนที่อยู่ข้างทาง คิดเป็นร้อยละ 23.3 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 9 ที่ว่า ในชุมชนของท่าน มีการจัดกิจกรรม “ลดขยะในแม่น้ำ” ท่านจะอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า เข้าร่วมกิจกรรม และช่วยเชิญชวนให้คนในชุมชนมาร่วมกันทำกิจกรรมต่อ คิดเป็นร้อยละ 56.7 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคมรองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่าประสานกับเจ้าภาพที่จัดกิจกรรม เพื่อเป็นเข้าร่วมชุมชนในการดำเนินการ คิดเป็นร้อยละ 23.3 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการตระหนักรู้ทางสังคม ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า ถ้ามีเพื่อนบ้านมาชวน ก็เข้าร่วมกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 20.0 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 10 ที่ว่า ท่านได้รับฟังข่าวสารจากกระทรวงสาธารณสุข เกี่ยวกับการระบาดของโรคไข้เลือดออก และวิธีป้องกันโรค ซึ่งบุตรหลานของคนในชุมชนที่ท่านรู้จักป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก ท่านจะอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า ทหารกองประจำการเห็นว่า ให้ความรู้คนในชุมชนพร้อมทั้งติดต่อกับสาธารณสุขอำเภอให้เข้ามาฉีดพ่นกำจัดยุงลายอย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 46.7 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม รองลงมาคือ แนะนำวิธีการป้องกันโรคไข้เลือดออกกับคนในชุมชนทุกครั้งที่มีโอกาส คิดเป็นร้อยละ 30.0 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม ต่ำสุดคือทหารกองประจำการเห็นว่า ปฏิบัติตามที่กระทรวง

สาธารณสุขแจ้งให้ทราบ คิดเป็นร้อยละ 23.3 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 11 ที่ว่า ท่านพบปะพูดคุยกับชุมชนเกษตรกรรม แล้วทราบว่าปัจจุบันชุมชนนี้เจอปัญหาขาดแคลนน้ำ ทำให้มีรายได้ไม่พอใช้ในชีวิตประจำวัน ท่านจะอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า ร่วมกันกับคนในชุมชนในการปลูกพืชระยะสั้น และหาแหล่งรับซื้อเพื่อสร้างรายได้ใหม่ให้แก่ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 50.0 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า แนะนำคนในชุมชนให้รู้วิธีปลูกพืชระยะสั้น เพื่อหารายได้เสริม คิดเป็นร้อยละ 30.0 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า หากความรู้เพิ่มเติมในการปลูกพืชระยะสั้น เพื่อหารายได้เสริม คิดเป็นร้อยละ 20.0 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 12 ที่ว่า ในขณะที่ท่านเดินเล่นกับครอบครัว ปรากฏว่าเห็นอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ชนคน ท่านจะอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า เข้าไปช่วยเหลือเบื้องต้นเท่าที่ทำได้พร้อมกับแจ้งหน่วยกู้ภัย คิดเป็นร้อยละ 66.6 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า โทรแจ้งหน่วยกู้ภัยพร้อมเดินเลี้ยวจากจุดเกิดเหตุ คิดเป็นร้อยละ 26.7 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า พาครอบครัวเลี้ยวจากจุดเกิดเหตุ จะได้ไม่เกิดภาพติดตา คิดเป็นร้อยละ 6.7 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 13 ที่ว่า เมื่อท่านได้เข้าไปพบปะชุมชน และพบปัญหาที่จำเป็นจะต้องใช้งบประมาณจากภาครัฐอย่างมาก ท่านจะอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า รับฟังปัญหา และพยายามหาแนวทางแก้ไขตามศักยภาพของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 43.3 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า พยายามช่วยแก้ไขด้วยตัวเองเบื้องต้น พร้อมทั้งประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเต็มความสามารถ คิดเป็นร้อยละ 40.0 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม ต่ำสุด คือ ทหารกองประจำการเห็นว่ารับฟังปัญหาของชาวบ้านอย่างตั้งใจ คิดเป็นร้อยละ 16.7 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 14 ที่ว่า หลังเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหว พื้นที่ประสบภัย ต้องการความช่วยเหลือในทุกด้าน ท่านจะอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า เดินทางไปช่วยเหลือในพื้นที่ทันทีอย่างสมัครใจ คิดเป็นร้อยละ 46.7 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า บริจาคเงิน และสิ่งของเครื่องใช้ไปช่วยเหลือผู้ประสบภัย คิดเป็นร้อยละ 40.0 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า พยายามติดตามข่าวสาร และพร้อมเข้าช่วยเหลือเมื่อมีการร้องขอ คิดเป็นร้อยละ 13.3 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน

จากสถานการณ์สมมติข้อที่ 15 ที่ว่า ท่านฟังวิทยุและรับทราบข่าว สภากาชาดไทย ต้องการเลือดด่วนเพื่อใช้ในการผ่าตัด ซึ่งท่านอยู่ห่างจากสภากาชาดเพียง 500 เมตร แต่ในขณะนั้น การจราจรติดขัดมาก ท่านจะอย่างไร พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า พยายามหาที่จอดรถและรีบไปบริจาคเลือด คิดเป็นร้อยละ 66.7 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม รองลงมาคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า พยายามเปิดไฟขอทาง เพื่อไปให้เร็วที่สุด คิดเป็นร้อยละ 20.0 แปลว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม ต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการเห็นว่า พยายามขับรถต่อไป เพราะใกล้ถึงสภากาชาดแล้ว คิดเป็นร้อยละ 13.3 แปลว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน

ตารางที่ 20 แสดงข้อมูลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการหลังฝึกอบรมโดยรวม

จิตสำนึกสาธารณะ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน	23.0	1	3.4
ระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม	32.16	12	40.0
ระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม	40.11	17	56.6
รวม	36.36	30	100

จากตารางที่ 20 แสดงระดับจิตสำนึกสาธารณะของประจำการในภาพรวม พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคม คิดเป็นร้อยละ 56.7 ($\bar{X} = 40.11$) รองลงมาคือ ทหารกองประจำการที่มีระดับจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 40.0 ($\bar{X} = 32.16$) และต่ำสุดคือ ทหารกองประจำการที่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน คิดเป็นร้อยละ 3.4 ($\bar{X} = 23.0$)

3) การเปรียบเทียบระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการก่อนและหลังฝึกอบรม จากการศึกษาเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะสำหรับทหารกองประจำการ ระยะเวลา รวม 15 วัน ปรากฏผลการเปลี่ยนแปลงของระดับจิตสำนึกสาธารณะตามตาราง ได้ดังนี้ ตารางที่ 21 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการโดยรวม ก่อน และหลังฝึกอบรม

ระดับจิตสำนึกสาธารณะ	ก่อนการฝึกอบรม จำนวน (ร้อยละ)	หลังการฝึกอบรม จำนวน (ร้อยละ)
การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน	2 (6.7)	1 (3.3)
การคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม	19 (63.3)	12 (40.0)
การคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม	9 (30.0)	17 (56.6)
รวม	30 (100)	30 (100)

จากตารางที่ 21 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการก่อนและหลังการฝึกอบรม พบว่า ก่อนการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะด้านการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่มมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.3 แต่เมื่อวัดจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการอีกครั้งภายหลังจากการฝึกอบรมพบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะด้านการคำนึงถึงประโยชน์เพื่อสังคมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.6 ซึ่งก่อนการฝึกอบรมทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์เพื่อสังคม คิดเป็นร้อยละ 30.0 จะเห็นว่า ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะด้านการคำนึงถึงประโยชน์เพื่อสังคมเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 26.6

ตารางที่ 22 การเปรียบเทียบระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการก่อนและหลังฝึกอบรม

ระดับจิตสำนึกสาธารณะ	n	\bar{X}	S.D.	t	P
หลังฝึกอบรม	30	36.3667	5.22912	7.123	.000
ก่อนฝึกอบรม	30	30.7000	4.37981		

$P < 0.05$

จากตารางการเปรียบเทียบระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการก่อนและหลังการฝึกอบรม แสดงว่า ทหารกองประจำการมีระดับจิตสำนึกสาธารณะหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.4 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกสำหรับครูฝึกทหารกองประจำการ เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ โดยศึกษาข้อมูล 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นครูฝึกทหารกองประจำการของหน่วยกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 ที่ประจำอยู่ด้วยตลอดทั้งการฝึกอบรม จำนวน 3 นาย รายชื่อตามภาคผนวก ข โดยสัมภาษณ์ที่หน่วยกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 เมื่อวันที่ 7 และ 9 กันยายน 2559

ส่วนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย สิ่งที่สำคัญที่สุดต่อการฝึกอบรม ขั้นตอนใดที่สำคัญที่สุดในการฝึกอบรม องค์ความรู้ที่ถ่ายทอดเพื่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะเหมาะสมหรือไม่ กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมช่วยเสริมสร้างให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะหรือไม่ ระยะเวลา สถานที่ และสิ่งแวดล้อมในการเข้าร่วมการฝึกอบรมเหมาะสมหรือไม่ ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ และข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม

ประเด็นสิ่งใดที่สำคัญที่สุดต่อการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ เพราะเหตุใด

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 ท่าน เห็นว่า สิ่งที่สำคัญต่อการฝึกอบรม คือ ความร่วมมือ ความสามัคคีของกลุ่ม ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถและศักยภาพของกลุ่ม รวมถึงความเต็มใจในการช่วยเหลือชุมชน ดังที่ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นครูฝึกทหารกองประจำการประจำกลุ่มดับไก่อ กล่าวว่า “เกิดจากตัวทหารกองประจำการ ตั้งเริ่มจากตัวเรา ที่ตั้งใจและเต็มใจทำเพื่อส่วนรวม ความร่วมมือ และความสามัคคีที่ได้รับการกระตุ้นจากแผนฝึกอบรมและการลงมือทำ” (สัมภาษณ์ 7 กันยายน 2559)

ประเด็นการฝึกอบรมเพื่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการที่พัฒนาขึ้นขั้นตอนไหนสำคัญที่สุด เพราะเหตุใด

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 ท่าน เห็นว่า ขั้นตอนที่สำคัญต่อการฝึกอบรมที่สุด คือ การวางแผนและการลงมือปฏิบัติ เพราะผู้เรียนต้องคิดวางแผนที่จะทำเพื่อชุมชนก่อน จากนั้นก็ลงมือปฏิบัติให้กับชุมชน ดังที่ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นครูฝึกทหารกองประจำการประจำกลุ่มป่าดำ กล่าวว่า “ขั้นตอนการคิดและการวางแผนสำคัญที่สุด เพราะถ้าเราวางแผน เราจะแก้ไขปัญหาคือต่างๆได้ และจะช่วยให้เราเกิดความคิดอยากช่วยเหลือสังคม แต่จะให้ดีต้องปฏิบัติด้วย เพราะจะได้จิตสำนึกสาธารณะจริงๆ” (สัมภาษณ์ 9 กันยายน 2559)

ประเด็นเนื้อหา องค์ความรู้ที่ถ่ายทอดเพื่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหาร กองประจำการมีความเหมาะสมหรือไม่ แต่ละเนื้อหา องค์ความรู้มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 ท่าน เห็นว่า ขั้นตอนส่วนใหญ่เหมาะสมและจำเป็นแล้ว ผู้เรียนได้ คิด วางแผน ลงมือทำ แต่ผู้เรียนบางคนอาจจะรู้สึกว่าการเรียนรู้อะไรทุกวันค่อนข้างยาก เพราะผู้เรียนไม่เคยคิดมาก่อน ดังที่ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นครูฝึกทหารกองประจำการประจำกลุ่มจึกกาปู กล่าวว่า “ทุกขั้นตอนเหมาะสมคับ เพราะเนื้อหาทำให้คิด พอคิดแล้วก็วางแผน และลงมือปฏิบัติ” (สัมภาษณ์ 9 กันยายน 2559)

ประเด็นกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมช่วยเสริมสร้างให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะหรือไม่

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 ท่าน เห็นว่า การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมช่วยทำให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะเนื่องจาก ผู้เรียนรับรู้และเข้าใจปัญหา แล้วผู้เรียนสามารถลงมือปฏิบัติเพื่อสังคม ผู้เรียนก็จะภูมิใจที่ทำให้ชุมชนพึงพอใจ ดังที่ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นครูฝึกทหารกองประจำการประจำกลุ่มป่าดำ กล่าวว่า “ช่วย เพราะการที่ได้ลงมือทำ เขาจะรู้ว่าการช่วยเหลือไม่ได้ยาก เราสามารถทำได้แค่คิดที่จะทำและทำเพื่อส่วนรวม ถ้าเขามีความสุขที่จะทำ ภูมิใจที่จะทำ เขาก็จะทำต่อไป” (สัมภาษณ์ 9 กันยายน 2559)

ประเด็นระยะเวลาในการเข้าร่วมการฝึกอบรม การจัดสถานที่ เทคนิคและวิธีการที่นำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะเหมาะสมแล้วหรือไม่ อย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 ท่าน เห็นว่า ทุกอย่างเหมาะสมแล้ว ดังที่ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นครูฝึกทหารกองประจำการประจำกลุ่มดับไก่อ กล่าวว่า “การจัดสถานที่เหมาะสมมีอุปกรณ์สะดวกครบครัน ระยะเวลาเหมาะสม เพราะติดกัน 15 วันดีเพราะจะเรียนรู้ต่อเนื่อง เทคนิคที่ใช้ช่วยเสริมให้เขาเริ่มที่จะทำจริง” (สัมภาษณ์ 7 กันยายน 2559)

ประเด็นปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหาร กองประจำการมีอะไรบ้าง แต่ละปัจจัยส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะอย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 ท่าน เห็นว่า ปัจจัยภายในประกอบด้วย 2 ปัจจัยหลัก คือ ความคิดของผู้เรียน และการลงมือทำ เพราะความคิดเป็นตัวเริ่มที่จะทำให้เกิดการกระทำ โดยการร่วมแรงร่วมใจกัน ดังที่ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นครูฝึกทหารกองประจำการประจำกลุ่มจึกกาปู กล่าวว่า “ความคิด คือถ้าเรารู้สึกว่าอยากทำ ความคิดก็จะเป็นแรงสนับสนุนให้เกิดการลงมือทำ การลงมือทำ จะทำด้วยการร่วมแรงร่วมใจทำเพื่อส่วนรวม และการเสียสละเพื่อจะได้ช่วยเหลือชุมชน” (สัมภาษณ์ 9 กันยายน 2559)

ประเด็นปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการมีอะไรบ้าง แต่ละปัจจัยส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะอย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 ท่าน เห็นว่า ปัจจัยภายนอกประกอบด้วยหลายๆส่วน คือ ผู้นำกลุ่มที่จะนำพากลุ่มไปลงมือปฏิบัติ คนในชุมชนที่จะมีส่วนร่วมและเป็นแรงสะท้อนการกระทำของผู้เรียน สภาพอากาศที่ไม่แน่นอนทำให้การทำงานไม่เป็นตามแผนที่วางไว้ แต่ก็จะเป็นตัวชี้วัดความตั้งใจของผู้เรียน ดังที่ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นครูฝึกทหารกองประจำการประจำกลุ่มจ๊กกาปู กล่าวว่า “ผู้นำกลุ่มมีความสำคัญ สามารถกระตุ้นผู้เรียน โดยการพากลุ่ม ชี้นำกลุ่ม แสดงความคิดริเริ่มในการทำกิจกรรมให้กับชุมชน ถ้าคนในชุมชนแสดงความรู้สึก ให้ช่วยเหลือ ให้ความร่วมมือกับกิจกรรม ผู้เรียนก็จะรู้สึกดีกับการลงมือทำ สภาพอากาศ ถึงฝนตกน้อย ผู้เรียนก็ยังทำงาน ถ้าฝนตกมาก ผู้เรียนก็ทำงานเกินเวลา เพื่อให้งานเสร็จตามเป้าที่วางไว้” (สัมภาษณ์ 9 กันยายน 2559)

ประเด็นเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการมีอะไรบ้าง แต่ละเงื่อนไขส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะอย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 2 ท่าน เห็นว่า ไม่มีเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะมีเพียง ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นครูฝึกทหารกองประจำการประจำกลุ่มป่าดำ กล่าวว่า “ความต้องการของชุมชน เพราะสมมติชุมชนไม่ต้องการให้เข้าไปช่วยเหลือ ผู้เรียนอยากทำ ก็คงทำไม่ได้และไม่เกิดจิตสำนึกสาธารณะ” (สัมภาษณ์ 9 กันยายน 2559)

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการมีอะไรบ้าง แต่ละปัญหาส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะอย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 ท่าน เห็นว่า เป็นเรื่องอุปกรณ์ ที่ไม่พร้อมและไม่พอเพียง แต่กลุ่มก็สามารถทำงานให้สำเร็จได้ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นครูฝึกทหารกองประจำการประจำกลุ่มดับไก่อ กล่าวว่า “อุปกรณ์ไม่เพียงพอ ทำให้เขาช่วยกันมากขึ้น เเขยื้อนหน้า ร่วมมือแก้ไขกันมากขึ้น เพื่อทำให้งานลุล่วง” (สัมภาษณ์ 9 กันยายน 2559)

ประเด็นข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 ท่าน เห็นว่า การลงชุมชนควรมีการไปเตรียมพื้นที่ให้พร้อมก่อนที่ผู้เรียนจะไปดำเนินการให้บริการชุมชน และอยากให้มีการจัดกิจกรรมนี้เพิ่มเติม ดังที่ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นครูฝึกทหารกองประจำการประจำกลุ่มป่าดำ กล่าวว่า “อยากให้มีการจัดแบบนี้ แต่ควรเตรียมพื้นที่ให้พร้อมก่อนลงไปให้บริการเพื่อสังคม” (สัมภาษณ์ 9 กันยายน 2559)

2.5 การสนทนากลุ่มสำหรับทหารกองประจำการ เพื่อศึกษาปัจจัย เงื่อนไขที่ส่งผลต่อการฝึกรบเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ ผู้วิจัยทำการสนทนากลุ่มจากทหารกองประจำการเดิม จำนวน 30 นาย โดยศึกษาข้อมูล 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน จะแยกตามกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมที่ทำกิจกรรมให้บริการชุมชน โดยทั้ง 3 กลุ่ม ในวันที่ 7 กันยายน 2559 เวลา 13.00 – 17.00 น.

ส่วนที่ 2 ประเด็นการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกรบ ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการฝึกรบ ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการฝึกรบ และข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกรบ โดยผลของแต่ละประเด็น มีดังนี้

ประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกรบเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะตั้งแต่การสร้างควมคุ้นเคย ลงพื้นที่ และการประเมินผล

1) กลุ่มดับไก่อ : ในการฝึกรบ ได้ฝึกการมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน การมีส่วนร่วมกับชุมชน ในแต่ละกิจกรรม ผู้เรียนเรียนรู้และได้แก่งคิดต่างๆกันไป เกิดความร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจที่จะช่วยเหลือชุมชน

2) กลุ่มจิกกาปู : จากกิจกรรมความคุ้นเคย ได้เล่นเกมส์ เช่น บิงโก แม่น้ำพิช ทายนิลย ทำให้สมาชิกภายในกลุ่มมีความคุ้นเคยกัน ความสามัคคี ทำความรู้จักกันมากขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อการฝึกรบและการฝึกรบต้องมี ส่วนกิจกรรมลงพื้นที่ ทำให้สมาชิกภายในกลุ่มได้รู้ว่าเราสามารถช่วยเหลือชุมชนได้ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการที่จะทำกิจกรรมในอนาคตต่อไป กิจกรรมการประเมินผล กลุ่มจิกกาปูเห็นประโยชน์จากการช่วยเหลือชุมชน และนำไปใช้งานได้จริงในอนาคต ข้อสรุปของกิจกรรมเป็การประเมินผลที่จำเป็น

3) กลุ่มป่าคำ : ได้ความคุ้นเคยกับหมู่คณะต่างกองร้อยที่มาาร่วมกันช่วยเหลือชุมชน ทำให้เกิดความสามัคคีกันมากขึ้น และได้ลงมือทำงานอย่างมีความเข้าใจกันและกัน การลงพื้นที่ของเหล่าทหารอาสา ได้รู้ว่าเราสามารถทำอะไรใช้ชาวบ้านและชุมชนได้ และลงมือทำงาน ดีใจที่ได้ร่วมมือเพื่อพัฒนาชุมชน การประเมินผลในการทำงาน กลุ่มป่าคำทำงานตามแผนได้เตรียมไว้เสร็จไปด้วยดีถึงแม้จะมีอุปสรรคบ้าง

ประเด็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการฝึกรบเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการมีอะไรบ้าง

1) กลุ่มดับไก่อ : ด้านปัจจัยภายในคือ คนในกลุ่มเรามีลักษณะคล้ายกัน เช่น ทำงานได้ทุกอย่าง ใช้ทักษะที่มีอยู่ ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งทำให้เมื่อทำงานจะมีความสุขกับสิ่งที่ทำ ไม่เคยเหน็ด

เนื่องกับการทำงานนั้น ส่วนปัจจัยภายนอกคือ อยากรู้และอยู่กับเพื่อนต่างกองร้อย จะได้รู้จักและสนิทกันมากขึ้น พอได้ออกนอกสถานที่ ก็ได้เจอเพื่อนใหม่ที่ชุมชนหมู่บ้านด้วย กลุ่มเราคิดว่าการลงชุมชนไปช่วยเหลือชุมชนในพื้นที่ทำให้เกิดจิตสาธารณะ แต่ในขั้นอื่นๆ จะเกิดจิตอาสา

2) กลุ่มจิกกาปู : สมาชิกในกลุ่มทำกิจกรรมและช่วยเหลือชุมชน เพื่อให้กิจกรรมกับชุมชนสำเร็จ โดยไม่มีการบังคับ ซึ่งการแสดงความคิดเห็นและช่วยเหลือกันจากจิตใจพร้อมลงมือทำ โดยปรึกษากันในกลุ่มทำให้กิจกรรมสำเร็จ ปัจจัยภายในอันนี้จึงเป็นผลดีต่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ

3) กลุ่มป่าคำ : ปัจจัยภายนอกรับรู้จากผู้บังคับบัญชาว่าขอความร่วมมือทหารอาสาเพื่อเข้าร่วมการฝึกอบรม เมื่อฝึกอบรมก็ได้ความรู้ที่ไม่เคยทำมาก่อน และได้ลงมือทำ แล้วรู้สึกดีใจ ส่วนปัจจัยภายใน กลุ่มทหารอาสาของป่าคำได้ช่วยพัฒนาหมู่บ้านและช่วยกันทำแปลงผักด้วยใจโดยไม่คิดเรื่องส่วนตัว เพื่อที่จะพัฒนาชุมชนให้ชาวบ้านอย่างเต็มใจ

ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการมีอะไร

1) กลุ่มดับไก่อ : ปัญหาที่เจอในการทำงาน เช่น ฝนฟ้าอากาศ เลยทำให้การทำงานไม่ได้อย่างที่ตั้งใจไว้ อุปสรรคคือขาดแคลนความร่วมมือจากชาวบ้านในบางวัน แต่การมีอุปสรรคไม่ได้ทำให้พวกเราท้อถอย แต่ทำให้งานไหลลื่นมากขึ้น เพราะเราร่วมมือกันช่วยเหลือกันในการแก้ไขปัญหา ปัญหาและอุปสรรคช่วยสร้างจิตสาธารณะให้ดีขึ้น เช่น อุปกรณ์เสีย พวกเราต้องหาวิธีซ่อมให้ได้ เราก็รู้วิธีและสามารถซ่อมอุปกรณ์ให้โรงเรียนและชาวบ้านใช้ต่อได้

2) กลุ่มจิกกาปู : รู้สึกว่าสมาชิกภายในกลุ่มคิดได้ไม่มีพอ เพราะสมาชิกค่อนข้างขาดประสบการณ์ในการฝึกอบรม และขาดการปลูกจิตสำนึกสาธารณะ ส่งผลให้แนวทางความคิด การช่วยเหลือ การปฏิบัติ การแก้ไขปัญหาทำได้ไม่ดีนัก การที่จะสร้างจิตสำนึกสาธารณะได้อย่างยั่งยืนและเห็นผลจริง ทุกคนจะต้องเสียสละ ลงมือทำ ให้การช่วยเหลืออย่างเต็มที่และไม่หวังผลตอบแทน

3) กลุ่มป่าคำ : อุปสรรคในการทำงานกลุ่มมีเรื่อง อุปกรณ์ สถานที่ และความร่วมมือของชาวบ้าน เราก็หาทางยืมอุปกรณ์เองเพื่อนกลุ่มข้างเคียงและชาวบ้านมาพัฒนาพื้นที่ ความร่วมมือที่ไม่มาก ก็ไม่เป็นอุปสรรคที่เราจะทำได้กับชุมชน

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

- 1) กลุ่มดับไก่อ : อยากรให้มีการจัดกิจกรรมอย่างนี้เรื่อยๆ อยากรให้เวลาการอบรมมีมากกว่าเดิม อยากรลงพื้นที่อื่นๆ เพิ่มเติม อยากรให้มีการติดตามผลงานที่ทำได้ และเพิ่มกิจกรรมความบันเทิงอีกนิดหน่อย
- 2) กลุ่มจิกกาปู : การฝึกอบรมนี้เป็นประโยชน์มาก แต่อยากรให้การฝึกอบรมมีการลงพื้นที่มากขึ้นในการสำรวจและเก็บข้อมูล เพื่อให้กลุ่มได้เข้าถึงปัญหาชุมชนได้หมด แล้วมาวางแผนจะสำคัญต่อการทำกิจกรรมให้บริการชุมชนมาก
- 3) กลุ่มป่าคำ : การลงพื้นที่น้อยเกินไป และน่าจะให้กลุ่มได้พักแรมในพื้นที่ของชุมชนนี้

สรุปจากผลขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่ และการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะสำหรับทหารกองประจำการข้างต้น สามารถสรุปได้ ดังนี้

ผลของการนำรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการไปใช้ตามแผนการเรียนรู้ในระยะเวลา 15 วัน โดยภาพรวมแล้ว พบว่า ทหารกองประจำการเรียนรู้และเข้าใจในทุกๆ ขั้นตอนของการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ จนได้ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม แต่หากพิจารณารายละเอียดแต่ละขั้นตอนของการฝึกอบรมแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่า ควรเพิ่มหรือปรับปรุงแต่ละขั้นตอนของแผนการเรียนรู้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อม : กิจกรรมที่ใช้เรียนรู้ในขั้นตอนนี้เป็นกิจกรรมที่จะสร้างความคุ้นเคย สร้างบรรยากาศ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และการทำงานเป็นทีม เนื่องจากกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมอาจยังไม่คุ้นเคยกัน หากต้องมาดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ผู้เรียนอาจไม่สะดวกใจในการเรียนรู้ร่วมกัน ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมในขั้นเตรียมความพร้อมจึงสำคัญ หากแต่เมื่อพิจารณาถึงกิจกรรมในขั้นต่อไป จะพบว่า กิจกรรมในหลายๆขั้นต้องใช้ทักษะทางความคิดด้วย เช่น กิจกรรมขั้นสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมขั้นเตรียมความพร้อม กิจกรรมขั้นการให้บริการชุมชน กิจกรรมขั้นการสะท้อนคิด และกิจกรรมขั้นประเมินผล ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มกิจกรรมที่ช่วยทักษะทางความคิด เข้าไปในการฝึกอบรมที่ผ่านมาแล้ว

ขั้นที่ 2 การยึดโยงการมีส่วนร่วม : การยึดโยงการมีส่วนร่วมเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เข้ารับการอบรมยึดโยงตัวเองกับชุมชนที่กลุ่มสนใจ เพื่อให้กลุ่มมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาชุมชนจากการฝึกอบรมที่ผ่านมา ผู้วิจัย พบว่า การให้ผู้เข้ารับการอบรมเลือกชุมชนที่สนใจโดยที่ผู้เรียนไม่เคยรู้จักมาก่อนนั้น ไม่ได้ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจหรือเกิดความต้องการในการเลือกชุมชนมากนัก ดังนั้นหากให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จริงในการลงชุมชน การเลือกชุมชน จะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิด

ความต้องการที่ชัดเจนมากขึ้น ดังเช่นที่กลุ่มผู้เข้ารับการอบรมได้ลงพื้นที่ในชั้นความร่วมมือกับชุมชน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจและตัดสินใจได้ทันทีว่า กลุ่มผู้เข้ารับการอบรมต้องการช่วยเหลือสังคมในรูปแบบใด ผู้วิจัย เห็นว่าสามารถนำขึ้นการยึดโยงการมีส่วนร่วมออกได้

ขั้นที่ 3 ความร่วมมือกับชุมชน : ขั้นนี้ยังคงเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เนื่องจากสามารถทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าถึงชุมชนและรับรู้ปัญหาของชุมชนได้อย่างแท้จริง จากการฝึกอบรมที่ผ่านมา ผู้เข้ารับการอบรมกลุ่มตำบลไถ่เริ่มเกิดจิตสำนึกสาธารณะในขั้นตอนนี้ หากพิจารณาแต่ละกลุ่มจะเห็นว่าผู้เข้ารับการอบรมกลุ่มตำบลไถ่และกลุ่มจ๊กกาปุ้จะเกิดจิตสำนึกสาธารณะเร็วกว่ากลุ่มป่าดำ เนื่องจากชุมชนที่กลุ่มตำบลไถ่และกลุ่มจ๊กกาปุ้เลือกนั้น เป็นชุมชนขนาดเล็ก ประมาณไม่เกิน 50 ครัวเรือน ชาวบ้านในชุมชนและกลุ่มผู้เรียนให้ความร่วมมือระหว่างกันค่อนข้างสูง ดังนั้นชุมชนขนาดเล็กน่าจะเหมาะสมกับกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมที่เริ่มเข้ามาเรียนรู้การให้บริการกับชุมชน

ขั้นที่ 4 การสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ : ขั้นการสร้างวัตถุประสงค์เป็นขั้นตอนที่ทำให้กลุ่มผู้เข้ารับการอบรมสามารถกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้และเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเองได้ โดยการเชื่อมโยงวัตถุประสงค์การเรียนรู้และเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเองให้สอดคล้องกับโครงการที่จะให้บริการชุมชน ซึ่งจะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเห็นภาพรวมของโครงการ และเริ่มกระบวนการคิดไตร่ตรอง เข้าใจเป้าหมายของตนเองมากขึ้น

ขั้นที่ 5 การเตรียมความพร้อมก่อนให้บริการชุมชน : ขั้นการเตรียมความพร้อม เป็นการช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมทบทวนกระบวนการทั้งหมดอีกครั้ง เพื่อให้ผู้เรียนกำหนดบทบาทแต่ละบุคคล พร้อมทั้งเตรียมอุปกรณ์ เตรียมร่างกายและจิตใจให้พร้อม จากการฝึกอบรมที่ผ่านมา พบว่าผู้เข้ารับการอบรมบางส่วนต้องการที่จะกลับมาแก้ไขขั้นตอนเตรียมความพร้อม เพราะกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมยังเตรียมความพร้อมไม่ได้ เนื่องจากกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมคิดและเขียนไว้ว่าจะนำอุปกรณ์อะไรไปบ้าง แต่ไม่ได้จัดและรวบรวมอุปกรณ์ไว้ก่อน ทำให้อุปกรณ์หลายอย่างขาดตกบกพร่องแล้วไม่สามารถกลับไปนำอุปกรณ์มาได้แล้ว จึงต้องไปแก้ไขเฉพาะหน้า ดังนั้นในขั้นนี้ ควรเพิ่มการจัด เตรียม และตรวจสอบอุปกรณ์ให้เรียบร้อยก่อนเข้าให้บริการชุมชน

ขั้นที่ 6 การให้บริการชุมชน : ขั้นการให้บริการชุมชนเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด ในขั้นนี้ จะเห็นพฤติกรรมแสดงออกด้านจิตสำนึกสาธารณะได้ชัดเจน เห็นถึงความสนุกสนาน ความร่วมแรงร่วมใจ การพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ กลุ่มผู้เข้ารับการอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชน ผู้วิจัยให้ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดเวลาให้บริการชุมชน ซึ่งในขั้นนี้ผู้เรียนกำหนดเวลา 6 วันซึ่งมากกว่าที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ดังนั้นขั้นนี้ควรจะยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม

ขั้นที่ 7 การสะท้อนคิด : ขั้นการสะท้อนคิดนี้เป็นตัวช่วยที่สำคัญที่จะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ทบทวน ไตร่ตรองการดำเนินการทุกขั้นตอน สรุปลงเป็นการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการอบรมให้ได้ ซึ่งขั้นนี้จะช่วยให้ความต้องการให้บริการชุมชนมั่นคงและยั่งยืนขึ้น

ขั้นที่ 8 การประเมินผล : ขั้นการประเมินผลเป็นการที่ผู้เข้ารับการอบรมประเมินตัวเอง โดยพิจารณาจากความรู้สึกของตนเองและความพึงพอใจของชุมชน การประเมินผลนี้จะเป็นสิ่งคาดการณ์การกระทำในอนาคตของผู้เข้ารับการอบรม จากการฝึกอบรมที่ผ่านมา ผู้วิจัยไม่ได้สรุปผลให้ผู้เรียนทราบว่า ชุมชนมีความพึงพอใจในการให้บริการของผู้เรียนหรือไม่ พึงพอใจมากหรือน้อยเพียงใด เนื่องจากผู้วิจัย พบว่า พฤติกรรมแสดงออก ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับชุมชนนั้น สามารถบ่งบอกความพึงพอใจได้อยู่แล้ว ทั้งผู้เข้ารับการอบรมและชุมชนรับรู้ได้ซึ่งกันและกัน

ผลของการสังเกตแบบมีส่วนร่วม พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่ตั้งใจและสนใจเรียนรู้กับทุกกิจกรรม ไม่เคยแสดงท่าทีว่าไม่พอใจหรือเหน็ดเหนื่อย รวมถึงยังมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทำกิจกรรม โดยเฉพาะขั้นการให้บริการชุมชน ในส่วนของการดำเนินการให้บริการชุมชน ทหารกองประจำการทุกกลุ่มได้ช่วยเหลือชุมชนตามเป้าหมายที่วางไว้ อีกทั้งยังให้บริการชุมชนในเรื่องอื่นๆ นอกเหนือจากแผนที่กำหนดไว้อีกด้วย

ผลของระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ พบว่า ทหารกองประจำการมีระดับจิตสำนึกสาธารณะเพิ่มขึ้น ภายหลังจากได้รับการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะแล้ว โดยมีจิตสำนึกสาธารณะด้านการนึกถึงประโยชน์เพื่อสังคมเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 26.6

ผลของการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกครูฝึกทหารกองประจำการ พบว่า การวางแผนและการลงมือปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ส่วนปัจจัยภายใน ครูฝึกทหารกองประจำการส่วนใหญ่ เห็นว่า ความคิดของผู้เข้ารับการอบรม และการลงมือทำ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกสาธารณะ เนื่องจากความคิดเป็นตัวเริ่มที่จะทำให้เกิดการกระทำ โดยการร่วมแรงร่วมใจกัน เสียสละเพื่อส่วนรวม ส่วนปัจจัยภายนอกประกอบด้วยหลายปัจจัย คือ ผู้นำกลุ่มที่จะผู้ริเริ่มนำพากลุ่มไปลงมือปฏิบัติ คนในชุมชนที่จะมีส่วนร่วมและเป็นแรงสะท้อนการกระทำของผู้เรียน สภาพอากาศที่ไม่แน่นอนทำให้การทำงานไม่เป็นตามแผนที่วางไว้ แต่ก็จะเป็นตัวชี้วัดความตั้งใจของผู้เรียน ส่วนปัญหาและอุปสรรค ครูฝึกทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า ความไม่พร้อมของอุปกรณ์เป็นอุปสรรค แต่กลับช่วยให้ทหารกองประจำการร่วมมือกันมากขึ้นจนทำงานสำเร็จ

ผลของการสนทนากลุ่มของทหารกองประจำการ พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่ เห็นว่า ลักษณะที่การขอความช่วยเหลือผู้เหลือเป็นจุดเริ่มต้นของจิตอาสา และเมื่อได้ลงไปช่วยเหลือ

ชุมชนจริงๆ จะทำให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะ ส่วนด้านปัญหาและอุปสรรค ทหารกองประจำการส่วนใหญ่ เห็นว่า เปรียบเสมือนแรงกระตุ้นเพื่อทำให้กลุ่มทหารกองประจำการร่วมมือกันมากขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ ในส่วนข้อเสนอแนะ ทหารกองประจำการส่วนใหญ่ เห็นว่า ต้องการให้มีการจัดกิจกรรมแบบนี้เรื่อยๆ และขอเพิ่มระยะเวลาของขั้นตอนการให้บริการชุมชน

2.6 ผลของการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

ผู้วิจัยสรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพและระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ และดำเนินการฝึกอบรมตามแผนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ พร้อมทั้งหาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลกระทบต่อการใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ มาร่างเป็นรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ โดยใช้ชื่อว่า “**รูปแบบการฝึกอบรมตามแนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่และแนวคิดการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการกองทัพไทย**” ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ความเชื่อ 2) แนวคิด 3) บริบท 4) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และ 5) กระบวนการการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความเชื่อ ผู้วิจัยมีความเชื่อในศักยภาพของทหารกองประจำการที่สามารถที่พัฒนาทักษะทางความคิด สามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องและสมบูรณ์เมื่อผู้เรียนถูกกระตุ้นด้วยความสนใจ ประสบการณ์และการสะท้อนคิด

2. แนวคิด ประกอบด้วย แนวคิดและหลักการของการศึกษาระบบโรงเรียน การเรียนรู้ผู้ใหญ่ และการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมสำหรับทหารกองประจำการ ดังต่อไปนี้

2.1 การศึกษานอกระบบโรงเรียน

การศึกษานอกระบบโรงเรียนจะเน้นมีลักษณะเป็นกิจกรรมที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตัวเองได้และมีแหล่งสนับสนุนและผู้อำนวยการช่วยเหลืออย่างเต็มที่ โดยผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของตัวเองได้ รวมถึงผู้เรียนสามารถเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับตัวผู้เรียนและสามารถเลือกสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับตัวผู้เรียนได้เช่นกัน การศึกษานอกระบบโรงเรียนต้องเป็นการศึกษาที่ส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการฝึกทักษะชีวิตเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีเป้าหมาย และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีการพัฒนาความรับผิดชอบตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อสังคม

หลักการของการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับทหารกองประจำการ เป็นหลักการของการจัดการศึกษาที่จะส่งเสริมผู้เรียนมีแรงจูงใจต่อการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ตามสภาพปัญหาเพื่อผสมกลมกลืนกับชีวิตประจำวัน มี 6 ข้อ ดังต่อไปนี้

- 1) การสร้างแรงจูงใจ สร้างนิสัยใฝ่เรียนรู้ เป็นหลักการสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
- 2) การเรียนรู้ที่เน้นตามสภาพปัญหา เป็นหลักการที่จะสามารถเชื่อมโยงให้เหมาะสมกับบริบทในชีวิตจริง โดยใช้กิจกรรมที่ผสมกลมกลืนกับวิถีชีวิตของแต่ละบุคคล
- 3) การพัฒนาให้ทหารกองประจำการเกิดทักษะทางความคิด เป็นหลักการที่เป็นจุดเริ่มต้นของการค้นหาคำศัพท์กายภาพของตนเองและพิจารณาคำศัพท์กายภาพของตนเองให้เหมาะสมในการพัฒนาและดำรงชีวิตของแต่ละบุคคล
- 4) การเรียนรู้จากการลงมือกระทำ โดยเรียนรู้จากการดำเนินชีวิตและสภาพปัญหาจริง เป็นหลักการที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาให้ทหารกองประจำการเกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในอนาคตต่อไป
- 5) การส่งเสริมการเรียนรู้ต่อเนื่องอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งเป็นหลักการและเป้าหมายสำคัญคือการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้และเรียนรู้ในสิ่งที่จำเป็น เพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต
- 6) การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคมโดยรวม

2.2 การเรียนรู้ผู้ใหญ่

ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการนำตัวเองมากขึ้น อายุและวุฒิภาวะที่เพิ่มขึ้นทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์อย่างกว้างขวางและทรงคุณค่า ซึ่งประสบการณ์เหล่านั้นจะเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆต่อไป โดยความร่วมมือในการเรียนรู้ของผู้เรียนจะสนับสนุนให้เกิดความต้องการในการเรียนรู้เพื่อนำมาพัฒนาชีวิตจริงของผู้เรียน การเรียนรู้จึงเป็นลักษณะที่สามารถนำไปใช้จริงได้อย่างทันทีทันใด นอกจากนี้ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่จะมองเป้าหมายของการศึกษาว่าเป็นกระบวนการพัฒนาขีดความสามารถเพื่อจะเติมเต็มศักยภาพของชีวิต วัตถุประสงค์การเรียนรู้จึงต้องคำนึงถึงการลงมือทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

หลักการของการเรียนรู้ผู้ใหญ่สำหรับทหารกองประจำการ เป็นหลักการของการจัดการศึกษาตามเงื่อนไขการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ เพื่อให้ผู้ใหญ่พัฒนาเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่องและสมบูรณ์ มี 7 ข้อ ดังต่อไปนี้

- 1) การทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าจำเป็นต้องเรียน โดยผู้สอนจะช่วยทำให้เป้าหมายการเรียนของผู้เรียนนั้นกระจำจขึ้น และช่วยผู้เรียนกำหนดปัญหาในชีวิตจากประสบการณ์ของผู้เรียน
- 2) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สบาย ให้เกียรติ และยอมรับความแตกต่างซึ่งกันและกัน โดยผู้สอนและผู้เรียนยอมรับคุณค่า ให้เกียรติซึ่งกันและกัน สร้างความเชื่อมั่น ความช่วยเหลือให้กำลังใจซึ่งกันและกัน รวมถึงผู้สอนแสดงความรู้สึกที่เอื้อให้ผู้เรียนเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่าทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่นซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้อย่างมีน้ำใจ
- 3) การทำให้ผู้เรียนไปถึงเป้าหมายการเรียนรู้ โดยผู้สอนเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้เข้ารับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้
- 4) การสร้างให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้และสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน
- 5) กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม
- 6) การเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ของผู้เรียน โดยผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงการเรียนรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิม
- 7) การทำให้ผู้เรียนรู้สึกถึงความก้าวหน้าในการเรียน โดยผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนประเมินตนเองตามเกณฑ์ที่แต่ละบุคคลกำหนดไว้

2.3 การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม

ผู้เรียนศึกษาผ่านประสบการณ์ที่เน้นประสบการณ์ที่ได้จากกระบวนการศึกษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการลงมือทำ และการลงมือกระทำของผู้เรียนนั้นได้มาจากความต้องการของผู้เรียนในการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์หนึ่งๆ ซึ่งทำให้เกิดความรู้ใหม่ที่เป็นรูปธรรม และใช้ได้กับสถานการณ์จริง

หลักการของการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมสำหรับทหารกองประจำการ เป็นหลักการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จากการทำกิจกรรม มี 7 ข้อ ดังต่อไปนี้

- 1) ผู้เรียนจะเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน
- 2) ความร่วมมือที่เกิดขึ้นต้องเกิดจากการร่วมมือกันระหว่างห้องเรียนและชุมชน
- 3) ผู้เรียนต้องบูรณาการสิ่งที่ต้องการเรียนรู้กับหลักสูตรทางสังคม
- 4) ผู้เรียนต้องมีเวลาที่ได้คิด เขียน และสนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่ได้พบระหว่างดำเนินกิจกรรมการรับใช้สังคม
- 5) ผู้เรียนมีโอกาสใช้ทักษะทางวิชาการ ความรู้ในสถานการณ์จริงในชุมชนของผู้เรียนหรือชุมชนที่ผู้เรียนเลือก
- 6) ผู้เรียนมีโอกาสเรียนนอกเหนือสิ่งที่เรียนในห้องเรียน

7) ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความรู้สึกในการเอาใจใส่ผู้อื่น หรือคนในชุมชน

3. บริบทของรูปแบบ ประกอบด้วย บริบทเชิงสังคมและวัฒนธรรม และบริบทเชิงบรรยากาศ ดังต่อไปนี้

3.1 บริบทเชิงสังคมและวัฒนธรรม

หมู่บ้านหนองเข้ หมู่บ้านหนองโพธิ์ และหมู่บ้านทุ่งสงบ อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี เป็นพื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือกจากผู้เรียนในการลงเข้าไปทำกิจกรรมให้บริการชุมชนในการฝึกอบรมครั้งนี้ จากผลการฝึกอบรมในพื้นที่ทั้ง 3 หมู่บ้าน พบว่า หมู่บ้านหนองเข้และหมู่บ้านหนองโพธิ์ เป็นพื้นที่ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงปัญหาชุมชน และเรียนรู้การช่วยเหลือชุมชนได้มากกว่าหมู่บ้านทุ่งสงบ เนื่องจากชุมชนเป็นลักษณะชนบทขนาดเล็ก ในขณะที่หมู่บ้านทุ่งสงบเป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่กว่า มีลักษณะเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ไม่เท่าหมู่บ้านหนองเข้และหมู่บ้านหนองโพธิ์ ดังที่ กลุ่มหมู่บ้านหนองโพธิ์ ระบุว่า “...ชาวบ้านในหมู่บ้านเลี้ยงอาหารกลางวัน กลุ่มก็ร่วมกันทำน้ำแข็งไสเลี้ยงชาวบ้าน เพื่อสร้างความรู้สึกที่ดีระหว่างชุมชนกับกลุ่มเรา...” (สะท้อนคิด 3 สิงหาคม 2559) ในขณะที่ กลุ่มหมู่บ้านทุ่งสงบ ระบุว่า “...เป็นชุมชนกลุ่มใหญ่ จึงได้ความร่วมมือไม่เต็มที่ พวกเราเรียนรู้จากคนในพื้นที่ว่า มีความร่วมมือน้อยและแตกความสามัคคี แต่พวกผมมีแรงบันดาลใจที่จะทำงานเพื่อส่วนรวม...” (สะท้อนคิด 3 สิงหาคม 2559) ผู้เรียนจะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับชุมชนที่ผู้เรียนเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ด้วยเช่นกัน

3.2 บริบทเชิงบรรยากาศ

การจัดการฝึกอบรมเป็นลักษณะเปิด มีความยืดหยุ่นและอ่อนตัวตลอดทั้งการฝึกอบรม โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ไม่ใช่เพียงแต่จะเริ่มต้นด้วยการสร้างความคุ้นเคย การยอมรับความแตกต่างซึ่งกันและกัน หากแต่ในทุกๆขั้นตอนของกิจกรรมการฝึกอบรมนั้นยังใส่ใจในความรู้สึก ความสะดวกสบายทั้งกายและใจของผู้เรียน รวมถึงการอำนวยความสะดวกเพื่อสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างไม่ติดขัด ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อำนวยความสะดวกได้ตลอดเวลาและได้อย่างเต็มที่ กลุ่มผู้เรียนส่วนใหญ่ รู้สึกประทับใจและชอบกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้ใช้สติ และมีความรู้เพิ่มขึ้น การสร้างบรรยากาศนี้ยังช่วยกระตุ้นความร่วมมือร่วมใจกันของกลุ่มผู้เรียน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ส่งผลให้ผู้เรียนมีอิสระทางความคิด ช่วยบ่มเพาะทักษะทางความคิด และพฤติกรรมในการนี้ถึงกลุ่มมากกว่าตัวผู้เรียนเองอีกด้วย

3.3 บริบทเชิงทรัพยากร

1) ทรัพยากรภายในชุมชน เป็นทรัพยากรที่ได้รับการจัดสรรหรือสนับสนุนจากคนในชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งที่ชุมชนมีอยู่แล้วหรืออุปกรณ์ที่ชุมชนใช้ประกอบอาชีพ ได้แก่ แผ่นไม้ จอบ เสียม เครื่องตัดหญ้า สีและอุปกรณ์ทาสีเป็นต้น รวมถึงอาหารที่คนในชุมชนผลิตเพื่อค้าขายด้วย การทำกิจกรรมการมีส่วนร่วมกับชุมชนและการให้บริการชุมชน ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนทรัพยากรข้างต้นตลอดเวลา ซึ่งทำให้เป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียนเด่นชัดมากขึ้น

2) ทรัพยากรภายในหน่วยทหาร เป็นทรัพยากรที่ได้รับการจัดสรรหรือสนับสนุนจากหน่วยกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 ซึ่งเป็นหน่วยต้นสังกัดของทหารกองประจำการ ซึ่งผู้บังคับบัญชาของหน่วยจะให้การสนับสนุนเมื่อได้รับการร้องขอ ไม่ว่าจะเป็นยานพาหนะหรือวัสดุอุปกรณ์ทางการเกษตร ซึ่งการสนับสนุนดังกล่าวช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางความคิดและตระหนักรู้ว่าการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นเหตุเป็นผลนั้นสามารถกระทำได้ ถ้าสิ่งที่ร้องขอนั้นเป็นการช่วยเหลือสังคมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ทั้งนี้การสนับสนุนเหล่านั้นต้องอยู่ในอำนาจของผู้บังคับบัญชาที่จะกระทำได้

3) ทรัพยากรภายนอกหน่วยทหาร เป็นทรัพยากรที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยราชการอื่นๆ โดยที่หน่วยต้นสังกัดของทหารกองประจำการเป็นผู้ประสานการติดต่อให้ ซึ่งในการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะในครั้งนี้ สำนักงานเกษตรจังหวัดนครสวรรค์ได้สนับสนุนต้นกล้ามะขามจำนวน 300 ต้นให้กับทหารกองประจำการกลุ่มจิกกาปู๋เพื่อดำเนินโครงการปลูกป่ารักษาแหล่งน้ำ โดยผ่านการติดต่อประสานจากหน่วยกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 ซึ่งการสนับสนุนของสำนักงานเกษตรจังหวัดนครสวรรค์เป็นการสนับสนุนความสำเร็จของเป้าหมายการเรียนรู้ที่กลุ่มวางแผนไว้

4. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง แบ่งเป็น กลุ่มเป้าหมาย ผู้จัดการฝึกอบรม พี่เลี้ยง ชุมชน และหน่วยสนับสนุน

4.1 กลุ่มเป้าหมาย

ได้แก่ ทหารกองประจำการที่เหลือน้อยกว่าก่อนปลดประจำการไม่เกิน 6 เดือน ซึ่งมีลักษณะเป็นบุคคลที่เปิดใจที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ กล้าแสดงออกทางความคิดและทางการปฏิบัติ ดังที่ กลุ่มดับไก่อ่ ระบุว่า “...ทำงานได้ทุกอย่าง ใช้ทักษะที่มีอยู่ ชอบช่วยเหลือผู้อื่น หากทำงานก็ทำงานอย่างมีความสุข ไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อย...” (สนทนากลุ่ม 7 กันยายน 2559) กลุ่มจิกกาปู๋ ระบุว่า “...แสดงความคิดเห็นและช่วยเหลือกันจากจิตใจ...” (สนทนากลุ่ม 7 กันยายน 2559) นอกจากนี้ครูฝึกทหารกองประจำการ แสดงความคิดเห็นว่า “...สิ่งสำคัญคือ

ความร่วมมือ ความสามัคคี ความสามารถและศักยภาพ และความเต็มใจในการช่วยเหลือชุมชน...” (สัมภาษณ์ 7 กันยายน 2559)

4.2 ผู้จัดการฝึกอบรม

ได้แก่ บุคคลทั่วไปที่มีความเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนมีจิตสำนึกสาธารณะอยู่ทุกคน สามารถเรียนรู้ได้ สามารถพัฒนาศักยภาพได้ สามารถสร้างทักษะทางความคิดได้ โดยผู้จัดการฝึกอบรมทำหน้าที่กระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน ให้ข้อเสนอแนะให้กับกลุ่มผู้เรียนเมื่อผู้เรียนร้องขออย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังคอยเสริมสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียนเพื่อเป็นแรงผลักดันให้กับผู้เรียนในการเรียนรู้ต่อยอดอย่างมีความสุข ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้จัดการฝึกอบรมควรเป็นลักษณะเพื่อนหรือพี่น้อง ที่พร้อมจะเรียนรู้ร่วมกัน เรียนรู้ไปพร้อมๆกันในทุกๆกิจกรรม

4.3 พี่เลี้ยง

ได้แก่ ครูฝึกทหารกองประจำการที่สามารถอยู่กับทหารกองประจำการได้ตลอดระยะเวลาการฝึกอบรม ผู้วิจัยสังเกตได้ตลอดระยะเวลาการฝึกอบรมว่า ระหว่างครูฝึกทหารกองประจำการกับทหารกองประจำการมีความสัมพันธ์อันดีซึ่งกันและกัน ทหารกองประจำการมีความเชื่อใจ และมีความเคารพครูฝึกทหารกองประจำการตลอดเวลา ในขณะที่ครูฝึกทหารกองประจำการก็ไม่ได้สร้างบทบาทของผู้บังคับบัญชาตลอดเวลา แต่กลับสร้างบทบาทการเป็นผู้เรียนรู้ร่วมกันกับทหารกองประจำการ

4.4 ชุมชน

ได้แก่ ผู้นำชุมชน และคนในชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการเข้าถึงชุมชน การตระหนักรู้ปัญหาชุมชน การมีส่วนร่วมกับชุมชน และการให้บริการชุมชน การฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะครั้งนี้ เห็นได้ชัดเจนว่า ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชน จะเป็นเสมือนผู้นำพาและแนะนำกลุ่มผู้เรียนเข้าไปยังหมู่บ้านที่ผู้ใหญ่คนนั้นเป็นผู้รับผิดชอบ หากผู้เรียนไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชน ผู้เรียนคงไม่สามารถที่จะดำเนินกิจกรรมต่างๆที่วางแผนไว้ได้ ในส่วนของคนในชุมชนก็เช่นกัน ผู้เรียนของกลุ่มตำบลไถ่และกลุ่มจ๊กกาปู ได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนเป็นอย่างดี จึงทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและชุมชนเป็นไปด้วยดี การเรียนรู้จึงมีความสุขสนุกสนาน ดังที่ ผู้เรียนกลุ่มจ๊กกาปู ระบุว่า “...ผู้เรียนได้รับความร่วมมือจากผู้ใหญ่บ้านดีมาก ผู้ใหญ่บ้านให้ความช่วยเหลือในการพากลุ่มผู้เรียนเข้าถึงชุมชน สามารถรู้ถึงความต้องการและปัญหาที่ผู้นำชุมชนมองเห็นจากภายในชุมชน...” (ความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานในชุมชน 25 กรกฎาคม 2559) กลุ่มตำบลไถ่ ระบุว่า “...รู้สึกพึงพอใจที่ลงพื้นที่บ้านหนองเข้และได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านอย่างดี...” (ใบงานที่ 2 25 กรกฎาคม 2559)

4.5 หน่วยสนับสนุน

ได้แก่หน่วยกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 เป็นหน่วยต้นสังกัดที่ไม่ได้ปิดกั้นการเรียนรู้ของผู้เรียน ตั้งแต่เริ่มต้นการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ทางหน่วยกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 ยินดีที่จะให้ทหารกองประจำการได้รับการฝึกอบรมเพื่อเกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์ใหม่ๆ นอกจากนี้การคัดเลือกทหารกองประจำการในการเข้าร่วมการฝึกอบรม ยังเป็นการเลือกแบบอิสระโดยให้ทหารกองประจำการอาสาเข้าร่วมการฝึกอบรมด้วยตัวเองด้วยความสมัครใจ และยินดีที่จะสนับสนุนทรัพยากรทุกอย่างที่สามารถสนับสนุนได้ตลอดการฝึกอบรม เพื่อให้การฝึกอบรมเป็นไปด้วยดีไม่ติดขัด

5. กระบวนการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ประกอบด้วย การหาความจำเป็น การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม การกำหนดโครงสร้างการฝึกอบรม การดำเนินการฝึกอบรม และการประเมินผลและติดตามผลการฝึกอบรม

5.1 การหาความจำเป็น

เป็นเนื้อหาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพและระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ รวมถึงความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ที่เน้นเรื่องการเข้าใจตัวเอง เรียนรู้ผู้อื่นและสังคม พัฒนาทักษะทางความคิด และการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ

5.2 การสร้างหลักสูตรการฝึกอบรม

เป็นกรอบและแนวทางสำหรับการฝึกอบรมเพื่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ โดยมีวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ ระยะเวลาการฝึกอบรม และการประเมินผล ดังนี้

- 1) วัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะระดับการนึกถึงประโยชน์ส่วนรวมสำหรับทหารกองประจำการ
- 2) เนื้อหาการเรียนรู้ เน้นเรื่องการพัฒนาทักษะทางความคิด การตระหนักรู้ศักยภาพของตนเอง การช่วยเหลือกลุ่ม ชุมชน และสังคม
- 3) วิธีการเรียนรู้ ใช้การผสมผสานการเรียนรู้ผู้ใหญ่และการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม โดยกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอนจะเป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้วิจัย ผู้เรียน และชุมชน
- 4) ระยะเวลาฝึกอบรมรวม 120 ชั่วโมง
- 5) การประเมินผล โดยใช้แบบสอบถามเพื่อวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

5.3 การกำหนดโครงการฝึกอบรม

เป็นโครงการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะสำหรับทหารกองประจำการ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้ผู้ใหญ่และการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม

5.4 การดำเนินการฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความคุ้นเคย เพื่อให้ผู้เรียนมีบรรยากาศที่เป็นมิตรต่อกัน สร้างความคุ้นเคยได้ เรียนรู้ที่จะอยู่ด้วยกัน การยอมรับความแตกต่างซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีกัน และฝึกทักษะทางการคิด

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างความร่วมมือกับชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงปัญหาชุมชนและรับรู้ปัญหาชุมชนได้อย่างแท้จริง อีกทั้งเป็นการยึดโยงการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียนกับชุมชนด้วย

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างเป้าหมายการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเองได้ โดยการเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับโครงการที่จะให้บริการชุมชน

ขั้นตอนที่ 4 การเตรียมความพร้อมก่อนให้บริการชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนทบทวนการบริการที่จะทำให้กับชุมชน พร้อมทั้งกำหนดบทบาทแต่ละบุคคล และเตรียมอุปกรณ์ ตลอดจนเตรียมร่างกายและจิตใจให้พร้อมก่อนเข้าให้บริการชุมชน

ขั้นตอนที่ 5 การให้บริการชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันกับชุมชน โดยผ่านการให้บริการชุมชนตามแผนการดำเนินการช่วยเหลือชุมชนที่ตั้งเป้าหมายไว้

ขั้นตอนที่ 6 การสะท้อนคิด เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ผ่านการทบทวนการดำเนินการทุกขั้นตอน และสรุปเป็นการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ได้

ขั้นตอนที่ 7 การประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนประเมินตัวเอง โดยพิจารณาจากความรู้สึกของตนเองและความพึงพอใจของชุมชน ซึ่งการประเมินผลนี้จะเป็นสิ่งคาดการณ์การกระทำในอนาคตของผู้เรียน

5.5 การประเมินผลและติดตามผลการฝึกอบรม

ประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียน โดยใช้แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสอบถามเพื่อวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ แบบสนทนากลุ่มทหารกองประจำการ และแบบสัมภาษณ์ครูฝึกทหารกองประจำการ การประเมินผลการฝึกอบรมทั้ง 4 รูปแบบ ดังนี้

1) การสังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาของผู้เรียน โดยผู้วิจัยและครูฝึกทหารกองประจำการดำเนินการสังเกตและบันทึกผลการมีส่วนร่วมเป็นรายกิจกรรม

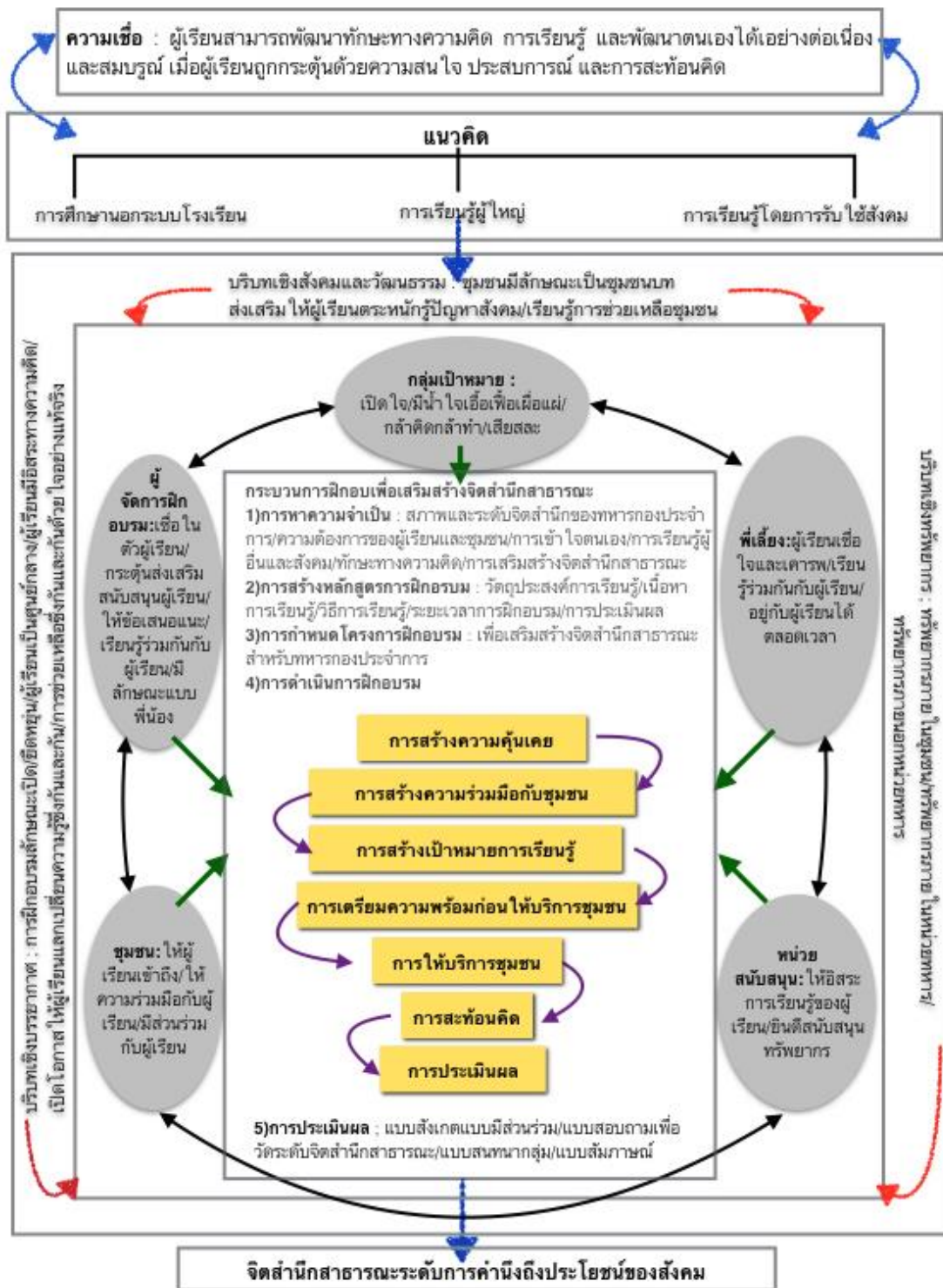
2) แบบสอบถามเพื่อวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ เพื่อเปรียบเทียบระดับก่อนฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรมของทหารกองประจำการในการเข้าร่วมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

3) การสนทนากลุ่มสำหรับทหารกองประจำการเพื่อพิจารณาปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการฝึกอบรม รวมทั้งประเมินความพึงพอใจและให้ข้อเสนอแนะต่อกิจกรรมการฝึกอบรม

4) การสัมภาษณ์ครูฝึกทหารกองประจำการเพื่อพิจารณาปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการฝึกอบรม รวมทั้งประเมินผลความเหมาะสมของกิจกรรมการฝึกอบรมและให้ข้อเสนอแนะต่อกิจกรรมการฝึกอบรม

ทั้งนี้ สามารถสรุปองค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการตามแผนภาพที่ 2 ดังนี้

แผนภาพที่ 2 รูปแบบการฝึกอบรมโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่และแนวคิดการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

ตอนที่ 3 นโยบายเชิงปฏิบัติในการใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

เพื่อนำข้อมูลจากตอนที่ 1 และ 2 มานำเสนอนโยบายเชิงปฏิบัติในการใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ โดยการสร้างร่างนโยบายเชิงปฏิบัตินี้ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับยุทธศาสตร์ ระดับยุทธการ ระดับยุทธวิธี และระดับบุคคล โดยแบ่งตามระดับของหน่วยงานที่รับผิดชอบ ได้แก่ กองทัพไทย เหล่าทัพ หน่วยปฏิบัติ และทหารกองประจำการ ตามลำดับ ทั้งนี้ระดับของนโยบายเชิงปฏิบัติการต้องเชื่อมโยงและสอดคล้องจากระดับบนสู่ระดับล่าง มีรายละเอียดที่พิจารณาดังตารางที่ 23 ดังนี้

ตารางที่ 23 แสดงความสัมพันธ์ของผลจากตอนที่ 1 และ 2 มาสู่นโยบายเชิงปฏิบัติ

ผลจากข้อมูลตอนที่ 1และ2	นโยบายเชิงปฏิบัติ
<p>ผลจากสภาพการฝึกทหารกองประจำการพบว่า ทหารกองประจำการเป็นกำลังพลที่มีความสำคัญ ควรพัฒนาขีดความสามารถในการช่วยเหลือประชาชนทุกภาคส่วน ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 กล่าวว่า “...ทหารกองมีบทบาทที่สำคัญมากในการช่วยเหลืองานต่างๆของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือประชาชน หรือว่าการปกป้องอธิปไตย...” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558)</p> <p>การที่จะช่วยเหลือผู้อื่นได้ทุกสถานการณ์ ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความพร้อมก่อน ผลจากการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรม พบว่า การเรียนรู้ที่จะช่วยเหลือผู้อื่นสำคัญส่งผลให้ทหารกองประจำการพร้อมที่จะอาสาช่วยชุมชน ดังที่ ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 11 ระบุว่า “...เปลี่ยนแปลงทางความคิด ความรู้สึก มุมมองในแง่บวกที่มีต่อชาวบ้าน จากเมื่อก่อนจะเข้าไปช่วยเหลือชุมชนจะต้องมีการร้องขอ แต่ตอนนี้มีความคิดว่าอยากจะเข้าไปช่วยด้วยความรู้สึกจริงๆ...” (ประเมินผล 5 สิงหาคม 2559)</p>	<p><u>ระดับยุทธศาสตร์</u></p> <p>1) กองทัพผลักดันทหารกองประจำการให้มีขีดความสามารถในการช่วยเหลือประชาชนในทุกๆ สถานการณ์</p> <p><u>ระดับยุทธการ</u></p> <p>1) เหล่าทัพพัฒนาขีดความสามารถของทหารกองประจำการ โดยให้ความสำคัญในการกระตุ้นและแสดงความคิดเห็นของทหารกองประจำการ พร้อมทั้งพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการนำไปช่วยเหลือชุมชนได้ในอนาคต</p> <p><u>ระดับยุทธวิธี</u></p> <p>1) หน่วยปฏิบัติส่งเสริมการพัฒนาทักษะในด้านที่มีความจำเป็นในการใช้พัฒนาชุมชนให้กับทหารกองประจำการ เพื่อให้กำลังพลสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคตได้ต่อไป</p> <p><u>ระดับบุคคล</u></p> <p>1) ทหารกองประจำการมีความพร้อมทั้งกายและใจอยู่เสมอในการอาสาช่วยเหลือชุมชนหรือบรรเทาสาธารณภัย</p>

ตารางที่ 23 แสดงความสัมพันธ์ของผลจากตอนที่ 1 และ 2 มาสู่นโยบายเชิงปฏิบัติ (ต่อ)

ผลจากข้อมูลตอนที่ 1และ2	นโยบายเชิงปฏิบัติ
<p>ผลจากสภาพการฝึกทหารกองประจำการพบว่า กองทัพต้องการให้ทหารกองประจำการเป็นผู้นำชุมชนในอนาคต ดังที่ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่1 กล่าวว่า “...ไม่ใช่นำเขามาฝึกอย่างเดียว ก็จะต้องสอดแทรกเรื่องต่างๆไป ในอนาคตเมื่อเขาปลดประจำการไปแล้ว เขาต้องไปเป็นผู้นำชุมชน...” (สัมภาษณ์ 14 ธันวาคม 2558) และ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่4 กล่าวว่า “...เกิดวันหน้าเป็นผู้นำ ก็จะได้เอาระบบการเป็นทหารไปใช้ที่บ้าน...” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558)</p> <p>การเป็นผู้นำในอนาคตได้ ผู้เรียนต้องตระหนักถึงปัญหาและพร้อมแก้ไขปัญหานั้นก่อน ซึ่งผลจากการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมในกิจกรรมการประเมิลผลโดยใช้สถานการณ์สมมติ พบว่า ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมจำนวน 29 คน ตระหนักถึงปัญหาและสามารถคิดวิธีการแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือชุมชนได้</p>	<p><u>ระดับยุทธศาสตร์</u></p> <p>2) กองทัพไทยผลักดันและเสริมสร้างความรู้ให้กับทหารกองประจำการเพื่อสามารถเป็นผู้นำชุมชนที่ดีได้ในอนาคต</p> <p><u>ระดับยุทธการ</u></p> <p>2) เหล่าทัพทำความเข้าใจกับหน่วยปฏิบัติ ในเรื่องการเป็นผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นเป้าหมายสุดท้ายของกองทัพในการฝึกทหารกองประจำการ เพื่อเป็นกำลังเสริมของกองทัพที่กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ต่างๆทั่วประเทศ</p> <p><u>ระดับยุทธวิธี</u></p> <p>2) หน่วยปฏิบัติส่งเสริมและปลูกฝังการปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทน ควบคู่ไปกับปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ และปลูกฝังลักษณะคนไทย 4.0</p> <p><u>ระดับบุคคล</u></p> <p>2) ทหารกองประจำการตระหนักถึงปัญหาและพร้อมแก้ไขที่เกิดขึ้นในสังคม ชุมชน จากการเข้าถึงชุมชนในพื้นที่ของหน่วยที่ตัวเองปฏิบัติงานอยู่</p>
<p>ผลจากสภาพการฝึกทหารกองประจำการพบว่า กองทัพต้องการทหารกองประจำการที่ทำงานเพื่อส่วนรวม ดังที่ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่3 กล่าวว่า “...ที่ติดตัวเขาไปคือการเสียสละประโยชน์ส่วนรวม ทำประโยชน์ให้ส่วนรวม...” (สัมภาษณ์ 14 ธันวาคม 2558) และผลจากการวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการทั่วประเทศ พบว่า ทหารกอง</p>	<p><u>ระดับยุทธศาสตร์</u></p> <p>3) กองทัพผลักดันทหารกองประจำการได้รับการพัฒนาจิตอาสาและจิตสำนึกสาธารณะ</p> <p><u>ระดับยุทธการ</u></p> <p>3) เหล่าทัพสนับสนุนให้ทหารกองประจำการอาสาและลงมือปฏิบัติในการพัฒนาและช่วยเหลือชุมชนในด้านต่างๆ เช่น ด้าน</p>

ตารางที่ 23 แสดงความสัมพันธ์ของผลจากตอนที่ 1 และ 2 มาสู่นโยบายเชิงปฏิบัติ (ต่อ)

ผลจากข้อมูลตอนที่ 1และ2	นโยบายเชิงปฏิบัติ
<p>ผลจากสภาพการฝึกทหารกองประจำการพบว่า กองทัพต้องการให้ทหารกองประจำการเป็นผู้นำชุมชนในอนาคต ดังที่ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่1 กล่าวว่า “...ไม่ใช่นำเขามาฝึกอย่างเดียว ก็จะต้องสอดแทรกเรื่องต่างๆไป ในอนาคตเมื่อเขาปลดประจำการไปแล้ว เขาต้องไปเป็นผู้นำชุมชน...” (สัมภาษณ์ 14 ธันวาคม 2558) และ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่4 กล่าวว่า “...เกิดวันหน้าเป็นผู้นำ ก็จะได้เอาระบบการเป็นทหารไปใช้ที่บ้าน...” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558)</p> <p>การเป็นผู้นำในอนาคตได้ ผู้เรียนต้องตระหนักถึงปัญหาและพร้อมแก้ไขปัญหานั้นก่อน ซึ่งผลจากการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมในกิจกรรมการประเมิลผลโดยใช้สถานการณ์สมมติ พบว่า ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมจำนวน 29 คน ตระหนักถึงปัญหาและสามารถคิดวิธีการแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือชุมชนได้</p>	<p><u>ระดับยุทธศาสตร์</u></p> <p>3) กองทัพไทยผลักดันและเสริมสร้างความรู้ให้กับทหารกองประจำการเพื่อสามารถเป็นผู้นำชุมชนที่ดีได้ในอนาคต</p> <p><u>ระดับยุทธการ</u></p> <p>2) เหล่าทัพทำความเข้าใจกับหน่วยปฏิบัติ ในเรื่องการเป็นผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นเป้าหมายสุดท้ายของกองทัพในการฝึกทหารกองประจำการ เพื่อเป็นกำลังเสริมของกองทัพที่กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ต่างๆทั่วประเทศ</p> <p><u>ระดับยุทธวิธี</u></p> <p>2) หน่วยปฏิบัติส่งเสริมและปลูกฝังการปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทน ควบคู่ไปกับปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ และปลูกฝังลักษณะคนไทย 4.0</p> <p><u>ระดับบุคคล</u></p> <p>2) ทหารกองประจำการตระหนักถึงปัญหาและพร้อมแก้ไขที่เกิดขึ้นในสังคม ชุมชน จากการเข้าถึงชุมชนในพื้นที่ของหน่วยที่ตัวเองปฏิบัติงานอยู่</p>
<p>ผลจากสภาพการฝึกทหารกองประจำการพบว่า กองทัพต้องการทหารกองประจำการที่ทำงานเพื่อส่วนรวม ดังที่ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่3 กล่าวว่า “...ที่ติดตัวเขาไปคือการเสียสละประโยชน์ส่วนรวม ทำประโยชน์ให้ส่วนรวม...” (สัมภาษณ์ 14 ธันวาคม 2558) และผลจากการวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการทั่วประเทศ พบว่า ทหารกอง</p>	<p><u>ระดับยุทธศาสตร์</u></p> <p>3) กองทัพผลักดันทหารกองประจำการได้รับการพัฒนาจิตอาสาและจิตสำนึกสาธารณะ</p> <p><u>ระดับยุทธการ</u></p> <p>3) เหล่าทัพสนับสนุนให้ทหารกองประจำการอาสาและลงมือปฏิบัติในการพัฒนาและช่วยเหลือชุมชนในด้านต่างๆ เช่น ด้าน</p>

ตารางที่ 23 แสดงความสัมพันธ์ของผลจากตอนที่ 1 และ 2 มาสู่นโยบายเชิงปฏิบัติ (ต่อ)

ผลจากข้อมูลตอนที่ 1และ2	นโยบายเชิงปฏิบัติ
<p>ประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.3</p> <p>ผลจากการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมพบว่า ทหารกองประจำการต้องการการฝึกอบรมรูปแบบนี้ ดังที่ ผู้เรียนกลุ่มดับโก้ ระบุว่า “...อยากให้มีการจัดกิจกรรมอย่างนี้เรื่อยๆ อยากลงพื้นที่อื่นๆ เพิ่มเติม...” (สนทนากลุ่ม 7 กันยายน 2559) ผู้เรียนกลุ่มจ๊กกาปู ระบุว่า “...การฝึกอบรมเป็นประโยชน์มาก อยากให้มีการลงพื้นที่มากขึ้นในการสำรวจและเก็บข้อมูล...” (สนทนากลุ่ม 7 กันยายน 2559) นอกจากนี้ ภายหลังจากการเข้าร่วมฝึกอบรม ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการนึกถึงประโยชน์ส่วนรวม คิดเป็นร้อยละ 56.6</p>	<p>การเกษตร ด้านการซ่อมเครื่องยนต์ ด้านการบรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น</p> <p><u>ระดับยุทธวิธี</u></p> <p>3) หน่วยปฏิบัติดำเนินการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้กับทหารกองประจำการ โดยให้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะที่พัฒนาขึ้นเป็นประจำทุกปี</p> <p><u>ระดับบุคคล</u></p> <p>3) ทหารกองประจำการให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมกับชุมชนและหน่วยปฏิบัติในการช่วยเหลือชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง</p>
<p>ผลจากสภาพการฝึกทหารกองประจำการพบว่า หลักสูตรที่กองทัพฝึกให้กับทหารกองประจำการยังมุ่งเน้นแต่การฝึกทหาร ดังที่ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 กล่าวว่า “...หลักสูตรมีการฝึกท่ามือเปล่า ท่าอาวุธ แล้วก็ฝึกการปฐมพยาบาลเบื้องต้น การติดต่อสื่อสาร และก็ฝึกทางยุทธวิธี...” (สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2558)</p> <p>ผลจากการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมพบว่า รูปแบบการฝึกอบรมนี้มีการพัฒนาทักษะทางการคิด ซึ่งเป็นทักษะเริ่มต้นของการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ ดังที่ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ประจำกลุ่มจ๊กกาปู เห็นว่า “...เนื้อหาทำให้</p>	<p><u>ระดับยุทธศาสตร์</u></p> <p>4) กองทัพผลักดันให้ทหารกองประจำการมีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน</p> <p><u>ระดับยุทธการ</u></p> <p>4) เหล่าทัพให้กรมยุทธศึกษาทหารบก กรมยุทธศึกษาทหารเรือ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ พัฒนาคู่มือฝึกทหารใหม่ โดยเน้นกระบวนการคิดร่วมกับการลงมือปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือชุมชน</p> <p><u>ระดับยุทธวิธี</u></p> <p>4) หน่วยปฏิบัติฝึกกำลังกับทุกภาคส่วนของสังคม โดยเน้นให้เกิดการประสานความร่วมมือ</p>

ตารางที่ 23 แสดงความสัมพันธ์ของผลจากตอนที่ 1 และ 2 มาสู่นโยบายเชิงปฏิบัติ (ต่อ)

ผลจากข้อมูลตอนที่ 1และ2	นโยบายเชิงปฏิบัติ
<p>คิด พอคิดแล้วก็วางแผนและลงมือปฏิบัติ...” (สัมภาษณ์ 9 กันยายน 2559) และผู้ให้สัมภาษณ์ที่ประจำกลุ่มป่าด้า เห็นว่า “... ขั้นตอนการคิดและการวางแผนสำคัญที่สุด เพราะถ้าเราวางแผน เราจะแก้ไขปัญหาต่างๆได้ และจะช่วยให้เราเกิดความคิดอยากช่วยเหลือสังคม แต่จะให้ดีต้องปฏิบัติด้วย เพราะจะได้เกิดจิตสำนึกสาธารณะจริงๆ...” (สัมภาษณ์ 9 กันยายน 2559)</p>	<p>ระหว่างทหารกองประจำการและชุมชน เพื่อบรรเทาปัญหาและพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น</p> <p><u>ระดับบุคคล</u></p> <p>4) ทหารกองประจำการฝึกฝนทักษะทางความคิด ที่พร้อมแสดงความคิดเห็นในการช่วยเหลือชาวบ้าน และฝึกฝนทักษะอื่นๆที่สามารถนำไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยเต็มศักยภาพของตน</p>

3.1 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกสำหรับผู้บริหารระดับนโยบาย จำนวน 2 ท่าน เพื่อตรวจสอบการนำเสนอนโยบายเชิงปฏิบัติการในการใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการเป็นไปได้หรือไม่ มีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงหรือไม่ อย่างไร

ผู้วิจัยได้ทำร่างนโยบายเชิงปฏิบัติการในการใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ ดังนี้

ระดับยุทธศาสตร์

- 1) กองทัพลักดันทหารกองประจำการให้มีขีดความสามารถในการช่วยเหลือประชาชนในทุกๆสถานการณ์
- 2) กองทัพลักดันและเสริมสร้างความรู้ให้กับทหารกองประจำการเพื่อสามารถเป็นผู้นำชุมชนที่ดีได้ในอนาคต
- 3) กองทัพลักดันให้ทหารกองประจำการการพัฒนาจิตอาสาและจิตสำนึกสาธารณะ
- 4) กองทัพลักดันให้ทหารกองประจำการมีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน

ระดับยุทธการ

1) เหล่าทัพต้องพัฒนาขีดความสามารถของทหารกองประจำการ โดยให้ความสำคัญในการกระตุ้นและแสดงความคิดเห็นของทหารกองประจำการ พร้อมทั้งพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการนำไปช่วยเหลือชุมชนได้ในอนาคต

2) เหล่าทัพทำความเข้าใจกับหน่วยปฏิบัติ ในเรื่องการเป็นผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นเป้าหมายสุดท้ายของกองทัพในการฝึกทหารกองประจำการ เพื่อเป็นกำลังเสริมของกองทัพที่กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ต่างๆทั่วประเทศ

3) กองทัพสนับสนุนให้ทหารกองประจำการอาสาและลงมือปฏิบัติในการพัฒนาและช่วยเหลือชุมชนในด้านต่างๆ เช่น ด้านการเกษตร ด้านการซ่อมเครื่องยนต์ ด้านการบรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น

4) กองทัพให้กรมยุทธศึกษาทหารบก กรมยุทธศึกษาทหารเรือ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศพัฒนาคู่มือฝึกทหารใหม่ โดยเน้นกระบวนการคิดร่วมกับการลงมือปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือชุมชน

ระดับยุทธวิธี

1) หน่วยปฏิบัติส่งเสริมการพัฒนาทักษะในด้านที่มีความจำเป็นในการใช้พัฒนาชุมชนให้กับทหารกองประจำการ เพื่อให้กำลังพลสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคตได้ต่อไป

2) หน่วยปฏิบัติส่งเสริมและปลูกฝังการปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทนควบคู่ไปกับปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ และปลูกฝังลักษณะคนไทย 4.0

3) หน่วยปฏิบัติดำเนินการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้กับทหารกองประจำการ โดยให้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะที่พัฒนาขึ้นเป็นประจำทุกปี

4) หน่วยปฏิบัติผนึกกำลังกับทุกภาคส่วนของสังคม โดยเน้นให้เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างทหารกองประจำการและชุมชน เพื่อบรรเทาปัญหาและพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น

ระดับบุคคล

1) ทหารกองประจำการมีความพร้อมทั้งกายและใจอยู่เสมอในการอาสาช่วยเหลือชุมชน หรือบรรเทาสาธารณภัย

2) ทหารกองประจำการตระหนักรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ชุมชน จากการเข้าถึงชุมชนในพื้นที่ของหน่วยที่ตัวเองปฏิบัติงานอยู่

3) ทหารกองประจำการให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมกับชุมชนและหน่วยปฏิบัติในการช่วยเหลือชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง

4) ทหารกองประจำการฝึกฝนทักษะทางความคิด ที่พร้อมแสดงความคิดเห็นในการช่วยเหลือชาวบ้าน และฝึกฝนทักษะอื่นๆที่จะสามารถนำไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยเต็มศักยภาพของตน

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 เห็นว่า “นโยบายเชิงปฏิบัติการที่นำเสนอมาข้างต้นนั้นสามารถนำไปใช้ได้ และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ได้แก่ 1) ข้าราชการที่ประจำการอยู่แล้วควรจัดการศึกษาอบรมในเรื่องนี้ไว้ในหลักสูตรตามแนวทางรับราชการและหลักสูตรต่างๆ ตามโอกาสอันสมควร เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะควบคู่ไปกับการสร้างภาวะผู้นำ โดยจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีการจัดกิจกรรมสาธารณะในระหว่างการฝึกศึกษา และการศึกษาดูงาน รวมทั้งส่งเสริมให้นำไปขยายผลหลังสำเร็จการศึกษาต่อไป 2) สำหรับทหารใหม่และบุคลากรที่บรรจุเข้ารับราชการใหม่ ควรจัดการฝึกอบรมให้กับชุดครูฝึกของหน่วยก่อน เพื่อจะเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติตัวของทหารใหม่ เมื่อสำเร็จการฝึกอบรมตามหลักสูตรไปแล้วและแยกย้ายไปรับราชการเพื่อปฏิบัติงานตามหน่วยต่างๆ จะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทรับผิดชอบในการฝึกอบรมและขยายผลต่อไป และ 3) การฝึกอบรมทหารทุกชั้นตอนควรเน้นความสำคัญในการเสริมสร้างการรับรู้ ตระหนักรู้ เกี่ยวกับการมีจิตสำนึกสาธารณะให้กับกำลังพลอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาของการเป็นทหาร”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 เห็นว่า “นโยบายเชิงปฏิบัติการที่นำเสนอมาข้างต้นนั้นสามารถนำไปใช้ได้”

สรุปผลขั้นตอนที่ 3 การนำเสนอนโยบายเชิงปฏิบัติการในการใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ สามารถสรุปได้ ดังนี้

ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับนโยบาย พบว่า นโยบายเชิงปฏิบัติทั้ง 4 ระดับนั้นสามารถนำไปใช้ได้ โดยชุดครูฝึกทหารกองประจำการควรจะได้รับ การอบรมก่อน เพื่อจะได้เป็นตัวอย่างให้กับทหารกองประจำการ รวมถึงคอยกระตุ้นและปลุกฝังจิตสำนึกสาธารณะได้อย่างต่อเนื่อง

จากผลของวัตถุประสงค์ที่ 1 ถึง 3 ข้างต้น ผู้วิจัยขอพิจารณาแยกตามประเด็น ดังนี้

การศึกษาสภาพ และระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ ผู้วิจัย พบว่า การฝึกทหารกองประจำการในปัจจุบันจะเป็นการปลุกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความสามัคคี และการเสียสละเพื่อส่วนรวม โดยคาดหวังว่าการปลุกฝังอุดมการณ์ความรักชาตินี้จะช่วยส่งเสริมให้ทหารกองประจำการเกิดจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งผู้ฝึกทหารกองประจำการยังไม่สามารถกล่าวได้อย่างชัดเจนว่า การปฏิบัติงานที่ผ่านมาของทหารกองประจำการเป็นการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและอยากช่วยเหลือสังคมอย่างแท้จริง ทั้งนี้เมื่อผู้วิจัยวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหาร

กองประจำการทั่วประเทศ พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะในระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนเท่านั้น ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ได้จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มาพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อให้เหมาะสมกับทหารกองประจำการมากที่สุด

การดำเนินการฝึกอบรมโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่และการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม ผู้วิจัย พบว่า การสร้างความคุ้นเคยให้กับทหารกองประจำการ ทำให้ทหารกองประจำการเรียนรู้และยอมรับซึ่งกันและกัน การที่ทหารกองประจำการลงไปพื้นที่ชุมชนเพื่อทราบปัญหาที่แท้จริงนั้น เป็นการทำให้ทหารกองประจำการตระหนักรู้ปัญหาของชุมชนและเกิดแรงผลักดันที่อยากจะเข้าไปช่วยบรรเทาปัญหานั้น ทหารกองประจำการคิดหาหนทาง โดยทำโครงการเพื่อบรรเทาปัญหาให้กับชุมชน จากนั้นก็ลงมือปฏิบัติตามแผนและนอกแผนเพิ่มเติมให้กับชุมชน จากนั้นจึงเริ่มการสะท้อนคิดและประเมินผล ซึ่งจะช่วยให้ทหารกองประจำการใคร่ครวญ ไตร่ตรองการกระทำของตน เพื่อพิจารณาจิตสำนึกสาธารณะของตนเอง และความต้องการให้คงอยู่ของจิตสำนึกสาธารณะนั้น

การศึกษาปัจจัยและเงื่อนไข ผู้วิจัย พบว่า ปัจจัยภายใน หรือปัจจัยตัวบุคคล เป็นสิ่งสำคัญในการเกิดจิตสำนึกสาธารณะ โดยทหารกองประจำการที่มีลักษณะชอบช่วยเหลือผู้อื่น มีน้ำใจ กล้าคิด กล้าแสดงออก พร้อมลงมือปฏิบัติ จะเป็นตัวกระตุ้นที่จะทำให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะในระดับการปฏิบัติเพื่อสังคมสูงขึ้น นอกจากนี้ปัจจัยภายนอก หรือปัจจัยของชุมชน ก็เป็นสิ่งที่สำคัญที่ทำให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะ ชุมชนที่มีขนาดเล็กและใกล้ชิดกันเสมือนเครือญาติ จะมีความร่วมมือที่ดีภายในชุมชนอยู่แล้ว ซึ่งจะทำให้ทหารกองประจำการเข้าถึงชุมชนได้ง่ายขึ้น และรู้สึกเป็นกันเองกับสภาพชุมชนแบบนี้ ในส่วนของผู้นำชุมชนก็สำคัญ เนื่องจากผู้นำชุมชนจะเป็นผู้นำพาและพิจารณาหนทางบรรเทาปัญหาร่วมกันกับทหารกองประจำการ หากผู้นำชุมชนไม่ให้ความร่วมมือหรือแสดงออกว่าไม่ต้องการให้ทหารกองประจำการเข้าถึงแล้ว ก็คงเป็นไปได้ยากที่ทหารกองประจำการจะมีส่วนร่วมในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาได้ ทั้งนี้ระยะเวลาที่เข้าไปช่วยเหลือชุมชนก็เป็นปัจจัยที่ควรนำมาพิจารณาด้วย

นโยบายเชิงปฏิบัติการของกองทัพไทยในแต่ละระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับยุทธศาสตร์ ระดับยุทธการ ระดับยุทธวิธี หรือระดับบุคคลต้องช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการปลูกฝังและพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการด้วย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่และการเรียนรู้ โดยการรับใช้สังคมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะสำหรับทหารกองประจำการกองทัพไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ 3) เพื่อนำเสนอนโยบายเชิงปฏิบัติในการใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ โดยผู้วิจัยได้วางแผนที่จะเลือกใช้แบบทดสอบก่อนและทดสอบหลัง (One Group Pretest-Posttest Design) คือก่อนทดลองจะทำการทดสอบเพื่อวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ และทำการทดสอบหลังจากดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการฝึกอบรมที่พัฒนาแล้ว ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการฝึกทหารกองประจำการและระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ เป็นขั้นตอนในการหาข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรม มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1) ศึกษาสภาพการฝึกทหารกองประจำการ จากการศึกษาข้อมูลหลักสูตรการฝึกทหารกองประจำการจากเอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำความรู้ ข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของการฝึกอบรมทหารกองประจำการ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ไปตรวจความตรงตามเนื้อหา และปรับแก้ให้สมบูรณ์ แล้วดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาหน่วยฝึกทหารกองประจำการ และครูฝึกทหารกองประจำการ รวบรวมแล้วสรุปผล

2) ศึกษาระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการจากการศึกษาจิตสำนึกสาธารณะ และเกณฑ์การวัดผลจากเอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อจัดทำแบบสอบถามเพื่อวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ จากนั้นนำแบบสอบถามตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และความเที่ยง แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับทหารกองประจำการจำนวน 389 นาย วิเคราะห์ค่าทางสถิติ รวบรวม วิเคราะห์ และสรุปผล

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ โดยใช้การผสมผสานระหว่างแนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่ และแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1) นำข้อมูลสภาพ ปัญหาการฝึกอบรมทหารกองประจำการ และระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการทั่วประเทศที่ได้จากผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มาวิเคราะห์เพื่อจัดทำร่างรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ โดยนำการเรียนรู้ผู้ใหญ่และการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมมาเป็นขั้นตอนหลักของรูปแบบการฝึกอบรม ประกอบไปด้วย ขั้นตอนเตรียมความพร้อม ขั้นการยึดโยงการมีส่วนร่วม ขั้นการให้ความร่วมมือกับชุมชน ขั้นสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ขั้นเตรียมความพร้อมก่อนให้บริการชุมชน ขั้นการให้บริการชุมชน ขั้นการสะท้อนคิด และขั้นการประเมินผล

2) นำร่างรูปแบบที่ได้ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา จากนั้นนำรูปแบบไปทดลองใช้กับกลุ่มทหารกองประจำการ จำนวน 30 นายที่หน่วยกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 ระยะเวลา 15 วัน ตั้งแต่วันที่ 22 กรกฎาคม 2559 – 5 สิงหาคม 2559 แล้วรวบรวม วิเคราะห์ และสรุปผล

3) วิเคราะห์ผลระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการก่อนและหลังฝึกอบรมเปรียบเทียบกัน โดยใช้แบบสอบถามเพื่อวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะที่ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และทดลองใช้เก็บแล้วในขั้นตอนที่ 1 แล้วมาดำเนินการวัดผล จากนั้นก็นำมาวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์ค่าสถิติ และสรุปผล

4) รวบรวมผลการแสดงพฤติกรรมด้านจิตสำนึกสาธารณะ โดยใช้แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมที่ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาแล้ว มาใช้การเก็บข้อมูลทุกวันตลอดระยะเวลาฝึกอบรม จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสรุปผล

5) รวบรวมผลของปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูฝึกทหารกองประจำการจำนวน 3 นาย และการสนทนากลุ่มสำหรับทหารกองประจำการ จำนวน 30 นาย หน่วยกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 เมื่อวันที่ 7 และ 9 กันยายน 2559 จากนั้นนำมาวิเคราะห์ และสรุปผล

6) ได้รูปแบบการฝึกอบรมโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่และการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งประกอบไปด้วยความเชื่อ แนวคิด บริบท ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และกระบวนการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ

ขั้นตอนที่ 3 การนำเสนอนโยบายเชิงปฏิบัติในการใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ เมื่อนำรูปแบบการฝึกอบรมไปทดลองใช้ และวิเคราะห์ร่วมกับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยสนับสนุน ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข ซึ่งขั้นตอนนี้จะเป็น

ประโยชน์ในการนำข้อเสนอแนะไปใช้ในอนาคต มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย คือนำผลที่ได้ทั้งหมด มาทำร่างนโยบายเชิงปฏิบัติการเพื่อนำรูปแบบการฝึกอบรมไปใช้ และนำร่างนโยบายนั้นไปสัมภาษณ์ ผู้บริหารของกองทัพไทย เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของการนำนโยบายเชิงปฏิบัติการไปใช้

สรุปผลวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการฝึกทหารกองประจำการและระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาหน่วยฝึกทหารกองประจำการและครูฝึกทหารกองประจำการ ได้ผล ดังนี้

1.1 การฝึกอบรมทหารกองประจำการกองทัพไทยแยกตามเหล่าทัพ จะใช้เนื้อหาและตำรา การฝึกของกรมยุทธศึกษาทหารบก ซึ่งเนื้อหาและตำราดังกล่าวจะมีการปรับปรุง แก้ไขให้ทันสมัยขึ้น ทุกปี โดยพิจารณาจากเนื้อหาหลักสูตรการฝึกอบรม จะเน้นไปในด้านการฝึกบุคคลท่ามือเปล่า การฝึกบุคคลท่าอาวุธ การฝึกยุทธวิธีการรบ การปฐมพยาบาลเบื้องต้น รวมทั้งมีการปลูกฝังอุดมคติการ รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความสามัคคี และการเสียสละเพื่อส่วนรวม ซึ่งในการฝึกอบรม ทหารกองประจำการดังกล่าว จะทำให้ทหารกองประจำการนั้นมีวินัย และความรับผิดชอบมากยิ่งขึ้น การทำงานในบทบาทของทหารกองประจำการนั้นเป็นการปฏิบัติงานเพื่อช่วยเหลือสังคมอย่างชัดเจน แต่การปฏิบัติงานของทหารกองประจำการส่วนใหญ่จำเป็นต้องปฏิบัติงานตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์จึงมีบางส่วนที่เห็นว่าทหารกองประจำการเต็มใจในการปฏิบัติหน้าที่ แต่อีก ส่วนก็ยังคงไม่มั่นใจเพราะทหารกองประจำการไม่สามารถขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาได้ หรืออาจถูกโน้มน้าวให้ปฏิบัติงานก็เป็นได้ ซึ่งสอดคล้องกับ

1.2 ผลของระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการทั่วประเทศ พบว่า ทหารกอง ประจำการส่วนใหญ่ มีระดับจิตสำนึกในระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนเท่านั้น ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 38.3

2. ผลการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ โดยใช้การผสมผสานระหว่างแนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่ และแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ผู้วิจัย ดำเนินการฝึกอบรมให้กับทหารกองประจำการหน่วยกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 จำนวน รวม 30 นาย รวมทั้งแบบสอบถามเพื่อวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการทั้งก่อน และหลังการฝึกอบรม และผู้วิจัยยังใช้สังเกตแบบมีส่วนร่วมเพื่อศึกษาพฤติกรรมจิตสำนึกสาธารณะ ของทหารกองประจำการ ได้ผล ดังนี้

2.1 ผลของการนำรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการไปใช้ตามแผนการเรียนรู้ในระยะเวลา 15 วัน ทหารกองประจำการส่วนใหญ่ตั้งใจและสนใจเรียนรู้กับทุกกิจกรรม ไม่เคยแสดงท่าทีว่าไม่พอใจหรือเหน็ดเหนื่อย รวมถึงยังมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทำกิจกรรม โดยเฉพาะชั้นการให้บริการชุมชน ในส่วนของการดำเนินการให้บริการชุมชน ทหารกองประจำการทุกกลุ่มได้ช่วยเหลือชุมชนตามเป้าหมายที่วางไว้ อีกทั้งยังให้บริการชุมชนในเรื่องอื่นๆ นอกเหนือจากแผนที่กำหนดไว้อีกด้วย

2.2 ผลของการสังเกตแบบมีส่วนร่วม พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่ตั้งใจและสนใจเรียนรู้กับทุกกิจกรรม ไม่เคยแสดงท่าทีว่าไม่พอใจหรือเหน็ดเหนื่อย รวมถึงยังมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทำกิจกรรม โดยเฉพาะชั้นการให้บริการชุมชน ในส่วนของการดำเนินการให้บริการชุมชน ทหารกองประจำการทุกกลุ่มได้ช่วยเหลือชุมชนตามเป้าหมายที่วางไว้ อีกทั้งยังให้บริการชุมชนในเรื่องอื่นๆ นอกเหนือจากแผนที่กำหนดไว้อีกด้วย

2.3 ผลของระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ พบว่า ทหารกองประจำการมีระดับจิตสำนึกสาธารณะเพิ่มขึ้น ภายหลังจากที่ได้รับการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะแล้ว โดยมีจิตสำนึกสาธารณะระดับการนึกถึงประโยชน์ส่วนรวมเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 26.6

2.4 ผลของการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกครูฝึกทหารกองประจำการ พบว่า การวางแผนและการลงมือปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ส่วนปัจจัยภายใน ครูฝึกทหารกองประจำการส่วนใหญ่ เห็นว่า ความคิดของผู้เรียน และการลงมือทำ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกสาธารณะ เนื่องจากความคิดเป็นตัวเริ่มที่จะทำให้เกิดการกระทำ โดยการร่วมแรงร่วมใจกัน เสียสละเพื่อส่วนรวม ส่วนปัจจัยภายนอกประกอบด้วยหลายปัจจัย คือ ผู้นำกลุ่มที่จะผู้ริเริ่มนำพากลุ่มไปลงมือปฏิบัติ คนในชุมชนที่จะมีส่วนร่วมและเป็นแรงสะท้อนการกระทำของผู้เรียน สภาพอากาศที่ไม่แน่นอนทำให้การทำงานไม่เป็นตามแผนที่วางไว้ แต่ก็จะเป็นตัวชี้วัดความตั้งใจของผู้เรียน ส่วนปัญหาและอุปสรรค ครูฝึกทหารกองประจำการส่วนใหญ่เห็นว่า ความไม่พร้อมของอุปกรณ์เป็นอุปสรรค แต่กลับช่วยให้ทหารกองประจำการร่วมมือกันมากขึ้น จนทำงานสำเร็จ

2.5 ผลจากการสนทนากลุ่มของทหารกองประจำการ พบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่ เห็นว่า ลักษณะที่การขอความช่วยเหลือผู้เหลือเป็นจุดเริ่มต้นของจิตอาสา และเมื่อได้ลงไปช่วยเหลือชุมชนจริงๆ จะทำให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะ ส่วนด้านปัญหาและอุปสรรค ทหารกองประจำการส่วนใหญ่ เห็นว่า เปรียบเสมือนแรงกระตุ้นเพื่อทำให้กลุ่มทหารกองประจำการร่วมมือกันมากขึ้นเพื่อให้

บรรลุเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ ในส่วนข้อเสนอแนะ ทหารกองประจำการส่วนใหญ่ เห็นว่า ต้องการให้มีการจัดกิจกรรมแบบนี้เรื่อยๆ และขอเพิ่มระยะเวลาของขั้นตอนการให้บริการชุมชน

2.6 ผลของพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ซึ่งมีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบดังนี้

1) ความเชื่อ โดยผู้วิจัยมีความเชื่อในศักยภาพของทหารกองประจำการว่าสามารถที่พัฒนาทักษะทางความคิด สามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องและสมบูรณ์เมื่อผู้เรียนถูกกระตุ้นด้วยความสนใจ ประสบการณ์และการสะท้อนคิด

2) แนวคิด ที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ประกอบด้วย แนวคิดและหลักการของการศึกษาระบบโรงเรียน การเรียนรู้ผู้ใหญ่ และการเรียนรู้โดยการใช้สังคม

3) บริบทของรูปแบบ ประกอบไปด้วย บริบทเชิงสังคมและวัฒนธรรม บริบทเชิงบรรยากาศ และบริบทเชิงทรัพยากร

4) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย กลุ่มเป้าหมาย ผู้จัดการฝึกอบรม พี่เลี้ยง ชุมชน และหน่วยสนับสนุน

5) กระบวนการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ประกอบด้วย การหาความจำเป็น การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม การกำหนดโครงการฝึกอบรม การดำเนินการฝึกอบรม และการประเมินผลและติดตามผลการฝึกอบรม โดยที่ขั้นตอนการดำเนินการฝึกอบรมมี 7 ขั้นตอนได้แก่

ขั้นตอนการสร้างความคุ้นเคย : เพื่อให้ผู้เรียนมีบรรยากาศที่เป็นมิตรต่อกัน สร้างความคุ้นเคยได้ เรียนรู้ที่จะอยู่ด้วยกัน การยอมรับความแตกต่างซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีกัน และฝึกทักษะทางการคิด

ขั้นตอนการสร้างความร่วมมือกับชุมชน : เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงปัญหาชุมชนและรับรู้ปัญหาชุมชนได้อย่างแท้จริง อีกทั้งเป็นการยึดโยงการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียนกับชุมชนด้วย

ขั้นตอนการสร้างเป้าหมายการเรียนรู้ : เพื่อให้ผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเองได้ โดยการเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับโครงการที่จะให้บริการชุมชน

ขั้นตอนการเตรียมความพร้อมก่อนให้บริการชุมชน : เพื่อให้ผู้เรียนทบทวนการบริการที่จะทำให้กับชุมชน พร้อมทั้งกำหนดบทบาทแต่ละบุคคล และเตรียมอุปกรณ์ ตลอดจนเตรียมร่างกายและจิตใจให้พร้อมก่อนเข้าให้บริการชุมชน

ขั้นตอนการให้บริการชุมชน : เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันกับชุมชน โดยผ่านการให้บริการชุมชนตามแผนการดำเนินการช่วยเหลือชุมชนที่ตั้งเป้าหมายไว้

ขั้นตอนการสะท้อนคิด : เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ผ่านการทบทวนการดำเนินการทุกขั้นตอน และสรุปเป็นการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ได้

ขั้นตอนการประเมินผล : เพื่อให้ผู้เรียนประเมินตัวเอง โดยพิจารณาจากความรู้สึกของตนเองและความพึงพอใจของชุมชน ซึ่งการประเมินผลนี้จะเป็นสิ่งคาดการณ์การกระทำในอนาคตของผู้เรียน

3. ผลของนำเสนอนโยบายเชิงปฏิบัติในการใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ เมื่อนำรูปแบบการฝึกอบรมไปทดลองใช้ และวิเคราะห์ร่วมกับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยสนับสนุน ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขแล้ว จึงดำเนินการเสนอนโยบายเชิงปฏิบัติการ ซึ่งขั้นตอนนี้จะเป็นประโยชน์ในการนำข้อเสนอแนะไปใช้ในอนาคต ได้ผลดังนี้

ผลของนโยบายเชิงปฏิบัติการในการนำรูปแบบไปใช้มีความเป็นไปได้ ประกอบไปด้วยนโยบายเชิงปฏิบัติการระดับยุทธศาสตร์ นโยบายเชิงปฏิบัติการระดับยุทธการ นโยบายเชิงปฏิบัติการระดับยุทธวิธี และนโยบายเชิงปฏิบัติการระดับบุคคล มีรายละเอียด ดังนี้

1) นโยบายเชิงปฏิบัติการระดับยุทธศาสตร์ เป็นนโยบายระดับกระทรวงกลาโหม โดยที่กระทรวงกลาโหมควรจะมีผลผลักดันให้ทหารกองประจำการมีขีดความสามารถในการช่วยเหลือประชาชนในทุกๆสถานการณ์ พัฒนาและเสริมสร้างความรู้ให้กับทหารกองประจำการเพื่อสามารถเป็นผู้นำชุมชนที่ดีได้ในอนาคต ทหารกองประจำการมีจิตอาสาและจิตสำนึกสาธารณะ และทหารกองประจำการมีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน

2) นโยบายเชิงปฏิบัติการระดับยุทธการ เป็นนโยบายของกองทัพ โดยที่กองทัพควรดำเนินการ ดังนี้ สนับสนุนให้ทหารกองประจำการอาสาและลงมือปฏิบัติในการพัฒนาและช่วยเหลือชุมชน พัฒนาขีดความสามารถของทหารกองประจำการ พัฒนาคู่มือฝึกทหาร และส่งเสริมให้ทหารกองประจำการเป็นผู้นำชุมชน

3) นโยบายปฏิบัติการระดับยุทธวิธี เป็นนโยบายของหน่วยปฏิบัติ โดยที่หน่วยปฏิบัติจะฝึกกำลังกับทุกภาคส่วนของสังคม ดำเนินการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะโดยใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะที่พัฒนาขึ้นเป็นประจำทุกปี ส่งเสริมการพัฒนาทักษะในด้านที่มีความจำเป็นในการใช้พัฒนาชุมชน ส่งเสริมและปลูกฝังการปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทน

4) นโยบายระดับบุคคล เป็นนโยบายสำหรับให้ทหารกองประจำการปฏิบัติ ดังนี้
ตระหนักรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมและชุมชน ให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมกับชุมชนและหน่วยปฏิบัติ
ในการช่วยเหลือชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียง ฝึกฝนทักษะทางความคิด ที่พร้อมแสดงความคิดเห็นในการ
ช่วยเหลือชาวบ้าน และฝึกฝนทักษะอื่นๆที่จะสามารถนำไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยเต็มศักยภาพของตน
และมีความพร้อมทั้งกายและใจอยู่เสมอ

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่และการ
เรียนรู้โดยการรับใช้สังคม เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ โดยมีเป้าหมาย
เพื่อพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ โดยการ
อภิปรายผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. สภาพปัญหาและระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการกองทัพไทย

การฝึกอบรมทหารกองประจำการจะใช้รูปแบบตามหลักสูตรการฝึกทหารใหม่ของกรม
ยุทธศึกษาทหารบก ซึ่งใช้การอบรมในเรื่องอุดมการณ์ความรักชาติ เข้ามาช่วยทำให้ทหารกอง
ประจำการนั้นมีจิตสำนึกที่จะช่วยพัฒนาประเทศ จากการปฏิบัติที่ผ่านมา ผู้ให้สัมภาษณ์ยังไม่มั่นใจ
ว่า ทหารกองประจำการนั้นออกไปช่วยเหลือสังคมเพราะต้องปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาหรือ
เพราะมีจิตสำนึกสาธารณะ หากพิจารณาคุณลักษณะของทหารที่สำคัญ คือ วินัย เชื่อฟังและปฏิบัติ
ตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา ซึ่งคุณลักษณะนี้อาจเป็นสิ่งที่ทำให้การปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะทำยาก
เนื่องจากการมีจิตสำนึกสาธารณะนั้น ทหารกองประจำการจะต้องมีความรู้สึกรู้สีกว่าอยากจะปฏิบัติเพื่อ
ส่วนรวม เพื่อสังคม เพื่อชุมชนโดยปราศจากการสั่งการ ทหารกองประจำการต้องมีความต้องการ
กระทำให้ส่วนรวมด้วยความเต็มใจ แต่หากการฝึกทหารกองประจำการอนุญาตให้ทหารกอง
ประจำการสามารถที่จะปฏิบัติตามความรู้สึกหรือความคิดของตนได้ การบังคับบัญชาทหารกอง
ประจำการก็อาจเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก แต่ในปัจจุบันนี้การช่วยเหลือประชาชนเป็นภารกิจหลัก
ของทหารกองประจำการและความมุ่งหมายของกองทัพที่ต้องการให้ทหารกองประจำการเป็นผู้นำ
ท้องถิ่นได้ภายหลังจากการปลดกองประจำการ จึงจำเป็นต้องมีเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของ
ทหารกองประจำการ ซึ่งขณะนี้ยังไม่มีปรากฏในหลักสูตรการฝึกทหารกองประจำการ

นอกจากนี้ ระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการทั่วประเทศ พบว่า ทหาร
ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน คิดเป็นร้อยละ
38.3 ซึ่งใกล้เคียงกับทหารกองประจำการที่มีระดับจิตสำนึกระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม คิด

เป็นร้อยละ 35.0 และสุดท้ายคือ ทหารกองประจำการที่มีจิตสำนึกสาธารณะระดับการนึกถึงประโยชน์ส่วนรวม คิดเป็นร้อยละ 26.7 หากพิจารณาข้อมูลพื้นฐานของผู้สอบแบบสอบถามจะพบว่า ทหารกองประจำการส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่เข้ามาเป็นทหารกองประจำการมากกว่า 1 ปี 6 เดือน แสดงว่า การที่ทหารกองประจำการได้ปฏิบัติงานช่วยเหลือประชาชนมาแล้วประมาณ 6 เดือนถึง 1 ปี ช่วยเสริมสร้างให้ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะจริง แต่ส่วนใหญ่จะเกิดจิตสำนึกสาธารณะระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนสูงกว่าจิตสำนึกสาธารณะระดับปฏิบัติการเพื่อสังคม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเกิดจิตสำนึกสาธารณะจะต้องเกิดจากความรู้อิสระของตัวเองที่อยากจะช่วยเหลือสังคมมากกว่าที่จะเกิดจากหน้าที่ในการช่วยเหลือสังคม

สุวิทย์ เมษินทรีย์ (2559) กล่าวว่า เสาหลักในการพัฒนาประเทศไปสู่ประเทศไทย 4.0 ประกอบไปด้วย 3 เสาหลัก คือ เสาหลักด้านการศึกษา เสาหลักด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และเสาหลักด้านวัฒนธรรม โดยเสาหลักด้านวัฒนธรรมนี้ จะเปลี่ยนคนไทยให้เป็นคนไทย 4.0 คือ คนไทยที่มีความรู้ ทักษะ ความสามารถสูง, คนไทยที่มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม, คนไทยที่เป็น Digital Thai และคนไทยสากล (Global-Thai) ซึ่งการจะเป็นคนไทย 4.0 นั้นต้องมีการเรียนรู้ 4 เรื่องที่สำคัญคือ การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างแรงดลใจให้มีชีวิตอยู่อย่างมีความหมาย การเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการรังสรรค์สิ่งใหม่ การเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะ โดยยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง และการเรียนรู้เพื่อมุ่งสร้างการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ จะเห็นว่าการสร้างคนไทย 4.0 นี้ ยังไม่ใช่ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมของการฝึกทหารกองประจำการในปัจจุบันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา แคล้วปลอดทุกข์ (2535) ที่พบว่า การฝึกทหารกองประจำการจะมุ่งเน้นความรู้ในวิชาการทหารเบื้องต้นที่จำเป็นต้องทราบ คือ วิชาทหารทั่วไป ให้มีความรู้ในเรื่องการติดต่อสื่อสาร การอ่านแผนที่และการใช้เข็มทิศ, การปฐมพยาบาลและสุขอนามัย, การข่าวเบื้องต้น, การระเบิดทำลายทุระเบิดและการระเบิด และการป้องกันนิวเคลียร์ ชีวะและเคมี เป็นบุคคลวิชาการใช้อาวุธ ให้มีความรู้ในเรื่องอาวุธประจำกาย ลูกกระเบิดขว้างและการใช้ดาบปลายปืน วิชายุทธวิธี ให้มีความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการรบเป็นบุคคลและเป็นหน่วยขนาดใหญ่ การพรางและการซ่อนพราง การฝึกถอดใต้กระสุนวิธี และวิชาวิชาการอบรมทั่วไป ให้มีความรู้เรื่องคุณลักษณะของทหาร แบบธรรมเนียมทหาร คุณธรรมทหาร มารยาทละวินัยทหาร หน้าที่พลเมืองดี ความรักและการป้องกันประเทศชาติ

Sigmund Freud (1856-1939) กล่าวถึง จิตสำนึก (Conscious Mind) ว่าเป็นสถานะที่บุคคลรับรู้ตามประสาทสัมผัสทั้งห้า ที่บุคคลจะมีความรู้ตัวตลอดเวลาที่กำลังทำอะไรอยู่ คิดอะไรอยู่ โดยที่ควบคุมการกระทำส่วนใหญ่อยู่ในระดับรู้ตัว (Awareness) และเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมา โดยมีเจตนาและมีจุดมุ่งหมาย จิตสำนึกเป็นส่วนที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมสอดคล้องกับหลักความ

เป็นจริงในสถานการณ์ต่างๆ โดยอาศัยหลักแห่งเหตุผล และศีลธรรมที่ตนเองเชื่อถือเพื่อเป็นแนวทางในการแสดงพฤติกรรม รวมทั้ง สมพงษ์ สิงหะพล (2542) กล่าวว่า จิตสำนึกเป็นเรื่องของจิตใจ เป็นความรู้สึกนึกคิดภายในบุคคลที่เกิดขึ้นด้วยการเรียนรู้ และเมื่อจิตสำนึกเกิดขึ้นแล้วก็ยากที่จะหยุดหรือทำให้จิตสำนึกหมดหายไป คนที่มีจิตสำนึกที่ดีจะประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสม และใช้จิตสำนึกของตนเพื่อประโยชน์ต่อสิ่งต่างๆ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546) กล่าวว่า การมีจิตสำนึกสาธารณะ หรือ การรับผิดชอบต่อสังคม คือการแสดงออกที่ไม่ยึดประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง ชอบมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความยินดีและเต็มใจ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง หลุ่ย อางปรุ (2544) ที่กล่าวว่า จิตสำนึกสาธารณะ หมายถึงความตระหนักของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ความรู้สึกปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคม และต้องการเข้าไปแก้วิกฤตการณ์ โดยรับรู้สิทธิควบคู่ไปกับหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสำนึกถึงพลังของตนที่สามารถร่วมแก้ปัญหาได้ และลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ โดยการเรียนรู้และแก้ไขร่วมกันกับคนในสังคม นอกจากนี้ ศักดิ์ สุนทรเสณี (2531) กล่าวว่า จิตสำนึกเป็นมิติหนึ่งของเจตคติและเป็นส่วนหนึ่งของการรับรู้ทางจิตใจซึ่งเกิดขึ้นก่อนการเกิดพฤติกรรม โดยมี 3 องค์ประกอบ คือการรู้ ความรู้สึกทางจิตใจ และพฤติกรรม หมายถึง ถ้าเรารู้สิ่งหนึ่งในทางที่ดี เราก็จะมีเจตคติต่อสิ่งนั้นในทางที่ดี เกิดความรู้สึกดีซึ่งจะเป็นแรงส่งเสริมให้เรากระทำดี หากถ้าเรารู้สิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางไม่ดี เราก็จะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น ก็ารู้สึกไม่ดี และเราก็จะไม่กระทำสิ่งนั้นๆ กอปรกับ ศุภรัตน์ รัตนमुखย์ (2548) กล่าวว่า การอาสาจะเป็นการต่อยอดความคิดด้านการมีจิตสำนึกสาธารณะซึ่งจะนำไปสู่ระบบการทำกิจกรรมเพื่อสังคม การอาสานั้นจะพัฒนาด้านจิตใจ สังคม การเรียน และการทำงาน

การพัฒนาให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ระดับการปฏิบัติเพื่อสังคม อนุชาติ พวงสำลี และวีรบูรณ์ วิสารทสกุล (2541) กล่าวว่า การมีจิตสำนึกสาธารณะเป็นสิ่งสำคัญและมีความหมายมากในสังคม จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ซึ่งหมายถึง ชุมชนมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน สมาชิกทุกคนร่วมกันมองอนาคต พร้อมทั้งเรียนรู้และทำความเข้าใจ โดยรวมกันคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์สถานการณ์ ความเปลี่ยนแปลงควบคู่ไปกับการปฏิบัติ อีกทั้ง สุมาลี สังข์ศรี (2545) กล่าวว่า การศึกษานอกระบบเป็นกิจกรรมการศึกษารูปแบบใหม่ที่จะทำให้ผู้เรียนได้ความรู้ ทักษะ ทักษะคติในการดำเนินชีวิต เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะตลอดจนความรู้ที่เป็นพื้นฐานต่อการดำรงชีวิต และปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา

การสร้างคนให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะ ควรมุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติ ซึ่งการเรียนรู้ด้วยการลงมือทำหรือการเรียนรู้จากประสบการณ์ไม่เพียงแต่เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ แต่ยังเหมาะสมกับการปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะด้วย Knowles (1995) กล่าวว่า แนวทางการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของผู้ใหญ่ ควรเน้นการเรียนรู้จากการทดลองและการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

เน้นการปฏิบัติและการนำไปใช้ และเรียนรู้จากประสบการณ์นั้นๆ กอปรกับ อาชัญญา รัตนอุบล (2551) ผู้ใหญ่เน้นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมหรือผ่านประสบการณ์มากกว่าการเรียนรู้ผ่านทฤษฎีปฏิบัติ เมื่อบุคคลได้ลงมือกระทำ ได้เกิดประสบการณ์โดยตรง จะได้รู้จักคิด สามารถสะท้อนความคิด และไตร่ตรองอย่างรอบคอบ จะนำไปสู่การเรียนรู้อย่างมีเป้าหมายของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ สมพงษ์ สิงหะพล (2542) รูปแบบการสร้างจิตสำนึกสาธารณะควรเริ่มจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ เพราะจะทำให้การปรับเปลี่ยนความรู้ของผู้ใหญ่มีคุณค่าและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เมื่อผู้เรียนได้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมแล้ว ผู้เรียนก็ควรนำการเรียนรู้้นั้นมา ทบทวน พินิจ พิจารณา ใคร่ครวญกับตัวเองโดยรอบคอบอย่างใช้สติว่า กิจกรรมที่ผ่านมาเป็นอย่างไร มีประสบการณ์ด้านบวกและด้านลบอะไรบ้าง การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นใหม่นั้นมีประโยชน์กับผู้เรียนหรือไม่ จะถ้าในอนาคตเผชิญกับสถานการณ์เช่นนี้ ผู้เรียนจะประยุกต์ใช้การเรียนรู้ได้อย่างไร

Jacoby (1996) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม คือ รูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่ผู้เรียนผูกมัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์และชุมชนไว้รวมโครงสร้างรูปแบบการสะท้อนคิด เพื่อทำให้ประสบความสำเร็จตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการ Weigert (1998) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม หมายถึง การเรียนการสอนที่ผู้เรียนทำกิจกรรมให้กับสังคมจากความต้องการหรือปัญหาของชุมชนอย่างมีความหมายมีการเตรียมการอย่างเป็นระบบและบูรณาการ โดยการไตร่ตรองจากการกระทำ ทั้งนี้งานต้องได้รับการประเมินทั้งด้านวิชาการและด้านการรับใช้สังคม นอกจากนี้ ทิศนา แคมณี (2545) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเป็นการดำเนินการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ในการรับใช้สังคม โดยผู้เรียนต้องเข้าไปสำรวจความต้องการของชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะเรียน นอกจากนั้น จะเข้าไปวางแผนการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ โดยการลงมือปฏิบัติการรับใช้สังคมตามแผน และนำประสบการณ์ทั้งหลายที่ได้รับมาพิจารณา ไตร่ตรองจนกระทั่งเกิดความคิดรวบยอด ตลอดจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆได้ งานวิจัยของ จุรี ทัพวงษ์ (2552) พบว่า การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับจิตสำนึกสาธารณะและมีประสิทธิผลมากที่สุด เพราะมีการลงมือปฏิบัติและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ที่มีจุดมุ่งหมาย (ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของงานวิจัยของพันธ์ทิพย์ เหล่าหาโคตร (2551) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมมีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐนันท์ วิริยะวิทย์ (2554) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขานิติศาสตร์ที่เรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ผลของการใช้การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม นักศึกษาได้รับความรู้ตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม

จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างมีนัยสำคัญ

2. การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะที่เหมาะสมสำหรับทหารกองประจำการ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านความเชื่อของผู้วิจัยว่า ทหารกองประจำการสามารถที่พัฒนาทักษะทางความคิด สามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องและสมบูรณ์เมื่อผู้เรียนถูกกระตุ้นด้วยความสนใจ ประสบการณ์และการสะท้อนคิด องค์ประกอบด้านแนวคิดที่ใช้แนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน การเรียนรู้ผู้ใหญ่ และการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม มาสนับสนุน และมีองค์ประกอบด้านบริบท ซึ่งบริบทเชิงสังคมและวัฒนธรรมว่า ชุมชนควรมีลักษณะเป็นชุมชนชนบท ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักรู้ปัญหาสังคมและการช่วยเหลือสังคม บริบทเชิงบรรยากาศว่า การฝึกอบรมเป็นลักษณะเปิด ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอิสระทางความคิด และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยใจจริง และบริบทเชิงทรัพยากรที่ประกอบด้วยทรัพยากรภายในชุมชน ทรัพยากรภายในหน่วยทหาร และทรัพยากรภายนอกหน่วยทหาร นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบในส่วนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่ ทหารกองประจำการ ผู้จัดการฝึกอบรม ครูฝึกทหารกองประจำการ ชุมชน และหน่วยสนับสนุนที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมถึงมีองค์ประกอบด้านกระบวนการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะที่เป็นองค์ประกอบสุดท้าย ประกอบไปด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการสร้างความคุ้นเคย ขั้นการสร้างความร่วมมือกับชุมชน ขั้นการสร้างเป้าหมายการเรียนรู้ ขั้นการเตรียมความพร้อมก่อนลงชุมชน ขั้นการให้บริการชุมชน ขั้นสะท้อนคิด และขั้นประเมินผล เมื่อพิจารณาตามขั้นตอนการฝึกอบรม พบว่า ขั้นการสร้าง ความคุ้นเคยเป็นการทำให้ทหารกองประจำการมีความไวใจ ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ขั้น การสร้างความร่วมมือ ทหารกองประจำการรับรู้และเข้าใจปัญหาชุมชน โดยทหารกองประจำการจะรู้ ความสนใจและความต้องการของตนเองที่จะเข้าไปช่วยเหลือสังคม ขั้นการสร้างเป้าหมายการเรียนรู้ ทหารกองประจำการจะออกแบบกิจกรรมเพื่อชุมชน ตลอดจนประเมินผลด้วยตัวเอง ขั้นการเตรียม ความพร้อม ทหารกองประจำการจะคิดทบทวนอีกครั้งกับสิ่งที่ตัวเองจะปฏิบัติ และเตรียมพร้อมทุก ด้าน ขั้นการให้บริการชุมชน ทหารกองประจำการจะลงมือปฏิบัติเพื่อชุมชน ขั้นการสะท้อนคิด ทหารกองประจำการจะได้ตรงทุกขั้นตอนของกิจกรรมเพื่อพิจารณาการเรียนรู้ที่ตัวเองได้รับ ทั้งนี้ ทหารกองประจำการต้องร่วมมือกับกลุ่มและชุมชนตลอดด้วย รูปแบบการฝึกอบรมนี้ใช้สำหรับทหาร กองประจำการซึ่งถือเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งขั้นตอนการฝึกอบรมสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้ผู้ใหญ่ ซึ่งเมื่อ

นำรูปแบบการฝึกอบรมดังกล่าวไปใช้แล้ว พบว่า ระดับจิตสำนึกสาธารณะระดับการนึกถึงประโยชน์ส่วนรวมของทหารกองประจำการหลังจากฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 56.6 ซึ่งมากกว่าระดับจิตสำนึกสาธารณะระดับการนึกถึงประโยชน์ส่วนรวมก่อนการฝึกอบรม ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 30.0 อยู่ร้อยละ 26.6

ความเชื่อของผู้วิจัยว่า ทหารกองประจำการสามารถที่พัฒนาทักษะทางความคิดสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องและสมบูรณ์เมื่อผู้เรียนถูกกระตุ้นด้วยความสนใจ ประสบการณ์และการสะท้อนคิด เนื่องจากผู้เรียนเป็นผู้ใหญ่การเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการหรือความสนใจ จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ใหม่ และผู้เรียนจะคิดทบทวน ไตร่ตรองการเรียนรู้ใหม่เชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางความคิด เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของ Knowles (1980) การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะมีสมมติฐาน 4 ด้าน ได้แก่ มโนทัศน์ของผู้เรียน ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ด้วยการนำตัวเองมากขึ้น ประสบการณ์ของผู้เรียน ผู้ใหญ่จะใช้ประสบการณ์เป็นพื้นฐานในการเปิดกว้างและเรียนรู้สิ่งใหม่ ความพร้อมในการเรียน ผู้ใหญ่เกิดความต้องการเรียนรู้เพื่อในการแก้ปัญหาในชีวิตจริงลงปฏิบัติจริงได้ทันทีทันใด และเป้าหมายในการเรียนรู้ ผู้ใหญ่มีกระบวนการพัฒนาการเพิ่มขีดความสามารถเพื่อเติมเต็มศักยภาพชีวิต

บริบทเชิงสังคมและวัฒนธรรมจากงานวิจัย พบว่า สังคมที่มีลักษณะเป็นสังคมชนบท มีลักษณะความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ผู้เรียนสามารถเข้าถึงชุมชนได้ คนในชุมชนมีอัธยาศัยดี คนในชุมชนมีกิจกรรมร่วมกันอยู่เสมอ และยินดีที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับผู้เรียน จะส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนจนเกิดจิตสำนึกสาธารณะได้ สอดคล้องกับ ประไพพิศ โอบารวัฒน์ (2548) ศึกษาเรื่องกระบวนการเกิดจิตสำนึกสาธารณะของชุมชนบางลำพู พบว่า ประชาคมบางลำพูมีบทบาทในการสร้างกิจกรรมทางสังคมบนพื้นที่สวนสันติชัยปราการ จึงทำให้เกิดการรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมสังคม ซึ่งกิจกรรมทางสังคมนี้ทำให้เกิดอัตลักษณ์ชุมชน และนำพามาซึ่งจิตสำนึกสาธารณะ เนื่องจากกิจกรรมทางสังคมก่อนให้เกิดความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของร่วมกัน ส่วนของบริบทเชิงบรรยากาศที่ผู้วิจัยดำเนินการมีลักษณะเป็นการฝึกอบรมลักษณะเปิด มีความยืดหยุ่น ผู้เรียนมีอิสระทางความคิด และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นการจัดบรรยากาศที่มีความเหมาะสมต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับอาชัญญา รัตนอุบล (2544) กล่าวว่า การเรียนการสอนของการศึกษานอกระบบโรงเรียน เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รวมทั้งกิจกรรมการเรียนการสอน จะจัดในสภาพแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตประจำวันของผู้เรียน กิจกรรมมีลักษณะยืดหยุ่นและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ได้ดี และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่

ผู้ที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ ได้แก่ 1) กลุ่มเป้าหมายหรือผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนจะต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้ ชอบช่วยเหลือผู้อื่น และสามารถปฏิบัติงานให้ชุมชนด้วยความเต็มใจ 2) ผู้จัดการฝึกอบรม ซึ่งจะต้องเข้าใจผู้เรียน กระตุ้นทักษะทางความคิดของผู้เรียน และเรียนรู้ร่วมกันกับผู้เรียน 3) พี่เลี้ยง เป็นผู้ที่ดูแลผู้เรียนอย่างใกล้ชิด ผู้เรียนให้ความเชื่อใจและเคารพ และสามารถเรียนรู้ร่วมกันกับผู้เรียนได้ 4) ชุมชน ซึ่งต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าถึงปัญหา และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับผู้เรียน และ 5) หน่วยสนับสนุน จะเป็นผู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ อัญธิกา ชั่งกฤษ (2554) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นประกอบด้วย 1) ความตระหนักในปัญหาและการเปลี่ยนแปลง โดยทุกคนรู้สึกว่าเป็นปัญหาของตน เห็นความสำคัญของการเสียสละ ทำงานเพื่อชุมชนด้วยความสมัครใจ และมีส่วนร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง 2) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึงผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความสามารถในการกระตุ้นให้คิด และสร้างความตระหนักในการมีส่วนร่วม 3) สถาผู้นำ เป็นผู้ที่ทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาชุมชน สมาชิกให้ความเชื่อถือ เป็นแบบอย่าง กล่าวคิด กล่าวทำ 4) การรวมกันภายในชุมชน เป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ พลังความสามัคคี การสร้างพื้นที่การมีส่วนร่วม และมีเรื่องราวให้พูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และ 5) การสนับสนุนของภาคีเครือข่าย เป็นความร่วมมือขององค์กรภายในและภายนอกชุมชน ในการให้การสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ ควบคู่กับการส่งเสริมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชน

ลักษณะเด่นของรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะคือการให้ทหารกองประจำการเกิดกระบวนการคิดและการปฏิบัติด้วยตัวเองทุกขั้นตอน โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการสร้างความรู้ความคุ้นเคย ทหารกองประจำการแต่ละคนจะตัดสินใจว่าตัวเองเหมาะกับกิจกรรมใด อย่างไร รวมทั้งบทบาทตัวเองต่อกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งทหารกองประจำการแต่ละคนไม่เพียงแต่เรียนรู้ตัวเองมากยิ่งขึ้นแต่ยังเรียนรู้ทหารกองประจำการคนอื่นๆ ในการเข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มขึ้นด้วย ในขั้นตอนการสร้างความร่วมมือกับชุมชน ทหารกองประจำการต้องเป็นผู้เลือกชุมชนเป้าหมายด้วยตัวเอง และต้องหาวิธีดำเนินการสอบถามให้ได้มาซึ่งการเข้าถึงปัญหาชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งทหารกองประจำการต้องนำข้อมูลเหล่านั้นมาสร้างเป้าหมายการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 3 เพื่อให้ทหารกองประจำการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของตัวเองให้ตอบสนองกับความต้องการของชุมชน แล้วก็จะเตรียมความพร้อมของตัวเอง ในการทบทวนบทบาท สิ่งที่จะต้องปฏิบัติ รวมถึงอุปกรณ์ให้พร้อมก่อนในขั้นตอนที่ 4 จากนั้นในขั้นตอนการให้บริการชุมชน ทหารกองประจำการจะใช้เวลาามากที่สุดในขั้นตอนนี้ เพื่อเรียนรู้ทุกจังหวะ ทุกขั้นตอน ทุกการลงมือกระทำกิจกรรมให้กับชุมชน ซึ่งบางคนอาจต้องการทำกิจกรรมเพิ่มให้ชุมชนมากกว่าที่เตรียมมาก็ได้ ต่อมาในขั้นตอนสะท้อนคิด ทหารกองประจำการได้มี

เวลาอยู่กับกลุ่ม อยู่กับตัวเองเพื่อพิจารณา ไตร่ตรอง ทบทวนสิ่งที่ตัวเองลงมือปฏิบัติทั้งหมด เพื่อพิจารณาการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงที่ได้ จนถึงขั้นประเมินผลซึ่งเป็นขั้นสุดท้ายว่า ทหารกองประจำการภูมิใจในการให้บริการชุมชนของตนเองหรือไม่ แล้วทหารกองประจำการจะสามารถคิดและวางแผนการกระทำของตัวเองในอนาคตได้ต่อไป ทั้งนี้ การทำกิจกรรมทุกขั้นตอนจะมีการสะท้อนคิดและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างตัวผู้เรียนและกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักและใส่ใจในทุกขั้นตอนกิจกรรมที่จะทำให้กับชุมชน จะเห็นว่า การฝึกให้ทหารกองประจำการรู้จักคิด ตระหนักรู้ปัญหาชุมชนแท้จริง จนกระทั่งเกิดความต้องการในการช่วยเหลือชุมชนตามศักยภาพของตัวเอง รวมถึงได้สะท้อนคิด และประเมินผลการกระทำทั้งหมด ส่งผลให้ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะเพิ่มมากขึ้น

การฝึกอบรมที่ทหารกองประจำการเข้าร่วมนั้นถือเป็นแนวทางของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เนื่องจากผู้วิจัยเปิดให้ผู้เรียนตัดสินใจเข้าร่วมการฝึกอบรมอย่างอิสระแล้วแต่ความต้องการของผู้เรียน ซึ่งการฝึกอบรมนี้จะไปเติมเต็มทักษะให้กับผู้เรียน สอดคล้องกับ เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2553) ว่าการศึกษานอกระบบโรงเรียนพัฒนาคนให้รู้จักตัดสินใจ รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเองมีอิสรภาพจากสิ่งแวดล้อมมากที่สุด โดยมีวิธีการเป็นส่วนประกอบที่ทำให้คนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ในการฝึกอบรมจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการจะดำเนินการโดยเน้นให้ทหารกองประจำการมีทักษะทางความคิดและช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ อาชญญา รัตนอุบล (2544) ว่าปรัชญาการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนยึดหลักการเรียนรู้เพื่อชีวิตจริง ส่วนใหญ่จะเป็นการเรียนรู้จากการทำงาน เป็นการศึกษาที่เน้นให้คนรู้จักคิด รู้จักตัดสินใจและสามารถนำประโยชน์ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

ทหารกองประจำการที่เข้ารับการอบรมนั้นมีอายุระหว่าง 20-22 ปี ซึ่งถือเป็นวัยผู้ใหญ่ การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะเรียนรู้ด้วยการกระทำในสิ่งที่ตนสนใจ และไตร่ตรอง ทบทวนกับประสบการณ์ที่มีในอดีต แล้วประเมินผลว่าจะกระทำต่อหรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับ Brookfield (1986) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ผู้ใหญ่พบว่า ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อกระบวนการเรียนรู้มีปัจจัย ดังนี้ 1) ความสนใจ ต้องเป็นไปตามความต้องการของผู้ใหญ่ เพราะผู้ใหญ่ไม่ชอบความอึดอัดและการบังคับ 2) ความไว้วางใจ คือ ยอมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม เปิดเผยตนเอง ให้ถามคำถาม 3) ความร่วมมือ โดยให้ตั้งแต่การออกแบบการเรียน เลือกวิชา และการประเมินการเรียนรู้ 4) การปฏิบัติ เนื่องจากเกิดการทดลองอย่างต่อเนื่องและได้สะท้อนกลับสิ่งที่เรียนรู้ เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ และ 5) การคิดอย่างมีจิตวิญญาณ ผู้ใหญ่ต้องการคิดด้วยตนเอง วิเคราะห์วิพากษ์จากค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรม กอปรกับ อาชญญา รัตนอุบล (2547) กล่าวว่า การเรียนรู้จากกรปฏิบัติเป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ ความคิด ทักษะ ทศนคติ ค่านิยมของ

ตนเองขึ้น โดยผู้เรียนได้คิดแก้ไขปัญหา คิดคำถามของตนเอง แสวงหาคำตอบด้วยการลงมือปฏิบัติ กระทำจริงทั้งในสถานการณ์จริงและสถานการณ์จำลอง และมีการวิพากษ์วิจารณ์ การอภิปราย การพิจารณา การไตร่ตรอง การทบทวน และการสะท้อนคิดของตนออกมา

การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมเป็นการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติ ผู้วิจัยเห็นได้ชัดเจนว่า ทหารกองประจำการเกิดการเรียนรู้ได้ชัดเจนเมื่อได้ปฏิบัติในพื้นที่จริง นอกจากนี้ทหารกองประจำการส่วนใหญ่ยังเกิดจิตสำนึกสาธารณะในชั้นการให้บริการชุมชนด้วย การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมไม่ได้เกิดขึ้นในขั้นตอนการปฏิบัติเพื่อสังคมอย่างเดียว แต่ทหารกองประจำการเริ่มเรียนรู้ตั้งแต่ขั้นตอนการสร้างร่วมมือกับชุมชน การสร้างเป้าหมายการเรียนรู้ การเตรียมความพร้อม การปฏิบัติเพื่อสังคม การสะท้อนคิด และการประเมินผล ขั้นตอนเหล่านี้เป็นขั้นตอนส่งผลให้การเรียนรู้มีความหมาย และชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้นจนเกิดจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับ Erickson and Anderson (1997) กล่าวถึง การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมว่าเป็นวิธีการเชื่อมโยงการเรียนรู้ทางวิชาการและการรับใช้สังคมเข้าด้วยกัน การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเกิดมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ แต่ผู้เรียนจะสังเคราะห์ความรู้ใหม่จากการฝึกปฏิบัติในชีวิตของผู้เรียน ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม และสะท้อนคิดจากการสังเกต สรุปเป็นความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรมและนำไปทดลองใช้ นอกจากนี้ Mittlefehldt (1997) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม มีความหมายเช่นเดียวกับการเรียนรู้โดยการกระทำ ผู้เรียนจะเรียนรู้โดยการกระทำที่สังคมต้องการ ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงระหว่างห้องเรียนและชุมชน นักเรียนจะมีความรู้สึกที่ลึกซึ้งต่อการเอาใจใส่สิ่งต่างๆ ผู้เรียนจะเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จากการทำกิจกรรมโดยมีหลักการที่ประกอบไปด้วย 1) ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน 2) ร่วมมือกันระหว่างผู้เรียนและชุมชน 3) จัดเวลาให้ผู้เรียนได้คิด เขียน และสนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่ได้พบระหว่างดำเนินกิจกรรมรับใช้สังคม 4) จัดให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้ทักษะและความรู้ในสถานการณ์จริงในชุมชนของเขาเอง 5) ผู้เรียนมีโอกาสเรียนนอกเหนือสิ่งที่เรียนในห้องเรียน และ 6) ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความรู้สึกในการเอาใจใส่ผู้อื่น

ทั้งนี้ยังมีงานวิจัยหลายงานที่สนับสนุนว่า การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมนั้นสามารถช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดจิตสำนึกสาธารณะทั้งระดับการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน ระดับการคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม และระดับการนึกถึงประโยชน์ส่วนรวมได้ ดังงานวิจัยของ นฤมล มณีงาม (2547) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานตามหลักการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนร้อยละ 90 มีจิตสำนึกเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานอยู่ในระดับการมีปฏิริยาโต้ตอบอย่างใช้วิจารณญาณ คือ นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับวิธีประหยัดพลังงานสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และมีพฤติกรรมประหยัดพลังงานสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม นอกจากนี้งานวิจัย Alt และ Medrich (1994) พบว่า การเรียนรู้ด้วยการรับใช้

สังคมทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาด้านต่างๆ เช่น การสร้างนิสัยการคิดอย่างไตร่ตรองต่อสถานการณ์ และประสบการณ์ ตลอดจนพัฒนาความรับผิดชอบต่อการเป็นพลเมืองดีหรือรับผิดชอบต่อสังคม กอปรกับ Mauricio (1998) ทำการศึกษานักเรียนตั้งแต่เกรด 8 ถึงเกรด 12 ในโรงเรียนเอกชนหญิง โดยการทำการวิจัยเชิงคุณลักษณะ ผลปรากฏว่า นักเรียนมีความเห็นว่า กิจกรรมการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมมีผลต่อการเรียนรู้ ความเป็นตัวเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม และยังทำให้นักเรียนรู้ว่าตัวเองมีทักษะอะไร มีโอกาสมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นในชุมชนอย่างไร และยังพัฒนาความเข้าใจต่อภาวะผู้นำในชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงด้วย

ปัจจัยหลักที่มีผลต่อจิตสำนึกสาธารณะ คือ ปัจจัยทางด้านความคิด ด้านการอาสาช่วยเหลือผู้อื่น ความประสงค์ที่จะช่วยเหลือผู้อื่นของทหารกองประจำการ และหากการลงมือปฏิบัติด้วยตัวเองอย่างต่อเนื่อง จะช่วยทำให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะอย่างยั่งยืน ทหารกองประจำการส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความมีความกระตือรือร้น มีน้ำใจ ชอบอาสาช่วยเหลือผู้อื่น และไม่ย่อท้อต่อความลำบาก ซึ่งต้องมีควบคู่กับทักษะทางการคิด และการลงมือกระทำ เพราะเป็นคุณลักษณะสำคัญที่จำเป็นสำหรับตัวบุคคลในเข้าถึง การเรียนรู้และการให้บริการชุมชน ผู้เรียนจะต้องคิดและลงมือปฏิบัติไปพร้อมกัน จึงสามารถบรรลุความสำเร็จนั้นได้

ศุภรัตน์ รัตนมูขัย (2548) กล่าวว่า การอาสาเป็นส่วนที่จะต่อยอดความคิดด้านการมีจิตสำนึกสาธารณะ อันจะนำไปสู่ระบบการทำกิจกรรมเพื่อสังคม ผู้ที่ทำงานอาสาจะมีการพัฒนาด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านการเรียนรู้ และด้านการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ วิศัลย์ โฆษิตานนท์ (2550) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของประชาชนในชุมชนเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะมี 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ ความต้องการส่วนบุคคล ความสามารถในการใช้วิจารณญาณ ความรับผิดชอบ และทัศนคติ และปัจจัยภายนอก ได้แก่ การมีส่วนร่วมของคนในสังคม การขัดเกลาทางสังคม การเรียนรู้และการรับรู้ข้อมูลต่างๆ วัฒนธรรม ประเพณี เป็นต้น นอกจากนี้ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ (2549) กิจกรรมเพื่อสังคมเป็นการหล่อหลอมทักษะทางความคิดที่มีต่อส่วนรวม สร้างโอกาสการมีส่วนร่วม สร้างความมั่นใจ สร้างทักษะการทำงานร่วมกับคนอื่น เป็นการพัฒนาอารมณ์ จิตใจให้มั่นคงซึ่งจะนำไปสู่การมีจิตสำนึกสาธารณะ

3. การนำเสนอนโยบายเชิงปฏิบัติในการใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

นโยบายเชิงปฏิบัติการ 4 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับยุทธศาสตร์ที่ผลักดันให้ทหารกองประจำการมีขีดความสามารถในการช่วยเหลือประชาชนในทุกๆสถานการณ์ พัฒนาและเสริมสร้าง

ความรู้ให้กับทหารกองประจำการเพื่อสามารถเป็นผู้นำชุมชนที่ดีได้ในอนาคต ทหารกองประจำการมีจิตอาสาและจิตสำนึกสาธารณะ และทหารกองประจำการมีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน 2) ระดับยุทธการ ที่สนับสนุนให้ทหารกองประจำการอาสาและลงมือปฏิบัติในการพัฒนาและช่วยเหลือชุมชน พัฒนาขีดความสามารถของทหารกองประจำการ พัฒนาคู่มือฝึกทหาร และส่งเสริมให้ทหารกองประจำการเป็นผู้นำชุมชน 3) ระดับยุทธวิธี ที่ส่งเสริมหน่วยปฏิบัติจะผนึกกำลังกับทุกภาคส่วนของสังคม ดำเนินการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะโดยใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะที่พัฒนาขึ้นเป็นประจำทุกปี ส่งเสริมการพัฒนาทักษะในด้านที่มีความจำเป็นในการใช้พัฒนาชุมชน ส่งเสริมและปลูกฝังการปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทน และ4) ระดับบุคคล ที่กระตุ้นให้ทหารกองประจำการตระหนักรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมและชุมชน ให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมกับชุมชนและหน่วยปฏิบัติในการช่วยเหลือชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียง ฝึกฝนทักษะทางความคิด ที่พร้อมแสดงความคิดเห็นในการช่วยเหลือชาวบ้าน และฝึกฝนทักษะอื่นๆที่จะสามารถนำไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยเต็มศักยภาพของตน และมีความพร้อมทั้งกายและใจอยู่เสมอ

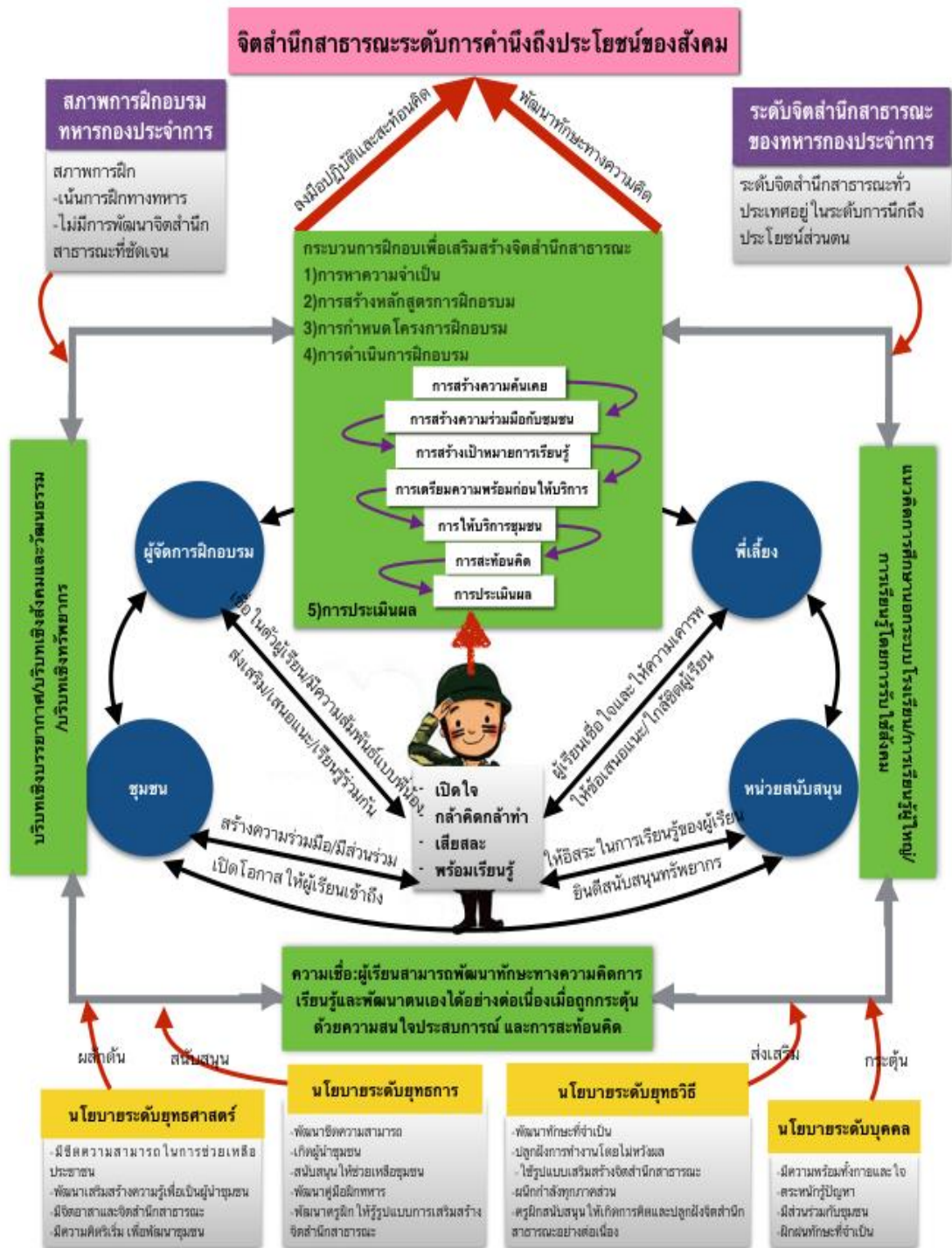
การที่จะทำให้นโยบายนี้ไปถึงทหารกองประจำการ จะต้องมุ่งเน้นไปที่ครูฝึกทหารกองประจำการ เพราะครูฝึกทหารกองประจำการเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดติดกันทหารกองประจำการตลอดเวลา ถ้าเป็นหัวระยะเวลาฝึกทหารใหม่ ครูฝึกทหารกองประจำการจะอยู่กับทหารกองประจำการทุกเวลา คือกิน นอน ฝึกด้วยกัน ถ้าเป็นหัวย้ายไปหน่วยปฏิบัติหลังฝึกทหารใหม่เสร็จ ครูฝึกทหารกองประจำการก็จะอยู่กับทหารกองประจำการตลอดเวลาราชการและการปฏิบัติภารกิจ ซึ่งหากครูฝึกทหารกองประจำการเหล่านี้เข้าใจรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ ครูฝึกทหารก็สามารถที่จะสอนกระบวนการคิด การให้บริการชุมชน และจิตสำนึกสาธารณะสอดแทรกในชีวิตประจำวันของทหารกองประจำการได้เป็นประจำ และการสอดแทรกอย่างต่อเนื่องนั้น ส่งผลให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะอย่างมั่นคงและยั่งยืน

ครูฝึกทหารกองประจำการ จะมีบทบาทเสมือนผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เพื่อคอยกระตุ้นและชี้แนะการเรียนรู้ รวมทั้งทำให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการสะท้อนคิด ดังที่จรรยา วิไลวรรณ (2550) เห็นว่า ผู้อำนวยความสะดวก คือ ผู้เอื้ออำนวยอำนวยความสะดวกช่วยเหลือดูแลส่งเสริมสนับสนุนให้คนได้เกิดการเรียนรู้ ผู้ช่วยทำให้คนพร้อมที่จะดึงพลังความสามารถของตนที่มีอยู่ออกมาร่วมกับผู้อื่น ผู้คอยกระตุ้นให้คนได้ร่วมคิด ร่วมทำอย่างเป็นระบบ คนกลางผู้ดำเนินการให้คนได้สื่อสารกันอย่างมีอิสระทางความคิด ผู้จัดกระบวนการที่เหมาะสมก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้ช่วยให้คนได้พบศักยภาพของตนเองและพัฒนาไปอย่างเต็มที่ ผู้ช่วยให้คนสามารถจัดการเรื่องราวของเขาได้ด้วยตัวเอง และผู้คอยตั้งคำถามให้กลุ่มได้คิดแล้วแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ มุมมอง ประสบการณ์กันและกัน นอกจากนี้ รักษ์พงศ์ วงศาโรจน์ (2553) กล่าวว่า บทบาทของ Facilitator เป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้โดยการแลกเปลี่ยนระหว่างมนุษย์ เป็นโค้ช คอยชี้แนะและสะท้อนกลับ สนับสนุนกระบวนการการมีส่วนร่วมทางความคิด เป็นผู้วิเคราะห์ สรุปประเด็น และเชื่อมโยงสู่สิ่งใหม่ๆ เป็นผู้รับผิดชอบต่อความสำเร็จของกระบวนการ จะเห็นว่า ครูฝึกทหารกองประจำการเมื่อทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกแล้ว ก็จะเรียนรู้ไปพร้อมกับทหารกองประจำการเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับ วิจารณ์ พาณิช (2556) กล่าวว่า Facilitator หรือคุณอำนวยของการเรียนรู้ของผู้เรียน ก็คือ นักเรียนจากการลงมือปฏิบัติเหมือนกับผู้เรียนเช่นกัน ครูไม่ใช่ผู้รู้แต่ต้องเป็นผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ขึ้นเอง และเป็นตัวอย่างและเสวนากับผู้เรียนเรื่องความดี คุณธรรม จริยธรรมเชื่อมโยงกับเหตุการณ์จริง ชีวิตจริง

จากการสรุปผลและอภิปรายผลดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ของผู้วิจัยได้ กล่าวคือ จากการฝึกทหารกองประจำการในปัจจุบันที่มุ่งเน้นการฝึกตามแบบธรรมเนียมทหาร ควบคู่ไปกับการปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ โดยมีเป้าหมายให้ทหารกองประจำการสามารถเป็นผู้นำชุมชนได้หลังจากปลดประจำการไปแล้วนั้น การที่จะเป็นผู้นำชุมชนตามความคาดหวังได้นั้นจำเป็นต้องมีความตั้งใจและชอบที่จะปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งควรจะมีการเตรียมความพร้อมหรือฝึกทหารกองประจำการก่อน เพื่อให้ทหารกองประจำการนั้นได้ปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะและกระตุ้นความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะขึ้นมา โดยเริ่มจากความเชื่อว่าผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะทางความคิด การเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องและสมบูรณ์เมื่อผู้เรียนถูกกระตุ้นด้วยความสนใจ ประสบการณ์ และการสะท้อนคิด แนวคิดที่จะมาสนับสนุนและสร้างกระบวนการฝึกอบรมได้นั้น คือ การศึกษานอกระบบโรงเรียน การเรียนรู้ผู้ใหญ่ และการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ซึ่งทั้ง 3 แนวคิดนี้จะช่วยสร้างกระบวนการการเรียนรู้ที่มีลักษณะเปิดโอกาสทางความคิด เรียนรู้โดยเน้นการลงมือปฏิบัติและเกิดการสะท้อนคิดจากประสบการณ์การปฏิบัตินั้น โดยมีบริบทเชิงสังคมและวัฒนธรรม บริบทเชิงบรรยากาศ และบริบทเชิงทรัพยากรที่เหมาะสมและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ผู้ที่เกี่ยวข้องในรูปแบบนี้จะต้องสนับสนุนซึ่งกันและกัน ได้แก่ กลุ่มเป้าหมายหรือทหารกองประจำการ เป็นผู้ที่เปิดใจและพร้อมที่จะเรียนรู้ มีความเสียสละและชอบช่วยเหลือผู้อื่น ผู้จัดการฝึกอบรมหรือผู้วิจัย จะต้องมีความเชื่อในตัวผู้เรียน สามารถเรียนรู้ร่วมกันกับผู้เรียน และคอยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ที่เลี้ยงหรือครูฝึกทหารกองประจำการ จะเป็นผู้ที่ผู้เรียนให้ความเชื่อใจและเคารพ ใกล้ชิดผู้เรียน เรียนรู้ร่วมกันกับผู้เรียน และคอยให้ข้อเสนอแนะเมื่อผู้เรียนต้องการ ชุมชน จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึง มีส่วนร่วม และให้ความร่วมมือกันผู้เรียน และหน่วยสนับสนุนหรือหน่วยต้นสังกัด จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และยินดีสนับสนุน

ทรัพยากรต่างๆ เมื่อมีองค์ประกอบเบื้องต้นทั้งหมดแล้วผู้เรียนจะต้องผ่านกระบวนการการฝึกอบรมที่มีขั้นตอนการดำเนินการทั้งสิ้น 7 ขั้นตอน ได้แก่ การสร้างความคุ้นเคย การสร้างความร่วมมือกับชุมชน การสร้างเป้าหมายการเรียนรู้ การเตรียมความพร้อมก่อนให้บริการชุมชน การให้บริการชุมชน การสะท้อนคิด และการประเมินผล โดยทหารกองประจำการจะเริ่มเรียนรู้จากกลุ่มด้วยกันก่อน เรียนรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคล และการยอมรับซึ่งกันและกัน จากนั้นทหารกองประจำการต้องเลือกกลุ่มและเข้าพบปะชุมชน เพื่อเข้าถึงปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริง จากนั้นทหารกองประจำการเกิดกระบวนการคิดส่วนบุคคลและกลุ่มว่าจะแก้ไขสถานการณ์ต่างๆได้อย่างไร พร้อมทั้งพิจารณาว่าตัวเองและกลุ่มต้องการที่จะช่วยเหลือและบรรเทาเหตุการณ์นั้นหรือไม่ เมื่อทราบความตั้งใจของตัวเองและกลุ่มแล้วว่าจะช่วยเหลือชุมชน กลุ่มทหารกองประจำการนั้นก็จะเข้าพบกับผู้ใหญ่บ้าน เพื่อรับทราบและเข้าถึงปัญหาร่วมกันกับชุมชนอย่างแท้จริง เมื่อเข้าใจถ่องแท้แล้ว กลุ่มทหารกองประจำการจึงร่วมกันคิดหาหนทาง วิธีแก้ไขบรรเทาความทุกข์ให้กับชุมชน พร้อมทั้งร่วมแรงร่วมใจลงมือปฏิบัติ เพื่อให้ชุมชนคลี่คลายความเดือดร้อน จากนั้นกลุ่มทหารกองประจำการก็พิจารณาประเมินผลสิ่งที่กลุ่มได้ทำให้กับชุมชนเป็นที่พึงพอใจของชุมชนและกลุ่มหรือไม่อย่างไร เพื่อให้ทหารกองประจำการพิจารณา ไตร่ตรองกับประสบการณ์ที่ได้ลงมือปฏิบัติเชื่อมโยงกับประสบการณ์ในอดีตว่า มีความหมาย มีคุณค่าต่อตัวทหารกองประจำการหรือไม่ หากสิ่งที่ทหารกองประจำการได้ทำมีความหมายและคุณค่า ก็จะทำให้ทหารกองประจำการต้องการที่จะประพฤติ ปฏิบัติช่วยเหลือผู้อื่น ชุมชน และสังคมอยู่เรื่อยไป จนเกิดเป็นจิตสำนึกสาธารณะอย่างมั่นคงและยั่งยืน ทั้งนี้ หากยังไม่เข้าใจขั้นตอนที่ตัวเองปฏิบัติอยู่อย่างถ่องแท้ ก็สามารถกลับไปมาข้อมูลเพิ่มเติม เรียนรู้เพิ่มเติมในขั้นตอนก่อนหน้าได้เสมอ ทั้งนี้การที่จะบรรลุเป้าหมายของจิตสำนึกสาธารณะได้นั้น จะต้องได้รับการผลักดันจากกระทรวงกลาโหม การสนับสนุนจากกองทัพ การส่งเสริมจากหน่วยปฏิบัติ และการเกิดแรงกระตุ้นจากภายในตัวบุคคลเอง ทั้งนี้ปัจจัยทั้งหมดมีความสอดคล้อง เชื่อมโยง สนับสนุนซึ่งกันและกัน รวมถึงเป็นตัวบ่งชี้ในการเกิดจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการว่า ทหารกองประจำการจะเกิดจิตสำนึกสาธารณะหรือไม่ และจะเกิดขึ้นในระดับใด ดังแผนภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่ของการวิจัย

แผนภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่ของการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาารูปแบบการฝึกอบรมโดยใช้การเรียนรู้ผู้ใหญ่และการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการกองทัพไทย ผู้วิจัยได้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะจากการพัฒนาและผสมผสานขั้นตอนการเรียนรู้ผู้ใหญ่ของ Knowles (1995) และขั้นตอนการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมของ Belisle and Sullivan (2007) ทำให้เกิดประสิทธิผลของจิตสำนึกสาธารณะ ผู้วิจัยมีประเด็นที่ค้นพบระหว่างการวิจัยที่เป็นข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานระดับกองพันหรือหน่วยงานระดับกรมในกองทัพไทยสามารถนำรูปแบบการฝึกอบรมโดยใช้แนวทางการเรียนรู้ผู้ใหญ่และแนวทางการรับใช้สังคม เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงานได้ โดยสามารถปรับหรือลดระยะเวลาของการแต่ละขั้นตอนแผนการเรียนรู้ได้ แต่ควรให้นำหนักไปที่ขั้นตอนการสร้างความร่วมมือกับชุมชน ขั้นตอนการให้บริการสังคม และขั้นตอนการสะท้อนคิดเพราะเป็นหลักสำคัญตามแนวทางการเรียนรู้ผู้ใหญ่และแนวทางการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม

1.2 หน่วยงานระดับกองพันหรือหน่วยงานระดับกรมในกองทัพไทยควรพิจารณาบริบทของรูปแบบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ บริบทเชิงสังคมและวัฒนธรรม บริบทเชิงบรรยากาศ และบริบทเชิงทรัพยากรด้วย เพื่อให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ไม่ติดขัด

1.3 กิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยงานในกองทัพไทยควรใช้วิธีการ เทคนิค และกิจกรรมกลุ่มที่เหมาะสม สอดคล้องกับคุณลักษณะของบุคลากรในหน่วยงาน นอกจากนี้ยังควรพิจารณาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะที่ผู้วิจัยนำเสนอด้วย เพื่อประกอบการตัดสินใจพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้เหมาะสมกับหน่วยงาน

1.4 ครูฝึกทหารกองประจำการสามารถประยุกต์ใช้รูปแบบการฝึกอบรมโดยใช้แนวทางการเรียนรู้ผู้ใหญ่และแนวทางการรับใช้สังคม เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ โดยพยายามกระตุ้นให้ทหารกองประจำการเกิดกระบวนการคิด และพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะอย่างต่อเนื่องเมื่อออกปฏิบัติภารกิจนอกหน่วย และปฏิบัติภารกิจร่วมกับชุมชน

1.5 ส่งเสริมหน่วยงานปฏิบัติให้ศึกษารูปแบบการฝึกอบรมโดยใช้แนวทางการเรียนรู้ผู้ใหญ่และแนวทางการรับใช้สังคม เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ และ

สามารถจัดการฝึกอบรมดังกล่าวตามห้วงเวลาที่เหมาะสมให้ทหารกองประจำการที่สนใจหรือที่มีความต้องการ สามารถเข้าร่วมการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะได้ตามอัธยาศัย

1.6 ทหารกองประจำการที่จะเข้าร่วมในการฝึกอบรมควรต้องแบ่งเป็นกลุ่มเล็กๆ ไม่เกิน 5-10 คน เพื่อให้ทหารกองประจำการทุกคนสามารถช่วยกันคิด แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และลงมือปฏิบัติร่วมกันอย่างทั่วถึง ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาตนเองทั้งร่างกายและจิตใจที่จะส่งผลไปยังการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.7 การนำกระบวนการฝึกอบรมโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่และแนวคิดการรับใช้สังคม เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการนี้ไปใช้ ต้องเริ่มต้นจากการที่ทหารกองประจำการได้ตระหนักรู้ถึงปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นการยึดโยงผู้เรียนกับชุมชนและเป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำให้ทหารกองประจำการได้เกิดกระบวนการคิด ว่าตัวของทหารกองประจำการต้องการจะแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาให้คนในชุมชนหรือไม่ ถ้าต้องการ ทหารกองประจำการจะต้องช่วยเหลือ ดำเนินการอย่างไร ทั้งนี้จะเป็นจุดเริ่มต้นที่จะช่วยพัฒนาความคิดตัวเองจนไปถึงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้

1.8 การฝึกอบรมโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่และแนวคิดการรับใช้สังคม เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการนี้จะช่วยให้ทหารกองประจำการพัฒนาตัวเองด้วยการเห็นความสำคัญและเห็นคุณค่าของตนเอง ในการแสดงความคิดและการช่วยเหลือผู้อื่น นอกจากนี้ยังต้องลงมือปฏิบัติเพื่อชุมชนด้วย ซึ่งจะช่วยให้ทหารกองประจำการเข้าใจและภูมิใจในศักยภาพของตนเอง แล้วนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลและทำให้ชุมชนยั่งยืนต่อไป

1.9 การพัฒนาครูฝึกทหารกองประจำการให้มีลักษณะเสมือนผู้อำนวยความสะดวก โดยที่จะช่วยกระตุ้น เรียนรู้ร่วมกันกับทหารกองประจำการ มีความสนใจในการเพิ่มทักษะและศักยภาพในตัวบุคคล มีจิตสำนึกสาธารณะ เป็นผู้คิดบวก เปิดโอกาสให้ทหารกองประจำการได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และสามารถสรุปหัวใจหลักของแต่ละกิจกรรมการอบรมได้ เพื่อให้ทหารกองประจำการสามารถเข้าใจอย่างถ่องแท้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 รัฐควรมอบนโยบายการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของบุคลากรให้เป็นยุทธศาสตร์สำคัญของหน่วยงาน และองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้หน่วยงาน องค์กรภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องดำเนินการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ พร้อมทั้งนำรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการไปพัฒนาต่อยอด เพื่อสร้างความมั่นคงของชุมชนที่ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

2.2 รัฐควรนำรูปแบบการฝึกอบรมโดยใช้การเรียนรู้ผู้ใหญ่และการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการกองทัพไทยที่ได้จากการวิจัยนี้ มากำหนดเป็นกรอบ แนวทางการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้กับบุคลากรในองค์กร เพื่อให้หน่วยงาน องค์กรภาครัฐสามารถไปใช้หรือประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรนำผลการใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการที่ได้ไปเป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดแนวทางในการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้กับทหารกองประจำการที่เพิ่งจะได้รับการเกณฑ์ทหารเข้ามา เพื่อทำให้การปฏิบัติงานหลังฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทหารกองประจำการเต็มไปด้วยความสุขและสมัครใจ ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะอย่างยั่งยืน

3.2 ควรมีการวิจัยเพื่อการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ เพื่อให้ได้มาเป็นข้อมูลที่เสริมสร้างให้ทหารกองประจำการเกิดจิตสำนึกสาธารณะอย่างยั่งยืน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนิษฐา นิทัศน์พัฒนา และคณะ. (2541). *จิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2538). *สารานุกรมการศึกษาดลอดชีวิต เล่ม 1*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว. โกวิท วรรณพัฒน์. *ปรัชญาการคิดเป็น*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรไทย, 2544.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). *ภาพอนาคต และคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์*. กรุงเทพมหานคร: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). *โรงเรียนสร้างคนมีจิตสาธารณะ*. การศึกษา 2000.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2526). *ปรัชญาการศึกษานอกระบบ*. กรุงเทพมหานคร : ที.พี.พีรนนท์.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2551). *Self Esteem พลังแห่งความเชื่อมั่น*. กรุงเทพมหานคร : ที.พี.พีรนนท์.
- เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ. (2551). *แนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนไทย : กรณีศึกษา กลุ่มและเครือข่ายเยาวชนที่ทำงานด้านจิตสำนึกสาธารณะ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิตติศักดิ์ รัฐประเสริฐ. *การพัฒนาทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) เพื่อการพัฒนาประเทศ*. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร. ประจำปีการศึกษา 2541-2542.
- กองบัญชาการกองทัพไทย. (2012). *นโยบายกองทัพไทย [ออนไลน์]* แหล่งที่มา: <http://www.rtarf.mi.th/nayoby.htm>.
- กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดราชบุรี. (2013). *คนไทยบางคน ยังไม่เข้าใจว่า “ภัยคุกคามรูปแบบใหม่” คืออะไร* แหล่งที่มา: <http://www.rc-isoc.go.th/home/?p=1728>.
- ครรชิต พุทธิโกษา. (2554). *คู่มือการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ฉบับสมบูรณ์*. แหล่งที่มา : http://www1.nrct.go.th/downloads/sci_adviser/manual_develop_community.pdf. ธันวาคม.
- คมสัน สุขมาก. (2553). *การพัฒนาโปรแกรมเพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์เชิงจิตสำนึกสาธารณะของอาสาสมัครตำรวจ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรรยา วิไลวรรณ. (2550). *คู่มือ “คุณ Fa” วิทยากรกระบวนการผู้สร้างการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Facilitator)*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.

- จรี ท้าวพงษ์. (2552). การประยุกต์ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมในการจัดการศึกษาระดับ
อาชีวศึกษา. *วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม*, ปีที่ 5(1-2).
- จินตนา สัจจามันท์. (2554). *การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : โอ.
เอส.พรินติ้ง เฮ้าส์.
- ชัยวัฒน์ ธีระพันธ์. (2542). Chaos Theory กับจุดเปลี่ยนสังคมไทย. *สื่อพลัง* 7,3 (กรกฎาคม-
กันยายน) : 21-27.
- ชิตชงค์ ส. นันทนาเนตร. (2549). *ทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
ศิลปากร,
- ชาย โพธิ์สีดา และคณะ. (2541). *รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ :
กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร*. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชัยฤทธิ์ โพธิ์สุวรรณ. (2544). *การศึกษาผู้ใหญ่: ปรัชญาตะวันตกและการปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชัยพร วิชชาวุธ. (2541). *การเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความคิดอย่างมีวิจารณญาณ เอกสาร
ประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความคิดอย่างมี
วิจารณญาณ*, หน้า 11-12 วันที่ 7-11 กันยายน 2541 ณ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี
สุพรรณบุรี.
- ชวาลา เวชยันต์. (2544). *การพัฒนาแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
เพื่อเสริมสร้างความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ไขปัญหา และผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดนูชา ปนคำ. (2555). *การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างจิตสาธารณะตามทฤษฎีการศึกษา
เพื่อสังคมที่ดีกว่าสำหรับนักเรียนประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดุจเดือน พันธุนาวิณ. *รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทยและ
ต่างประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. 2550.
- ไตรศักดิ์ อินทร์ศรี. *แนวคิดในการแก้ปัญหาและพัฒนากองทัพกับด้วยระบบทหารอาสาสมัคร (กอง
ประจำการ) ที่มีคุณวุฒิการศึกษา*. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร
ภาครัฐ ร่วมกับเอกชน รุ่นที่16. ประจำปีการศึกษา 2546-2547.
- ไตรรงค์ เฉวียงหงส์. (2544). *การพัฒนาแบบวัดจิตสำนึกต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทสำหรับ
นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

- ทิตินา แคมณี. (2548). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2536). *สังคมเข้มแข็ง : ความคิด-ปรัชญาของธีรยุทธ บุญมี*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: มิ่งมิตร.
- นฤมล มณีงาม. (2547). *การพัฒนาโปรแกรมสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานตามหลักการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทิยา ตันศรีเจริญ. (2546). Service Learning: การเรียนรู้จากการช่วยเหลือสังคม. *สานปฏิรูป 6* (มิถุนายน) : 23-26.
- บุญทัน ภูบาล. (2549). *การใช้วิถีทัศน์ละครหุ่นเชิดเป็นตัวแบบเพื่อพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปรีชา แคล้วปลอดทุกข์. (2535). *การปรับปรุงทหารกองประจำการให้เพิ่มบทบาทในการพัฒนาประเทศ*. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร.
- ประไพพิศ โอสารวัฒน์. (2548). *กระบวนการเกิดจิตสำนึกสาธารณะของชุมชนบางลำพู*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระไพศาล วิสาโล. (2544). *วิถีสังคมไทยชุดที่ 4 ประชาสังคมและวัฒนธรรมชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์.
- พันทิพย์ เหล่าหาโคตร. (2551). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยการใช้สังคม เพื่อส่งเสริมความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- รัตนา พุ่มไพศาล. (2538). *วิทยาการการสอนสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับ พ.ศ.2546*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร. ประทีป จินสี และทัศน ทองภักดี. (2547). *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการเนื่องในวันสถาปนา สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ครบรอบ 49 ปี*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และ อธิป จิตตฤกษ์. (2554). *ทักษะแห่งอนาคตใหม่ การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ openworlds.
- วรทัศน์ กองทรัพย์โต. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<http://m.dailynews.co.th/News.do?contentId=96877>

- วิศัลย์ โฆษิตานนท์. (2550). *การพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของประชาชนในชุมชนเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิลาวรรณ รพีพิศาล. (2554). *ความรู้ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วิจิตรหัตถกร.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วิทยาลัยการทัพบก. (2558). *คู่มือยุทธศาสตร์ศึกษา สำหรับกองทัพบก*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์พัฒนาหลักนิยมและยุทธศาสตร์ กรมยุทธศึกษาทหารบก.
- ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (2537). *กองทัพกับการบรรเทาสาธารณภัย*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.
- ศาสนะ ศิริลาภ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<http://m.dailynews.co.th/News.do?contentId=202796>.
- ศาสนะ ศิริลาภ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<http://m.dailynews.co.th/News.do?contentId=117567>.
- ศาสนะ ศิริลาภ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
<http://m.dailynews.co.th/News.do?contentId=66204>.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2543). *ยุทธศาสตร์การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21*. สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี. กรุงเทพฯ: ดีพิมพ์.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2544). *รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2545). *การจัดการศึกษานอกระบบเพื่อการศึกษาตลอดชีพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงาน. (2551). *เอกสารสาระหลักการและแนวคิดประกอบการดำเนินงาน กศน. คัมภีร์ กศน*. กรุงเทพฯ: หน่วยงานนิเทศน์สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.
- ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงาน. (2552). *หลักสูตรการศึกษานอกระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.
- ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงาน. (มปป.). *นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงาน สำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริม

- การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. แหล่งที่มา : www.nfe.go.th/main_doc/nayobai54.pdf[18 กันยายน 2554].
- ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, สำนักงาน. (2551). *หลักสูตรสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, สำนักงาน.
- สยามรัฐ เรื่องนาม. (2542). *ความรู้ทางการเมืองและการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง กับความสำนึกเชิงสังคม ของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล จ.กาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2543). *รายงานสรุปการสัมมนา นโยบายส่งเสริมการศึกษาดลอดชีวิต ของประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. *เอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2559 ของ สคช. ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564): 13.*
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด (พ.ศ.2555-2559)*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- สุชาติ หนองบัว. (2551). *แนวทางการปลูกฝังและสร้างเสริมอุดมการณ์ทหารของกำลังพลในกองทัพบก*. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร.
- สุพจน์ ทรายแก้ว. (2546). *จิตสำนึกสาธารณะการก่อรูปและกระบวนการเสริมสร้าง*. วารสารเพชรบุรี วิทยาลัยกรณ 4 (มกราคม - มิถุนายน) : 45-57.
- สื่อพลัง. (2542). *จิตสำนึกสาธารณะเส้นทางสู่ประชาคม*. สื่อพลัง 4(8):3-19.
- สมพงษ์ สิงหะพล. (2541). *เทคนิคการสอนของการเรียนแบบร่วมมือ*. วารสารสีมาจารย์. 13, 25 (พฤศจิกายน-มีนาคม): 41-43.
- หฤทัย อาจปฐ. (2544). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิต และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองกับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุ้นดา นพคุณ. (2544). *กระบวนการคิดเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมไทยที่ยั่งยืน*. ภาควิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530 ใน โกวิท วรพิพัฒน์ *ต้นคิด...คิดเป็น* เพื่อให้ “ปั้นแต่งชีวิตด้วยคิดเป็น” จัดพิมพ์โดยสำนักงานป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติด, โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- อุ้นดา นพคุณ. (2546). *อบรมแนวความคิดการพัฒนาโปรแกรมอย่างมีส่วนร่วมทางภาคการศึกษาอกระบบโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: ชวนพิมพ์.

- อุ้นตา นพคุณ. (2546). *กรอบแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมอย่างมีส่วนร่วมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: ชวนพิมพ์.
- อุดม เขยกิจวงศ์. (2523). *ความรู้เกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ.
- อุดม เขยกิจวงศ์. (2544). *แนวทางการบริหารและการจัดการ: การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย*. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ (1991) จำกัด.
- อนุชาติ พวงสำลี. (2543). *พลเมืองไทย ณ จุดเปลี่ยนศตวรรษ*. กรุงเทพฯ : สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม.
- อนุชาติ พวงสำลี และวีรบูรณ์ วิสารทสกุล. (2541). *การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อนุชาติ พวงสำลี และวีรบูรณ์ วิสารทสกุล. (2540). *ประชาสังคม คำ ความคิด และความหมาย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- อาชัญญา รัตน์อุบล. (2544). *การจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตน์อุบล. (2547). *การศึกษานอกระบบโรงเรียน : แนวทางการศึกษาและกิจกรรมที่หลากหลาย*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ตำราและเอกสารด้านวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตน์อุบล. (2551). *พัฒนาการ การเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ใหญ่*. ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตน์อุบล. (2540). *กระบวนการการฝึกอบรมสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียนโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตน์อุบล. (2542). *เงื่อนไขการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และแนวทางการสอนผู้ใหญ่*. [อัดสำเนา] กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อังคินันท์ อินทรกำแหง. (2554). *อิทธิพลของปัจจัยด้านการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ภูมิหลังส่วนบุคคล และสภาพแวดล้อมในองค์กรที่มีต่อการปฏิบัติงานของผู้ให้บริการทางการแพทย์*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์ดุขฎิบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Alt, M.N> and Medrich, E.A. (1994). *Student Outcomes from Participation in Community Service Paper Prepared for The U.S. Department of Education, Office of*

- Research. Available from : <http://www.csf.colorado.edu>. Retrieved [August 7, 2003]
- Anderson, J. (1998). *What is service-learning?*. Service-learning and teacher education. Available from: <http://www.ericfacility.net/ericdigests/ed421481.htm>.
- Belisle, Kristine and Elizabeth Sullivan. (2007). *Service Learning Lesson Plans and Projects*. Amnesty International and Human Rights Education Associates.
- Billing, S.H. (2006). *Lesson from Research on Teaching and Learning: Service-Learning as effective instruction*. New York: State Farm Companies Foundation.
- Bonewll. Charles C. and Sutherland, Tracey E. (1996). The Active Learning Continuum : Choosing Activities to Engage Student in the Class. In using Active Learning in College Classes : A Range of Option for Faculty. *New Direction for Teaching and Learning*. pp.3-16.No.67 San Francisco : Jossey-Bass.
- Bratton. M. (1994). *Civic society and political transition in Afirica*. IRD report V.11 NO.16.
- Brookfield,S.D. (1986). *Understanding and Facilitating Adult Learning*. San Francisco: Jossety-Bass.
- Darkenwald, Gordon G. and Merriam, Sharan B. (1982). *Adult Education : Foundations of Practice*. Harper and Row Publishers.
- Darwin D. Solomon. (1972). "The Impact of the Community Development Programme on Rural Leadership," *Leadership and Political Institution of India* . Israel : Princeton University Press.
- Coombs, H. (1974). *Non-Formal Education for Rural Development, strengthening Learning Opportunities for Children and Youth*. Interin report prepared by the International Council for Educational Development.
- Coverdell, P.D. (2002). *What is service-learning?*. Available from: <http://www.peacecorps.gov/wws/service/whatservice.htm>.
- Edgar L. Morphet et al. (1976). *Education Organization and Administration*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Erickson, Joseph A. and Jeffrey B. Anderson. (eds.). (1997). *Learning With the Community: Concept and Models For Service-Learning in Teacher Education*. AAHE's series on Service-Learning in the Disciplines. 3 Washington D.C.: American Association of College for Teacher Education.

- Fink, L. Dee. (2003). *Creating Significant Learning Experiences : An Integrated Approach to Designing College Courses*. San Francisco: Josey Bass Higher.
- Friere,. P. (1973). *Society in transition: Education for critical consciousness*, London: Sheed and Ward.
- Francis E. Galton., (1971). *Leadership and Dynamic Group Action*. USA : The Iowa State University Press.
- Fred T. Fiedler., (1967). *A Theory of Leadership Effectiveness*, New York : McGraw-Hill,
- Grabinger, R. S. (1996). Rich environments for active learning. In R. Jonassen (Ed.). *Handbook of research for educational communications and technology : A project of the Association for Educational Communications and Technology*. pp.665-691. London: Prentice Hall.
- Good, Thomas L. and Brophy, Jere E. (1987). *Looking in Classroom*. 4th ed. cambridge : Harper & Row.
- Harold Koontz and Cyril O'Donel. (1971). *Principle of Management*. New York: McGraw.
- Horence B. English and Ava C. English. (1960). *A comprehensive Dictionary of Psychological Term*. New York : David McKay.
- Holger, Siegfried M. (2003). *From Constructiveism...to Active Learning* Center for Technology and Communication, Virginia polytechnic Institute and state University.
- Knowles, Malcolm S., (1975). *Self-directed learning: A guide for learners and teachers*. Englewood Cliffs: Prentice Hall/Cambridge.
- Knowles, Malcolm S., (1980). *The modern practice of adult education: From pedagogy to Andragogy (Revised Edition)*. Englewood Cliffs: Prentice Hall/Cambridge.
- Kohlberg. L. (1964). *Moral stages and moralization : The cognitive-development approach*. In T. Lickona and Goslin (Ed.) *Handbook of socialization theory*. New York: Rand McNally.
- Kraft, F.N. (1992). *Nurturing social consciousness through church education*. University of Pittsburgh. Abstract from: DAO Item: AAI9226525.
- Lave, J. and Wenger, E. (1991). *Situated Learning: Legitimate Periphera Participation*.

- Cambridge: Cambridge University Press.
- Mauricio, Collen L. (1997). *Voices of Personal Growth : High School Girls Respond to Community Service and Learning*. UMI ProQuest Digital Dissertation.
- M.G. Ross and C.E. Hendry. (1972). *New Understanding of Leadership*. New York :Association Press.
- Meyers,Chet and Jones, Thomas B. (1993). *Promoting Active Learning: Strategies for the Collage Classroom*. San Francisco: Jossy-Bass.
- McMillan, D.W. and Chavis, D.M. (1986). *Sense of community: A definition and theory*. *American Journal of Community Psychology*, 14(1): 6-23.
- Mitchell, T.D. (2005). *Service-learning and social justice: Making connections, making commitments*. UMI proquest Digital. Dissertation: AAT3193927.
- Oslan, A., Blekher, L., Chesnokova, V. (2000). *Public consciousness*. Available from : <http://old.russ.ru/ds/english.htm>[2010,January 4].
- Phillip H. Coombs and Manzoor Ahmed. (1974). *Attacking Rural Poverty : How Noninformal Education Can Help*. Baltimore : The Johns Hopkins University Press.
- Ralph M. Stogdill., (1974). *Handbook of leadership : A Survey of Thoery and Research*. New York : McMillan Publishing.
- Rose, N and P.Miller. (1992). *Political Power beyond the State: Problematics of Government*. *British Journal of Sociology*. 43(2): 173-205.
- Rogers, Carl R. (1969). *Freedom to learn, studies of the person*. Columbus, Ohio: Merril Pub.Co.
- Sigmand Freud. (1938). *A general introduction to psychoanalysis*. New York: Garden City.
- Shenker, J. I., Goss, S. A. and Bernstein, D. A. (1996). *Instructor's resource manual for psychology: Implementing active learning in classroom*. Available from: <http://s.psych/uiuc.edu/~jskenker/active.html>.
- Thomas R.Owens, Changhua Wang. (1996). *Community-Based Learning: A Foundation for Meaningful Educational Reform [online]*. Avaliable form : www.nwrel.org/scpd/sirs/10/t008.html [2009, February 22].

- Vygotsky, L.S. (1978). *Mind in society : The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA : Harvard University Press.
- Weigert, K.M. (1998). *Academic Service Learning : a pedagogy of action and reflection*. San Francisco : Jossey-Bass.
- Williamst, F.D. McConnell. (1997). *An assessment of selected outcomes of community service learning experiences in an urban high school*. UMI ProQuest Digital Dissertation.
- Yan Fung Mok. (1999). *Experiential Learning Function Attributes and Effectiveness*. University of Hong Kong.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

เครื่องมือชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

- 1) พันเอก ดร.มนต์ธรกิตต์ รูปขจร
- 2) นาวาอากาศเอก ธนวิทย์ อีระชาติอำรงค์
- 3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนัสวาสน์ โกวิทยา
- 4) อาจารย์ ดร.ชนินทร์ จุลบาท
- 5) อาจารย์ ดร.พงศ์รัชต์ธวัช วิวังสุ

เครื่องมือชุดที่ 2 และ 4 แบบสอบถามเพื่อวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

- 1) พันเอก ดร. มนต์ธรกิตต์ รูปขจร
- 2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ
- 3) ดร. ปาน กิมปี
- 4) อาจารย์ ดร.พงศ์รัชต์ธวัช วิวังสุ
- 5) ดร.ธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล

เครื่องมือชุดที่ 3 แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม

- 1) พันเอก ดร.มนต์ธรกิตต์ รูปขจร
- 2) นาวาอากาศเอก ธนวิทย์ อีระชาติอำรงค์
- 3) ดร.ปาน กิมปี
- 4) ผศ.ดร.วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา
- 5) อาจารย์ ดร.ชนินทร์ จุลบาท

รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการกองทัพไทย

- 1) พันเอก ดร.มนต์ธรกิตต์ รูปขจร
- 2) นาวาอากาศเอก ธนวิทย์ อีระชาติอำรงค์
- 3) ดร.ปาน กิมปี
- 4) ผศ.ดร.วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา
- 5) อาจารย์ ดร.ชนินทร์ จุลบาท

เครื่องมือชุดที่ 5 แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกสำหรับผู้ช่วยผู้วิจัย

- 1) พันเอก ดร.มนต์ธรรกิตต์ รูปขจร
- 2) นาวาอากาศเอก ธนวิทย์ อีระชาติอึ้งค์
- 3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนัสวาสน์ โกวิทยา
- 4) อาจารย์ ดร.ชนินทร์ จุลบาท
- 5) อาจารย์ ดร.พงศ์รัชต์ธวัช วิวังสุ

เครื่องมือชุดที่ 6 แบบสนทนากลุ่มสำหรับทหารกองประจำการ

- 1) พันเอก ดร.มนต์ธรรกิตต์ รูปขจร
- 2) นาวาอากาศเอก ธนวิทย์ อีระชาติอึ้งค์
- 3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนัสวาสน์ โกวิทยา
- 4) อาจารย์ ดร.ชนินทร์ จุลบาท
- 5) อาจารย์ ดร.พงศ์รัชต์ธวัช วิวังสุ

ภาคผนวก ข
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์สภาพการฝึกอบรม
รายชื่อผู้เข้ารับการอบรมและครูประจำกลุ่ม
และรายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ในส่วนร่างนโยบายเชิงปฏิบัติในการใช้รูปแบบการฝึกอบรม

1. รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์สภาพการฝึกอบรม
 - 1) นาวาอากาศเอก ธนวิทย์ ชีรชาติธำรงค์
 - 2) จำสับเอก นิรุตต์ เกตุเทศ
 - 3) จำสับโท ประสงค์ ทองบุราการ
 - 4) จำสับโท วินัย งาหอม
 - 5) สิบเอก นนทกร อินชัย
 - 6) สิบเอก เสกสรรค์ สุทายามาตร
 - 7) สิบเอก เอกพล ศรีสัมพันธ์

2. รายชื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมและครูฝึกประจำกลุ่ม
กลุ่มดับไ้
 - 1) พลทหาร สุบิน เรือสีจันท์
 - 2) พลทหาร ประดิษฐ์ ทวีศรี
 - 3) พลทหาร พิทยา น้อยเอี่ยม
 - 4) พลทหาร วิทยา สุวรรณประเสริฐ
 - 5) พลทหาร สุธิชัย ปานเขียว
 - 6) พลทหาร รัตนพล จำง่าย
 - 7) พลทหาร สำพันธ์ โปธิสาธิ
 - 8) พลทหาร ฤทธิพร เคลือม้วน
 - 9) พลทหาร ธวัชชัย สุภาณี
 - 10) พลทหาร ณ์ัฐพงษ์ ตุ่มศรียา

ครูฝึกประจำกลุ่ม คือ สิบโท กฤษณะพงษ์ เขียวสุวรรณ

กลุ่มจิกกาปู้

- 11) พลทหาร อภิศักดิ์ สุทจิต
 - 12) พลทหาร ไพโรจน์ พัดสร
 - 13) พลทหาร ปิยะณัฐ สมสวย
 - 14) พลทหาร กฤษดา เศษโถ
 - 15) พลทหาร จีรววัฒน์ ทองสุก
 - 16) พลทหาร นัฐพล แสงมา
 - 17) พลทหาร จรุญ เทพทอง
 - 18) พลทหาร วันชัย เกิดศิริ
 - 19) พลทหาร จักรวุฒิ เนตรทอง
 - 20) พลทหาร เฉลิม แดงแย้ม
- ครูฝึกประจำกลุ่ม คือ สิบเอก สัญญา นาคาแก้ว

กลุ่มป่าด้า

- 21) พลทหาร สมพร อินทรศักดิ์
 - 22) พลทหาร ชาตรี ภัคดีพัทธ์
 - 23) พลทหาร ศราวุธ ภัคดีพันธ์
 - 24) พลทหาร สุภชัย สุขสบาย
 - 25) พลทหาร ธงชัย ศรีคำภา
 - 26) พลทหาร พงค์กร อินดอนแฝง
 - 27) พลทหาร พิเชษฐ์ คล้ายพุ่ม
 - 28) พลทหาร กล้าณรงค์ อู่คงคา
 - 29) พลทหาร แก้วมงคล แยมบุรี
 - 30) พลทหาร สุกฤษดิ์ นาคาเสน
- ครูฝึกประจำกลุ่ม คือ จำสิบเอก นเรศ ดอกไม้ทอง

3. รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ร่างนโยบายเชิงปฏิบัติในการใช้รูปแบบการฝึกอบรม
 - 1) พลโท อนุพนธ์ ศรีสวัสดิ์
 - 2) พลตรี เจริญชัย หินเภาว

ภาคผนวก ค
แผนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

การเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะโดยใช้การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมและการเรียนรู้ผู้ใหญ่
แผนการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การเตรียมความพร้อมและสร้างความคุ้นเคยร่วมกัน เวลา 8 ชั่วโมง

จุดประสงค์	เนื้อหา/ แนวคิด	จิตสำนึก สาธารณะ	กิจกรรมการเรียนรู้	การวัดผล
เพื่อให้ทหารกองประจำการคุ้นเคยกับทหารกองประจำการคนอื่นๆ รู้จักนิสัยของคนอื่น และสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร ตลอดจนมีรับผิดชอบร่วมกันและสามารถทำงานเป็นทีมได้ รวมถึงไตร่ตรอง นึกคิดถึงความประทับใจและการเปลี่ยนแปลง	การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันคุ้นเคยกัน ยอมรับความแตกต่างระหว่างกัน สร้างความรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อให้การทำงานเป็นทีมสมบูรณ์ รวมถึงไตร่ตรองสะท้อนคิดถึง การเรียนรู้ที่ได้รับ เพื่อเข้าใจการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ผู้ใหญ่	<u>การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน</u> ทหารกองประจำการเรียนรู้กฎระเบียบของกลุ่มการทำงานร่วมกัน และการรักษาเวลา	<u>ชั้นนำ</u> 1. ผู้วิจัยแนะนำตนเองและเกริ่นภาพการทำกิจกรรมในวันนี้คร่าวๆ 2. ทหารกองประจำการช่วยกันเลือกและจัดบรรยากาศที่อยากให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน <u>ขั้นดำเนินกิจกรรม</u> 1. ทหารกองประจำการแต่ละคนดำเนินกิจกรรม “เกมแนะนำชื่อ” เพื่อให้ทหารกองประจำการคุ้นเคยกันและรู้จักกันมากยิ่งขึ้น โดยจับสลากชื่อทหารกองประจำการออกมาทีละคนแนะนำตัวเองพร้อมกับแสดงท่าทาง เมื่อทหารกองประจำการคนแรกแนะนำตัวเองจบแล้ว ก็ให้ทหารกองประจำการคนต่อไปอาสาขึ้นมา ทำเช่นนั้นจนครบ 30 คน 2. ทหารกองประจำการดำเนินกิจกรรม “เกมบิงโก” และ “เกมทายนิสัย” เพื่อช่วยสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรมากขึ้นและให้ทหารกองประจำการได้รู้จักนิสัยของแต่ละบุคคล โดยที่ “เกมบิงโก” โดยทหารกองประจำการแต่ละคน หยิบแบบฟอร์มบิงโกมาคนละแผ่น ซึ่งแต่ละช่องแบบฟอร์มบิงโกนั้นจะมีลักษณะต่างๆ อยู่แต่ละช่อง ผู้วิจัยจะเป็นผู้บอกลักษณะต่างๆ ให้ทหารกองประจำการดูว่าตนเองมีลักษณะนั้นหรือไม่ ถ้ามีให้กากบาทในช่องนั้น ถ้าไม่มีใครเว้นว่างไว้ ถ้าทหารกองประจำการคนใดได้เครื่องหมายกากบาทตามเส้นแนวนอน แนวตั้ง หรือเส้นทแยงมุมก็จะเป็นผู้ชนะ ผู้วิจัยจะให้ทหารกองประจำการคนนั้นออกมาแนะนำลักษณะ เพื่อให้ทหารกองประจำการคนอื่นๆ พิจารณา ว่าถูกต้องหรือไม่ ทหารกองประจำการก็ดำเนินกิจกรรม “เกมทายนิสัย” ต่อจะให้ทหารกองประจำการแต่ละคนเลือก สัตว์ที่ตนเองชอบที่สุดจาก 9 สัตว์ต่อไปนี้ ได้แก่ ปลา ลิง เสือ ผา สุนัข นกยูง แมว ช้าง ม้า สิงโต	1. สังเกตจากการทำกิจกรรม 2. การตรวจจากใบสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ

การเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะโดยใช้การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมและการเรียนรู้ผู้ใหญ่
แผนการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การเตรียมความพร้อมและสร้างความคุ้นเคยร่วมกัน เวลา 8 ชั่วโมง (ต่อ)

จุดประสงค์	เนื้อหา/ แนวคิด	จิตสำนึก สาธารณะ	กิจกรรมการเรียนรู้	การวัดผล
			<p>จากนั้นจัดทหารกองประจำการที่ขอสมัครประเภทเดียวกันรวมกลุ่มกัน แล้วให้แต่ละคนพูดคุยกันว่าทำไมขอสมัครชนิดนั้นมากที่สุดภายในเวลา 5 นาที จากนั้นให้ฟังผลการทายนิสัยจากการเลือกสมัคร แล้วให้แต่ละกลุ่มแสดงความคิดเห็นว่าคำทำนาย ถูกต้องหรือไม่ เมื่อทำครบทุกกลุ่มแล้ว ก็ให้เริ่มดำเนินการรอบสอง โดยเลือกสมัครที่ไม่ชอบที่สุด แล้วก็ดำเนินการตามรอบหนึ่งอีกครั้ง เมื่อจบกิจกรรมทายนิสัยด้วย</p> <p>3. ทหารกองประจำการดำเนินกิจกรรม “ผึ่งหารัง” และ “ทหารรวมแถว” เพื่อเรียนรู้การรับผิดชอบร่วมกันและทำงานเป็นทีม โดยกิจกรรม “ผึ่งหารัง” ทหารกองประจำการจะต้องจับกลุ่มเป็นรังและเป็นผึ่ง โดยฟังคำบอกเช่น ผึ่ง3 รัง2 ทหารกองประจำการสองคนต้องจับมือกันทำเป็นรัง และให้เพื่อนอีกสามคนเป็นผึ่งแล้วมานั่งในรัง แล้วทั้งห้าคนรีบนั่งลง เป็นอันเสร็จสิ้นผู้ใดที่ทำตามคำบอกไม่ได้ ก็ต้องออกจากเกมส์</p> <p>กิจกรรม “ทหารรวมแถว” ทหารกองประจำการแบ่งเป็นกลุ่มละ5 คน แล้วให้แต่ละกลุ่มจับมือกันแล้วฟังคำบอก เช่น หน้า หลัง ซ้าย ขวา เมื่อทหารกองประจำการแต่ละกลุ่มได้อินคำบอกแล้ว ทหารกองประจำการแต่ละกลุ่มต้องจับมือกันแล้วกระโดดไปข้างหน้า 1 ครั้ง ข้างหลัง 1 ครั้ง ข้างซ้าย 1 ครั้ง และข้างขวา 1 ครั้งอย่างพร้อมเพรียงกัน กลุ่มไหนที่สามารถทำตามคำบอกได้ถูกต้องและพร้อมเพรียงกันที่สุด กลุ่มนั้นเป็นผู้ชนะ</p> <p>4. ทหารกองประจำการดำเนินกิจกรรม “ความประทับใจ” ให้ทหารกองประจำการแต่ละคนพูดถึงกิจกรรมในวันนี้ที่แต่ละคนประทับใจมากที่สุดเพราะเหตุใด เพื่อให้ทหารกองประจำการไตร่ตรอง นึกคิด ทบทวนถึงกิจกรรมที่ทำร่วมกับเพื่อนๆในวันนี้และพิจารณาว่าความประทับใจสูงสุดของทหารกองประจำการ</p>	

การเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะโดยใช้การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมและการเรียนรู้ผู้ใหญ่

แผนการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การยึดโยงการมีส่วนร่วม โดยใช้ เวลา 8 ชั่วโมง

จุดประสงค์	เนื้อหา/ แนวคิด	จิตสำนึก สาธารณะ	กิจกรรมการเรียนรู้	การวัดผล
เพื่อให้กลุ่ม ทดลอง สามารถเลือก ชุมชนที่กลุ่ม สนใจและ ต้องการมีส่วน ร่วมในการ ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา อีกทั้งหา ข้อมูลสภาพ ปัญหาของ ชุมชนเบื้องต้น เพื่อเป็น พื้นฐานในการ เข้าไปเก็บ ข้อมูล รวมถึง มีแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน	การเรียนรู้ที่ จะอยู่ ร่วมกัน คั่นเคยกัน ยอมรับ ความ แตกต่าง ระหว่างกัน สร้างความ รับผิดชอบ ร่วมกัน เพื่อให้การ ทำงานเป็น ทีมสมบูรณ์ รวมถึง ไตร่ตรอง สะท้อน คิดถึงการ เรียนรู้ที่ ได้รับ เพื่อ เข้าใจการ เรียนรู้ที่ เกิดขึ้นจาก การเรียนรู้ ผู้ใหญ่และ การเรียนรู้ โดยการรับ ใช้สังคม	<u>การคำนึงถึง</u> <u>ประโยชน์ส่วน</u> <u>ตน และการ</u> <u>คำนึงถึง</u> <u>ประโยชน์ของ</u> <u>กลุ่ม</u> โดย การศึกษา ชุมชนที่แต่ละ กลุ่มทหารกอง ประจำการ สนใจที่จะหา ข้อมูลปัญหา ของชุมชนด้วย ตนเอง เพื่อทำ ความเข้าใจ และแนวทาง หาที่จะเข้าไป ค้นหาความ ปัญหาที่ แท้จริงใน ชุมชน	<u>ชั้นนำ</u> 1. ผู้วิจัยทบทวนบทเรียนที่แล้ว 2. ผู้วิจัยเกริ่นภาพกิจกรรมในขั้นตอนนี้คร่าวๆ <u>ขั้นตอนกิจกรรม</u> 1. ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มทหารกองประจำการออกเป็น 3 กลุ่มๆละ 10 คน โดยมีครูฝึกทหาร 3 คนเป็น ผู้ดูแลแต่ละกลุ่ม 2. เริ่มกระบวนการเรียนรู้โดยการยึดโยงการมี ส่วนร่วม ให้ทหารกองประจำการแต่ละกลุ่มค้นหา และพิจารณาเลือกชุมชนที่ทหารกองประจำการ สนใจและต้องการให้บริการมา 1 ชุมชน โดยให้ เป็นชุมชนในพื้นที่จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ รอบๆทหารกองประจำการปฏิบัติงานในปัจจุบัน ขั้นตอนนี้จะเป็นการผสมระหว่างความสนใจของ ทหารกองประจำการ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการ เรียนรู้ผู้ใหญ่ และการเลือกพื้นที่ที่ต้องการเข้าไปมี ส่วนร่วมกับชุมชน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ โดยการรับใช้สังคม 3. จากนั้นทหารกองประจำการจะต้องรู้จักชุมชน ให้มากขึ้นด้วยตนเองเพื่อพิจารณาว่าทหารกอง ประจำการจะสามารถมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนได้ อย่างไร โดยทหารกองประจำการแต่ละกลุ่มหา ข้อมูลสภาพปัญหาชุมชน และร่วมกันวิเคราะห์ ภายในกลุ่มว่าจะไปเก็บข้อมูลปัญหาที่แท้จริงของ ชุมชนได้อย่างไร และต้องใช้เครื่องมือเพื่อที่จะ เก็บข้อมูลหรือไม่ ถ้าต้องใช้ เครื่องมือนั้นควร เป็นอะไร พร้อมทั้งติดต่อประสานงานชุมชนเพื่อ เข้าไปให้บริการชุมชน 4. ทหารกองประจำการแต่ละกลุ่มนำเสนอผลให้ ทหารกองประจำการกลุ่มอื่นรับทราบร่วมกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน <u>ขั้นสรุป</u> 1. ทหารกองประจำการแต่ละกลุ่มสรุปการเรียนรู้ และความสำคัญที่ได้ ตามใบงานที่ 1	1. สังเกตจาก การทำกิจกรรม และการเรียนรู้ ร่วมกันของกลุ่ม 2. การตรวจจาก ใบสรุปการ เรียนรู้ที่ได้รับ 3. ใบงานที่ 1

การเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะโดยใช้การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมและการเรียนรู้ผู้ใหญ่
แผนการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การความร่วมมือกับชุมชน และหน่วยงานในชุมชน เวลา 16 ชั่วโมง

จุดประสงค์	เนื้อหา/ แนวคิด	จิตสำนึก สาธารณะ	กิจกรรมการเรียนรู้	การวัดผล
เพื่อให้กลุ่ม ทดลอง สามารถเข้าถึง ชุมชนและรับรู้ ปัญหาของ ชุมชนอย่าง แท้จริง รวมถึง สร้างสัมพันธ์ ภาพกับชุมชน ที่ตนเองจะเข้าไป ให้บริการ ตลอดจน แลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน	การสร้าง การมีส่วนร่วม ร่วมกับ ชุมชน หน่วยงาน ของชุมชน โดยการเก็บ รวบรวม ข้อมูลเป็น ความคิด และวิธีที่ ทหารกอง ประจำการ ต้องการ กระทำ ซึ่ง เป็นแนวคิด การเรียนรู้ ผู้ใหญ่ และ การเข้า พูดคุยกับ ชุมชนเป็น การสร้าง ความคุ้นเคย และความ ร่วมมือ เพื่อ รับรู้ปัญหาที่ แท้จริงเป็น แนวคิดการ รับใช้สังคม	<u>การคำนึงถึง</u> <u>ประโยชน์ส่วน</u> <u>ตน และการ</u> <u>คำนึงถึง</u> <u>ประโยชน์ของ</u> <u>กลุ่ม</u> โดยการ ค้นหาปัญหาที่ แท้จริงของ ชุมชนด้วย ตัวเอง เข้าใจ แก่นแท้ของ ปัญหา และ พยายาม หาทางแก้ไข ปัญหาอย่าง เป็นรูปธรรม	ขั้นนำ 1. ผู้วิจัยทบทวนบทเรียนที่แล้ว 2. ผู้วิจัยเกริ่นภาพกิจกรรมในขั้นตอนนี้ คร่าวๆ ขั้นดำเนินการเรียนรู้ 1. ทหารกองประจำการแบ่งกลุ่มตามเดิม 2. เริ่มกระบวนการสร้างความร่วมมือกับ ชุมชนและหน่วยงานในชุมชน โดยทหารกอง ประจำการแต่ละกลุ่มแยกย้ายไปลงชุมชนที่ ตนเลือกไว้ ตามวันและเวลาที่ประสานไว้กับ ชุมชน แล้วเข้าพูดคุยกับชุมชนและเก็บข้อมูล ปัญหาที่แท้จริงของชุมชน กระบวนการนี้ เป็นการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ผู้ใหญ่ กับการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม โดยการเก็บ รวบรวมข้อมูลเป็นความคิดและวิธีที่ทหาร กองประจำการต้องการกระทำ ซึ่งเป็นแนวคิด การเรียนรู้ผู้ใหญ่ และการเข้าพูดคุยกับชุมชน เป็นการสร้างความคุ้นเคยและความร่วมมือ ซึ่งเป็นแนวคิดการรับใช้สังคม 3. จากนั้นทหารกองประจำการแต่ละกลุ่ม สรุปข้อมูลที่ได้รับ วิเคราะห์สภาพปัญหาที่ แท้จริง รวมถึงปัญหาข้อขัดข้องและการแก้ไข เบื้องต้นของกลุ่มทหารกองประจำการ (หาก มี) 5. ทหารกองประจำการแต่ละกลุ่มนำเสนอผล ที่ให้ทหารกองประจำการกลุ่มอื่นรับทราบ ร่วมกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ขั้นสรุป 1. ทหารกองประจำการแต่ละกลุ่มสรุปการ เรียนรู้และความสำคัญที่ได้ ตามใบงานที่ 2	1. สังเกตจาก การทำกิจกรรม และการเรียนรู้ ร่วมกันของกลุ่ม 2. การตรวจจาก ใบสรุปการ เรียนรู้ที่ได้รับ 3. ใบงานที่ 2

การเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะโดยใช้การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมและการเรียนรู้ผู้ใหญ่

แผนการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เวลา 8 ชั่วโมง

จุดประสงค์	เนื้อหา/ แนวคิด	จิตสำนึก สาธารณะ	กิจกรรมการเรียนรู้	การวัดผล
เพื่อให้กลุ่ม ทดลอง สามารถ กำหนด วัตถุประสงค์ การเรียนรู้ ของกลุ่ม และ กำหนด เป้าหมายการ เรียนรู้ของ กลุ่มในการ ให้บริการ ชุมชน ตลอดจน แลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน	นำสิ่งที่ ทหารกอง ประจำการ ต้องการ เรียนรู้ซึ่ง เป็นลักษณะ ของการ เรียนรู้ ผู้ใหญ่ มา เชื่อมโยงกับ โครงการที่ จะให้บริการ แก่ชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งที่ จะกระทำ ให้แก่ชุมชน บนพื้นฐาน ของการ เรียนรู้โดย การรับใช้ สังคม	<u>การคำนึงถึง</u> <u>ประโยชน์ส่วน</u> <u>ตน และการ</u> <u>คำนึงถึง</u> <u>ประโยชน์ของ</u> <u>กลุ่ม</u> โดยการ คิดค้นหาแนว ทางการ ให้บริการ ชุมชนของ ตนเอง ตาม เป้าหมายที่ ผู้รับบริการ ต้องการ และ พร้อมเรียนรู้ แนวทางการ ให้บริการ ชุมชนอื่นๆ	ขั้นนำ 1. ผู้วิจัยทบทวนบทเรียนที่แล้ว 2. ผู้วิจัยเกริ่นภาพกิจกรรมในขั้นตอนนี้ คร่าวๆ ขั้นดำเนินกิจกรรม 1. ทหารกองประจำการให้การแบ่งกลุ่ม เดิม 2. เริ่มกระบวนการการรวมตัว โดยทหาร กองประจำการแต่ละกลุ่มกำหนด วัตถุประสงค์การเรียนรู้ของกลุ่ม กำหนด เป้าหมายการเรียนรู้ของกลุ่ม รวมถึง กำหนดเนื้อหา กิจกรรม หรือ กระบวนการของกลุ่มที่จะเข้าไป จัดบริการให้กับชุมชน ให้เชื่อมโยงกับ โครงการที่จะเข้าไปให้บริการชุมชน ใน ขั้นนี้จะเป็นการผสมผสานระหว่างความ ต้องการของทหารกองประจำการ ซึ่งเป็น ลักษณะของการเรียนรู้ผู้ใหญ่ และ โครงการที่จะให้บริการแก่ชุมชน ซึ่งเป็น สิ่งที่จะทำให้แก่ชุมชนบนพื้นฐานของ การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม 3. ทหารกองประจำการแต่ละกลุ่ม นำเสนอผลที่ให้ทหารกองประจำการกลุ่ม อื่นรับทราบร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนการ เรียนรู้ร่วมกัน ขั้นสรุป 1. ทหารกองประจำการแต่ละกลุ่มสรุป การเรียนรู้และความสำคัญที่ได้ ตามใบ งานที่ 3/1 และ 3/2	1. สังเกตจาก การทำกิจกรรม และการเรียนรู้ ร่วมกันของกลุ่ม 2. การตรวจ จากข้อสรุป การเรียนรู้ที่ ได้รับ 3. ใบงานที่ 3/1 และ 3/2

การเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะโดยใช้การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมและการเรียนรู้ผู้ใหญ่
แผนการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง การเตรียมความพร้อม เครื่องมือก่อนให้บริการชุมชน เวลา 8 ชั่วโมง

จุดประสงค์	เนื้อหา/ แนวคิด	จิตสำนึก สาธารณะ	กิจกรรมการเรียนรู้ Service Learning	การวัดผล
เพื่อให้กลุ่ม ทดลอง สามารถ กำหนด บทบาทของ บทบาทของ แต่ละคนใน กลุ่ม พร้อม ทั้งจัดเตรียม และจัดทำ เนื้อหา กิจกรรมที่จะ ใช้ในการ ให้บริการ ชุมชน ซึ่งควร สอดคล้องกับ ความต้องการ และความ คาดหวังของ กลุ่มที่จะเข้า ไปให้บริการ ตลอดจน แลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน	จัดให้มีการ เตรียมความ พร้อมในเรื่อง บทบาทของ ทหารกอง ประจำการที่ จะเข้าไป ช่วยเหลือ ชุมชน จะ เป็นตาม ความถนัด ของทหาร กอง ประจำการซึ่ง อยู่บน พื้นฐานของ การเรียนรู้ ผู้ใหญ่ ทั้งนี้ ต้อง ตอบสนอง ความ คาดหวังของ ชุมชนนั้นๆ เพื่อให้การ เรียนรู้ร่วมกัน สมบูรณ์ เป็น การบริการ ตามการ เรียนรู้โดย การรับใช้ สังคม	<u>การคำนึงถึง</u> <u>ประโยชน์</u> ส่วนตน โดย เรียนรู้จาก การกำหนด บทบาทตาม ความถนัด ของทหาร กอง ประจำการ แต่ละคน เพื่อให้ สอดคล้อง กับการ ให้บริการกับ ชุมชนได้ อย่างมี ประสิทธิภาพ	ชั้นนำ 1. ผู้วิจัยทบทวนบทเรียนที่แล้ว 2. ผู้วิจัยเกริ่นภาพกิจกรรมในขั้นตอนนี้ คร่าวๆ ขั้นดำเนินกิจกรรม 1. ทหารกองประจำการแบ่งกลุ่มตามเดิม 2. เริ่มกระบวนการเตรียมความพร้อม และเตรียมเครื่องมือก่อนให้บริการชุมชน โดยที่ทหารกองประจำการแต่ละกลุ่ม กำหนดบทบาทของแต่ละคนในการลงไป ให้บริการในชุมชน นอกจากนี้ทหารกอง ประจำการเตรียม และจัดทำเนื้อหา กิจกรรมที่จะใช้ในการให้บริการชุมชน รวมถึงทบทวนว่ากิจกรรมเหล่านั้น สอดคล้องกับความคาดหวังและความ ต้องการของชุมชนหรือไม่ ในขั้นตอนนี้จะ เป็นการผสมผสานระหว่างการกำหนด บทบาทของแต่ละคน โดยจะเป็นตาม ความถนัดของทหารกองประจำการซึ่งอยู่ บนพื้นฐานของการเรียนรู้ผู้ใหญ่ และการ ตอบสนองความคาดหวังของชุมชน ซึ่ง เป็นการบริการตามการเรียนรู้โดยการรับ ใช้สังคม 3. ทหารกองประจำการแต่ละกลุ่ม นำเสนอผลที่ให้ทหารกองประจำการกลุ่ม อื่นรับทราบร่วมกัน และการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน ขั้นสรุป 1. ทหารกองประจำการแต่ละกลุ่มสรุป การเรียนรู้และความสำคัญที่ได้ ตามใบ งานที่ 4	1. สังเกตจากการ ทำกิจกรรม และ การเรียนรู้ร่วมกัน ของกลุ่ม 2. การตรวจจากใบ สรุปการเรียนรู้ที่ ได้รับ 3. ใบงานที่ 4

การเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะโดยใช้การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมและการเรียนรู้ผู้ใหญ่

แผนการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง การให้บริการชุมชน เวลา 40 ชั่วโมง

จุดประสงค์	เนื้อหา/ แนวคิด	จิตสำนึก สาธารณะ	กิจกรรมการเรียนรู้	การวัดผล
เพื่อให้กลุ่ม ทดลอง สามารถ เรียนรู้ร่วมกัน จากการ ดำเนิน กิจกรรมที่ กลุ่มทหาร กอง ประจำการ เตรียมไว้ และสะท้อน คิดในสิ่งที่ ทหารกอง ประจำการได้ เรียนรู้	การ ดำเนินการ ให้บริการ ชุมชนตาม กระบวนการ ที่วางไว้ เพื่อให้ทหาร กอง ประจำการ เรียนรู้จาก การทำ และการ เปลี่ยนแปลง บนพื้นฐาน แนวคิดการ เรียนรู้ผู้ใหญ่ และเรียนรู้ โดยการรับ ใช้สังคม	<u>การคำนึงถึง</u> <u>ประโยชน์ส่วน</u> <u>ตน การ</u> <u>คำนึงถึง</u> <u>ประโยชน์ของ</u> <u>กลุ่ม และการ</u> <u>ปฏิบัติเพื่อ</u> <u>สังคม</u> โดย การให้บริการ ชุมชนตาม แนวทางที่ ทหารกอง ประจำการ กำหนดไว้ พร้อมกับ เรียนรู้ร่วมกัน กับชุมชน	<u>ชั้นนำ</u> 1. ผู้วิจัยทบทวนบทเรียนที่แล้ว 2. ผู้วิจัยเกริ่นภาพกิจกรรมในขั้นตอนนี้ คร่าวๆ <u>ขั้นดำเนินกิจกรรม</u> 1. ทหารกองประจำการแบ่งกลุ่มตามเดิม 2. เริ่มกระบวนการการให้บริการชุมชน โดยทหารกองประจำการแต่ละกลุ่มแยก ย้ายกันไปลงชุมชนที่ตนเองเลือก และดำเนิน กิจกรรมที่ทหารกองประจำการได้เตรียม ไว้ ในการให้บริการชุมชน ซึ่งในขั้นตอนนี้ ทหารกองประจำการต้องเข้าใจ และ เรียนรู้ชุมชนบนพื้นฐานแนวคิดการ เรียนรู้ผู้ใหญ่และเรียนรู้โดยการรับใช้ สังคม <u>ขั้นสรุป</u> 1. ทหารกองประจำการแต่ละกลุ่มสรุป การเรียนรู้ ปัญหาและการแก้ไขหลังจาก ดำเนินกิจกรรมทุกวัน เพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่ม และปรับแก้ หรือต่อยอดกิจกรรมในวันต่อไป ตามใบ งานที่ 5	1. สังเกตจาก การทำกิจกรรม และการเรียนรู้ ร่วมกันของกลุ่ม 2. การตรวจ จากใบสรุปการ เรียนรู้ที่ได้รับ 3. ใบงานที่ 5

การเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะโดยใช้การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมและการเรียนรู้ผู้ใหญ่

แผนการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง การสะท้อนคิด เวลา 24 ชั่วโมง

จุดประสงค์	เนื้อหา/ แนวคิด	จิตสำนึก สาธารณะ	กิจกรรมการเรียนรู้	การวัดผล
เพื่อให้กลุ่ม ทดลอง สามารถ ทบทวน ไตร่ตรอง การดำเนิน กิจกรรมใน ทุกขั้นตอน พร้อมทั้ง สรุป ความคิด รวบยอดที่ ได้จากการ ให้บริการ ชุมชน ตลอดจน แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ร่วมกัน	การ ตระหนักรู้ ถึงการ เปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้น ผ่านการ สะท้อน ความคิดโดย พิจารณา อย่าง ละเอียดทุก ขั้นตอนการ เรียนรู้ตั้งแต่ เริ่มโครงการ จนกระทั่ง สิ้นสุด โครงการ	<u>การคำนึงถึง</u> <u>ประโยชน์</u> <u>ส่วนตน การ</u> <u>คำนึงถึง</u> <u>ประโยชน์</u> <u>ของกลุ่ม</u> <u>และการ</u> <u>ปฏิบัติเพื่อ</u> <u>สังคม</u> โดย ไตร่ตรอง การ ดำเนินการ ทุกกิจกรรม อย่าง ละเอียด พร้อมกับ วิเคราะห์ การ เปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้น ภายในตัว ทหารกอง ประจำการ แต่ละคน อย่างเป็น เหตุเป็นผล	ขั้นนำ 1. ผู้วิจัยทบทวนบทเรียนที่แล้ว 2. ผู้วิจัยเกริ่นภาพกิจกรรมในขั้นตอนนี้คร่าวๆ ขั้นดำเนินกิจกรรม 1. ทหารกองประจำการแบ่งกลุ่มตามเดิม 2. เริ่มกระบวนการสะท้อนคิด โดยทหารกอง ประจำการแต่ละกลุ่มทำรายงานการให้บริการ ชุมชนเริ่มตั้งแต่การเลือกชุมชนจนจบการ ให้บริการชุมชน พร้อมทั้งทบทวน วิเคราะห์ เหตุการณ์ สิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นในขณะดำเนิน กิจกรรมแต่ละขั้น รวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและสิ่ง ที่ทหารกองประจำการแก้ไขให้เหตุการณ์ผ่านพ้น ไปได้ (หากมี) นอกจากนี้ทหารกองประจำการ แต่ละกลุ่มสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ และนำเสนอให้ ทหารกองประจำการกลุ่มอื่นทราบ ทั้งนี้ทหาร กองประจำการกลุ่มอื่นๆ ให้ข้อเสนอแนะ แลกเปลี่ยนความคิดระหว่างกลุ่มร่วมกัน กระบวนการสะท้อนคิดนี้เป็นขั้นตอนเพื่อให้ ทหารกองประจำการได้ทบทวนการเรียนรู้ ทั้งหมดที่เกิดขึ้น เพื่อให้ทหารกองประจำการ เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ จิตสำนึก สาธารณะ และส่งผลถึงการกระทำที่จะปฏิบัติ ต่อไปในอนาคต ซึ่งจะทำการเรียนรู้ผ่าน แนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่และแนวคิดการเรียนรู้โดย การรับใช้สังคมชัดเจนขึ้น ขั้นสรุป 1. ทหารกองประจำการแต่ละคนทำใบงาน : สรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ พร้อมเชื่อมโยง ประสบการณ์ในอดีต ตามใบงานที่ 6/1 6/2 6/3 และ 6/4	1. สังเกตจาก การทำกิจกรรม และการเรียนรู้ ร่วมกันของกลุ่ม 2. การตรวจจาก ใบสรุปการ เรียนรู้ที่ได้รับ 3. การตรวจจาก ใบงานของแต่ละ บุคคล 4. ใบงานที่ 6/1 6/2 6/3 และ 6/4

การเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะโดยใช้การเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมและการเรียนรู้ผู้ใหญ่

แผนการเรียนรู้ที่ 8 เรื่อง การประเมินผล เวลา 8 ชั่วโมง

จุดประสงค์	เนื้อหา/ แนวคิด	จิตสำนึก สาธารณะ	กิจกรรมการเรียนรู้	การวัดผล
เพื่อให้กลุ่ม ทหารกอง ประจำการ สามารถทราบ ผลการ ประเมินจาก ชุมชนว่าสิ่งที่ ทหารกอง ประจำการ ให้บริการนั้น ตรงตามความ ต้องการของ ชุมชนมาก น้อยเพียงใด รวมถึง ตระหนักถึง การเรียนรู้ ของตนเอง และชุมชน ผ่านการ ประเมินการ ฝึกอบรม ทั้งหมด ตลอดจน ประเมิน ความคิดและ ความต้องการ ของตัวเองใน อนาคต	การประเมิน การบริการ ให้ครบทุก ภาคส่วน รวมถึง ประเมินการ เปลี่ยนแปลง ของตนเอง ว่า ใน อนาคต ทหารกอง ประจำการ คาดหวัง หรือวางแผน ที่จะกลับไป ให้บริการ ชุมชนของ ตนเอง หรือไม่ อย่างไร	<u>การคำนึงถึง</u> <u>ประโยชน์ส่วน</u> <u>ตน การ</u> <u>คำนึงถึง</u> <u>ประโยชน์ของ</u> <u>กลุ่ม และการ</u> <u>ปฏิบัติเพื่อ</u> <u>สังคม</u> โดย การประเมิน ของชุมชน และการ ประเมิน ตัวเองทั้งใน สิ่งที่ทหารกอง ประจำการ ปฏิบัติมา จนถึงปัจจุบัน และการ วางแผนที่จะ ปฏิบัติเพื่อ ช่วยเหลือ ชุมชนใน อนาคตของ แต่ละบุคคล	<u>ชั้นนำ</u> 1. ผู้วิจัยทบทวนบทเรียนที่แล้ว 2. ผู้วิจัยเกริ่นภาพกิจกรรมในขั้นตอนนี้ คร่าวๆ <u>ขั้นดำเนินการกิจกรรม</u> 1. เริ่มกระบวนการประเมินผล โดย ผู้วิจัยบอกผลการประเมินที่ชุมชนได้ ประเมินการให้บริการของกลุ่มทหารกอง ประจำการ ว่าตรงตามความต้องการและ ความคาดหวังของชุมชนหรือไม่ จากนั้น ให้ทหารกองประจำการแต่ละคนประเมิน การฝึกอบรมที่ทหารกองประจำการเข้า ร่วมมาตลอดจนถึงวันสุดท้าย พร้อมทั้ง ทหารกองประจำการแต่ละคน แลกเปลี่ยนความประทับใจร่วมกัน โดย บอกความประทับใจหนึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นใน ระหว่างการฝึกอบรม ในขั้นตอนนี้เป็น การค้นหาคำว่าความรู้ที่ทหารกอง ประจำการแต่ละคนได้รับ หรือการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับทหารกอง ประจำการ ซึ่งได้มาจากการเรียนรู้ ผู้ใหญ่และการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม <u>ขั้นสรุป</u> 1. ทหารกองประจำการแต่ละคนทำใบ งาน : การปฏิบัติในอนาคตเพื่อช่วยเหลือ ชุมชนของตนเอง ตามใบงานที่ 8	1. สังเกตจาก การทำกิจกรรม และการเรียนรู้ ร่วมกันของกลุ่ม 2. การตรวจ จากใบสรุปการ เรียนรู้ที่ได้รับ 3. การตรวจ จากใบงานของ แต่ละบุคคล 4. ผลจาก แบบสอบถาม 5. ใบงานที่ 8

ภาคผนวก ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 1

ขั้นตอนที่ 1 สภาพปัญหาและระดับจิตสำนึกสาธารณะ สำหรับทหารกองประจำการ

โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (ผู้บังคับบัญชากองพันระวังป้องกัน สำนักงานผู้บัญชาการกองบัญชาการกองทัพไทย สังกัดกองบัญชาการกองทัพไทย และผู้ฝึกทหารกองประจำการ)
2. แบบสอบถามเพื่อวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะ (ทหารกองประจำการ)

เครื่องมือชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาทหารกองประจำการ และ
จิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์

.....

ระยะเวลาในการสัมภาษณ์

.....

สถานที่สัมภาษณ์

.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-นามสกุล

.....

ตำแหน่งปัจจุบัน

.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลการฝึกทหารกองประจำการ

ท่านคิดว่าทหารกองประจำการมีบทบาทอย่างไรในกองทัพไทย

.....

กองทัพไทยมีหลักสูตรการฝึกทหารกองประจำการอย่างไร ใช้วิธีการและแนวคิดอะไรในการ
ดำเนินการ

.....

.....

.....

ท่านคิดอย่างไรกับหลักสูตรการฝึกอบรมทหารกองประจำการในปัจจุบัน

.....

.....

ท่านคิดว่าคุณลักษณะใดที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานกองทหารกองประจำการ

.....

.....

.....

ความสามารถหรือทักษะที่ท่านต้องการให้เกิดขึ้นกับทหารกองประจำการ หลังจากการฝึกอบรมคืออะไร

.....

.....

.....

ทหารได้รับการพัฒนาอะไรบ้างเมื่อฝึกอบรมทหารกองประจำการเสร็จเรียบร้อยแล้ว

.....

.....

.....

ข้อดีของการฝึกทหารกองประจำการมีหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

ท่านคิดว่าทหารกองประจำการเต็มใจปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ท่านคิดว่าการฝึกทหารกองประจำการในปัจจุบันมีผลทำให้ทหารกองประจำการมีจิตสำนึกสาธารณะอย่างไร

.....

.....

.....

ท่านคิดว่าการฝึกทหารกองประจำการที่ผ่านมา สามารถส่งเสริมให้ทหารกองประจำการเป็น
ส่วนหนึ่งในการดูแลรักษาสาธารณสุขสมบัติและสิ่งแวดล้อมชุมชนได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....
.....
.....

ท่านคิดว่าเมื่อทหารกองประจำการปลดประจำการแล้ว จะสามารถนำความรู้ที่ได้จากการ
ฝึกทหารกองประจำการไปช่วยเหลือส่วนรวมได้หรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

ท่านคิดว่าการเป็นทหารกองประจำการเป็นการปฏิบัติงานเพื่อสังคมหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

เครื่องมือชุดที่ 2 แบบสอบถามเพื่อวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ
คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการก่อนและหลังในการเข้าร่วมการฝึกอบรมโดยใช้แนวทางการเรียนรู้ผู้ใหญ่และแนวทางการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้เพื่อใช้ประกอบการวิจัยเท่านั้น โดยจะไม่สร้างความเสียหายใดๆกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ชื่อ-นามสกุล.....ระดับการศึกษา.....

อายุ.....ปี ระยะเวลาที่เข้ามาเป็นทหารกองประจำการ.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หน้าคำตอบที่ตรงกับความคิดของท่านมากที่สุด

1. ในขณะที่ท่านวิ่งออกกำลังกายที่สวนสาธารณะ แล้วเห็นคนเป็นลม ท่านจะอย่างไร
 - วิ่งออกกำลังกายต่อไป เดี่ยวคนอื่นคงมาช่วยแทน
 - วิ่งต่อไปแล้วเพื่อไปตามหน่วยปฐมพยาบาลมาช่วยเหลือ
 - ตรงเข้าไปช่วยเหลือ แล้วบอกให้ผู้ที่อยู่ข้างเคียงตามเจ้าหน้าที่มาช่วยต่อไป

2. ท่านทราบข้อมูลจากการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการช่วยเหลือการทำข่าเทียมโดยใช้ห่วงดึงเปิดฝาโลหะของกระป๋องที่ใช้แล้ว ท่านจะอย่างไร
 - ช่วยประชาสัมพันธ์ และกระจายข่าวให้เพื่อนๆรู้ด้วย
 - เก็บห่วงดึงฝากระป๋องทุกครั้ง และเชิญชวนให้ผู้อื่นทำด้วย
 - เก็บห่วงดึงฝากระป๋องทุกครั้งที่นึกได้

3. ในขณะที่ท่านนั่งดื่มกาแฟที่ในห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง แล้วท่านเห็นลูกค้าโต๊ะข้างๆ ลืมคอมพิวเตอร์ไว้ในร้าน ท่านจะทำอย่างไร
- ปล่อยผ่านไป เดี่ยวลูกค้าคงกลับมาถามหาเอง
 - เดินไปบอกพนักงานของร้านว่า ลูกค้าโต๊ะข้างๆ ลืมคอมพิวเตอร์ไว้ เพื่อให้ทางร้านเก็บของไว้ให้ลูกค้าคนดังกล่าวด้วย
 - เดินไปบอกพนักงานของร้านเพื่อให้ทางร้านเก็บของไว้ จากนั้นก็เดินไปแจ้งประชาสัมพันธ์ของห้างสรรพสินค้า เพื่อประกาศให้ลูกค้าคนดังกล่าวทราบ
4. ท่านกำลังขับรถพาเพื่อนไปโรงพยาบาล เนื่องจากเพื่อนของท่านมีอาการปวดศีรษะอย่างรุนแรง แต่ปรากฏว่าเจอสัญญาณไฟแดงที่แยกหน้าโรงพยาบาล ท่านจะทำอย่างไร
- มองซ้ายมองขวา ถ้าไม่มีรถสวนทาง ก็ขับฝ่าสัญญาณไฟไปเลย
 - หยุดรถและรอสัญญาณไฟเขียว
 - เปิดไฟขอทาง และขับต่อไปโดยชะลอความเร็ว
5. เจ้าหน้าที่ให้ท่านไปรับเอกสารสำคัญ เมื่อท่านไปถึงที่นัดพบ ที่จอดรถบริเวณนั้นเต็มหมดเลย เหลือเฉพาะที่จอดรถสำหรับคนพิการ ท่านจะทำอย่างไร
- จอดตรงที่จอดสำหรับคนพิการชั่วคราว เพราะจะไปรับของไม่เกิน 5 นาที
 - โทรศัพท์ขอร้องเจ้าหน้าที่เดินเอาเอกสารมาให้แทน
 - โทรศัพท์บอกเจ้าหน้าที่ว่าขออนุญาตขานัดหนึ่ง และวนหาที่จอดอีกครั้ง
6. ขณะที่ท่านขับรถเพื่อเดินทางไปหัวหิน ระหว่างทางมีรถประสบอุบัติเหตุอยู่ข้างทาง ท่านจะทำอย่างไร
- ขับผ่านไป ถ้าเจอป้อมตำรวจคอยแจ้งตำรวจมาช่วยเหลือ
 - โทรศัพท์แจ้งทางหลวง เพื่อให้เข้ามาช่วยเหลือรถคันดังกล่าว
 - จอดรถ และลงไปดูว่ามีอะไรที่พอจะช่วยเหลือได้หรือไม่

7. ท่านขับรถมาด้วยความเร็ว 60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง แล้วมีคนยืนรอข้ามถนนอยู่ที่ทางม้าลาย ท่านจะทำอย่างไร
- ชะลอและหยุดรถ เพื่อให้คนข้ามถนน
 - กะพริบไฟหน้ารถ เพื่อเตือนให้คนนั้นระวังที่จะข้ามถนน
 - ชะลอความเร็วลง และขับต่อไป
8. หลังจากฝนตกหนักเป็นเวลา 6 ชั่วโมงติดต่อกัน มีน้ำขังในซอยบ้านของท่านสูงประมาณ 20 เซนติเมตร เนื่องจากมีเศษใบไม้และเศษขยะปิดกั้นทางระบายน้ำ ทำให้การสัญจรไม่สะดวก ท่านกำลังขับรถเข้าบ้านของท่าน ท่านจะทำอย่างไร
- ค่อยๆขับผ่านไปช้าๆ เพื่อไม่ให้น้ำกระเด็นโดนคนที่อยู่ข้างทาง
 - จอดรถ และพยายามนำสิ่งกีดขวางระบายน้ำออก
 - โทรแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มาแก้ไขปัญหาที่ท่วมขัง
9. ในชุมชนของท่าน มีการจัดกิจกรรม “ลดขยะในแม่น้ำ” ท่านจะทำอย่างไร
- ถ้ามีเพื่อนบ้านมาชวน ก็เข้าร่วมกิจกรรม
 - ประสานกับเจ้าภาพที่จัดกิจกรรม เพื่อเป็นตัวแทนชุมชนในการดำเนินการ
 - เข้าร่วมกิจกรรม และช่วยเชิญชวนให้คนในชุมชนมาร่วมกันทำกิจกรรมต่อ
10. ท่านได้รับฟังข่าวสารจากกระทรวงสาธารณสุข เกี่ยวกับการระบาดของโรคไข้เลือดออก และวิธีป้องกันโรค ซึ่งบุตรหลานของคนในชุมชนที่ท่านรู้จักป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก ท่านจะทำอย่างไร
- แนะนำวิธีการป้องกันโรคไข้เลือดออกกับคนในชุมชนทุกครั้งที่มีโอกาส
 - ให้ความรู้คนในชุมชนพร้อมทั้งติดต่อกับสาธารณสุขอำเภอให้เข้ามาฉีดพ่นกำจัดยุงลายอย่างสม่ำเสมอ
 - ปฏิบัติตามที่กระทรวงสาธารณสุขแจ้งให้ทราบ

11. ท่านพบปะพูดคุยกับชุมชนเกษตรกรรม แล้วทราบว่าปัจจุบันชุมชนนี้เจอปัญหาขาดแคลนน้ำ ทำให้มีรายได้ไม่พอใช้ในชีวิตประจำวัน ท่านจะทำอย่างไร
- หาความรู้เพิ่มเติมในการปลูกพืชระยะสั้น เพื่อหารายได้เสริม
 - แนะนำคนในชุมชนให้รู้วิธีปลูกพืชระยะสั้น เพื่อหารายได้เสริม
 - ร่วมกันกับคนในชุมชนในการปลูกพืชระยะสั้น และหาแหล่งรับซื้อเพื่อสร้างรายได้ใหม่ให้แก่ชุมชน
12. ในขณะที่ท่านเดินเล่นกับครอบครัว ปรากฏว่าเห็นอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ชนคน ท่านจะทำอย่างไร
- พาครอบครัวเลี่ยงจากจุดเกิดเหตุ จะได้ไม่เกิดภาพติดตา
 - โทรแจ้งหน่วยกู้ภัยพร้อมกับเดินเลี่ยงจากจุดเกิดเหตุ
 - เข้าไปช่วยเหลือเบื้องต้นเท่าที่ทำได้พร้อมกับโทรแจ้งหน่วยกู้ภัย
13. เมื่อท่านได้เข้าไปพบปะชุมชน และพบปัญหาที่จำเป็นจะต้องใช้งบประมาณจากภาครัฐอย่างมาก ท่านจะทำอย่างไร
- รับฟังปัญหาของชาวบ้านอย่างตั้งใจ
 - พยายามช่วยแก้ไขด้วยตัวเองในเบื้องต้น พร้อมทั้งประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเต็มความสามารถ
 - รับฟังปัญหา และพยายามหาแนวทางแก้ไขตามศักยภาพของตนเอง
14. หลังเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหว พื้นที่ประสบภัยต้องการความช่วยเหลือในทุกด้าน ท่านจะทำอย่างไร
- บริจาคเงินและสิ่งของเครื่องใช้ไปช่วยเหลือผู้ประสบภัย
 - พยายามติดตามข่าวสาร และพร้อมเข้าช่วยเหลือเมื่อมีการร้องขอ
 - เดินทางไปช่วยเหลือในพื้นที่ทันทีอย่างสมัครใจ

ภาคผนวก จ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 2

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ สำหรับทหารกองประจำการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (ผู้วิจัยและครูฝึกทหารกองประจำการ)
2. แบบสอบถามเพื่อวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะ (ทหารกองประจำการ)
3. ใบงานที่ 1 - 7 ตามขั้นตอนกิจกรรมของการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ (ทหารกองประจำการ)

เครื่องมือชุดที่ 3 แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

วัตถุประสงค์

แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการประเมินรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ โดยการสังเกตพฤติกรรมของทหารกองประจำการเป็นประจำทุกวันในการดำเนินกระบวนการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ

ข้อมูลพื้นฐาน

วัน / เดือน / ปีที่สังเกต.....เวลาที่ใช้ในการสังเกต.....
 กิจกรรมเรียนรู้ขั้นตอนที่.....
 กลุ่มที่สังเกต.....

แบบสังเกตพฤติกรรมตามรายการตรวจสอบ

พฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงจิตสำนึกสาธารณะ	ใช่	ไม่ใช่
<u>การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน</u>		
1. ผู้เรียนส่วนใหญ่ตรงต่อเวลาในการเข้ากิจกรรม		
2. ผู้เรียนส่วนใหญ่เข้าใจในกฎระเบียบของกลุ่ม		
3. ผู้เรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่ม		
4. ผู้เรียนส่วนใหญ่เรียนรู้ตามกิจกรรมด้วยความสนุกสนาน		
5. ผู้เรียนส่วนใหญ่สนใจในการเรียนรู้		
6. ผู้เรียนส่วนใหญ่ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล		
7. ผู้เรียนส่วนใหญ่ยอมรับความแตกต่างระหว่างชุมชน		
8. ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม		
9. ผู้เรียนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่		
10. ผู้เรียนส่วนใหญ่รักษาสาธารณประโยชน์		

พฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงจิตสำนึกสาธารณะ	ใช่	ไม่ใช่
<u>การคำนึงถึงประโยชน์ของกลุ่ม</u>		
1. ผู้เรียนส่วนใหญ่ต้องการรับรู้ปัญหาชุมชน		
2. ผู้เรียนส่วนใหญ่สนใจเรียนรู้ปัญหาชุมชน		
3. ผู้เรียนส่วนใหญ่พยายามหาทางแก้ไขปัญหาชุมชน		
4. ผู้เรียนส่วนใหญ่เรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหาชุมชน		
5. ผู้เรียนส่วนใหญ่พยายามเรียนรู้ชุมชน		
6. ผู้เรียนส่วนใหญ่เข้าถึงปัญหาชุมชนได้อย่างแท้จริง		
7. ผู้เรียนส่วนใหญ่ช่วยกันแสดงความคิดเห็นเพื่อช่วยเหลือชุมชน		
8. ผู้เรียนส่วนใหญ่ให้คำแนะนำชุมชนอย่างเต็มที่		
9. ผู้เรียนส่วนใหญ่หลีกเลี่ยงการทำลายสาธารณประโยชน์		
10. ผู้เรียนส่วนใหญ่พยายามทำให้เกิดชุมชนสีขาว		
<u>การปฏิบัติเพื่อสังคม</u>		
11. ผู้เรียนส่วนใหญ่เรียนรู้ร่วมกับชุมชน		
12. ผู้เรียนส่วนใหญ่เต็มใจลงพื้นที่เพื่อช่วยเหลือชุมชน		
13. ผู้เรียนส่วนใหญ่อาสารับผิดชอบต่อสิ่งที่ตัวเองถนัด		
14. ผู้เรียนส่วนใหญ่มีรอยยิ้มร่วมกันกับชุมชน		
15. ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่คำนึงถึงเวลาส่วนตัวในการช่วยเหลือชุมชน		
16. ผู้เรียนส่วนใหญ่ทุ่มเทแรงกายเพื่อช่วยเหลือชุมชน		
17. ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่รู้สึกรอคอยในการช่วยเหลือชุมชน		
18. ผู้เรียนส่วนใหญ่ภูมิใจในสิ่งที่ตัวเองทำเพื่อชุมชน		
19. ผู้เรียนส่วนใหญ่พร้อมช่วยเหลือชุมชนในอนาคต		
20. ผู้เรียนส่วนใหญ่มีแนวทางช่วยเหลือในอนาคต		

หัวข้อ / ประเด็นการสังเกต

1. การให้ความร่วมมือของผู้เรียนในการฝึกอบรม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกิจกรรมการฝึกอบรม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. การรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ความสนใจและความตั้งใจของผู้เรียนตลอดทั้งการฝึกอบรม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และผู้เรียนกับผู้สอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. การดำเนินกิจกรรมการรับใช้สังคมของผู้เรียนที่ให้กับชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เครื่องมือชุดที่ 4 แบบสอบถามเพื่อวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ
คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการก่อนและหลังในการเข้าร่วมการฝึกอบรมโดยใช้แนวทางการเรียนรู้ผู้ใหญ่และแนวทางการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้เพื่อใช้ประกอบการวิจัยเท่านั้น โดยจะไม่สร้างความเสียหายใดๆกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ชื่อ-นามสกุล.....ระดับการศึกษา.....
อายุ.....ปี ระยะเวลาที่เข้ามาเป็นทหารกองประจำการ.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านระดับจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หน้าคำตอบที่ตรงกับความคิดของท่านมากที่สุด

1. ในขณะที่ท่านวิ่งออกกำลังกายที่สวนสาธารณะ แล้วเห็นคนเป็นลม ท่านจะอย่างไร
 - วิ่งออกกำลังกายต่อไป เดี่ยวคนอื่นคงมาช่วยแทน
 - วิ่งต่อไปแล้วเพื่อไปตามหน่วยปฐมพยาบาลมาช่วยเหลือ
 - ตรงเข้าไปช่วยเหลือ แล้วบอกให้ผู้ที่อยู่ข้างเคียงตามเจ้าหน้าที่มาช่วยต่อไป
2. ท่านทราบข้อมูลจากการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการช่วยเหลือการทำข่าเทียมโดยใช้ห่วงดึงเปิดฝาโลหะของกระป๋องที่ใช้แล้ว ท่านจะอย่างไร
 - ช่วยประชาสัมพันธ์ และกระจายข่าวให้เพื่อนๆรู้ด้วย
 - เก็บห่วงดึงฝากระป๋องทุกครั้ง และเชิญชวนให้ผู้อื่นทำด้วย
 - เก็บห่วงดึงฝากระป๋องทุกครั้งที่นึกได้

3. ในขณะที่ท่านนั่งดื่มกาแฟที่ในห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง แล้วท่านเห็นลูกค้าโต๊ะข้างๆ ลืม คอมพิวเตอร์ไว้ในร้าน ท่านจะอย่างไร
- ปล่อยผ่านไป เดี่ยวลูกค้าคงกลับมาถามหาเอง
 - เดินไปบอกพนักงานของร้านว่า ลูกค้าโต๊ะข้างๆ ลืมคอมพิวเตอร์ไว้ เพื่อให้ทางร้าน เก็บของไว้ให้ลูกค้าคนดังกล่าวด้วย
 - เดินไปบอกพนักงานของร้านเพื่อให้ทางร้านเก็บของไว้ จากนั้นก็เดินไปแจ้ง ประชาสัมพันธ์ของห้างสรรพสินค้า เพื่อประกาศให้ลูกค้าคนดังกล่าวทราบ
4. ท่านกำลังขับรถพาเพื่อนไปโรงพยาบาล เนื่องจากเพื่อนของท่านมีอาการปวดศีรษะอย่าง รุนแรง แต่ปรากฏว่าเจอสัญญาณไฟแดงที่แยกหน้าโรงพยาบาล ท่านจะอย่างไร
- มองซ้ายมองขวา ถ้าไม่มีรถสวนทาง ก็ขับฝ่าสัญญาณไฟไปเลย
 - หยุดรถและรอสัญญาณไฟเขียว
 - เปิดไฟขอทาง และขับต่อไปโดยชะลอความเร็ว
5. เจ้าหน้าที่ให้ท่านไปรับเอกสารสำคัญ เมื่อท่านไปถึงที่นัดพบ ที่จอดรถบริเวณนั้นเต็มหมด เลย เหลือเฉพาะที่จอดรถสำหรับคนพิการ ท่านจะอย่างไร
- จอดตรงที่จอดสำหรับคนพิการชั่วคราว เพราะจะไปรับของไม่เกิน 5 นาที
 - โทรศัพท์ขอร้องเจ้าหน้าที่เดินเอาเอกสารมาให้แทน
 - โทรศัพท์บอกเจ้าหน้าที่ว่าขออนุญาตขานัดหนึ่ง และวนหาที่จอดอีกครั้ง
6. ขณะที่ท่านขับรถเพื่อเดินทางไปหัวหิน ระหว่างทางมีรถประสบอุบัติเหตุอยู่ข้างทาง ท่านจะ ทำอะไร
- ขับผ่านไป ถ้าเจอป้อมตำรวจคอยแจ้งตำรวจมาช่วยเหลือ
 - โทรศัพท์แจ้งทางหลวง เพื่อให้เข้ามาช่วยเหลือรถคันดังกล่าว
 - จอดรถ และลงไปดูว่ามีอะไรที่พอจะช่วยเหลือได้หรือไม่

7. ท่านขับรถมาด้วยความเร็ว 60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง แล้วมีคนยื่นรอข้ามถนนอยู่ที่ทางม้าลาย ท่านจะทำอย่างไร
- ชะลอและหยุดรถ เพื่อให้คนข้ามถนน
 - กะพริบไฟหน้ารถ เพื่อเตือนให้คนนั้นระวังที่จะข้ามถนน
 - ชะลอความเร็วลง และขับต่อไป
8. หลังจากฝนตกหนักเป็นเวลา 6 ชั่วโมงติดต่อกัน มีน้ำขังในซอยบ้านของท่านสูงประมาณ 20 เซนติเมตร เนื่องจากมีเศษใบไม้และเศษขยะปิดกั้นทางระบายน้ำ ทำให้การสัญจรไม่สะดวก ท่านกำลังขับรถเข้าบ้านของท่าน ท่านจะทำอย่างไร
- ค่อยๆขับผ่านไปช้าๆ เพื่อไม่ให้น้ำกระเด็นโดนคนที่อยู่ข้างทาง
 - จอดรถ และพยายามนำสิ่งกีดขวางระบายน้ำออก
 - โทรแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มาแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขัง
9. ในชุมชนของท่าน มีการจัดกิจกรรม “ลดขยะในแม่น้ำ” ท่านจะทำอย่างไร
- ถ้ามีเพื่อนบ้านมาชวน ก็เข้าร่วมกิจกรรม
 - ประสานกับเจ้าภาพที่จัดกิจกรรม เพื่อเป็นตัวแทนชุมชนในการดำเนินการ
 - เข้าร่วมกิจกรรม และช่วยเชิญชวนให้คนในชุมชนมาร่วมกันทำกิจกรรมต่อ
10. ท่านได้รับฟังข่าวสารจากกระทรวงสาธารณสุข เกี่ยวกับการระบาดของโรคไข้เลือดออก และวิธีป้องกันโรค ซึ่งบุตรหลานของคนในชุมชนที่ท่านรู้จักป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก ท่านจะทำอย่างไร
- แนะนำวิธีการป้องกันโรคไข้เลือดออกกับคนในชุมชนทุกครั้งที่มีโอกาส
 - ให้ความรู้คนในชุมชนพร้อมทั้งติดต่อกับสาธารณสุขอำเภอให้เข้ามาฉีดพ่นกำจัดยุงลายอย่างสม่ำเสมอ
 - ปฏิบัติตามที่กระทรวงสาธารณสุขแจ้งให้ทราบ

11. ท่านพบปะพูดคุยกับชุมชนเกษตรกรรม แล้วทราบว่าปัจจุบันชุมชนนี้เจอปัญหาขาดแคลนน้ำ ทำให้มีรายได้ไม่พอใช้ในชีวิตประจำวัน ท่านจะอย่างไร
- หาความรู้เพิ่มเติมในการปลูกพืชระยะสั้น เพื่อหารายได้เสริม
 - แนะนำคนในชุมชนให้รู้วิธีปลูกพืชระยะสั้น เพื่อหารายได้เสริม
 - ร่วมกันกับคนในชุมชนในการปลูกพืชระยะสั้น และหาแหล่งรับซื้อเพื่อสร้างรายได้ใหม่ให้แก่ชุมชน
12. ในขณะที่ท่านเดินเล่นกับครอบครัว ปรากฏว่าเห็นอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ชนคน ท่านจะอย่างไร
- พาครอบครัวเลี่ยงจากจุดเกิดเหตุ จะได้ไม่เกิดภาพติดตา
 - โทรแจ้งหน่วยกู้ภัยพร้อมกับเดินเลี่ยงจากจุดเกิดเหตุ
 - เข้าไปช่วยเหลือเบื้องต้นเท่าที่ทำได้พร้อมกับโทรแจ้งหน่วยกู้ภัย
13. เมื่อท่านได้เข้าไปพบปะชุมชน และพบปัญหาที่จำเป็นจะต้องใช้งบประมาณจากภาครัฐอย่างมาก ท่านจะอย่างไร
- รับฟังปัญหาของชาวบ้านอย่างตั้งใจ
 - พยายามช่วยแก้ไขด้วยตัวเองในเบื้องต้น พร้อมทั้งประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเต็มความสามารถ
 - รับฟังปัญหา และพยายามหาแนวทางแก้ไขตามศักยภาพของตนเอง
14. หลังเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหว พื้นที่ประสบภัยต้องการความช่วยเหลือในทุกด้าน ท่านจะอย่างไร
- บริจาคเงินและสิ่งของเครื่องใช้ไปช่วยเหลือผู้ประสบภัย
 - พยายามติดตามข่าวสาร และพร้อมเข้าช่วยเหลือเมื่อมีการร้องขอ
 - เดินทางไปช่วยเหลือในพื้นที่ทันทีอย่างสมัครใจ

ขั้นตอนที่ 2 การยึดโยงการมีส่วนร่วม

ชื่อ.....

ใบงานที่ 1

ทำอย่างไรเราถึงจะมีส่วนร่วมกับชุมชน??

การมีส่วนร่วมกับชุมชน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ขั้นตอนที่ 3 ความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานในชุมชน ชื่อ.....

ใบงานที่ 2

จากการที่กลุ่มท่านได้เข้าไปลงพื้นที่และพูดคุยเรื่องปัญหาของชุมชน ท่านรู้สึกอย่างไรและได้เรียนรู้
อะไรบ้าง??

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้

ชื่อ.....

ใบงานที่ 3/1

การสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของกลุ่ม และขั้นตอนของกิจกรรมให้บริการชุมชน ทำเพื่ออะไร??

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้

ชื่อ.....

ใบงานที่ 3/2

การสร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของกลุ่ม และขั้นตอนของกิจกรรมให้บริการชุมชน **ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อะไร??**

The central illustration shows a female teacher with brown hair, wearing a red shirt and blue overalls, sitting on a pink circular mat and reading a book to three children. One child is a boy in a yellow shirt, another is a girl in a green shirt, and the third is a girl in a blue shirt. The book has a tree and a sun on the cover. The scene is set against a background of white rays emanating from behind the teacher. Surrounding this central image are four large, empty, blue-outlined speech bubbles: two at the top and two at the bottom, intended for students to write their answers to the question above.

ขั้นตอนที่ 5 การเตรียมความพร้อมก่อนให้บริการชุมชน ชื่อ.....

ใบงานที่ 4

อะไรบ้างที่แสดงถึงการเตรียมความพร้อมก่อนลงพื้นที่ช่วยเหลือชุมชน??

LET'S GO!

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ขั้นตอนที่ 7 การสะท้อนคิด

ชื่อ.....

ใบงานที่ 6/1

ในอดีต ท่านมีประสบการณ์ที่เคยทำงานเพื่อสังคมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

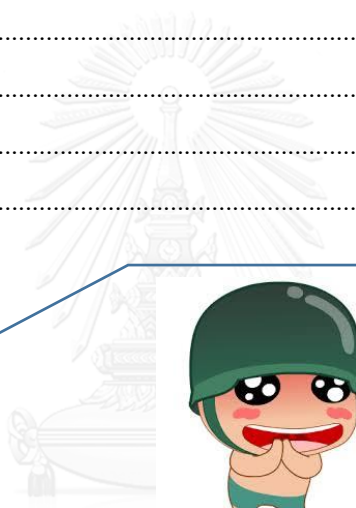
.....

.....

.....

.....

.....

ประสบการณ์ใหม่ที่ท่านได้รับหลังจากทำกิจกรรมลงชุมชนที่ผ่านมาคืออะไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

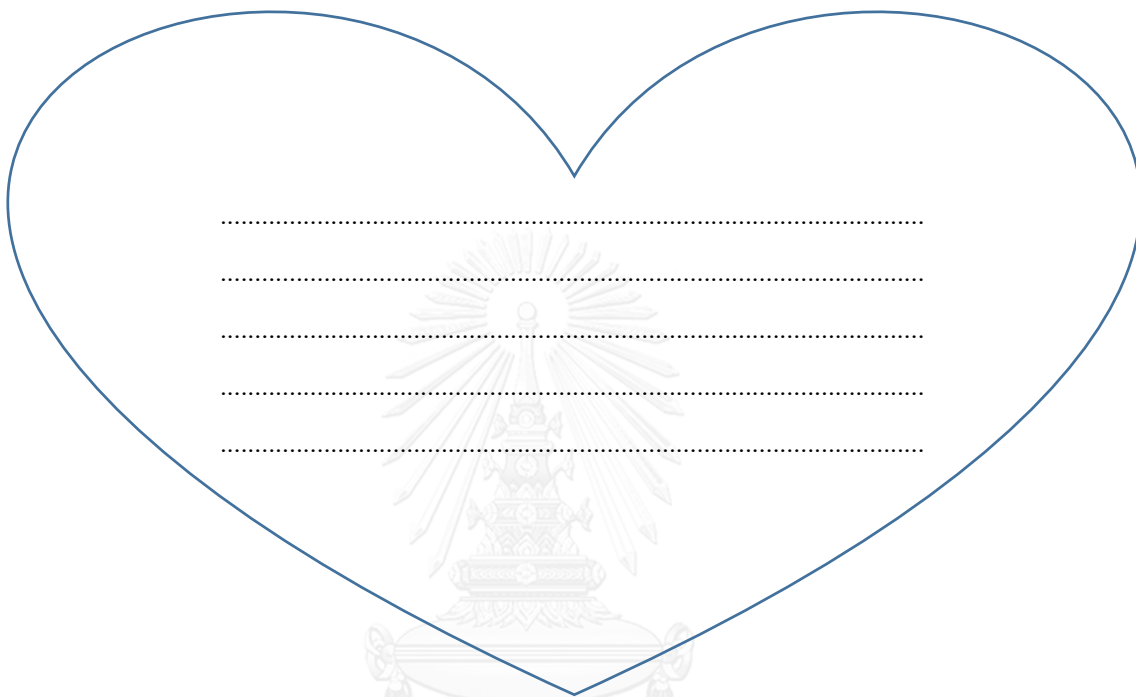
.....

ขั้นตอนที่ 7 การสะท้อนคิด

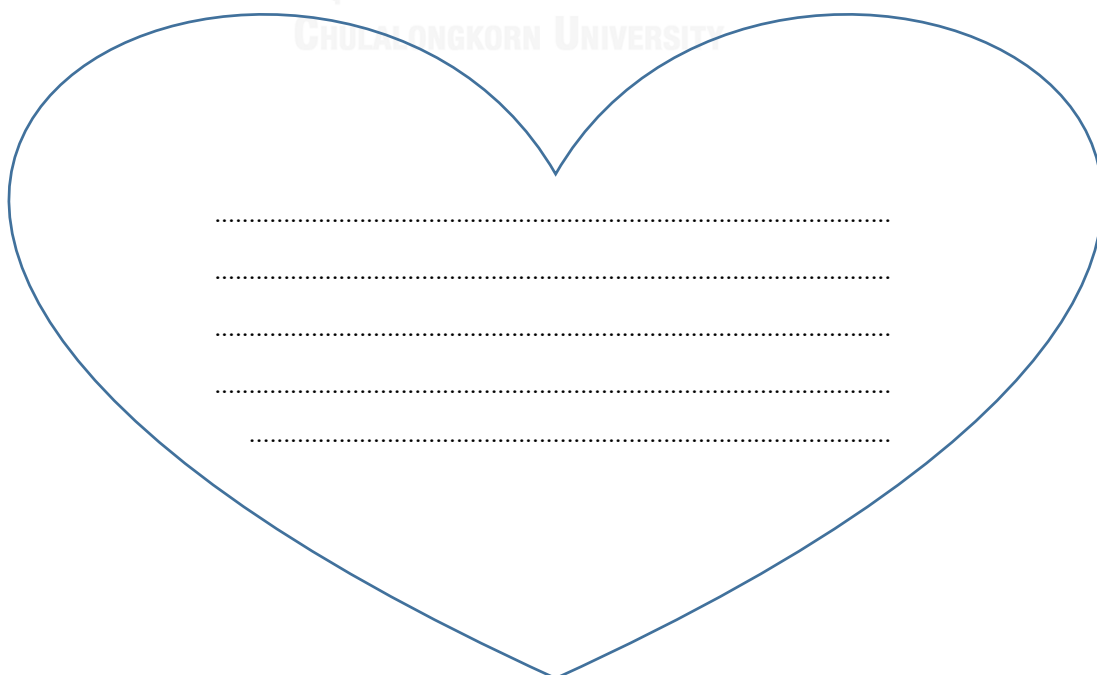
ชื่อ.....

ใบงานที่ 6/2

คุณได้เรียนรู้อะไรจากการช่วยเหลือชุมชนที่ผ่านมา

อะไรคือคุณสมบัตินในตัวคุณ ที่ทำให้การช่วยเหลือชุมชนประสบความสำเร็จ

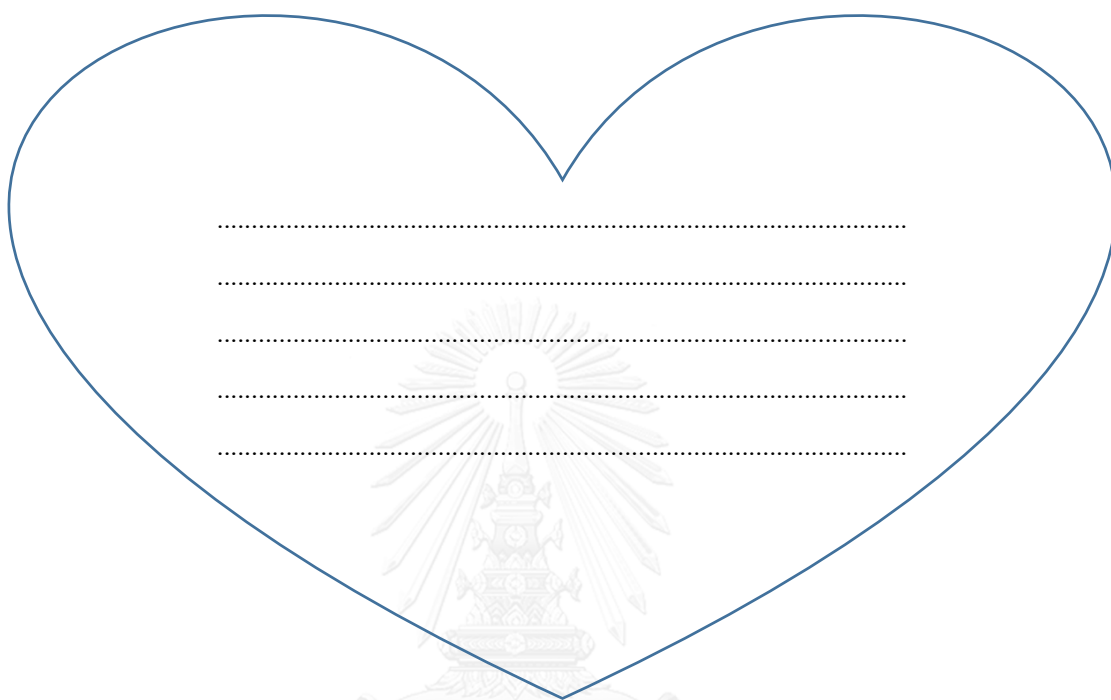

ขั้นตอนที่ 7 การสะท้อนคิด

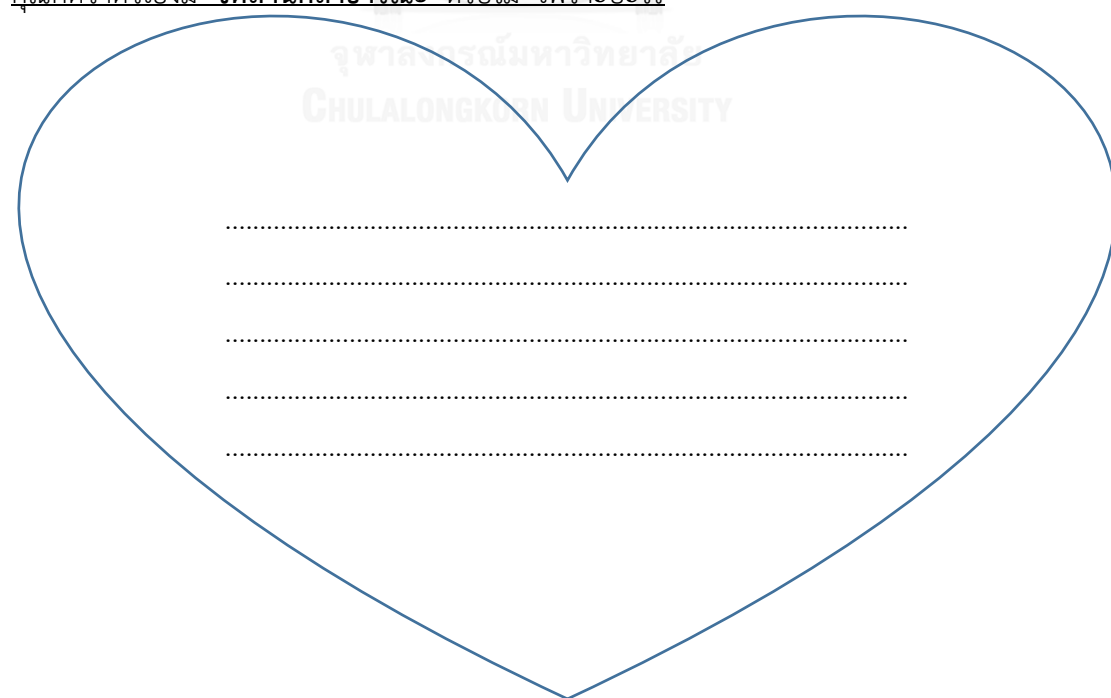
ชื่อ.....

ใบงานที่ 6/4

คุณคิดว่าคำว่า “จิตสำนึกสาธารณะ” หมายความว่าอะไร แล้วคุณคิดว่าตัวเองมีหรือไม่ เพราะอะไร

คุณคิดว่าตัวเองมี “จิตสำนึกสาธารณะ” หรือไม่ เพราะอะไร

ภาคผนวก ฉ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 3

ขั้นตอนที่ 3 การเสนอนโยบายเชิงปฏิบัติในการใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้าง
จิตสำนึกสาธารณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (ผู้ช่วยวิจัย)
2. แบบสนทนากลุ่มทดลอง (ทหารกองประจำการ)
3. แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (ผู้บริหาร)

เครื่องมือชุดที่ 5 แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

วัตถุประสงค์

แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ รวมถึงศึกษาข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการในการใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ช่วยวิจัย ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

ข้อมูลพื้นฐาน

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

.....

ที่อยู่ติดต่อได้

.....

โทรศัพท์

.....

วัน / เดือน / ปีที่สัมภาษณ์.....เวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ นาที

หัวข้อ / ประเด็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

1. สิ่งใดสำคัญที่สุดต่อการฝึกอบรมเพื่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

2. การฝึกอบรมเพื่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการที่พัฒนาขึ้น ขั้นตอนไหนสำคัญที่สุด เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

3. เนื้อหา องค์ความรู้ที่ถ่ายทอดเพื่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการมีความเหมาะสมหรือไม่ แต่ละเนื้อหา องค์ความรู้มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

4. กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมช่วยเสริมสร้างให้เกิดจิตสำนึกสาธารณะหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

5. ระยะเวลาในการเข้าร่วมการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะมีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

6. การจัดสถานที่และสิ่งแวดล้อมในการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะมีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

7. เทคนิค วิธีการที่นำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการเสริมสร้างจิตสำนึก
สาธารณะส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะอย่างไร

.....
.....

8. ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของ
ทหารกองประจำการมีอะไรบ้าง แต่ละปัจจัยส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ
อย่างไร

.....
.....

9. ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของ
ทหารกองประจำการมีอะไรบ้าง แต่ละปัจจัยส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ
อย่างไร

.....
.....

10. เงื่อนไขที่ส่งผลต่อการฝึกอบรมเพื่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหาร
กองประจำการมีอะไรบ้าง แต่ละเงื่อนไขส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะอย่างไร

.....
.....

11. ปัญหา และอุปสรรคที่ส่งผลต่อการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ
ของทหารกองประจำการมีอะไรบ้าง แต่ละอุปสรรคส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะ
อย่างไร

.....
.....

12. ข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้าง
จิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

.....
.....
.....

เครื่องมือชุดที่ 6 แบบการสนทนากลุ่มทดลอง

วัตถุประสงค์

แบบสนทนากลุ่มฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำ การฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางสังคมของทหารกองประจำการไปใช้ โดยเป็นการ สนทนากลุ่มกับทหารกองประจำการ

ข้อมูลพื้นฐาน

ชื่อผู้ร่วมสนทนา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สถานที่จัดการสนทนากลุ่ม

.....

จำนวนผู้ร่วมสนทนากลุ่ม.....คน

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.เวลา

หัวข้อ / ประเด็นสนทนากลุ่ม

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะที่ประกอบไปด้วย เนื้อหา วัตถุประสงค์ กิจกรรม และการประเมินผล

.....

.....

.....

.....

.....

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการฝึกอบรมเพื่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการมีอะไรบ้าง แต่ละปัจจัยส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ปัญหา และอุปสรรคที่ส่งผลต่อการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการมีอะไรบ้าง แต่ละอุปสรรคส่งผลต่อการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางสังคมของทหารกองประจำการ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. เครื่องมือชุดที่ 7 แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

วัตถุประสงค์

แนวทางการสัมภาษณ์ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางสำหรับนโยบายเชิงปฏิบัติในการใช้การฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ โดยเป็นการสัมภาษณ์เจาะลึกกับผู้บริหารระดับสูงที่มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านนโยบายของกองทัพ (กระทรวงกลาโหม กองทัพบก และกองทัพอากาศ)

ร่างนโยบายเชิงปฏิบัติการในการใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะของทหารกองประจำการ

1. ระดับยุทธศาสตร์
 - 1.1 ทหารกองประจำการมีขีดความสามารถในการช่วยเหลือประชาชนในทุกๆสถานการณ์
 - 1.2 พัฒนาและเสริมสร้างความรู้ให้กับทหารกองประจำการเพื่อสามารถเป็นผู้นำชุมชนที่ดีได้ในอนาคต
 - 1.3 ทหารกองประจำการมีจิตอาสาและจิตสำนึกสาธารณะ
 - 1.4 ทหารกองประจำการมีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน
2. ระดับยุทธการ
 - 2.1 กองทัพต้องพัฒนาขีดความสามารถของทหารกองประจำการ โดยให้ความสำคัญในการกระตุ้นและแสดงความคิดเห็นของทหารกองประจำการ พร้อมทั้งพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการนำไปช่วยเหลือชุมชนได้ในอนาคต
 - 2.2 กองทัพทำความเข้าใจกับหน่วยปฏิบัติ ในเรื่องการเป็นผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นเป้าหมายสุดท้ายของกองทัพในการฝึกทหารกองประจำการ เพื่อเป็นกำลังเสริมของกองทัพที่กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ต่างๆทั่วประเทศ
 - 2.3 กองทัพสนับสนุนให้ทหารกองประจำการอาสาและลงมือปฏิบัติในการพัฒนาและช่วยเหลือชุมชนในด้านต่างๆ เช่น ด้านการเกษตร ด้านการซ่อมเครื่องยนต์ ด้านการบรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น
 - 2.4 กองทัพให้กรมยุทธศึกษาทหารบก กรมยุทธศึกษาทหารเรือ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศพัฒนาคู่มือฝึกทหารใหม่ โดยเน้นกระบวนการคิดร่วมกับการลงมือปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือชุมชน

3. ระดับยุทธวิธี

3.1 หน่วยปฏิบัติส่งเสริมการพัฒนาทักษะในด้านที่มีความจำเป็นในการใช้พัฒนาชุมชนให้กับทหารกองประจำการ เพื่อให้กำลังพลสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคตได้ต่อไป

3.2 ส่งเสริมและปลูกฝังการปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทน ควบคู่ไปกับปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ และปลูกฝังค่านิยมของคนไทย 12 ประการ

3.3 หน่วยปฏิบัติดำเนินการเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้กับทหารกองประจำการ โดยให้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะที่พัฒนาขึ้นเป็นประจำทุกปี

3.4 หน่วยปฏิบัติฝึกกำลังกับทุกภาคส่วนของสังคม โดยเน้นให้เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างทหารกองประจำการและชุมชน เพื่อบรรเทาปัญหาและพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น

4. ระดับบุคคล

4.1 ทหารกองประจำการมีความพร้อมทั้งกายและใจอยู่เสมอในการอาสาช่วยเหลือชุมชน หรือบรรเทาสาธารณภัย

4.2 ทหารกองประจำการตระหนักรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ชุมชน จากการเข้าถึงชุมชนในพื้นที่ของหน่วยที่ตัวเองปฏิบัติงานอยู่

4.3 ทหารกองประจำการให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมกับชุมชนและหน่วยปฏิบัติในการช่วยเหลือชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง

4.4 ทหารกองประจำการฝึกฝนทักษะทางความคิด ที่พร้อมแสดงความคิดเห็นในการช่วยเหลือชาวบ้าน และฝึกฝนทักษะอื่นๆที่จะสามารถนำไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยเต็มศักยภาพของตน

ภาคผนวก ช
ภาพกิจกรรมที่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ข้อ 1

ณ สำนักงานบัญชาการ กองบัญชาการกองทัพไทย เมื่อ 14 ธันวาคม 2558

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หน่วยกองพันทหารราบที่ 3 มณฑลทหารกองที่ 11
และหน่วยกองพันทหารราบที่ 3 กรมทหารราบที่ 1 รักษาพระองค์ เมื่อ 21 ธันวาคม 2558

ภาคผนวก ซ
ภาพกิจกรรมที่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ข้อ 2

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

หน่วยกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 เมื่อ 22 กรกฎาคม ถึง 5 สิงหาคม 2559

หน่วยกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4 เมื่อ 22 กรกฎาคม ถึง 5 สิงหาคม 2559

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมกับชุมชน ณ อาคารอเนกประสงค์ ส่วนตำบลไผ่เขียว
อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี เมื่อ 24 กรกฎาคม

ขั้นตอนการให้บริการชุมชนของกลุ่มต๋บไก่อ ณ หมู่บ้านหนองเข้ จังหวัดอุทัยธานี
เมื่อ 28 กรกฎาคม ถึง 2 สิงหาคม 2559

ขั้นตอนการให้บริการชุมชนของกลุ่มจี้กกาปู ณ หมู่บ้านหนองโพธิ์ จังหวัดอุทัยธานี
เมื่อ 28 กรกฎาคม ถึง 2 สิงหาคม 2559

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ขั้นตอนการให้บริการชุมชนของกลุ่มป่าดำ ณ หมู่บ้านทุ่งสงบ จังหวัดอุทัยธานี
เมื่อ 28 กรกฎาคม ถึง 2 สิงหาคม 2559

การสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์ ณ หน่วยกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4
เมื่อ 7 และ 9 กันยายน 2559

การสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์ ณ หน่วยกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 4
เมื่อ 7 และ 9 กันยายน 2559

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

พันตรีหญิง ศุภวดี มีเพียร เกิดวันที่ 3 กรกฎาคม 2524 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาสถิติ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ. 2547 จากนั้น สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาและสถิติการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ. 2550 และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2554 และในปีเดียวกันนั้นได้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการศึกษาจากระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติการทำงาน เมื่อจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีแล้ว ได้บรรจุเข้ารับราชการทหาร ตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 ในตำแหน่งนายทหารประจำกองสถิติ กรมส่งกำลังบำรุงทหารกองบัญชาการกองทัพไทย ต่อมาในปี พ.ศ.2554 ได้ย้ายไปช่วยราชการที่วุฒิสภา ตำแหน่งผู้ปฏิบัติงานประธานวุฒิสภา ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง นายทหารประจำศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย ทั้งนี้ยังเป็นอาจารย์พิเศษ โรงเรียนจิตรลดา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา